

6111556

Incom. 154, 155.

Bibl. Jag.

Stamm
no 1000

Et quia reliquiae quatuordecim, quae
tunc in hanc partem de
hinc in hanc partem de
hinc in hanc partem de

que cognoscitur expletio
hinc in hanc partem de
hinc in hanc partem de
hinc in hanc partem de

Sum
Causa
Idem pag.

154-155

Jnc.

D. Henr.

PV
54

Sancti Michaelis Vespere 12. glos. 12. glos.

Sancti

Sancti Michaelis

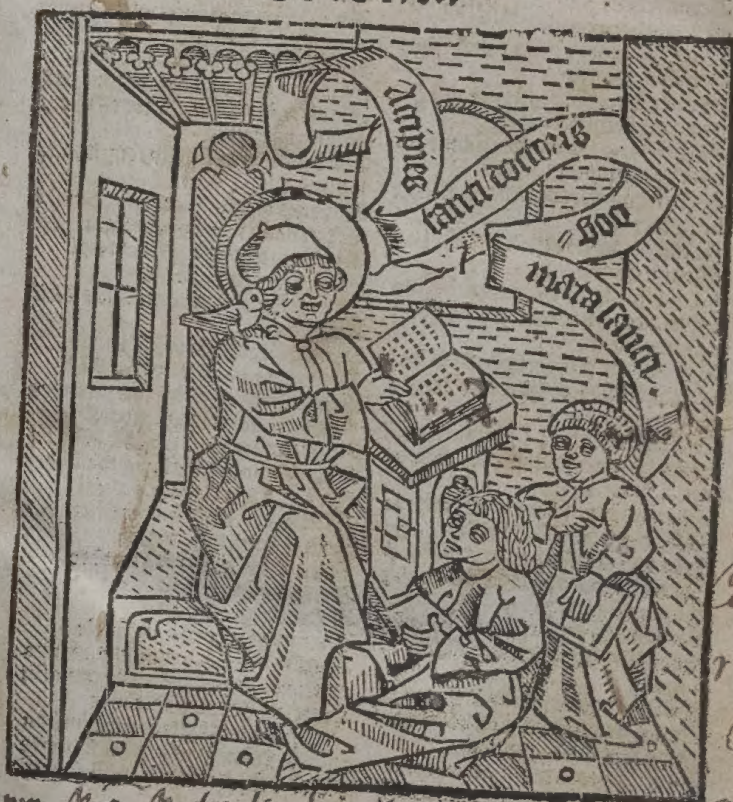
Sancti Michaelis

Sancti Michaelis

Sancti Michaelis

Boetii viri celeberrimi de
consolatione Philosophie
liber cum optimo comen-
to beati Thome.

Colonia

Bibliotheca
Collegii Majoris
Universitatis
Cracov.

Sancti Michaelis de vespere Sancti Michaelis
Canonici. 5. flor. 1. 14. 4. 6.
Idem fidei scriptus in Acta Theologiae quatuor et pagina
Anno Domini. 14. 4. 6.

Tabula

Incipit tabula sup libros
de cōsolatione philosophie
fm ordinem alphabeti

Letiosus et viciosus arguunt
libri qrti metro vij
Accusatio crudelis li. i. p. iij
Accusatio boetij erga regē habuit
tria vicia li. i. pro. iij
Actus qlibet requirit ordinē tps et
loci li. i. me. vi In vere flores et au
tumno yue colligunt. ibidem
Actus sequitur pditionē potēte cui
est actus li. v. pro. iij
Aduersa fortuna plus pdest q. p.
spera li. ij. pro. vij
Aduersa bonis. prosa malis qre
pungant li. iij. pro. vi
Aduersa ac. p. spera adueniunt bo
nis et malis li. iij. pro. vij
Aduersitas veros amicos ostēdit
li. ij. pro. vij
Aduersitati fortune dolendū non
est ppter qnq. li. ij. pro. p
Aduersitate nō detet sapiens mo
lestari. nec fortis multitudie hoim
terreret li. iij. pro. vij
Aduersitate et p. speritate vt se ho
mo eq. lter habeat hortatur exēplis
li. iij. me. vij
Affectiones qtuor. s. gaudiū spes ti
mor et dolor impediunt cognitionē
veri li. p. me. vij
Affectus qtuor sunt reqre carhene
Afflictiō et p. dolendū li. p. pro. iij
Ager mentē hois deligē li. ij. me. p
Aliena pbitas et pulchritudo hoies
nō decorant li. ij. pro. v
Amaritudo q. dat legē li. ij. me. xij
Amicicia dissimilitudo dissoluit li.
p. pro. ij
Amicorū triplex genus li. ij. pro. iij
Amicū inuenisse est p. ciōsissimū dis
nitiaz genus li. ij. pro. vij
Amicus verus reqre aduersitas
Amicus fortuna. infortunū inimicū

cos facit li. iij. pro. v
Ammiratiois exemplū de septē stel
lis et de eclipsi lune li. iij. me. v
Ammiratur homines de illo quod
raro fit ibidem
Ammirari fecit senes p. h. ibidē
Amor diuinus tria facit in hoibus
li. ij. me. vij
Anaxagoras p. h. stulticiā hoim
solem pro deo colentiū reprehendit
li. p. pro. iij
Anime felicitas in morte nō termina
tur li. ij. pro. iij
Aliū diuerse sūt figure li. v. me. v
Animalia cetera pter hoim caput
demergunt ibidem
Animi sunt qtuor pres li. p. me. v
Animi pres qtuor reqre regimē dei
Animi trāformatio peior est q. cor
poris li. iij. me. iij
Aniquorū etas fuit sine cupiditate
li. ij. me. v
Appetitū oia pmanere reqre bonū ē
Appetitus reqre pmanentia
Appetitus ē duplex li. ij. pro. xi
Appetitus require desiderii
Area fortune quare mundus dicit
li. ij. pro. p
Arra p. h. li. p. pro. ij
Artes liberales dicunt lac ibidē
Asinus ad lyra est hō sine attritione
p. ba sacra audies li. p. pro. iij
Asim. s. piger seu tard. li. iij. p. iij
Auari dicunt canes li. p. pro. iij
At hoc idem habet li. ij. me. ij
Auari insatiabiles. et auaricia vas
dit in infinitū li. ij. me. ij
Aues tenebrarū reqre tenebre
Auriga reqre currus
Auarus reqre lupus
Autūnus reqre rps autumnale
Auxiliū diuinū in minimis d. z inuo
cati li. iij. pro. ix **A**uxiliū diuinū in
uocatio a boetio li. ij. me. ix
Arbitronor require securitas
Be tunc respublice sūt si p. la
pietes et studiosos regant li. p. p. ij

Tabula

Beatitudo siue felicitas est duplex li. ij. pro. iij
Beatitudo est ipse deus li. ij. p. xij
Beatitudo summa ē in deo li. ij. p. x
Beatitudo nō potest auferri p̄tuo-
 sis li. iij. pro. iij
Beati sunt dī ibidem
Beatitudo nō est in dignitatibus
 li. ij. pro. vi
Beatitudo siue felicitas nō p̄sistit
 in bonis fortuitis li. ij. pro. iij
Et p̄batur tribus rōnibus ibidem
Beatitudinis descriptio li. ij. pro. ij
Ad verā beatitudinē omnes vocā-
 tur li. ij. me. x
Beatitudinē attrigere req̄re ābulare
Beātis omnis deus est li. ij. p. x
Beatitudo req̄re patriā Item oēs
 Item in p̄bo voluptas
Bellare ad mortē hoīe enō debent
 li. iij. me. iij
Belli cā est diuersitas morū ibidē
Bellū iustum licet ibidem
Bene fiunt oīa. z q̄ mala fieri vidē-
 tur error est li. iij. pro. vi
Bestie nō beatificānt li. ij. pro. vij
Bibliotheca vnde dī li. p. pro. iij
Boetio multa nomina annectunt
 in p̄hemio
Boeti ordinauit act⁹ suos ad cōez
 vtilitatē. z rexit rhomā p̄t cōe bo-
 num p̄ sex exēplis li. p. pro. iij
Boeti habuit vxorē pudicā. filios
 prudētes z socer⁹ sapientē li. ij. p. iij
Boetius habuit plura bona q̄ po-
 stea sustinuit mala li. ij. pro. ij
Boetius quare infirm⁹ iudicabat
 li. p. pro. vi
Bona corpis sunt vilia li. iij. p. viij
Bona hoīs sunt rō z intellēctus. nō
 tpalia li. p. pro. vi
Bona tpalia somniātur esse felici-
 tas li. iij. pro. p
Bonum peritū torquet li. ij. p. iij
Bona tpalia querens in varia inci-
 dit li. ij. pro. viij
Bona tpalia nec s̄fficientiā nec
 potentiā prestānt li. iij. pro. ix
Boni semp sunt potentes. mali. ita
 impotētes li. iij. pro. ij
Boni nō sunt sine p̄mio. z mali nō
 sunt sine pena li. iij. pro. iij
Bonis q̄re nō p̄tingit fortuna bog-
 na li. iij. pro. v
Bonū est duplex li. ij. pro. vi
Bonorum premia req̄re p̄mia
Boni p̄mio hic p̄uant req̄re iusti
Boni veri h̄y magines vbi inueniū-
 tur li. iij. pro. ix
Bonū et vñ idem s̄z req̄re vñ
Bonū summū est verum z induisi-
 bile li. iij. pro. ix
Bonū summū est necesse esse li. ij. p. x
Bonū est qd oīa appetūt li. iij. p. xi
Bonū summū cūlibet videt id qd
 appetit li. ij. pro. ij
Boreas ventus fecit philosophiā
 li. p. me. iij
Breuitas vite hūane li. iij. pro. iij
Brutum require vlixes
Alamitas vñ dicat li. ij. p. p
Canescit homo ex dolore. li. p
metro p̄mo
Canis dī rixosus z lupus auarus
 li. iij. pro. iij
Caro nihil aliud est q̄ sanguis coa-
 gularis li. i. me. i.
Casus nō est euer⁹ pulsus. li. v. p. i.
Casus diffinit ibidem
Casu q̄ p̄tingūt fiūt sine cā ibidem
Cathene rōnis sunt quorū effect⁹
 li. p. me. ij
Causa mali require Nihil
Causidici potius literat accusatos
 q̄ accusandos li. iij. pro. iij
Cā p̄tingentiū que sūt li. iij. pro. vi
Celum q̄re dī stabile li. i. me. ij
Celū mouet duplici motore. ibidē
Celum quare dī stare. elusq̄ stelle
 li. p. me. iij
Circulo p̄par vita hoīs li. iij. me. ij
Circe regina req̄re Ulixes
Ciuitas est regenda a philosophis
 li. p. pro. iij

Tabula

Claritas solis reqre puidētia dei
Cognitio summi boni fit p creatu-
ras qdārim trāscēdēdo li. iij. me. i.
Cognitio seqrur naturā cognosce-
tis li. v. pro. v.
Cognitiōis veritatis impedimen-
ta require Turbatiōes
Cognitio veri repellit cecitatē igno-
rantie li. iij. pro. iij.
Cognitiua p̄us alit in nobis intel-
lectiua z alit sensitiua li. iij. p. iij.
Cognoscat rotundū aliter visu z ali-
ter tactu li. v. pro. iij.
Cognoscat hoīem aliter sensus ali-
ter h̄m̄aginat̄io aliter rō aliter in-
telligētia diuina ibidem
Color phie li. p. pro. p.
Comedere parētes in certis p̄tibz
laudabile est li. ij. pro. vij.
Comphenditur res aliter q̄ existit
li. v. pro. iij.
Cōcordari non p̄nt malū cūz bonis
nec etiā inter se li. iij. pro. vi.
Cōcordia elem̄toz reqre regim̄ dei
Cōcupiscētia tērena supata hō fit
diuinus li. iij. me. vij.
Cōfiteri nō abscondas si medicā-
tis opus expectas. oportz vt vuln-
dētegas li. p. pro. iij.
Cōsciētiē libertas z p̄scientia libe-
ra li. p. pro. iij.
Cōscia p̄na punit malū intrīsece
si exteriū nō punit li. iij. pro. iij.
Cōsolatio phie li. p. pro. iij.
Cōsules electi ducti in p̄roziū fm
p̄uetudinē rhōmanoz li. ij. pro. iij.
Cōtemplatio supnoz est n̄m cō-
tra stultos p̄pugnaculū li. p. p. iij.
Cōtingens require necārium
Cōuictus require dam̄nari
Crapula hoīem debilitat li. ij. p. v.
Cupiditas multoz maloz causa
est li. ij. me. v.
Cupiditas veri boni naturalit̄ est
inferta hoībz li. ij. pro. ij.
Curtus p̄ aurigam necārio nō ve-
hitur li. v. pro. iij.

Annari nullus dz h̄ssēdūle-
tus li. p. pro. iij.
Dānatoz pena require Pena
Desideriū siue appetitū eoz imple-
re soli sapiētes p̄nt li. iij. p. ij.
Desiderij z libidinis dīā ibidem
Deus ē etern⁹ z ituet oīa li. v. p. vi.
Deo sunt p̄ces offerēde ibidem
Deus p̄sident vt conditor mundi
li. p. pro. vi.
Deus cōḡscit z p̄mēdat de gub̄na-
tiōe celestīū z terrestriū li. p. me. v.
Deus siue summū bonū nō inhe-
nitur in terrenis. sic nec aurū in ar-
boribz li. iij. me. vij.
Deus regit oīa ex p̄o libero arb-
trio li. iij. me. ix.
Deus est imutabilis z mouet oīa
li. iij. me. ix.
Deus a nullo p̄pulsus sz sua boni-
tate fecit oīa. z p̄mēdat ex p̄o sa-
piētie sue ibidem
Deus oīa gubernat li. iij. pro. xii.
Deo oīa recta fiunt li. iij. pro. p.
Deus rotat orbem. vt dīc̄ Permiēt
des li. iij. pro. xii.
Deus tonās require tonitru
Deus verissime est reqre esse
Deus fons oīs bonitatis p̄ om̄nē
potentiā. index eq̄tatis p̄ iusticiam
li. iij. me. vi.
Dei regimen ibidem
Deum eternū omēs sapiētes dīce-
runt li. v. pro. vi.
Deus oīa videt ibidem
Deus ē sol illuminās li. iij. me. x.
Dignitas siue potestas est dupl̄x
li. ij. pro. vi.
Dignitas reddit malos p̄iores
vtz de rhōmanis ibidem
Dignitas reddit malos p̄iores
vtz de Acronē cuius ponit quoz
malicias li. ij. me. vi.
Dignitas si esset bona nō adueni-
ret pessimis ibidem
Dignitas collata ip̄obis n̄ efficit
dignos sz oīat indignos li. ij. p. vi.

Tabula

Dignitas nō reddit hōiem hono-
rabile si nō sit p̄uofus li. iij. p. iij
Et probat quadruplici via
Dignitas p̄fecture dignitas sena-
toria ibidem (pro. iij)
Displicere malis laudabile est li. p̄.
Diuicie in q̄ncz p̄stāt li. ij. pro. v
Diuicie disp̄le minuant. scia vero
disp̄sa augmentat li. ij. pro. v
Diuicie nō sunt appetēde tribz rō-
nibz p̄batur ibide. 2 p̄pter diuitias
multi perierūt ibidem
Diuices soli reputant honore dig-
ni ibidem
Diuicie n̄ auferūt indigentia siue
diuites sp̄ sunt indigētes li. iij. p. iij
Diuinatio qd̄ sit li. v. pro. iij
Diuina puidētia req̄re ingeniū
Diuino amore tria regunt. s. astra
elementa 2 tpa li. ij. me. vij
Diuin? amor fa scit in hoibz ibide
Dolendū non esse de mutacōe for-
tune require **A**dversitati
Dolere faciūt tria boetiū li. i. p. iij
Dolor ira meror li. i. pro. v (p. ij)
Dolia duo vini in limite totis li. ij
Duo p̄ncipia rex bonū et malum
require **P**ythagorici
Durare malum req̄re misereor
Brius volens ire domū sic er-
rans ad felicitatē li. iij. p. ij
Ecclipsis lune est hoibz mirabilis
require **A**mmiratiōis
Eger ois eo qd̄ desiderat li. iij. p. iij
Elementoz p̄cordia req̄re regū dei
Eloquentia sine sapia. 2 eloq̄ntia cuz
sapia li. ij. pro. p̄
Epicuri stoici li. i. pro. iij
Eqliter se h̄re req̄re **A**dversitate
Error sapiētis est duplici de cā pe-
tor q̄ insipietis li. i. pro. p̄
Esse malos simplr nō p̄cedit. sed
esse hoies malos. sicut cadauer esse
hoiem li. iij. pro. ij (li. iij. p. ij)
Esse desiderat oē qd̄ est in mundo
Esse p̄ssime h̄z p̄ ens. q̄nto ḡ ali-
q̄s magis p̄ vicia recedit a p̄mo eē

tanto magis desinit esse li. iij. pro. ij
Etas phie li. i. pro. p̄
Etates q̄tuor p̄ poetas distinguū-
tur li. ij. me. v
Eternitas deo attribuit. p̄petu-
tas mundo li. v. pro. vi
Eternitatis diffinitio li. v. pro. vi
Eternitatis cognitio habet ex cog-
nitione t̄pis ibidem
Eternitatis vocabulo multi sunt
abusi ibidem
Eternū triplex li. v. pro. vi
Eternus non est mundus sed p̄pe-
tuus li. v. pro. vi
Euenire require liberū arbitriū
Euenire req̄re **C**asus **I**re fortuit
Exilium req̄re **D**isena
Exiliū boetiū fuit ad xciij. miliaria
teuthonica li. i. pro. iij
Exiliū nullibi est ibidem
Exfratis 2 r̄ygridis duplex origo
li. v. me. p̄mo
Acies siue vult? phie li. i. p. iij
Falli nō potest deus requi-
re puidētia diuina (pro. ij)
Falsa felicitas dicif mendax li. iij
Fama inspicit̄ vulgares. nō me-
ritum li. i. pro. iij
Fama bonā dimīnuit pena ibide
Fama alicui? nondū p̄ totū mun-
dum volauit li. ij. pro. vij
Fama nō curat p̄uofū ibidem
Fama popular? nō puenit ex reces-
so iudicio rōnis li. iij. pro. vi
Familiaris inimicus efficacissima
pestis li. iij. pro. v
Familiaritas p̄ncipiū est p̄nicioz
sa li. iij. pro. vi
Fatalis ordo li. iij. pro. vi
Fatū duplex notificat̄ ibidem
Fatū p̄patur circulo li. iij. pro. vi
Fatū ad puidētia h̄z diām ibide
Fatū dependet a diuina puiden-
tia. exemplū ibidem
Fati diuersi op̄mōes ibidem
Fato oia q̄ subsunt. etiā diuine pui-
dētie subsunt ibide **¶**

Tabula

Satum se hys ad prudentia sicut ra
 tiocinatio ad intellectum ibidem
Satum incipit vbi morus. et de qd
 sup moru est fatu est ibidem
Felicitas e duplex. s. politica et spe
 culativa li. i. me. i.
Felicitas no est in rebz exterioribz
 sed inter nos li. ij. pro. iij
Felicitas no pssit in multitudine
 agroz. nec in dignitate. nec in vtili
 tate. nec in bona fama. nec in luxu
 ria. nec in bonis fortune li. ij. pro. v
Felicitas tpalis in tribz consistit
 li. ij. pro. iij
Felicitas nemi tota adueit. ibide
Felicitas falsa li. iij. me. i.
Felicitate a ho bono errates in qn
 qd posuerit pssit li. ij. pro. ij
Felix qntuqz qd sit tantu alteri
 status appet felicioz li. ij. pro. vi
Figura siue forma hois et etia bru
 roz li. v. me. v
Filos ppos hie est locudu et p op
 positu nihil infelicioz li. iij. pro. vij
Finis cu sit ca caz io nihil pr psee
 sciri nisi fine cognito li. i. pro. vi
Finis et pna in vnu coincidit. vtz
 in circulo. q cognito pncipio cogsci
 tur finis oim rez. s. deus ibide
Felitus duplex. s. verus et fictus si
 ne adularozi li. i. pro. i.
Fons bonitatis reqre deus
Fortis require aduersitate
Fortitudo siue potetia vera. requi
 re Refrenare
Fortune bona trasitoria et decept
 toria nulli fuant fide li. i. me. i.
Fortuna caduca ppter duo duplici
 bz facit. an alba et retro nigra. ibide
Fortuna ceca depingit duplici fro
 re. capillata et calua li. ij. pro. i.
Fortuna no est in prate hois ibide
Fortuna depingit cu rota ibidem
Fortuna no assuescit in oppositu
 nec natura ibidem (p. vi)
Fortia qliter duplt pssiderat. li. iij.
Fortuna esse bona vel mala stat in

voluntate hois li. iij. pro. vij
Fortuna est supba qz nulla vere
 tur li. ij. me. i. (me. ij)
Fortuna inuehitur p auaricia li. ij
Fortune bona no efficiunt quod p
 mittunt li. ij. pro. iij
Fortuna omis aut locuda est aut
 aspera li. iij. pro. iij
Fortuati euctus declarant p flus
 mina padisi. et grim et eufrate. qz
 duplex est origo li. v. me. i.
Fuga passionum siue affectionum
 li. iij. me. vij
Fusa ex necitate euenit reqre spes
Fusa deo fcs certa. nobaue incerta
 Loria mundana non di beatu
 tudo li. iij. pro. vi
Glandu no est in vestibz li. ij. pro. v
Gloriandu non est in multitudine
 seruoq li. ij. pro. v
Gloria siue fama no spectat ad vir
 tuosos li. ij. pro. vij
Gloria huana no est appeteda ppter
 ter qtuor li. ij. pro. vij
Gloria vana ex nobilitate sanguis
 est li. iij. pro. vi
Gubernatio celi et terre reqre deus
Gubernaculu quo de regit mundu
 est bonitas dei li. i. pro. vi
Gubernare oia require deus
Gerat et ingrossat mens hsa
 na tpalis li. i. me. ij
Herculis labores xij li. iij. me. vij
Ho diuinus reqre pcupiscetia
Hois bona sunt ro siue intellectus
 et no tpalia li. i. pro. vi
Hoi ppozui require rocinatio
Hois mali natura amittit hias
 na et in bruta pvertunt li. iij. pro. iij
Hois figura e sursum ad celos creata
 bruroz ho deorsus ad tra. li. v. me. v
Ho no vilis synobilis ps mudi et
 nihil hoie melius li. ij. pro. iij
Ho vere scit qui seipm scit. et igno
 rat q seipm ignorat li. i. pro. vi
Ho no est ho nisi ronali. li. iij. p. iij
Homies no errant nisi querendo se

leiteren
 Huan
 B
 su
 et exteri
 semu et ne
 Ignora
 Ignora
 Imagin
 Impatie
 li. ij. pro.
 Impedit
 requir
 Impun
 Impun
 Inclina
 de hys
 Infelici
 Infortun
 li. ij. pro. vij
 Ingeniu
 me. puidet
 Inimicu
 tis li. ij. p.
 Insecure
 Promissio
 Intellectu
 Inuenire
 Index equ
 Inuidus
 al li. i. me. i.
 Gra quid si
 Gra non er
 Iudices m
 plici de ca
 Iudiciu ru
 Iuda. fortun
 Iudiciu
 li. v. pro. ij
 Iusticia q
 Iusti siue
 uant h a m
 Iuuentus
 li. i. me. p.
 Labor
 Laboru

Tabula

licitatem li.ij. me.vij
 Duam ac⁹ regunt a deo li.i. me.v
 Ignorantia e duplex s. interna
 siue natural. et hec est iuueni
 et externa siue extra natura. z hec e
 seniu z negligentia li.i. me.ij
 Ignorantia sup⁹ require ho
 Ignorantia require cognitio veri
 Imagines veri boni reqre veri boni
 Impatientia opcat mutari statum
 li.ij. pro.iiij
 Impedimera cognitiois veritatis
 require Turbationes
 Impunitas require Pena
 Impuniti mali require Veritas
 Inclination capitis signu est pfun/
 de h ymaginatiois li.ij. pro.ij
 Infelicitissimi reqre Diserunt
 Infortuniu ad multa est bonum li.
 ij. pro.vij
 Ingeniu huanu no valet ordine diui
 ne puidetie pphedere li.iiij. pro.vi
 Inimicus familiaris est efficax pes
 tis li.ij. pro.v
 Insecutitas regie potestatis pr⁹ in
 Dyonissio ibidem
 Intellectus reqre Sol
 Inuenire deu require Deus
 Iudei eqtatis reqre Deus
 Inuidus ppat vefeno monti arde
 ri li.i. me.iiij
 Ira quid sit li.i. pro.v
 Ira non erat in antiqs li.ij. me.v
 Iudices mouent ad misericordiam du/
 plici de ca li.i. pro.iiij
 Iudiciu vulgariu de infortunatu mi
 feru. fortunatu felice ibidem
 Iudicium naturale et ronale dicit
 li.v. pro.ij
 Iusticia qd sit li.ij. pro.v
 Iusti siue boni no solu hic pmiss p
 uant sz a malis caleant li.iiij. p.p
 Inuentus viuidis z felix differunt
 li.i. me.pmo
 Abores duodeci reqre hercul
 Lac reqre Artes literales
 Laborintus domus militis circa
 lis pstructa li.ij. pro.xij
 Laici odiunt lratos li.i. pro.iiij
 Laudare pnt duplex orig⁹ li.ij. p.ij
 Laus minuit psciam li.i. pro.iiij
 Lecto siue thoro studiu assilatur
 li.i. pro.pma
 Lethargia qlis infirmitas li.i. p.ij
 Lethargiu ho patitur respectu ces
 lestium ibidem
 Leuia documenta pcedere debent
 difficulta ibidem
 Liberu arbitriu est in ronal crea
 tura li.v. pro.ij
 Liber arbitriu alit est in angel alit
 in hoib⁹ bonis z alit in pnis ibide
 Liber arbitriu no necitat sed deus
 omnia pspicit ibidem
 Liberum arbitriu sequunt premia
 et peneli.v. pro.ij
 Liberi arbitrij z puidetie diuine no
 est discordia sicut aliqliter apparec
 li.v. me.ij
 Ltero arbitrio pnt res sic et aliter
 euenire li.v. pro.vi
 Libidinis z desiderij dra li.iiij
 Ligat⁹ catenis reqre pnceps ma⁹
 Lumen require tenebre
 Lupus dr auarus li.iiij. pro.ij
 Luxuria magis dolor est q volup/
 tas li.ij. pro.vij
 Luxuria pugit post scm li.iiij. p.vi
 Luxuriosi pparantur rabiei maris
 li.i. me.iiij
 Luxuriosus require Porcus
 Magistratum quare assumpsit
 Boetius li.i. pro.iiij
 Mala sunt in mudo li.ij. pro.i.
 Mali z stulti no sz timedi li.i. p.ij
 Mali sunt inferiores illis qbi inu
 riantur li.iiij. pro.iiij
 Malis nunq e bene quis ita op
 nentur hoies li.iiij. pro.vi
 Malis quare coringit fortuna bo
 na li.iiij. pro.v
 Mali in dignitate positi peiora fa
 ciunt q incerdit v⁹ diluuii li.ij. p.vi
 Malicia neionis li.ij. me.vi

Tabula

Mali destruit dies et nocces ibide
Mali neqcia suppliciu e li. iij. me. iij
Mali amittit natura huanā. ibid
Mali habet diuersas naturas ani
 maliū ibidem
Mali pficiunt qd delectant. nō qd
 desiderant li. iij. pro. ij
Malis qnqz qre bene. qnqz male
 pringit li. iij. pro. vi (ibide)
Mali de malis qnqz faciūt bonos
Maloz potentia est ab impotētia
 virium li. iij. pro. ij (esse)
Malos eē nō simplr pcedit. reqre
Maliū posse siue velle reqre posse
Malicia eternalr durat li. iij. p. iij
Maliū nusquā est li. iij. pro. vi
Manus phie li. i. pro. p
Maliū nihil est li. ij. pro. xii
Medicus qliter inuestigat morbu
 li. p. pro. ij
Medica dī phia li. i. pro. iij
Medicus nō solū p signa vrine q/
 rit morbum. sed etiā per interroga
 riones li. i. pro. vi
Memorari reqre Recordari
Mendaciū est triplex li. i. pro. iij
Mendax reqre felicitas falsa
Meror require dolor
Meretricibz assimilant muse poeti
 ce li. i. pro. pma
Metro et pfa vritur Boetius pp/
 ter duo li. i. me. i.
Miseria et exiliū li. i. pro. v
Misericordia reqre Iudices
Miser est ois malus li. iij. pro. iij
Miserior tanto quis quāto suppli
 cio dignior ibidem
Miserores essent mali si non puni
 rentur ibidem
Miserrimi sunt infelicitissimi si mas
 icia eternalr duraret ibidem
Mons ethna sp ardet li. ij. pro. v
Mors reqre Periodi
Mors fama destruit li. ij. p. vij
Mortē refugit oia li. iij. pro. v
Mors felix et infelix fin vulgares
 li. i. me. primo

Mundus require Area fortune
Mundus ppat mari li. i. pro. iij
Mundum posuit Plato incepisse
 li. v. pro. vi
Mutabilitas rex. pbat tribz exem
 plis. s. sole floribz et maribz li. ij. p. vij
Murem velle muribz dñari ridicu
 losum est li. ij. pro. vi
Mutabilia oia pter deū li. iij. p. vi
Mutatio animi est maior pena qz
 corporis li. ij. me. iij
Natura nō assuescit in opposi
 tū nec fortuna li. iij. me. ij
Natura est triplex li. ij. me. i.
Natura nō misceat pñs li. ij. pro. vi
Natura humana paucis mimisqz
 pnta est li. ij. pro. v
Natura si interdū violēet. tñ qnqz
 ad idē redit qd naturalr sibi pueit.
 Vel sic. natura aialiu oim. arborū.
 fidez stat in legibz suis et non variat
 puetudinē. vtz de de leone vegeta
 bilibz et volatilibz li. ij. me. ij
Naturale iudiciū differre a rōna
 li. li. v. pro. ij
Necessitare require pñtia. Item re
 quire signum
Necessitates sunt due li. v. pro. vi
Necariū idem pē esse ptingens ad
 diuersa relatū li. v. pro. vi (tas)
Neronis qtuor malicie reqre digni
Neronis luxuria li. i. me. iij
Nescire reqre Homo vere
Necromantiū presuppouēt boe
 tiū ppter duo li. i. pro. iij
Nihil est causa mali li. iij. pro. vi
Nihil est causa fieri quō intelligi
 tur li. pro. i.
Nobilis quūis pter illū qui est de
 dictus vicis li. iij. me. vi
Nobilitas est laus parentum li. ij
 p. sexta
Nomen feat substantiā cum quali
 tate li. iij. me. iij
Nōens est duplex li. v. pro. vi
Nouū antiquū require Pati
Nox est duplex. s. accūalis et natū

Tabula

ralis li. pmo. metro. iij.

Bediūt deo cuncta natura
exiūta li. iij. me. vi.

Obluio est aīe a corpe li. iij. me. vij.

Obluio tradēt diuites li. ij. p. vij.

Obluio tradēt viri mag. li. ij. p. vij.

Ocium ē: studiū fm vulgares li.

primo. prosa q̄ta.

Oculi phie rō z intellect? z triplici

rōe dicūt ardētes li. p. pro. pma

Odiū nō hāet locū apud sapiētes

libro. iij. prosa q̄ta

Oēs laborāt l3 diuerso calle ad vñū

beatitudinis finē puenire li. ij. p. ij.

Oēs tendūt ad beatitudinē vi natu

rati p̄puli sed varieli. ij. prosa ij.

Opinio vulgariū require veritas

Opus qd̄ facere vis requirit volun

tas z p̄as libro ij. p̄a iij.

Oro siue dēp̄atio qd̄ sit. li. v. p. iij.

Oros siue p̄ces sunt deo porrigen

de li. v. prosa vi.

Oratores q̄ sint li. iij. prosa iij.

Oro debet? r̄pis z loci d3 esse in q̄

liter opere siue actu li. p. me. vi.

Oro debet? fūāf res i suo cō. ibid

Ornamētis ornari ē erroz li. ij. p. v.

Orephus cithareda li. ij. me. xij

Orephi fabule mortalitas. ibidem

Arantes require comedere

Passio est quidā motus cellule

appetitine li. p. prosa vi.

Passiones ai z op̄iōes impediūt

rectuz rationis iudiciū li. p. p. vi

Pat̄ ibidem metro vij.

Pati sapiētes non est nouū sed anz

riqum li. pmo. p̄a iij.

Patiētia pbat phm li. ij. p̄a vij.

Patria est b̄ritudo. via ad eā s̄z p̄

tutes libro q̄to. p̄a pma

Paupras duplex li. ij. metro. iij

Palin? senator rhomanoz. li. ij. p. ij

Pax seu tranquillitas mēt̄ li. p. p̄a v.

Peccata require vicia

Pecunia paup̄tate inducit li. ij. p. v.

Pecunia scit hoiez indigētē li. ij. p. ij

Pellēdēt̄ affectōes li. p. me. vij

Pena maloz bona. impunitas ma

la li. iij. prosa. iij.

Pene dānatoz siue purgā doz nō

sunt edisserende. li. iij. p̄a. iij

Pene maloz q̄re fieri p̄mittūt ho

nis. z malis iocūda q̄ detent bonis

li. quarto. p̄a. v.

Pene require liberū arbitriū

Pene mēt̄ specula? rōis li. iij. p. p.

Periclitari li. iij. metro vij

Periodi mortis siue mere vite lib?

q̄to me. q̄to

Peripatetici li. p. prosa q̄ta

Permanētia est appetit? natura?

non volūtarius li. ij. prosa. xi

Phari require ammirari

Phia d3 mulier p̄t̄ tria li. i. p. p.

Phie statura ibidem.

Phie pres tres. mathematica. nas

turalis. metaphisica ibidem

Phie vestes artes literales ibidē

Phie vestes erant filis tenuissimis

ibidem

Phia māb̄ suis reuerar vestē ibi.

Phie vestes obscurant. quia nō v̄si

tata v̄r gladi? in d̄ere rubiginosus

erit ibidem

Phia diuiditur in practica z spe

culatiua ibidem.

Phia practica hāet in ethica. ico

nomica z politica. s3 speculatiua seu

theozica triplex ē. s3 phisica. mathes

matica z metaphisica. z in talibz est

ordo p̄ modū scale ibidem

Phie vestis scindit vario mō ibid

Phie ornāmēta ibidem

Phie ira ibidem

Phia magistra oīm virtutū z est a

deo libro p. p̄a iij.

Phia est via ad cognoscendū res

rū lumē. s3. deū z docet premere ter

rena li. iij. prosa pma

Phs fuisset si racuisset li. ij. p̄a vij.

Piger require asinus

Pithagorici posuerūt duo p̄cipia

rerū bonū z malū li. ij. pro. ii.

Plato req̄re scire. s3 req̄re mūd?

Tabula

Poemata dulcedie inficiunt li. p. p. i
Poeta require meretrici
Poetica ars a phia fugat li. i. p. p.
Popularis require fama
Pocus dicitur luxuriosus li. iij. p. iij.
Posse malū peius est q̄ velle li. iij. pro
 sa q̄rta. qualiter intelligitur
Posse malū nō est posse li. iij. p. ij
Posse implere req̄re desiderii
Potētia nō p̄t in libez arbitriū li. ij
 p. vi. vt pz de illo q̄ momordit liguā
Potentia vera require refrenare.
Potētia sufficiētia reuerētia claritū
 do iocūditas s̄z vnū in re li. iij. p. ix
Potētia ligata req̄re p̄nceps mal⁹
Potentia plus require actus.
Potētiū familiaritate Seneca z plu
 res mortui sunt li. iij. p̄sa q̄nta
Potētia prodit indignū li. ij. p. vi.
 Item li. ij. me. iij
Potētia nō est sine timore li. ij. p. iij
Potētes noianf fals noibo li. ij. p. vi
Potētia ē occasio mali li. ij. me. iij.
Potēs est q̄ scit refrenare p̄p̄ia ma
 licia. **P**otētes huius mūdi nō sunt
 timēdili i. metro q̄rto.
Potēs eē patif potētiā. exēplū de
 Busiride interfecto ab Hercule Itē
 de regulo rhomano li. ij. p̄sa vi.
Potās regia nō ē pa p̄tās li. ij. p. v.
Potās gladio sup caput pendentī cō
 paratur. ibidem
Potās infecuritas req̄re infecuritas
Potēs pcedunt mal. li. iij. pro. vi.
Potās plus require dignitas.
Preces require orationes
Premia nūq̄ defunt bonis nec mas
 lis supplicia li. iij. p̄sa tertia.
Premia require libez arbitriū
Premiū extrinsecū nō curat bon⁹ cū
 habeat in aio intrinsecū li. iij. p. iij
Presciētia dei li. v. p̄sa iij.
Presciētia dei nullā necessitatē ipos
 nit futuris li. v. p̄sa q̄nta
Prescia dei non mutar p̄p̄ietatē rei
 li. v. p̄sa sexta
Pūcialiter oia s̄z in deo li. v. p. vi.

Pretorio inducebāt p̄sules r̄hos
 mani require p̄sules
Pincipia duo req̄re pithagorici.
Pincipiū maloz potētia ligata
 est multz cathenis li. iij. me. ij.
Prodiū qd sit li. ij. pro. p̄ma.
Promittere require sapiēs
Propōnum veritas est sup natu
 rā rerū li. iij. pro. ij.
Propū bonū hoiz req̄re rō. recta.
Prosopopeya est fictio noue p̄sol
 ne li. p̄mo. p̄sa p̄ma.
Prosopa req̄re aduersa.
Prouidētia dei solis claritatē ex
 cellit li. v. me. ij.
Prouidētia diuina q̄ ad diuersos
 act⁹ hois nō fallit li. v. p. vi.
Profa z metro vti⁹ Boeti⁹ duas
 bz de causis. li. p̄me. p̄
Prudēs tria sp̄picit r̄pa li. ij. p. p̄.
Prudētia rez extē metit li. ij. p. i.
Pulchritudo q̄druplex li. ij. p. v.
Pulchritudo nō ē in hoie s̄z in ve
 ste. li. p̄. p̄sa quinta
Pulchritudo corpis velociter ra
 pitur li. ij. p̄sa. viij
Pulchz videri nō reddit nafa s̄z
 oclor debilitas ibid. ex. de alcibi
Puniri alibi q̄nt⁹ mali h̄ Cade.
 impuniti li. iij. p. iij
Punire intrinsece req̄re p̄scia pura.
Puniri nō require misireoz.
Pies mētis req̄re pax
Puiz vnū in re req̄re potētia.
Quid nois z qd rei d̄nt li. v. p. i
Quā recta est hoī p̄p̄iū bonuz
 libro p̄mo p̄sa q̄nta
Rōnalis require homo
Recordari qd sit. li. iij. pro. ij
Refrenare aimū est potētia vera.
 libro iij. metro. v
Regendū tria req̄runt li. ij. p. viij
Regere require deus
Regimē dei in p̄cordia elemētoz
 apparet z in p̄tibz anni li. iij. m. vi
Republica require teate
Ripofus require canis

Rotare
 Ruge
 libro p̄.
 S
 b̄sfolu
 Sapiēs
 q̄ fortu
 Sapien
 Sapien
 implere
 Sapiēs
 aduersi
 Sapien
 profa q̄
 Sapien
 iij. p̄sa
 Sapien
 sapientia
 Scia diff
 de diuini
 Scia diu
 Scia aut
 Scia est
 Scia leti
 Scire req̄
 Scire sc̄p
 Scire fm
 Senes q̄
 Senius g
 Senū mu
 Senualit
 Sermone
 riā subie
 Serenitas
 Senoz
 sc̄a p̄sa
 Ser dolo
 Signū o
 li. iij. p̄sa
 Socrates
 bit venenū
 Socrates
 tēli. p̄sa
 Sol q̄is f
 Solis colo
 Solis clar

Tabula

Rotare orbe require deus rotat
 Ruge qre in senibz nō in iuuenibz
 libro p. metro pmo
 Acilegium li. pmo. pro. iij.
 Sanitas corporis triduaana fe
 bris soluit li. iij. pro. viij.
 Sapiēs hz se vniformiter ad vtrā
 qz fortunam li. i. pro. pma.
 Sapiens require tetragonū
 Sapiēis nō est pmittere q nō pōt
 implere li. iij. pro. iij.
 Sapiēs reqre desiderū. Itē reqre
 aduersitate. Itē require odiū
 Sapiens non odit stultū libro. iij
 prosa quarta
 Sapiēis est declarare difficilia. li.
 iij. prosa vi.
 Sapientū est simplicibz arridere cū
 sapiētiā acquirūt. ibidez
 Scia dispsa augmentat apposituz.
 de diuitijs reqre diuitie
 Scia dīna qll sit nnianda li. v. p. vi.
 Scia auferri nō pōt li. i. me. p.
 Scia est socia i tribulatiōe li. i. p. iij
 Scia lenificat li. iij. pro. i.
 Scire require finis.
 Scire seipsum reqre hō vere scit
 Scire fm Platonē li. v. me. iij.
 Senes quare rugosi li. i. me. pmo
 Senituz generat triplr li. i. me. p.
 Senū multa incommoda. ibidem
 Sensualitas pertriat rōi li. i. me. ij
 Sermones accipiēdi sū fm mare/
 riā subiectā li. iij. me. xii.
 Serenitas vespertina li. v. pfa. iiii.
 Seruoz improbitas dīm guar li.
 scda prosa. v
 Sex dolorosa reqre dolore
 Signū ondit signatū non necitat
 li. iij. prosa. iij.
 Socrates phs in noīe vni? dei bī/
 bit venenū z nil sibi nocuit li. i. p. iij
 Socrates docet sp pandere verita
 te li. i. prosa. iij
 Sol qnqz fecit intellectū li. i. me. iij.
 Solis color li. i. me. ii.
 Solis claritas reqre puidētia dei
 Spes z depcatio cessarent si futu/
 ra de necitate euenirēt li. v. pro. iij
 Stat? nō placēs reqre felicitas
 Stelle septē reqre ammiratiōis.
 Stoici vñ dicant li. v. me. iij.
 Itē require epicuri
 Studiū duplex flores z aridū li. i.
 me. i. Itē plus require lecto
 Itē plus require otium.
 Stupor qd sit li. p. pfa pma
 Stupor boetij. ibidem
 Stupor z pudor dñt li. p. pfa. ij
 Superbo ppat fulmini li. p. me. iij
 Contra supbos vanam glām q/
 rentes li. v. me. vij
 Supplicia reqre premia
 Aciturnitas dupliciter pue
 nit li. p. pro. ij.
 Taciturnitas triplex li. ij. pro. i.
 Tactus require cognoscitur
 Tardus require asinus
 Tpalia heterāt z ingrossant mētē
 humanā li. pmo me. ij.
 Tempus vernale puenit vite hu/
 mane. ibidem.
 Tpalia non sū cā eternoz li. ij. p. iij
 Tps autūnale dar vuas ibidem
 Tenebris assueri nō qunt lumē inf/
 rueri vt sunt certe aues li. iij. p. iij.
 Terra habitabilis solū ad tres p/
 tes li. ij. pro. septima
 Terrena bona excecant vulgares.
 li. iij. pro. iij.
 Testis pditiones li. i. pro. iiii.
 Tetragonū corpus compāt sapiēs
 ti li. iij. prosa. vij.
 Tygris flumen reqre euftratis.
 Timere nō hñt sci malos li. i. m. iij
 Tonitru dī de? tonare vt sic dīna
 prouidētia recogit li. iij me. vi
 Transformatio reqre animi
 Transformatus reqre Ulyxis
 Tristitia sedata reditur ad studi/
 um li. i. pro. iij.
 Tullius negauit prouidētiā stare
 posse cū lūtero arbitrio. li. v. pro. iiii.
 Turbatōnes ai impediunt cognis

Tabula

tionē veritatis li. p. me. vij.

Articiniatio Trefie quid dicā

Hoc erit vl' nō erit li. v. pro. iij.

Velle malum reqre possz

Venerū bilere reqre Socrates

Veneri qtuor pncipales a qtuor pri

bis mūdi qliter duos hz collatera

les z sunt duodecim li. p. me. iij.

Ventoꝝ generatio li. p. me. ij.

Verba lenia mitigāt dolore li. ij. p. iij.

Veritas require Socrates

Veritas qliter latet in principio in

nostro intellectu li. ij. me. xi.

Veritas impedit a falsis opinionē

bz z passionibz li. pmo metro vij.

Veritatē nō oēs eodē mō capiūt nā

qdam demrātine. qdā autorizatiue

qdā p modū fabule li. iij. me. xij.

Veritas pponum reqre ppo

uz q putāt malos impunitos felices

li. iij. prosa qtra

Vertex capitis tres hz pres. fanta

sia in anteriori. cogitativa in medio

mōratiua in occipite li. pmo. psa p.

Vespina require serenitas

Vestibz nō est glandū li. ij. psa v.

Vestis pmet pulchritudinē non

hō libro scdo. psa qtra

Via ad beatitudinē require patria

Vic' antiqz fuit grossius li. ij. me. ij.

Vicia sz spernenda li. v. prosa vi

Vicia nō sunt sine penis li. iij. psa. i

Viciosus reqre accidiosus

Videre omia require deus

Vini duo volia in linure Louis li

bro. ij. prosa. ij.

Virtutes sz colende. li. v. psa. vi

Virtuosi dnt eē fortissimi. li. iij. me. vij.

Virtus qnta sustinet. ibidem

Virtus interpretatur. li. iij. p. vij.

Virtutes sunt via ad beatitudinem

require patria

Virus require cognoscitur

Vita humana require tempus vernale

Vita hñs bonā non hz timere. sed

engere potest vultū libro p. me. iij.

Vita ptenosa est stat' mediocrep

ter similitudinē edificij li. ij. me. iij.

Vita hois reqre circulo

Vita hois reqre periodi

Ulixis socij p portū Circis in brus

ta sz transformari li. iij. me. ij.

Ulixes plus reqre aduersitas

Unū z bonū idem sz li. ij. pro. xi.

Unū manet interim qd ē vñū ibidē

Unū est ad qd oia redūre li. ij. p. xi

Uolūtū nihil nisi cognitū li. v. m. ij.

Uolūtas require opus

Uolūtas est occasio peccati li. iij. p. ij.

Uolūtas z potestas requirunt ad

oem actum li. qtro. psa ij

Voluptas duplex li. ij. p. vij

In voluptate nō ē beatitudo ibidē

Voluptas iugalitatis habet anxietatem

anxietatem annexam vide exemplum nos

tabile li. ij. psa vij

Voluptas est sicut stimulus. apū

li. tercio metro vij

Voluptatē qd mali sequit' ibidē

Uulgi opinionibz ples nomē mag

num receperūt li. ij. prosa viij

Vulnus deceregere reqre pliceri

Vultus reqre facies

Vultus reverēdi dī pbia. qz sicut

vultus honestus facit hoīem revere

ri. sic pbia amatores suos li. i. p. p.

Uxoratoꝝ infelicitas li. ij. psa iij

Uxorē habere castā z filios habere

bonos sociū est li. ij. prosa vij

Uxorem habere pueram nihil inq

felicius ibidem

¶ Epilogū ppendiosum z putile

corius libri Require in fine libri

¶ Finis tabula

Prohemium

¶ Boetij Romani & oratoris celeberrimi libri de consolatione philosophie. & pimentarius etimj preclaris doctoris sancti Thome sup eisdem Incipiunt feliciter:

Philosophie servias

oportet ut tibi cōtingat vera libertas Nec sunt pba Seneca octava epla ad Lucillij. Quia vocari philosophia sciam veritatis recte se habet. ex secdo metas philosophice. Et pbia affert delectationes mirabiles firmis rate & puritate. ex secdo ethicor. Et multis visa est pbia res mirabilis et diuina. ex de celo & mundo Aristotel. ¶ Item q nulla scia similis est pbie que clarificat animas facit delectari eam in hoc seculo in pscōneet rectitudine. ex libro de pomio & morte Aristot. Et pbia trahit hominē ab obscuritate ignorantie ad sciām. a tenebris stulticie ad lucem sapie & ad claritatem intellectus. ex eodē libro. Item q pbia a supstitutione liberat. meriti mortis nō perturbat. fm Tullium in libro de finib. & ma. Ideo Seneca has & psmiles pditiones & effectus laudabiles pbie aduertēs. hortatur nos ad seruitutem pbie in ppōne pposita sic dicens Pbie seruas oz. Que quidē ppositio potest pbari multis rōnib. Primo sic. illi oportet seruire p cuius seruitutē hominē cōtingit vera libertas. sed pbia est hmōi. ergo rē. Maior est nota. q libertas est nobilissima cōditio. quā natura humana desiderat & affectat. Minor pz p eundē Senecā. qui postq pmitit ppōez istam Pbie seruas oz. subiungit ut tibi cōtingat vera libertas Et paucis interpolatis dr. Hoc em scz ipm seruire pbie libertas est. ¶ Probat secūdo sic. Illi oportet seruire qd animū perficit. vitam disponit. actiōes regit agenda & omittēda demonstrat. & lunc quo nemo est securus. sed pbia est hmōi. ergo rē. Maior est nota. nam iste pditiones sunt de pscōne hominis. Minor declaratur p Senecā. xvi. epla ad Lucillij loquens de pbia dr. Hec animū format & fabricat. vitam disponit. actiōes regit. & omittēda demonstrat. sedet ad gubernandū errantia. fluctuantū dirigat cursū. sed sine hac nemo est securus. ¶ Probat tercio sic. illi est seruendū quod tradit cognitioni vltimi finis magnū incrementū. sed pbia est hmōi. ergo rē. Maior est nota. q cognitio vltimi finis magnū incrementū confert ad vitam. ex pmo ethicor. Minor declarat. nam vltimus finis vite humanę ne est beatitudo. cuius cognitionē pbia tradit. ¶ Dicit em pbia in aq. de consolatione pfa. ij. q beatitudo est status. oim bonor aggregatiōe pfectus. Et in eodē tercio. ostendit pbia in quo sit vera beatitudo. & quō ad eam pueniatur. ¶ Probat quarto sic. illi oportet seruire quod facit hoim parem deo. pbia est hmōi. ergo rē. Maior est nota p se. sed minor pz p Senecā xlix. epla ad Lucillij. vbi dr. Hoc em mihi pbia pmitit ut me parē deo reddat. ¶ Probatur quinto sic. illi est seruendū quod est magistra oim scientiar. nutritrix omnū virtutū. summi solatium lapsor animor. quod est pūmū veri luminis. & cuius exhortatio est recta sui auctoritate dignissima. pbia est hmōi. ergo rē. Maior est nota. q rōnabiliter ppter has cōdi

Prohemium

tiones laudabiles alicui seruitur. Minor declaratur nam phia est magis
 tra oim virtuti ex pmo de psol. pla. iij. Ipsa est nutritrix oim virtuti scdo
 de psol. pla. iij. Ipsa est summū solariū lapsoz animoz. iij. de psol. pla. i.
 Ipsa est pcutia veri luis. iij. de psol. pla. i. Et eius exhortatio c recta sui
 auctoritate dignissima. v. de psol. pla. i. Sic ergo p ppositio declarata. q
 dicit phie seruitas oportet. S; diceret. quid mihi pdest phia si casus
 imperat. Quid mihi pdest phia si deus rector est. Quid mihi pdest phia si casus
 imperat. Ad hoc respōdet Seneca. xij. epla sua Siue inexorabili lege
 fati nos stringāt. siue deus arbi ter vniuersis cuncta disponit. siue casus ac
 tiones humanas sine ordine pmisset. adhuc phie insistentiū est. Phia em
 nos tueri habet. hec em hortatur vt libet deo placeamus. vt ipm sequa
 mur. vt continue fortune resistamus. z vt casum feramus. Licet aut om
nes hoies natura scire desiderent. tū pauci (de quo dolor est) phie vacāt
quod ideo ptingit. quia plures omūis delectationibz interioribz ad dele
ctationes refugiunt corporales. Non em oportet delectatiōes corporales esse
 eligibiliores interioribz delectationibz. quia delectatiōes corporales impes
 diunt a summo bono. interiores aut ad id. pmouent. Unde Boetius in
 tractatu de summo bono dicit. Olere debent qui delectationibz sensua
libus detinent. bona interiora omittēdo. Nam dedin bonis sensualibus
 summa bona non attingūt. Quos hoies sensuales Boetius. iij. de psol.
 pla. iij. ppar vespilionibz dicens Nequeunt em oculos suos tenebris af
 fuetos ad lucem pspicue veritatis attollere. similesq sunt auibz quaz in
 tuitum no illuminat. dies excecāt. Et licet hoies sensuales z vulgares
 nō magnificēt nomen phie. sed magis blasphemāt. nihilominus tamē
 ipsa phia in sua dignitate pseruat. teste Seneca. xij. epla ad Lucilliu.
 Nunq inualefcer ad tantū malitia. neq ad tantū exceditur pira tutes
 vt non nomen phie sacrum z venerabile pmaneat. Sed diceret. philo
 sophari nō valeo qz pauper sum. s; si diuitias haberem totū me phie dede
 rem. z hoc videtur rōnabile. qz natura p se nō est sufficiēs ad speculandū
 sed oportet cibum z potum z reliquū famulatū pceexistere. Et p tāto la
 terdotes egypri habitis necārijs ppter admirari inceperūt philosophari
 Nec exculatio rōe paupratis nō valet. audi Seneca. xvij. epla ad Lu
 cillium. qui dicit. Non est quo nos paupras a phia reuocet. tolerāda em est
 fames quam tolerauerūt quidā in obsidionibz. z quid aliud erat premiū
 patientie illoz. q in arbitrium nō cadere. s. inimicoz. quātomagis est q
 promittit ppetua libertas. nullus hois timor. z quod animū liberat a fuz
 roibz. inultis em ad philosophandū obstitere diuitie. Paupras aut expe
 dita secura est. si vis animo vacare paup sis. oportet talit pauperi filis. quia
 nō potest studium salutare fieri sine cura fragilitatis. fragilitas aut est vo
 luntaria paupras. hec Seneca. Verum est igitur. ad philosophandū exi
 guntur necāria. sed sufficiunt homini pauca. non em oportet futurum fe
 licem deum terre z maris esse. qz natura paucis minimisq pteat a est. ex
 scdo de psol. pla. v. Prohēc ergo omnia a te. et ad phiam magno cursu
 totisq viribz attende. hec Seneca. xvij. epla ad Lucilliu. Phie ergo ser
 uitas oz. vt tibi contingat vera libertas. vt tibi cōtingat vera securitas. vt
 tibi innorescat felicitas. vt par deo fias. z pcpue vt in aduersitatibz z tri

Prohemium

bulationib; positus per ipsam verissime psoleris exemplo Boetij. quem
phia. in exilium relegatū ab omnib; bonis pulsum dignitatib; exutū mul
tis miseris afflictū dulcissime psolabatur. De cuius phie psolatione agi
tur in libro Boetij qui intitulat *Liter de psolatione phie*. de quo ad pie
sens nostra est intentio. Nec sufficiant de introductiōe huius libri.

¶ Si anteq; ad lram accedamus quinq; sunt pmittenda. Primum est de
causa suscepti operis. Secūm de causis huius libri. Tercium de titulo hu
ius libri et eius expōne. Quartū de causa intitulatiōis pntis libri. Quin
tum de generali summa et sentētia huius libri. ¶ Circa primum vide
licet circa cām suscepti operis. quare Boetius hunc librum pscripsit scā
dum q; boetius vit eximius cōsul romanus. fide catholicus exstitit. qui
disputas de fide catholica ptra duos hereticos. s. ptra Nestorū et Euti
rem. cum nullus esset q; eis resisteret. Boetius ipsos in pūni psilio deu
it. sicut pzin libro suo de duab; naturis in xpo. Tpe vero Theoderici re
gis gothorū cū idem Theodericus tyrannidē suam ptra romanos vel
let exercere et quoslibet bonos opprimere. Boetius virtute dei armatus.
plus omnib; alijs sibi restitit. et quos tyrānica rabies inuaserat. Boetius
amore iusticie exponens se piculis ipsos liberauit. Videns autē Theode
ricus rex gothorū solum ipm boetium resistentē. cogitabat qualiter ipsuz
pderet. Et cum iustam cām ptra eum nō inueniret. duas falsas cās pfin
xit. Dixit enī boetium impediuisse quendā dclatorem litterarū sibi. q; pti
nebant accusatiōne senatus romanorū. vt sic senatus redderet reus lese
maiestatis. Hanc cām tangit boetius. psa. iij. huius pmi. dicens Dela
torem ne documēta deferret quib; senatū maiestatis reum faceret impes
disse criminamur. Secūo accusabatur boetius q; quasdam lras direxisset
ad imperatorem psantinopolitanū. p quas restitueret libertatē pristinā ip
sis romanis. Hanc cām tangit boetius eadē psa sic dicens Nā de ppo
sitis falso lris quib; libertatē arguor sperasse romanā quid attinet dicet
re. His de causis boetius p viles psonas et infames accusatus. indefens
sus reus est iudicatus. et a rege Theoderico Papie in exiliū est relegatus
Boetius autē sic in exilio positus. preteritā pspicitatē secū reputās. et pre
sentē aduersitatē psiderans. ne aliquis hō in simili statu positus desperet
sed vñ psolaretur haberet. philosophicā psolationē pposuit ptra mutabi
litate fortune. Ex quib; dictis pzq; causa suscepti operis est illa. quati
nus Boetius se in exilium relegatū ab omnib; bonis pulsum dignitatib;
exutum videns. philosophice se tueretur. volens psolari quemlibet hoīem
in simili statu positum. ne desperet. silt esse contuendū. ¶ Secundo
videndū est de causis huius libri. cuius causa efficiens fuit Boetius. qui
describēs matrem huius libri vtitur tā. psa q; metri q; imitatus Marcia
num felicem capellam. qui in describēdo nuptias Mercurij et Philogie
hoc stilo vsus est. de quo fit mentio in Theodolo. vbi d; Egregiam sobo
lem cui per stilbonis amorem Vis superum magna sociasti ceste capella
Licet iste liber boetij multum excedat librum martiani tam nobilitate ma
terie q; pūuilegio eloquentie. Boetius enī nec Tullio in prosa. nec Virg
ilio in metro minor reputatur. Vtitur autē boetius in hoc libro prosa.
in qua ponit rōnes ad psolandum ipsum boetium. probando q; non sit

Probenium

hic retineat
et quō ad
determinat
Secundū
illa funera

Metrum primum

rum Theoderico regi gothorum se opposuit. Vel dictus fuit severinus qui sequens veritate. nunc enim in iudicijs vel amore vel odio secti potuit a veritate. Quinto boetius dictus fuit. Excelsus. qui unus ex consulibus romanorum. vel excelsus qui extra consulatum posuit quem prius habuit Excelsus dicebantur qui iam deposuerant consulatum. et licet ab honore consulatus cessarent. tamen postea plures alij in magna reuerentia habebant. Sexto dictus fuit patricius a nobilissimo romano sic dicto. de cuius genere fuit Boetius. Vel alio modo patricij dicebantur nobiles romani qui providebant rei publice sicut pater filio. quod nota scripta erant aureis litteris. et ideo dicebantur patres de quibus numero fuit Boetius. propter quod dictus fuit patricius Septimo dicebatur ordinari. quia reipublice ordinavit. Vel alij ordinarij dicebantur. qui tante dignitatis erant. ut qualiter ordine digni essent. et sic fuit boetius. Octavo nomine propter dictus fuit Boetius. quod interpretatur adiutor. quia in necessitate pauperibus subveniebat. Quarto videndum est de ea intitulationis huius libri. Intitulatur iste liber de consolatio philosophica. Ubi sciendum philosophica consolatio dicitur a naturalis demonstratio. declarans de cuius amissione non est dolendum. et de cuius possessione non sit gaudendum. et quia hoc tractatur in primo libro. ideo sic intitulatur. Quinto videndum est de generali summa huius totius libri. Ubi sciendum quod Boetius in hoc libro ostendit bona temporalia esse transitoria et non consistere totaliter in eis totaliter et veram felicitatem. et per hoc non est dolendum de eorum absentia. nec gaudendum de eorum presentia. et neminem debere extollere in prosperis. nec deprimere in adversis. Ostendit etiam in primo libro quod sit summum bonum. ubi sit futurum. et quomodo ad ipsum perveniat. Etiam ostendit quod bona simpliciter sunt potestates. et mala simpliciter sunt impossibiles. et quod bonis nunquam defunt sua premia. malis nunquam sua supplicia. Post hoc ostendit quod sit divina providentia. quod casus. quod fatum. quid libere arbitrium. Et ponit boetius rationes quibus probat libere arbitrium non posse stare cum providentia divina. et ponit quorundam falsam solutionem et eam improbat. Postea ostendit veram solutionem quam rationibus confirmat. Istam et alia plura pulchra demonstrant in hoc libro. sicut patebit in sequentibus.

¶ Antiqui Danili Torquati Severini Boetii Ordinarij Patricij viri excelsi de consolatio philosophica liber primus incipit.

¶ Metrum primum heroicum elegiacum

Armina que quondam studio florente peregi

Flebilis heu meos cogor inire modos

¶ Presens liber Boetii prima sui divisione dividitur in quinque partes. scilicet quod ponit quinque libros principales quos prius determinat de casu et providentia divina. Primum liber incipit hic (Carmina) Secundus liber incipit ibi (Post hec paulisper) Tercius ibi (Iam canit illa funera) Quartus ibi (Nec cum philosophia) Quintus ibi (Dixerat ordoque)

A. iii.

Liber Primus

cursum. Quid et de q̄ agatur in q̄libet libro patebit loco suo. Primus li-
ber diuiditur in tredecim pres. q̄ hui⁹ p̄mi libri s̄ septem metraz sex p̄se.
q̄ partes patebūt. q̄ autē sit materia et intentio cuiuslibet pris s̄lt̄ patebit.
¶ **¶** Notandū autē q̄ p̄mū metrum hui⁹ p̄mi libri vocat elegiacū. Est autē
metrum elegiacū quod cōstat ex vno versu hexametro. i. sex pedū. et alio pen-
tametro. i. q̄nos pedū. Et d̄ elegiacum ab eleyson quod est misereri. Ele-
gia em̄ est miseria. Verrū em̄ elegiacū inuentū fuit pro describenda mis-
eria. q̄us eo hodie aliqui vtunt ad alia describenda. vnde Horatius. Ter-
ribus imp̄riter iunctis querimonia primum. Post etiā inclusa est vos-
ti sententia compos. Quis autē fuerit adinuētor talis metri elegiaci p̄s-
bitat. vnde Horatius. Quis tamen exiguos elegos emisit autor. Et
matrici certant adhuc sub iudice lis est. Et diuiditur hoc p̄mum metrum
in quatuor pres. Primo deplangit Boetius statum sue miserie ex p̄e p̄-
mutationis studiū. Secundo ex parte defectus corporalis. Tercio ex p̄-
te prolo garōis vire miserabilis. Quarto apostrophat p̄ra suos amicos.
Icōa ibi. Gloria felicitis. tertia pars ibi. Votis hoim felix. q̄rta ibi. Quid
me felicem. Primo facit q̄s dictū est. scdo approbat dictū suum ibi. Ecce
mihi lacere. Dicit p̄mo. Ego Boetius qui quondam tpe prosperitatis
studio meo florenter peregi. i. cōposui carmina supple delectabilia et iocūda.
nunc tpe aduersitatis flebilis. i. dignus vt desiccat. vel flebilis. i. tristis. cog-
gor inire. i. inchoare nestos modos. i. tristia metra de mea miseria.
¶ **¶** Notandū sicut dictū fuit p̄us. Boetius vtr̄ in hoc libro tam prosa
q̄s metro. metro q̄s talis modus scribendi magis fuit p̄ueniens sue mate-
rie. sicut em̄ portio curatua q̄ amara est delectabilis sumitur si fuerit ali-
qua dulcedine p̄mixta. sic rōes p̄hie in p̄sa tradit. libentius a Boetio sus-
cipiunt si fuerint iocunditate metri dulcorate. Et ideo boetius nunc me-
tro nunc prosa vtr̄. q̄ alternatis vtr̄ delectabilis est. Vñ autor poetice.
Quod sapit insipidū viciosa frequentia reddit. ¶ **¶** Itē nota q̄ Boetius
potius incipit lib̄ū suū a metro q̄ a prosa. q̄ modus scribēdi metrici ma-
gis fuit v̄litatus apud antiquos q̄ prosaicus. Vel ideo q̄ metrum est des-
lectabilis prosa. vt ergo magis allicitat audientes ad suū lib̄ū. ideo in p̄n-
cipio libri sui v̄ritur metro. ¶ **¶** Itē nota circa l̄am q̄ carminayno mo-
do dicunt scripta metrica certis pedibus mensurata. Alio mō dicuntur
quocūq̄ dicta vel scripta. etiam prosaica. que sunt de re dictabili. Boetio
autē florente studio p̄posuit vt plurimum carmina prosaica de re delectabi-
li. Edidit enim quedam carmina philosophica. quedam logicalia. quedam
ethologica. sicut pater respicienti eius diuersos libros. Tpe autē aduer-
sitatis cogebatur boetius ad componēdum carmina metrica tristia.
¶ **¶** Itē nota q̄ studium est vehemens applicatio animi ad aliqd̄ agendū
cum bona voluntate. Dico cum bona voluntate. quia in malivolā animā
non introibit sapientia. Hec Salomon. Et p̄fectio discipuli in tribus
cōsistit. ex boetio de disciplina scholarū. In attentione. docilitate. et be-
nivolētia hominū em̄ nolenti sciam et vt op̄s studentī impossibilis est poss-
sessio boni. Quiracius p̄mo ethicoz. ¶ **¶** Itē nota q̄ duplex est studiū.
florens. et aridum. Ad studiū florens tria erigunt. Primo requit iunior. q̄
iuniores p̄piciat p̄res s̄t semibz scnes at magis l̄. iuniores. Secundo

Metrum primum

re quirit habitus necesse est. qz natura p se nō est sufficiens ad speculandum
 hz qz necāria existere. ex qzto ethic. Tercio requiritur animi tranquillitas que
 pringit p sed itōem passionū. qz aia in quiete z resideria sit prudens. vij.
 phisicor. Vbi cū passionē dñantur. ubi intellectus obscurat. 3o boetio
 in fine huius pmi hocando nos ad fugā passionū. Et Gaudia pelle. peli
 le timorem. Spemqz fugaro. nec dolor adsit. Nubila mēs ē. vinctaqz fre
 nis. hec vbi regnant. Studiū autē audit est ad qd concurrūt oppositē pdis
 tiones. s. senectus. nec iuicium defectus. z animi perturbatio. Nota qz
 plus de miseria dicū. mēti modi. Dicūt cū modū modū do. qz peli
 dū modū. z dicūt mēti de materie. qz s. de tristi materia. s. aduersis
 rare. Nota qz in pmi duobz plusbus. notat antithesis. i. p. rapō. Dis
 cit cū in pmo plus (quidā pēgi) cui p. rariat in scdo plus. cogor inire. i. icho
 are. 3te dī in pmo versu (florete studio) cui p. rariat in scdo plus. itē dī in
 pmo plus carmina supple iocūda. cui p. rariat in scdo mēti modū. 4te dī in
 notandū qz boetius rōnabiliter deplagit statū suū. ex pte pmutatōis stu
 dii philosophici. qd versū fuit in studiū poeticū. nūc cogebat vti. apolus
 it cū boetius dolor suū metrice p. scribere. z cū philosophice p. solari. nam
 studiū philosophici est studiū veritatis. qz scdo metaph. vocari p. bias sci
 entia veritatis recte se hz. studiū autē poeticū est studiū fallitatis. n. ex p
 hemio metaphice fin pue. i. iū. mentiunt multa poete. Item p studiū phi
 sicū acquirit beatitudo. ex decio ethic. Per studiū autē p. eacū salutarē
 certitudo. ex scdo metaphice

¶ Ecce mihi lacere dictant scribenda camene

Et veris elegi fletibus ora rigant

¶ Nic Boetius approbat dictū suū. Dixit cū qz cogat inire mēti
 modos. hoc ipse probat scdo rōder questionē. ubi. Nas saltem. P. nio dr.
 Bene dixi qz cogor inire mēti modos. Ecce demonstratio huius ad sen
 sum. Na camene. i. muse poe. lace. i. lacerātes mēti hōim. ille dicat
 mihi dicta scribēda. supple carmina metrica. z elegi. i. versus miserie. qz mu
 se mihi dicant. illi rigat. i. humectat ora. i. faciē meā. yens fletibus.
¶ Notandū qz fin poetas nouem fingunt fuisse muse in monte elicone.
 iuxta fontē catellinū. de quo fonte loqitur Perseus in p. cipio sui libri di
 cens. Fontē catellinū zc. Que muse fingunt poetas inuitasse sciam. cō
 ponendi carmina metrica. Et iste muse poe. vocabant camene. quali
 canentes amene. eo qz multum delectant homines ratione metri
¶ Nota qz ille muse poe. dicuntur lacere. actine. qz lacerant. id est di
 strahunt mentes hominum. subijcentes ipsas. diuersis passionibus. hūc
 passioni amoris. nūc doloris. sicut p. p. Quidium de amore tractantez.
 et p. alios poetas. Vel dicunt lacere. p. passiue. rōde poematū suū. que poe
 mata dicunt lacera. qz non sunt firmitate rōis stabilita. Vbi notandū
 qz quedā carmina dicuntur itē. qz quedā lacera. Intē. qz carmina p. i
 losophica. nulla fallit. are permixta. sed firmitate rōis stabilita. z animū
 firmanē. Lacera s. carmina poetica. qz nō instruit hōim. nec cōsolantur

A. iij.

Libri Primus

sed lacerant. i. distrahunt mentes hominum. nunc reducendo hominē ad
memoriam voluptates. nunc dolorem. nunc alias passiones. ¶ Item
notandum. versus elegi. principaliter inuenti fuerunt. ppter miseriam descri
bendam. et quia hos versus musae dictabant Boetio. p quos Boetius ma
gis suam miseriam reduxit ad memoriam. q̄ p eos solaretur. ideo elegi.
erant cū ipsi Boetio. veri fletus. ¶ Item notandū duplex est fletus adu
latorius et verus. Adulatorius qui est fictus. q̄lis est fletus amali. Si em
dixerit amalius ad amaliā. non diligis me. ipsa incipit flere. quāre p per
fictum firmius ipsum tenere possit. cum aut nimios non poterit extor
quere ab ipso. dicit. vade garrus. et nō noui vere. Alius est fletus verus. q̄
ex vero cordis dolore. et ex vera pietate procedit. et ad ealem fletum Boe
tius provocatus fuit p musas. dicātes sibi carmina. ¶ Notandū q̄
hec dictio elegi. p̄ exponit duplici. vno mō q̄ teneat nominatiue. et tunc est
sensus. elegi. versus miseri. rigant ora mea. et tibi. Alio mō q̄ teneat ge
nitine. et tunc est sensus. eamene. rigāt veris fletibus. ora elegi. i. miseri hoīs.
q̄ elegus a um. i. miser sim. Hugutionem

¶ Has saltem nullus potuit peruincere terror
Ne nostrum comites prosequerentur iter.

¶ Hic Boetius respondet tacite questionī. Quereret aliq̄s q̄m mus
se dictant tibi carmina. scilicet da cū sis in exiliū relegatus. q̄ intraſti sine om
ni comitiū. Ad hoc respondet boetius. Licet omnes amici mei dereliq̄
runt me in exilio. propter timorem imperialem. tamen has musas nullus
terror imperialis potuit vincere. quin comites psequerentur nostrū iter.
vſq̄ in exilium. dicātes nobis carmina. ¶ Notandum licet bona
exteriora possint auferri ab homine per violentiā. sicut p futurū. per rapi
nam. per incendium. tamen scientia non potest auferri ab homine. nō em
scientia violentia auferretur. nec recusatate consumitur. nec tristitia minuit.
Unde Seneca. ix. epistola ad Lucillum recitat. q̄ euz Stilbon capta pa
tria. amissis liberis. amissa vxore sua. et alijs bonis. solus ab incendio. exie
rat. Requisitus fuit a Demetrio. nunquid omnia perdidisset. respondit.
Nil perdidisse. sed omnia bona mea mecum sunt. iusticia. virtus. et prude
tia. et hoc innuit Boetius dicens musas se non reliquisse. Unde etiam
Alanus in libro de planctu nature de scientia dicit. Super omnem posses
sionem generosa emanat possessio. que ipsa colligitur. erogata reuertit
tur. publicata suscipit incrementum. per quam nobilis thesaurus. secre
tis penetralibus nascitur. effectus. eterne. delectationis. acquiritur. Nec
est sol per quem mēs discit a tenebris. cordis oculus. deliciosa animi pa
radysus. hec immortalem ex mortali facit. et caducum hominem in deū.
deifice mutationis auctoritate conuertit. ¶ Nota circa hanc dictio
nem saltem. q̄ tres dictiones proferri possunt per tim que deterent profer
ri per rem. vnde proferimus saltem pro saltem. tempus pro tempus. ex
emplo pro exemplo. quod est contra Hugutionem qui dicit. Tim. tria des
testor. exemplo tempora saltem

Retrum primū

**Gloria felicitis olim viridisq; iuuen-
Solantur mesti aunc mea fata senis**

¶ Hic Boetius
deplāque sta-
tū suū ex pre de-
feci? corpālis.

Et pmo ponit eū in generali. scdo in speciali. scda ibi. Venit em dicit
pmo. quondā consolabant me gloria felicitis. i. pspere iuuentutis. z gla vi-
ridis iuuenit. id est delectabilis iuuentutis. sed nūc fata. i. euentus. mesti scs
tristis senectutis. solant. i. consolant. mea. i. meā partē. quasi diceret.
pus consolabar dulci iuuentute. nūc aut p soloz tristis senectute. Scdm illā
sententiā sic exponit littera. Gla felicitis iuue. i. pspere iuuentutis. viridis
id est delectabilis iuuentutis. quondā supple p soloz me. nūc fata. i. euentus
mesti senis. i. tristis senectutis. solant mea. i. meā partē. ¶ Notandū
q cōter illa sra aliter exponit. referendo eā ad musas poeticas sic. Came-
ne q quondā tpe iuuentutis erant gloria felicitis z viridis iuuentutis. qd dis-
cūt. p tanto. qz iuuenes olim solebant informari in arte poetica. in qua pfi-
cientes gloriabant in vsū metroz z richmoz. nūc aut camene solant mea
fata inqm mesti senis. ¶ Notandū q felix iuuentus est q bonis exteriorio-
ribz est adornata. De qbus bonis loquitur Aristo. circa principii libri
de bona fortuna dicens. Sine rebz exterioribz quoz fortuna est dña non
contingit esse felice. sed viridis. i. delectabilis iuuentus est illa q est bonis na-
ture decorata. i. fortitudine. pulchritudine. z agilitate. ¶ In Aristo. methi.
¶ Non omīno felix est qui specie turpis. aut solitarius. aut carēs prole est.
¶ Hora q Boetius repñat in se statū miserie cū dicit. Fata mesti ses-
nis. se cōsolari. cū minime hoīem cōsolantur. sed magis perturbant. Etiaz
cū dicit musas poeticas se p solari sñt repñat statū miserie. qz muse poeti-
ce nō cedent alicui in solatiū. sed potius in alimentū doloris. ¶ Itē de si-
gnificationibz fati ponit Huguirio duos versiculos dicēs. Ostellario.
mors prece mīsaq; deoz. Quentus rez signant noīe fati

**¶ Venit em pperata mal' inopina senect?
Et dolor etatem iussit inesse suam
Intēpestiui funduntur vertice cani
Et tremat effeto corpore laxa cutis**

¶ Hic Boetius
declarat in spēali
defectū corpālem
dicēs. Bñ dico q
fata mesti senectū-
tis nūc p solāt me
em p qz senect? in-
opina. i. inopinata
p apocapā. ppera

ta. i. festinata venit malis. i. cū suis malis z incōmodis. z dolor supple quē
patior. iussit inesse. id est induxit mihi suam etatē. Per quod innuitur q
non solum etas inducit dolorem. sed inducit dolorem. sed econuerso. dol-
or inducit z causat etatē z senitiū. Et tunc Boetius ponit duo signa sue
senectutis dicēs. Cani supple capilli. intēpestiui. i. ante debitum tēpus.
funduntur vertice. i. in capite meo. Aliud signum senectutis ibi. q cutis
mea laxa. id est soluta tremat corpore. effeto id est carne consumpta z euas-
suata. ¶ Hora q hominem senem multa incōmoda circumueniūt

Libeꝛ Pꝛimꝛ

Nam pellis eius contrahitur. cor eius concutitur. pulmo eius debilitat
lumbi eius indurantur. dorsum incuruatur. membra tremunt. Unde poe
ta dixit. Optamus seniū. dum venerit est male ventum. Hoc est gibbos
sum surdū secūq; morosum. Propter hoc dicit Boetius. q; senectus veg
nit mihi cum suis malis ¶ Notandū circa illam partē (et dolor eta
tem) q; triplex est causa senectutis. scilicet etas. infirmitas. et aduersitas. Sene
ctus que inducitur p; etatem naturalis est. que autem inducitur per infir
mitatem vel aduersitatem accidentalis est. qualis fuit in Boetio. qui senū
erat propter multitudinē doloris et tristitie ¶ Notandū q; canities
Boetij fuit intēpestiua. Huguicio dicit. intēpestiū est quod est incō
gruū. inconueniens. inutile vel sine tempore. Unde intēpestiū dicitur
illud quod non habet idoneū tempus. vel quod non est conueniens pro tē
pore. Et quia boetius iuuenis erat etate. et cum senuerat ex aduersitate
iam canities eius fuit intēpestiua. ¶ Hora q; in iuuenibus cutis est
densa propter multitudinem sanguinis. ex quo sanguine generatur caro.
Sed quia sanguis diminuitur in senibus. diminuitur etiam caro in eis
ideo cutis senū est laxa ¶ Notandū circa hoc vocabulū (effeto) q; ipm
tractū est a mulieribus pregnantibus. que cū pepererint dicuntur effete. id
est fetu euacuare. Unde dicit Huguicio q; fetus est natus mulieris ad
huc in vtero existens. et dicitur a foueo. eo q; ibi foueat. Inde fetus a um
id est plenus a um. Inde effetus id est debilis. quasi sine fortitudine viri
um. vel viribus euacuatus. Inde fetosus a um. id est plenus fetu Unde
dicit psalmista. Oves eorum fetose. id est plene fetu. Et senes possunt
dici effecti quasi extra fetum positi. quia senectus non est apta ad generā
dum fetum..

¶ Hic Boetius
deplāgit statū suū
um ex parte dura
tionis vice misera
bilis. Et primo p;
mittit que mors
hominū sit felix et
que non. Et dicit
sic. Illa mors hos
minum est felix q;
nec inserit. id ē nō
amittit se dulci
bus annis. i. tēpo
ribus prosperis cū
delectat homines

viuere. Similiter illa mors est felix que sepe vocata venit mestis supple
annis. id est tristibus annis. quia in annis aduersitatis miseri cōsueuerūt
vocare mortem. Tunc ostendit que mors hominum sit crudelis dicens.
¶ Hic q; surda aure. id est reclusa aure. seu mors. id est crudelis auertit

¶ Dors hoim felix q; se nec dulcib; ānis
Inserit. et mestis sepe vocata venit
¶ Hic q; surda miseros auertitur aure
Et flentes oculos claudere seua negat.
¶ Dū lenib; malefida bonis fortuna fauet;
¶ Pene caput tristis merferat hora meū
¶ Nunc q; fallacē mutauit nubila vultū.
¶ Protrahit ingratas impia vita moras

id est spe
eox. qua
(clauder
Et tūc
lesida. i.
ra supple
peritatis
est aduer
moras su
bar ipm
tiam hec
est falsa.
mū est m
aduersi
seri hois
parat ad
prospira
futura. n
si mors d
migiū sup
quiri me
miseros a
pstructū
q; remor
auertor re
ritur. i. spe
deponere
tūā male
cōminuit
dem serua
cit. Hora
circa homi
rum. O
q; Boetius
pingebat
cedit. vel q;
mendo in
ea se muta
facie ante
tas. p. nig
peritatis.
¶ Quid
¶ Qui ccc

Retrum primū

id est spernit miseros hoies. z negat. i. non vult claudere flentes oculos. eorū. quasi dicat. crudelis mors est. que non p̄mittit miseros mori. z dicit. (claudere flētes oculos) p̄ hoc innuens q̄ in morte oculi hoim claudūtur Et tūc Boetius deplangit plangit dem suē vite dicens. Dū fortuna malefida. i. pfida mihi faueret. i. arrideret. leuio. i. trāsitorijs bonis tristis hoia supple mortis pene merlerat. i. opprēsserat meū caput. q̄si dicat. tpe. p̄sp̄ peritatis sp̄ accelerauit mors opprimere me. nūc autē q̄ fortuna nubila. id est aduersa mutauit fallacē vultū. impia. i. misera vita perahit. i. prolōgat moras supple viuendi ingratas. i. odiosas mihi. quia p̄ter miseriaz redebat ipm̄ Boetii viuere ¶ Notandū q̄ licet fm̄ vulgares z fm̄ apparetiā hec sentētia de morte felici z crudeli videat vera. tū fm̄ rei veritatez est falsa. quia mors etiā tpe. p̄sp̄ peritatis p̄t esse bona. Nā fm̄ Scn̄. Op̄mū est mori cū delectat viuere. z tpe aduersitatis p̄t mors esse mala. quia aduersitas sepe inducit desperatōem. Boetius autē rep̄tando statū m̄ feri hois hanc sentētiā ponit tanq̄ verā ¶ Notandū q̄ mors vel cōparat ad vitā p̄ntem vel futurā. Primo mō. illa mors d̄r felix q̄ fugit tpe prosperitatis z accelerat tpe aduersitatis. Si autē comparat mors ad vitāz futurā. tūc ipsa pōt dici bona z mala tpe. p̄sp̄ peritatis z etiā aduersitatis. q̄ si mors ducit ad gl̄am d̄r bona. si ad penā d̄r mala ¶ Notandū fm̄ Remigii sup̄ Donatū. heu est aliqū monosyllabū. aliqū dissyllabū. sicut requirit metri necessitas Un̄ in p̄posito est dissyllabū dicēdo. cheu q̄s furdamiseros auertit aure ¶ Notandū q̄ h̄ verbū auertor q̄n̄ est passiuius p̄structū cū ablatiuo mediante p̄pōe. vt dicēdo. auertor a te. z est idēz qd̄ remoueor. aliqū est verbū deponens p̄structū cum accō. vt dicēdo. auertor te. z tunc idē est qd̄ sperno te. z sic accipit in p̄posito. cū mors auertitur. i. spernit miseros. Un̄? In vi passiui notat auertor remoueri. Si sic deponens auertor spernere signat ¶ Notandū Boetius appellat for̄tunā malefidā. quia est deceptiua. vñ Seneca. neminem aduersa fortuna cōminuit nisi quem secūda decipit. Et alibi Seneca. Fortuna nānim si dem seruat nulli semel obesse cōtēra est. quē nimis fouit hunc stultū fas cit. Nota. fortune bona dicunt leuia quia transitoria. non em̄ perdurant circa hominem fm̄ Senecam. Illud non est tñm̄ quod fortuna fecit cētum. Donum em̄ quod dare potuit. potuit z auferre. ¶ Notandū q̄ Boetius appellat fortunam nubilam. id est obscuram siue cecam De pingebatur enim antiquitus fortuna ceca. quia ex improuiso accedit z recedit. vel quia cecū reddit hominem. extollendo eum in prosperis z dep̄rimendo in aduersis. ¶ Notandum q̄ Boetius dicit fortunam olim circa se mutasse fallacem vultum. quia fortuna olim depingebatur duplici facie. anteriori alba. posteriori autem parte nigra. p̄ albā designat p̄sp̄ peritatis. p̄ nigrā aduersitas. mutauit ḡ fortuna circa boetii fallacem vultū. p̄sp̄ peritatis. postea ostēdit ei vultū aduersitatis.

¶ Notandum

autem

¶ Quid me felicē toties iactastis amici

¶ Qui cecidit stabili non erat ille gradu.

¶ Nic boetius deplangit statum miserie sue. apōstrophando cōtra

Liber

Primus

amicos dicens. O amici mei quid. i. propter qd iactastis. id est iactando dixistis me totiens felicem. frustra enim hoc dixistis. quia felicitas mea non erat stabilis. quod patz ex hoc quia ego cecidi. z iste q cecidit de prosperis tate in aduersitatem nō erat in stabili gradu prosperitatis. ¶ **Nota** dum. duplex est felicitas. i. politica que consistit in bonis exterioribz. z talis nō est stabilis. sicuti nec bona exteriora. Alia est felicitas specularia que consistit in actu sapientie. scz in speculatione substantiarum separatarū et talis felicitas est stabilis z immutabilis cum sit bonū optimū pulcher rimiū. delectabilissimum. ex primo ethicorū.

¶ **N**ic incipit prosa p ma huius primi libri. in qua Boetius introducit philosophiam suam miseriam consolā rem. ¶ **U**bi nota q boetius dolēs z ipsa phi losophia ipsum cōsolās non sunt aliud nisi ani mus dolens ex oppressi one sensualitatis. z ratio consolans ex vigore sa pientie. Et diuiditur. nam pmo ostendit Bo etius quomodo philoso phia sibi apparuit. Se cundo quid circa ipsum egerit. secunda ibi. Que vbi poeticas mulas Pri mo describit apparitio nes philosophie. quo ad tempus z ad locū. Et describit eius dispositio nem quo ad vultum. q ad aspectum. quo ad co lozem et vigorem. z quo ad etatem. Secundo describit philosophiam quantum ad habitum exteriorē. Tercō quo ad ornāmēta z insignia que manibz gestabat. se cūda ibi. Vestes erāt. tertia ibi. Et dextera qdem. ¶ **O**cit pmo. dū ego Boetius hec q sup in metro dixi tacitus mecū reputarē. i. cogitarē. z que rimoniam lachrymabile. i. prouocantem ad lachrymas. designarem. i. de scriberem officio stili. Uisa est mihi mulier astitisse supra verticem. i. supra

¶ **P**rosa prima pmi libri.

Ec dū mecum tacitus ipse reputarē. qrimoniamqz la chrymabile stili officio de signarem. astitisse mihi supra vertices visa est mulier reuerēdi admodū vul tus. oculis ardentibus. z ultra cōem hominū valētiā perspicacibus. co lore viuido atqz inexhausti vigoris. Quamuis ita cui plena foret. x nullo modo nostre crederetur etatis. sta tura descriptionis ambigue. Nam nunc quidem ad communem sese ho minum mensuram cobibebat. Hunc vero pulsare celum summi verticis cacumine videbatur. Que cum ca put altius extulisset ipsum etiam celū

penetrat
frustra

tiam hoim
bili. z appa
rerit plen
ra eius am
bat. i. extrē
quādo vid
ritudine ca
gitudine p
rulle sub
fei. Uel i
fectos nu
magis est
Salomon
re est recto
les faciens
uicem. qz ph
ma intellec
verne. qz d
ius pmi lib
reuerēdos f
¶ Item p
phum. erg
est penetrat
tinnina rep
qz pbiā
buisse oculo
vidus di col
etationes ad
rue mephau
di mephau
plura cogn
allam. Item
fuisse lue
to meraph
sophia di p
ralibz. que d
ad qd puen
astronomiā.
re celum quo
et ap separa
cognitionē
lūo. i. pericorā

Prosa prima

penetrabat. sese respicientium hominum
frustrabatur intuitum.

caput. ad modum. i. val
de reuerendi vultus. ocu
lis ardentibus et pspicacibus
i. claris ultra omnem valens

etiam hominum. i. ultra omnes homines. que apparuit in colore viuido. i. delectabi
bili. et apparuit mihi tanquam inexhausti. i. inconsumpti vigoris. quoniam ipsa fos
ret ita plena cui. i. duratiouis. ut nullo modo crederetur esse nostre etatis status
ra eius ambigue. i. dubie discretiouis. i. cognitiouis. quoniam nunc. i. aliquando cohibe
bat. i. excedebat sese ad communem mensuram hominum. i. longitudinem. nunc. i. aliis
quando videbatur pulsare. i. attingere celum cacumine summe frons. i. al
titudine capitis. que cum caput extulisset. ipsum etiam celum sua longi
titudine penetrabat. ¶ Nota quod Boetius describit philosophiam sibi appa
ruisse sub specie mulieris. quoniam philosophia apud grecos et sapientia apud latinos sunt ge
sei. Vel ideo. quia sicut mulier infans lacte nutrit. sic philosophia minus pers
fectos nutrit. facitque doctrinis. Vel ideo. quoniam boetius erat eger. mulier autem
magis est passiva et magis habilis ad consolandum egrum quam vir. Nam secundum
Salomonem. ubi non est mulier ibi ingemiscit eger. ¶ Notandum quod sta
re est recto modo se habere. quoniam philosophia erigit hominem ad delectationes intellectu
ales faciens cadere sensuales. ideo ipsa scribitur sterile. Et dicitur sterile super ver
ticem. quoniam philosophia est in anima intellectiva que non habet organum in vertice. nam ani
ma intellectiva nullius organici corporalis est actus. Vel dicitur ideo stare supra
verticem. quoniam de superno cardine delapsa venit. ut dicit Boetius. tertia pars huius
ius primilibrum. ¶ Nota quod philosophia dicitur reuerendi vultus. quoniam suos possessores
reuerendos facit. Nam secundum Tullium sola sapientia est que meretur honores.
¶ Item secundum Tullium. reuerentia decens ac nature gravitas. que habetur p
philosophiam. ergo dicitur reuerendi vultus. ¶ Notandum quod illud quod est ardens
est penetrantius. et quoniam per rationem et intellectum que sunt oculi philosophie penetramus
intima rerum et quod dicitur ea. Ideo philosophia dicitur apparuisse ardentibus oculis. Et
quoniam per philosophiam speculamur ea que communes et vulgares non speculantur. ideo dicitur has
buisse oculos pspicaces ultra communem hominum valentiam. ¶ Nota quod color vi
uidus dicitur color naturalis pulcher et delectabilis. quoniam mirabiles affert delecta
tiones. ideo describit apparuisse viuido colore. ¶ Item philosophia appa
ruit inexhausti vigoris. quoniam philosophia cum sit perpetua exhausti non potest. Vel ideo
dicitur inexhausti vigoris. quoniam quantumcumque homo cognoscat de philosophia adhuc restant
plura cognoscenda. Quod patet ex diversitate opinionum in philosophia. quoniam una destruit
altiam. Item quoniam philosophia est eterna et precesserat ipsum Boetium. ideo dicitur etiam non
fuisse sue etatis. ¶ Notandum quod tres sunt pres philosophie essentielles. exsec
to metaphysice. i. naturalis mathematica et diuina. Secundum naturalem philo
sophiam dicitur philosophia se habere ad communem hominum mensuram. in quantum tractat de natu
ralibus. que commiter via sensus cognoscunt. inter quam natura hominis est summum
ad quod puenitur. Dicitur autem philosophia pulsare celum quo ad mathematicam. i. quo ad
astronomiam. in quantum tractat de moribus et figuris astroz. Dicitur autem penetra
re celum quo ad metaphysicam. in quantum dirigit ad cognitionem dei et subtilis
tiaz separatam. Et dicitur philosophia frustrare intuitum hominum respicientium. quoniam perfectam
cognitionem subz separatam in hac vita habere non possumus. Nam sic se habet oculi
tus nyctici ad lumen solis. ita intellectus noster ad manifestissimam naturam

Lib^r Primus

¶ Hic boetius des-
cribit phiam quā-
tum ad habitū exteriorē. Pri-
mo quantū ad materiā
vestium. scđo quantum
ad picturā vestium. ter-
cio quantū ad violentiā
vestibus illatam. et legā-
tur pres simul. Dicit p-
mo. Vestes phie erant
pfecte tenuissimis. i. sub-
tilissimis filis. et erāt ex
subtili artificio et ex ma-
teria indissolubili. quas
vestes ipsa texuerat pro-
prijs manibz. vti p sicut
ego cognoui eadē phia
pdente. i. reuelāte mihi
in terciā prosa huius p-
mi. quāz supple vestiu-
spēm. i. pulchritudinē q-
dam caligo. i. obscura ig-
norātia neglecte vetusta-
tis. i. negligentie veterū
obduxerat. i. offuscaue-
rat. veluti solet sp- obdu-
cere caligo fumosas hy-
magines. i. stantes in fumo

¶ Vestes erant tenuissimis filis
subtili artificio. indissolubili materia
perfecte. quas (vti post eadem pden-
te cognoui) suis texuerat manibus.
Quarum spēm veluti fumosas hy-
magines solet caligo quedā neglecte
vetustatis obduxerat. Harum in ex-
tremo margine p. grecum. in supre-
mo vero T. legebatur intertū. Atqz
inter vtrasqz litteras in scalaz modū
gradus quidam insigniti videbātur.
quibus ab inferiori ad supius elemē-
tum esset ascensus. Eandem tamen
vestem violentoz quorundā sciderāt
manus. et particulas quas quisqz po-
terat abstulerat

Tunc ostēdit quid fuerit depictū in vesti-
bus eius. dicens In extremo margine. i. in inferiori parte harum vestiu-
legebatur intertū. p. id est practica. in supmo vero margine id est in su-
periori parte vestium legebatur intertū. T. id est theorica. quod inter-
pretatur specularia. et inter vtrasqz litteras scz T et p erant quidā gra-
dus insigniti. id est impressi ad modum scalaz. quibus gradibz ascende-
batur ab inferiori littera ad supiorem Tunc tangit violentiā illis vesti-
bus illatam. dicens Eandem vestem abiderant. id est lacerauerāt mas-
sus quorundā hominum violentoz supple facientū violentiam. et vnus
quisqz abstulerat priculas a veste quas poterat auferre ¶ Notandū
q per vestes philosophie intelliguntur partes essentielles que sunt artes
liberales. Sicut em corpus vestibus ornatur. sic philosophia suis parti-
bus decoratur. Per fila autē subtilissima intelliguntur precepta physica
sive pōnes physicales. Sicut em vnum filum in vestibus ordinatur
circa aliud. sic ordinatur vna propositio iuxta aliam. que pōnes dicitur
subtilissime. quia per eas hominū subtilia inuestigat. Dicuntur etiam huius-
modi precepta subtili artificio contexta rōne ornatus verborz et senten-
tiarū que in eis inueniuntur. Et sunt ex materia indissolubili. quia licet
a quibusdā male exprīmantur. tamē in seipsis habent veritatem indissol-

lubilem
recuerat in
dicuntur
ceptis phi
q vestes p
pote boeti
curabant
commentari
ab antiqui
Platone e
randum q
rica ideo n
erat in pe
practica p
autē mod
tic. que su
e andum q
per hoc im
necis. vt po
sic scindere
nes. qm ha
aliqui. Stat
non esse per
Gelili cur
veras. pposi

¶ Et d
sceptum

tra manus p
bat sceptum
rentio vti s
signatur p
trum. et quia

¶ D
dit nostro
meis verb
lisper. acco
bus p
cas merem

Prosa prima

lubilem ¶ Notandū q̄ per manus philosophiē quibus suas vestes
reuerat intelliguntur philosophi qui precepta physica cōscripserunt. et
dicuntur rōnabiliter manus philosophiē. quia nisi fuissent instructi pres
ceptis philosophicis ea minime exprimere valuissent. ¶ Notandū
q̄ vestes philosophiē dicuntur fuisse obducte quadā caligine. quia tem
pore boetij artes liberales ad tantā negligentia deuenerant. q̄ pauci eas
curabant. sed Boetius ipsas trāstulit ex greco in latinum. et exposuit siue
cōmentatus est. Et ideo vestes philosophiē dicuntur fuisse fumose. quia
ab antiquis obscure fuit tradita philosophia ab Empedocle poetice. et a
Platone enigmatice. ab Aristotele p̄o sub verborū obscuritate. ¶ No
tandum q̄ quia due sunt partes principales philosophiē. s. practica et theo
rica. ideo in veste philosophiē grant due littere inter se. s. P et T. Sed p
erat in pre inferiori vestis. T p̄o in superiori parte. Per quod innuitur q̄
practica philosophia est inferior. speculatiua rōne dignitatis. Per grad
autē medios qui erant inter vtrasq̄ litteras intelliguntur scientie cloquē
tie. que sunt scientie triuales. s. grāmatica logica et rhetorica. ¶ No
tandum q̄ dicitur ascensum fuisse per gradus a practica ad speculatiua
per hoc innuitur q̄ homo p̄mo debet esse sufficienter instructus in prac
ticis. vt post ascendere valeat in cōtemplatiuis. ¶ Notandum quid
sit scindere vestes philosophiē. Illi em dicuntur scindere philosophiē ves
tes. qui habentes vnam sciam putant se perfectos esse philosophos sine
alijs. Si autē aliqui sciunt vnam artem siue alia dūmodo se cognoscant
non esse perfectos philosophos. tales non scindunt vestes philosophiē.
Vel illi scindunt vestes philosophiē qui per extortas expositiones trahūt
veras propositiones ad suas falsas opiniones

¶ Et dextra quidem eius libellos
sceptrum vero sinistra gerebat

¶ Dextra manus philosophiē gestabat libellos. sinistra vero gestabat. i. porta
bat sceptrum. id est virgam regalem. ¶ Notandū q̄ omnis cura et in
rentio viri sapientis versatur vel circa p̄tentionem sapientie. que de
signatur p̄ libellos. vel circa regimen reipublice. quod designatur per scep
trum. et quia cōtemplatio sapientie potior est q̄ regimen reipublice. ideo

¶ Que vbi poeticas musas vi
dit nostro assistētes thoro. stertibusq̄
meis verba dictantes. cōmota pau
lisper. a totius inflammata lumini
bus ¶ Quis inquit has sceni
cas meretriculas ad hunc egrum

¶ Nichoetius de
clarat philosophiā quā
tum ad insignia et orna
menta que in manibus
gestabat. dicens Et dex

philosophia dicitur ha
tere in dextra libellos. in
sinistra vero sceptrū

¶ Post q̄ boetius
ostendit quomō philo
sophia sibi appuit. hic
ostendit que circa ipsū
egerit. Et p̄mo ostēdit

a ij

Libeꝛ Pꝛimuꝛ

quā musas poeticas fuisse
gavit. scđo ostendit quō
ipse de h̄ obstupuit. ter
cio quō phia sibi appro
pinquās statum eius de
plangit. scđa ibi. At ego
tercia ibi. Tum illa. Di
cit pmo. Que sp̄ philo
sophia. vbi id ē postq̄ vi
dit poeticas musas assue
fientes nostro choro. i.
lecto. qz boetius tanq̄
eger in lecto decubuit. z
cum vidit musas dictā
res carmina meis scribē
ipsa phia paulisp̄. i. aliqn̄
tulū cōmota z inflām
mata. i. incensa toruis lu
minibz id ē crudelibz vel
terribilibz oculis. inquit
quis pmissit has meretri
culas scenicas. i. ymbro
sas accedere ad hunc es
grum. que dolores eius
nō modo. i. non tñ foue
rent. i. sanarent nullis re
medijs. i. medicamentis
Verum. p̄ sed alerēt sup
ple dolores eius dulcibz
venenis. Ne em̄ sūt mu
se que infructuosas sp̄
nis affectuū. i. passionū
necant. i. suffocant vberem id est fertilem segetem rōnis fructibz. i. in fruct
tibus suis. z mentes hoim assuefaciunt morbo. z nō liberant eas. Tunc
phia alloquitur musas dicens. O muse si vestre blādicie detraxissent no
bis quem id est aliquē virum pphānum id est illitteratū. vti pro tanq̄ so
litum id est simile vulgo. ego putarem id ferendū id est patiendū minus
moleste. quippe in hoc nihil lederent nostre opere. i. nostre sedulitates. sed
vos allepistis nobis hunc hominē enutritū studijs id est scientijs eleatjs
cis id est arestorilicis atqz archademis id est platonicis. Tunc fugat
eas dicens. Sed abite id est recidite vos syrenes dulces vsqz in exitum
id est in mortem. relinquate eum curandū meis musis id est doctrinis sa
lutaris. Tunc iste chorus id est turba musaz increpitus. i. redargutus
mestior. i. tristior existens. vultum suū deiecit. i. inclinavit humi id est ter
re. z rubore confessa verecundiā tristis excessit. id est exiit lumen. i. domū
in qua decubuit boetius. ¶ Notandum qz ideo muse poetice dices

hantur
plenter
derata
lionū. U
virtuti
virtutib
qngs cal
quādoq
gar dice
se poeti
doqz nū
spelucru
mij cōse
duerfa
cas scē
nuncia
scandeb
na inter
mice de
obumbr
nar dolo
sticie. vñ
metrica
rōne me
vshenē
diens O
dicunt in
Brem
insupieris
ris non. q
Omnia m
dolendū
phanū
culaphan
Unde or
tie. Pro
opera aut
discendū
studia lu
duir Pla
Boetius
renes. sic
sic muse p
et rōnem
phia puen
lapicra inf

Prosa prima

bantur assistere thoro Boetij. q2 boetius studuit metricæ dolorem suum
 presentere. Item phia dicitur paulisper fuisse p̄mora. p qd̄ inmutatur q̄ ira timor
 derata nō debet cadere in virū sapientē. q2 p̄tus p̄sistit in moderatiōe pas
 sionū. Un̄ licet irasci sit hōi naturale. tñ irasci qñ o3 z quantū o3 est hōis
 virtuosū z sapientis. vñ Seneca dicit Quid crudelius ira. Sūt in de q̄tuor
 virtutibz cardinalibz dicitur. Quid tardus ad iram. Item interrogatio fit
 qñq3 causa ignorantie alicuius. aliqui vt ex r̄sione facta aliquid p̄terur.
 quādoq3 fit p̄ter increpationē faciendā. et hoc vltimo mō phia interroga
 gat dicens Quis has scenicas meretriculas zc. ¶ **Notandū q̄ mu**
 se poetice dicunt meretricule. Sicut em̄ meretrix allicit hominē delectan
 do nihil vtilitatis sibi cōferendo. z commiscet se cuiuslibet non ex amore. s3
 spe lucri. ita poetæ non scribunt amore scientie. s3 vt aliquid laudis vel pre
 mii cōsequantur. z delectant rōne metri modicum vtilitatis conferendo
 diuersas passiones inducendo. Appellat autē philosophia musas poeti
 cas scenicas meretriculas. quia carmina poetica in scena p̄sueuerunt pro
 nunciari. Vbi nora q̄ scena dicebat locus vmbrosus in theatro. vbi abs
 condebatur persone. p̄nunciantes carmina. tragica vel comica. vnde scē
 na interpretatur vmbriatio vel vmbra. Vcl ideo muse poetice dicunt scē
 nice. id est vmbrales. quia sunt r̄m vmbra scientie. non vera scientia. cum
 obumbrant mentes hominū. Item metrica descriptio doloris. non sa
 nat dolorem. sed magis auget. quia cōsideratio materie est. puocatiua tri
 sticie. vnusquisq3 autē cum diligentia considerat. quod scribere vult. Itē
 metrica descriptio dicitur esse dulce venenū. quia placet z nocet. Placet q̄dem
 rōne metri. sed propter recordationē doloris nocet. Item affectus est
 vehemens animi passio animū torquens z verum iudiciū rōnis impe
 diens. ¶ Et sunt quatuor affectus animi. s. gaudium. dolor. spes z timor. q̄
 dicuntur instructuose spine. quia suffocant segetem rōnis. que est scia z p̄tus
 Item licet de omni errore dolendū sit. potius tñ de errore sapientis q̄
 insipientis. nam error sapientis alios exemplo corrumpit. error autē insipie
 tis non. q2 ab insipiente nō trahitur exemplū. propter quod dicit Salustius
 Omnia mala exempla a rebo bonis orta sunt. Ergo dicit phia magis esse
 dolendū de errore boetij q̄ alterius prophani. Item fin̄ Huguitionē
 phanum idem est quod templū. Inde prophanus. i. sacrilegus quasi pro
 cul a phano. i. a templo. ¶ Prophanū etiam dicitur quicquid nō est sacrum
 Unde omnes laici z illiterati dicunt prophani. quasi p̄cul a phano sapiē
 tie. Item fin̄ Huguitionē opera opere est sedulitas in rebus agēdis
 opera autē philosophie est intentio vel labor ad aliquid philosophicū ad
 discendū. Item Eleys est ciuitas grecie in qua studuit Aristoteles. vñ
 studia sua dicuntur eleatica. Academia autē fuit ciuitas vel villa in q̄ stu
 dit Plaro. vnde sua studia dicuntur acadēmica. Vñ q̄ autē studijs
 Boetius fuit enutritus. Item philosophia musas poeticas appellat sy
 renes. sicut em̄ syrenes dulcedine cantus attrahūt naues picitando eas.
 sic muse poetice delectatione metri alliciunt homines vel mentes hominū
 et rōnem aliquo affectu submergunt z obscurant. Item q̄ vna philoso
 phia p̄uentum musarum expulit significat q̄ vnus sapiens sua virtute z
 sapiētia infinitos errores stultoꝝ extinguit.

Liber Primus

Nic boetius ostēdit
 quō obstupuit de actu
 phie dicens At ego boe
 tius cuius acies. i. visus
 merfa lachrymis caliga
 uerat. i. obscurata fuerat
 ut nec possem dinoscere
 .i. inuestigare quenā. i. q
 esset hec mulier tam im
 periose autoritatis. i. po
 tētie. ego obstupui. i. mi
 ratus fui. et defixo. i. inclinato visu in terrā tacitus cepi expectare quidnā
 deinceps. i. psequēter esset actura circa me

Nic boetius ostēdit
 quō phia sibi appropin
 quās statū eius deplan
 xit dicēs Tum illa phia
 accedēs ppius consedit
 in extrema pre lectuli. i.
 cordis mei. et inruēs me
 um vultū graue. i. graua
 tū luctu. atq; delectū. i.
 inclinātū in humū. i. in
 terram meroze. i. tristitia
 pqueſta est his versib; sequentib; de p̄turbatione nostre mētis

Nic incipit me
 trum scdm̄ huius primi
 qđ vocatur metrum dacti
 licū. a pede p̄dominante
 Et dicitur tetrametrum a nu
 mero pedū. a tetra qđ ē
 quatuor. qz quatuor pedes cō
 tinet. Et dicitur hyperalec
 ticū ppter syllabā abun
 dante in medio versus.

At ego cuius acies lachrymis
 merfa caligarat. nec dinoscere pos
 sem quenā hec esset mulier tam impe
 riose autoritatis. obstupui. visusq; in
 terram defixo. quidnā deinceps esset
 actura expectare tacitus cepi

Notandū q̄ boetius do
 luit multū de amissione rex tp̄alium. et eius acies. i. rō et intellcū caliga
 rat. ita q̄ nō potuit cognoscere phiam
Nota q̄ licet boetius de ach
 tu phie obstupuit. tñ tacitus expectauit qđ deinceps facere vellet. p hoc
 innuēs se esse talem qui p̄solationē accipet. Qui em̄ refutant alios audire.
 nec auditis rōne acquiescunt. tales sibi p̄p̄is obstaculū p̄solatiōis faciūt

Tum illa propius accedens in ex
 trema lectuli parte cōsedit. meumq;
 intuens vultum luctu graue. atq; hu
 mum meroze deiectum. his versibus
 de nostre mentis p̄turbatione con
 quēſta est.

Nota q̄ phia dicitur sedisse in extrema parte lectuli. i. cordis boetij. Nam cū
 esset in tristitia magna. et doleret propter amissionē rex tp̄alium parū vel
 nihil sapiētie habebat. quia tota cura eius erat circa terrena amissa Ideo
 dicitur habuisse vultum meroze in humū deiectum.

Detrum scdm̄ primi libri
 En q̄ precipiti merfa p̄fundo
 Dens hebet. et p̄p̄a luce relicta
 Tendit in externas ire tenebras
 Terrenis quotiens fluctibus acta
 Crescit in immensum noxia cura

Verbi
 nois per
 in alijs.
 turbati
 turbati
 boetium
 ter. i. ob
 hoiem. z
 ire in ten
 mmi qu
 ribus cu
 id est sui
 senuali
 spm̄. z
 mo est
 ma dicit
 inferior
 ethicoz
 vt p̄tus
 puerle vi
 appetitu
 coartatu
 bonis ex
 ne et cog
 q̄ precip
 ter et p̄cip
 et destitui
 nota q̄ di
 decrepit
 illa est. i.
 ratu circa
 q̄ omnes
 ruralis nō
 dat. Sed
 Boetius
 hominib;
 Magna
 ratio in
 creature
 arte et rōn
 boem.)
 Nici
 Suetus
 Lerneba

Metrum secundū

Terbi gratia. primus pes est Heu q̄. scūdus. precipi. s̄. syllaba ti hui⁹
nois p̄cipit sup̄ abundat. tercius pes est merſa pro. q̄rtus fundo. Sūtr est
in alijs. In hoc ergo metro phia deplangit statum Boetij. dolendo de p
turbatione sue mentis. Et facit duo. nam p̄mo vlt̄er phia deplangit per
turbationē mentis hoim. Secundo specialit̄ conuertit planctū suū sup̄
boetium. ibi. **N**ic quondā. Primo d̄r. heu q̄. i. quantū mens hominū he
ter. i. obscuratur merſa precipiti. p̄fundo. i. cura rez t̄paliū que p̄cipitat
hoiem. z talis mens relicta propria luce. i. cōtemplatione. greditur. i. laborat
ire in tenebras externas. i. in ignorātiās exteriores. **N**ec aut̄ p̄tingit hos
mini quoties supple mens acta. i. agitata statibus. i. p̄ſperitatib⁹ vel eue
sibus cura. i. sollicitudo rez t̄paliū noxia. i. nociua creſcit in immenſum
id est sup̄ modum. ¶ **N**ota q̄ in nobis est duplex virtus. sc̄dalis z
ſensualis. ſensus aut̄ ſemp̄ aduerſatur rōni. quia caro p̄cupiſcit aduerſus
ſp̄m. z ſp̄s aduerſus carnem. cum aut̄ ſensualitas vincit rōem tunc ho
mo eſt in ſtatu reginis. z efficitur teſtialis. vñ Albertus ſup̄ de ani
ma dicit. Turpe eſt nobis abijcere regimen ſuperius z inducere regimen
inferius. p̄turis. quod nobis cōmune eſt cum teſtīs. Ideo ſcribitur. iij.
ethicoz in antiqua trāſlatione. Valde conandū z laborandū eſt nobis
ut p̄tus noſtra p̄cupiſcibilis ſubiecta ſit rōni. Quā ad modum em̄ pueri
puerle viuunt ſi nō a ſuis pedagogis fuerint coacti ad recte viuendū. ſic
appetitus ſensualis ducit nos ad inſolentiā. niſi p̄ regulam rōnis fuerit
coartatus. plures aut̄ homines ſequunt̄ ſensualitatē q̄ rōem. inſudātes
bonis exteriorib⁹ z delectationib⁹ ſensualib⁹. p̄ que impediunt̄ inſpectio
ne z cognitōe ſummi boni. Ideo phia hoc deplangēs dicit in metro Heu
q̄ precipiti rē. Item cum anima ingerit ſe curis rez t̄paliū p̄funde he
ter z p̄cipitat. q̄ cognitōe rerum ſpiritualū z ſui creatoris deſtituitur
et deſtituta cadit in tenebras externas. i. in ignorātiās exteriores. **U**bi
nota q̄ duplex eſt ignorātia. q̄dam em̄ eſt naturalis que in eſt inuemb⁹ z
decrepitis. z vocatur ignorātia interna. quia ex naturali defectu cōtingit
Alia eſt ignorātia que cauſatur ex negligētia hominis. quādo ſc̄s ſollici
tatur circa exteriora. z talis d̄r externa. quia eſt extra naturam. de qua d̄r
q̄ omnes hoies natura ſcire deſiderant. Prima aut̄ ignorātia cum ſit na
turalis nō eſt vicioſa. q̄ turpes a natura nemo increpat. neq̄ bonos lau
dat. Sc̄da vero eſt vicioſa cum ſit p̄ hominis negligētiā. de qua loq̄tur
Boetius ſc̄do huius. p̄ſa. v. Ceteris animātib⁹ ſeſe ignorare natura eſt.
hominib⁹ nō vicio venit. Item d̄r (noxia cura) vñ Seneca in puerbjs
Magnā p̄tem p̄turbationis ſibi dedit qui exteriorib⁹ ſe iniecit. Item
ratio z intellectus dicunt̄ lux hominis. q̄ illuminat hoiem ad cognitōe
creature z creatoris. Dicunt̄ aut̄ p̄pria lux hois. q̄ ſolum genus hominū
are z rōne viuūt. ex p̄hemio metaphiſice

Nic quondā celo liber aperto
Suetus in ethereos ire meat⁹
Lernebat roſei lumina ſolis

Nic phia ſpecialiter
puerit ſe ad deplangēs
dū boetij. z p̄mo oñd̄it
q̄nta p̄p̄larōe boetius
q̄ndā viguit. ſc̄do oñd̄it
a iij

Liber

Primus

quō destitutus a tali cō
replatione solum de tre
nis cogitabat. ibi Nunc
tacet effecto. Prio phia
pmēdat boetiū ab astro
nomia. secūdo a naturali
phia. tercio a metaphysi
ca. secūda ibi Quinetiā

causas. tercia ibi Quis voluat stabilem. Primo dicit Boetius quondā li
ber. i. solutus a cura rez. tpalium. celo sibi apto per cognitionē. suetus fuit
ire p. rōm. in ethereos meatus. i. in motus corp. celestium. z ipse cerne
bat. i. speculab. al. lum. ina. i. radios. rosei solis. visebat. i. cum desiderio vide
bat sidera. i. stellationes gelide. i. frigidelune Et ipse boetius victor ig
norantie habebat oēm stellam pphensam numeris. i. certis pputationib.
quecūq. stella erratica exercet. i. opatur vagos. i. varios recursus nūc pro
grediēdo. nunc regrediēdo. stella in qua flexa. i. mora p. varios orbes. i. cir
culos ¶ Hora q. animo literato a curis exteriorib. pcessum est philo
sophari. ideo qdā artes dicuntur literales. q. sūt libror. i. nobilium qut
erant literari a curis tpalib. talib. vacab. at. ideo dicit phia q. boetius qn
dam liber zc. ¶ Hora q. dicit celo appro. licet hō planetas celi corp. ali
ter non attingat. tñ speculatione pprehēdit. hoc pulchre tangit Terminus
gustus dicens Magnū miraculū est homo. z aial honorandū. hic anima
intellectiva in naturā dei transit. quasi ipse deus sit. hic p. naturā anime
dijis est pinctus. hic demonū genus novit. terram colit. elemētis p. misce
tur. acuminē mentis in maris. pfunda descendit. celum qd videtur altissi
mū anīm sagacitate meretur. intentionē animi eius nulla aeris caligo cōs
fundit. Nec terre densitas eius opationē impedit. nō aque. pfunditas ass
pectū eius occumbat ¶ Hora q. sol in ortu suo apparet roseus. ppter
vapores interpositos inter visum. rēm z solem. nā album visum p. fumū
apparet rubē. Et si licet in meridie. vapores sint interpositi. non tñ ap
paret tunc roseus. eo q. illi vapores. nō sunt grossi. s. subtiliati calore solis
¶ Hora q. phia dicit lunam esse gelidā. quod non est intelligendū formalit
quia prime q. lites q. sunt calidū frigidū humidū z siccum non hnt lo
cum in corp. celestib. cum nō recipiant pegrinas impulsionē. sed d. lus
na gelida p. rualiter vel effectue. q. frigus z etiā humores efficit in istis in
feriorib. ppter quod noctes quib. luna p. st sunt frigidiores z humidiores
res dieb. ¶ Hora q. planete dicuntur habere vagos recursus. q. mouē
tur duplici. motu. s. pmi mobilis ab oriente in occidente. z motu p. p. ab
occidēdo in orientē. Vel ideo. q. quq. apparent nobis stationarij. q. p. re
tro gradi. quq. p. p. quq. aliq. lites remoti ¶ Hora q. stella erratica
d. flexa. i. mora p. varios orbes circuloz. s. deferētis z epicycli. rōne quoz
circuloz. nunc dicuntur pgressivi. nūc retrogradi. nūc stationarij. vt dicitur
vt habet videri in theozica planetaz. vel astronomia

¶ Hic phia pmendat Boetiū ex parte naturalis phie. dicit Quin
etiā p. certo boetius solutus fuit rōmari. i. ingreere cās. vnde. i. ppter q. cau

Quin
flam

Boeti
ra q. ex
uaco
tur. z re
gister c
test in
mari g
nio nō
turali

¶ D

Uel

Calu

Quia

Ute

Quia

Aut

Rima

Patu

dentur
temper
bus. qu
fluat. i.
reddere
ome q.
Dicit
p. p. p.
moroz
esse sta
quantū
stetū o
omice
sequit

Retrum secundū

Quinetiā causas vnde sonora
Flamina sollicitant equora ponti

fas sonora flama i. sono
rosi venti sollicita i. p.
turbent equa i. planicie
ponti i. maris. qñ dicerz

Boetius sciuit causas generatōis ventoz q̄ cōmouent ipm mare. ¶ Ro
ta q̄ ex libro methegoz patz q̄ vētus generat̄ ex vapore calidoz sicco ele
uato p̄ calore solis q̄ pueniens ad locum nubū. frigiditate nubis repenti
tur. z repulsus fertur in lauis. z facit sonū impellendo aerem. z q̄ aq̄ fa
ciliter est dimissibilis de facili cedit z reuerteratur p̄ ventos. ¶ Vel aliter po
test intelligi. Antiqui enim dixerunt q̄ ideo venti turbant mare q̄ in ipso
mari generant̄ venti q̄ non exeunt sed faciūt fluxum maris licet hoc opi
nio nō sit vera. q̄ mare fluit z refluxit tpe determinato. sicut bis in die nā
turali. venti autē generant̄ tpe indeterminato

¶ Quis voluat stabile spūs orbem

Vel cur hesperias sidus in vnda

Casuz rutilo surgat ab ortu.

¶ Quis veris placitas temper horas

Ut terrā roseis floribus ornet.

¶ Quis dedit vt plenus fertilis anno

Autūnus gravidis influat vuis.

¶ Riman solitus atq̄ latentis

Nature varias reddere causas.

Hic phia p̄mendat
Boetii a metaphisica.
eriterato a naturali phi
losophia dices. Boeti
etiā solit⁹ fuit rimari q̄s
spūs. i. intelligentia vol
uat motu diurno stabile
ortem firmamentū. vt cri
am cur sidus solis vlt
ud habēs ortū z occasuz
casurn in hesperias vn
das. i. in aquas maris oc
cidentalē surgat. id est
iterū oriat̄ ab ortu rutil
lo. i. ab oriente splēdido
quali diceret Boeti⁹ sol
litus erat inquirere cur
stelle que in occidente vi

dentur occidere iterū resurgant in oriente. etiam erat solitus rimari quis
temper placidas horas veris. i. t̄pis vernalis vt ornet terram roseis florib
bus. quis dedit. i. ordinauit vt autūnus fertilis anno pleno. i. fecundo ins
fluat. i. influentiā faciat gravidis vuis. i. botris repletis. etiaz erat solitus
reddere. i. assignare varias causas latētis nature. i. rez naturalū. ¶ Hora
omne qd̄ mouet ab alio mouet. ex vii. phisicor. ergo celū ab alio mouetur.
¶ Mouetur autē celū duplici motore. p̄ p̄mētorē. xij. metaphisice. ab vno
p̄iunero z appropriato q̄ vocat̄ intelligentia a quo mouet̄ effectiue. ab alio
motore separeto q̄ est deus a q̄ mouet̄ in rōe finis. Item d̄t ortem celestem
esse stabilem. licet em̄ moueat̄ z mutet locū fm̄ partes. nō tñ fm̄ totū. et
quantū ad hoc d̄t esse stabil. i. immobilis. Itē causa q̄re stelle que occidunt
iterū oriant̄ nō est alia nisi motus circularis p̄mi mobilis qui secum rapit
omnes stellas tam fixas q̄ erraticas. ¶ Item hesper⁹ est stella q̄ de vesp̄e
sequit̄ solem occidentē. a qua stella mare occidentale d̄t hesperium mare.

Libe Primus

eo q̄ solet heſperus ibi ſe mergere. nō q̄ ita ſit. ſed quia vulgares ſic opina-
tur. cum em̄ ſtelle occidunt ppter impoſcū maris inter viſum ⁊ ſtellas. viſ-
duntur ſtelle mergi in mare ¶ Itē tps vernale dī placitū. q̄ eſt pueni-
ens vite hoīs. Eſt em̄ tps veris calidū ⁊ humidū in quib⁹ pluit vita. ex
li. de morte ⁊ vita. ¶ Et ideo illo tpe pducunt flores. nam materia florum
eſt humidū aqueū ſubtile. hēne coctū a calido aereo. q̄ rigiſ in vere dīnatur
calidū aereū ⁊ humidū aqueū ſubtile. quod pua indiget digeſtiōe. id in
vere (cuius calor tparus eſt) flores producit ¶ Itē vitis multū abū-
dat de humido aqueo. ⁊ groſſo. cuius ſignū eſt. q̄ tpe putationis diſtillat
ab eis q̄ ſi humidū lachrymabile. tale autem humidū groſſum. multū reſi-
ſtit digeſtioni. ideo vne ad maturitatē tarde pueniūt. ſ. tpe autūni ¶ Itē
Boetius puenit reddere cauſas latētes rer⁹ naturalū. q̄ ſunt iudiciū fe-
licitatis: nā ſim Virgiliū. *Felix q̄ potuit rerū cognoscere cauſas*

¶ Hic oſtendit pbia
quo Boetius deſtituit
fuit p̄dicta ſpeculatiōne
cum de terrenis cogita-
bat dicens. Nūc. i. tem-
pore doloris. Boetius
iacet. i. proſtratus eſt. ef-

feto. i. euacuato lumine id eſt ſpeculatione mentis. ⁊ ipſe preſſus colla id
eſt ſim colla grauidis catheſis paſſionum que mente grauāt gerenſq̄ de-
clinem vultū. id eſt inclinatum pondere amiſſionis rerū temporalium. heu
cogitur cernere ſtolidam terram. id eſt bona terrena. que homines ſtoli-
dos efficiunt. ¶ Nota catheſis eſt ferreum inſtrumētum quo ali-
quid contra ſuā naturā detinetur. Quatuor aut affectus qui ſunt. gaudi-
um. ſpes. timor. ⁊ dolor. ſimilitudinarie dicuntur catheſes. quia anīmū hoī-
mīnis detinent ⁊ contra ſuā naturam ⁊ rationem ad illicita trahunt. nā
ratio ſemp deprecatur ad optima. ex p̄mo ethic. ¶ Et propterea Boeti-
us in fine huius p̄mi hortatur ad fugā paſſionū. ibi. Tu q̄ ſi vis ¶ Nota
nō eſt eſtimandū q̄ boetius ſic eſſet ita euacuatus lumine mētis ſicut lit-
tera ſonat. q̄ alſ fuiſſet inſufficiēs pro compoſe huius libri. ſed pbia loſ
quitur hoc compaſſiue. Ille em̄ eſt lumine mentis ſtultus qui inclinat ſe
ad terrena diligendo ipſa. ⁊ nō eleuanda intellectu ſuum ad ſpeculabilia
qualis nō fuit boetius. Tū dicit Auguſtinus. Tales ſūt hoīes qualia ſūt
ea que diligunt. quia dilectio tranſmutat diligentem in ſimilitudinem rei
quam diligit. Hec Barquardus

¶ Hic incipit ſecunda
placuit p̄mi libri. in
qua pbia inueſtigat mor-
bū Boetij ex quib⁹dā
ſignis. Secundo conſol-
atur ipſum ne deſperet
ſecunda ibi. Cūq̄ me

¶ Proſa ſecunda p̄mi libri.

Ed medicine inquit temp⁹ po-
tius q̄ querere. B. Tum vero

Prosa secunda

totis in me intēta luminibus. **P.** Tu
ne ille es ait. qui nostro quondam lac
te nutritus. nostris educatus alimen
tis in virilis animi robur euaseras.
Atqui talia contuleramus arma que
nisi prior abiecisses: inuicta te firmi
tate inereitur. Agnoscis ne me. Quid
taces. Pudore an stupore. Siluisti
mallem pudore. sed te (vt video) stu
por oppressit.

non. **P.**rimo dicit phia
Boeci. ego possem mē
ta cōqueri de prurbatio
ne mētis tue. sed nūc po
tius medicine tps est q̄
querele. vero p̄ sed. tum
id est tūc. mulier illa intē
ta me totis luminib. i. o
culis ait. es tu ne ille qui
quonbā tpe inuētur? nu
tritus nostro lacte. i. fas
cilibz documentis in etas
te aut p̄fecta educatus.
id est nutrit? nostris al
mētis. i. doctrinis diffici
lioribus. tu euaseras. id
est puenas in robur. i.

in fortitudine virilis animi. Atqui pro certo nos contuleramus tibi ar
ma talia. id est documenta. q̄ nisi prior abiecisses p̄ obliuionem. ipa tuerē
tur te inuicta firmitate. Dicit phia. agnoscis ne me. quid taces. siluisti ne
pudore. i. verecūdia. an stupore. id est mentis alienatione. ego mallem. id est
magis vellem te siluisse pudore. sed vt ego video stupor oppressit te
¶ Hora q̄ phia in deplangendo Boetium nō facit longam morā ne bo
etius desperet sup infirmitate sua. ergo dicit phia magis esse tempus me
dicine q̄ querele. ¶ Item boni medici est totis oculis diligenter respice
re faciem infirmi. co q̄ in facie magis apparent signa p̄noscitōis infir
mitatis. iō phia dicit esse inuicta Boetium totis luminibus ¶ Temp
aria. phie intelligitur p̄cepta physicalia q̄ p̄suadent minime. extolli in
p̄p̄eris nec dep̄ui in aduersis. Notatur em̄ nos philosophia ad magis
nauitatem magnanimitas autem est qui contra difformes insultus for
tune vnanimi mentis constantia militat. De his et similibus p̄ceptis
philosophicis Boetius oblitus fuit propter dolorem ¶ Hora q̄ ta
citurritas quandoq̄ prouenit ex pudore. quandoq̄ ex stupore. quando
enim manifestatur alicui aliquid quod vellet celari ap̄ se efficitur verecū
dus. et oculi eius deprimuntur. facies eius rubet et auertitur. et lingua eius
in loquendo ligatur ¶ Item notandum q̄ stupor vno modo est ab
undans admiratio mentis. vt ibi. O ipa stupor mundi. Alio modo est
mentis alienatio. et sic accipitur in proposito. et inducit taciturnitatem. Ex
quo em̄ motus lingue est p̄m conformitatem ad fantasiam. turbata fan
tasia sicut contingit in alienatione mentis p̄peditur lingua in loquēdo.
ergo dicit phia. pudore an stupore siluisti. et quia taciturnitas proueniēs
ex stupore deterior est q̄ que causat ex pudore. cui ipsa causetur ex aliquo
defectu interiori. ideo dicit philosophia. mallem pudore siluisses ¶ Hora
¶ In uigilantem pudor est corpori. sed pudicitia est mentis. Est autē
pudor verecūdia ex aliquo casu innata non auferens memoriam. s̄ in
peditens linguam. stupor autē est casus memoria auferēs et linguā impe

magis

pudor
Stupor

Libër Primus

diens. et peius est tacere stupore q̃ pudore. q̃ melius est memoriã retinẽ
do nō loqui. q̃ loqui et memoriã carere. ¶ Nota phia dicit Boetium
habuisse nutrimentũ suo lacte. p nutrimentũ lactis intelligit̃ rruum. scz
grāmatica logica et rethorica. quibz iuvenes sunt seriatim informandi et
q̃ facilibz documentis. sicut puer lacte nutrimento molli. et facili digesti
onis nutrit̃. Sed p hoc q̃ dicit in virilis animi robur euaseras. scz ad sciẽ
tiam mathematicã et. q̃ tanq̃ p sciam magis subtile hō pfecte etatis est
fictur ¶ Nota phia prulit Boetio arma nō corpalia sed spūalia. s̃z
cū itz virtutes intellectuales. q̃s enumerat Aresto. vi. ethicoz. et s̃z illa.
intellectus. sapiẽtia. scia. ars. et prudẽtia. Et s̃z virtutes cardinales q̃ s̃z
q̃tuor. prudentia. iusticia. fortitudo et p̃antia. Et dicunt cardinales. quia
quandã p̃ncipalitate sibi vendicãt. i. materiã circa quã habent fieri. Illa
em arma abiecit q̃n t̃pali bz adhesit. appetitui sensitiuo annuẽs. Et ab ac
tentione celestium sequestratus. Et de istis armis de apls. Abijce et
go opa tenebrãz. et induimini arma lucis. et.

in istis 6 modis
hō p̃nt q̃

¶ Hic phia cōsolatur
Boetium ne desperet dicens
Quia phia vidisset me
nō mō. i. nō t̃m tacitũ. s̃z
profus. i. et aliter elin
guẽ. p̃ pro et. mutũ ipsa
admonuit. i. apposuit pe
ctori meo leniter manuẽ
et inq̃. i. dixit. nihil peris
culi est circa hũc hoĩẽ ip
se parit lethargũ. i. mor
bũ obliuionis. morbum
inq̃ cōm mentiũ illusa
rum. i. deceptarum. et ip
se paulisp. i. modicũ est
oblitus sui. sed facile sui
recoꝛdabit̃. siquidem p
certo. coꝛuerit nos phi
losophiam ante. id est p
us. quod vt ipse possit fa
cere. tergimus lumina. i.

oculos eius. caligantia nute. id est obscuritate. rerum mortalium. id est
temporalium. Nec dixit philosophia et veste sua contracta. id est conuol
luta. in rugam siccauit oculos meos fletibus vndantes. i. humectantes.
¶ Nota q̃ tacitus est ille qui nō loquitur. dicit̃ habere potestatem ling
gue ad loquẽdũ. sed elinguis vel mutus dicitur ille ille qui non solum
non loquitur. sed non habet potestatem lingue ad loquẽdũ. et talis fu
it Boetius. ppter stuporem. i. mentis alienatõem. ¶ Nota q̃ phia inu
ens se esse bonam medicam p̃solatur Boetium dicens. nihil periculi est
in homine isto. quia sc̃dm Senecam in libro de clauentia ad Neronem.

¶ Cũq̃ me non ino tacitũ s̃z elingues
p̃sus mutũq̃ vidisset admonuit pec
tori meo leniter manuẽ. ¶ Et nihil
inquit periculi est lethargum parit̃ cōẽ
illusari mentiũ morbu. Sui paulisp
oblitus est. recordabit̃ facile sui siq̃dẽ
nos ante cognouerit. Quod vt possit
paulisp lumina eius mortalium rerũ
nube caligantia tergimus. B. Nec di
xit. oculosq̃ meos fletibus vndates
contracta in rugã veste siccauit.

in istis 6
modis
hō p̃nt q̃

Dalle
infirmi
somo
thargu
obliu.
i. morbi
amiffio
mentũ.
frenetici
pponit
bonoz
curam
philos
per ph
bunt
tracat
cur in
munt
dione
quendi
corpore
phia vi
cio man

¶ 2
U
L
Atcu
Pum
Soll
Delupe
Hac
Verbe
Enica
Diran

remoris in
do Sicu

Metrum terciū

Quod medici est desperare ne curetur eger. ¶ **N**ota q̄ lethargia est infirmitas causata ex opp̄ssione cerebri cum obliuione. 2 inigitur cōtinuo somno. 2 sic lethargus est morbus inducens obliuionē 2 somnū. Inde lethargicus. 2 est hō qui talē patitur morbū. Et dī a lethos qd̄ interpretatur obliuio. 2 lethos est fluuius infernalis. Boetius ergo patiebatur lethargū i. morbū obliuionis. quia si p̄cepta phie in memoria habuisset nunq̄ de amissione rez t̄p̄ alū doluisset. ¶ **I**tem dī lethargū esse morbū illuz̄ mentū. q̄ mens illusa est vbi rō est ligata p̄pter defectū fantasie. sicut in freneticis. vel p̄pter defectū memorie sicut in lethargicis. ¶ **N**ota q̄ hō p̄ponitur ex aīa immortali 2 corpore mortali. S̄ q̄ Boetius oblitus fuit bonoz anime. ideo dī fuisse oblitus sui nō totaliter sed paulisp̄. q̄ adhuc curam habuit de bonis terrenis que respiciūt corpus. ¶ **I**tem hō per philosophiā h̄z suūp̄ius p̄fectā cognitionē. ad cognoscendū aut illud qd̄ per phiam cognoscit ō p̄mo phiam cognoscere. Ideo dī phia. recordabitur suis actibus nos p̄us cognouit. ¶ **I**tem p̄ vestes phie in rugā cōtractas intelligunt p̄cepta philosophica in vñū volumē p̄gregata. sicut in illo libro. quibz ipsa boetii p̄solatur. ¶ **N**ota q̄ ad medicū infirmum curare volentē plures requirunt p̄ditores. Primo vt q̄rantes 2 cōsultiones egroz respiciat. 2 vt humiores peccātes cognoscat. Secdo ad loquendū eum moueat. Tercio si p̄ualida cōgritudo obmutescat. vt manū corpi infirmo adhibeat. Quarto vt cum verbis p̄solatorijs reficiat. Sic phia vidēs dolores boetii p̄mo eum inspicit. sedo ad loquendū mouit. tercio manū suam corpi apposuit. 2 q̄rto verbis p̄solatorijs refecit.

Metrum terciū primi libri

Anc me discussa liq̄runt nocte tenebre
Luminibusq̄ prioz rediit vigor
Ut cum p̄cipiti glomerant sidera coro
Ambosusq̄ polus stetit ymbribo
Sollater. ac nondū celo venientibz astris
Deluper in terram mox funditur
Hac si trahicio boreas emissus ab antro
Verberet. 2 clausum referet diem
Emicat 2 subito vibratus lumine phibebus
Dirantes oculos radq̄s ferit.

remotis impedimētis vigor em cognitionis recupauit. et talis est sicut
 do Sicut coro flante nubes generant. 2 p̄ interpolacionē nubium sol 2 alia

b i

Nic incipit
 terciū metrum
 huius primi libri
 cuius primus ver-
 sus vocat mes-
 trum dactylicū
 hexametru. ses-
 cundus dī mes-
 trū alemanicū
 ab inuētoze. re-
 trimetru a nus-
 mero pedū. da-
 ctylicū a pedē p̄
 domināte. acas-
 calectricū q̄ nul-
 la syllaba abū-
 dat nec deficit.
 In h̄ metro de-
 clarat boetii p̄
 qd̄dā sile. quo

Liber Primus

astra nobis occurrant. sic aduersitate imminere homo afficitur diuersis
 passionibus offuscantibus intellectum. Et sicut auster flante nubes dissoluunt
 et radij solares reuertuntur sic aduersitate aduenire solatio philosophi-
 ca passiones sedant. et intellectus illuminat. ¶ Dicit ergo in tra Tunc
 cum phia referret oculos meos tenebre ligunt me discussa nocte. i. ob-
 scuritate. et prior vigor cognitiō redijt luminibz meis. i. oculis. vr. p sicut sol
 latet. i. occultatur cum p qñ sidera. i. stelle glomerant. i. inuoluunt precipi-
 ti corō. i. cali vento. et polus. i. celū stetit. i. stare videbat nimbosis ymbribz
 i. pluuijs nubilosis. ac p etiā nox. i. obscuritas fundit desup. i. de nubibz
 in terrā. nondū. i. non adhuc astris. i. stellis venientibz. i. appertent in celo
 Si boreas emissus a trahico antro. i. a tracia regione perterret. i. depellat
 hanc noctē. i. obscuritatē. et referet clausum diem. tūc phebus. i. sol emicat
 i. lucet. et vibratus. i. fortificat lumine suo ferit. i. percutit oculos hoim mī-
 rantes subito lumine solis post tenebras ¶ Nota q phia trahit hoies
 ab obscuritate ignorātie ad lumen sapie. ex libro de pomō Aristotelis. et
 etiā p metristā dicente Ars hoim formari. nec sinit esse malum Et ergo
 cum phia sicasset oculos Boetij fugatis tenebris ignorātie redijt vigor
 intelligētie ¶ Nota q quatuor sunt venti pncipales qui flant a quorū
 partibz mundi. scab oriente occidente septentrione et meridie. quoz qlibet
 habet duos collaterales. et sunt duodecim venti qui parent in his versibz
 Elant subulanos vulturinus et eurus ab orzu. Atqz die medio notus
 heret affricus auster. Eurus occasum zephyrus fauonius afflant. Sz
 venit aquilo boreas et corus ab arcto. Corus ergo est vetus quo flante
 generant nutes. et pglomerant sidera. sic q p nutes occultant ¶ No-
 ta q polus est qdam stella que semp in eodē loco videtur. sz hic polus po-
 nitur p toto firmamēto rangz ps p toto p synodoche ¶ Nota q po-
 lus. i. celum dicitur stare qñ est obductus nimbosis ymbribz. nō q stet. sz q mo-
 tus eius ruc nobis nō apparet. motum em celi nō percipimus nisi p motū
 alicuius stelle. cum autē est celum cooprum obscuris nubibz nulla videri p-
 te oita. Et dicit boetius hic (nimbosis ymbribz) i. densis pluuijs Et est
 ratio. qz tenuis ymber nō impedit aspectū astroz ¶ Nota q boreas dicitur
 flare ab antro trahico. q forte regio tracie est cauernosa de cuius cauernis
 exit vetus generatus ex vaporibz siccis in terra ¶ Nota q postq phia
 referret oculos boetij. et eosdē a fletu lachrymarū ppeccauerit. ipse restitutus
 fuit pristino vigori An oculi ipsius boetij vr ratio et intellectus offuscati
 erant tenebris ignorātie. cum istis tpalibz adheserit ppter amissionē rerū
 tpalium diuersis fuit passionibz subiectus Sed phia oculoꝝ suoz caligi-
 nem abiecit. cum ipsius intellectum illuminauit. tenebras ignorātie fug-
 gando. et lumine spirituali (vrputa scia) illuminādo.

Nic incipit terciā
prosa p̄mi libri. in q̄ boe
tius oñdit. quō phiam
agnouerit Et diuiditur
q̄ p̄mo oñdit quō phiz

Profa tertia primi libri
 Quid aliter tristitie nebulis dis-
 solutis. hausi celum. et ad cog-

noscent
recepti
los in
meam
uerfat
inquā
nes. Q
no ca
quod
agite
serere
nis in
labore
erat in
centis
rer. z q
phorre
apud i
culis est

relegatiō
cum agere
oalumne
tecum cō
ob inuid
phie reli
reliquiss
it valde p
num. i. nū
fictam p
tos hoies.
tur em me
tia relegat
Aristorele

Prosa tertia

noscendam medicatis faciem mentē
recepti Itaq; ubi in eam deduxi ocu-
los institutus defixi. respicio nutrice
meam (cui⁹ ab adolescētia larib; ob-
uersatus fueram) philosophiā Et qd
inquā tu in has exilij nostri solitudi-
nes. Dominiū magistra virtutū sup-
no cardine delapsa venisti. An vt tu
quoq; mecum rea falsis criminationib;
agiteris. An inquit illa te alumne de-
fererem. nec sarcinā quam mei nomi-
nis inuidia sustulisti p̄municato tecū
labore partirer. Atqui phie phas nō
erat incommutatū relinquere iter inno-
centis. Deam scz criminationē vere-
rer. z quasi nouum aliquid acciderit
phorrescerē. Hunc em̄ primū censes
apud improbos mores lacessitā peri-
culis esse sapientiam

lophiā cognouit. z qli-
ter de p̄ntia eius admis-
rari cepit. z quō p̄hia sis
bi r̄ndit Scdō p̄hia pro-
bat p̄secutionē sapientū
a vulgarib; nō esse nouā
scdā ibi Hōne apud ves-
teres Dicit p̄mo. haud
p̄nō aliter nebulis tristi-
cie mee dissolutis. i. fusi-
gatis p̄ solationē phie
qm̄ sicut nubes dissoluū-
tur p̄ statū boree. sic ego
boetius hausi. i. resperi
celum. i. sursum. z recepi
mentē. i. vigore rōnis ad
cognoscendā faciē medi-
cantis. i. medici. Itaq; p̄
ergo ubi. i. postq; ego de-
dixi. i. cōverti oculos. qz
p̄t defixi. i. stabilim ins-
titū in eam. resperi nus-
tricē meā phiam. in cui⁹
larib; .i. scholis fuerā ob-
uersatus ab adolescētia
.i. a iuuetute mea. z inq;
.i. dixi o m̄ḡa oim̄ p̄tus
tū quid. i. p̄pter qd veni-
sti delapsa supno cardis-
ne. i. de celesti porta in
has solitudines. i. loca
deserta nostri exilij. i. n̄re

relegatiōis. an. i. nunqd p̄pter hoc venisti vt ex̄is rea. i. tanq; culpabil' me-
cum agiteris. i. molesteris falsis criminationib;. Illa p̄hia inquit. i. dixit
o alumne. i. p̄ me nutrice. an. i. vtrū te defererē. q. d. nō. nec p̄tirer. i. diuiderē
tecum cōicato labore. i. diuiso conatu. sarcinā. i. pondus quā tu sustulisti
ob inuidiā mei nois. i. rōne sapie. Atqui p̄ certe nō erat phas. i. honestū
phie relinquere iter innocētis incommutatū. i. sine comite. supple si ego te de-
reliquissem ego vererer. i. timerē meam criminationē. i. meā daminationē
et valde phorrescerē quasi aliquid nouū acciderit. supple circa te. em̄. p̄ qz
num. i. nunqd tu censes. i. iudicas primā ipsam sapiam esse lacessitā. i. af-
flictam piculis. i. p̄turbationib; apud improbos mores. i. male morigera-
tos hoies. quasi dicat hoc nō est nouū ¶ Nota qz phia d̄r medica. s̄s
cur em̄ medicus morbo fugato sanitatē corpori inducit. sic phia ignoran-
tia relegata vitam vtriusq; seculi cōdonat. nam haterat in libro de pomis
Aretorelis Qui philosophiā inuenerit. vitam in vtroq; seculo inueniet.

Prosa

tercia.

tum ire molirentur. meq; reclamantē
renitentemq; velut in ptem prede tra
herent. vestem quam meis texueram
manibus disciderunt. arreptisq; ab
ea panniculis totā me sibi cessisse cre
dentes abiere. In quibus quoniam
quedam nostri habitus vestigia vide
bant meos esse familiares impruden
tia rata. nōnullos eoz prophane mul
titudinis errore peruertit

ante etatem nostri Pla
tonis nos phia sepe cer
tamus magnū certamē
cū temeritate stulticie. i.
euz stultis et temerarijs
hoibus. codēq; Platos
ne viuere magister eius
Socrates iniuste pmes
ruit victoriāz mortis ne
ne sibi astante. cui? So
cratis hereditatem. id ē
sciam hereditarie relies
tam suis discipulis. cum
epicureū vulg? et stoicū
et ceteri molirent. i. labo
rarent ire raptū. id ē ras
pere vnusquisq; pro sua
parte. et cū ipsi traherent

me philosophiam in partem prede me reclamantē. id est contradicentem
q; pro et renitente ipsi disciderunt vestē meā quam texueram meis mani
bus. et ablati panniculis abierunt credentes me totam sibi cessisse. Et
quia in istis apparuerunt quedā vestigia nostri habitus. id est prudentie.
imprudencia rata. i. opinata ipos meos esse familiares. id est meos disci
pulos ratione sapientie peruertit nonnullos eoz. id est aliquos errore. id
est persecutione prophane multitudinis. i. indocti vulgi. sicut vulgares so
lent pervertere doctos. ¶ Nota q ante tempus Platonis multi sap
ientes psecuti fuerunt a vulgaribus. et tempore Platonis Socrates
magister eius interijt propter suā sapientiā. nā ipse cognouit suā sapien
tia esse vñ deum. alios autē colentes plures deos redarguit. quod papi
ens dux atheniensū noie Anetus coegit ipm bibere venenū in nomine vñ
us dei et nihil sibi nocuit. Postea coegit ipm bibere venenū in nomine plu
rū deorum et interijt. ¶ Nota mortuo Socrate discipuli sui q sciam
Socratis tanq; hereditariā sibi vendicabant inceptū dissentire in quo
magister eoz Socrates posuisset summū bonū. Quidā eū suoz discipu
lorū dicti epycuri dicebant ipm posuisse summū bonū in voluptatibus.
Alij sicut stoici dicebant q in fructibus. et q̄lter eoz pro defensione sue
opinionis rapuerūt auctoritates phie ipsas extorze exponendo. propt qd
phia dicit illud reclamasse. et sic male exponendo sciderūt vestes phie et p
riculas abstulerūt. et quibus non essent veri phi. quia tamen videbant esse
multi eozum a vulgarib; occisi sunt

¶ Qd si nec Anaxagore fugam. nec
Socratis venenū. nec zenonis tor/
mēta qm s; peregrina nomisti. ac ca/

¶ Nicphie pbat pse
cutōem sapientū exem/
plis mag; modernis di
cens. ¶ Boeci non no
uisti fugam Anaxagore

b in

Liber Primus

nec venenuz Socratis. nec tormenta Senonis quoniam ista sunt peregrina. id est extranea et aliena. quomodo tu potuisti scire Canios. id est persecutionem Canij ac Senecas. ac Soranos. id est sequaces Soranij quorum memoria non est puerusta. id est valde antiqua. nec incelebris. id est non sine gloria. quos viros nihil aliud detraxit in clades. id est in mortem. nisi quod instituti. id est informati nostris moribus. ipsi videbantur dissimilium studiis improborum. Itaque nihil est. id est non est causa quod tu admirari. id est de teas admirari. si in hoc salo vite. id est amaritudine nos sapientes agitemur. id est vexemur. procellis. id est aduersitatibus malorum circumstantibus. quibus scilicet nobis sapientibus maxime propositum est. id est intentio displicere pessimis quorum malorum si sit numerosus exercitans. tamen est spernendus. quia nullo duce supple ratiois regitur. sed tamen rapitur errore lymphante. id est precipitante eos ad modum lymphhe temere. id est presumpsitiose. ac passim. id est ubique.

¶ Nota quod Anaxagoras stulticiam hominum solem pro deo colentium reprehendit dicens solem non esse deum. sed lampadem ardentem propter quod reus iudicatus est et in fugam impulsus. et sic ergo dicit philosophia Anaxagore fugam.

¶ Nota dicit Socrates venenum. de quo dictum est supra quo veneno interijt. Similiter Seno multa tormenta ratione sue sapientie sustinuit.

¶ Nota quod Lanius Seneca Soranus fuerunt nobiles romani ex moribus philosophie instructi propter quod interierunt. Unde canij dicebantur imitatores a magistro suo Laniio. Similiter Soranij dicuntur a Sorano qui fuit poeta et eius sequaces. ab eo edemnantur.

¶ Nota de Seneca dicit Boetius in de disciplinam scholarium. quod Nero familiare suum preceptorum Seneca ad eligende mortis arbitrium coegit.

¶ Nota quod sapientes difficles sunt studiis improborum. quod de Seneca in li. de amicitia. dispares mores disparia sequuntur studia. quod dissimilitudo dissoluit amicitiam. nec vniquam improbi philosophis nec philosophi improbis amici esse possunt. non ob aliam causam nisi quod tanta est inter ipsos distantia quantum ta esse potest studiorum malorumque morum distantia.

¶ Nota quod propositum sapientis tamen est displicere pessimis. quod de Seneca in de remedijs fortuitorum. Quod displicere laudabile est. et alibi prius sese diligit. aspernatus malum. Et pos

in Epistola
in malorum
merita. et p
seratione
tunc em
Quidam
philosoph
eorum fac

¶ Qui
struens
quidem
trahit.
utiles
desuper
grapien
tus. eo quod
stulticie

das. inuile
sunt inuile
stultici
tius furiosi
mum in eo
id est pugna
ut hic. et
¶ Sic nota
hac dicitur
ta copie in
res aliq
tunc patet
sustinebu
pellit et mi
rito est dicit
bona vilior
Et vulgare
hoiem in co
ficiu in quo
et spe futuro

Prosa

Tercia

sa. **¶** pro placere bonis prauis odiosus haberi. **¶** Nota qd dicit exercitū malorum esse innumeratum. qd fm Salomone. Stultorum infinitus ē numerus. et pueri difficiliter corriguntur. **¶** Nota qd mali nō regunt dūcerationis. qd rō deprecatur ad optima. mali autē opant pessima. Dūcitur em errore sensualitatis virā bestialem. psequētes. de qbdz in li. ethico. Quidā sunt hoies vitā pecudū eligentes siles sardonapalo. Et qd dicit philosophia. qd tales nō sunt timendi. quia ex q nō regunt p rationem ruc eorum facultas facilius dissipatur.

¶ Qui si quando contra nos aciem struens valentior incubuerit. nostra quidem dux copias suas in arcem contrahit. Illi vero circa diripiendas inutiles sarcinulas occupatur. Ac nos desuper irridemus vilissima rerum q rapientes. securi toti furiosi tumultus. eoq vallo muniti quo grassanti stulticie aspirare fas non sit

¶ Hoc ostendit philosophia quid sit faciendū contra insultus malorum dicens. Si exercitus malorum incubuerit. i. institerit. struens. id est faciens. aciem. id est bellum contra nos sapientes. qd deo pro certo nostra dux id est ratio contrahit. id est colligit. copias. id est scientias et virtutes copiosas. in arcem id est in altitudinem speculatio nis celestium. vero. p sed illi mali occupantur circa diripiendas. i. auferēdas.

das. inutiles sarcinulas. i. diuitias corpales. que sarcina et pondus corporis sunt inutiles. etiam submergentes. at nos sapientes in preimplatōe celestium pstituti irridemus malos rapientes qd vilissima rer. nos securi exites totius furiosi tumultus. i. ptra furiosum tumultū malorum. q. i. et nos sumus muniti eo vallo. i. munitie q nō sit fas aspirare. i. accedere stulticie grassanti id ē ipugnāti nos. **¶** Nota boetius h nrām rōez appellat ducē. vñ rō diffinit sic. **¶** Est habitus dirigēs oēm actionē humanā in vltimū et optimū finē. **¶** Itē nota qd p arcē ipse intelligit altitudinem speculatio nis celestium. et ad hāc ducit nos rō. Et h ē vltimū bonū hūane vite qd nullus auferre potest. **¶** Nota copie in h loco. dicitur appetit sensitiui. et dicitur copie qsi cupie. qd cupiunt res aliqui p rōem. et tales copias dō regere rō et dō se munire vallo hūilitatis et parietet ruc oīnes impugnatōes aduersitates et miseras cōquimiter sustinebit et tēptatōes et delectatōes noxias qd suggerit dyabolus et caro pellit et mūdus cōmouet nō timebit. **¶** Hoc Barquardus. **¶** Nota ille merito est deridēdus q maior et meliori bono dimisso eligit et occupat circa bona viliora. sed sapientes eligūt bona aīe qd maxime bona pmo ethico. Et vulgares eligūt bona tpalia que dicunt vilissima rerū. qd impediunt hoīem in cognitōe summi boni. **¶** Notandū qd arx arcis est altus edificium in quo hostes pugnant. hic autē accipitur pro preimplatione celestius et spe futurorum bono. nā p hec duo sapientes omne aduersitatē malorum

Liber Primus

superant. et circa contemplationē diuinorū tota intentio sapientis versatur
 Un Boetius in tractatu de summo bono dicit. Phis maxime delectat
 in primo principio. et in contemplatione summe bonitatis. et hec sola ē re
 cta delectatio. Hec em est vita phorū sine qua nemo uiuit vita recta.
 ¶ Nota de hoc noie vallum dicit Brecista. Est vallus palus circa castrū
 pacutus. Alexio paloz sed mutua sit tibi vallū. ¶ Nota aspirare fm
 Huguirōm est anhelare conari vel deuenire Item fm eū grassor grassia
 ris per g. linuadere crudeliter punire.

*allus
 p. p. p.
 p. p. p.*

¶ Hic incipit quartus
 metru huius pmi quod
 vocat metru valenticuz
 ab inuente. et cōstat ex
 spondeo dactylo et tribu
 trocheis. vñ potest dici
 metrum trochaicu a pe
 de predominante. In h
 metro phia ostendit qñ
 ter homo debeat se habē
 re vt persecutōes imbro
 boy non pualear con
 tra ipsum. et hoc pmo de
 clarat quibusdā similibz
 secundo exclamat cōtra
 timentes tyrannos. Se
 cūda ibi. Quid tñ mise
 ri. Dicit primo. Quis
 cūqz homo serenus. i. clā
 rus virtute composito.

quo. id est ordinata vita egit. i. calcauit sub pedibus superbū fatum. id
 est euentum rerum temporalium. et quicunqz tuens. id est respiciens vrā
 qz fortunam. id est prosperam et aduersam. rectus. id est non flexus potu
 it tenere vultum. id est animum inuictum. ita q non vincatur prosperita
 te se extollendo nec aduersitate deprimendo. illum hominem non moue
 bit. id est turbabit. rabies ponti. id est inmdario maris et agitantis. id ē
 mouentis. funditus. id est a fundo. estum versum. id est ebullitionem ver
 sam. quia in ebullitione maris aqua veritur per fluxum et refluxum. quasi
 si dicat. Imperus maris faciens ebullitionem non nocebit illi homini qui
 non extollitur in prosperis nec deprimi in aduersis. Nec tali homini no
 cebit ignis vescu montis. quotiens ille mons torquet. id est emittet ignes
 fumificos ruptis caminis. i. cauernis suis. quasi dicat. nec tali homini no
 cebit vagus vescuus suis ignibz. nec illū hoīem mouebit via ardentis ful
 minis soliti. i. consuēti ferire celsas turres. ¶ Nota phia tria tangit
 que non nocent homini qui constans est in vrāqz fortuna. Primum est ras
 bies maris p quā designantur luxuriosi. sicut em mare sole et motu suo in

¶ Metru quartum pmi libri

Visqz pposito serenus ero

Fatum sub pedibz egit supbum

Fortunamqz tuens vtrancqz rectus.

Inuictum potuit tenere vultum.

Non illum rabies mincqz ponti

Versum funditus agitantis estū

Ne ruptis quotiens vagus caminis

Torquet fumificos vescuus ignes.

Aut celsas soliti ferire turres

Ardentis via fulminis mouebit

calefcit et
 ferent. de q
 luxuriosi no
 git est ignis
 nis vescu m
 rum. et sic
 nocet verbi
 ¶ Terciu qu
 fulmen gen
 pbis q cū
 rales supb
 imidos. p
 gūt quod
 ablatione
 qz ruptis
 ea hoc qu
 qualis est
 et sic anim
 les in erpē
 gonum sim

¶ Quid t
 Virant
 Nec sper
 Exarnat
 At qñs
 Qñ non si
 Abiecit el
 Plectit qu

ni. sed quic
 spolia. talie
 securitatis
 tionū qua
 nihil se exte
 nullus subia
 ablationem. q
 nam potesta
 ter quod ph
 potatūru. vel

Metrum quartū

calescit et fetet sic luxuriosi concupiscētia sua inardescunt et peccata libidine ferent. de quibus sic dicit scriptura. Perierunt iumenta in stercore suo. tales luxuriosi non nocebunt homini constanti in utraque fortuna. Secundum quod tangit est ignis veseui montis per quem designant avari et invidi. Sicut enim ignis veseui montis semper ardet. ita avari ardent in concupiscētia bonorum exteriorum. et sicut ignis eructans quibus consumit loca vicina sic invidi quandoque nocēt verbis si non possunt factis. et tales invidi non nocebunt homini constanti. Tercium quod tangit est icrus fulminis per quem intelligunt superbi. sicut enim fulmen generat in alto sic superbi alte se extollunt. et mirabile videtur de superbiis quod cum alijs hominibus habitare noliūt. et tamen ad celum volare non possunt tales superbi non nocebunt homini constanti. Alij per rabiem maris intelligunt invidiosos. per ignem iratos. per fulmen superbos ut dictum est. Alij per mare intelligunt quod est sonorosum avariciam. per ignem penam corporis. per fulmen rerum ablationem. ¶ Hora veseus est mons sicilie intrinsecus ardeus qui quod ruptis cavernis emittit ignem qui loca vicina consumit. ¶ Hora circa hoc quod dicit serenus euo. Seneca dicit. Talis est animus sapientis qualis est mundus superluminatus. talis autem tamen mundus semper est serenus et sic animus sapientis in utraque fortuna semper est serenus. vii. Restores in ethice dicit. Sapiēs bene scit ferre fortunas. quia se habet sicut terrarum bonum sine vituperio.

¶ Quid tantū miseri se suos tyrānos
Mirant sine viribus furentes
Nec speres aliquid. nec extimescas
Exarmaueris impotētis iram
At quisq; trepidus paucet vel optat
Quod non sit stabilis suiq; iuris.
Abiecit clypeum. locoq; motus
Flectit qua valeat trahi catenam.

¶ Hic phia exclamat
contra timentes tyrānos
dicens. Quid. i. quare miseri homines mirantur et timendo se suos tyrānos furentes sine viribus. quasi diceret. tyranni sunt impotētes. quod non prevalent nisi in quantum homo se subiicit eis. Et addit. non speres aliquid de bonis temporalibus. nec timeas eos de aduersitatibus. tunc tu exarmaueris. i. debilitaueris. iram impotētis tyrāni.

¶ sed quicūq; homo trepidus paucet timore malorum temporalium vel optat bona temporalia. talis non est stabilis et sui iuris. i. proprie libertatis ipse abiecit clypeum securitatis. et motus a loco stabilitatis ipse necit. i. proponit catenam affectionum qua valeat trahi ad tristitiam et dolorem mentis. Hora praeas terrena ad nihil se extendit nisi ad largiendum bona temporalia vel ad auferendum ea. et ideo nullus subiacet terrene potestati nisi qui sperat talia bona vel timet eorum ablationem. qui autem nec timet nec sperat ipse est omnino superius vel extra terrenam potestatem. et per praeas terrena praeas sibi nec perficere nec obesse potest. Propter quod phia exclamat contra illos tamque miseros qui spe bonorum temporalium. vel timore ablationis eorum subiiciunt se terrenis potestatibus.

Liber Primus

dicens Quid tñ miseri. ¶ Nota circa illud. Ne quisquis trepidus. Seneca dicit in libro de virtutibz cardinalibus. Magnanimitas si in se animo tuo cū magna fiducia viues intrepidus et alacer. magni animi ē nō vacillare. s; stare et sine vires intrepide expectare. si magnus es nunq̃ iudicabis tibi prunellā inferri ab inimico. s; dices nihil mihi nocuit sed anim nocendi habuit. ¶ Nota tyranus quondā dicebat rex fortis. et dicebat a tyro. i. fortitudine. sed illud nomē est iam appropriatum p̃ncipantibus pessimis. et dicit a tyro. i. ab angustia quā inferūt suis subditis. ¶ Nota clypeus h̃ sumit p̃ rōe hōis. q̃ sicut clypeus defendit nos ne legdamur a telis et a siliis. ita rō hōis tuet eum et p̃uidet sibi ne offēdat.

¶ Hic incipit p̃sa q̃m ta. in qua philosophia p̃mo inquit boetium super attentionē p̃dictorū et hortatur ip̃um ad sui morbi reuelatōem. secūdo boetius reuelat morbum suū ibi. Tum ego primo dicit. O boetii nunquid sentis. i. intelligis ea que relicta sunt atq̃ illabunt. i. imprimuntur aīo tuo. Et subiungit grecum. qd̃ in latino valet. Es ne asinus ad lyzā. Quid fles. qd̃ manas. i. fluis lachrymis Et subiungit grecū quod tantū valet. Confitere mihi ne abscondas. Si expectas operam. i. diligentia medicantis. oz vt detegas. i. manifestes vulnus tuū. ¶ Nota q̃ puerbū erat apud grecos. cū aliquis audiuit q̃ba alicuius nō aduertit nec curauit intellectū verborū illi dicebat Es ne asinus ad lyzā. facis em̃ sicut asinus positus circa lyzā. audit sonum lyzre. s; nō percipit melodiā nec p̃porionem sonorū intelligit. nec delectatur in ea. Sic aliquis audiens verba et nō curās intellectū eorū d̃r esse asinus ad lyzā. ¶ Nota si q̃s voluerit sanari oz morbi vel vulnus suū detegere et manifestare. vñ Sen. tertia cplā d̃r. Nemo p̃ se satis valet vt emergat sed oz vt manū porrigat et alius ip̃m extrahat. tūc em̃ morbi ad sanitates inclinant. cū ex abdito erumpūt et vim suā proferunt.

¶ Hic Boetius reuelat morbū et dolorem suū. et p̃mo oñdit se eē perturbatum ex his que in furiose agebantur circa ip̃sum. sed ex his q̃ generaliter vidit i alijs. ibi Videre autem videor.

¶ Prosa quarta primi libri.

Entis ne inq̃t hec. atq̃ aīo illa bunt tuo. Exps es ne lyze als Es ne asinus ad lyzā. Quid fles. qd̃ lachrymis manas. Confiteare mihi et ne occultes mala tua Si opam me dicantis expectas. oportet vt vulnus detegas tuum.

¶ B. Tum ego collecto in vires animo. An ne adhuc eget ammonitione nec per se satis eminet fortune in nos sentientis asperitas. Nihil ne te ipsa loci facies mouet. Heccine est biblio

ibeca qu
ftris in la
mecum
diuinari
bas La
cum tecu
sideram
mores
ad cele
res. He
obsequer
loci. i. carce
que habui
in nostris
bas de sci
lis et talis
p̃scribere
formares. i.
nem rotius
q̃ referimus
bliotheca el
scribent li
is lapidibz
etiū d̃r p̃bi
tauro. q̃ lica
li eorū tam
philosophy
rebo diuini
lis reno. v
pas incipit
palle et role
¶ Nota b
recti nature
mores nostr
mibi sideru

Prosa quarta

theca quam certissimam tibi sedem no-
stris in laribus ipsa delegeras. in qua
mecum sepe residens de humanarum
diuinarumque rerum scientia differe-
bas Talis habitus. talisque vultus erat
cum tecum nature secreta rimarer. cum
siderum vias radio describeres. cum
mores nostros. totiusque vite rationes
ad celestis ordinis exemplar forma-
res. Heccine premia referimus tibi
obsequentes

loci. s. carceris mouet te. heccine. i. nunc quod hec est bibliotheca. i. locus studij
quem habui in patria. quam tu philosophia delegeras. i. eligisti tibi certissimam sedem
in nostris laribus. in qua bibliotheca tu mecum sedens differebas. i. disputas
bas de scientia rerum diuinarum et humanarum. nunc quod erat mihi tunc talis habitus? vi-
lis et talis vultus tristis. cum ego rimarer. i. inuestigare tecum secreta nature. cum
describeres mihi vias siderum. i. cursus stellarum. radio. i. per geometram cum tu
formares. i. formare docuisti mores nostros. i. mores hominum. et rationes. i. dispositio-
nem totius vite ad exemplar. i. similitudinem celestis ordinis. sunt ne ista premia
que referimus. i. reponamus tibi obsequentes. i. seruientes. ¶ Nota quod bi-
bliotheca est locus ubi reponuntur libri. et dicitur a biblo. i. iunco in quo antiqui
scribebant libros. ralem bibliothecam habuit boetius rhome marmoreis
is lapidibus politam. in qua studuit de rebus diuinis et humanis. ¶ Nota bo-
etius de philosophia sibi elegisse certissimam sedem in bibliotheca. hoc dicit pro-
pterea quod licet boetius esset diuersis officiis et negociis occupatus. cum nul-
li eorum tam certis temporibus. tam certa intentione vacabat. sicut studio in libris
philosophicis quod in certo loco repositos habuit. ¶ Nota philosophia tractat de
rebus diuinis et humanis. unde Seneca. xxxi. epistola. Non propter seipsum perfecta est. nec equi-
lis tenor vite sine philosophia. per quam diuina et humana cognoscuntur. quam te occu-
pas incipis esse deorum socius. Et alibi dicit. Quicquid scio. neminem bene viuere
posse et tolerabiliter sine studio philosophie. quod sine studio philosophie animus eger est.
¶ Nota boetius studuit in naturali philosophia. propter hoc dicit. Cum
tecum nature secreta rimarer. Studuit etiam in philosophia morali. ergo dicit. Cum
mores nostros. Studuit etiam in astrologia. propter hoc dicit. Cum
mihi siderum vias radio describeres. ¶ Ubi notandum quod gradus est

Primo ostendit se pertur-
bati ex sui exilij relega-
tione. secundo ex meritorum
suoque frustratione. tertio
ex iniusta sui damnatio-
ne. quarto ex fame sue le-
sione. secunda ibi. Quoties
ego. tertia ibi. Quibus
autem. quarta ibi. Et pro hoc. Ad
huc diuidit. primo scit quod
dictum est. secundo rident obie-
ctioni ibi. Acqui tu.
¶ Dicit primo sic Tu. id est
tunc ego Boetius collec-
to animo in vires. id est
resumptis viribus animi
mi dixi. an ne satis emis-
seris. i. apparzaspitas for-
tune seminis contra nos.
Nunc quod adhuc eger admi-
ratione. i. declaratione. Nunc
quod facies. i. dispositio huius

¶ Nota quod bi-

¶ Nota bo-

¶ Ubi notandum quod gradus est

Liber

Primus

virga geometralis qua geometri describunt figuras in puluere supposito
¶ Nota q̄ vita humana z mores hominū debent formari ad similitudi-
nem celestis ordinis. sicut em̄ spere inferiores planetarū obediunt spere su-
periori z reguntur motu firmamenti. sic virtus nostra sensibilis debet obe-
dire virtuti rationali z regi ab ipsa Turpe em̄ est abijcere regimen supio-
ris z inducere regimē inferioris quod nobis cōe est cum bestiis. sicut dicit
Aibertus sup. tercio de anima. ¶ Nota ex quo Boetius ratione sue
sapientie in miseriam fuit positus. ideo dicit ad philosophia z. sunt ne hec
premia que nos referū obsequentes tibi

¶ Hic Boetius res-
ponder obiectōi pos-
set enim philosophia
sibi obijcere dicendo
quale premium debu-
isti reportare. cum tu
non studuisti propter
commune bonum. s̄
propter vanam glori-
am z propter prop-
riam utilitatem. cui ob-
iectioni responder boe-
tius dicens ¶ philo-
sophia. tu sanxisti
id est confirmasti hanc
sententiam ore Pla-
tonis. terras esse res-
publicas si eas sapien-
tes regerent vel si res-
tores earum conti-
gisset studere sapien-
tie. Et confirmasti
ore eiusdem Plato-
nis necessarium esse
reipublice q̄ a sapien-
tibus regeret. ne gu-
bernacula. id est regi-
mina commissa im-
probis. q̄ id est. fla-
giciosi ciuibz v-
bium inferrent pestē.
id est discordiā. ac id
est etiam perniciem. i.
damnum bonis ho-
minibus. Igitur ego
sequutus hanc au-

¶ Atqui tu hanc sententiam Platonis
ore sanxisti. beatas fore respublicas si
eas vel studiosi sapientie regerent. vel
earum rectores studere sapientie cōti-
gisset. Tu eiusdem viri ore hanc sapi-
entibus capescende reipublice necē-
ariam causam esse monuisti ne impro-
bis flagiciosiſq; ciuibz vrbium relictā
gubernacula. pestem bonis ac perni-
ciem ferrent. Hanc igitur auctoritatē
secutus quod a te inter secreta ocia di-
diceram trāſſerre in actū publice am-
ministrationis optavi Tu mihi z q̄ te
sapientū mentibz inseruit deus p̄sciū.
nullū me ad magistratū nisi cōe bonū
omniū studiū detulisse. Inde cū im-
probis graues inexorabilesq; discor-
die. Et quod p̄sciū libertas habet
pro mendo iure. sprete potentius sem-
per offensio

voluntatem.
optavi. i. cu-
strationis. i.
mentibus
quibus ad m-
Adhuc in
propter he-
rabiles dī-
pro tuendū
libera p̄cie-
tonem. be-
est. Et p̄-
regit. age-
omnia n-
Et rati-
quibz p̄-
lius in p̄-
lūmodi n-
ra q̄ stud-
tiam. Illi a-
sapientia
studio hom-
tur Senec-
ponit. z illa
ta q̄ deus i-
go de regu-
mas sapien-
quia dicit
sudeat nullū
hō arbitrio
habet. Et q̄
non sufficit
Iusticia est

¶ Qu-
Imbecilli
facienter
Triguilla
ad incept-
luria deie-
Infinitis c-

Prosa quarta

toritatem. i. sententiā quod ego didicerā a te p̄bia inter secreta ocula. ego optant. i. curavi transferre. i. deducere in actum. i. in opus publice administrationis. i. cōmunis utilitatis Tu p̄bia z deus qui interuit. i. infudit te mentibus sapientum estis mihi consilij. i. testes nullum studium me defuisse ad magistratū nisi commune studium omnium bonorum. quasi diceret. Nihil movit me ad magistratū gerendum nisi cōmunis utilitas Unde. i. propter hoc mihi erant graues. i. difficiles. q̄. per inexorabiles. i. inexplicabiles discordie cum improbis. z semp̄ fuit mihi sp̄ra offensio potentium pro tuendo iure. i. pro iusticia defendēda. quod habet libertas p̄scientie. i. libera p̄scientia. scz nullum timere pro tuendo iure ¶ Nota s̄m Platonem. beata est res publica cuius dñs p̄bs est. et re genti cuius dñs puer est. Et rōnabiliter q̄dem. quia p̄bia z sapientia vitam disponit. actiones regit. agenda z dimittēda demonstrat. vñ Seneca. xvi. epla dicit. Si vis omnia tibi subicere. subijce te rōni. multos enī reperis si ratio te reperit. Et aresto. in p̄hemio metaphisice de Sapientis est regere z ordinare. ex quibz patet. q̄ regimen reipublice spectat ad sapientes. pro tanto de Tullius in p̄ncipio s̄uē rhetorice Ad reipublicā plurima p̄tinent commoda si moderatrix z regulatrix omnium rerum p̄sto est sapientia ¶ Nota q̄ studiosi sapientie dicunt illi qui iam per studium adepti sunt sapientiam. Illi autē dicuntur studere sapientie qui adhuc studendo acquirunt sapientiā ¶ Nota q̄ Boetius studium vocat secretū oculum. quia in studio homo ocīatur ab extēriori occupatione. de quo ocio siue quiete loq̄tur Seneca. lviij. epla. dicens Nulla placida est quies. nisi quā ratio componit. z illa vera est tranquillitas in qua mens bona explicatur ¶ Nota q̄ deus immittit sapientiā mentibus sapientium. hoc scribitur in p̄loso go de regimine principū. Deus est qui diuitias sapientie sue infundit in animas sapientium ¶ Nota q̄ liberas p̄scientie nullum habet metuere. quia dicit Macrobius. Nec habet libera p̄scientia p̄rium. q̄ si quid possideat nullum potentē metuat ¶ Item Seneca. liij. Sapientis ex lib̄ro arbitrio nihil habēs timet imbecillitate hominis. quia securitate dei habet. Et Seneca de quatuor virtutibz cardinalibz dicit. Ut iustus sis non sufficit q̄ innocens sis. sed et innocentes ab iniuria serues. Et idem. Iusticia est vinculū diuine z humane societatis

¶ Quotiens ego. Conigastum in imbecillis cuiusqz fortunas imperiū facientem obuius excepi. Quotiens Triguillam regie p̄positum domus. ab incepta z p̄petrata iam prorsus in iuria deiici Quotiens miseros quos infinitis calumnijs impunita barba.

¶ Hic boetius ostēdit. se perturbatū ex meritorz frustratione suorum Et primo tangit merita z beneficia alios exhibita. sedō tangit frustrationē eorum. ibi Sz esse Prima i septem partes s̄m q̄ recitat septē beneficia. que patebunt. Primo dicit Ego boetius multotiens ipsum Coni

Liber Primus

gastum. qui fuit officia/
lis regis Theoderici. ob
uius .i. cōtrarius excepi
.i. impedui ipm facien/
tem imperiū .i. insultum
ptra fortunas. i. ptra bo
na fortune cuiusqz hois

imbecillis. i. impotētes resistere ¶ Quotiens ego abieci. i. auerti Triguillam sic dēfī prepositū domus res/
gie. i. regalis aule. ego ipm deteci ab incepta z ppetrata iniuria ipsis pau/
peribz ¶ Tunc subiungit terciū beneficiū dicens Quotiens ego. ptexi
miseros. i. pauperes quos auaricia barbaroz. .i. crudelum gothoz impu/
nita. i. incastigata vexabat infinitz calumnijs. i. miserijs. illos ego protexi
auctoritate mea obiecta. i. exposita periculis. i. damnis Nunqz quisquā .i.
aliquis detraxit me. i. deflexit a iure ad iniuriā ¶ Nota qz Longastus
fuit qdam nobilis familiaris regis Theoderici. qui suus officialis fuit. et
totus tyrannus. qui plures homines inuasit impotētes. .i. eoz bona ipsis
auferendo. quē Boetius ipsi contrarius a suo imperu inturiolo auertit. ra
lis etiā erat Triguilla ppositus aule regie. ¶ Nota fm Huguitione
qz barbarus idem est quod crudelis incultus z stolidus. z est nomen cru
delitatis Unde olim omnes ac vniuerse gentes dicte fuerūt barbare. pre
ter grecos z latinos Et barbaria dicit quedam terra iuxta greciam sita
propter crudelitatis excellentiā ¶ Nota qz boetius dicit (nunqz a iu
re ad iniuriā) et hoc deter sic gloriari. Ego nec sum retractus a iure ad
iniusticiā amare nec odio nec timore nec proprio cōmodo. que omnia sos
lent impedire verū iudiciū. Ubi dicit Laborintus Quē minus perso
na preces de tramite recto Nō ducunt. iudex sidera laude ferit

¶ Nic boetius po
nit quartū beneficiū. di/
cens Ego indolui sicut
illi qui patiebant fortu/
nas. i. bona fortune pro/
uincialiu. i. illoz hominu
rum. i. aliquādo pessun/
dari. i. subiei. priuatis rapinis. .i. occultis spolijs. tum id est aliquādo pub
licis vectigalibz. i. tributis. qsi di. cum puinciales nunc spoliarent. nunc in
tributis bona ipsoz auferendo. ego dolui tantū sicut qui patiebantur.

¶ Nota qz omnē ciuitatem vel regionē quam rhomani expugnaues
runt fecerunt tributariā vel coloniam vel puinciam. Tributariā faciebāt
quādo relictis inhabitatozibz terre ad tributum soluendū homines cōs
pellebant Coloniam autē faciebant. cum expulsis inhabitatozibz alienos
instituerunt ad inhabitandū Prouinciā vero faciebant quādo aliquem
rhomanū illi terre pficiebant. qui collectis redditibz eos rhomā miserat.
et inhabitatores illius terre dicebantur puinciales Isti puinciales aliqui
moliebantur occultis rapinis. i. exactionibz suoz prefectoz. aliqui publicis

rozum auaricia semp vexabat. et ob/
iecta piculis auctoritate protexi Nun
quā me a iure ad iniuriā quisquā
detraxit.

¶ Prouincialiu fortunas. tum pri
uatis rapinis. tum publicis vectiga
libz pessundari. non aliter qz qui pa
tiebantur indolui

cie vectigal
quo Boet
datur de v
gata rhom

¶ Lu
uis atqz
tio pflig
uinciam
prefectū
rone lu
et ne co

certaui reg
ta qz coemp
vendenda.
pamam pu

¶ Pa
ius ope
ambition
cium fau
fularem vi
nis pena c
ni delatoz
magias y
dias. . .

ria ad capie
rum rhoma
polui me od
cusationis co
ea qz Lypria
fularem. qui p
adiudicatus
Lypriam acc

Prosa quarta

et vectigalibus. i. tributis que indebito et iniusto modo exigebant ab eis. de quo Boetius voluit. ¶ Nota q. vectigal proprie dicitur tributum quod datur de vectura. ¶ Nota s. m. Huguitione. q. puincia est regio sub iugata romanis et tributaria facta. In puincialis. i. tributarius

¶ Cum acerbis famis tempore grauis atq. inexplicabilis indicta coemptio pflugatura inopia campaniam puinciam videret. certamen aduersum prefectum pretorij communis commodi ratione suscepi. rege cognoscere contendit et ne coemptio epigatur euici

certaui rege cognoscere. et euici ne exigeretur illa coemptio. ¶ Nota q. coemptio est institutio super aliqua portione danda de re emenda vel vendenda. et vocatur vulgariter vngel. et talis fuit institutio super Campaniam puinciam destruendam. quam Boetius remouit

¶ Paulinum consularem virum cuius opes palatini canes iam spe atq. ambitione deuorassent. ab ipsis hiancium faucibus traxi. Ne albinum consularem virum preiudicate accusationis pena corripere. odijs me Lypriani delatoris opposui. Satis ne in me magnas video exacerbasse discor dias.

ria ad capiendas escas. sic isti habebant ad diripiendas facultates pauperum romanorum. ¶ Tunc ponit septimum beneficium dicens Ego interposui me odijs Lypriani delatoris. i. accusatoris ne pena preiudicare accusationis corripere. i. puniret Albinum virum consularem. ¶ Nota q. Lyprianus qui fuit de familia regis iniuste accusauit Albinum consularem. qui prius iudicatus fuit ad penam q. accusatus. ne ista pena cui ad iudicatus fuerat ipse Albinum corripere. Boetius se opponere odijs Lypriani accusatoris Albinum saluauit a morte. ¶ Nota ex istis

¶ Hic ponit quintum beneficium dicens. Cum tpe inopia famis esset indicta. i. instituta grauis coemptio. i. angaria erat pflugatura. i. puinctura Campaniam puinciam inopia. i. paupertate. ego boetius suscepi certamen contra prefectum pretorij. qui indixerat istam coemptionem. et ratione communis boni ego

¶ Hic ponit sextum beneficium dicens. Ego traxi id est liberaui Paulinum virum consularem cuius opes iam deuorassent spe et ambitione id est cupiditate canes palatini. id est familiares regis. similis canibus. illi traxi a faucibus hiancium id est apperentium opes Paulini. ¶ Nota q. familiares regis qui presidebant palacio vocabantur canes palatini. sicut enim canes habent ora hiancia

Liber Primus

Beneficijs enumeratis apparet. q. Boetius non gessit magistratū pro utilitate propria, sed. p. utilitate cōmuni. Si em̄ ppriam utilitatē intendisset vtrq. odium et offensam potentū eiecisset. quod non fecit. Et p̄us dixit. Nunq. me a iure ad iniuriā quisq. detraxit. Ex quo s̄itr apparet ipm nō quesivisse pprium p̄modū. tales em̄ frequēter de iure desecrunt. Et subdit. nunquid videoz in me. i. p̄ra me exacerbasse. i. irritasse satis magnas discordias opponēdo me potentibz. q̄si di. ymmo

¶ Nec tangit frustrationē suoz beneficiorū dicens. Sz ego debui esse tutior apud ceteros supple rōmānos. quibz impendi ista beneficia. et tū non sum tutus vt postea videbitur. Licet ergo non mernerim securitatē apud aulicos. i. familiares regis aulam inhabitātes. opponendo me eis amore iusticie. ¶ Nota vna causa prurbarionis boetij fuit frustratio suoz meritorū. quia amicitia et grā istoz frustrabatur circa ipm. quibz multa beneficia impendit. et propter quos multis multa beneficia impendit. et propter quos multa odia et indignatiōes incidit

¶ Nec boetius tangit suam prurbarionem ex iniusta sui p̄dēpnatione. Et p̄mo facit hoc. se cūdo expurgat se de quibusdā sibi obiectis. secūdo ibi Quā vtrq. p̄mo ostendit iniustā sui p̄dēpnationē ex accusatione p̄sonarū vilium. secūdo ex falsitate criminis sibi impositi. tercio ex severitate iudicij et p̄ueritate. sed ibi At qui? criminis. Rerū ibi Cuius vtrq. p̄mo dicit. Nos sumus percussif. i. percussif aulicis deferentibus id est accusantibus nos. quoz vnus erat Basilus. qui p̄ter maliciam suā depulsus fuerat olim a ministerio regio. i. regis Ille p̄pulsus pecuniā susceptus est in delationē. i. accusationē

¶ Sz esse apud ceteros tutior debui. q̄ mihi amore iusticie nihil apud aulicos q̄ magis esse tutior reservavi.

¶ Quibus autem deferentibus percussif sumus. Quoz basilus olim regio ministerio depulsus in delationē nostri nominis alieni eris necessitate cōpulsus est. Opilionē vero atq. gaudentiū cum ob innumeras multiplicesq. fraudes ire in exilium regia censura decrevisset. Cūq. illi parere nolentes. sacrarum sese edium defensione tuerentur. p̄pertumq. id regi foret edixit vt ni intra p̄scriptum diem Ravenna vrbe decederent. notas insigniti frontibus pellerent. Quid huic severitati posse astrui videtur Atqui eodie deferentibus eisdē nominis nostri delatio suscepta est. Quid igit. nostre

ne artes
fatorum
tio. Ita
mmo acc
vilicas p

se intrand
i. precept
rent repe
dicit Bo
die ipse
est dōm.
p̄ter nol
puduit. R
esse pudō
tio dicit q
p̄cutere. v
ad aiam
p̄mo est
honoro. i
laro. i. acc
vñ? Acc
p̄dōcos s
lexus. dicit
ritur etas. q
senit nō p̄
lires nō p̄
p̄nt esse rest
relicto. Sere
ritio requir
ter quas p̄
go potens d
culantū. p̄
fecum for
eie fuisse v
q̄ p̄sonas
dicit Sene
pbi qui dat

¶ At
summā qu
uum esse

Prosa quarta

ne artes ita meruerunt. An illos accusatores iustos fecit premissa damnatio. Ita ne nihil fortuna puduit. si minus accusate innocentie. et accusantium vilitas pudori debuisset

nostri nominis Alii duo accusatores nostri fuerunt Opilio et Gaudentius quos cum rex Theodericus propter innumerabiles fraudes ipsorum ordinarasset ire in exilium. et ipsi nolent parere. i. obedire sed tuerent. i. defenderent

se intrando ecclesias. cum illud esset proprium. i. reuelatum regi. ipse rex edixit. i. precepit ut nisi infra statutum terminum decederent ab urbe Rauenna decernerent repellere. et primo signari in frontibus sicut signari solent malefactores Et dicit Boetius. quod videtur posse astrui. i. reformari huic seueritati. quod eodem die ipsis accusantibus nos suscepta fuit eorum accusatio. Quid igitur ophiam est odium. meruerunt ne hoc artes nostre. quod non. Nunquid isti iustificati sunt propter nostram accusationem. quasi di. ymmo debuit pudere fortunam. et si non puduit. fortunam innocentia accusari. tamen vilitas accusantium merito debuit esse pudor ipsi fortune ¶ Nota circa hoc vocabulum percussus. Huguius dicit. quod percussus est ere perculi in preterito et percussus in supino est idem quod percutere. vel potius terrefacere. sed percutere pertinet ad corpus. percussus vero ad animam ¶ Nota circa hoc vocabulum deferentibus. quod deferro tria facit. Primo est idem quod deporto In delator. i. deportator. Secundo idem est quod honoro. In delator. i. honoris exhibitor. Tercio idem est quod accuso In delator. i. accusator. qui seque detegit quod latebat. et hoc ultimo modo capitur hic vbi ¶ Accusat deferre. dat honorem. fertque deorsum ¶ Nota quod ad testes sexus. discretio. fama ¶ Et fortuna fides. in testibus ista requiritur Primo requiritur etas. quia pueri non possunt esse testes Secundo requiritur libera conditio. et iohannes serui non possunt perhibere testimonium. Tercio requiritur sexus masculinus. et iohannes mulieres non possunt esse testes Quarto requirit discretio. et ideo furiosi et stulti non possunt esse testes Quinto requirit fama. et ideo persone infames non possunt esse testes Sexto requirit fortuna. propter quod pauperes non possunt testificari. Septimo requirit fides. propter quod infideles non possunt perhibere testimonium. Insuper quas conditiones due sunt viliores. scilicet paupertas et infamia. Boetius ergo volens ostendere suam condemnationem fore iniustam ex vilitate testimonium accusantium. propter quas repellendi erant a testimonio. dicit in vno fuisse defectum fortune. scilicet in basilio. sed in alijs duobus scilicet in opitione et gaudentio dicit fuisse vicium infamie ¶ Nota quod nihil videtur seuerius et nequius quam personas viles et damnandas admittre in testimonium contra innocentem. quod dicit Seneca in de remedijs fortuitorum. Non prope villam habere auctoritatem vbi qui damnandus est male de te loquitur

¶ At cuius criminis causa arguimur summam queris. Senatui dicimur saluum esse voluisse. Ad id desideras

¶ Nec boetius ostendit iniustitiam suam condemnationem ex falsitate criminis sibi impositi. sed ex dictis

Liber Primus

infert quandā admiras-
tionē. ibi Quā in re. Pri-
ma i duo. fm q duo im-
ponebant boetio de qbz
se excusat. scda ibi Nam
de ppositis. Primū qd
sibi imponebat fuit. q
impediūsser quendam
nunciū deferentē regi ac-
cusationē senatus. vt se-
natus redderet reus le-
se maiestatis. Dicit er-
go in lra. Ophia tu for-
te que queris summā. i.
sententiā criminis. cui
criminis causa arguim?
Nos dicim? voluisse sal-
uare senatū. forsan des-
deras scire p quē modū
Dico q nos criminam?
i. arguimur impediūsser
delatorē. ne deferret do-
cumēta. i. lras regi theo-
derico. quibz faceret se-
natum reū lese maiesta-
tis. Quid igit o mgra-
censes. i. iudicas. inficia-
binur. i. negabimus cri-
men illud ne simus tibi
pudori. atqz. i. sz ego vo-
lui saluare senatū nec vn-
quā desistā velle. sz ope-
ra. i. diligētia impediēdi delatoris cessabit. i. cessare debet. qz nō est verum
q impediuerim? delatorem litteraz. Nunqd est nephas optare salutem
illius ordinis. i. senatus. q. d. nō est nephas. Iste vero senatus qui p-
sentit in meam damnationē effecerat hoc suis decretis. i. iudicijs. ac si esset ne-
phas saluare ipm. sed imprudētia sibi mentiens. i. in damnū suū men-
tiens nō potest immutare merita rep. ita q illud qd prius fuit meritorij
postea fiat demeritorij. Nec puto esse licitū fm pceptū Socratis occu-
luisse. i. occulasse veritatē. vel concessisse mendaciū Sed quō illud sit ego
relinquo tuo z sapientū iudicio. veritatē autē huius rei ne lateat posteros
i. successores nostros ego cōmendauī stilo. i. scripto z memorie ¶ No-
ta q accusatio Boetij fuit detestabilis. qz facta fuit per infames psonas
et fuit irrationabilis. qz de bono accusabatur. i. de saluationē senatus. qd erat
bonum Etia fuit iniusta. qz falsa. accusabatur em impediūsser delatorem
quod falsum fuit ¶ Nota q ille dicit esse reus lese maiestatis qui cōtra

Delatorē ne documenta deferret. qd
senatū maiestatis reum faceret. impe-
disse criminamur. Quid igit o mgra-
censes. Inficiabimur crimen. ne tibi
pudori simus. At volui nec vnqz vel
le desistam fatebimur Sz impediēdi
delatoris opera cessabit. An optasse
illius ordinis salutem nephas voca-
bo Ille qdem suis de me decretis vti
hoc nephas esset effecerat. Sed sibi
semp mentiens imprudētia. rerū me-
rita non potest immutare: Nec mihi
ocratico decreto phas esse arbitroz.
vel occuluisse veritatē. vel concessisse
mendaciū. Verum id quoquo modo
sit. tuo et sapientū iudicio estimandū
relinquo Cuius rei seriē atqz veritatē
nec latere posteros queat. Stilo etiam
in memorieqz cōmendauī

regem vel
inficioz ari
dioris pp
cio. vel pp
posatur. z
optare salu
et tpalis q
cancatis p
rpalem cen
rui tenem
Sed si pp
est optare
forte sena
optare si
¶ Ha
rare alij
na q men
se piauē
meur de
¶ Ha
quibus
manā q
fraus ap
cōfession
gocjs m
cuisset. F
pt. atqz v
canij ver
manici f
diuratio
inquit
examinari
sis iudicia
di. nulla. z
terat vel a
pudēter eg

Prosa quarta

regem vel principem aliquē malum aliquod machinatur ¶ Nota q̄ inficio: aris p̄me p̄iugationis deponētale. i. negare. vñ Huguirio Infis cio: aris p̄prie est nō faceri factū qđ verum est. s; p̄tra veritatē vti menda cio. vel p̄prie inficiari fm̄ eum est rem debitā denegare. cū a creditore des polcitur. z etiā est p̄cedere vel denegare ¶ Nota q̄ dē in textu (nunq̄d optare salutē senatui nephās vocabo) duplex est salus. s. spūalis q̄ est nie et p̄palis q̄ est corpus Salutē spūalem tenemur oib; velle. etiā malis rōne caritatis. p̄ quā etiā mali diligēdi sunt. licet nō in eo q̄ mali. Salutē vero p̄palem tenemur velle oib; bonis. z p̄cipue amicis. amicor; vero peccans rui tenemur salutē velle q̄ diu sanabiles sunt vt recupent p̄tutē amissam Sed si ppter magnitudinē malicie sint insanabiles dissoluit amicitia. nec est optanda salus eor; z q̄ malicia senatus rhomanor; erat sanabilis. q̄a forte senatus p̄pulsus metu regis fuit p̄sentire in damnationē Boetij. iō optare sibi salutē non erat nephās. licet Boetio turbato hoc videretur

¶ Nota q̄ veritas nō est occultanda fm̄ Socratē. nam qui tacet verit atē alijs nescientib; mentitur. z q̄ mendacijs p̄sentit sibi facit ¶ No ta q̄ mendaciū non est p̄cedendū. q̄ fm̄ Bresto. in ethicis Mendaciū p se prauū est z fugiendū Et p̄mo clenchor; dē. Duo sunt opa sapiētis. nūl mentiri de his de quib; nouit. z mentiente posse manifestare

¶ Nam de cōpositis falso litteris quibus libertatē arguor; sperasse rho manā quid attinet dicere. Quorum fraus aperta patuisset: si nobis ipsoz cōfessione delatoz; (qđ in omnib; ne/ gocijs maximas vires habet) vti li/ cuisset. Nam q̄ sperari reliq̄ libertas p̄t. atq; vti nā posset vlla Respōdissez canij verbo. qui cū a Baio cesare ger manici filio conscius contra se facte p̄iurationis fuisse diceretur. Si ego inquit scissem. tu nescisses

examinatione accusatoz; maximas vires habet in omnib; negocijs. i. cau sis iudiciarijs. nam quē reliqua libertas sperari potest ipsis rhomanis. q̄si di. nulla. Tantū enī Theodericus rex gothor; inualuerat. q̄ nullus pos terat vel audebat contra ipm̄ vti nā posset vlla libertas sperari. vtiq; uq; prudēter egissem de negotio q̄ regi nō innotuisset. z nūdissem p̄bo Tanij

¶ Nicoboetius excusat se de scdo crimine sibi imposto Imponebat enī sibi. q̄ scripserat lras ad impatorē p̄stantinos politanū. p̄litaratōe rho manor; de manu regis Theoderici. vñ dicit in lra Nam de litteris falso p̄positis. q̄ false hoc mihi imponit. quib; lris arguor; sperasse rhoma/ nam libertatē. quid atti net dicere. cuz nō detur mihi locus defensionis Quaz litteraz; fraus. i. fraudulētia fuisse aggra. i. manifesta si nobis liq; cuisset vti p̄fessione. i. al loquutōe ipsoz; delatoz; .i. accusatoz;. qđ sez vti

Liber

Primus

qui cum accusaretur a Balbo cesare filio germanici. & esset reus cōiuratio-
nis facte p̄ra se respōdit Lanius. Si ego scissem tu nescisses. q̄si dī. Si
essem reus ita prudēter celassem negociū q̄ ad tuā noticiā nunq̄ pueni-
set ¶ Hora q̄ in causis iudiciarijs testium siue accusatorū examinatio
maximās h̄z vires. q̄ p̄ eam deuenit ad rei veritatē. sicut p̄ de Daniele. q̄
examinādo duos p̄sbiteros falsē accusantes Susannā ipsos de falsita-
tate accusatiōis corā omni p̄lo p̄iudic. Sicut boetius si datus fuisset sibi
locus examinādi suos accusatores. vtiq̄ ipsos mendaces reddidisset.

¶ Hora q̄ Lanius fuit q̄dam rhomanus prudēs & sapiens. & accidit
vt q̄dam ex rhomanis p̄spiraret & faceret p̄iurationē p̄ra Baiū cesarē
et cum cesar p̄poneret Laniū q̄ esset reus p̄iurationis facte. r̄ndit Lani⁹
si ego scissem tu nescisses Sic boetius r̄ndisset regi Theoderico. si sibi im-
propasser de lris p̄positis sup̄ restituēda libertate ipsis rhomanis ipse nō
sciuisset hoc.

¶ Sic boetius ex
dictis inferre quandā ad-
miratiōē. secūdo inue-
nit p̄ra senatores. q̄ cō-
senferunt in suam dāna-
tiōē. ibi Sed si fas fue-
rit. Dicit p̄mo Ex quo
a malis iniuste accusat⁹
sum. qua in re. i. propter
quid nō ita. i. nō in tan-
tū meror. i. tristitia hebe-
tauit. i. oppressit sensus
nostros vt ego querar. i.
p̄querar impios. i. ma-
los molitos. i. machinā-
tes scelerata. i. neq̄ciosa
cōtra virtutē. i. p̄uofos
hoies. s̄z ego admiroz vt
hemēter. i. fortiter effe-
cisse. i. ad effc̄m p̄duxisse

supple illa que mali sperauerint. i. cōceperint. nam velle deteriora. i. mala
forsitan fuerit nostri defectus. i. ex nostro defectu. sed posse supple p̄fices
re malum contra innocentia. i. p̄ra homines innocētes. que quisq̄ sceles-
tatus cōceperit. i. cogitauerit. deo hoc inspectāte. supple hoc est sile mon-
stro. i. admirabile Unde. i. p̄ tanto quidā tuoz familiarium. i. p̄hoz que
fuit haud iniuria. i. non iniuste. Siq̄dem p̄ certo deus est. vnde mala sup-
ple pueniunt. vero p̄z vnde. i. a quo bona pueniunt si deus nō est. Qua
si diceret. ex quo iniuste a malis accusatus sum. propter hoc non in tantū
oppressus sum dolore. q̄ cōquerar malos machinari mala bonis. s̄z am-
miroz q̄ illi qui mala p̄cipiunt p̄ra bonos possint p̄ducere ea ad effectū.
Nam velle malum est forte ex nostro defectu. sed q̄ malus possit p̄ficere
malum p̄ra bonos. deo hoc inspicere. est simile monstro. Unde q̄dam

¶ Qua in re non ita sensus nr̄os
meror hebetauit. vt impios scelerata
contra virtutem querar molitos: s̄z ea
que sperauerint effecisse vehementer
admiroz. Nam deteriora velle nostri
fuit fortasse defectus Posse autē con-
tra innocentia que sceleratus quisq̄
cōceperit. inspectante deo monstro si-
mile est Unde haud iniuria mox qui
dam familiarium quesuiuit. Siq̄dem
deus inquit est. vnde mala Bona ve-
ro vnde. si non est

p̄hs nō in-
phenit b
fecit p̄ad
dit quod
malibate
restatem.
¶ Hora
cur ergo i
mala pre
en deus i
mūdo d
effectus
fieri ma
ma hec
malibate
māled i

¶ Sec
bonoz
petunt.
nis sen
luisse. q̄
q̄ mere
quonia
ve. p̄hs
nisi inq̄
commu
nū delat
nem tra
centiar
securit
et vera
de iacta
sele prob
tens of

Prosa quarta

p[ro]p[ri]us n[on] iniuste quesivit. Si deus est v[er]u[m] pueniunt mala, et si deus n[on] est v[er]u[m] pueniunt bona. ¶ Nota ex quarto huius duo requiruntur ad aliquem effectum producendum. scilicet voluntas et p[ro]p[ri]us. Requirit voluntas quia nullus agere dicitur quod n[on] vult. Requirit etiam p[ro]p[ri]us quia sine p[ro]p[ri]e voluntas frustratur. et sic mali habent voluntatem offendendi bonos n[on] est mirandum sed quod h[uius]modi potestatem produci ad effectum suum voluntatem deo respiciere est sicut monstrum. ¶ Nota simile monstrum est quod contingit preter intentionem nature. sicut ergo monstra fiunt preter intentionem nature sic videbatur Boetio quod mala preter ordinem diuine providentieingerent. N[on] videretur rationabile. cum deus sit summum bonum et aliquo modo sit causa male fieri. si male fieri in mundo deo inspiciente videtur sicut monstrum. ¶ Nota quod deus n[on] est causa effectiva mali cum sit summum bonum licet sit causa mali p[er]missiva. quia p[er]mitte fieri malum et sic exponit autoritas prophetie dicens. Ego dominus facies omnia hec facies bonum et creans malum supple p[er]missivum. Aliiter dicitur duplex est malum. scilicet malum pene et malum culpe. deus est causa mali pene quod p[er]missum sed n[on] est causa mali culpe quia hic est quod p[er]missum n[on] fecit.

¶ Sed fas fuerit nefarios homines qui bonorum omnium totiusque senatus sanguines petunt. nos etiam quos p[ro]pugnare bonis senatusque viderant perditum ire voluisse. Sed num idem de patribus quod credebamur. Deministi ut opinor quoniam me dicturum quid facturum ve. p[ro]p[ri]us semper ipsa dirigebas. Deministi inquam verone cum rex anidus exich communis maiestatis crimine in Albinum delatum ad cunctum senatus ordinem transferre moliret. universi innocentiam senatus quanta mei periculi securitate defenderunt. Scis me hec et vera p[ro]ferre. et in nulla v[er]ba mei laude iactasse. Minuit enim quodammodo sese probantis p[ro]scientie secretum. quociens ostentando quod factum recipit fa-

¶ Nec Boetius inuehit contra senatum qui consensit in sua condemnatione tangendo sua tenent violentiam quam habuit ad eos. et dicit. Si fas fuerit id est ponamus fas esse nefarios homines. magis homines quam omnium bonorum et totius senatus. id est consulatus romane civitatis. petunt. id est desiderant sanguinem. id est mortem. nos etiam voluisse ire perditum id est ad perdendum. quos viderant p[ro]pugnare bonis hominibus. quod pro et senatus. Sed num id est nunquid nos idem scilicet p[ro]dere credebamur de patribus. id est de senatoribus. qui diceret n[on]. Sed op[er]ia memini ut optior quam me dicturum. id est volens se dicere quid talis quod vel facturum. ipsa semper p[ro]p[ri]us supple exultans dirigebas. id est regebas. Ergo nec verbum nec factum

Liber Primus

offendit senatus. Semi
nisti inq̃ phia Verone
id est apud veronam ci
uitatem. cum rex Theo
dericus audius existēs
cōis exiit. i. tormenti se
nator. cum ipse crimen
lese maiestatis delatū in Albū ipse rex moliretur. i. laboraret transferre il
lud crimē ad totū senatū. quāta securitate. i. tutela mei periculi. defende
rim. i. liberauerim innocentia vniuersi senatus. i. totius psularis. O phia
tu scis me pferre. i. loqui vera z nūq̃ me iactasse in villa mei laude. em pro
quia. minuit quodāmodo secretū psie probantis. i. laudantis se quoties
qs ostentādo. i. manifestādo factū. recipit p̃cium fame. i. mercedē laudis
ab hoibus. Sed tu phia vides qs euentus exceperit. i. liberauerit nostra
innocētiā. nos subimus. i. sustinemus penas falsi sceleris. i. false nobis im
positi p̃remijs vere p̃tutis. ¶ Nota fm Senecā. dolor duplicat cū
ab eo a quo bonū merueras malū venit. Quī igit Boetius oēm tenuolē
tiā exhibuerit senatoribus grauius doluit de sua offēsiōe ¶ Nota in
ciuitate Verona cū Albinus esset accusatus de graui crimine. ita vt dī
ceretur reus lese maiestatis. illud crimē rex Theodericus voluit transferre
re ad totū senatū z ipm damnare. sed Boetius exponēs se periculis sena
tum liberauit. ¶ Itē nota q̃ secretū psie est p̃tus que minuit cum alt
qs virtuose operatur iactando se vt psequatur famā z laudē p̃li. vñ Se
neca. psicentiam potius q̃ famā attende. Et dicit Macrobius. Sapiē
s gloriā suā in psia ponit. stultus autem in laude humana. vñ dī
dorus. q̃ aliquod donum a deo largitum in laudē suā puerit. proculdu
bio virtutem in viciū transire facit

¶ Hic Boetius ostēdit
se p̃urbatū ex iudiciū se
ueritate z inflexibilitate
dicēs. Quis vnq̃ faci
noris. i. peccati manifesta
cōfessio. i. cui vnq̃ hoīs
p̃ctm manifestū habuit
iudices ita p̃cordes in se
ueritate vt non aliquos
eorū vel ipse error huma
ni ingenij summitteret.
id est flecteret ad miseri
cordiā vel p̃ditio fortu
ne. i. euentus fortunatus.
exis incerta cūctis mor
taliū supple hoīs sum
mitteret aliq̃s eorū. Si
diceremur voluisse in fā

me p̃ciū. Si innocētiā nrām qs ex
cepit euentus. vides Pro vere virtutē
p̃mīs. falsi sceleris penas subimus

¶ Et cuius vnq̃ facinoris manifesta
cōfessio. ita iudices habuit in seuerita
te cōcordes vt nō aliq̃s vel ipse huma
ni error ingenij. vel fortune cōditio cū
ctis mortalibz incerta sūmittere. Si
inflāmare sacras edes voluisse. Si sa
cerdotes impio iugulare gladio. Si
bonis omnibus necē struxisse dicere
mur. p̃ntem tñ sentētia cōfessuz cōuic
tūve puniis. Plūc angētis fere passu
um milibz p̃cul moti atq̃ idēfensi ob

studii p
scription
de simili
ci. cuius
qui detu

¶ Iudicium
passū z
est adiud
cens. O
crimine.
id est im
me ¶
¶ Nota erro
norē vñ
cer mouet
p̃ter euen
libi facie p
mouit in d
ta q̃ nullus
p̃uictus ve
p̃uictus na
ste erat dan
iudiciū dng
lida bene di
p̃criptione.
que cuius n
em rhoman
aureis litter
di. p̃sentue
melum de

¶ Quā
fiscarē o
gio me p
z in iūta
p̃e de nri
culis sacri

Prosa quarta

studium ppenius in senatum. morti p
scriptionisq; damnamur. ^{meritos} ^{de simili crimine nemine posse conu}
ci. cuius dignitatem reatus ipsi etiaz
qui detulere viderunt.

mare. i. incendere sacras
edes. i. ecclesias. et si nos di
ceremur struxisse. i. pecu
rasse necesse. i. mortem bo
nis oibz. et si diceremur
ingulare. i. punire sacros
dotes impio gladio. ras
me. sed sententia. i. iudi
cium damnasset me pntez

puicum et pfectum crimine. sed nos procul morti. i. absentes quingentis milibus
passuum et indefensi ob ppenius studium. i. propter studium nos damnamur. id
est adiudicamur in senatu morti. qz per pscriptioni. Et tunc exclamat di
cens. O meritos. i. dignos vel leatos iudicio nemine posse puici de simili
crimine. sicut nec ego iuste puictus sum. cuius reatus. i. criminis dignitate
id est innocentia ipsi etiam viderunt. i. cognouerunt q detulere. i. accusauerunt
me. ¶ Nota q iudices quz mouent ad misericordiam duplici de ca. pmo
propter errorem humani ingenij. qz humanum ingenium sepe fallit in iudicio. qz igitur
notat vtrum aliquando iuste de re sentiat vel no. et tunc deum ne iniuste iudi
cer mouet ad misericordiam pcedendo reo. Secundo iudices mouent ad misericordiam
propter cunctam fortune quincertus est hominibus. qd enim iudex in malis damnat
sibi facit p fortunam euenit. et illud debet recordari. sed nulla illarum causarum
mouit iudices ad miserandum boetio. s; pcor dixer ipm damnabat. ¶ No
ta q nullus debet damnari etiam p crimine quantumcunq; enormi nisi sit pscius
puictus vel crimine in iudicio pfectus. Boetius autem cum damnaretur non erat
puictus nec crimen pfectus. et erat absens qz in studio atheniesi. ergo iniuste
erat damnatus. ¶ Nota q boetius cum damnaretur distabat a loco
iudicij quingentis milibus passuum. et cum mille passus faciunt vnum miliare
ideo hinc distabat ad quingenta miliaria. ¶ Nota boetius dñatus fuit
pscriptioni. Hugutio dicit Proscriptio est iudicialis sententia lata ptra ali
quem cuius nomen pro scelere de scriptura tabule enee debebat. Consuetudo
enim romana fuit q noia senatorum quoz pscilio vrbis romana regebatur.
aureis litteris in tabula enea scriberent. vñ et patres pscripti dicebant. Et
dicitur pscriptus qsi pcul a scriptura posuit. et sic boetius erat pscriptus qz no
men suum deletum fuit de tabula enea

¶ Quam vni alicuius sceleris admixtione
fufcarer ob ambitum dignitatis sacrile
gio me psciam polluisse mentis. Atq;
et in ista nob oēs rez mortaliu cupidi
ne de nri ai sede pellebas. s; tuis ocu
culis sacrilegio locu esse fas non erat

¶ Hic boetius expur
gat se de quibusdam obie
ctis. scdo ostendit vñ sum
pta fuit rō obiectōis. scdū
daibi. Sed o nefas.

¶ Nota boetio obijci
ebatur q ipse vsus arte
nigromantica sacrificas
ret demonibus pro di
gnitatibus acquirēdis.
De hoc ipse Boetius
excusat se dicens. Quaz

Liber Primus

laquei meā dignitatem
ut pro ut offuscarent. id
est denigrarent admixti
one alicuius sceleris. me
cui sunt meam polluisse
conscientiā sacrilegio. id
est demonum obsequio ob
ambitiū. i. ppter cupidi
tatem dignitatis acqui
rēde. atqui pro certe tu
insita. i. inserta nobis pel
lebas desede. id est de lo
co cupiditate omnium res
rum mortalium. et sub tu
is oculis nō erat fas esse
locum sacrilegio. id est cul
tū demonum. q. pro et.
tu instillabas auribus et
cogitationibus meis il
lud pythagoricū. Deo

non dijs seruiendū. nec pueniebat me captare. i. optare p̄sidia. i. auxilia vi
lissimorum spirituum. i. demonū quem tu componebas. i. locabas in hanc ex
cellentiam. ut similem deo faceres. Preterea innocens Penetrat i. vxor
domus mee. ceterus. i. multitudo honestissimorum amicorum. Et socer Syma
chus sanctus et eque reuerendus ipso actu defendit me ab omni suspitione
huius criminis. ¶ Nota q. consuetudo inuidorum est cū nō possunt
alicui suam probitatem auferre. nituntur ipsam saltem aliquo vicio deni
grare. et sic fama Boetij denigrata fuit in vicio sacrilegij. ¶ Nota q.
sacrilegiū est sacre rei furtū. et ponitur sacrilegus pro homine scelerato. Eri
am sacrilegiū est cultura demonum siue ydolorum. Unde sacrilegus. id
est ydolatra. et sic capitur in proposito. ¶ Nota q. ambitus media p̄
ducta est cupiditas honoris. Sed ambitus media correpta est circuitus.
Et p̄mo modo accipit hic. ¶ Nota q. phia repellit omnē cupiditatem
bonorum exteriorum. quod scribitur in primo libro de plantis. q. phia tria in
ducit. i. mentis illustratōem. felicitatis appetitum. et mollis affluentie cō
temptū. ¶ Nota phia facit hoiem similem deo. nō similitudine omni
modi. sed p̄cipatua. ita q. hō participat aliqd conditiōis diuine. i. intel
ligentie. Vñ Seneca. Hoc mihi phia promittit. q. me simile deo reddit
Et alibi dicit. Vir speculatiuus est quasi deus in humano corpe hospi
tatus. ¶ Nota sacrilegiū non h̄z locū sub oculis phie. q. phia per se
omnia agenda et facienda ordinatissime disponit. et nō permittit hoiem ad
vana declinare. Quia dicit Tullius in libro de finibus bonorum et malorum.
Phia a superstitione liberat metu mortis non conturbat. Et est suspiti
tio vana religio. scz ydolorū cultura. ¶ Nota penetrat est secreta carne
ra vel locus secretus interior in domo vel in templo. vbi reponitur clino
dia vel aliqua talia. Et ponitur hic pro vxore Boetij per metaphoram.

Sacrilegi

Quid sit

Penetrat

ponendo
ra q. Sym
boetius in
terius in

¶ S
n crimin
so videb
q. tuis
tuti mo
tis. nil
nam. m
sione la

ribus. ita
reputat
quintu
¶ Sibi.
top. et qu
demonib
bat facere
liarem sibi
et deum fan

¶ Aliu
cumulus
moy non
etat cuen
nisa que
fit et ex
dedit in
mores. q.
ne. piget re
vitā effe

Prosa quarta

ponendo p̄tinentis p̄tento. q̄ ipsa p̄suevit morari in penetralt. ¶ No
ra q̄ Symachus fuit quidā nobilis rhomanus ⁊ locer boetij. cuius filiā
boetius in vxore duxerat noie Elphīa. q̄ symachus nō fuit tm̄ sanctus in
terius in affectu. s̄ etia reuerēdus fuit in exteriori actu. sicut d̄r Boetius

¶ Sed o nefas. illi vero de te tan
ti criminis fidem capiunt. atq; hoc ip
so videbimur affines fuisse maleficio
q̄ tuis imbuti disciplinis. tuis insti
tuti moribus sumus. Ita non est sa
tis. nil mihi tuam profuisse reueren
tiam. nisi vltro tu mea potius offen
sione lacereris

¶ Nōc boetius osten
dit vñ fuerit rō sumpta
obiecti criminis. q̄ ex ip
sa phia cui deditus erat
Unde exclamādo dicte
Nefas ipsi mali capis
unt fidem tāti criminis
de te o phia. ⁊ p̄ter hoc
videbimur fuisse affines
maleficio sacrilegij. quā
nos sumus imbuti. i. in
structi tuis disciplinis. i.
doctrinis. ⁊ sumus insti
tuti. i. informati tuis mor

ribus. ita nō est satis tuam reuerentiā nihil mihi p̄fuisse nisi vltro. i. spon
te tu potius lacereris ab illis mea offensione. Hoc dicit boetius p̄ tanto
q̄ iniuriati sunt sibi p̄ter phiam. ideo magis iniuriati sunt philosophie
q̄ sibi. ¶ Mora q̄ Boetius vacabat studio. fugiebat confortia stult
roz. ⁊ querebat secreta loca p̄ter studium. ideo putabāt ipm loqui cum
demonibz ⁊ eis sacrificare. ¶ Item quia Boetius fere omnia q̄ vole
bat facere sua sapientia faciebat. ideo putabāt eum demonē habere famm
larem sibi obsequentē. sicut Apuleius opinatus est de Socrate q̄ habet
ret deum famulārē. de quo fecit librum quē intitulauit de deo socratis

¶ Atque hic etiam nostris malis
cumulus accedit: q̄ existimatio pluri
moz non rez merita. sed fortune spe
ctat euentū. eaq; tm̄ iudicat esse pro
niā que felicitas p̄mendauerit Quo
fit vt existimatio bona p̄ima omniū
deserat infelices. Qui nūc populi ru
mores. q̄z dissonē multiplices q̄ sente
tie. piget reminisci. Hoc tm̄ dixerim
vltimā esse aduersē fortune sarcinam

¶ Nōc boetius ostēdit
se esse p̄urbatum ex fa
me sue lesione dicēs Hic
cumulus. i. augmētatio
accedit nostris malis q̄
existimatio. i. iudicium
plurimoz. i. vulgariū
non spectat. i. nō respicit
merita rez. sicut hō me
retur. sed expectat eue
ntū fortune. id est iud
cat hominē fm̄ q̄ for tu
na se h̄z circa ipsum. ⁊ ea
tm̄ iudicat vulgus esse
p̄niā a deo. que cōmens
dauit felicitas. i. p̄spēs

Liber Primus

ra fortuna. quo fit. l. ex q
sequitur vt existimatio bo
na desierat. Un me piget
.i. tederet remisci q nūc sint
rumores ppli. z qñ multi
plices. q. p. z dñone id ē
discordātes sentētie sint
de me. Nam qdam dñs
nūc me reum esse. qdā
nō. hoc eñ dixerim .i. vo
lui dixisse vltimā esse. lar

cui diuissimē vicimā esse sar
 ciuntur. i. grauissimū pon
 fitur. i. imponitur misere
 ria que ipsi inseri pferunt
 tum in re legatus. et exur
 tus. i. maculatus existit
 nunc scelere deformis re
 ficiunt. i. propter benefice
 rez. verum hō inereatur
 de hominē bene fortuna
 miserum. sed hoc iudici
 licem hunc estimas que
 it. sed illum cui omne be
 est & estimatio deservit
 sur & ex merito talia p

Nic boetius ostē
dit se esse perturbatū ex
his que vidit in mundo
generalit. .i. bonos depri
mi ⁊ malos extolli dices
Ego video ⁊ videre. i. ⁊ g
noscere nefarias offici
nas .i. malas societates
sceleroꝝ hoīm fluitan
tes gaudio. q̄. per lerū
cia. ⁊ quēcūq; p̄dissif
mū. i. pessimū imminē
tū. insistentē nouis frau
dibus delationū. i. accus
sationū. et video bonos
iacere. p̄tratos. i. depre
sos terroꝝ nostri dicit
minis. ⁊ et ⁊ video quēq;
flagiciosū. i. prauū hoī

q̄ dum miseris aliquod ^{miseris} crimen affi-
gitur. que perferunt meruisse credun-
tur. Et ego quidem bonis omnibus ^{in opibus}
pulsus. Dignitatibus ^{officiis} erutus. exstima-
tione sedatus. ob beneficium suppli-
cium tuli.

s aduerse fortune. q̄ dum aliquod crimen affi-
i. infelicibz. ipsi creduntur meruisse supplē
pariunt. 2 ego bonis omnibz pulsus qz in ex-
ignitatibz quia monatione p̄scriptus. 2 feda-
tione. ego qui p̄us p̄tute honestus reputabar
tor. 2 ruli i. recepti supplicii. i. penam ob tē-
Q̄ Hora q̄ vulgares nō iudicant fm merita
iudicant vel non. s̄ iudicāt fm euentū fortune. vñ
iudicant felicem male aut fortunatū iudicant
fallum est. Vñ dicit Seneca. xly. eplā Non se-
lulus appellat felicem. ad quē pecunia 2 fluxus
in animo est crectū 2 extenuum. ¶ Item
felicis. qz primū malum quod infelices incurrūt
opinatur. credit em̄ vulgus ea q̄ miseri patiun-
antur

¶ Videre autem videoz nefarias
 sceleratoz officinas gaudio leticiqz
 fluitantes. ^{bonum scelerum} perditissimū quemqz no-
 nis delationum fraudibus ^{peritissimū} imminē-
 tem: iacere bonos nostri discriminis
 terrore prostratos. flagiciosum quē-
 qz ad audendum quidem facinus im-
 punitate. ^{peritissimū} ad efficiendū vero premijs
 incitari. Infantes autem non modo
 securitate. verum ipsa etiam defensio-
 ne priuatos Itaqz libet exclamare

mīne inest
 .i. sine pena
 cinus .i. pe
 non tū p
 cet mlti e
 exaltentur
 tis 2 in sta
 uerent im
 in quarto
 bonos effi
 premia
 tur ea qu
 naria .7 d
 et dicunt

42

0

'Rapido'

Legen

Chem

2011
a few
London

Funco

Debo

Et qui p

26

Solitaire

Tuberc

Spring

Lycum

Agiles n

Metrum quintū

minē incitari ad audendū. i. presumendū facinus. i. peccatū impunitate. i. sine pena. Vero p sed incitare pmijs ad efficiendū. i. ad ppetrandū facinus. i. peccatū. autē p sed vt ego video insones. i. innocētes nō modo. i. non tm priuatos securitate. verum etiā defensiōe. Itaq; p ergo liber. i. placet mihi exclamare ad deum celi. quare talia pmittat in mundo. vt malū exaltentur et boni deprimantur. ¶ Nota q; boetio qui erat turbare mētis et in statu miserie videbatur q; mali in hoc mundo essent potētes et viuerent impuniti. boni autē impotētes et viuerent irremunerati. sed phia in quarto huius ipsū cōsolando probat malos semp esse impotentes. et bonos esse potētes. et malis nunq; deesse sua supplicia. et bonis nunq; sua premia. ¶ Nota q; officine dicuntur domus officialium. vbi reponūtur ea que ad ipsos spectant. et ad eorum officia. sicut sunt cellaria et granaia. et alia huiusmodi. Deic autē accipiūtur officine pro cōgregatione maloz et dicuntur ab officio is ere. qd idem est quod nocere.

¶ Metrum quintum primi libri

o Stelliferi conditor orbis

Qui ppetuo nitus solio

Rapido celum turbine verfas

Legemq; pati sidera cogis

Ut nunc pleno lucida cornu

Totis fratris obuia flammis

Londat stellas luna minores

Hunc obscuro pallida cornu

Phebo propior lumina perdat

Et qui prime tempore noctis

Agilem gentes besperis ortus

Solitas iterum mutet habenas

Phebi pallens lucifer ortu

Tu frondisque frigore brumę

Stringis lucem breniori mora

Tu cum feruida venerit estas

Agiles nocti diuidit horas

¶ Nō incipit quintū metrum huius primi libri. quod dicitur pindaricū ab inuēto. anapesticū a pede pre dominante. Est autē anapestus pes cōtrarius dactilo constans ex pmijs duabus breuib; et tertia longa syllaba. et est metrum acatalecticū. i. sine defectu. In hoc autē metro Boetius exclamat contra prouidentiam diuinā. admirans q; omnia regantur a deo presens actus humanos. licet falsum sit. tamē Boetio sic videbatur fm statum turbatum. Et diuiditur. quia primo cōmendat prouidentiam diuinā ex gubernatione celestium et terrestrium. Secūdo tangit actus humanos nō regi a deo. Tercio rogat deum vt regat actus hoim. scda ibi Dia certo. tertia ibi Quisquis rep. Prima diuidit. primo cōmendat regimē diuine prouidentie circa corpora celestia.

Liber Primus

Secundo magis circa terrestria. ibi *Tua vis varium temperat* **Primo** dicitur *Conditor*. i. o creator orbis stelleriferi. i. ferentis stellas. qui mixtus. i. adiunctus perpetuo solio. i. eterne sedi. veritas. i. frequenter vertis celum rapido turbine. i. veloci motu. et cogis sidera pari legem. i. debitum ordinem. ut ipsa luna nunc. i. aliquando lucida pleno cornu sicut in plenilunio. obuia. i. opposita totis flammis. i. luminibus fratris. i. solis. ipsa luna condar. i. abscondat minores stellas. que in plenilunio non videntur propter maius lumen. et tu cogis nunc. i. aliquando ut ipsa luna existens pallida obscuro cornu. ipsa existens propior phebo. i. soli perdat. i. amittat lumina. i. lucem. qsi di. Tu facis ut luna quanto magis recedit a sole tanto magis illuminatur. et lumine suo obscurat minores stellas. et quanto magis appropinquat soli tanto plus obscuratur. et tu cogis ut hesperus. i. stella vespertina. qui agit argentes. i. frigidus ortus tempore noctis. i. in crepusculo quod est prima pars noctis sequendo solem. Iste hesperus de mane lucet fer dictus pallens in ortu phebi iterum mutet solitas habenas. i. soliros cursus. nam cum de vespere sequitur solem. de mane precedit ipsum. et tu stringis. i. coartas lucē. i. diem breviori mora tpe brume. i. hyemis frondifue id est facientis frondes defluere. et cum seruida estas venerit. tunc tu diuis. i. distinguis agiles horas. i. breues horas noctis. qsi di. tu facis q tpe hyemali noctes sunt plitiores diebus. et tempore estivali fit econverso

¶ Notandū q deus dicitur conditor stelleriferi orbis. quia ab ipso dependet celum et tota natura. ex. xij. metaphisice. Et dicitur residere in perpetuo solio. quia in celo quod est perpetuum. nam celum est locus deorum et spirituum. et omnes barbari et greci et quicūq; putant deos esse eum locū qui sursum est deo attribuunt tanq; immortale immortalī coaptantes. primo celi et mundi. Et dicitur vertere celum rapido turbine. motus enim firmamenti dicitur rapidus. quia motu suo rapit secum alias speras inferiores

¶ Nota q verso as are est pbum frequentatiuū. et fecit frequenter vertere. et ex hoc innuitur q celum semp mouetur et non cessabit. q dicit comentator. non est timendū q celum ster. Et ratio est. quia mouens celum mouet sine fatigatione et pena. xij. metaphisice. **¶** Item deus est mixtus perpetuo solio. i. adiunctus perpetuo celo. Unde deus triplr est in vniverso. scz essentialr seu presentialr sacramentaliter seu misterialiter. et misericordialiter. Essentialr seu presentialr in sua vera claritate. in qua ipm homo nunq; vidit. sicut dicit ppheta Deum nemo vidit vnq;. sicut ipse est in perpetuo solio. Sacramentaliter seu misterialiter deus est sacramento eucharistie. quod rata fide credimus. Sed misericordialr deus est vbq; fm q dicit scriptura Misericordia dñi plena est terra. Et inde prouenit dem pmunefm q dicit scriptura Deus est vbq; **¶** Nota fm Husgutionē. q solum est sedes regalis ck solidis lignis facta a soliditate dca id est a firmitate **¶** Nota q deus cogit sidera pari legem. non violenta nec coacta morione. quia nullum violentū perpetuum. sz cogit ea voluntaria ordinatione obseruare legem. i. determinatū motum. ut tempore eis statuto oriantur et occidant **¶** Nota q luna de se est corpus opacum recipies lumen a sole. et in ea parte que est versus solem illuminatur. Cum autē directe opposita fuerit soli sicut in plenilunio. tūc lumine suo

obscurat
est in ista p
rior pars q
nos est ob
le. nūc p
lunū. et qu
¶ Nota
cutens cū
q di luna
sequit sol
fer auroz
la de vesp
git in vna
tem et in
eodē tpe
quā nūc
la q pced
le. et loqu
igit cont
diutius v
eo discurr
dent descen
dermi astrol
tpe sequen
epycidiū in
arculus pu
aut est ita q
tro terre p
bit p centur
circuitu ep
do sequitur.
lis sup terrar
rem facit mo
es estuales
dies hyemal
q June
¶ Tua v
Ut quas
'Reueh
Dyges ar
Syrus a
Tribilant

Retrum quintū

obscurat minores stellas. eo q̄ maius lumen offuscat minus. sed cū luna est in ista parte celi in qua est sol. sicut contingit in cōiunctione. tunc superior pars quē est versus solem est illuminata. et inferior pars quē est versus nos est obscurata. et tūc nihil videmus de luna. sed cū incipit elongari a sole. tūc pars elongata incipit modicū apparere nobis. et tūc dicimus esse noui lunii. et quanto plus elongatur tanto plus apparet nobis illuminata.

¶ Nota Boetius dicit solē esse fratrē lune. q̄ s̄m fabulas Jupiter cōcutens cū latona genuit ex ea duos gemellos. s̄. p̄hebū qui d̄r sol. et dyana q̄ d̄r luna. et sic s̄m fabulas sol est frater lune. ¶ Nota stella q̄ de vespe sequit̄ solem et q̄ de mane p̄cedit h̄atet̄ diuersa noia. p̄t̄ p̄ verum. Lucis fer auroa venus vesp̄us hesperus idē. Quō aut̄ possibile sit q̄ eadem stella de vespe sequat̄ solem et de mane p̄cedat. dicūt aliqui q̄ hoc nō contingit in vna et eadē p̄te anni. sed in diuersis. Dicūt em̄ q̄ in estate seq̄tur sollem et in hyeme p̄cedat. sed hoc est p̄tra om̄es auctores dicētes hoc esse in eodē tpe anni. Alij dicūt q̄ mercurius et venus sint stelle similis coloris et quātitatis. quāz vna q̄nq̄ seq̄tur solē alia p̄cedit. et sic videt̄ esse vna stellā q̄ p̄cedit et quē seq̄tur. sed h̄ non est. Hugutio dicit q̄ ven⁹ est altior sole. et loquit̄ s̄m antiq̄s astrologos q̄ locauerunt venerē supra solem. Quis igit̄ contingit q̄ venus et sol simul veniūt ad occasum q̄ venus est altior diutius videt̄ in sero. Sol eadem rōe citius videt̄ de mane. q̄uis eque cit̄o discurrat. Nā citius vident̄ ascendētia remota q̄ p̄p̄inqua. adiuu⁹ vident̄ descendētia remota q̄ p̄p̄inq̄. licet equali motu incedant. sed mox dēni astrologi locant venerē sub sole. Alij dicūt q̄ vna est stella que vno tpe sequitur solem. alio tpe p̄cedit. et dicūt s̄m Ptholomeus illā stellam ep̄ycicli in cuius circūferentia defertur corpus eius. Est aut̄ ep̄yciclus circulus p̄uus cuius centrum est in circūferentia orbis deferētis. Hunc aut̄ est ita q̄ ep̄yciclus veneris sp̄ est cū sole. ita q̄ si p̄trahat̄ linea a centro terre p̄ centrū ep̄ycicli veneris ad firmamentum. eadem linea transibit p̄ centrum solis et non multū distabit ab eo. cum aut̄ venus feratur in circuitu ep̄ycicli. aliq̄n erit in eadem linea cū sole. aliq̄ndo p̄cedit. aliq̄ndo sequitur. Item mora solis super orizontē facit diem. cū dies sit latior solis sup̄ terram. Mora aut̄ solis sub orizontē facit noctē. et quia sol longiorē facit morā tpe estiuāli sup̄ orizontē et breviorē sub orizontē. ideo dies estiuales longiores sunt noctibus. In hyeme aut̄ fit cōuerso p̄pter qd̄ dies hyemales breviores sunt noctibus.

¶ Tua vis variū temp̄at annum

Ut quas bores sp̄s aufert

Reuebat m̄tis zephirus frondes

Ducq̄ arcturus semina vidit

Syrus altis v̄rat segetes

Nihil antiqua lege solitum

¶ Hic Boetius commendat regimen diuine prouidentie magis circa terrestria. scilicet circa p̄res anni dicens. O deus tua vis. i. virtus temperat. i. ordinat variū annū. i. diuersas partes anni. vt m̄tis zephirus. i. vt m̄tis zephirus. id ē

Liber Primus

reducatur frō des quas au
fert. i. destruit spūs bozee
id est flatus bozee. z tuavis temperat vt quecūq; semina viderat arctur
illa stella altas segetes. id est longas segetes vrac syrius. id est stella canis
cula tpe estivali. Et subdit. nihil solum. id est segregati antiqua lege.
id est eterna lege diuine. pudentielinquit. i. derelinquit opus pprie statio
nis. i. ad quod opandū est statutū. ¶ Hora q̄ quatuor st partes ans
ni. ver. hyems. autumnus z estas. In vere fiat ventus q̄ dicitur zephirus q̄ est
collateralis fauonij. z q̄ flatus eius est lenis. ideo dicitur mirtis z pducit viri
dia. In hyeme z maxime in pncipio viger flatus bozee q̄ est vterus colla
teralis aqlonis. cuius flatus est fortis z frigidus. z destruit vitidia denu
dando arbores ¶ Hora q̄ arcturus est stella circa maiorem visam. q̄
dicitur videre semina. q̄ tpe sui ortus quo oritur cū sole tūc seminatur sicut in
autumno ¶ Hora syrius est stella q̄ alio noie dicitur canicula Et dicitur syrius
a syren quod est tractus ppter longū tractum caloris. z apparet cū sol est
in cancro. z dicitur viere segetes. i. maturare ¶ Hora de arcturo dicitur Ipsi
dorus in libro ethimologiarū. arcturus est sidus post caudā maioris vis
se positum. z oritur tpe autumnali. sed dicitur Uegerius arcturum oriri post
ydus septembris. xvij. kal. octobris. Itē dicitur Isidorus. canicula est stel
la. z dicitur syrius q̄ estiuis mensibus in medio centro celi est. z iuncta cū sole du
plicatur calor eius. z dissoluunt corpora z euaporant. a qua stella dicuntur vi
es caniculares. in quibus moleste sunt purgationes.

¶ In ista parte boeti
tangit actus hoim non
regi a prouideria diuina
sed derelictos regimini
fortune dicens. O deus
tu gubernans omnia cer
to fine. id est certo ordie
ad finem z respuis. id est
spernis regere solos ac
tus hominū. z ergo o re
ctor deus. tu merito co
hibere. id est coerceris.
cur lubrica fortuna. id ē
instabilis fortuna versat
id est vertit tātas vices
id est alternationes. q̄
ipsa premit insontes. i. in
nocentes noxia pena de
bita sceleri. i. homini see
lerato z peruersi mores.
id est homines peruersi
in moribus resident in cel
so solio id est in alto loco

¶ Omnia certo fine gubernās
Hominum solos respuis actus.
Merito rector cohibere modo
Nam cur tantas lubrica versat
Fortuna vices. premit insontes
Debita sceleri noxia pena.
Et peruersi resident celso
Mores solio. sancta q̄q; calcant
Iniusta vice colla nocentes
Latet obscuris condita virtus
Clara tenebris. iustusq; tulit
Crimen iniqui
Nil periuria nil nocet ipsis

fraus m
Sed cum
Quos in
Summo

virtutis z b
obscuris te
est iustitie c
fraus comp
cum prauis
numeri po
reges. i. bo
deus omni
Deus est
commenda
gunt in nob
regu certo f
sapientia a d
¶ Hora B
ramen poru
nes hoim na
hic exaltat

¶ Diam m
Quisquis
Operis tar
Homines
Rapidos r
Et quo cel
Firma sta

ris. i. mudi. na
Ideo tu deus
fortune. z co fe
ra stabiles terra
bitarent terrar
mudi. quia scilicet

Metrum quintū

Fraus mēdacij compra colore.

Sed cum libuit viribus vti

Duos innuēri metuūt populi

Summos gaudent subdere reges.

et ipsi nocentes. id ē ma-
li calcant sancta colla. id
est sanctoꝝ hoīm iniusta
vice. i. iniusta alternatōe
qui sancti potius detes-
rent calcare colla nocens
cum q̄ econuerso. z clas-
sa virtus. i. homo clare

virtutis z bonis opibus tacet condita. id est abscondita vel nō manifesta
obscuris tenebris. i. ab hominibus vicio obscuratis. z iustus hō tulit. id
est sustulit crimen iniqui hominis. z periuria nil nocent ipsis iniquis. nec
fraus compra. i. ornata mendacij colore. i. falsa apparentia nocet ipsis. sed
cum prauis libuit vti viribus. i. exercere vires. quos prauos metuunt in-
numeri populi. i. vulgares. tūc ipsi gaudent subdere. i. supplantare sūmos
reges. i. bonos z sapientes quorum est regere z alios gubernare ¶ Itē
Deus est mensura omnium z regula z infallibiliter verum metruꝝ. Et
commentator dicit primo celi z mundi. Enīa diuina nos gubernant z re-
gunt. in nobis sunt quasi finis ¶ Item illud quod est sapientissimꝝ
regit certo fine. cum sapientis est regere. sed deus est sapientissimꝝ eo q̄
sapientia a deo processit Unde sacra scriptura. Omnis sapientia a deo est
¶ Nota Boetius vidit in mundo bonos depūi. z malos exaltari. cuꝝ
tamen potius fieret econuerso. Ideo sibi videbatur q̄ actus z operatio-
nes hoīm non regerentur a deo. sed magis a fortuna. que hūc humiliat z
hūc exaltat. Ideo boetius deo p̄queritur.

¶ Quā miseras respice terras

Quisquis rerum federa nectis

Operis tanti pars non vilis

Homines. quatinus fortune salo

Rapidos rector compime fluctus

Et quo celū regis immensum.

Firma stabiles federe terras.

¶ Hic Boetius ro-
gat vt deus regat actus
hominum z homines si-
cut regit celum dicens.
¶ Quisquis deus es tu
qui nectis id est coniun-
gis federa. id est concor-
dias rerum. respice mise-
ras terras. id est homi-
nes in terris habitantes
nos enim homines non
sumus vilis pars sz val-
de nobilis tanti tui opeꝝ

ris. i. mūdi. nos quatinus. i. p̄cutimur salo. i. mari z amaritudini fortune.
Ideo tu deus compime. i. restringe. rapidos fluctus. i. magnos imperus
fortune. z eo federe. i. regimine quo regis immensum celū. tu firma. i. robo-
ra stabiles terras. i. homines stabiles in terra. sz quos tu creasti vt inhā-
bitarent terram ¶ Nota Boetius dicit hominem nō esse vilem p̄ez
mūdi. quia scribitur in prologo libi de p̄mo Aristotelis. Nō est dignū

Libri Primus

simā creatura similitudo oīm ad hūmaginem dei factus. ⁊ scō de aīa q̄
dammō aīa puenit cū oībus creaturis. Puenit eīm cū angelis in intelligen
do. cū brutis in sentiēdo. cū plantis in vegetando. cū lapidibz in essēdo
¶ Nota boetius pparat fortunaz salo. i. mari. Sicut eīm nauis vndis
marinis lactatur nūc in altum. nunc in profundum. sic homo p fortunam
nūc in prosperitate leuā. nunc in aduersitate deiecitur

¶ Nūc incipit quinta
psa huius pīmi libz. in
q̄ boetius ostendit qūo
phia se habuit ad suam
querimoniaz. ⁊ qd ex ea
cognouerit. scō phia q̄
dam dicta boetij iratis
onabilia parupēdit. ter
cio sub breuitate recollit
git ea que ipsum boetij
um perturbant. quarto
phia dat modum reme
dendi ipsum boetij. scō
da tibi. Itaqz non taz me
loci huius. tertia tibi. Et
tu quidem de tuis. quar
ta tibi. Sed quoniaz plu
rimus. Odit primo sic
Postqz ego boetius des
latri. id est contra ras
tionem locutus sum hec
supple predicta. continu
aro dolore. id est assidua
turbatiōe. illa supple phi
losophia placido vultu
nihil mora est. i. irata me
is questibus. id ē de me
is querimonijs. inquit.
id est dixit. Cui. i. quādo
ego vidissem te boetij
mestum. i. tristēm. qz p
lachrymantē. i. flentēm.
illico. i. statim pgnoui te
miserum. qz pzo et exulē
id est patientē exiliū. sed
qz longinquū. i. remotus
esset illud exiliū ego nescie
bam. i. ignorabaz. nisi
tua oīō. i. sermo mihi. p.

¶ Prosa quinta pīmi libz

¶ Inrepatio phie cur se exulē putet
ppter longinquitatem vrbis cum eius
patria sit paradysus.

Ec vbi cōtinuato dolore dela
traui illa vultu placido nihil qz
meis questibz mora. P. Cum te in q̄
mestum lachrymantemqz vidissem. il
lico miserum exulēqz cognoui. Sz qz
id longinquū essz exiliū. nisi tua pro
didissz diatio nesciebā. Sed tu qz p
cul a patria. nō quidē pulsus es sz ab
errasti. At si te pulsū existimari ma
uis. te potius ipse pepulisti. Nā id q̄
dem de te nunqz cuiqz fas fuisset. Si
em cuius oriūduz sis patrie reminis
caris. non vti atheniēsium quondam
multitudinis imperio regitur Sz ed
vnus dñs est ⁊ vnus rex. vnus ⁊ pñ
ceps q̄ regit eam. Qui frequētia ciui
um nō depulsiōe letat. Cui⁹ agi fre
nis atqz obreperare iusticie. summa li

bertas est. Sz
ratis antiqu
pium est ei i
quis in ea se
Nam qui va
tinetur. null
increatur.
eam velle d
am mereri

deris cuius p
cut ciuitas orb
tudinis. id est i
latino. sed vnus
frequētia. i. fre
ne cuius regio
obedire iusticie
finam legem id
id est confirmat
illū pati quicqu
ciuitate sedem. i.
comprehendit
est timor est illi v
ne velle inhabita
ritum consequi
autem delatrare
quia dixit actus
go dicit se delat
que dicuntur ab
instruere ⁊ confo
sed magis ipsum
miserum ⁊ exulē
ruin temporali
¶ Nūc incipit
quārum turbati
losophia lachrym
et. i. nisi tua oīō
ma qui omnino r
quo rationem recti

Prosa quinta

bertas est. An ignoras illam tue ciui-
tatis antiquissimam legem qua san-
ctum est ei ius exulare non esse quis-
quis in ea sedem fundare maluerit.

Nam qui vallo eius ac munimine cō-
tinetur. nullus metus est. ne exul esse
mereatur. At quisquis inhabitare
eam velle desierit. pariter desinit eti-
am mereri.

didisset. id est reuelasset
sed tu supple boetius qdē
pro certo non es pulsus
q̄ procul. valde remos-
re a patria. iudicio rati-
onis. sed ottrastit. deu-
asti. at pro s. i te maus-
id est magis vis estima-
re pulsus a patria pon-
supple tuipe pepulisti te
Boetium. Nam p q̄
quidē pro certo id sup-
ple repellere te a patria
nunq̄ fuisse fas. i. licitū
cuiq̄ supple homini. si ei
reminiscaris. id est recor-

deris cuius patrie. id est de qua patria sis oriūdus. i. natus. nō. vti pro s
cur ciuitas arhemensium quondam regitur imperio. i. ex precepto multis
tudinis. id est multorum rectorū. Sequitur grecum quod tantū valet in
latino. sed vnus est dominus et vnus rex vnus et princeps qui gaudet de
frequentia. i. frequenti habitatione ciuium. i. ancylarum et nō de pul. o s
ne. cuius regis agi. i. duci frenis. i. preceptis. atq̄ pro et obtemperare. id ē
obedire iusticie summa est libertas. an pro nūquid ignoras illam antiquis-
simam legem id est statutum tue ciuitatis. i. recte rationis. quia s̄ x̄ m
id est confirmatū est ius non esse. id est ad eam non pertinere exulare. i. ex
illi patri quisquis. i. quicunq̄ maluerit. i. operauerit fundare. i. locare in ea
ciuitate sedem. i. habitationem suam. nam pro quia qui continetur. id est
comprehenditur vallo ac munimine eius supple ciuitatis nullus mer. id
est timor est illi vt mereatur esse exul. at pro sed quisquis desierit. i. cessau-
rit velle inhabitare ipsam ciuitatem pariter desinit etiam mereri id ē mes-
ritum consequi ¶ Nota q̄ delatrare proprie est canum. in proposito
autem delatrare est vrgente dolore contra rationem loqui. et sic Boetius
quia dixit accus hominum non regi a deo contra rationem loquebat. ex
go dicit se delatrasse ¶ Nota nō est hominis sapientis moueri ex his
que dicuntur ab insipiente contra rationem. sed magis debet insipientem
instruere et consolari. ergo philosophia nō fuit mora ex questibus Boetij
sed magis ipsum consolabatur. ¶ Nota phia cognouit boetium esse
miserum et exulem. Vider est ille cuius animus sequitur mutationem re-
rum temporalium. ita q̄ extollitur in prosperis et deprimetur in aduersis.
Exul in proposito est ille nō qui mutat regionem. sed qui agit cōtra rōez
¶ Nota q̄ p lachrymas potest cognosci q̄ ratio hois sit turbata. s̄
quātum turbatus sit nō cognoscitur nisi sermone doctis. ergo dicit phi-
losophia lachrymis cognoui te esse exulem. sed quātū esset exilium ne ci-
ebat. nisi tua oratio mihi prodidisset ¶ Nota q̄ ille pulsus est a pa-
tria qui omnino rationem amittit. sed ille aberrat qui infra patriam in ali-
quo rationem retinet. et in aliquo amittit. Boetius autem non erat p̄uq̄

Liber Primus

sus procul a patria. quia non totam rationem amiserat. credebatur enim omnia regi a deo. sed in hoc aterritabat. quod actus hominum a deo regi non putabat.

¶ Nota de patria hominis que est recta ratio loquitur Seneca in de remediis fortuitorum dicens. Patria est ubique homo tene est. illud autem quod bene in homine est non in loco est. In hominis inquam prae est si sapiens est non peregrinatur. si stultus exulat.

¶ Nota a patria rationis nullus boetius expulsi nisi ipse seipsum quod boetius non alieno imperio sed proprio defectui terminos et limites rationis exiit.

¶ Nota ciuitas Atheniensium regebat imperio multitudinis. primo enim eam regerant reges. postea succedente tempore principes. tandem pro regimine eius singulis annis elegebantur. xxxviii. sapientes. sed patria rationis tamen uno principe regitur. scilicet deo qui est regula recte rationis.

¶ Nota homo dicitur oriundus a patria rationis in quantum anima eius intellectualis. quod videtur recta ratio a deo oriri.

¶ Nota in quantum homo manet in patria rationis in quantum deo subiacet et legi diuine. et quod deus in subiectione suorum delectatur. ideo letatur in multis. diuine ciuitatis. et non in expulsionem eorum. Repellit autem aliquis a patria rationis deo re bellando et a recta ratione recedendo.

¶ Nota quod obtemperare se deo est summe liber. quod in quantum aliquis agit secundum rationem in quantum est liber. sed per obtemperare se deo homo maxime agit secundum rationem. ergo talis maxime liber est. vii. Seneca. l. i. epla. dicit. Quersis quesit libertas. Libertas vera est nulli rei preter deo seruire. equanimiter prospera et aduersa ferre. et fortunam in equum ducere.

¶ Nota quod a ciuitate rationis nullus exulat nisi per affectionem temporalium. talis autem affectio est voluntaria. et ideo sola voluntate aliquis exulat a tali ciuitate. et quod talis affectio non potest hominem occupare quod diu est infra terminos recte rationis. ideo dicitur philosophia. Nam quod vallo citius tunc.

¶ Nec philosophia quidam dicitur irrationabilia boetii perpendit dicens. Quia quod aterritasti a patria ratio. nis. itaque pro ergo. non tam. i. non tamen facies id est dispositio huius loci. i. exilii. quod. i. quantum tua facies. i. interior dispositio mentis tue mouet. i. perturbat me philosophiam quod delecta est aduersitate fortune.

¶ Et quia superius conquestus fuit de carentia bibliothecae et librorum. istam carentiam paruipendens philosophia dicit. Nec ego philosophia requiro. i. inuestigo parietes bibliothecae compositos. i. ornatos. eboze. i. ossibus elephantum. ac pro etiam vitro. id est gemmis preciosis. quod. i. in quantum. supple requiro sedem. i. tranquillitatem tue mentis. in qua mente. non collocaui. i. non posui liberos. sed illud quod facit precium. i. preciositatem libris. scilicet sententias meorum librorum.

¶ Nota quod Boetius supra conquerendo de statu suo solum deplangit incommoda corporalia non curans deiectionem animi sui. Unde philosophia contra hoc solum deplangit animi sui deiectionem. et incommoda corporalia paruipendit. Et quia superius inquitur

¶ Itaque non tam meloci huius quam tua facies mouet. Nec bibliothecae potius compositos eboze ac vitro parietes quam tue mentis sedem requiro. In qua non liberos sed id quod libris precium facit. librorum quondam meorum sententias collocaui.

na prosa dicitur
hic sibi respon
per locum c
patria. unde
pulis equo
et ipsa potius
carentiam bi

¶ Et tu quod

bonum m

multitud

rasti. De

te vel falli

rasti. De

toium recte

gendum p

qz recogno

lebrentur

ter iniusti

etiam crim

qz opinio

mo aduersi

diuit. conq

premia per

uientis. y

par regere

opus iniusti

tionem. id est vi

mina lese opin

diuit aduersus

ci. conquestus

Prosa quinta

ta prosa dixit boetius. Nunquid non mouer te facies huius loci. id est phia hic tibi respondeus dicit. multo plus moueor propter animi deiectionem quam propter locum exilij in quo existis. homo enim fortis animo omni loco vritur pro patria. unde Ouidius in libro de fastis. Omne solum forti patria est ut piscibus equor. Et quia etiam conquestus fuit de bibliotheca. responder phia quod ipsa potius deplangat sententias librorum quas per obliuionem perdit quam carentiam bibliothecae et librorum.

¶ Et tu quidem de tuis in commune bonum meritis vera quidem: sed pro multitudine gestorum tibi pauca dixisti. De obiectorum tibi vel honestate vel falsitate. cunctis nota memorasti. De sceleribus fraudibusque delatorum recte tu quidem strictim attingendum putasti. quod ea melius vberiusque recognoscentis omnia vulgi ore celebrentur. Increpuisti etiam vehementer iniusti factum senatus. De nostra etiam criminatioe doluisti. Lese quoque opinionis damna fleuisti. Postremo aduersus fortunam dolor incanduit. conquestusque non equa meritis premia pensari. In extremo muse se uidentis. ut utique celum terras quoque paperegeret posuisti.

opus iniusti senatus supple totius. et tu etiam doluisti de nostra criminatioe. id est vituperatione. et etiam tu fleuisti. id est defleuisti damna. id est erimina lese opinionis. id est maculate fame tue. postremo. id est ultimo dolor incanduit aduersus fortunam. id est contra fortunam. quod pro et supple tu boeci. conquestus es non pensari. id est retribuui equa. id est digna premia.

¶ Hic phia sub breuitate recolligit que Boetium perturbauerunt discussens. Et tu boeci dixisti vera de tuis meritis. id est factis in commune bonum id est propter utilitatem omnium hominum. sed supple dixisti pauca supple beneficia tibi beneuolentiae pro multitudine gestorum. id est factorum tuorum. et tu memorasti. id est citasti. nota. id est manifestas cunctis hominibus. de honestate. id est de saluatione senatus. vel falsitate. id est de falsitate librorum obiectorum. id est imputatorum tibi. qui de pro certo tu strictim putasti. existimasti. attingendum supple recte id est rationabiliter de sceleribus. id est de vitijs. quod pro fraudibus. id est deceptoribus delatorum. id est accusantium. quod ea. id est omnia ista celebrentur. id est memorentur melius. quod per vberius. id est copiosius ore. id est sermone vulgi recognoscetur. id est memoratis omnia etiam tu boecium increpuisti vehementer id est fortiter factum id est

Liber Primus

meritis. i. pro meritis. In extremo. i. in fine. seientis muse. i. furientis me-
tri tu proposuisti. i. dedisti. vora. i. pces q̄ ea pax supple diuine pudentie re-
geret terras. i. hoies terrenos. vri pro sicut regit celū. ¶ Hora q̄ ista
omnia fuerūt causa perturbationis Boetij. z peractantur ea in quarta ps
sa in fine metri. scilicet. Q stelliferi.

¶ Hic philosophia dat
modū medendi ipm bo-
etium dicens. Sed quo-
nam plurimus tumul-
tus. i. valde magna mul-
titudo affectuum. i. pas-
sionum incubuit. id est
instittit tibi. z dolor ira z
meror. i. tristitia distra-
hunt te diuersuz. i. ad di-
uersa. ideo sicut nūc men-
tis es nondum pringūt
id est respiciunt te vali-
diora remedia. id est for-
tiora medicamēta. Itaq̄
q̄ nos vtemur paulisper
id est modicum leuiori-
bus remedijs. vt ea que induruerūt. id est indurauerunt. in tumorem. id
est inflaturam. perturbationibus. i. tristitijs animi influētibz. id est eue-
nientibus. z vt illa mollescant. i. mollia fiant blandiore tactu. i. leuiori medi-
cina ad recipiendū vim acrioris. i. fortioris medicaminis. ¶ Hora q̄
Boetius fuit distractus multitudiue affectionum. scz ira. merore. z dolor
re. Nam ira trahit hominem ad vindictam. dolor ad desperationē. mes-
ror ad totius mentis aggrauationem. Ideo dicit philosophia q̄ sua per-
turbatio iam non possit sustinere fortiora remedia. sed velit sibi adhibere
re leuia. vt per talia preparatus z dispositus consequenter posset percipere
re remedia acriora.

¶ Hic incipit sextū
metrum huius primi qd̄
dicitur metrum glyconi-
cum ab inuētoze. chori-
ambicum a pede pedo-
minante. Est autēz cho-
riambus pes constās ex
prima z vltima longa z
duabus medijs breuibz
Unde primus pes huius
metri est (spondeus.
secūdu choriambr. ter)

¶ Sed quoniam plurimus tibi affe-
ctuum ^{passionum} tumultus incubuit. diuersum
q̄ te dolor ira merorq̄ distrahūt. vi-
nunc mentis es. nonduz te validiora
remedia contingunt. Itaq̄ te leuiori-
bus paulisp vtemur. vt que in tumo-
rem perturbationibus influentibus
induruerunt. ad acrioris vim medi-
caminis recipiendam tactu blandio-
re mollescant.

¶ Detrum sextum libri pmi.

Amphibi radijs graue
Lancr sidus inestuat
Tum qui larga negantibus.
Sulcis semina credidit
Elusus cereris fide
Quernas pergat ad arbores

Annq pur
Lecturus r
Lum seuis
Sridens o
Nec quera
Uenos str
Quis si lib
Autumno
Bacchus

Primū exem
fructū. vt si qu
pro qm̄ graue si
i. solis. Tum. i.
mina sulcis. i. co
frustratus fide
res quernas. i.
plum de floribz
re. vñ dicit in
tas. i. accedat
i. sonas compu
libus ventis h
marure sunt in
lra. Silibar fru
palmitēs. i. pna
nera. i. yuas aut
quia sole epite
seminandū. qu
lis seruido tpe
rapuerat profe
denegauit hon
res quernū z
hoc qd̄ dicit
est fortiter son

Signat tem
Aprans offi
Nec quas i

Metrum sextum

**Humq̃ purpureū nemus
Lecturus violas petas
Cum senis aquilonibus
Stridens campus inhorruit
Nec queras auida manu
Vernos stringere palmites
Vuis si libeat frui
Autumno potius sua
Bacchus munera contulit**

rius pythikius. q̃ est pes
stans ex duabz breuibz. z
loco eius aliqñ ponit iam
bus. q̃ stat ex p̃ma breui
et vltima longa. In hoc er
go metro phia pbat dictā
suā p̃ exempla Dicit em̃ q̃
Boetio p̃ nunc nō pueni
rent remedia fortia. sz alio
tpe. Probat ergo q̃ oia res
quirant tempus deremnia
tum. et si fiant extra suū tē
pus nō p̃santur. z hoc p̃
bat tribz exēplis. scđo ran
git tpa nō p̃misceri q̃ deus
distingit. ibi Signat tpa.

Prīmū exemplū est de semine. quod si seminat non debito tpe nō p̃fert
fructū. vt si quis seminaret in iulio vel in augusto. vñ dicit sic in lra Cum
pro qñ graue sidus cancri .i. illius signi inestuat. i. inardefcit radijs p̃hebi
.i. solis. Cum. i. in illo tpe q̃ credidit. i. cōmisit larga semina. i. copiosa se
mina sulcis. i. cauernis terre negantibz supple spem messis. talis elusus. i.
frustratus fide. i. beneficio cereris. i. dec frugū. pergat. i. accedat ad arbo
res quernas. i. quercuū. z vescatur fructibz eaz. Tunc ponit scđm exē
plum de floribz quos hō frustra querit tpe hyemali. cuz tps eoz sit in ve
re. vñ dicit in lra Tu lecturus. i. collecturus violas. i. tales flores nūq̃ pe
tas. i. accedas purpureū nemus. i. floridū siluam. cum. i. qñ cāpus stridēs
.i. sonās campus inhorruit. i. horribilit apparuit senis aquilonibz. i. crude
libus ventis hyemalibz. Tūc ponit terciū exemplū. z est de vuis que
mature sunt in autumno. z ideo frustra querūtur tpe vernali. Vñ dicit in
lra Si libeat frui vuis nō queras auida. i. cupida manu stringere vernos
palmites. i. p̃nales vites. quia bacchus deus vini potius cōtulit sua mu
nera. i. vvas autumno. i. tpe autūnali. ¶ Hora q̃ sidus cancri d̃r graue
quia sole exire in cancro homines grauāt nimio calore. quo tpe non est
seminandū. quia ad hoc q̃ semen p̃ualeat requiritur humor. qui calore so
lis feruido tpe resoluitur z euaporat. ¶ Hora fm fabulas. cum pluto
rapuerat proserpinā mater eius ceres q̃rens ipsaz in terris z nō inueniēs
denegauit hominibz beneficiū frugum. z tūc homines p̃gebant ad arbo
res quercuū z comedebāt glandes. z sic loq̃tur phia in lra ¶ Hora de
hoc q̃ dicit (stridens cāpus) d̃r Huguirio q̃ strideo des. et strido dis
est fortiter sonare. vel dentes p̃cutere. vel frendere

**Signat tempora proprijs
Aptans officijs deus
Nec quas ipse coercuit**

¶ Nec ostendit phia tpa
non p̃misceri q̃ deus distin
git. dicens Deus signat. i.
ornat tpa aptans ea p̃p̃ijs
officijs. nec ipse deus parit
misceri vices. i. alternatōes

Liber Primus

tempor. ita q̄ tempus vni
officio deputatū cōueniat
alteri. quas vices tempor.
īpe coercuit. i. distinguit. Et
addit. sicut querēs aliqua
īpe nō debito frustratur in
querendo. sic illud qd̄ dese
rit certum ordinē precipiti

i. festina via. illud nō habet letos exitus. i. p̄sperū euentū. sic a sili si p̄bia
relicto debito īpe ministrasset boetio fortem medicinā non fuisset p̄sper
ta in medicando ip̄m. ¶ Nota q̄ p̄ debitum ordinem res p̄seruatur
in suo esse 2 in sua natura. 2 quod deficit ab ordine etiā deficit ab esse. vñ
Boetius in q̄rto huius p̄sa sc̄da dicit. Est em̄ quod retinet ordinem ser
uatq̄ naturā. quod vero ab hoc deficit. esse qd̄ in sui natura sitū est dere
linquit. p̄pter qd̄ debitus ordo in omnib; est obseruāndus. vñ poeta Est
ordo summa limes sapiētis in arte Ergo dicit p̄bia. quod precipiti via
¶ Nota q̄ omne agens in agendo debet p̄stituerē sibi bonū finem. q̄
rōne boni finis agens meretur. et rōne mali finis demeret. Unde poeta.
Non datur exemplo bona post primordia merces Longrua. sed rectus
præmia finis habet Cū igitur inordinatio impediat bonitatē finis. ideo
vitanda est

Disceri patitur vices

Sic quod precipiti via

Certum deserit ordinem

Letos non habet exitus

¶ Prosa sexta primi libri

¶ Inquisitio egritudinis

Rimum igitur inquit pateris
ne me pauculis rogationib;

statum tue mentis attingere atq̄ tēp
tare. vt qui modus sit tue curationis
intelligam. B. Tu vero arbitrari in
quam tuo quex̄ voles vt responsurū
rogato

¶ Nec est sexta 2
ultima prosa huius primi
in qua p̄bia inquit cau
sam radicale infirmitas
tis Boetij ex quibuscū
interrogationib;. Et pri
mo p̄bia capiat tenuio
lentia Boetij. sc̄do po
nit suas interrogatiōes
ibi Tum illa Dicit pri
mo Boetij anteq̄ ad
hanc tibi remedia. ne
pro nunc d̄ pateris. i. ad
mittis me p̄biam p̄mū
pauculis rogationib; i.

interrogatiōib; attingere per cognitionē atq̄ temptare id est r̄nari sta
tum. i. dispōnem tue mentis. vt intelligam id est cognoscam quis sit mo
dus tue curationis. i. sanationis. vero. p̄sed ego boetius inquā. i. dixi tu
philosophia rogato. i. interrogato tuo arbitrari. i. fm̄ tuā voluntatē. que
voles. vt pro sicut responsurū. i. volentem respōdere ¶ Nota q̄ p̄bia
more boni medici nō solum scrutatur causas doloris. per signa extrinseca
sicut medici per vrinam 2 pulsū. quia hec signa quādoq̄ fallunt. s; etiā
scrutatur causas doloris Boetij per respōsiōē ad questiones. Et p̄b;

mo capiat eu
cit pauculis
potentiā nūq̄
terrogatione
nes boetio in

p. Tum
dum tem
putas an
esse ratio
existima
ritate ta
operi su
scio. nec
hac sente
est inquit
cecinisti.
tes cure
ris quin
uebare.
mior cu
catus eg
temur n

mundo. n
est putat
euita tem
creator
aliquo o
rare sent
sophia in
loante id
p̄stitit in
participo

Prosa sexta

mo caprat eius leniuolentiā reddendo ipsum attentum per hoc qđ dicitur
cit pauculis rogationibz ¶ Nota qđ infirmi habent naturalem impo-
rentiā nihil patiendi. ergo ex facili turbantur. non solum p multas in-
terrogationes sed ex vna sola. volens ergo phia mouere paucas questio-
nes boetio infirmo. primo caprat eius leniuolentiā

P. Tum illa. Huncce inquit mū-
dum temerarijs agi fortuitisq; casibz
putas. an vllum credis ei regimē in-
esse rationis. B. Atqui inquā nullo
existimauerim modo vt fortuita teme-
ritate tam certa moueantur. Verum
operi suo cōditorem presidere deum
scio. nec vnquā fuerit dies qui me ab
hac sententie pitate depellat. P. Ita
est inquit. Nam id etiam paulo ante
cecinisti. hominesq; tm diuine exor-
tes cure esse deplorasti. Nam de cete-
ris quin ratione regerentur nihil mo-
uebare. Pape autem vehementer ad-
miro: cur in tam salubri sententia lo-
catus egrotas. Verum altius pscrui-
temur nescio quid abesse cōiecto

mundo. Ego boetius inquā. i. dixi. atqui id est certe non estimauerim id
est putauerim nullo modo. vt tam certa entia moueantur. i. regantur for-
tuita temeritate id est improuida stulticia. sed scio deum conditorē id est
creatorem presidere suo operi id est sue creationi. nec dies fuerit vnquā in
aliquo opere. qui dies depellat id est remoueat me boerium ab hac veri-
tate sententie iam dicere. Tunc phia approbans eius responsionē. Philo-
sophia inquit. i. dixit itaq; est. nam tu cecinisti id est dixisti etiā illud pau-
lo ante id est in quinto metro huius primi. q. per tu deplorasti id est plan-
xisti tm id est solummodo ipsos homines esse exortes id est carentes vel nō
participes diuine cure. i. diuine. prudentie. namq; pro quia tu nihil moues

¶ Nec philosophia
primo facit interrogatio-
nes. Secūdo causas to-
tius infirmitatis ex respo-
sionibz boetij recolligit.
Tercio ostendit ipsum
curabilem esse dādo mo-
dum pcedendi circa caus
rationē eius. secūda ibi
Quare plenissime. ter-
cia ibi Sed sospitatur au-
tori ¶ Primo philosof-
phia querit de mudi gu-
bernatioe. secūdo de cir-
cumstātijs gubernatio-
nis. ibi Sed dic mihi.
Adhuc diuidit. q. pri-
mo philosophia querit.
secundo boetius respon-
det. tercio philosophia
responsionē eius appro-
bat. Dicens ergo. o boes
ci putas hunc munduz
agi id ē regi temerarijs
q. pro et fortuitis casibz
id est euentibz. Jan id est
nunquid tu credis nuls-
lum regimen rōnis id ē
pudentie diuine inee ei
c ij

Lib^r Primus

bare. i. dubitasti de ceteris supple creaturis. quin regerent rōne supple. p^a
uidentie dei. At p^a sed. pape est interiectio admirātis. ego admiro. v^ehe-
menter q^d tu locatus. i. positus in tam salubri sentētia egrotas. i. lāgueas
Verum p^a sed. nos pscrutemur altius. i. pfundius ego nescio qd supple
sit illud. ego coniecto. i. opinor abesse tibi quid. i. aliqd ¶ Nota q^d infir-
mitas Boetij primū fuit ex ordinata affectiōe inquantū Boetius doluit
de rpalium rex amissione. z primū fuit ex falsa existimatiōe quantū ad duos
Estimabat em malos homines z potentes esse felices Scdo existimabat
hoies non regi a diuina puidencia. ergo phia requirit cām radicalem. p^a
ter quā Boetius incidit in istas incōmoditates. z q^d radix totius mor-
bi fuit ignorātia diuine gubernatiōis quantū ad homines. ideo pmo que-
rit de mundi gubernatiōe. ¶ Nota q^d Boetius innuit duas rōnes
q^d mundus regat a deo. p^aimā ibi Tam certa. que talis est. Ea que sunt
certa z determinata non regunt a casu z a fortuna. cuz regimē talium sit in
certū. sz entia huius mundi sunt certa. q^d a certis causis pducta. Scdam
rōem innuit ibi Verum operi suo. q^d talis est. Causatū regitur a causa sua
sz deus est cā mundi. cum ab ipso depēdeat celum z tota natura. ergo rē.
¶ Nota q^d phia rationabilr miratur. q^d Boetius credēs mundū regi
a deo putabat hoies non regi ab ipso. q^d posset phia sic arguere. Deus re-
git mundū fm boetiū. sz hoies sunt pncipalis ps mundi sicut p^aus dixisti
in metro (operis tanti ps non vilis) ergo homines regunt a deo

¶ Nec phia querit de
circūstātijs gubernatio-
nis mūdi. scdo q^d res gu-
ternate dirigūtur in suū
finem. ideo scdo querit
de fine rez. z q^d guberna-
tio dei fm veritatē etiaz
est circa hoies. Ideo ter-
cio querit de cognitiōe
hominis. scda ibi Sed
dic mihi. tertia ibi Sed
hoc q^d p^amo dicit Sz
o boeti dic mihi philoso-
phie qm nō ambigis. i.
non dubitas mundū re-
gi. i. gubnari a deo Etia

nunquid aduertis. id est cognoscis quibz gubernaculis mundus regatur.
Ego boetius inquā. i. dixi vix nosco sententiā. i. intellectū tue rogatiōis
.i. tue interrogatiōis. nedum. i. adhuc nō queam. i. possum respōdere ad
inquisita. i. ad interrogata. supple phia inquit. i. dixit non sefellit nō dece-
pit me supple phiam abesse. i. deficeret tibi aliquid p quod velut hiantē. i.
patente robore. i. firmitate valli. i. munitionis morbus perturbationū ir-
repleat. i. subintrauerit in tuū animū. quasi di. Nunquid em verum fuit

¶ P. Sed dic mihi. qm a deo mū-
dum regi non ambigis. quibz etiā gu-
bernaculis regat aduertis. B. Vix
inquam rōnis tue sententiā nosco. ne-
dum ad inquisita respondere queam
P. Num me inquit sefellit abesse ali-
quid per quod velut hianti valli ro-
bore in animū tuum perturbationū
morbus irrepleat

quod predix-
lo: intravit
aliquibz quibz
guipm suap
pietate z cler
¶ Nota
cum difficul-
tione philoso-
ter dolorati
robur valli
hostes ingre-
munitur ta-
rio p^aurbat

¶ Se-
sit rerum
rendat un-
leo memo-
Aqui scie-
B. Noui
di. p. Et
cognita qu-
rum big p^a
lentia est. re-
minem poss-
totum expi-

fieri hoc ve co-
quis sit finis
sunt. z ea val-
te possunt
tem pro se d-
dicare sibi co-
tium an cogn-
optimū cuius
cognoscitur eo-
derantur. ¶
cur in arcu lo

Prosa sexta

quod predixi tibi aliquid abesse. p quod abesse siue p quem defectum deo
lor intrauit te sicut aprum ostium ¶ Nota q deus nō regit mundū
aliquibz gubernaculis extrinsecis. qz sic nō esset p se sufficientissim⁹. s; re
git ipm sua potētia. que attribuit patri. sua sapiā que attribuitur filio. sua
pietate z clemētia que attribuitur spūi sancto. z de h̄ patet scdo huius

¶ Hora q illud qd aliquis hō vix intelligit. aliquo mō intelligit. licz
cum difficultate. ex hoc ergo q Boetius dī se vix intelligere interrogas
tionē philosophie. innuit se aliquo mō intelligere. tñ cum difficultate p
ter dolorem oporimentē rōem. z ideo rēdere nō potuit ¶ Hora q qñ
robur valli alicui⁹ munitionis hīat ppter aliquā rupturā in eo factā. tunc
hostes ingrediunt munitionē. sic a simili qñ munimen rōis quo animus
munitur canēz vallo hīat propter defectū alicui⁹ cognitionis. tūc necessa
rio p̄turbationes affectuum subintrant animū.

¶ Sed dic mihi. meministi ne qd
sit rerum finis. quo ve totius nature
tendat intentio. B. Audieram inquā
sed memoriā meror hebetavit. P.
Atqui scis vnde cuncta processerint
B. Noui inquā. deum esse respon
di. P. Et qui fieri potest. vt pncipio
cognito. quis sit finis ignores. Be
rum hīz p̄turbationū mores. z ea va
lentia est. vt mouere quidem loco ho
minem possint. conuellere autē sibi qz
totum extirpare nō possint

fieri hoc vt cognito. i. noto pncipio. f. omnīū rerum ignores id est nescias
quis sit finis rerum supple omnīū Verum p sed hīz mores p̄turbationū
sunt. z ea valentia id est vigor vel potestas p̄turbationū est. vt quidē. i. cer
te possunt mouere hominē loco. i. a stabilitate perfecte cognitionis. au
tem pro sed nō possunt euellere supple radicibus. qz pro et extirpare. i. era
dicare sibi totum ¶ Nota q philosophia rōnabiliter querit Boe
tium an cognoscat finem omnīū rerum. quia finis est causa causaz. z est
optimū cuius gratia alia fiunt. propter quod ignorato fine nihil perfecte
cognoscitur eorum que sunt ad finem. nam fin exigentiā finis cetera mo
derantur. ¶ Hora quādo pncipiū z finis coincidunt in vnum. s; s
cut in circulo idem est pncipium z finis. tunc videtur mirabile q tunc p

¶ Nec phia querit de
cognitiōe finis rerum vt
cens. Dic mihi ne. i. an
memisti. recorderis qd
sit finis rez supple oim
ve pro vel quo. i. ad quē
finem intentio tot⁹ na
ture tendat id ē laboret
ego boetius inquā id ē
dixi audierā supple olim
s; meror. i. p̄turbatio he
betavit. i. obscurauit me
moriā id est intellectu
Atqui p certo scis vnde
cuncta. i. oia entia pcesse
runt. i. pncipiū suū hāz
buerint. ego boetius ins
quā. i. dixi. noui. qz pro z
 respondi deū esse pncip
piū omnīū rez. Et dixit
phia. et qui. i. quō potest

Libeꝛ Pꝛimuꝛ

cipium cognoscatur 2 finis ignoretur. cum ergo deus sit principiuꝛ 2 finis
omniuꝛ reruꝛ. cognito ipso sub rōne principij videtur etiā cognosci sub rō
ne finis. ¶ Quia autē deus sit principiuꝛ omniuꝛ patet. quia ab ipsis derivatū est
singulis esse 2 vivere. pmo celi 2 mundi. ¶ Quia autē sit finis omniuꝛ patet. qz
grā eius omnia fiunt. 2 ad ipsum ordinātur. nam in rebus constantibꝛ ex
arte 2 natura semp vilius est ppter melius. deus autē est optimū eoz. que
in natura sunt. ex pphemia metaphisice ¶ Nota q licet pꝛurbat ali
qualem cognitionē reruꝛ habeāt. tamē impediunt ne pfecte cognoscant.
Licet ergo boetius aliquāter cognoverit deū esse principiuꝛ reruꝛ. tamē
quia turbatus fuit perfecte naturā huius principij nō cognovit. 2 ideo ig
noravit ipsum esse finem rez. ¶ Nota q passio est motus pꝛicule ap
petitive sub fantasia boni 2 mali. fm Eustratii scdo ethicor. Et hꝛ nō
motus passionū que possunt hominē mouere a stabilitate rōnis. sed tota
liter ipsum nō possunt euellere ab omni cognitione

¶ Ne phia facit
aliā interrogationē de
cognitione humane na
ture. dicens Sz ego etiā
velim tu respōdeas id ē
respōsum des. hoc id est
ad hoc. ne p nunquid tu
meministi. i. scis te eē ho
minē. Ego boetius in
quam. i. dixi quidni id ē
propter quid nō memi
nerim. i. scio Et querit
ulterius phia Igitur ne
.i. nunquid poteris pfer
re. i. dicere quid sit hō. i.
diffinitionē hominis. re
sponder Boetius. nun
quid philosophia tu interrogas me hocine. i. hoc an id est verum ne sciam
me esse rationale atqz p et mortale animal. Ego boetius scio 2 confiteor
id est fateor me esse id supple animal rōnale 2 mortale. Et illa supple phi
sophia dixit. ne pro nunquid nihil nouisti te esse aliud q animal ratio
nale mortale. Dicit boetius. nihil. supple philosophia inquit id est dixit.
Jam ego scio aliā causā supple q ignorantia diuine providentie. vel
maximā causā tui morbi. tu desisti id est cessasti nosse id est noscere qd
ipse sis ¶ Nota q licet homo sit mortalis fm corpus. non tamē fm
animā intellectuā. que est dignior pars hominis. Et quia boetius dixit
se esse nihil aliud q animal rationale 2 mortale. ideo non quesivit nisi bo
na mortalia. de quozum bonoz amissione ipse maxime doluit. non curās
partem immortale scz animā. rōne cuius debuit appetere bona immor
talia. Ideo philosophia dicit q boetius se non nouerit ¶ Nota q cau
sa maximā morbi hominis est seipsum ignorare. quia dicit boetius secun

¶ Sed hoc quoqz respondeas ve
lim. hominē ne te esse meministi. B.
Quidni inquā memineri. P. Quid
igitur homo sit poteris ne pferre. b.
Hocine interrogas. an esse me sciā
rationale animal atqz mortale Scio
et id me esse confiteor. P. Et illa ni
hil nete. b. Nihil. P. Jam scio inqt
morbi tui aliā vel maximā causā
quid ipse sis nosse desisti.

bohuius p
q alias res
redigatur.
ro vicio ver
me cum sic
notans qui

¶ Q
nia tue r
de sospic
tui obli
et exp
lunsi. Q
nis igno
farios p
Quonia
lis mund
fortunat
fluitare
do veru

fit finis om
pro et nesci
pro quia ri
regatur. tu
rerum for
se nomod
est ad mor
notans ex
vūm est
ralem est
cit philo
pꝛis bon
finis hom
go Boet
temes 2 f
mundus
ret. ergo p

Prosa sexta

do huius prosa quinta. q. conditio humane nature est cum se cognoscat
q. alias res excellat. Cum autē nosse se desierit eadē natura infra testias
redigatur. nam ceteris animātibz sese ignorare naturale est. hominibz ve
ro vicio venit. Et dicit Themistius sup de anima Quid turpius est ani
me cum sit aliorum cognoscitina q. suis ipsius est ignara Anima seipsam ig
norans quō de alijs fida putabitur cognoscitina. q. si di. nullo mō

¶ Quare plenissime vel egritudi
nis tue rōnem. vel aditum reconfiliā/
de sospiratis inueni. Nam quoniam
tui obliuione confunderis. exulem te
et exspoliātū proprijs bonis esse do
luisti. Quoniā vero quis sit rerum fi
nis ignoras. nequā homines atq. ne
farios potentes felicesq. arbitraris.
Quoniam vero quibus gubernacu
lis mundus regatur oblitus es. has
fortunarij vices estimas sine rectore
fluitare. Magnē non ad morbiū mo
do rerum ad interitum q. cause

¶ Hic phia ex dic
tis boetij recolligit om
nes causas totius infir
mitatis dicens Quare
pro igitur ego philosof
phia inueni plenissime. i.
pfectissime rōnem. i. cau
sam tue egritudinis id ē
infirmittatis. vel inueni
aditum id est accessum
reconfiliande sospiratis. i.
recupande sanitatis tue
quod declarat. Nam p
quia quoniā tu cōfunde
ris id est cōfusus es ob
liuione id est ignorātia
tui ipsius. tu doluisti te
esse exulem. q. pro et ex
spoliatum id est priuātū
proprijs bonis. id est di
uitijs. quoniā. p. quia tu
ignoras id est nescis q.

sic finis omniū rerum. tu arbitraris id est putas nequā id est malos. atq.
pro et nefarios id est iniquos homines esse potentes. q. pro et felices. qm
pro quia tu oblitus es quibz gubernaculis id est regiminibz ipse mūdus
regatur. tu estimas id est opinaris has vices. i. alternatiōes fortunay. id ē
rerum foruitay. fluitare id est diuagari sine rectore. iste sunt magnē caus
se nōmodo. i. non solum ad morbum. verum pro sed sunt ad interitum id
est ad mortem vel ad perditiōē anime ¶ Nota q. homo seipm ig
norans extra limites recte rōnis positus est. et talis dicit esse exul vt p. us
visum est ¶ Nota q. homo seipm ignorans tm se existimando mor
talem esse. doler de amissione bonorum. tem poraliū et mortalium. ergo di
xit philosophia. quia tui obliuione cōfunderis. te exulem et exspoliātū pro
prijs bonis doluisti. ¶ Nota q. ex allequutione vel p. ditione vltimū
finis homo dicitur potens vel impotens. vt patet ex quarto huius. q. ex
go Boetius ignorauit vltimū finem rerum. ideo putabat malos esse pos
tentes et felices ¶ Nota q. boetius ignorauit quibus gubernaculis
mundus regetur. ideo ignorauit q. deus sua bonitate omnia dispone
ret. ergo putabat vices fortunay. esse sine rectore.

Liber Primus

¶ Hic phia ostendit boetium esse curabilem dando modum peccandi circa curatorem. dicens. Tu des grates aurore sospitatis. i. sanitatis. q. nondum. i. adhuc non natura. i. vigor naturalis destituit. i. deseruit te totum. i. totaliter. Nos phia habemus maximam fomitem. i. radicem tue salutis. i. sanitatis. i. veram sententiam. i. intellectum de mundi gubernatione. q. tu credis eam supple guternatione non esse subditam id est subiectam temeritati casum supple fortuito. sed diuine rationi. Igitur nihil perimescas iam tibi boetio. ex hac minima scintilla. i. paruaveritate illuxerit vitalis calor. i. ardor mere veritatis animam viuificas. Tunc dat modum peccandi circa curatorem eius dicens. Sed quoniam p. quia nondum id est adhuc non est rempus firmioribus remediis utriusque constat. i. manifestum est eam esse naturam mentium. ut quotiens abiecerint veras opinionones. induantur id est inuoluantur falsis opinionibus. ex quibus falsis opinionibus caligo id est obscuritas perturbationum id est passionum orta id est creata confundit illum verum intuitum id est cognitionem mentis. ego supple philosophia temptabo attenuare id est remouere paulisper id est modicum hanc caliginem lenibus id est facilibus q. pro et mediocribus fomentis id est medicinis. ut dimotis id est remotis tenebris fallacium affectionum id est falsarum opinionum vel passionum possis agnoscere id est intelligere splendorem id est claritatem vere lucis. i. lucide veritatis. ¶ Nota q. sicut in morbo corporali vigente principali membro puta corde potest per medicinas introduci sanitas alijs membris. sed naturali calore ipsum cor destituentem frustratur spes sanitatis. Sic in morbo spirituali manente in Boetio ex cognitione illius principij q. deus gubernat mundum ex omnia contenta in ipso potest procurari salus quantum ad errorem

¶ Sed sospitatis aurore, grates q. te nondum totum natura destituit. Habemus maximum tue fomitem salutis. veram de mundi gubernatione sententiam: q. eam non casum temeritati sed diuine rationi subditam credis. Nihil igitur perimescas. iam tibi ex hac intima scintilla vitalis calor illuxerit. Sed quoniam firmioribus remediis, nondum tempus est. et eam mentium constat esse naturam. ut quotiens abiecerint veras falsis opinionibus induantur. ex quibus orta perturbationum caligo. verum illum confundit intuitum. Hanc paulisper lenibus medicinisq. fomentis attenuare temptabo. ut dimotis fallacium affectionum tenebris. splendorem vere lucis possis agnoscere

in alijs. ergo aurore sospitatis afficitur falsis aliqua plura non potest aliter non impediri. sed amorem cupiditatis. vij. Ethic.

¶ Nota adoniam ab te. In quoniam turbationem amplius fecit.

¶ Nota

¶ Nota

¶ Nota

Simare
Disceat
Parq. fere
Dor. resolu
Vultus ob
Donibus
Sepe resiste
D. bice sap

filtris visibus. i. nite tercijs exen currit. ille sepe bis rupe. id est ista. Sicut si de facere propter illud que lucent et tur caligine per plin hoc consili

Metrum septimū

in alijs. ergo dicit phia quasi p gratulādo Boetio debes reddere grates
 auctori sospitatis. ¶ Nota qñ intellectus abijcit verā opinionem. itatim
 afficitur falsa opinione. qz intellectus nō abijcit verā opinionē. nisi ppter
 aliquā pñationē p pñum. nihil autē pñariat vero nisi falsum. idē intellectus
 nō potest abijcere verū nisi accipiendo falsum. ¶ Nota tenebre affectio
 nū impediūt rectū iudiciū. qz tristitia stupefacit z corrūpit naturā ex ethi
 cis. sed amor z odiū pueriūt iudiciū fm Ptholomeū in cōtologio. z ire z
 pñipiscētie venereoz maxie trāsmutāt corpus. z qbusdā infamias faciūt
 vij. Ethic. z impedit ira aim ne possit cernere verū fm Lathone

¶ Nūc incipit septimū z vltimū metrū huius pñi. qd vocat metrū
 adonitū ab inuētoze. dūmetz a numero pedū. dactylicū a pede pñominā
 re. In quo metro phia pbat p exēpla qd dixit. Dixit enī phia q caligo p
 turbationū impedit inuitū veritatis. Noc pmo probat phia tribus ex
 empls. secūdo hortatur nos ad fugam pñurbationum. abi. Tu qñ vis

Prima in tres fm tria
 exēpla q patebunt. Ut
 cit pmo Sidera cōdita
 id ē abscondita atris. i. ob
 scuris nubibus. nullum
 lumē possunt fūdere ad
 illuminādūz terrā. Tūc
 ponit scdm exēplūz. Si
 turbidus auster. i. obscu
 rus vētus voluens. id ē
 movēs mare misceat. i.
 cōmisceat cum scēno qd
 est in fundo estum maris
 id est feruore. tunc vnda
 maris dudū. i. prius vis
 trea. i. transpares ad mo
 dū vitri. par. i. similis ses
 renis. i. clavis dieb. mox
 id est statim supple illa
 aqua facta sordida p fla
 tū venti resoluta scēno. i.
 elevato luto. oblitat. i. re

Metrum septimū libri pñi

Ubibz atris	Condita nullū
Fundere pñt	Sidera lumen
Si mare voluens	Turbidus auster
Disceat estum	Vitrea dudūz
Parqz serenis	Vnda diebus
Mox resoluta	Sordida scēno
Visibns obstat	Quiqz vagat
Montibus altis	Deflu? amnis
Sepere resistit	Rupe soluti.
Obice saxi.	

listi visibns. i. oculis nō potentibus penetrare vndam maris. Tunc po
 nit terciū exēplū. Amnis. i. fluvius qui de altis montibz vagatur. i. dis
 currit. ille sepe resistit. i. flectitur obice. i. obiectione soluti saxi. i. rupi lapid
 is. id est de monte. ¶ Nota similitudo quam phia pretendit est
 ista. Sicut sidera consueta nobis lucere z terram illuminare cessant hoc
 facere propter interpositionem nubium obscurarum. sic intellectus z ras
 elo que lucent z illuminant hominē in cognitione veritatis impediunt
 tur caligine pñurbationum. ¶ Nota q similitudo secūdi exem
 pli in hoc consistit. Sicut aqua maris manente clara ad modum vitri. vi

Libe Primus

ius potest eam penetrare et videre que sub aqua. Sed si turbat illa per
tum tunc obstat visui. Sic animus hominis querens non impedit iudicium ratio
nis. sed si moueatur turbet affectu ne et alium statim obstat ratio nisi
pediens eius iudicium. ¶ Nota quod similitudo tercius exempli talis est. Sicut
aqua currens de altis montibus libere recto tramite procedit. et per obstaculum
lumi lapidis quod resoluitur de monte. impeditur ne recte procedat. sic ratio libera non
impedita recte iudicat. Si autem ratio afficitur moribus affectuum im
peditur in iudicio veritatis cognitione. ¶ Nota quod rupes est moles la
pidea siue mons lapideus. sed saxum est per resoluta a rupe. et a monte

¶ Nec phia hortat ad
fuga perurbationum si
ue affectionum animi dis
ces. Si tu vis cernere. i.
videre vel iudicare verum
id est veritate claro lumine
id est vera cognitione. Et si
vis etiam carperis. i. attin
gere callem. i. viam veritatis
recto tramite. i. processu
ratio. tunc tu pelle. i. repelle

Tu quoque si vis Lumine claro
Cernere verum Tramite recto
Carpere callem. Gaudia pelle
Pelle timorem Spesque fugato
Nec dolor affit Nubila mens est.
Vinctaque frenis. Hec ubi regnat.

gaudia supple quod sunt de bonis presentibus. et pelle. i. remoue a te timorem sup
ple de futuro malo. quod per tu fugato spem supple quod est de bona fortuna.
nec etiam affit dolor supple quod est de presenti amissione bonorum. mens est nubila.
id est obscura vel operata. quod per est vincta. i. ligata frenis. i. ligamentis. ubi
id est in qua mente. hec supple predicta. regnant. i. dominant. scilicet gaudium de presenti
bus bonis. timor de futuro malo. spes de futuro bono. dolor de presenti ma
lo. ¶ Nota sicut prius tactum est affectio est motus periculi sentitine sub
fantasia boni vel mali animi affectus. et rectum ratio iudicium impediens. Et sunt
quatuor affectiones tales principales ad quas omnes alie reducuntur. scilicet gaudium spes
timor et dolor. quare sufficiencia sic accipit. Omnis passio vel est respectu bo
ni vel mali. si respectu boni hoc est dupliciter. vel respectu boni presentis. sic est gau
dium quod est de presenti bono. si est respectu boni absentis sic est spes quod est de
futuro bono. Si autem passio est respectu mali. hoc est dupliciter. vel respectu ma
li presentis sic est dolor qui est de presenti malo. si est respectu mali absentis. sic est
timor quod est de futuro malo. ¶ Nota quod iste passiones non sunt pellende
ut non sint in animo hominis. quia vir inuenit homo simpliciter. sed sic sunt pellende
de ut non dominant in homine. Unde sed archetypus passionum ut non dominantur
est hominis virtuosus. quia virtuosus persistit in moderato passionum. si autem regnat et dos
minant in homine tunc impedit iudicium ratio propter quod dixit Ostrari
us super libro ethicorum. Oportet reluctari contra passiones sensitivas. que
si preualuerint impediunt vires anime. ¶ Nota iste passiones et affectiones
si ordinantur ad terrena tunc sunt nocive. et tamen possunt esse meritorie et vir
tuosae si fuerint ad debitos fines ordinate. Unde Richardus in li. xij. patris
archidiaconi dicit. Ordinatum est verum gaudium tunc habemus quod de veris et eter
nis bonis gaudemus. Etiam timor est virtuosus si fuerit ad deum ordinatus

ius. quod scrip
cit. Primus
spes ut dic
rat. Unde di
mentius d
os per spem
plangendi
nam quam

¶ H
brum p
causas ra
¶ P
sequenti

Oste
animum
nare phil
quele.

legit sic ex
tudinis
fortune
belsis
ubi fingit

desta racin
si per quia. ego
nie egritudi
tu per pro et d

Prosa prima

tus. q. scriptū est. Initiū sapiētie timor domini. Et idem Richard^o dicit. Prima virtutū proles sine q. q. ceteras habere nō pōt est timor dei. Trēs spes vt dicit idē Richardus efficiūt ordinata si de indulgentia venie generat. Vñ dicit. Vere ē absq. vilo dubio qnto q. frequēti^{us} qntoq. vehemēti^{us} de suo reatu interno dolore afficit. tanto certior tantoq. securi^{us} orip. spem de indulgētia venie efficiūt. Silt dolor est fructuosus qñ fit ad deplangendū culpā. vñ Richardus. Quāto quis vehemēti^{us} meruit pēnam quā meruit. tāto acerbius deplāgit culpā quā fecit.

¶ Hic est scōs liber Boetij de solatione phie. qui continuat ad librum precedentē in hunc modū. Postq. phia in primo libro inuestigauit causas radicales infirmitatū Boetij. in h. scōo procedit ad eius curatōem. Primo adhibendo sibi remedia leuia. secundo remedia validiora in libris sequentibus. hunc modum medicandi phia promissit Boetio. Et diuis

Finit primus liber.

Incipit secundus

¶ Prosa prima

Ostendit post monitionē fortune animum esse turbatum. quem vult sanare philosophia per facundiam loquele.

¶ Ost hec paulisper obtulit atq. vbi attentionem meā modesta taciturnitate collegit sic exorsa est. p. Si penit⁹ egri tudinis tue causas habitū q. pgnoui fortune prioris affectu desiderioq. tatefcis. Ea tñ animi tui statū sicuti tui tibi fingis mutata peruertit.

desta taciturnitate. i. tempore silentio exorsa est. i. incepit loqui sic. i. taliter si. p. quia. ego cognoui causas. i. rōes radicales. q. p. z habitū. i. dispōnem tue egri tudinis. id est infirmitatis. tu boeci tatefcis. id est tristis affectu. q. p. pro et desiderio prioris fortune que fuit tibi. p. p. ca. fortuna mi⁹

diuise liter in sedecim ptes. q. octo sunt. p. se. z octo metra huius secundi que ptes parebunt. qd aut in qualiter preagat silt videbitur. Prima. p. sa diuiditur. pmo ostendit Boetius qd phia egerit post predicta. z resumit vñ causas doloris boetij. Secundo phia ponit quēdam effectū fortune tercio excusat se de quodam. qnto tangit opoz. tunitatē mededi boetij quito procedit ad leuia medicamenta eius. scda ibi. Intellego. tercia ibi. Sed vt arbitror. quarta ibi. Sed rps est. qnta ibi. Quid est igit o pmo. pmo dicit. Post hec que dicta sūt. phia obtulit. i. tacuit paulisp. id est modicū. atq. p. z vbi id est postq. collegit. id ē intellexit meā attentios nem. i. diligentiam mo⁹

Libec Secūdu

tata. i. variata apud te peruerit. i. mutauit statu. i. disponem tui animi. s. tue meritis sicut tu tibi fingis ¶ Notandū q̄ phia post p̄dicta obtricus it vt Boetius magis animo deliterato verba phie colligere posset z sibi respondere. q̄ fm Senecā in puerbijs. Deliterare vtilia mora tutissima est. Deliterandū est diu quicqd̄ faciendū est semel. discute quid audias. proba qd̄ credas. Et ideo phia obtricit tanq̄ lassata ex questionibz prius motis. vñ Seneca in li° de virtutibz cardinalibz. Nō semp in actu sis sed interdū aio tuo req̄em dāro. z requies illa sit plena sapiētia ¶ Nota de hoc q̄ dicit (molesta taciturnitate) duplex est taciturnitas. qdam moderata. alia sup̄flua. Moderata taciturnitas est qñ racetur qñ tacendū est. de qua loquit̄ Seneca in puerbijs dicens. Tene sp̄ vocis z silentij tēperamentū. tamen hoc litentius incumbe vt litentius audias q̄ loquaris. qui cū nescit tacere nescit loqui. Superflua taciturnitas est quando racetur cū loquendum est. de qua dicit poeta. Nam nimīū tacuisse nocet ¶ Nota q̄ Boetius in statu miserie non erat magnanimus. q̄ habuit animū peruersum fortuna. Magnanimus em̄ est qui contra difformes insultus fortune vnanimi mentis constantia militat fm Aliterum super primo libro ethicorum. Et Seneca p̄ma epistola ad Lucillū dicit. Pri mū argumentum compositae mentis existimo posse consistere z secus morari ¶ Nota q̄ phia dicit fortunā esse mutatā circa Boetiū sicut ipse fingit. hoc dicit z tanto. quia fm rei veritatez fortuna non erat circa ipsum mutata sicut phia infra probabit.

¶ Hic phia ponit quēdam effectū fortune dicens. Ego intelligo. i. cognosco multiformes fucos. i. deceptōes illius p̄digij. i. fortune. z consq̄z id ē tā diu. s. ipsa fortuna exercet blandissimā familiaritatē cū his q̄s nescit. i. laborat eludere. i. decipere. dū. i. donec p̄sumat. i. p̄trahat intolerabili dolore eos q̄s fortuna insperata. i. sine spe. reliquit. i. dimiserit. cū scz fortune si tu Boeci reminiscere. i. recorderis naturā mores. ac petiā meritū. i. dignitatē. nec etiā cognosces te boetiū in ea fortuna habuisse aliqd̄ pulchz. nec amisisse. z p̄ p̄ns de amissione eius nihil est dolendū ¶ Nota q̄ p̄digij est miraculū p̄ter solitū cursum nature. pucicū. z d̄ p̄digij q̄si porro pducens hoies in admiratōem. Vel fm Neugitōez Prodigium est monstz ad vastandū paratū. dictū a p̄digo gis. qd̄ est vasto as. Fortuna at̄ p̄t dicit p̄digij p̄mo. q̄ ducit hoies in admiratōez. eo q̄ bonis mala z malis bona tribuit. vt d̄ p̄digij sc̄do mō. q̄ vastat aīm hois. p̄sp̄ra

¶ Intelligo multiformes illius p̄digij fucos. z consq̄z cū his q̄s eludere nititur blandissimā familiaritatē exercet dū intolerabili dolore confundat quos insperata reliquerit. Cuius si naturam. mores ac meritū reminiscare nec habuisse te in ea pulchz aliquid. nec amisisse cognosces.

em̄ fortun
per nimir
color sup̄
decipit vi
ta q̄ fortun
ca in libro
si quem se
uer hunc
trea est. du
nem eo fo
noli huius
die vbi lu

¶ S
tibi be
ranerim
quogz b

re verbis
latis inse

omnis su
ne quoda
moz. S
lisper a tu

nam de nost
claris senten
contingit id
id est taliter
tranquilla
nam est co
tere. vnde
lignae fortun
et f. i. i. i. i.
tunam. qui
quocunqz p
quocunqz fo
tionem passio
na. sed subite
et turbant an
tu contingit

Idiosia prima

em fortuna vastat animū hominis per nimiam sollicitudinē. aduersa em̄ per nimiam desolationē. ¶ Nota q̄ fucus in vna significatiōe dicit̄. color suppositus naturali colorī. z ponitur pro deceptiōe. quia talis color decipit visum. cum faciat mulierē deformē apparere pulchram. ¶ Nota q̄ fortuna sua familiaritate decipit hominē z confundit. quia d̄r Seneca in libro de solatione filij Elye. Nemine aduersa fortuna cōminuit. nisi quem secūda decipit. Et dicit in puerb ijs Fortuna quem nimis fortis uet hunc stultum facit. fortuna nulli semel obesse contenta est. fortuna vi trea est. dum splendet frangitur. Et Seneca in quarta epla dicit. Nemis nem eo fortuna prouexit. vt non tantū illi minaretur quantū promiserat. noli huius tranquillitati confidere. memento q̄ mare eueritur. et eodem die vbi luserunt nauigia absorberetur.

¶ Sed vt arbitror baud multum tibi hec in memoriam reuocare laborauerim. Solebas enim presentem quoq; blandientēq; virilibus incessere verbis. eamq; de nostro aditu prolatis insectabare sententijs. Verum omnis subita mutatio rerum non sine quodā quasi fluctu contingit animor. Sic factū est vt tu quoq; paulisper a tua tranquillitate discesseris

¶ Nec phia excusare de quodā dicens. Sed vt ego phia arbitror id est opinor. baud multum id est non multū laborauerim reuocare id est reducere tibi hec supple p̄ dicta de moribus fortune in memoriam. em̄ p̄ quia tu solebas. i. cōsue tus fuisti presentē. i. astā rem fortunam. q̄ pro et blandientē. i. applaudē rem incessere id ē argue re virilibus. i. asperis verbis. q̄ p̄ z insectabare. i. psequeris eam fortū.

nam de nostro aditu. id est de nostra informatione. prolatis id est pronūciatis sententijs. Verum pro sed omnis subita id est festina mutatio non contingit id est aduenit sine quodā conflictu id est turbatiōe animor. sic id est rater factum est scz de re. vt tu discesseris paulisp. i. modicū a tua tranquillitate id est a tue mentis quiete. ¶ Nota q̄ sapientis z magnanimi est contra fortunā p̄stanter militare. z non pusillo animo succumbere. vnde Seneca in libro de clementia dicit. Magnos viros qui maligne fortune succumbere nesciunt. z aduersas res sue virtutis expugnata faciunt. Nam fin Aristotelē primo ethicor. sapiens scit bene ferre fortunam. quia habet se sine vituperio sicut tetragonū. opus em̄ tetragonū quocunq; p̄icitur firmiter stat. Sic animus sapientis constans p̄manet quocunq; fortuna imminente. ¶ Nota q̄ quies animi fit per sedationem passionum. que causatur ex inordinatione rōnis cum deliberatione. sed subite mutationes preueniunt deliberationē rationis. ideo mutant et turbant animū. propter quod dicit phia. Omnis subita mutatio rerū non contingit sine fluctu animor.

Libet Becudus

¶ Hic phia tangit
oportunitate medendi ip
sum Boetium dicens. Sz
reps est. i. instat te boe
rium haurire. i. recipere
ac pro etia gustare aliqd
molle id est facile. atq. p
et iocundū. i. delectabile
quod leue vel delectabi
le trāmissum ad interio
ra. scui animi fecerit viā
validioribz haustibz. i. for
rioribus remedijs. Igit
pro ergo suadela. i. psua
sio rhetorice dulcedinis
id est rhetorici ornatus

assit id est presens sit. que rhetorica procedit tñ. i. solummō tunc recto cal
le. id est recta via. cum non deserit id est nō derelinquit nostra instituta. i.
documenta. Cumq. hac se3 rhetorica musica. id est arithmetica pñacula
id est famula nostri laris id est nostre domus se3 assit z succinat. i. decans
ter. nunc id est aliquādo leuiorez modos. i. faciliores versus. z nunc id est
aliquādo grauiorez. i. difficiliorez. **¶** Nota q. phia inuitat duas sciē
tias ad curationē Boetij. se3 rhetoricā z musicā. rhetoricā quidem in
uitat rōne prole in qua vritur rationibz psuasuius rhetoricis coloribz ador
natis sed musicā inuitat propter metrum. nam sicut musica vritur ar
si z rhesti. id est concordie eleuatione z depressione vocis. Sic silt in metro
vritur eleuatione quādo pducte syllate eleuantur. Et vritur depsiō
ne quādo breues syllate deprimunt quādā concordia proportionali

¶ Nota q. Tullius dicit in prohemio rhetorice sue. q. eloqueria si
ne sapientia plerūq. obesse potest. nunquā autē prodesse. cum igitur rhes
torica sit scientia eloquendi ornate. ipsa nō prodest sine sapientia. ideo dicit
phia q. rhetorica tunc procedit recto calle quādo non deserit nostra insti
tuta. que sunt instituta z documenta sapientie.

¶ Hic phia adhi
bet Boetio leuia medi
menta. Ubi nota q. le
uia medicamēta siue res
media dicuntur rationes
sumpte sñ pñunē ho
minū vsum. psuadētes
non esse dolendū de ad
uersitate fortune Reme
dia autē validiora sunt
rōnes que sunt cōtra cō
muniem hominū opnio/

¶ Sed tempus est haurire te ali/
quid ac degustare molle atq. iocun/
dum. quod ad interiora transmissus
validioribz haustibz viam fecerit. Al
sit igitur rhetorice suadela dulcedis.
que tunc tñ recto calle procedit. cum
nostra instituta non deserit. Cumq.
hac musica larī nostri pñacula nūc le
uiorez nūc gñiorez modos succinat.

¶ Quid est igitur o homo quod
te in mesticiam luctuūq. deiecit: Flo
rum credo aliquod inpsitatumq. vi/
disti Tu fortunam putas erga te esse
mutatam. erras. Hū semp eius mo
res sunt Ista natura seruauit circa te
propriam potius in ipsa sui mutabili

Prosa prima

tate constantiam Talis erat cum blandiebatur. cum tibi false illecebris felicitatis alluderet. Deprehendisti ceci numinis ambiguos vultus: que sese adhuc velat alijs tibi tota proorsus innotuit.

nem ostenderes quid sit summū bonū. et in quo consistat. et quō ad ipm pueniatur. et q mali sunt impotētes et boni potētes. et similia. Primo ergo ostendit philosophia non esse dolendū de fortuna. quia fuit ppiam naturam circa ipsum. et hoc ostendit quinqz rōn

bus p̄suasivis. secundā ponit ibi Si probas. terciā ibi An vero. quartā ibi Quid si nec. qntā ibi Postremo equo rē. Prima ratio talis est. Nullus in mesticiā vel luctum deicitur nisi propter aliquod novum et inusitatum. ergo eius mutatio nullum debet deicere in dolorem. Dicit ergo in littera. Igitur o homo id est tu boeti. quid est illud quod deiecit. id est prostravit te in mesticiā. qz pro et luctum. ego pbia credo q tu boet ei vidisti aliquid novum. qz pro et inusitatum id est inconfectū supple cōtingere circa te. Tu boeti putas id est estimas ipsam fortunā esse mutabilem id est p̄versam a sua natura erga. i. circa te. erras id est false estimas qz hī semp sunt eius mores. Ita est natura eius. q nunc sit adversa nūc p̄spera. ipsa fortuna servavit circa te potius ppiam cōstantiam in ipsa sui mutabilitate. quia mutatio fortune est sua constantia. Talis enī erat scz mutabilis cum tibi blandiebatur id est adluebatur. cum tibi alluderet. illecebris id est delectationibz false felicitatis id est p̄speritatis. tu dephendisti id est cognovisti ambiguos vultus id est dubias facies ceci numinis id est cece de fortune. que scz fortuna adhuc velat id est occultat sese id ē seipsam alijs hominibz. tamē appellando eis prosperitate ipsa tibi tota innotuit id est manifesta est proorsus id est omnino. scz prosperitate et aduersitate ¶ Nota q illecebra bre est delectatio carnalis illicita hominē alliciens. licet etiā inveniatur pro quacūqz alia delectatione ¶ Nota q sicut testia vel auicula vel piscis delectatiōis spe decipitur. sic homo delectatione p̄speritatis fortune fallaciter irretitur. vñ Seneca viij. epla. Elamo vitare quecūqz casus tribuit ad omne fortuitū bonum suspicio si pauidqz subsistite. nam fera et piscis spe aliqua oblectante decipitur

¶ Nota q delectatiōes fortune sunt false. nam fm Augustinū prospera huius mundi aspectum habent veram. locunditatē falsam. certū dolorem. incertam voluptatē. ¶ Nota q philosophia appellat fortunam cecum numen. Huguicio enī dicit q numen est virtus dei vel ipse deus. vel dei potestas aut maiestas. hic autē accipitur pro dea. quia antiqui fortunā colebant pro dea ¶ Nota circa hoc q dicit fortunā esse cecam. dicit Tullius in libro de amicitia. Fortuna vt medicus ignarus multos execat. nō q ipsa ceca sit. sed eos cecos plerūqz efficit quos cōspicitur ¶ Nota q fortuna antiquus depingebat duplici fronte. scilicet calua et capillata. per caluā designādo aduersitatē. p capillatā p̄speritatē. ergo dicit pbia (dephendisti ambiguos vultus fortune)

Libec Becũdus

¶ Hic ponit scdam
rõnem que talis est. De
illi⁹ amissione nõ est do/
lendum quod est pñcio
suz. z quo habito homo
nunq̃s est securus. fortu
na est hmoi. vt tangit in
lra. ergo zc. Dicit ergo
Si probas. i. approbas
fortunã vtete moribz ei⁹
ne queraris. i. pqueraris
si phorescis. i. ptimeles

pfidiam eius. sperne atqz abijce fortunã ludentẽ. i. ludendo inferentẽ tibi
pñciosã. i. damnosã. nã fortuna que nũc est tibi cã tanti meroris p sui ab
sentia. hec debuit esse tibi causa tràquillitatis. i. securitatis p sui presenã
sz non fuit. em̃ p quia fortuna reliquit te. quã non relicturã nemo vnquã
poterit esse securus ¶ Hora circa hoc q̃ dicit pñciosã ludentẽ dicit Se
neca Ludit fortuna cuz suis moribz. z q̃ dedit aufert. z q̃ abstulit reddit
nec vnquã tutius est illam expiri q̃ cum loci iniurie nõ habet ¶ Hora
q̃ securitas maxime hominẽ delectat. ppter qd̃ est appetẽda. vñ Seneca
vi. epla. Nec res me vlla delectabit. licet sit eximia z salutaris. q̃ q̃ mihi
vni securus sum ¶ Hora q̃ pspertas fortune nõ reddit hominẽ secu
rum. qz dicit Seneca Vnẽra fortune amica putatis. insidie sunt. quis
quis vñ tutã vitam agere volet. q̃ plurimũ potest fortune beneficia des
uiter. in quibz miserrimi fallunt. habere putamus honores. in picipia cur
sus iste deducti ¶ Hora Seneca in libro de remedijs fortuitoz. Ex
oneravit te fortuna si intelligis. z in tutiori loco posuit. dampnũ putas. res
medium est. clamas q̃ opibz expoliatus es. tuo vicio ista tibi iactura tam
grauis est. nõ tam moleste ferres si tanq̃s pditurus habuisses.

¶ Hic phia ponit ter/
ciam rõem que talis est.
Illud nõ est putãdũ pre
ciosum z carũ quod nõ
est mansurũ. z suo recess/
su est afflicurũ. sz fortu
na est hmoi. ergo nõ est

reputãda preciosa z cara. z per pñs nõ est dolendũ de eius amissione. nec
gaudendũ de eius possessione ¶ Uñ dicit in lra. Vero p sed. an tu estimas
felicitatẽ abituram. i. recessuram supple pñciosã. z fortuna presens est ca
ra tibi. nec est fida manendi. z cum discesserit est allatura. i. adductura me
rorem. quasi di. nõ debet estimari preciosa ¶ Hora q̃ appellat fortu
nam felicitatẽ. quia fm̃ Aristoteli fortuna vel est felicitas vel est prima fe
licitati. Unde in libro de bona fortuna dicit Aristot. q̃ non cõtigit esse
felicem sine rebus exterioribz. quaz fortuna est domina. z hoc est intelli
gendum de felicitate politica z non specularia. que consistit in actu sag

¶ An vero tu pñciosã estimas ab
ituram felicitatẽ. Et chara tibi est for
tuna presens. nec manendi fida. z cuz
discesserit allatura merorem.

plenie
neca in l
quã resp
ano info
¶ Po
est. z c
est aliq
lamita
te ocul
Reru
denq
nec for
exopta
rie. em̃ p
ante ocul
iturã me
tas in. de
fortune el
i. desidera
nec in re
ta q̃ nõ fuit
na fiane in
in fine de d
pñs ois
pñs cau
cardinalibz
na. futura
perdit vñ
pone ante
rari. Et B
lis. Sub
li venenũ
¶ Po
ponet q
genitum c

Prosa prima

plentie ¶ Hora q̄ fortuna discedens inducit merorem. quā d̄r Se-
neca in libro de tranquillitate animi. Teriores reliquit quos fortuna nū-
quā respexit q̄ mors deseruit. 2 Boetius postea dicit. q̄ infelicitissimū ges-
tus inforsum est fuisse felicem

¶ Et si nec ex arbitrio retineri po-
test. 2 calamitosos fugiēs facit Quid
est aliud fugax q̄ future quoddā ca-
lamitatis indicium. Neq̄ em̄ q̄ an-
te oculos situm est. suffecerit intueri.
Rerum exitus prudentia meretur. ea
deinceps in alterutro mutabilitas. nec
nec formidandas fortune minas. nec
exoptādas facit esse blandicies

re. em̄ p q̄ neq̄ sufficit intueri. i. inspicere illud q̄ situm est. i. positū est
ante oculos. i. quod p̄ns est. Verum p̄ sed prudentia. i. homo prudens me-
tuitur. i. mensurat exitus. i. fines rerū. q̄ per eadē mutabilitas. i. instabili-
tas in. alterutro. i. in aduersitate vel prosperitate. nec facit minas. i. insidias
fortune esse formidādas. i. timēdas. nec facit blandicies esse exoptādas
i. desiderādas ¶ Hora q̄ calamitas est miseria cum aliq̄s nihil habz
nec in re nec in spe. 2 est diēra a calamo. qui est vacuus 2 inanis ¶ Ho-
ra q̄ nō sufficit solum intueri p̄ntia. sed etiā futura. q̄ licet q̄nc p̄ma falsi-
ua fiant indicia. vltima tñ alterius saporis inquinamēta p̄manebūt. hec
in fine de disciplina scolariū Et tullius scđo rhetorice d̄r Errant qui in
prosperis om̄s imper? fortune putāt effugisse sapiēter cogitant. q̄ in t̄pibz
prosperis causas aduersas reformidant. Et Seneca in de quorū virtutibz
cardinalibz d̄r Si prudēs es aninus tu? t̄pibz t̄pibz dispenses. p̄ntia ordi-
na. futura provide. 2 p̄ntia recordare. Nam qui nihil de p̄ntio cogitat
perdit vitā. Qui nihil de futuro premeditat per omnia incautus incedit
pone ante aim tuū mala futura 2 bona. vt ista possis sustinere 2 illa mode-
rari. Et infredus in p̄ntia sic d̄r Exemplo syrenes habē. doceas in ul-
lis. Sub meliore statu sp̄ peiora caueto. Nulla fides rez sequitur post mel-
liorem ¶ Et claudit nox atra diem nebuleq̄ serenū

¶ Postremo equo animo toleres
oportet quicq̄ intra fortune aream
geritur cū seu. el iugo eius colla sum

¶ Hic ponit q̄ntam
roem que talis est. Qui
cūq̄ alteri iugo se sum-
mittit oportet q̄ mores
eius patienter sustineat.

Libec Becūdu

sed homo affectione tpa
lū summittit se iugo for
tune. ergo oportet q mo
res fortune patiēter to
leret. Nā sicut iniuste
agit qvult imponere le
gem dñe sue. ita volens
imponere legem fortu
ne agit iniuste. Hanc rō
nem pēdit in lra. Secundo declarat suū dictū p quedā similia. ibi

Si ventis. Postremo. i. ultimo dicam q oportet vt tu toleres. i. patiaris
equo animo. i. constanti animo. quicquid geritur. i. fit intra aream fortu
ne. i. intra mundū cum semel summisseris. i. subiugaueris colla scz tua iu
go fortune apperendo tpaia tanq premia tuoz meritor. q pro sed si ve
lis scribere. i. scribendo imponere legem manendi z abeundi ei quā tu tibi
dominā sponte elegisti. nonne fueris iniurius. z impatientia. i. p impatiē
tiam tuam exacerabis. i. argues fortem. i. fortunā quam non possis per
mutare. ¶ Nota q phia mundum appellat aream fortune. quia si
cut in area trititando torquent manipuli. sic fortuna in mundo torquet
homines nunc pspicitate nunc aduersitate rotando. ¶ Notandū cir
ca hoc q dicit (nonne iniurius fueris) q iusticia est libertas animi tribuēs
vnicuiq quod suū est fm suam dignitatē. scz deo amorem z obedientiā.
maiori reuerentiā. pari concordia. z minori disciplinā. Si ergo famulus
veller imponere legem domine sue. cui tenetur exhibere reuerentiā. opare
tur ptra iusticiā. ¶ Nota q qmcp afficitur bonis exterioribz z mu
tatur fm mutationē eozum dī esse subiectus fortune. z colla sua iugo ei
summittere. quia fortuna est domina bonoz exteriorum. Talis aut fuit
Boetius. ergo iniuriabatur fortune volens sibi imponere legem manen
di z recedendi

¶ Nec probat dictū
suū per qdam similia
scz q fortuna nō sit in po
testate hominis. z dicit.
Si cōmitteres vela vē
tis tu duceris nō quo
voluntas tua peteret. i.
desideraret. sed quo fla
tus vēti te pelleret. si cre
deres. i. cōmitteres semi
na aruis. i. agris tu pen
sares. i. iudicares annos
feraces. i. fertiles. q per
steriles inter se. ita q nō
hēs illos annos in po
testate tua. a simili tu de

miseris ¶ Si manendi abeundiq scri
bere legem velis ei. quam tu tibi do
minā sponte elegisti Nonne iniurius
fueris z impatientia forte exacerbabis
quam pmutare non posses

¶ Si ventis vela cōmitteres non
quo voluntas peteret. sed quo flatus
impellerent pmoneres. Si aruis se
mina crederes. feraces inter se annos
sterilesq pensares Fortune te regen
dum dedisti. domine moribz oportet
obtemperes. Tu vero volentis ro
te impetum retinere cōaris. At om
nium mortalū stolidū tūe si manere
incipit. fors esse desistit.

disti regendi
mine. Vero p
uentis rote. i.
me omniū mor
lis esse q tūc d
sic homo z non
bills. ¶ No
restare sua duc
mittens semin
steriles. sic a su
at fortuna psp
ris rote) q an
ta sunt quatu
de summo d
mum. Sicut
in summa p
ma aduersita
tare in aduers
cedunt de ad
Unde eleuari
scendo mortif
cir (letus ad a
nam si lapis m
er natura sua
ret auferre ali
stolidus est q
ergo dicit phia

¶ De

Forma
Ec
Et
Dudū trem
Dumileq
No illa m
Utroqz g
Sic illa lu
Dagnū
Si qs vif

Metrum primum

disti teregendum fortune. oportet q̄ obtemperes .i. et edias morbo dos
 mine. Vero p̄sed tu conaris .i. laboras retinere impetum .i. cursum volu-
 ventis rote .i. mobilis fortune. et frustra laboras. **¶** Stolidissime .i. stultissi-
 me omnium mortalium nescis tu q̄ si fors .i. fortuna incipit manere .i. stabili-
 lis esse q̄ tunc desinit .i. desinit esse fors. Sicut enim non simul stant q̄ aliquis
 sit homo et non sit rationalis. sic non stant simul q̄ sit fortuna et non sit mutabi-
 lis. **¶** Nota q̄ sicut committens velum vento. amplius non est in po-
 restate sua duci quo voluerit. sed sicut impetum venti ducitur. et sicut com-
 mittens semina agro non est in potestate eius q̄ pueniant anni fertiles vel
 steriles. sic a simili qui committit se fortune non est in potestate sua ut habe-
 at fortunam prosperam vel aduersam. **¶** Nota circa hoc q̄ dicit (volue-
 ris rote) q̄ antequam fortuna depingebat cum rota hac ratione. Nam in ro-
 ta sunt quatuor diuersitates. vna pars est summa alia infima. tertia qua
 de summo descendit ad ymum. quarta qua de ymo ascendit ad sum-
 mum. Sicut in hominibus inueniuntur quatuor varietates. quidam enim sunt
 in summa prosperitate. tales sunt eleuati in rota fortune. Alij sunt in sum-
 ma aduersitate. tales iacent deieci sub rota. Tercij declinant de prosperi-
 tate in aduersitatem. et tales descendunt de summitate rote. Quarti pro-
 cedunt de aduersitate in prosperitatem. et tales ascendunt rotam fortune.
 Unde eleuatus in rota fortune dicit (gloriolatus) descendens dicit (de-
 scendo mortificatus) deiectus dicit (infimus axe rotor) sed ascendens dis-
 cit (letus ad alta vehor) **¶** Nota q̄ natura non assuescit in contrarium
 nam si lapis millesies piciatur sursum non assuescit ascendere sursum. cum
 ex natura sua semper descendat. Sicut ergo esset stolidissimus qui laboras-
 set auferre alicui suam naturam. vel quod sibi naturaliter proprium est. sic
 stolidus est qui laborat fortune auferre mutabilitatem que est eius natura
 ergo dicit phis. At omnium mortalium stolidissime etc.

Metrum primum libri secundi

forma *semita* *curia* *f. f. a.*

Ecce supba detent vices dextra

Et estuatis more fertur curipi

Dudu tremendos seuia protent reges

Humileq; victi subleuet fallax vultu

Non illa miseros audit. haud curat fletu

Altroq; gemitus dura q̄s fecit ridet

Sic illa ludit. sic suas probat vires

Dagnus suis monstrat ostentum

Si q̄s visat vna stratus ac felix boia

¶ Nec incipit primum
 metrum huius secundi.
 q̄d dicit hyponauricu
 ab inuetrore. q̄ labor
 nauray canem hmoi
 metri subleuat. et dicit
 metrum tambicu a pes
 de pdominare est ac
 iabo pes prius trof
 cheo pstant ex pma
 brem et vltia longa.
 et dicit metrum trimetrum
 licet enim hoc metrum
 habeat sex pedes. tamen
 putando duos pe-
 des pmetro ent me-
 trum trimetrum. in q̄
 meto phia describit

f. iij

Liber Secundus

mores fortune dicens. Cum hec se fortuna verterit vices. i. alternatōes
 p̄sp̄eritatis et aduersitatis sup̄ba dextra. et cum fertur more curipi. i. maris
 estuantis. i. inundantis. tunc fortuna seu a. i. crudelis. pr̄erit. i. p̄culcat reges
 dudū tremēdos. i. meruēdos. et ipsa fallax subleuat de aduersitate hu/
 milē vultum victi. i. depressi. nec ipsa audit fletus nec curat miseros. i. pau/
 peres. et ipsa exis dura q̄ non flectit ad voluntatē hoim. ridet. i. deridet
 vtro. i. spontanee gemitus miserorū q̄s fecit. sic illa ludit. sic p̄bat. i. exp̄s/
 tur suas vires. et ipsa mōstrat suis magnū ostentiū. i. miraculū. si quis visat
 vna hora stratus. i. aduersitate depressus. et felix. i. p̄sp̄eritate eleuatus. q. d.
 fortuna videtur exultare suis. i. hoibz qui bonis eius inh̄r̄ magnū mira/
 culū. q̄ si se aliquis subito videtur mutari de aduersitate in p̄sp̄eritatē. et ecō/
 uerso ¶ **N**ota q̄ fortuna d̄ sup̄ba. eo q̄ nullū veret. nec aduertit p̄bi/
 tatē nec maliciā alicui. et si vocat more sup̄borū obaudit. ¶ **N**ota q̄
 euripus s̄m aliq̄s est ventus turbinis. et d̄ euripus q̄si curus rapidus. et
 est curus nō ventri. s̄m alios autē et foras mei. Euripus est brachiū vel
 sinus maris. cui⁹ decursus ē incertus. et p̄pter incertitudinē sui cursus fre/
 quēter picitant ibi naues Et d̄ ab eu q̄d est bonū et ripa. q̄si bona ripa p̄/
 p̄rariū. Sicut gurgulius euripi estuantis est incertus. sic et mirabilis for/
 tune ¶ **N**ota q̄ de opatiōe fortune q̄liter hos eleuat et hos deprimie
 loq̄tur Alanns in antici Claudio dicens. Precipit mouet illa rotam mo/
 ruiq̄ laborū. Nulla quies claudit. nec sistit oia motu. Hos premit. hos
 eleuat. hos deigat. erigit illos Cogit et in varios homines descendere casus
 Et samarēsis al̄s paup̄ Henric⁹ Quicqd̄ agas. quicqd̄ dicas. quicqd̄
 patiaris. Nō facis vt retrahas q̄ mea dextra trahit. Sic ego primatū ve/
 nerandaq̄ scepra tenebo Et pro velle meo mel tibi felix dabo

¶ **N**ic incipit prosa s̄s
 cida hui⁹ secūdi. in qua
 phia probat boetio nō
 esse cōquerendū de for/
 tuna. q̄ nihil sibi abstul/
 lit. et introducit fortunā
 alloquentē boetium. Et
 diuidit. quia p̄mo p̄sua/
 det boetio introductionē fortune. Secūdo introducte eam. ibi Quid tu o
 homo. Primo phia dicit. o boeti. ego phia vellem tecum pauca agitare
 i. discutere verbis ipsius fortune. Tu vero animaduerte an ius. i. iusticia
 postulet hoc ¶ **N**ota q̄ similitudo orōnis q̄nq̄ generat fastidium
 ideo q̄nq̄ ipsam oportet mutare. vñ Tullius iij. libro rhetorice d̄ Ser/
 mone in dicendo p̄mutari oportet. vt facile facietas varietate vitetur. iō
 phia hic variat orōnem per introductionē noue persone vtendo prosopo/
 pea. que figura a Tullio vocatur cōformatio. Persuadet igitur philoso/
 phia boetio introductionē fortune dicens Vellem autē tē.

¶ **N**ic phia introdu/
 cit fortunā alloquentē

¶ **P**rosa secunda libri secūdi
 Ellem autē pauca tecū fortu/
 ne ipsius verbis agitare. Tu
 igitur an ius postulet aīaduerte

¶ **N**ota q̄ similitudo orōnis q̄nq̄ generat fastidium
 ideo q̄nq̄ ipsam oportet mutare. vñ Tullius iij. libro rhetorice d̄ Ser/
 mone in dicendo p̄mutari oportet. vt facile facietas varietate vitetur. iō
 phia hic variat orōnem per introductionē noue persone vtendo prosopo/
 pea. que figura a Tullio vocatur cōformatio. Persuadet igitur philoso/
 phia boetio introductionē fortune dicens Vellem autē tē.

¶ **N**ic phia introdu/
 cit fortunā alloquentē

¶ **Q**uid tu bō reā me q̄ridianis agis

querelis. qu
 tibi tua dē
 dice de opu
 sessione p̄er
 p̄prium qu
 ego iam tua
 pcedam. L
 ra p̄durit
 p̄c̄s suscep
 nunc t̄mp̄
 p̄ona indu
 mei iuris s̄
 cūdedi p̄u
 bet. habes
 nō habes i
 dideris. Qu
 tibi a nobis
 nores. cetera
 minā famule
 niunt. me ag
 affirmē si tu
 ris nullo mo
 cit impatiē
 tritus prosper
 dit. Ego circū
 nis. i. p̄t̄is. nū
 id est mihi refer
 dideris. Quid
 olemia opes. ho
 mule mee s̄z ho

Prosa Secunda

querelis. quā tibi fecimus iniurias. q̄
tibi tua detraximus bona. Quodis iū
dice de opum dignitatūq; meū pos/
sessione ptende. Esi cuiusq; mortaliū
pprium quid horū esse monstraueris.
ego iam tua fuisse que repetis sponte
cedam. Cū te de matris vtero natu
ra pducit nudum rebus omnib; ino/
pēs suscepī. meis opib; foui. et qd te
nunc impatiētem nostri facit. fauore
pōna indulgētius educaui. omniūq;
mei iuris s; affluentia et splendore cir
cūdedi. Nūc mibi retrahere manū li/
bet. habes grām veluti vsus alienis.
nō habes ius q̄rele. tāq; p̄sus tua p/
dideris. Quid igit̄ ingemiscis. nulla
tibi a nobis ē illata violētia. opes. ho
nores. ceteraq; taliū mei sūt iuris. Do
minā famule cognoscunt. mecum ve
niunt. me abeūte decedūt. Audacter
affirmē si tua forent que amissa p̄q̄re
ris nullo modo perdidisses.

et impatiēte nostri. i. cōtra nos. quia si boetius a principio nō fuisset nu/
ritus prosperitate fortune nō fuisset ipatiens de amissione eius. Et sub
dit. Ego circūdedi te affluentia et splendore omniū bonorū que s; mei iu
ris. i. p̄tatis. nūc autē liter. i. placet mihi retrahere manū. tu habes gratiam
id est mihi referre gr̄es. tāq; vsus alienus nō habes ius querelle tāq; tua p
dideris. Quid igit̄ ingemiscis querulando. nulla tibi a nobis illata est vi
olentia. opes. honores et cetera taliū sunt mei iuris. id est potestatis. et fas
mule meesq; honores et potestates recognoscūt me dominā. meū veniūt

Boetii q̄ oñ dicit q̄rimo
niā ipsius ēē iniustaz. q̄a
nihil sibi abstulit. P̄r/
mo ergo fortuna ostēdit
q̄ nihil boetio iuste ab
stulit. sc̄do q̄ n̄ rationem
boetij excludit ibi. An
tu mores. p̄mo facit qd
dictū est. sc̄do rīdet cas
cite q̄stioni ibi. An ego.
Primo de fortuna ad bo
etii. Tu hō qd agis. i.
vexas vel facis me ream
quoridianis. i. assiduis
q̄relis. q̄si diceret. facere
nō deteres. Quā tibi fe
cimus iniuriā. q̄si diceret
nullā. Que tua bona ti
bi detraximus. q̄si dices
ret nulla. Cōtēde meū
in iudicio de possessione
opū et dignitatū corā q̄
cūq; iudice. et si mōstra
ueris aliqd esse ppriū ho
nū bonorū cuiusq; morta
liū ego spōte cedā tibi
ea q̄ repetis fuisse tua. q̄
aut nō sint tua nec alicui
ius hoīs ppria. probo t̄s
bi. q̄ cū natura pducit
te de vtero matris ego su
scepi te nudū et inopez. i.
carentē oib; reb; et fos
ui te meis opib; et ego p
na. i. p̄mpta educaui. id
est nutritui te indulgēt
id ē clemētius fauore. id
est grā mea. qd te nūc fa

Libecūdus

mech recedunt. audacter affirmē si tua foret que pquereris amissa. nullo modo ea pdidisses ¶ Hora q tora rō fortune in hoc pstitit. Nulli māz ner rō nabilis qrimonia de eo q nihil alioz aufert. sed ppria p suo libito dē spoliuit. sed fortuna nihil abstulit qd erat boetij. s. ppria disposuit p suo li biro. g. rē. ¶ Hora de hoc q dē. q tibi tua. Sen. dē in de remedijs. Nō est cui qd fortuna fecit esse tui. Alieni est oīe qd quid oprādo euenit. z nīhil ipsius pprium putari licet quod eripi potest ¶ Hora q hō producit nudus ex vtero matris. p h inuuit magna eius miseria. si em hō nud⁹ nasceret z nullo indigeret. minus esset miser. sed qz nudus nascitur nihil possidens z plurib⁹ indigens. iō magis miser est. vñ paup Henricus Primitus in muado tecū tua qnta tulisti. Audus eras pmo. z postea nud⁹ eris ¶ Hora q bona exteriora nō s. ppria hoīs. qz dē Sen. Nihil ppriū dī cas qd mutari pōt fortuna. Reposuit qd dedit donū. qd dari potuit auferri potuit. z qd fortuna nō dedit non eripit

¶ Nūc rīder tacite qstioni. Diceret aliq⁹ fortu-
na. licz bona extiora sunt
tua tñ postq ea hōi p-
liti nō deteres āpl⁹ au-
ferre Huic qstioni rīdz
fortuna dices. q h eēt p-
tus z p naturā suā quaz
nullus dī sibi auferre. i. s.
mo dī vti sic z cetera res
vniū sua natura. vñ dē
Nūc ego sola phibeo
exercere ius meū. cū oīa
alia exerceāt naturā suā.
qd declarat. qz licz. i. lici-
tū ē celo. pferre lucidos
dies z eos pderē. i. absco-
dere tenebrosos noctib⁹.
et licet anno redimire. i.
ornare vultū. i. supficiez
terre. nūc. i. aliqñ florib⁹.
sic in vere. nūc frugib⁹ sic
in estate. nunc pfundere
eam nimbis. i. pluuijs z
frigorib⁹ sicut in autūno
et hyeme. Jus. i. natura est mari. nūc. i. aliquā dō. s. tpe sereno blandiri. id
est blandū esse. egrē strato. i. pacificato. sed tpe tēpestatis inhorrescere. id ē
horridū apparere procellis ac fluctib⁹. i. inundationib⁹. nūquid inexplera.
id est insatiabilis cupiditas hoīm alligabit nos ad pstantiam alienā nos
stis moribus. qst diceret. non. et cū hec est nostra vis. i. natural potestas
hunc ludū continuē ludimus. rotā versamus volubili orbe. i. veloci circū

¶ An ego sola meū ius exercere. phib-
beor. Licet celo. pferre lucidos dies.
eos dēq tenebrosos noctib⁹ pderē. Li-
cet anno terre vultū nūc florib⁹ frugi-
busq redimiri. Nūc nimbis frigorib⁹
qz pfundere. Jus ē mari nūc strato eq
reblādiri. nūc pcell ac fluctib⁹ inhor-
rescere. Nos ad pstantiā nris morib⁹
alienā inexplera hoīm cupiditas falli-
gabit. Nec nra vis est. hūc pstantiū lu-
dū ludimus. rotā volubili orbe versa-
mus. infima summis. summa infimis
mutare gaudemus. Ascende si placz
sed ea lege ne vti cū ludicri mei ratio
posset descendere. iniuriā putes

latione. z nos ga-
z summa infimis
placet. sed ea lege
cendere. cū ratio
res in sua natura
ferre conat. cū na-
sua licet quis sic
equis. pilcaroz a-
rametis. Rusti-
que flores. stule-
¶ Hora q dīci-
nicor. Infinita
Et Auctena.
nitione nascen-
tem nere potest

¶ Antu mor-
sciebas. Lref-
loqñ formida-
dūrogi flāme
bre defensum
regis a se cap-
pēdisse lach-
clamo. aliud
tu fortunā feli-
ne adolefcenti-
duo dolia vir-
nūc bonū in-
cisti. Quid si
pisti. Quid
si becipsa m-
cā est speran-
beceas. Et in-
catus. pprio i-

Prosa secūda

latione. et nos gaudemus mutare infima. i. aduersa summis. i. prosperis. et summa infimis. i. prospera aduersis. Tu boeci ascende rotā nostram si placet. sed ea lege. i. conditione. ut ne putes tibi fieri iniuriā si attingit te descendere. cū ratio mei ludicri. i. ludii iocosi hoc pose at. ¶ Hora q̄ q̄libz res in sua naturali opatione delectat. frustra ergo laborat q̄ naturā rei auferre conat. cū natura non assuescat p̄trari. vñ paup̄ Henricus. Nonne sua licite quis sic vñ arte. Quod sibi fors dedit vñ oīus hō. Miles equis. piscator aq̄s. et clericus hymnis. Nauta fretis. pugiles Marte. poetas metris. Rusticus arua parat. numerat mercator avarus. Virgo leggit flores. stultus amator amat. Semiar in spinis nature iura retractas. ¶ Hora q̄ dicit cupiditatē hominū esse inexpleta. q̄ dicit Aristot. ij. politici. Infinita est concupiscētia hominū. ad cuius repletionem multi viuūt. Et A uicēna. xvi. epla. Naturalia desideria finita sunt. ex falsa autē opatione nascentia vbi desinant non habent. et. lxvij. epistola. Omnia aliq̄s cōtemnere potest. oīa autē habere non potest.

vñ paup̄ Henricus

¶ An tu mores ignorabas meos. Nesciebas Cresū regē lydor. Lyro paup̄ loq̄m formidabile. mor̄ deī miseran dūrogi flāmis tradit. o misso celit̄ imbre defensum. Nūte p̄cni Paulū p̄s regis a se capti calamitatibz pias impēdisse lachrymas. Quid tragediarū clamor aliud deflet. nisi indiscreto ic/tu fortunā felicia regna vertentē. Nō ne adolescētulus ayon eyot. id ē duo dolia vini. altez q̄dē malū. aliud aut bonū in Jouis limine iacere didicisti. Quid si vberit̄ de bonoz pte sūpisti. Quid si la tenō tota discessi. q̄d si becipia mei mutabilitas iusta tibi cā est sperande meliora. tñ ne aīo p̄ra befeas. Et intra cōe oībus regnū locatus pprio iure viuere delideras.

¶ Nō fortuna exclusit quādā rñsionē Boetij. possz em̄ dicere boetij. uo. O fortuna ego cōq̄stus sum de tua mutabilitate. quia ignorauī mores tuos. hanc rñsionem excludit fortuna p plus ra nota boetio. ex quibz poterat p̄p̄dere mores et stabilitatē suā et dicit. Nūquid tu ignorabas mores meos. q̄si diceret nō. Nesciebas quō Cresus rex lydorū q̄ p̄s erat formidabil. Oxyro regi persarū. sz postea captus fuit a Oxyro et traditus ignibz ad cremandū. sz imbre misso celit̄ fuit defusus et euasit. nū q̄d etiā p̄erit te quemō Paulus sul r̄homanus fuit pias lachrymas sup calamitatibz. i. miseris p̄s regis quē captiuauerat. Quid em̄ aliud deflet clamor tragediarū. i. poematū rep̄hēdentū vicia hoīz. nisi fortunā subuen

Liber Secundus

rentem felicia regna indiscreto icru. i. incerto euentu. Nonne existēs ados-
 lecentulus didicisti iacere in lumine. i. in domo iouis duo dolia. vñi. bōs
 nū aliud malum. de quibus oportuit vnūquēq; intrantē gustare. Quid
 conq̄reris si vterius de bonoz. parce sumpsi. Quid cōquereris si a te nō
 tota discessi. Quid p̄quereris si hec mei mutabilitas est tibi iusta cā spe-
 randi meliora. i. prospera. tamen ne pro nō contabescas. i. deficias animo.
 et tu locatus infra cōe regnū oibz. i. in mundū desideras viuere p̄rio tu-
 re. qz hoc esse nō potest. vt eximaris a cōi lege hoīm. ¶ Hora q̄ cū Cres-
 sus rex lydoz esset pugnaturus p̄tra regē psarum ipse p̄sultit Apollinez
 de successu pene. qui respondit sibi h̄mōi versiculo. Cresus perdet alim
 et transgressus plurima regna. Alim est flumēs quidā. Quem versiculum
 Cresus sic intellexit. q̄ Cresus transgressus alim perdet. i. destruet plu-
 rima regna ipsi? Lyri. Sed apollo sic intellexit. Cresus trāsgressus alim
 perdet. i. amittet plurima regna sua. z hoc p̄git. nā ipse euz transgressus
 esset alim vicus est a Cyro z in ignē positus. sed tanta inūdatio pluuię
 facta fuit q̄ extinctus fuit ignis z euasit. de quo cū mltum gloriaret. dixit
 filia sua nomine Hauia. O pater expecta vltimū diem ante quem. nō est
 gloriandū. Quadā vero nocte vidit Cresus in somno q̄ esset super altā
 arbozem vbi Iupiter eū rigabat. z p̄hebus eum siccabat. quod somniuz
 cum retulisset filie sue. respondit filia. Tu eris captus a Cyro z in cruce
 suspensus vbi Iupiter. i. pluuia te rigabit. z p̄hebus. id est sol te siccabit.
 quod ad vltimū contigit. ex quo potest perpendi mutabilitas fortune.
 ¶ Hora q̄ Paulus consul r̄omanus missus fuit pugnare contra res-
 gē persarum q̄ erat sup̄bissimus hoīm. Cum autē ipm deuicisset confide-
 rans prosperitatem p̄teritā z aduersitatem p̄sentem eius. motus pie-
 tate sicut sup̄ ipm z dimisit euz. ex quo sūt p̄pendit mutabilitas fortune.
 ¶ Hora q̄ tragedia est carmen rephensiū viciōzū incipiens a prosperi-
 tate. desinens in aduersitate. Et dr̄ a tragos grece quod est h̄rcus lat̄s
 ne. z odos cantus. qz cantus huiusmōi carminis h̄rcō remunerabit. In
 dicuntur tragedi poeti q̄ antiq̄ gesta z facinora sceleratoz regum luctuoso
 carmine p̄plo spectante. i. respiciente p̄mebant sicut dicit Isidorus h̄
 etymologiaz. ¶ Hora Homerus volens oñ dere mutabilitatē fortu-
 ne describit in domo Iouis iacere duo dolia vini. vñi. bonum aliud mas-
 lū. et omēs intrantes domū de vtroq; oportebat gustare. sed quosdā p̄-
 de bono. quosdā vero plus de malo. Et hec descriptio publice depinges-
 batur athenis in tēplo Iouis. vbi Boetius studuit adolescens exis. si-
 cut ipse testatur in de disciplina scholarū. Per domū autē iouis homerus
 significabat mundū. p̄ duo dolia. p̄sp̄ritatē z aduersitātē. z omēs q̄ viuūt
 in mūdo de vtroq; gustant. qdā plus de p̄sp̄ritate. qdā plus de aduersi-
 tate. ¶ Hora dr̄ fortunā subuertentē felicia regna. dr̄ Banfred? in
 poetria. Hoc vñi p̄scire potes q̄ nulla potestas Ose morosa p̄t. qz res
 fortuna secūdas Impar esse breues. si vis exēpla. priores. Respice fortu-
 nas. enarrat illa priorū. Florida prosperitas. minos subuertit athenas.
 Thon attrides. magne carthaginis arces Scipio. sed multi r̄omani fuit
 alea fari. Tpe versa breui breuis est distantia leti. Omis z mēsti. nox est
 vicina diei. Nec aliena docent. z te tua fata docebūt.

Metrum secundū

¶ Istud est scdm metrum huius secūdi. quod dicitur a seplepiadiā ab inuentore choriambicū a pede predomināte Quis sit pes choriābus pū habitū est. et constat istud metrum ex pmo spondeo et duobus choriambis et pyrrhiko vel iambo. quale metrum est illi? hymni Sanctorū meritis

Metrum scdm libri secūdi

Inventas rabiis flatibus incitus

Pontus versat arenas

Aut quos stelliferis edita noctibus

Celo sidera fulgent

Tātas fundat opes nec retrahat manū

Pleno copia cornu

Humanū miseris haud ideo genus

Lesset flere querelas

Quāvis vota libens excipiat deus

Multi prodigus auri

Et claris auidos ornet honoribus

Nil iam parva videntur

Sed quesita vorans seu rapacitas

Alios pandit hiatus

Que iam precipit frena cupidinem

Certo fine retentent

Largis cum potius muneribus fluēs

Sitis ardescit habendi

Nunc diues agit quod trepidus gemēs

Sese credit egentem

¶ Ista. i. acquisita pandit id est manifestat alios hiatus. i. receptacula cupidinis. Et tunc querit fortuna. que iam frena retentent id est detineant. certo fine cupidinis. i. auariciam hominū precipit. i. precipitante hominē cum sitis. i. desiderium habendi fluens largis muneribus ardescit in hominē. et ideo ille qui trepidus terrore aduersitatis et gemens credit se egentem

inclita gaudia. Secūdū metrum dicitur ferregratiū ab inuentore cōstans ex primo spondeo. scdo dactilo. et tercio spondeo vel trocheo. In hoc ergo metro fortuna cōquerit de inexplata cupiditate hominū. dicens Si copia. i. fortuna quā gentiles deam copie appellabāt pleno cornu fundat hominibus tātas opes quātas arenas versat. i. voluit pontus. i. mare incitus id est cōmotus rabiis flatibus. i. impetuosus ventis. et si fundat tātas opes quos sidera fulgent in celo edita id est orta stelliferis noctibus. et ipsa copia nō retrahat manū auferēdo opes. haud pro nō ideo humanū genus cessat flere. i. flendo proponere miseris querelas. et quis deus prodigus id est diues multi auri id est ad modū prodigi multū aurum diffundens. ipse deus libens excipiat vota hominū. et ornet auidos id est cupidos claris honoribus. tū iam parua. i. acquisita et posseta nil videntur eis. sed sua rapacitas vorans quod

Liber Secundus

ille nunq̃ diues agit. vitam ducit ¶ Nota circa hoc q̃ dicitur pleno cor-
 pia cornu. q̃ cum Hercules quodā tpe lucraret euz Achilles. z achilleus
 mutaret se in thaurū. Hercules apprehendēs ipm p cornu effregit illud
 et repletū pomis z floribz odoriferis sacri icauit illud fortune. quod cor-
 nu dicitur fortuna quibusdā p̃pinare plenū. quibusdā vacuum. quibusdā ses-
 miplenū. fm diuersum statum p̃speritatis z aduersitatis hoim ¶ Ho-
 ra q̃ fortuna inuehitur p̃tra auariciā hoim. quod Tullius in libro tuseu-
 lanaz. questionū dicit. Auaricia studiū pecunie h̃z. quā nemo sapiēs p̃cus-
 piuit. ea em̃ q̃si malis venenis imbuta corpus aīmqz virilē offendit. ipsa
 em̃ insatiabilis manēs neqz copia neqz inopia minuit. Et in eodē hoc dicit
 Quid est q̃ multi cupiditate pecunie ferunt. quoz ita perturbant animi
 vt nō multū abfint ab infamia. Et dicit Seneca lxxv. eplā. Auaricia nunq̃
 habet magis malū nisi q̃ ingrata est. Et lxxij. eplā. auaros p̃pat canibz
 dicens. Vidisti aliquē canē missum a dñō panis frustra aut carnis aperto
 ore caprantē. quicqd̃ arripit. prius integrū deuorat. z semp ad spem su-
 tū inhiat. Idem euenit nobis. quicqd̃ nobis fortuna expectantibz por-
 rigit. illud sine omni volūtare dimittimus. z statim ad rapinā alteri erigimur
 ¶ Hora q̃ qui credit se egentē non est diues s̃z pauper. q̃ dicit
 Seneca p̃ma eplā Non q̃ parū h̃z sed q̃ plus cupit paup̃ est. Quid em̃ re-
 fert q̃rum illi in arca. q̃rum in horreis iaceat. si alieno hiatu imminet
 ¶ Hora q̃ diuitie nō tollunt auariciā s̃z magis augmentāt. vñ Sene-
 ca. xvi. eplā dicit. Longerat in te quicqd̃ locupletes possederūt. vltra p̃uas
 tum pecunie modū fortuna te p̃uehat. auro regat. purpura vestiat. terrā
 marmoribz abscondat. accedat statue z picture. z quicqd̃ vlla ars elaboras
 uir. maiora cupere ab his desistes. vñ Iunialis Interea pleno dum tur-
 get sacculus ere Crescit amor nummi q̃rum pecunia crescit.

¶ Hic incipit tertia
 prosa huius secūdi. in q̃
 phiā probat Boetium
 nō debere p̃queri de for-
 tuna. q̃ multa bona si-
 bi contulit. Et p̃mo in-
 quirat phiā quid sentiat
 de dictis fortune. secūdo
 bona fortune sibi colla-
 ta enumerat. ibi Uerū
 tamē. p̃mo ostendit phi-
 losophia q̃ Boetius ni-
 hil habeat loqui p̃tra for-
 tunā. secūdo Boetius
 respōdet. tēcio phiā ei⁹
 responsione approbat. si-
 cut patebit. Dicit p̃mo
 Si fortuna loq̃retur te
 cū his verbis pro se pro

¶ Prosa tertia secūdi libri

Is igitur si pro se te cū fortu-
 na loq̃retur. quid p̃fecto cō-
 tra hīsceres nō haberes. Aut si quid
 est quo querelā tuam iure tuearis. p̃-
 feras oportet. dabim⁹ dicendi locus
 B Tum ego. speciosa q̃dem ista sunt
 inquam. oblita q̃z rhetorice ac musice
 melle dulcedinis. Tum t̃m cum au-
 diuntur oblectrāt. sed miseris. maloz
 altior est sensus Itaqz euz hec auribz

Prosa tertia

^{in fine}
insonare defierint. insitus animū me
roz p̄grauat. **P.** Et illa. ita est inquit
Hec em̄ nondū morbi tui remedia. s̄
^{in fine}
adhuc p̄tumacis aduersus curationē
^{in fine}
doloris fomenta quedā sunt. Flam q̄
^{in fine}
in pfundū sese penetrēt. cum tēpesti
^{in fine}
uum fuerit admouebo

fecto. p̄ certe. tu nō habes
res qd cōtra hīsceres. i.
nō haberes vñ ap̄res os
ad rīdendū fortune. atq̄
quid est quo tuam que
relā iure tuearis. op̄ortz
i. necesse ē vt p̄feras. da
bimus tibi locū dicendi
Tūc boetius respondet
Speciosa qdē sunt ista
q̄ fortuna dixit. z s̄ ob
lita. i. delimita melle. i. de

lectatōe rhetorice dulcedinis. s̄. p̄rum ad p̄lam. ac per mīscice dulcedis
sez q̄cum ad metū. z tū tunc delectant aīm meū cum audiunt. s̄ sensus
i. p̄ceptio maloz est altior. i. pfundior miseris q̄ ista possint attingere. q. d
q̄uis p̄ba fortune sup̄ficialiter me delectent. tū ad pfunditatē mei dolo
ris nō attingūt. Itaq̄. i. ergo cū hec verba fortune defierint. i. cessauerint
insonare aūto meis. meror insitus. i. immisus p̄grauat aīm meū. Tunc
p̄ha approbat rīsonē Boetij dicens. Ita est. hec em̄ verba fortune non
dū sunt remedia tui morbi. s̄ sunt qdā fomēta. i. lenimēta aduersum cura
tione. i. p̄tra sanationē p̄tumacis doloris. nā remedia q̄ penetrēt. i. amittit
tant se in pfundū p̄urbationū expellēdo eām radicāle tui morbi. ista ad
mouebo. i. apponā cum fuerit tempestiū **¶** Hora q̄ boeti? nūq̄ ha
buit loqui p̄tra p̄ba fortune. qz vix dixit. z p̄tra veritatē nō est loquendū
Nā vero oia vera p̄sonāt. z p̄ritas sibi p̄psi attestat p̄m Aresto. **¶** Hora
q̄ hīscere est p̄ inchoare. z p̄fertur p̄ synopā. qz regularit̄ diceret hīscere
Tū hīscere est hīcū inchoare. cū sez aliq̄s aperit os **¶** Hora q̄ oblitus
media p̄ducta est p̄nā a p̄bo oblituscor? s̄ oblitus media cor̄repta descē
dit a p̄bo oblitio is ere. z oblitus idē est qd maculat. vñ? Inimemor ob
litus notat. oblitus ē maculatus **¶** Hora circa h̄ q̄ d̄r (insitus meror
aīm p̄grauat) q̄s nō doleret de infortunio qd nulli p̄tingit nisi aīo multū
eleuato sup̄ fortunā. qz d̄r Seneca lxx. ep̄la. plus eq̄ te dolere nolo. s̄ vt
nō doleas vix erigere audeo. nulli aut̄ ista firmicas aī p̄tingit nisi multū
sup̄ fortunā eleuato Et subdit. illd̄ agam? vt iocūda fiat nobis amissioz
recordatio. nemo lib̄ter ad id redit quod nō sine tormēto cogitatur? est.

¶ Hora q̄ p̄ rhetoricā z musicā dulcedinē fortune boetius adhuc nō
fuit restituit? p̄riti z sapie. qd attestat eius meror agguans aīm. nā p̄ritus
et sapia dolorē z merorē opprimūt. vñ Sen. lxx. ep̄la. Quēadmodū muni
ta lūia claritas solus obscurat. sic dolores z mesticias sapia z p̄ritus sua m̄g
nitudie elidit z opprimūt

¶ Verum tū ne te miserū existimare
velis. an numerz modūq̄ tue felicitatis
oblitus es. Taceo q̄ desolatū pa
rente summoz te viroz cura suscepit

¶ Nec p̄ha enume
rat bona fortune boetio
collata. rōne quoz non
debat se estimare mīsc
rum. et primo enumerat
bona p̄terita que ip̄m fa

Liber Secundus

licem fecerunt. Postea enumerat in quarta p[ar]te bona que ip[s]e in p[ar]te felicitatis ostendit. Primo igitur p[ar]te describit felicitatem suam p[re]teritā. secundo excludit quandā ob[re]ctionē. ibi Quod si idcirco. Primo enumerat quedā bona p[re]sentia. secundo ibi. Præterea libet

Primo dicit. o boeti nō velis te estimare miserum. nūquid oblitus es nūmerum et modum felicitatis tue. taceo. i. p[er]transco q[uod] te desolatū. i. p[ri]uatū parente. i. patre et matre. cura summorum viro[rum]. i. p[ri]sulum r[om]anor[um] te suscepit. et tu delectus. i. de alijs electus in affinitate p[ri]ncipii civitatis cepisti p[ri]us esse carus q[uam] p[ri]mus. quod est p[re]ciosissimū genus p[ro]p[ri]etatis. Quis nō predicabit te felicissimū cum tanto splendore tuor[um] soceror[um] cum tanto pudore coniugis. i. vxoris. et cum oportunitate. i. oportuna felicitate masculine proles. quasi diceret. nullus est qui nō iudicaverit te felicem in his. ¶ Nota q[uod] triplex est genus p[ro]p[ri]etatis. p[ri]mū est q[uod] p[ro]trahitur ex genealogia. et in tali p[ro]p[ri]etate aliquis simul efficitur p[ri]us et carus. nam frater fratri est carus et p[ri]mus. Alia est p[ro]p[ri]etatis que p[ro]trahitur ex matrimonio. et vocatur affinitas. et in tali p[ro]p[ri]etate aliquis p[ri]us efficitur p[ro]p[ri]us q[uam] carus. Tercia p[ro]p[ri]etatis p[ro]trahitur ex bonis moribus et virtutibus. et hoc est p[re]ciosissimū genus p[ro]p[ri]etatis et in tali p[ro]p[ri]etate aliquis p[ri]us efficitur carus q[uam] p[ro]p[ri]us. et sic boetius p[ri]us factus fuit r[om]anis p[ri]ncipibus carus r[ati]one virtutis. q[uam] p[ro]p[ri]us quousq[ue] matrimonii p[ro]trahendo cum eis. ¶ Nota q[uod] philosophia dicit boetium fuisse felicem splendore soceror[um] suor[um] in plurali numero. cum tamē non habuerit nisi vnum socerum. Nam socer dicitur cuius filiam alius quis duxerit. et nō legitur q[uod] boetius habuisset duas vxores. Ad hoc potest dici q[uod] hic accipitur socer large non t[ame]n pro patre vxoris. sed etiā pro fratre. qui large loquendo etiā potest dici socer. ergo dicit pluraliter soceror[um]. ¶ Nota q[uod] ex tribus philosophia dicit boetium fuisse felicem sex ex honestate soceror[um] suorum. ex pudore coniugis. et ex oportunitate masculine proles. id est filiorum suorum

¶ Nicphila enumerat quedā bona specialia ex quibus boetius nō desit te estimare miserum. Et dicit. ego p[re]tereo id est p[er]transire volo. quia mihi libet p[re]terire com[m]unia bona. et delectat

Delectusq[ue] in affinitate p[ri]ncipii civitatis quod p[re]ciosissimū p[ro]p[ri]etatis genus est. p[ri]us carus q[uam] p[ro]p[ri]us esse cepisti. Quis nō felicissimū cum tanto splendore soceror[um] cū coniugis pudore. cū masculine quoq[ue] proles oportunitate predicavit

¶ Prætereo. libet em̄ p[re]terire cōia sumptas in adoleſcētia. negatas senibus dignitates. ad singularē feliciter tue cumulū venire delectat. Si q[uod] rex mortalium fructus vllū beatitudinis

nia pondus h
monia lucis o
malor[um] mole
p[ro]p[ri]us libero
frequētia p[ar]te
vidisti. Tū ei
sidentib[us] Tu
geni gloriā
in circo duo
se multitudi
li largitōe
verba fortun
te ut suas de
nulli vñq[ue] p[ro]p[ri]us
stulisti. Vig
hū ponere. R
p[ro]p[ri]us. Si
m[er]itum ve co
cem negare nō

¶ Solum sex filios
trūphali largi
diti verba. i. de
suas delicias. i.
p[ri]uato. i. extra
tunc ipsa fortun
fideres numeri
no adhuc nō p[ro]p[ri]us
re et p[ri]us dicit
distinguitur sic a
sere aut nolle dic
mos erat r[om]a
tēni p[ro]p[ri]us sing

Prosa tertia

nia pondus h^{ic} poterit ne illius me/
moriam lucis quātalibet ingruentium
malorum mole deleri. Cū duos pariter
psules liberos tuos domo puebi sub
frequētia patrū sub plebis alacritate
vidisti. Cū eisdem in curia curules in
sidentibus Tu regie laudis orator. in/
genij gloriam facundieq; meruisti. Cū
in circo duorum mediū cōsulū circūfu
se multitudinis expectatōem triūpha
li largitōe satiasti. dedisti (ut opinor)
verba fortune. dū te illa demulcet: dū
te ut suas delicias fouet. Munus quod
nulli unquā puato cōmodauerat ab/
stulisti. Vis ne igit cū fortuna calcu
lū ponere. Hūc te primū lūcē oculo
pstringit. Si numerū modūq; letorū
tristium ve consideres. adhuc te feli
cem negare nō possis.

me venire ad specialem
cumulum tue felicitatis
scz ad sumptas dignita
tes in adoleſcētia nega
ras senibus. Et subdit
Si quis fructus rerum
mortalium hater vllū pon
dus beatitudinis. si ppe
aliquod tpe bonū ho
mo detet dici felix potes
rit ne memoria illius lu
cis. id est tue felicitatis.
quā tā dicā deleri quan
taliter mole. i. quocunq;
pondere ingruentiū ma
lorū. qst diceret nō p de
leri. Et qē illa felicitas
cum tu vidisti liberos tu
os. id est filios tuos pas
siter consules. i. in cōsul
les electos. prouehi. id ē
duci de domo tua sū fre
quētia. i. diligentia parz
scz senorum. et sub ala
critate. i. sub gaudio ple
bis. et cum tu eisdem fi
lijs tuis insidentibus cū
rules. i. sedes iudicarias
orator id est predicator
regie laudis meruisti gl
am ingenij et facundie cū
tu mediū in circo. i. in
circundatione duorum

psulum. scz filiorum tuorum satiasti expectationem circūfusa multitudinis
triūphali largitione. id est victoriali triumphatione ut ego opinor tu des
disti verba. i. deceptiones fortune. cum te illa demulcet dum te fouet ut
suas delicias. tu abstulisti munus quod nunq; cōmodauerat vlli. i. alicui
puato. i. extraneo. vis ne cū fortuna ponere calculū. id est cōputationes
nunc ipsa fortuna primū pstringit te oculis lucentibus. id est inuidis. si cō
sideres numerū et modū letorū et tristium. id est prosperitatis et aduersita
tis adhuc nō potes te negare felicem ¶ Nota phia p hoc q dicit. pte
reo et prius dixit taceo vritur quodā colore rhetorico qui dicit occupatio. et
diffinitur sic a Tullio. Occupatio est cum dicimus nos preterire aut ne
scire aut nolle dicere illud quod tamen maxime dicimus. ¶ Nota q
mos erat romanoz ante tricesimū annū nulli conferre aliquā dignitatē
re nisi ppter singularem dignitatē vel pbuare. vel ppter publice reuenditē

Liber Secundus

utilitate. Boetius aut in adolescentia ante tricesimum annus electus fuit in consulē et hoc phia vocat felicitatē cōtem. nō q̄ cōiter omibz h̄ pcederetur sed q̄ nō solū boetio sed alijs paucis hoc accidit. Refert em̄ Tullius in li. de amicitia q̄ Scipio añ tricesimū annū bis fact⁹ est p̄sul. silt̄ Germanicus inuenis factus est p̄sul añ tricesimū. sed singulare felicitatē boeti tangit dicens. Quā duos pariter consules ¶ Hora q̄ fm̄ Isidorum in li. etymologiā. curules erant sedes in quibus ingratus sedentes iura reddebant. et dicuntur curules a curru. quia tali sede utebant in curru iudices quo vehabant ut expeditius p̄p̄o iudicia redderent. ¶ Hora q̄ p̄suetudo erat apud rhomanos in electione consuli habere sermonem ad populū dei audibz regum et electoz in magistratū. etsi bene p̄dicant inde gloriam conseq̄ebatur. Huiusmodi sermonē fecit boetius in electione suoz filioz in consules. et exinde sua gloria fuit geminata. Et quia p̄similis sermo p̄suevit fieri in triumphis in laudem eoz qui obtinuerant victoriā. ideo h̄mōi sermonē vocat triumphalē largitionē ¶ Hora q̄ bonum aliquod promittit et nō adimpler ille dat verba et nō rē. et sic decipit. ergo dicit phia. dedisti fortune verba. i. deceptōes. p̄mittēdo ei aliqd boni q̄ ipsa te ita fouet ¶ Hora q̄ calculus in vna significatōe est p̄s lapillus q̄ calcando nō ledit. et quia talibus lapillis utebātur antiqui in computando. ideo calculare vel calculum ponere ponitur pro computare vel pro rationem facere. ergo dicit phia. Vis ne cum fortuna calculū ponere. quasi diceret. non debes. si cōputabis cū ea ipsa inueniet te multo feliciozem q̄ miserum.

¶ Hic philosophia excludit quandā obiectōnem. posset aliq̄s dicere hec p̄dicta bona nō faciunt me felicez. quia sunt p̄transita. Nunc obiectōnem excludit phia dicens. q̄ p̄ sed. si non estis mas te fortunatū. id est. felicez quia illa abierunt que tūc videbantur leta etiā nō debes te estimas re miserū. quia que nunc credunt. i. videntur mesta p̄terere. Nunqd tu venisti primū in hanc scenā. id est. vmbz vite subitus. i. improvisus et hospes. i. aduēa tu ignoras que gerantur in hac vita. Ne pro nunqd reris. id est. opinaris illā p̄stans

¶ Q si idcirco te fortunatum esse non estimas. quoniam que tunc leta videbant abierunt. Non est q̄ te miser putes. qm̄ que nūc credunt mesta p̄terere. An tu in hanc vite scenam nunc primū subitus hospesq̄ venisti. Al lam ne humanis rebus inesse constātiā reris. cū ipm̄ sepe hominē velox hora dissoluat Nam etsi rara est fortuitis manendi fides. vitimus tamē vite dies. mors quedam fortune est etiam manentis. Quid igitur referre putes. Tu ne illā moriēdo deseras

nā inesse
ne: nā si
qdam mor
est dūta
lerat fugie
ue fortuna

¶ Ro
quod est g
ruptibile
¶ Ro
aduersitas
luxure tū
puscula
¶ No
lis est. N
sepe dissol
non habet
do p̄p̄ico
tūne lue fo
ipam mori
permanens

¶ D
U
ab
Pollet al
Flammis
Lūnem
Uernis
Spirer
Jam sp
Sepe
Immo
Sepe fe
Verso co
Rara si
Si cauta

Metrum terciū

riā inesse humanis rebus cum ipm hoīem sepe dissoluat velox hora mor-
tis: nā si fortuitis rebz est fides pmanēdi. licet rara. tñ vltimus dies vire ē
qdam mors fortune. etiā manentis fortune. Quid igit putas referre id
est distare. ne. i. an tu deferat illam fortunaz moriendo. an pro v. ulla re de-
ferat fugiendo. quasi dicat nihil refert quantū ad inconstantia fortune. si
ue fortuna hoīem deferat siue deferatur manifestū est q manere non pōr

¶ Notandū q in rebus humanis nō est pstantia. cuius rō. In isto
quod est genitū nulla est constantia. quia nihil est genitū quod nō sit cor-
ruptibile z nō permanēs. sed res humane sunt genite z producte. g. rē

¶ Notandū q nō est durabilis fortune prosperitas. q. ipam cito fugat
aduersitas. vñ Banfredus in poetria. Omnibz ne crede tuis si tpe paruo
Illuxere tibi mox sunt clausura serenum. Rubila fata diē inducentqz cre-
puscula noctem. propter quod non est adhibenda fides rebus fortuitis.

¶ Nota q phia tangit vnam rōem q fortuna nō est constans que ras-
lis est. Homo non est constans ergo nec fortuna. Anz patz. quia hoīem
sepe dissoluit hora mortis. Consequentia probatur ex hoc quia fortuna
non habet esse nisi circa hominem cum sit in agentibus a proposito. secun-
do philosophor. ergo dicit philosophia. nihil differt quo ad inconstantiaz for-
tune siue fortuna derelinquat hominem fugiendo siue homo derelinquat
ipsam moriendo quocunqz modo fiat semper ipsa est inconstans et non
permanens.

¶ Detrū terciū libri secundi

Am polo phebz roseis qdngis

Luces spargere ceperit

Pallat albētes hebetata vultus

Flammis stella prementibus.

Lū nemus flātu zephyri tepentis

Vernis imbuuit rosis.

Spiret insanū nebulosus auster

Jam spinis abeat decus

Sepe tranquillo radiat sereno.

Imnotis mare fluctibus

Sepe feruētes aquilo procellas

Verso concitat equore

Rara si constat sua forma mūdo

Si tautas variat vices.

¶ Istud est tercium
metrum huius secundi
cuius primus versus di-
citur sapphicus ab inuen-
tore. trochæus a pede
predominante. Detrū
autem secūdi versus dicitur
glyconicum ab inuētoze
choriabicum a pede pre-
domināte. In hoc g me-
tro phia declarat tribz
exemplis mutabilitates
mūdanor. Primū exē-
plū est de corporibus ce-
lestibz tale. Solc lucens
te in celo tunc obscuras-
tur lumen aliarum stel-
larū. Ecce mutatio stel-
larum quo ad lumē qd
tamen prius apparebat
tempore noctis. Sed so-
le nobis lucente non ap-
paret. vnde dicit in lucis

Libecūdus

tera. Quā phebū. id est
sol cepit. i. incepit spar
gere. i. emittere lucem ro
seis quadrigis. id est ro
seo curru stella pēterata
id est obscurata flāmis.
id est luminibus solis p
mentibus ipsa paller. id

est pallida fit sūm altentes vultus. Secundū exemplū est in terrenascen
tibus tale. zephīro flante ornatur terra floribus. sed austro flāre flores de
ficiunt. ecce mutatio in terrenascētibz. vnde dicit in littera. Cum id ē
quando nēius irrubuit vernis. i. vernalibus rosis flatu zephīri repēntis
id est calēntis. si auster nebulosus spīret. i. flare incepit infanum. id ē in
sane. iam decus rosarum abeat spinis. i. recedat de spinis. Tercū exemplū
est de mari tale. Quando mare non agitur ventis apparet tranquillū
sed ventis agitur efficitur tempestuosum. ecce mutabilitas maris. vñ
de dicit in littera. Sepe mare radiat. i. splendet tranquillo sereno. i. serena
tranquillitate immotis. i. non moris fluctibus. sepe aqūlo cōcitāt. id est
prouocat feruentes procellas. id est tempestates verso equore. id est mo
to mari. Tūc hortatur philosophia ne credamus bonis fortune dicēs
Si mundo constat. id est permanet sua forma rara vt ex dictis patz. Esi
mundus variat tantas vices. i. alternationes. tūc crede caducis. i. tran
sitorijs fortunis hominū id est noli credere. z loquitur hyponice. debet em
intelligi per contrarium. crede. id est noli credere bonis fugacibus quas
lū sunt bona fortune. quod patet ex hoc quia constat. i. manifestum est. z
est positum. i. stabilitū eterna lege. id est diuina lege. vt nihil genitum cons
stet. id est immutabiliter permaneat. ¶ Hora q̄ poete attribunt sol
quadrigam que dī a numero quatuor equoz. poete em fingūt currū sol
lis trahi quatuor equis ppter quatuor diuersitates solis. Nam sol cum ori
tur est rubeus. hora tertia splendens. hora meridiei est feruens. sed hora ves
pertina est repens. Lūe vero attribunt bigam propter duas proprie
tates lune. nā luna virtualiter est frigida z humida. ¶ Hora circa h
q̄ dicit crede fortuitis bonis. Seneca in li. de solatōe fit ij. Elye. Numq̄
ego fortune credidi que cū meū videretur pacem agere omnia quēcūq; in
me indulgentissime conferebat. pecuniam. honores. gratiā. eo loco posui
vnde posset sine motu meo reperere. Intervallū magnum inter me z ips
sam habui. itaq; nec illa abstulit nec auulsit. Reminem aduersa fortuna
commūit nisi quem secūda decepit. Fortuna fortes meruit. ignauos
expauit. opes auferre potest. aīm aut surripere non pōt. ¶ Hora q̄ hīa
bona fortune appellat caduca. qz dī Scī. lxxij. eplā. Omnia ista in que
fortuna dominus exerceat sua sunt. sicut pecunie. honores. inbecilla sunt
fluida. mortalia sunt z passionē incerte. ¶ Hora dicit nullū genitū
esse cōstans dicit Seneca. eplā pallegrata. Omnia mortalia minūuntur
cadunt deferuntur. decrescunt cōhauriūtur. itaq; in illis in sorte causa in
certa inequalitas est. diuinorū aut vna natura est.

Sequitur profa quarta secūdi libri.

Crede fortunis hominū caducis

Bonīs crede fugacibus

Cōstat eterna positūq; lege est

Ut cōstet genitum nihil

Prosa

Am e
mors

nutrit nec inf
tis mee velo
hoc est quod
us coquit. P
fortune infel
tūq; fuisse se

hoc est quod co
tem. nā in omi ac
se felicem z iā no
tus consistit in m
sapientie z phie
inducit prudent
colligata est om
virtutū. ¶ Itē m
Seneca. lxx. eplā
tio. hoc aut cont
¶ Hora q̄ dupl
sue discontinuū
Infortunū em ce
neca in libro de r
re q̄ acquirit an
pit q̄ quos delect
ter bonū afflidi
aut discontinuū
et iterū de prosp
sepe deicit hōiē
ricus. ¶ Bona
na fit lachrymō
verecompensā

¶ Sed ty in
plicium hīs.
non possis. P

Prosa quarta

¶ Prosa quarta scđi libri.

¶ ^{ph}Am ego vera inquam ^{negare}cōmemoramus. ^{ph}¶ virtutum omnium nutritrix nec inficiari possum prosperitatis mee velocissimum cursum. Sed hoc est quod recolentem vehementius coquit. Nam in omni aduersitate fortune infelicissimus genus est infortunij fuisse felicem.

¶ Nec est quarta ^{ph}psa huius scđi. in q̄ ^{ph}phia ^{ph}probat Boetij nō esse con- querendū de fortuna ppter presentia bona q̄ sibi dereliquit. Et pmo boetius p̄tetur se fuisse felicē deplangens p̄ntem infelicitatē. secūdo ^{ph}phia ostendit ip̄m esse felicez in p̄nti ibi. S; q̄ tu. Di- cit ḡ Boetius. ¶ ^{ph}phia nutritrix oim virtutū tu cōmemoras vera. nec possū inficiari. i. negare ve- locissimū cursum. i. recel- sum mee p̄peritatis. S;

hoc est quod coquit. i. anxiat vehemēter me recolētem p̄teritam. p̄perita- tem. nā in omni aduersitate fortune infelicissimū genus infortunij est fuisse felicem z iā non esse. ¶ Nota ^{ph}phia dī nutritrix oim virtutū. qz oim vir- tus consistit in medio. mediū non attingit nisi recta ratione. q̄ recta rō est sapiētie z ^{ph}phie. ¶ Itē cū ^{ph}phia diuidat in practicā z speculatiuam. ipsa inducit prudentiam que est recta rō agibilij ex. vi. ethic. Prudentia autē colligata est omibz virtutibz. ex eodē. vi. p̄terea ^{ph}phia dī nutritrix omniū virtutū. ¶ Itē nota q̄ recordatio p̄terite felicitatis coquit hoīem. Itē dī Seneca. lxx. ep̄la. Illud agamus vt iocūda nobis fiat amissorū recordas- tio. hoc autē contingit cum animus p̄paratus est ad amissionem eorū.

¶ Nota q̄ duplex est infortunij. quoddam continuū. aliud interpolatū siue discontinuū. p̄mum infortunium est felix. secundū est infelicissimū. Infortunij cū continuū ex consuetudine minus nocet. quia dicit Se- neca in libro de tranquillitate animi. Tolerabilius est bona non acq̄res- re q̄ acq̄sita amittere. ideoq̄ letiores videbis quos fortuna nūq̄ respe- xit q̄ quos deseruit. Itē dicit in libro de consolatione filij Alve. Unū has- tet bonum assidua infelicitas. q̄ illos indurat quos vexat. Infortunij autē discontinuū est cum aliquis mutatur de aduersitate in prosperitatem et iterū de prosperitate in aduersitatem. z tale est infelicissimum ḡ n̄. q̄a sepe deijcit hoīem in desperationem. Unū Samaritanensis al̄s paup̄ Hen- ricus. ¶ bona p̄peritas vbi nunc es. nūc mea versa est. In luctū cythas- ra fit lachrymosa lyra. ¶ mala dulcedo subito q̄ sumpta venenas. Que ve recōpensas mellea felle graui

¶ Sed tu inquit false opiniōis sup- plicium his. id rebus iure imputare non possis. Nam si te hoc mane for-

¶ Hic philosophia oñ- dit Boetium in presen- ti esse felicem ppter mul- ta bona que adhuc possi- dēt. secundo probat fe-

Liber

Secundus

lletatem fortunam nul
li posse totaliter euenire
Tercio probat veram fe
licitatem in bonis fortui
tis non consistere. Secun
da ibi. Quis est em. ter
cia ibi. At vt cognosceas
Primo ponit philoso
phia. q. non debet queru
lari. Secundus de infortu
mo cuq. adhuc abundet
pluribus bonis illa bo
na philosophia enumerat. scdo
ipsa solat eum ibi. Cu
igit. Dicit pmo. o boe
ci. q. tu luis. i. patris sup
plicium false opinionis
illud non potes iure im
putare rebus. naz si mo
uer te inane nomen for
tune felicitatis. licet. i. li
citū est vt tu reputes. id
est putes mecu. q. plu
rimis. q. pro 2 maximis
bonis abundes. si igit il
lud bonū tibi seruat di
uinitus illeluz 2 inuio
lū qd tu possidebas pci
osissimū in omni censu. id
est thesauro tue fortune
poterisne retinēs queq.
meliora iure causant. i. co
queri de infortunio. q. si
diceret nō. Tūc enūterat
bona eius. atqui p. certe
illud p. osissimū decus
humani generis. s. Sy
machus socer tu. iste vi
uit incolumis. i. san. qd
in quā decus non segnis. i. nō tardus emerēs p. cio vire. q. si diceret. tu. tū
diligis eum q. vitā tuā pro eo exponeres. Symachus vir totus facit ex
sapientiā 2 p. tūda ille secur. suarū iniuriā. ingemiscit de tuis iniurijs vi
uit vxor tua modesta ingenio. p. cellens pudore pudicitie. 2 vt includā b. re
inter omēs dotes. i. virtutes eius. ipsa est similis patri suo. s. symacho 2 ip
sa exis etosa. i. rediosa huius vite tū tibi seruat spiritum. id est tū ip. a vi
uit propter te. in quo vno ego p. cedo etiam felicitatem minui q. vxor tua

tuice nomē felicitatis mouet q. pluri
mis maximisq. abundes mecuq. repu
tes licet. Igitur si quod in omni fortu
ne tue cēsu p. ciosissimū possidebas.
id tibi diuinitus illeluz adhuc inuio
latūq. seruat. Poterisne meliora que
q. retinēs de infortunio iure causa
ri. Atqui vigeat incolumis illud p. cio
sissimū humani generis. decus. Sy
machus socer. 2 qd vite p. cio non seg
nis emerēs. vir totus ex sapientiā virtu
tibusq. factus. suarū securus. tuis in
gemiscit iniurijs. Viuit vxor ingenio
modesta. pudicitie pudore p. cellēs.
et vt oēs eius dotes breuiter includā
patri simil. viuit inq. tibi que tū vite
huius etosa spm seruat. Quoq. vno
felicitatē minui tuā vel ipa cōcesserim
tū desiderio lachrymis ac dolore ta
bescit. Quid dicam liberos consula
res. quorum iam vt in id etatis pue
ris: vel paterni vel auiti specimen elu
cet ingenij.

ratulū id est
ros tuos p. sul
n. i. i. i. p. s. i. p. s.
id etatis puer
pudencia in
bitur. q. in reb
adoptione tal
falsa opinione
re. i. o. dicit p. b.
putare nō po
re. vñ Sen. p.
sed mutatio
sepius em op
tandū rebu
ra q. p. b. o
ore pudica.
rūtur amici
huius securi
reliqua bona
mundo solen
amicos nō h
nias. quere in
bonibus ad i
rem politicat
te inter prob
rū. q. mul. cas
dissolutissim
habuisti non
hū tam mobi
nair ad felici
tino fex est
ta fm. Engu
vel h. y. mago
sed in propo
rum. id est al
tur quando

q. Cū igit
cura retin
felice. cui
mo dubita
lā lachrym

Prosa quarta

caletcit id est tristatur lachrymis et dolore desiderio tui. Quid dicā lites
ros tuos psulares qz specimen. i. similitudo ingenij paterni. i. tui vel autz
ti. i. aui ipsorū scz Symachi. q. fuit auus ipsorū ex parte matris elucer. vt in
id etatis pueris. quasi diceret literi tui sunt similes patri et auo ipsorū in
prudencia inquantū etas pmitit. ¶ Notandū sicut inferius probas
bitur. q. in rebus fortuitis non potest consistere vera felicitas. Ideo illi q.
adoptione talium rerum felices se existimabant. et ex amissione earū infelices
falsa opinione decipiebantur. et licet in opinione eorū sic esset. nō tū erat in
re. iō dicit phia ad Boetium. q. tu false opinionis supplicū lris id rebo im
putare nō potes. ¶ Nota supplicū false opinionis est in animo nō in
re. vñ Sen. xvij. epla. Multis parasse diuitias nō fuit finis miseriarum.
sed mutatio diuitiarū. nec hoc miror. non em̄ in rebo est viciū sed in animo
sepius enī opinione qz relaboremus. q. infortunij boetij non erat impu
randū rebus quia non erat. sed imputandū fuit sue false opinioni. ¶ No
ta q. phia ostendit pñrem felicitatem in tribus psistere. s. in amicis. in vx
ore pudica. et filiorum suorum prudentia. Primo em̄ ad felicitatē requi
rūt amici. nā amicus est p̄ciosissimum genus diuitiarum ex octaua pla
huius secundi. et Aristot. ix. ethic. Nemo eligit viuere sine amicis habēs
reliqua bona. et fm̄ Tullium in libro de amicitia. Qui amicitia tollit de
mundo solem tollere videtur. et Seneca in de re me. for. Nichil est peius qz
amicos nō habere. si amicum perdidisti alium quere et ibi eū queras vbi inue
nias. quere inter artes liberales. inter recta et honesta officia. quere in la
bonibus. ad mensam ista res non queritur. Secūdo requiritur ad felicitatē
rem politicam vxor pudica que rara ē. vñ Seneca in de re me. for. Mul
te inter probas matrimonialis ordinis. cepit esse exempla meretricula
rū. q. multas ex p̄ugibus optimis pessimas videmus. ex diligentissimis
dissolutissimas. ex liberalissimis rapacissimas. Etiam si bonam vxorem
habuisti non potes affirmare eam esse permanentem in illo proposito. ni
hil tam mobile. nihil tam vagum qz feminarum voluntas. Tercio requi
ritur ad felicitatem politicam proles. quia fm̄ Aristot. i. ethicorū. Nō om
nino felix est quisque turpis est aut solitarius. aut prole carens. ¶ No
ta fm̄ Inguitionem specimen est pulchritudo vel similitudo vel signū
vel bymago vel noticia vel experimentum vel bonū operis documentū.
sed in proposito accipitur pro similitudine. Item fm̄ eundem auctus ra
tū. id est ab auo habitus vel possessus vel ad ipsum pertinens. et ponit
tur quandoqz pro antiquo

¶ Cū igitur p̄cipua sit mortalibus vite
cura retinēde o te si tua bona p̄gscas
felice. cum suppetunt etiā nūc q. vita ne
mo dubitat eē chariora. Quare sicca
iā lachrymas nondum est ad vñū ois

¶ Hic philosophia ex
dictis consolatur Boet
rium dicens. Ex q. hō
minibus est p̄cipua cu
ra id est maxima cura.
retinēde vite. id est sal
uandē vite. o te felicem si
p̄gnoscas tua bona cui

Libecūdu

etiam nunc suppetunt. i. abundante talia bona. qz nemo dubitat esse chariora ipsa vita. quare itaqz sicca lachrimas et noli flere. nondum enim omnis fortuna est tibi exosa. id est aduersa ad vnu. id est omnino. nec tibi incubuit. id est inestitit tempestas aduersitatis nimium valida. qm tenaces ancorae. i. amici inseparabiles herent. i. firmiter manent. quae se ancorae non pariuntur. tibi esse solamen patris temporis nec spem futuri temporis. Et de Boetius pcor vt herent. i. maneat ille ancorae. quia ipsis manentibus vrcunqz. i. qualitercuqz. res se habeant nos enatabimus euadendo aduersitatem fortune. Sed ophia tu vides quantum decus nris ornamentis bonoz exteroz qbus ornabamur decesserit Subdit ophia. Nos pinouimus aliquantu animu tuu ad cosolatorem si nondum piget te totius tue sortis. qz maior pars salua tibi manet. sed non possum ferre tuas delicias. q tam luctuosus. i. plenus luctu atqz anxius pquerar aliquid abesse tue beatitudini. i. tue felicitati. Nota q sicut mors e omni nru amarissima. qz omnia abscindit. omnia deuorat. et qz aliqui iudicant se non timere morte et timent finem Seneca in de re me. for. Sic vita est omnium dulcissima. omnia enim appetunt esse et viuere. id vnuquodqz naturae mact ad saluandum vitā qua nihil est charius. Si g boetius possedit bona q chariora sunt vita non debuit se estimare miserum sed magis felicem. Nota q ophia amicos appellat ancoras. Sicut enim tempestate incutiente p ancoram nauis retinetur a periculatione salua. sic imminente aduersitate fortune homo fidelibus amicis ne succubat infortunio subleuatur. fideles enim amici retinent hominem imperu fortune agitati ne totaliter deiciatur a sua stabilitate. Nota finem. Nūquid non nati suppetere. i. sumministri. rare vel superabundare. sed pigere est pigru esse vel penitere. vel grauare vel offendere.

¶ Nec ophia probat felicitate nulli posse totaliter euenire. sed ostendit q quanto aliquid est felici

exosa fortuna. Recte tibi nimium valida tempestas incubuit quia tenaces herent ancorae. q nec presentis solamen nec futuri spem tuis abesse pariuntur. B Et herent inq pcor. Illis namq manentibus vtrcuqz se res habeant. enatabimus. Sed (quantum ornamenti nostris decesserit) vides. P. Et illa. Promouimus inquit aliquantu. si te nondum totius tue sortis piget. Sed delicias tuas ferre non possum. q abesse aliquid tue beatitudini tam luctuosus atqz anxius pqueraris.

¶ Quis est enim tam composite felicitatis vt non aliqu ex parte cum status sui qualitate pigetur. Anxia enim res est humano

rum conditio
tota puenia
sistat. Quic
don degenere
tas notum h
liaris inclusi
le vtrcuqz cir
Act. Ille nu
alieno cen
le letamus.
illa chryma
fortune sue
est enim lingu
expertus eph

quia huic. i. alio
deficit. qz dege
homine nobili
paupertatis mal
i. circūdatu v
i. castam vitam
li nuptus. i. h
congregat cent
lachrimar. i. ang
mo facile conco
nido aliquid qu
sic rigatur cum
li qm inuent
misera est cond
aliquis eodem
vna ratio ex l
unite cui suus
status suus non
sanguis ferulis
feruit degen
qz celestis. qz in
ra em aduocia

Prosa quarta

num conditio bonorū. et que vel nunquā
tota pueniat. vel nunquā perpetua sub-
sistat. Huic sensus exuberat. scilicet est pu-
dori degener sanguis. Hunc nobilitas
notum facit. sed angustia rei fami-
liaris inclusus esse mallet ignotus. Il-
le utroque circumfluus vitam celebrē de-
flet. Ille nuptiis felix. orbus libris.
alieno censum nutrit heredi. Alius pro
le letatus. filij filieque delictis mestus
illachrymat. Idcirco nemo facile cum
fortune sue conditione concordat. In-
est enim singulis quod ineptus ignoret.
expertus exhorreat

cior tanto leniori aduersi-
tate perfruitur. tercio
concludit ex his felicita-
tam fortuitā amarā esse
et miserā. quarto inue-
nit per hōies. scilicet ibi
Adde quod felicissimi. ter-
cia ibi Quā multis. quā
ta ibi. Quid igitur o mor-
tales. Quarto dicit. quis
est hō tam ppositite felici-
tatis. i. tam copiose felix
ut non nixetur. i. discorde-
et aliqua pre cum gloria
te. i. cum dispendio sui sta-
tus. i. sue fortune. Quod di-
nullus est ita felix. quia
conditio. i. status huma-
norū bonorū ē anxia res
i. misera res. que hominib;
ni nunquā tota proueniat
vel nunquā perpetua sub-
sistat. Tunc declarat quod
nō tota pueniat homini

quia huic. i. alicui homini exulcerat census. i. abundat pecunia. scilicet aliud sibi
deficit. quod degener sanguis. i. ignobilitas est sibi pudori. hunc autem. i. alium
homine nobilitas facit notum. scilicet ipse inclusus angustia rei familiaris id ē
paupertatis mallet. i. magis veller esse ignotus. Ille. i. alter hō circumfluus
i. circumdatus utroque. i. tam diuitijs quam nobilitate. ipse deflet celibem vitam
i. castam vitam. quod nō potest forsā ducere uxorem. Ille. i. alter homo fes-
lix nuptijs. i. habendo uxorem orbus. i. carens liberis. i. pueris. ipse nutrit. i.
congregat censum alieno heredi. Alius autem letatus prole ipse mestus il-
lachrymat. i. ingemiscit delictis. i. pro criminibus filij vel filie sue. Idcirco ne-
mo facile concordat cum conditione sue fortune. Inest enim singulis hominib;
aliquid quod ipse ineptus ignoret vel expertus ipsum exhorreat. et
sic rixatur cum qualitate sui status. ¶ Nota quod nō est homo tam fes-
lix quin inueniat aliquā conditionē in se quā veller non habere. propter quod
misera est conditio humanorū bonorū. quia nunquā homini tota puenit. quod
aliquis cōtemnere omnia potest. scilicet omnia habere nemo potest. Et elicit
vna ratio ex ista que talis est. Illi conditio humanorū bonorū nō tota pro-
uenit cui suus status in aliquo displiceat. scilicet nullus inuenitur tam felix cui
status suus nō displiceat in aliquo. sicut declarat in ista. ergo etc. ¶ Inter
sanguis seruilis conditionis dicitur degener. quod homines naturaliter liberi sunt. scilicet per
seruitutē degenerant a natura. ¶ Nota quod vita casta dicitur vita celebs
quā celestis. quod in carne viuere propter carnē est vita celestior angelica. ¶ No-
ta etiam Hugonem quod illachrymari est intus lachrymari. vel cum dolore la-
b i.

Liber Secundus

chrymari. et est deponentis generis. licet fm antiquos inueniat neutrum generis. et sic boetius ponit hic in neutro gne. cum de melius illachrymar

Nicondit phia
q hō magis felix leuior
ri aduersitate. psteritur
euz hoc pando boetii
ad alios. Et dicit. adde
pdictis q sensus cuiusli
ter hominis felicissimi. i.
fortunatissimi est delica
tissimus. i. impatiētissi
mus nisi ad mētē suam
cuncta suppetant. i. abū
dent. ipse erit insolens. i.
impatiens oīs aduersi
tatis. et psteritur a sua
felicitate quibusq̃ mīn
imis aduersitatibz. adeo
perigua sunt. i. valde exi
gua. q fortunatissimis
detrāhūt. i. auferūt sum
mā. i. pfectionē beatitudi
nis. O boeti q̃ mul
tos esse cōiectas. i. opina
ris. q se arbitrent proxi
mos esse celo. i. deo. si eis
pgrigeret minima ps de
reliquis id est de piciu
lis tue fortune. hic locus

quē tu vocas exiliū est patria incolentibz. i. habitantibz. et ita eoz iudicio
spectat ad felicitatē. Uniuersalit̃ ergo de rebz fortunis cōsulit. adeo nihil
est miserū nisi cum tu pures. i. nisi ex reputatiōe animi tui estimes. et cōtra
.i. per p̃rariū omnis sors est beata eq̃nimitate. i. patiētia anīmī tolerāris
Quis est ille tam felix q̃ cum dederit manus impatiētie. i. cum scūs fue
rit impatiens quin ipse nō optet mutare statū suū. q. d. nullus tam felix.
Nota q̃ forsā aliq̃s diceret. nulli hōi placet status suus si deest si
bi magnū fortunū. s. defect⁹ modici boni nō impedit p̃placentiā status
quin hō totaliter sit felix. Hoc excludit phia dicens. q̃nto aliq̃s est felicior
tanto est delicatior. et q̃nto est delicatior tanto magis gūatur ex defectu
modici boni. et sic felicissimis detrāhit p̃plementū beatitudinis. **N**ota
q̃ vna et eadē res quā vnus iudicat spectare ad miserū. alius iudicat spe
ctare ad felicitatē. Ergo de phia. q̃ locus quē tu exiliū vocas incolentibz
est patria. **N**ota q̃ quātumcūq̃ hō sit abundās rebz fortunis si ali
quid displicet sibi in statu suo. ipse optat statū suū mutari p̃mendādo sta
tum alterius. Uñ miles emeritis laudat statū mercatoris. ecōtra merca

Adde q̃ felicissimi cuiusq̃ deli
catissimus sensus est. et nisi ad nutus
cuncta suppetant. omnis aduersitatē
insolens minimis quibusq̃ psterni
tur. Adeo perigua sunt que fortuna
tissimis beatitudinis summā detra
hunt. Quā multos esse cōiectas qui
sele celo priuos arbitrent. si de for
tune tue reliquis ps eius minimacō
tingat. Hic ipse locus quē tu exiliū
vocas incolentibz patria est. Adeo ni
hil est miserū nisi cum putes Cōtraq̃
beata sors omnis est eq̃nimitate tole
rantis. Quis est ille tam felix qui cū
dederit impatiētie manus statū suū
mutare non optet

et epus pic
et agricole vrb
lio inco stantie
allimptit
Seneca. ix. ep
nō est beatus q

Quā
mane felici
Que si etiā
tur. tamē q̃
retineri nō
sit moralit̃
do. que nec
tua p̃durat.

calium. que ne
nientes. nec ip
q̃ felicitas et d
Bernhardus
bulatione. nū
nus in antici
Thuc. quin m
culare minerva

Quid
petitis intra
vos inficiā
breviter tibi
tis. Est nō
Nihil inq̃
fueris poss
vnq̃ velis.

tranquillitate
tionē in epatic

Prosa quarta

roz expertus picula marina laudat militiā. Sicut legispiri laudat agricolas
et agricole vrbanos Sicut exemplū parer in de scholarii disciplina de fi-
lio incōstantie. qui habens displicentiā vnius status semp alium et alium
assumpsit ¶ Nota q̄ dicit (nihil est miserū nisi cum pures) Un̄ dicit
Seneca. ix. epla. Miser est qui se beatū non iudicat. licet mundo imperet
nō est beatus qui se beatū non esse putat.

¶ Quā multis amaritudinibz hu/
mane felicitatis dulcedo respersa est.
Que si etiā fruēti iocunda esse videat
tur. tamē quominus cum velit abeat
retineri non possit. Liqueat igitur q̄
sit mortalium rerum misera beatitu/
do. que nec apud equānimos perpe/
tua p̄durat. nec anxios tota delectat

ralium. que nec p̄petua p̄durat apud equānimos id est cōstantes vel pa-
tientes. nec ipsa tota. i. simul delectat anxios id est miseros ¶ Nota
q̄ felicitas et dulcedo humana nō est sine amaritudine. quia dicit beatus
Bernhardus Nunq̄ in honore sine labore. nunq̄ in p̄elatione sine tri-
bulatione. nunq̄ in sublimitate sine vanitate quis esse potest. Item Ala-
nus in antiochiano dicit Sed nihil inuenio quod in omni parte beate
¶ Quia. quin multas nobis deferre querelas possit. si nostram velit ac-
cusare mineruam

¶ Quid igitur o mortales extra
petitis intra positam felicitatē. error
vos insciciaq̄ confundit. Ostendam
breuiter tibi summe cardinē felicita-
tis. Est ne aliqd̄ tibi teipso preciosius
¶ Nihil inquit Igitur si tui compos
fueris possidebis. qd̄ nec tu amittere
vncq̄ velis. nec fortuna possit auferre

tranquillitatē animi tu possidebis quod nunq̄ amittere velis. scz delecta-
tione in cōgatione perfecte p̄tutis. nec fortuna poterit tibi vncq̄ auferre

¶ Hic p̄bia ostendit for-
tuitā felicitatē esse ama-
rā et miserā. dicens Quā
multis amaritudinibz dul-
cedo humane felicitatis
est respsa. i. p̄mixta. que
etiā si videat iocūda hōi
fruēti. tñ non p̄t retineri
quominus. put hō habe-
at eam cū velit abeat. i.
nō potest retineri ad vo-
luntatē hominis. et liqueat
i. manifestū est q̄ miseres
ra sit beatitudo rerz mor-

¶ Hic p̄bia inuēit
extra homines. et dicit sic
¶ Mortales quare peti-
tis. i. queris extra id est
in rebus exterioribz felici-
tatem positā intra vos
error et inscicia id est ig-
norantia confundit vos
ostendam tibi breuiter
cardinem id est radicem
summe felicitatis Est ne
aliquid tibi p̄ciosius te-
ipso. nihil indez. Sicut
tur fueris compos tui p̄-

Liber Secundus

¶ Nota q̄ duplex est beatitudo. scilicet perfecta et imperfecta. perfecta beatitudo habet post hanc vitam. et est vita eterna. de qua loquitur Iohannes dicens *Hec est vita eterna ut cognoscatur te solū verū deū. et quē misisti ih̄m xp̄m.* Alia est beatitudo imperfecta que potest esse in presenti vita. quā philosophi posuerunt consistere in operatione optime virtutis. Unde radix talis beatitudinis est tranquillitas animi ex moderatōe et sedatione passionū per habitū virtutis. per talem autē tranquillitatē homo efficitur sui proprius ut non deiciatur passionibus. ista autē tranquillitas nō est querenda in rebus exterioribus. sed solum habere esse in animo hominis. de qua beatitudine et tranquillitate hic loquitur philosophus dicens *Quis igitur o mortales etc.* Et Seneca loquens de eadem felicitate. *ix. epistola. dicit. Summū bonū extrinsecus instrumenta nō querit. domi colitur. ex se totū est. incipit fortune esse subiectū. si quā prem sui foris querit.* Item Seneca. *xxij. epistola dicit. Felicitas auditur tuta est. quasi aut unde perveniat quāvis ex bona scientia. ex honestis studiis. ex rectis actionibus. ex preceptis fortis tutoris.* Et *xxxi. epistola dicit. Illud bonū est querendū quod nō fiat de die in diem peius. quod est hoc. aumus sed hic rectus. bonus. magnus. quod aliud vocas hunc animū quē deum in corpore humano hospitari.* Et *x. epistola dicit. Laus da bonum in homine quod eripi nō potest. quod est proprium hominis queris quod sit illud. animus et ratio perfecta. rationale namque animal est homo.*

¶ Hic philosophus probat verā felicitatē non posse consistere in rebus fortuitis tribus rationibus. scilicet az ponit ibi *Ad hec. tertia ibi. Et quoniam prima ratio talis est. In illo nō consistit felicitas hominis. quod potest auferri ab homine. sed bona fortune sunt hominibus. secundum etc.* Maior est nota. quod summū bonū est proprium hominis. bonū autē quod auferri potest non est summū bonum. quia illud quod auferri nō potest melius est eo quod auferri potest.

¶ Minor patet. quia bona fortune potest auferri cum sint mutabilia. Unde dicit in *lra. Ut agnoscas beatitudinē nō posse consistere in rebus fortuitis. sic collige per tales rationes. Si beatitudo est summū bonū nature degentis ratione. id est nature rationalis. nec illud est summū bonū quod villo modo potest eripi. id est auferri. quia illud bonū quod nequeat. id est nō possit auferri hoc precellit. id est melius est eo quod potest auferri. Ex quo manifestū est. quod instabilitas fortune nō possit aspirare. id est accedere ad beatitudinē accipiendam.*

¶ Nota quod beatitudo est summū bonū. quia in *tercio huius propositi secunda dicitur quod beatitudo est status perfectus aggregatōe omnium bonorum. et beatitudo est summū bonum nature degentis. id est viventis ratione id est nature rationalis.*

¶ Atque ut cognoscas in his fortuitis rebus beatitudinē consistere non posse. sic collige. Si beatitudo est summū nature bonum ratione degentis. nec est summū bonum quod eripi villo modo potest. quoniam precellit id quod nequeat auferri. manifestū est quin ad beatitudinē percipiendā fortune instabilitas aspirare non possit.

sicut hominis
ca. Nullum ei
maneria nemo
bonis exterior
Lectis est in
Et idem in ei
exterioribus. ergo
ris non consistit
eis organice. quod
quap fortuna
de bona fortuna
in enti. Natur
et potum et re

¶ Ad beatitudinem
tas rebus. v
esse mutabili
ca fore esse p
Sic sit. met
quod amitti
re continuu
cem. An vel
putat. Sic q
quod equo an

scit. si nescit que
morante. qui d
amitat illud qu
nie ipsum esse fel
ne. quia nō cura
si amiserit bonu
illud bonum. et
lanimo. sicut c

¶ Nota
mine potentem
excludit timorem
non sine homine
est et securus sul
¶ Item nota. ex
taz. ipse clu

Prosa quarta

sicut hominis. qz hominū genus arte z rōne vivit. ex phemio metaphisice. Nullum enī alioz animalū est felix. ex decimo ethicor. Bruta enī amantia nemo felicitabit. pmo ethicor. Et talis beatitudo nō consistit in bonis exterioribz. sed in actu sapiētie. quia dicit Aristot. in libro politicor. Testis est mihi deus qz in bonis exterioribz nō p̄sistit summū bonum. Et idem in eis dē. Nos sumus felices z dij. dij autē nō sunt felices bonis exterioribz. ergo nec homines. Nota qz licet in bonis exterioribz fortuitis nō consistit felicitas formaliter z essentialit. tamē felicitas consistit in eis organice. quia deseruiūt ad felicitatē veram. sine enī rebus exterioribz quaz fortuna dñā est nō contingit esse felicem supple organice. ex libro de bona fortuna. z ex decimo ethicor. Opus est exteriori p̄sentate om̄ni enti. Natura enī p se nō est sufficiens ad speculandū. s; oportet cibum et porum z reliquū famulatum p̄existere

¶ Ad hec. quem caduca ista felicitas vehit. vel scit eam. vel nescit tam esse mutabilem Si nescit. que nā beata fors esse potest ignorantie cecitate Si scit. metuat necesse est. ne amittat quod amitti posse non dubitat. Quare continuus timor non sinit esse felicem. An vel si amiserit. negligēdum putat. Sic quoqz peregrile bonum est qd equo animo feratur amissum

¶ Nōc p̄s̄a ponit secundā rōnem que talis est. Ille qui felix ē fortuita felicitate aut scit eam mutabile esse aut nescit. Si nescit est ignorās. z p̄ p̄ns est infelix. Si scit eam esse mutabile. necesse est qz timeat ne eā amittat. cui dē inest p̄tinuus timor felix esse nō potest. Vñ dicit in lra sic. Ad hec scz p̄dicta addā aliā rōnem. homo que vehit id ē ducit ista caduca. i. fortuita felicitas. vñ scit eam esse mutabile. vñ ne

scit. si nescit quenā fors beata. i. que felicitas beata potest esse cecitate ignorantie. qst dī. nulla. Si scit eam esse mutabile. necesse est vt metuat ne amittat illud quod nō dubitat posse amitti. quare cōtinuus timor nō sinit ipsum esse felicem. Et forsā diceret. homo nō timet amissionē fortune. quia nō curat verum eam amittat vel non. Hoc excludens p̄s̄a dicit si amiserit bonum fortuitū. z putat illud negligendū. i. non curandū. tunc illud bonum erit valde exile. quod amissum feratur equo animo. i. equas li animo. sicut cōseruatum. z per cōsequens illud non est summū bonum

¶ Nota ex tercio huius prosa. ix. qz vera z p̄fecta felicitas facit hominē potentem. reuerendū. celebrem z letum. ergo vera z p̄fecta felicitas excludit timorem. z per cōsequens p̄tinuus timor qui excludit leticiam nō sinit hominē esse felicem. vñ de Seneca. ix. ep̄la dicit Ille beatissimus est z securus sui possessor. qui crastinū diem sine sollicitudine expectat.

¶ Item nota. ex quo felicitas p̄sistat in speculatiōe dei z substantiāz sepa. rap. ipsa excludit cecitatem ignorantie. in qua ignorātia felicitas esse non potest

Libet Becūdu

¶ Dic ponit p̄biter/
ciam rōem que talis est
Si beatitudo cōsisteret
in rebus fortuitis. cum
bona fortuita finiuntur
morte hoīs. sequitur q̄
omnis hō in morte fie/
ret miser. qđ nō est verū
quia multi p̄ mortē p̄s/
quuti sunt felicitatē. sic
martires et alij sancti. q̄
p̄pessi sunt maxima to/
menta vt p̄sequerentur
beatitudinē in aīa. Dicit
ergo sic in brā. Quonā
tu idē es hō. cui ego scio
esse p̄sualum p̄ multis. i.
valde multis demōstra/
tionibz mētes. i. animas
hoīm nullo mō esse mor/
tales. z cum sit clarum
i. manifestū fortuitā feli/
citātē finiri. i. terminari morte hoīs nequit. i. nō potest dubitari si hec for/
uita felicitas potest asserre. i. dare beatitudinē quin omne genus mortas/
lium. i. hoīm labatur in miseriam in fine mortis. Sz si scimus multos scz
sanctos quesisse fructum beatitudinis nō solum morte. verum etiā dolo/
ribz z supplicijs. quonā modo. i. per quē modum p̄sens vita supple bo/
nis fortuitis ornata potest facere beatos. que vita transacta. i. terminata
non efficit miseros. qđ di. nullo modo. ¶ Nota q̄ cuius p̄ntia est cau/
sa felicitatis. eius absentia est causa miserie z infelicitatē. Sicut em̄ nauis
ea per sui p̄sentia est causa felicitatis navis. sic eius absentia est causa pe/
riculationis eius. ex scđo p̄sicoz. Si ergo bona fortune per sui p̄sentia
essent causa beatitudinis. per sui absentia essent causa miserie. Cum autē
in morte hominis bona fortune relinquunt hominē fugiendo. z homo re/
linquit ea moriēdo. omnis homo post mortem esset miser z infelix. quod
falsum est. nam multi post mortem p̄sequunt beatitudinē. Et quia forsā
aliquis diceret. mortuo homine moritur z anima eius. z sic post mortē nul/
lam p̄sequetur beatitudinē. Hoc excludēs p̄bia dicit ad boetii. tu es idē
ille cui p̄sualum est multis demōstrationibz animas hoīm esse immortas/
les. ¶ Nota q̄ omnes leges in hoc cōueniunt q̄ anima intellectiua
hoīs sit immortalis. separatur em̄ ab alijs sicut p̄petuū a corruptibili. ex. ij.
de aīa. z hoc est rōnabile. q̄ anima intellectiua immaterialis nō est educē/
ta de potētia materie. sz ab extra. scđa deo. ipsa em̄ s̄m Augustinū creādo in/
funditur z infundēdo creatur. p̄pter qđ cum ab eisio materie sit causa p̄pe/
tuitatis s̄m Commentatore p̄mo celi z mundi. Anima intellectiua im/
materialis existens ipsa est immortalis.

¶ Et quonā tu idem es cui p̄sua/
sum atqz insitum p̄ multis demonstra/
tionibz scio. mētes hominū nullo mo/
do esse mortales. Lūqz clarum sit for/
uitam felicitatē corporis morte fini/
ri. Dubitari nequit si hec asserre bea/
tudinē potest. quin omne mortaliū
genus in miserā mortis sine labatur
¶ Si multos scimus beatitudinis fruc/
tum nō morte solum. verum etiā do/
loribz supplicijsqz quesisse. quonā mō
p̄sens vita facere beatos p̄. que mi/
seros transacta nō efficit

M
¶ Dic in
nū ab immort

¶ Det

Uit

Lau

Stabilisq

Sterni fla

Et fluctib

Luratspe

Donnis

Bibulas

Illud prote

Toris viri

Dependul

Pondus f

Fugiens p

Sortem se

Humili do

Lertus fig

Quamuis

Disiens

Tu condit

Felix rob

Duces se

Ridens e

nat anster pr
re debeat vi
reculant ferre
ego fugiens

Metrum quartū

Hic incipit quartū metrū huius secundi quod dicitur metrū anacriū
tū ab inuētoze. iambicū a pede p̄domināte. dimetrū a numero pedū. cas

Metrū quartū secundi libri

Uisquis volet pennem

Lautus ponere sedem

Stabilisq. nec sonori

Sterni flatibus euri

Et fluctibus minantem

Lurat spernere pontum.

Montis cacumen alti

Bibulas vitet arenas

Illud proteruus auster

Totis viribus virget

He pendulum solute

Pondus ferre recusant

Fugiens periculosam

Sortem sedis amene

Humili domū memento.

Lertus figere saxo

Quamuis tohet ruinis

Discens equora ventus

Tu conditus quieti.

Felix roboze valli

Duces serenus euum

Ridens ethenis iras

stat auster proteruus. i. ventus impetuosus. Tunc assignat causam qua
re debeant vitari arene quia he arene solute. id est disiuncte per siccitatem
recusant ferre. i. nolunt portare pendulum pondus. i. labile pondus. Tu
ergo fugiens periculosam sortem. i. euentū amene sedis. i. amene mansionis. et

ralecticū quia deest vna
syllaba ad p̄plemētū me
tri. Nunc metro adiun
git metz. feregratius sic
dictū ab inuētoze. de q̄
superius dictū est. In hoc
ergo metro philosophia
p̄mendat vitam medio
cre p̄ talem metaphora
Edificiū constructuz in
loco nimis alto. vget tēs
pestibus ventoz. et fun
datū in loco arenoso de
fluit. sed fundatū in loco
humili et saxoso vtrunq.
vitat incōmodū. sic vita
p̄ns nimīū eleuata. p̄spe
ritare vel nimīū dep̄ssa
aduersitate frequēter eū
tu inopinato calamitatib.
bus defluit. mediocris
autē secuta manet. Quis
cit ergo in littera. Quis
quis hō cautus volz po
nere sedem pennem. id
est firmā mansionē et ipe
stabilis existens nec ves
lit sterni. id est deici. so
noris flatibz euri. i. illius
venti. et q̄sqs curat sper
nere pontū minantē fluc
tibus. i. mare fluctuans
ille vitat cacumen. i. sum
mitatē alti montis et vi
tet arenas bibulas. i. sic
cas. Tūc assignat cām
q̄re debeat vitari in edifi
cando cacumē alti mon
tis. qz illud. s. cacumē al
ti mōtis vget. i. manife

Libec Becūdu

tertus exis memento figere. i. stabilire domū tuā in humili saxo. i. de pſſo lapide q̄uis ventus miscens equora. i. voluens maria tonet. i. ſeniat ruiſ nis. i. ſtatibus ruinofis. tu felix conditus roboze. i. firmitate quieti valli. i. munitionis ⁊ tu ſerenus. i. tranquillu duces. i. ages euū. i. vitā tuā. ridēs id eſt deridens ⁊ pro nihilo habens iras. i. pſecutōes etheris. i. aure ſeuieſ ris venti ¶ Nota q̄ omis virtus ſupfluitate corripit cū virtus conſi ſtat in medio. ¶ Eſt em virtus habitus electiuus in medietate pſiſtēs reſ cta rō ne determinatus. iō ois ſupfluitas tanq̄ vicioſa vitanda eſt ¶ Phia ¶ Docet vitare ſupfluam proſperitatē quā designat p̄ cacumen alti monſ tis. q̄ proſperitas plerūq̄ impugnat inuidia ⁊ potētia magnatum q̄ ven tū impellentē designat. Docet etiā vitare nimā paupertatē quam deſig nat bibula arena. q̄ paupertas reculat ferre indigētiā necēariozū que p̄ po dus pendulū designat. indigētia em grauat hoiem ad modū p̄ duli pōs deris ¶ Nota ſecuritas ſm Tullii in rethorica ſua eſt p̄tus incōmo ditates imminētes ⁊ inchoate rei affines nō formidās. que ſecuritas ma xime appetenda eſt. p̄pter quod phia docet appetere vitā mediocrē q̄ redi dit hoiem ſecuz ſm illud poetici. Sedio curiſſimus ibis. ⁊ Oaro Tu ra mage puppis eſt medio que ſumme ferē. Quā vitā mediocrē designat p̄ humile ſaxū. in quo edificii impetu venti nō deſciſ. nec inundatōibz tā q̄ bibula arena diſſoluit ¶ Nota q̄ duplex eſt paupertas. voluntaria ⁊ leta. alia inuolūtaria ⁊ triſtis. Prima paupertas eſt appetenda. ſcda fugiē da. De prima loquit̄ Sen. in epla. Honeſta reſ eſt leta paupertas. paup tas em expedita ſecura eſt. Et xvij. epla. ¶ Lucille incipe cum paupertate h̄re p̄meritum. aude p̄temnere opes. nemo alias eſt deo dign⁹ q̄ opes p̄temperit. Scda paupertas. i. inuolūtaria ⁊ triſtis fugiēda eſt. q̄ moza lis eſt ⁊ rōe triſticie ſtupēfacit ⁊ corrumpit naturam

¶ Nic incipit q̄nta. p ſa huius ſecundi. in qua phia ponit remedia ma gis mouentia Boetiu ad oſtendendum q̄ bo na fortune ſunt contem nenda ⁊ minus eſſe doſ lendum de amiſſione eo rum. Iſta autem reme dia ſunt rationes ſump te ex conditionibus par ticularium bonozū for tūne. ſcilicet diuitiarum bonozum. poteſtatum ⁊ glorie. Et primo oñdit hoc de diuitijs. q̄ non ſunt magnopere appetende ponendo vnam rationem generalē reſpiciē tē omia bona fortune. Scdo ponit rationes de diuitijs ibi. Diuitie. Pri mo intendit rale rōem. Nullus magnopere deſit illud appetere qd nō po

¶ Proſa quinta libri ſecundi

Ed quoniam rationum ſaz in te mearum fomēta deſcendūt paulo validioribus vtendum puto. Age enim ſi iam caduca ⁊ momenta ria fortune dona non eſſent. Quid in eis eſt quod aut veſtrum vnq̄ fieri q̄ at aut non p̄ſpectum conſideratum q̄ vileſcat

¶ Et primo oñdit hoc de diuitijs. q̄ non ſunt magnopere appetende ponendo vnam rationem generalē reſpiciē tē omia bona fortune. Scdo ponit rationes de diuitijs ibi. Diuitie. Pri mo intendit rale rōem. Nullus magnopere deſit illud appetere qd nō po

teſte ſuū ⁊ q̄ ſunt muta re vnde dicitur diu validioribus ſi em dona ſo toria ad mo pſpectū ⁊ in na fortune ſu na fortune n ephymation hois. q̄ ſm ¶ Nota q̄ na fortune lēntia vel ca

¶ Diuitie cioſe ſunt.

an vis pge

dendo ma

nitent. S

odioſos. c

manere apu

tranſſertur

pecunia cū

di vſu. deſi

familis. dicitur

rum eſſe app

non ſunt mu

ſunt p̄cioſa

petitur miſi b

ne ex ſui natu

ne ex parte v

minem auaru

nem. Dicit en

ra veſtra vtē

aut vis conge

non ſunt p̄cio

Diosa quarta

test esse suū z quod in se p̄sideratūz est vile. sed oia bona fortuita s̄ h̄mōi q̄ sunt mutabilia. ideo non p̄nt esse p̄pria hoīs z in se p̄siderata vilesūt. **¶** zc. vnde d̄r in littera. **Q**uā fomenta. i. medicamēta mearū rōnum vrent dū validioribz rōibz. i. magis mouentibus. Age est aduerbiū horrandi si em̄ dona fortune non essent caduca. i. casuālia z momētaria id est transitoria ad modū momenti quid est in eis quod vnq̄ queat fieri vestrū aut p̄spectū z in se cōsideratū non vilesūt. q̄si diceret nihil. **¶** Nota q̄ bona fortune sunt caduca z transitoria. q̄ dicit Sen. lxxvi. ep̄la. Om̄ia bona fortune nobis accidunt. sed nō adherent et si abducant sine vlla r̄ti laschymatione discedunt. ex quo p̄ si mutabilia sunt q̄ nō sunt p̄pria bona hoīs. q̄ fm̄ eundē Senecā. Nihil p̄rium dicas quod mutari potest. **¶** Nota q̄ bona fortune in se p̄siderata vilesūt. q̄ d̄r Iohes ch̄r̄. Bona fortune in seipsis veterascunt z p̄sumunt aut ab extraneis dolo v̄l violentia vel calumnia diripiuntur.

¶ Diuitie ne vel vestra v̄l sui natura p̄ciosae sunt. Quid eaz potius. an v̄l ne. an vis p̄geste pecunie. Atq̄ he effundendo magis q̄ coarctando meli⁹ nitent. Siquidem auaricia semper odiosos. claros largitas facit. Ex si manere apud quenq̄ nō potest. quod transfertur in alterum tunc est p̄ciosa pecunia cū translata in alios largienti v̄l v̄su. definit possideri

¶ Hic p̄bia ponit rōnes de diuitijs in specia li. q̄ nō sunt magnopere appetende. Sc̄do. p̄bat hoc generaliter de diuitijs ibi. Quid aut̄ Diuitia diuidit in quinq̄ p̄tes fm̄ q̄ quinq̄ s̄t gēs nera diuitiaz que p̄bat nō multū esse appetēda sc̄z pecunia. gemme. possessiones. vestes. z famuli. Primo ostendit p̄positū de pecunia. secundo de gemmis ibi. An gemmarū. tercio de possessionibus ibi. An vos Quarto de vestib⁹ ibi. Jam vero. Quinto de

famulis. ibi. An vero Primo duabus rationibz probat diuitias nō multum esse appetendas. secūda ibi. At eadem. Prima ratio talis est. Illa non sunt multuz appetenda. que nec ex sui natura nec ex natura vtentis sunt p̄ciosa. diuitie sunt huiusmodi. **¶** zc. Maior est nota quia nihil appetitur nisi bonum z p̄ciosum. Minor declaratur. diuitie non sunt bona ex sui natura. quia non faciūt bonum eum cui adueniunt. Nec sunt bona ex parte vtentis. quia non inquantū conseruantur. sic enim faciunt hominem auarum. nec inquantum distribuuntur. quia sic relinquūt hominem. Dicit enim in littera. Diuitie vel sunt p̄ciosae sui natura aut natura vestra vtentium eis. quid earum est potius. id est p̄ciosius an aurū aut vis congeſte pecunie. id est congregatē. atqui pro certe. he sc̄z diuitie non sunt p̄ciosae conseruando eas. quia melius nitent effundendo. id est

Liber

Secundus

distribuendo eas q̄ coaceruando. i. retinendo eas. siquidē auaricia q̄ pes
cuniā coaceruat sp̄ facit hoies odiosos. z largitas que pecuniaz effundit
facit claros. i. honestos. Subdit. est illud quod trāsfertur in alterū nō po
test manere apud quēq̄ tunc est preciosa pecunia loquendo hyronice euz
ipsa vsu largiendi translata in alios desinit possideri. ¶ Notandum
q̄ aliquid est bonū dupl'r. vel ex natura sui vel ex natura vtentis. Illud ē
bonū ex natura sui quod a se vel in se habet vnde sit bonū. z cuiusq̄ adue
nit facit ipsum bonū sicut ratio recta. pax z similia. sed illud ē bonū ex p
te vtentis quo si aliquis pueniēter vras aliquid inde. puenit. ¶ Nota
fm Bernhardū. Solus error hoim facit q̄ aurū z argentū reputant pre
ciosa. cum sint nisi terra rubea z alba. ¶ Nota q̄ Seneca. lxxvii. epla
probās diuitias nō esse bonas sic arguit. Quod bonum est bonos facit.
diuitie nō faciunt bonos. q̄ diuitie bone nō sunt. Itē bonū ex malo nō fit
diuitie autē sūt ex auaricia que mala est. q̄ bone nō sunt.

¶ Hic ponit scđam ra
tionem que talis est. Ill
la nō sunt multū appetē
da que a pluribus non
possunt possideri. z non
transeunt ad alium sine
paupertate aliorum. di
uitie sunt huiusmōi. ex
go. rē. Unde dicit in lra
Si eadē pecunia quāta
est vbiq̄ gentium. i. apd
oīes gentes si illa pge
ratur apud vnum hoiez
ipsa facit ceteros hoies
inopes sui. i. carentes. et
vna vox pariter tota. id
est simul replet auditū
multoz. diuitie autē non
possunt trāfire in plures
nisi comminute. i. diuise in pres. quod cū factū est. s. q̄ pminute transeunt
in alios. necē est vt illos faciāt paupes quos relinquūt. Et tūc exclamat
pera diuitias dicēs. V igit supple dico diuitias esse angustas. i. arcas z in
opes q̄s nō licet pluribz habere totas. z q̄ nō veniūt ad quelibet sine paup
tate ceteroz. i. alioz hoim. ¶ Nota q̄ diuitie nō veniūt ad quelibet sine
alioz pauprate. vñ Sen. in de re. for. Pecuniā pdidisti quaz vt haberēs
altus an te pdidit. pdidisti pecuniā habēs vno piculo min⁹. q̄ te felice si cū
illa auariciā pdidisti. Et idē. lxxvii. epla. dr. Diuitie aios inflant. super
biā pariunt. inuidiā prahūt. mēte alienāt. timorem inducūt. insolētiā fa
ciūt. nihil at aliud insolētiā ē q̄ spes false magnitudinis. q̄ diuitie bone nō sūt

¶ At eadem si apud vnū quāta ē vbi
q̄ gentiū congeratur. ceteros sui ino
pes fecerit. Et vox q̄dem tota pariter
multotū replet auditū Vestre vero di
uitie nisi cōminute in plures transire
nō possunt. Quod cū factū est. paupe
res necesse est faciāt quos relinquunt
Digitur angustas inopesq̄ diuitias
quas nec habere totas pluribus licz
et ad quemlibet sine ceterozum paup
tate non veniunt

¶ An gen
sed si quid
gemmarū
quidem m
admiror.
m atq̄ pp
bilisq̄ nat
Que tam
distinctō
tudinis m
cellentiam
fram null
mas vehemē
bonū suū. Q
q̄ dicere. q̄
pulchriū re
q̄ms traba
eō dūtoris z
stra excellē
¶ Nota q̄
pili. epla. Hen
na laudare. q̄
Nō faciūt eo
Puma ē ani
gerabilis. qu
quod dicit p
est vltimē pu
¶ An vo
lectat. B.
mī operis
dam seren
Sic celum

Prosa quinta

¶ An gemmarum fulgor oculos trahit sed si quid est in hoc splendore precipui gemmarum est lux illa non hominum. Quas quidem mirari homines vehementer admiro. Quid est enim carere animemotui atque propage. quod animata rationaliumque nature pulchritudo esse iure videatur. Que tamen si conditoris opera suisque distinctione postremo aliquid pulchritudinis trahunt. infra vestram tamen excellentiam collocare admirationem vestram nullo modo merebantur.

mas vehementer admiro homines mirari. id est mirando desiderare tantum bonum suum. Quid est enim carere motu animae atque propage. id est incrementum membrorum. quasi diceret. quod respiratur in rebus inanimatis. quod iure videatur. id est videri debere esse pulchritudinem rei animatae et rationabili nature. quasi diceret nihil. quod gemme tamen si propriis trahant. id est recipiant aliquid postremo pulchritudinis opera. id est diligentia conditoris et sui distinctione. id est specifica formatione. tamen ipse collocare infra vestram excellentiam. id est dignitate nullo modo merebantur vestram admirationem.

¶ Hora quod non est gloriandum de gemmis tantum de proprio bono. quod dicitur Seneca. xlii. epistola. Nemo gloriari debet nisi de suo. quod enim est stultius quam in homine aliena laudare. quod est eo demeritis qui ea miratur quod ad alium transferri potest. primum praeferunt non faciunt equum meliorem aurei freni. **¶** Hora quod quadruplex est pulchritudo. Prima est animalium rationabilium. secunda est brutorum sensibilibus. tertia plantarum vegetabilium. quarta est rerum inanimatarum. in quo genere gemme collocantur propter quod dicitur philosophus. Si gemme trahunt aliquid postremo pulchritudinis. id est ultimum pulchritudinis.

¶ An vos agrorum pulchritudo delectat. B. Quidni. Est enim pulcherri mi operis pulchra portio. Sic quondam sereni maris facie gaudemus. Sic celum sidera lunam so-

¶ Hic philosophia ostendit quod gemme non sunt appetende tantum proprio bonum hominis. intendens tale rationes. Quicquid bonitatis vel pretiositatis est in gemmis. hoc consistit in luce et splendore gemmarum sed lux gemmarum non est proprio bonum hominis. sed est bonum ipsarum gemmarum. ergo non. Unde dicit in littera. An fulgor gemmarum trahit oculos hominum superbie ad concupiscendum eas tantum proprium bonum. sed si quid est pretiosum. id est pretiositas in hoc splendore. illa lux est gemmarum et non hominum. quas quidem gemmas

¶ Hic philosophia idem intendit de possessionibus. sicut de agris. et intendit hanc sententiam. Bonitas agrorum vel consistit in pulchritudine eorum que de eorum aspectum. et talis pulchritudo non magis est ipsa

Libec Secūdu

hois q̄ pulchritudo flo
rum vel stellarū que etiā
am delectant aspectum
hois. z tamē nihil ad ho
mines pulchritudo isto
rū. Vel bonitas agroꝝ
consistit in vtilitate eoꝝ
que est ad sustentatōē
hominis. s; hec possessio
agroꝝ non est multū
appetenda vt sit ampla
quia natura paucis ē cō
tenta. Unde dicit in lit
tera. An pulchritudo
agroꝝ delectat vos vt
gaudeatis de ea canq̄m
de bono vestro. Et dī
boetius. Quidni. i. qua
re non delectaret. est em̄
pulchra portō operis pul
cherrimi. i. mundi. Sic
nos gaudemus facie. id
est aspectu maris sereni.
id est trāquilli. sic. i. eadē
rōe miramur celum. s; de
ra. solē z lunam. Respō
det phia. Nunquid ali
quid horum attingit te
tāq̄ p̄pziū. q̄si diceret

nō. Nūquid audes gloriari splendore alicuius taliū tanq̄ tuo q̄si diceret
nō. Nūquid tu distingueris. i. or naris vernis florib; certe nō. Nūquid tua
vbertas. i. fertilitas intumescit. i. supbit in estiuos fructus. i. p̄ estiuos fru
ctus. q̄si diceret nō. Quid raperis. i. circūdaris inanib; gaudijs supple res
putando ista esse tua bona. Quid amplexaris externa bona p̄ tuis. q̄si di
ceret frustra h̄ facis. q; fortuna nūq̄ faciet esse tua q̄ natura rerū a te fecit
aliena. Tunc dī phia. Nō nego quin ista p̄nt tibi esse vtilia fructe em̄ ter
raz. proculdubio debent alimentis animantū. i. animalib; pro alimentis
Sed si velis replere indigentia nature qd̄ facis est. i. ad sufficiētia nihil ē.
id est nō oꝝ q; petas. i. desideres affluentia fortune supple ad dilatandū
et ampliandū agros. natura em̄ paucis cōtenta est cuius satietatem si vel
vrgere. i. cogere supfluis cibis z potibus illud qd̄ infuderis ventri super
flūū aut fiet inioctūm. i. criste. aut fiet noxiū. id est periculosū

¶ Nota q̄ ex h̄cera p̄r formari talis rō. Si illud qd̄ magis videt inesse
nō inest. nec illud quod minus s; magis videt q̄ hō debet glari de pulchri
tudine celi z stellarū. z non dī. q; nihil hōz est suū. ergo minus debet glo
rari de pulchritudine agroꝝ z aliarū possessionum ¶ Nota q̄ nā

lemq; miramur. P. Num te hōz ali
qd̄ attingit. Nū audes alicuius taliū
splēdore gloriari An vernis floribus
ipse distinguens. aut tua in estiuos fru
ctus intumescit vbertas. Quid inani
bus gaudijs raperis. Quid externa
bona p̄ tuis amplexaris Nūq̄ tua fa
ciet esse fortuna. q̄ a te natura rerū se
cit aliena. Terrarū quidē fructus ani
mantū. p̄culdubio debent alimentis
Sed si qd̄ nature satis ē replere indi
gentia velis. nihil est qd̄ fortune affluē
tia petas Paucis em̄ minimisq; natura
cōtenta est. cuius satietatē si supfluis
vrgere velis. aut inioctū quod infu
deris fiet aut noxiū

Aut non est oner
vñ Seneca ep̄la
nionē nūq̄ diu
sum. Et bñs B
Sigo. Dū ven

¶ Nota q̄ B
greditur debita
dinis z molestia
ciet desiderio p̄
quia omnis inco
diu ab Hypocri
nebat. Qui dixi
sustineres tantā
do vt viuā. non
p̄pter durabilit
dit. Dulcor n
a suis appetitib;
nullūm corporis

Jam vero
vestib; putas
species est. au
ingenium mū

pulchritudo. sed
dicit in lra. Jam
re variis vestib;
pulchritudo est
terre vestib; aut
ris nihil assen
cit homine meli
Seneca Pullu
et vagina gemi
a cūmen habet.
sunt plus. Aut
minus esse iur
et auro. Si fu

An vero
facit esse felici
sunt. p̄ncipio

Prosa quinta

Natura non est oneranda superfluis. sed est alenda paucis. q: paucis contenta est
vñ Seneca epla. xvi. Si ad naturā vixeris nunq̃ pauper eris. si ad opibz
nionē nunq̃ diues eris. **O**rgani natura desiderat. opinio vero immenſ
sum. Et beatus Augſ dicit. Sumenda sunt alimenta tanq̃ medicamēta
Grego. Dñ venter nimia facietate extendit aculeus libidinis suscitatur.

Nota q: Arestoreles in quadā epla ad Alexandrū dicit. Qui tras
greditur debitū modū in pleno z vacuo nō poterit euadere furore egritu
dinis z molestias infirmitatū. Qui ergo appetit viuere z dominari renſ
ciet desiderio proprie voluptatis. nec comestione comestioni supaddat.
quia omnis incōtinens volūtate est egrorās. ij. ethicor. Et subdit Au
diuit ab Hypocrate. q: pseruauit dietas pro quibz debilitatē corpis susti
nebat. Cui dixit discipulus Doctor egregie si velles bene comedere non
sustineres tantā corporis debilitatē Qui respōdit hypocrates. Ego cōe
do vt viuā. non viuo vt comedā. Vñ dicit Arestoreles ibidē. Alimentū
ppter durabilitatē est querendū. non durabilitas ppter alimentū. Subs
dit. Multos noui qui diminuerūt de alimento z comestione. abstinētes
a suis appetitibz z parcētes gule viuentes tpace per dietas qui fuerūt sa
nissimi corporis longioris vite z boni appetitus

Iam vero pulchrū varijs fulgere
vestibz putas. quarū si grata intuitu
species est. aut materie naturam. aut
ingenium mirabor artificis

Nic phia ostēdit q
nō sit gaudendū de pul
chritudine vestiū tanq̃
de ppro bono. z arguit
sic. De illius pulchritud
dine non est gaudendū
que non est homis pul
chritudo. sed pulchritu
do vestiū non est homis
pulchritudo. sed est ipsaz vestium. ergo non est gaudendū de ea. **U**nde
dicit in lra. Iam putas pulchrū esse. i. tue pulchritudini assentendū fulge
re varijs vestibz. q: si di. nō detes hoc putare. quāz scz vestium si spēs id est
pulchritudo. est grata id est delectabilis intuitu. ego mirabor naturā ma
terie vestiū. aut mirabor ingenū id est subtilitatē artificis vestem formā
tis nihil assentēdo tibi. **N**ota q: splendor habitus exterioris nō fas
cit hominē meliorem. nisi fulgeat habitus mentis interior in eo. **U**nde
Seneca Nullus dicit gladium esse bonū. si balteus eius deauratus est.
et vagina gemmis distincta. sz gladius bonus est qui bene incidit z bonū
acumen habet. Et mucro bonus est qui omne munimē rupturus est. vñ
sunt p̃sus. Aurea nobilitas luteā si vestiāt ollam. Non ideo seq̃tur hanc
minus esse lutum. Item poeta Oinge caput lauro. tege gēmis corpus
et auro. Si fueris pridē remanebis rusticus idem

An vero te longus ordo famulor
facit esse felicē. Qui si viciosi moribz
sunt. pncipiosa domus sarcina. et ipsi

Nic phia ostēdit q
nō est gloriandū de mlt
titudine famulor tanq̃
de ppro bono. z arguit
sic. Famuli aut sunt p
uerſi in moribz. z sic sunt

Libec Becũdus

noctui aut sunt lene mo-
rigerati. tunc nihil ad te
q: hec pbitas est famu-
loz et nō tua. Tū dicit
in lra. An vero lōgus or-
do famuloz facit te esse
felicem. qui sez famuli si
sint viciosi moribz. tunc
sunt pnciosa sarcina. i.
piculosum pōdus ipse
domus. z sunt vehemē-
ter inimica sarcina ipsi
dño. Si vero sint probi
quonā modo. i. p quem
modū aliena pbitas nu-
merabit. i. cōputabit in
tuis opibus. q. d. nullo
mō. Et tūc pcludit de
omnibz pdictis. dicens
Ex quibz omnibz pdic-
tis mōstratur liquido. i.
apre nihil hoz esse tuū
bonū. que tu pputas in
bonis tuis. quibz si nihil
ineat appetēde pulchri-
tudinis. sp̄ q tibi asseri
bi poterit. qd est. i. quare est q tu doleas de amissis. vel leteris de retētis
Q. p sed si pdicta sunt pulchra naturā. i. propter naturā ppiam. quid re-
fert id tua. id est quid pnet hoc ad te. q. d. nihil. nam hec sequestrata. i.
diuisa a tuis opibz per se placuissent. non em̄ idcirco sunt preciosa q in tu-
as venere diuitias. sed qm̄ tibi videbant preciosa. ideo maluisti ea annu-
merare tuis diuitijs. ¶ Hora q serui quēsi in moribz sunt familiares
inimici domini z totius domus. de quibz postea dicitur tertio huius qn̄
ta prosa. Non est pestis efficacior ad nocendū qz familiaris inimicus. et
si videntur aliqui amici. hoc est rōne vilitatis. non rōne virtutis De qui-
bus loq̄tur Seneca in de remedijs fortune. dicens. Del musce sequi-
tur. cadauera lupi. frumēta fornice. predā sequitur ista turba. non hoīem
Item Seneca de. xli. epla. In homine illud laudandū est qd ipsius est. si
familiā formosam hz z domū pulchrā. si multū serit. si multum venerat.
nihil hoz in ipso est. s. circa ipm̄. lauda in illo qd ppiū est. qd nec auferri
nec eripi potest

Nic pbia ostēdit ge-
neralit̄ diuitias non esse
appetēdas magnopē. z
facit hoc tribus rōnibz.

domino vehemēter inimica. Sin ve-
ro pbitas. quonā modo in tuis opi-
bus aliena pbitas numerabit Ex q/
bus omnibz nihil hoz que tu in tuis
cōputas bonis tui esse bonum liqui-
do monstra. Quibz si nihil inest ap-
petende pulchritudis. quid est q vel
amissis doleas. vel leteris retētis. ¶
si natura pulchra sunt. quid id tua re-
fert. Nam hec per se a tuis quoqz opi-
bus sequestrata placuissent Neqz em̄
idcirco sunt preciosa q in tuas vene-
re diuitias: sed quonā preciosa vide-
bantur. tuis ea diuitijs annumerare
maluisti.

Quid em̄ tanto fortune strepitu de-
sideratis fugare credo indigentia cō-
pia queritis. At qui hoc vobis in cō

trarium cedit
niculis opus
supellectilis v
est. pmlis ec
possideat. Lō
dantiā suena
tys supfluita

diuitias. sicut d
desideratis. i. c
indigentia cop
vestra indigent
adiutorijs opū
nis. verū illud
cōtra. i. per pnan
sua abundantia
rūre ¶ Hora
ter quod multe
poeta Nulla die
latis opes ¶
lq̄ epla. Chau
pluribz elephan
infacibile veng
rit nobis. vt val
mus. quantū
nostri ventris ne
loco animalū a

¶ Ita ne au
bis atqz inū
nis ac sepo
ratis Sic
diuinū mer
bi splēdere n
cessiōe videā
sunt. Nos a

Prosa quinta

trarium cedit Pluribus quippe admi-
niculis opus est ad tuendam preciose
supellectilis varietatem. Verum illud
est. multis eos indigere qui multa
possideant. Contraque minimū qui abun-
dantiā suę nature necessitate. nō ambi-
tus supfluitate meriantur

diuitias. sicut declarat lra dicens. Quid autē tanto strepitu. i. tāto labore
desideratis. i. cum desiderio insistitis fortune. credo vos queritis fugare
indigentia copia. i. diuitijs. q. d. Ideo desideratis diuitias vt suppleatis
vestra indigentia. sed hoc cedit vobis in trarium. q. pluribus administrant. i.
adiutorijs opus est ad tuendam varietatem preciose supellectilis. i. possessio-
nis. verum illud est multis eos indigere qui multa possident. et etiam
contra. i. per trarium illi minimū indigent qui meriant. id est qui mensuram
suā abundantia nō supfluitare ambitus. i. cupiditatis. sed necessitate na-
ture ¶ Hora fm Seneca. multis indigent qui multa possident. pp-
ter quod multe diuitie nō fugant indigentia sed magis excitant. Unde
poeta Nulla ditari rōne potestis auari. Vos faciunt inopes quas cumu-
latis opes ¶ Hora circa hoc q. dicit (minimū indigent) dicit Seneca
lxij epla. Thaurus paucissimorum iugerum pascuis impletur. et vna silua
pluribus elephantibus sufficit. homo terra pascitur et mari: quid igitur tam
insatiabile ventrem natura dedit nobis. cum tam modica corpora dede-
rit nobis. vt vastissimorum edacissimorumque animalium auaritatem vincere
mus. quantulum est enim quod nature datur. paruo illa educatur. nō fames
nostri ventris nobis magno constat. sed ambitio. ventri autē obediētes
loco animalium annumerant. non hominū.

¶ Ita ne autē nullum est proprium vo-
bis atque insitum bonum. vt in exter-
nis ac sepositis rebus bona vestra que-
ratis Sic rerum versa conditio est. vt
diuinū merito rationis aīal nō aliter si-
bi splēdere nisi in aīate supellectil pos-
sessioe videat. Et alia qdē suis pte-
ta sunt. Vos autē (deo mēte pssiles) ab re

secundā ponit sibi Ita ne
terciā ibi Ego hō nego
Prima rō est ista. Illa
nō sunt multū appetent
da p que hō nō psequit
ea ppter q appetunt sed
p diuitias hō nō psequi-
tur ea ppter q diuitie ap-
petunt. appetunt em di-
uitie ppter fugam indig-
entie. quā fugam indi-
gentie hō non psequit p

¶ Hic ponit secundā
rōem. sedō peludit ma-
nifestum errorem hominū
ibi Quā vero late. Et
rō talis est. illa non sunt
appetēda quibus appeti-
tis homo putans se tali-
bus ornari facit iniuriā
suo creatori. sed bona ex-
teriora sicut diuitie sunt
hōmō. vt declarat in lris
tera. ergo rē. Et dicit
¶ homines nunquā nul-
lum bonū est propriū atque

Liber Secundus

insitum. i. naturale et in-
trinfecū vobis. ita ut q̄
ratis bona vestra in ex-
ternis rebz. i. in extrinse-
cis rebz et in rebz sepositis
.i. a vobis seorsum positis.
q. d. ymmo in vobis
est bonū si p̄siderare vul-
tis. S; sic est versa. i. mu-
tata cōditio rez. ut aīal
diuinū scz hō. qui est filius
milis deo. nō aliter vide-
atur sibi splēdere nisi in
possessione supellectilis
inaiate. i. bonoz exte-
riorum que sunt inaiata. et
alia q̄dem ab hoīe p̄ten-
ta sunt suis bonis. Hos
autē hoīes deo p̄similes
mente captatis. i. q̄ritis
ornamēta vestre excel-
tis nature a rebz infimis
scz inaiatis. qd̄ est erro-
neū. nec intelligitis quā
tam iniuriā faciatis v̄ro
cōditori supple puer-
do ordinem ab eo insti-
tutū. ille em̄ p̄ditōr vole-
bat humanū genus pre-
stare. i. p̄cellere omnibz
terrenis. s; vos detruditis vestrā dignitatē infra queqz rez infima. quod
p̄batur ex hoc. nā omne bonū est p̄ciosius eo cuius est bonū. cum vos ius-
dicatis vilissima rez. sicut sunt dona fortune esse v̄ra bona. vos summitti-
tis. i. subijcitis vosmetipsos eisdē vestra existimatiōe. i. opinione. et hoc nō
īmerito accidit hoī. nā illa ē hūane nature p̄ditio q̄ tūc tū excellat ceteris
rebz cū se cognoscit. eadē tū natura humana redigat infra bestias si desit
ris se nosse. Nā ceteris animātibz natura est ignorare sese. s; hoībz venit. i.
p̄uenit ex vicio. ¶ Hora q̄ hoī est insitum. p̄rium bonum qd̄ est recta
ratio que semp depeccatur ad optima. in cui? actu et speculatione p̄sistit feli-
citas. qz sapiēs maxime est felix. x. et hīcōz. Et homo curās intellectū. deo
amātilsimus videtur. ibidē. ideo nō est querendū bonū hoīs in rebz exte-
nis. ¶ Hora q̄ hō mente et rōne est filius deo. qz fm̄ Senecā ratio nihil
aliud est q̄ ps diuini spūs mēsa in corpus humanū. Et idem dī. q̄ anī-
mus reūs est q̄si deus in hūano corpore hospitat. Et dī idem. discite potius
aim extollere in immēsum. nobilis em̄ et generosa res ē animus. ¶ Hora
q̄ homo seipm̄ ignorans deterior est bestia. vnde Boetius in tractatu de

bus infimis excellentis nature orna-
menta captatis. nec intelligitis quā-
tam conditori vestro faciatis iniuriā
Ille genus humanū terrenis omnibz
prestare voluit: vos dignitatē vestrā
infra infima queqz detruditis. Nam
si omne quod cuiusqz bonū. id eo cuius
est constat esse p̄ciosius. cum vi-
lissima rerum vestra bona esse indica-
tis. eisdem vosmetipsos vestra existi-
matione summittitis. Quod quidem
haur immerito cadit Humane quip-
pe nature ista conditio est. ut tum tū
ceteris rebus cum se cognoscit excel-
lat. eadem tamē infra bestias rediga-
tur. si se nosse desierit. Nam ceteris
animantibz sese ignorare natura est.
hominibz vicio venit

summo bono a
numero testia
p̄pter qd̄ ad sup
homine vocat
esse nobilius et
nem Unde p̄
deficit ab aliqu
detrur testis.

¶ Quā vero
qui ornari
existimatis
Nā si quid
dem q̄ sunt
nihilomin?

qd̄ est velatū et
feditare. i. turpi
nō tollitur p̄ or
si vestiat ollam
cus respō dens
chra sunt tibi a

¶ Ego vero
quod noceat
rior. Minim
possidentibz
pessimus qui
dus. quicqz
est se solum
putat. Tu ig
diuina solli
hui? callem v
coram latrone
opum mortal

Prosa quinta

summo bono allegans ornamentator sic dicit. **U**t vobis hominibus qui de numero bestiarum putati estis. diuinum quod in vobis est non cognoscetes propter quod ad superiora ascenditis et deo similes estis. Et subdit Diuinum autem in homine vocat intellectum et rationem. **N**ota quod nihil prohibet vnum et idem esse nobilius et ignobilius. quod diuersificat secundum additionem seu considerationem. Unde quis homo secundum se et simpliciter sit nobilior bestiis. tamen in quantum deficit ab aliquo quod sibi debetur secundum naturam. scilicet cognoscere se. quod non debetur bestiis. sic homo est ignobilior bestiis.

Quam vero late patet vester hic error qui ornari posse aliquid ornamentis existimatis alienis. At id fieri nequit. Nam si quid ex apposis lucet. ipsa quodemque sunt apposita laudantur. in sua nihilominus feditate perdurat

quod est velatum et rectum apposis illis nihilominus perdurat. id est pseuerat in sua feditate. id est turpitudine. **N**ota si aliquid est fetidum in se. eius feditas non tollitur per ornamentum extrinsecum. unde dicit poeta Aurea nobilitas lute. m. si vestiatur ollam. Non ideo sequitur hanc minus esse lutum. Et quidam clericus eius respondens mulieri querenti. verum esset pulchra. dixit. O domina pulchra sunt tibi appensa.

Ego vero nego vllum esse bonum quod noceat habenti. Num id mentior. Minime inquis. Atqui diuitie possidentibus per sepe nocuerunt. cum pessimus quisque eorumque alieni magis audus. quicquid usquam auri gemmarumque est se solum qui habeat dignissimum putat. Tu igitur qui nunc contra gloriam diuinam sollicitus pertimescis. Si vite huius callem vacuus viator intrasses coram latrone cantares. O preclara opum mortalium beatitudo. quam

Nic phia concludit manifestum errorem hominum dicens. O homines quam late patet error vester qui existimatis aliquid posse ornari ornamentis alienis. sed illud fieri nequit. nam si aliquid lucet ex apposis sibi et non ex propria pulchritudine. tunc opposita laudantur. sed illud

perdurat. id est pseuerat in sua feditate. id est turpitudine. **N**ota si aliquid est fetidum in se. eius feditas non tollitur per ornamentum extrinsecum. unde dicit poeta Aurea nobilitas lute. m. si vestiatur ollam. Non ideo sequitur hanc minus esse lutum. Et quidam clericus eius respondens mulieri querenti. verum esset pulchra. dixit. O domina pulchra sunt tibi appensa.

Nic ponit secundam rationem que talis est. Illud non est multum appeterendum quod nocet possideri sed diuitie sepe nocent possidentibus. quod declarat ex duobus. Primo quod diuitie faciunt possidentes de se falsa opinari. et existimare. Secundo quod faciunt possidentes amissa securitate timere. unde dicit in libro. Ego phia nego illud esse bonum quod nocet haberi. Num id mentior. inquit minime. Atqui per certo diuitie per sepe nocuerunt possidentibus. quod quisque homo ex eo quod ipse est quidus magis alieniens ipse per

Libec Secūdu

tar illūm hominē solum
dignissimū qui hz. i. pos
sides quicquid vīquā est
auri z gemmarū Tu igitur

homo qui in diuitijs p̄stitutus nūc p̄mescis gladiū z contū si in
trasses callem. i. semitam huius vite tanq̄ viator vacuus corā latrone ses
curus cātares. Tunc inuehitur p̄tra diuitias O p̄clara beatitudo opū
mortalium. z loquitur hyronice. quasi di. minime p̄clara. quā tu homo
cum adeptus fueris securus esse desistis. ¶ Nota q̄ diuitie nocent
habeti. vñ Arestoteles p̄mo ethicorū dicit. Talem q̄dem errorem hāc
dona q̄ multis p̄tingunt detrimenta ex ipsis. multi eñ p̄pter diuitias
perierūt. ¶ Nota q̄ mak tñ diuites reputant esse dignos. vnde dicit
Ambrosius. Ita incubuerūt mores hominū in admiratiōe diuitiarū vt
nemo nisi diues putetur dignus ¶ Nota q̄ diuitie nō reddunt hos
minē securum. vñ Iuuenalis poeta. Pauca licet portes argenti vascula
puri. Nocte iter ingressus contum gladiumq̄ timebis. Et more ad lunā
trepidabis arundinis vmbra. Cantabat vacuus coram latrone viator
Et Seneca. xliij. ep̄la dicit. Audum latro transmittit. et in obfessa via
pauperi par est. Et lxxvi. ep̄la dicit. Quisquis se multū fortune dedit in
gentem sibi vīam p̄urbationis fecit. Una hēc via est ad tuta vadendi. ex
terna despiciere. z honesto cōtentum esse.

¶ Nūc incipit q̄n
tum metrum huius ses
cundi. quod dicit penti
thacū ab inueniore. ana
pesticum a pede p̄cedo
mināre. z est dimetrum
quia q̄tuor pedum. nā
duo pedes vñ metru
p̄stunt. z est catalecci
cū. quia in quarto pede
vna syllā deficit ad cō
plementū metri. In quo
metro p̄hā p̄mendat p̄
mam etatem. que erat si
ne cupiditate diuitiarū.
deplāgēdo p̄sentē era
tem. in qua dñatur z res
gnat auaricia. Primo er
go p̄mendat etatē anti
quorū. scđo nostram era
tem deplangit. ibi Elti
nam modo. Primo dicit
Prior etas nimīū felix
fuit contenta fidelibus

¶ Metrum quintū libri secundi

Eliz nimīum prior etas

Contenta fidelibus aruis

Nec inerti perditā luxū

Facili que sera solebat

Ieiunia soluere glande

Nec bacchica munera norat

Liquido confundere melle

Nec lucida vellera serum

Tyrio miscere veneno

Somnos dabat herba salubres

Potum quoq̄ lubricus amnis

Umbras altissima pinus

Non dum maris alta secabat

Nec mer

Floua lico

Tunc clas

Odys neq

Emoz ho

Quid em

Vellet pri

Lum vul

Nec p̄m

bam Lanam

quorū copia

ba dabat eis

in herbis. z lu

id est illa arbo

non enim hāc

nondum em

alta id est pro

bis id est me

id est alienas

bant. Tunc

nua vocantur

a classis quod

tum simul eq

ris guerris ri

visus armoz

ma mouere

quia nihil era

etas q̄ quare

runt hominē

et bitebant a

et erat sub sa

tebatur argi

nerunt agri

Terciam et

ceperunt alie

vocabant fer

ficia mansit

git ¶ Nota

saluturie. vñ

Quertur egi

Retrum

quintū

Nec mercibus vndiq; lectis
 Noua litora viderat hospes
 Tunc classica seuu tacebant
 Odjs neq; fusus acerbis
 Cruor horrida tingerat arma
 Quid em̄ furor hosticus vlla
 Vellet prior arma mouere
 Cum vulnera seuu videret
 Nec premia sanguinis vlla

aruis. i. fidelis agricolus
 ra. nec fuit perdita. i. des
 puata inerti luxu. i. gras
 ui supfluitate. q. etas sol
 lebat soluere. i. remoues
 re sera. i. tarda ieiunia fa
 cili glande. i. vili fructu
 nec illa etas nozat. i. ro
 uerat pfundere. i. misce
 re bacchica munera. i. vt
 na liquido melle ad fas
 ciendum melliceratū. s
 cur modo sit Nec etiam
 nouerat mulcere. i. intrins
 gere lucida vellera. i. al

bam lanam. serum. i. illoz populoz tyrio veneno. i. sanguine conchilioz
 quoz copia apud tyrum inuenitur ad faciendū purpureū colorem. **N**er
 ba dabat eis salubres somnos. non em̄ dormiebant in lectis eburneis. s
 in herbis. 7 lubricus amnis id est labilis aqua dabat eis potum. 7 pinus
 id est illa arbor altissima dabat eis umbras. id est umbras habitatiōes
 non enim habitabant in domibus 7 in curiosis edificijs. sed sub arborib
 nondum em̄ hospes aliquis existens secabat id est diuidebat nauigando
 alta id est profunda maris. quia adhuc non erat vsus nauium. nec mer
 bus id est mercimonijs vndiq; lectis. id est collectis viderat noua litora
 id est alienas terras. quia manebant in propria terra vel patria vbi cresce
 bant. Tunc in illa etate tacebant seuu classica id est horrendūte vel cor
 nua vocantia homines ad bellum. Dicta classica a calo quod est voco. vt
 a classis quod est collectio multaz nauium. vel cōgregatio multoz equi
 rum simul equitantiū. Neq; cruor fusus id est effusus acerbis odjs. i. dis
 ris guerris tingerat id est madidauerat horrida arma. quia tunc nō erat
 vsus armoz. Quid em̄ id est propter quid hosticus furor vellet prior ar
 ma mouere. cum videret seuu vulnera. nec videret vlla premia sanguinis
 quia nihil erat pro quo pugnarent. ¶ Hora circa hoc qd dicit (prior
 etas) q. quatuor etates distinguitur p̄m poetas. In prima em̄ etate fue
 runt homines boni 7 simplices paucis contenti. qui comedebāt glandes
 et bibeant aquā non colebant vineas. 7 hanc etatē vocant poete aureā
 et erat sub saturno. de qua loquitur Boetius in littera. Secūda etas d
 cebatur argentea. que erat sub ioue. tunc em̄ homines magis astuti inue
 nerunt agriculturā. 7 ceperunt inhabitare domos 7 plantabant vineas.
 Terciam etatem vocabāt eneam. in qua homines ppter curam remissuaz
 ceperunt alios depellere. 7 se aliqliter malicie dare. Quartā vero etatem
 vocabant ferreā. qñ infantū abundabat malicia hoim q. nec fides nec iu
 sticia mansit in terra. in qua etate nos sumus. quā in fine Boetius deplā
 git. ¶ Hora circa hoc qd dicit (inerti luxu) q. inertiā 7 ocium sunt cau
 sa luxurie. vñ poeta Scia si tollas. perire cupidinis artes Item Oatius
 Queritur egistis quare sit factus adulter. In prōptu cā est. q. desidiōs

Libecūdu

ſus erat. Eſt autē triplex luxuria ex de ſcholarū diſciplina. quedā pſiſit in coicu. qdam in crapula. ⁊ qdam in veſtitu. ⁊ q̄libet eſt fugienda ¶ Nota circa hoc qd̄ dicit (lucida vellera ſerū) q̄ ſeres ſunt qdā hoies apud q̄s p̄teritur lana de arboribz. ſila q̄ que a vermibz q̄ dicunt bombices opantur. illa vocat hic lucida vellera ¶ Nota q̄ tyruſ eſt vermis venenoſuſ. in cui⁹ ſanguine intingit purpura. Alij dicunt q̄ ſit genus p̄chilioz in q̄p ſanguine intingit purpura. quoz p̄chilioz copia inuenitur apud tyrum inſulam

¶ Hic phia deplangit preſentē etatem dicens. Etenā noſtra tpa. i. cōſditioneſ noſtri tpiſ reſdrent mō. i. redigerent in p̄ſcoſ mores. i. i mores antiquoſ. S; heu n̄ eſt ita. ſ; amor. i. deſiderium habēdi feruens ſeruior. i. p̄culoſior ignibz ethne. i. illi⁹ montiſ ardet Heu q̄s fuiſſe qui p̄miuſ fodit. i. effodit

pondera tecti auri. i. abſcōditi. ⁊ effodit gēmaſ volenteſ latere. q̄ ſunt p̄cioſa p̄cula. qz multi p̄pter eoz p̄cioſitatē p̄cula incidunt ¶ Nota q̄ Seneca in libro de diuiſione ſciaz p̄mendāſ p̄iorē etatem dicit. O felix p̄ior eras que tot p̄ulit ſapiēteſ. quibz velut ſtellis fulgentibz mundi te nebz ſ irradiaret. ſ; heu nunc alij terreniſ curiſ inferuūt. alij t̄paliū digiſ mētati� ambitione mardeſcūt. omneſ fere circa ſtudiū ſapie elanguēcūt.

¶ Nota q̄ ethna eſt mons ſicilię qui frequēter ignibz inardēſcit. ad cuiuſ ſilicudinē habet ſe auaricia ⁊ cupiditaſ hoim. que inſatiabilis nunq̄ p̄mituſ extinguit. vnde Tulliuſ i libro de ſimibz bonoz ⁊ maloz d̄t. Cupiditateſ hoim ſunt inſatiabileſ. que nō modo ſingulareſ ſ; vniuerſaſ familias euerūt. Ex cupiditateſ em odia ſeditiōeſ bella diſcordie naſcūtur. ex quibz vitam amariffimā neceſſe eſt effici.

¶ Hec eſt ſexta. p̄ ſa huiuſ ſecundi. in qua philoſophia oſtendit. q̄ dignitateſ ⁊ poteſtateſ non ſunt magnopere appetende. Et p̄mo probat intentum de dignitate ⁊ poteſtate ſil. Secundo de poteſtate diuiſim. ibi Que vero. Tercio boetiuſ iterato ſiml

¶ Proſa ſexta ſecundi libri

Vid autem de dignitatibz potentiaq; diſſeram. Quas vos vere dignitatis ac poteſtatiſ in ſci⁹ celo exequatiſ. que ſi in improbiſ ſimum quemq; ceciderint. Que incendia flammis ethne cructuantibz

quod vili
rit. Certe
conſulare
cipium fi
lum veſtr
Qui ob e
gium de
At ſiqua
biſ bono
aliud q̄
Ita ſit v
te. ſed ex
accedat.

miſ eructu
allimali q̄bu
nitateſ ⁊ p
die phia. S
ni cupierit a
ſuperbiā con
mam literiaſ
uſ abſtulerā
q̄ dignitateſ
tur phioſ q̄
tuz. q̄l dicit
ex dignitate
nitateſ n̄ p
poteſtaſ. qu
rioribz ⁊ in
dimibz. Alia
entiaſ ⁊ p̄u
tatiſ. in qu
dicit. Dico
et in virtutiſ
naſ adequan
tū nō ſm ret
culant p̄mo el
a plus nocent

Prosa sexta

quod diluvium tantas strages dede-
rit. Certe (vñ meminisse te arbitror)
consulare imperiū (quod libertatē pn-
cipium fuerat) ob superbiam consu-
lum vestri veteres abolere cupierunt.
Qui ob eandem superbiam prius re-
gium de civitate nomen abstulerant.
At si quando (quod perrarus est) pro-
bis honores deferantur. quid in eis
aliud q̄ probitas vrentium placet.
Ita fit vt non virtutibus ex dignita-
te. sed ex virtute dignitatibus hono-
r accedat.

de dignitate et potestate
ibi. Ad hec. Primo in-
redit rōnem talem Illa
nō s̄ multū appetenda.
q̄ cū adueniūt malis fas-
ciunt ipsos deteriores et
bonos nō efficiūt melio-
res. Sed dignitates et
potestates h̄mōi sunt s̄
cū declarat in lra. igitur
et. vñ dicit sic. Quid dis-
serā. i. dicā de dignitari-
bus et potestatibz quas
vos insci. id ē ignari ve-
re dignitatis et p̄tatis ve-
re exeq̄tis. i. assimilatis
celo. i. summo bono. que
si ceciderint in quēq̄ im-
probissimum. i. viciōsissi-
mū. que incendia ethne
illius mōtis dederint tā-
tas strages. i. picula flā-

mis eructuantibus. i. exeuntibz. et q̄ diluviū dederit tātas strages. sicut
illi mali q̄bus adueniūt dignitates. q̄si diceret. plura mala pueniūt ex dig-
nitatibz et p̄tatis maloz q̄ ex incendio ignis vel diluvio fluij. Et sub-
dit phia. Sicut arbitror te meminisse vestri veteres. i. antiquiores romas.
ni cupierit abolere. i. delere imperiū p̄sulare. i. dignitatem p̄sulare ppter
superbiā consuliū. quod imperiū p̄sulare fuerat principii libertatis. q̄ rho-
mani liberior viuebant sub p̄sulibz q̄ sub regibus. qui romani etiā p̄-
us abstulerāt de civitate nomē regū ppter eandē supbiā. i. regū. Ex q̄ p̄-
q̄ dignitates faciūt malos deteriores. Si autē p̄tates et dignitates deferā-
tur p̄bis (q̄d rap̄ est) quid in eis aliud placet dignitatibz q̄ probitas vrenti-
um. q̄si diceret. nihil Ita fit. i. ppter hoc fit vt virtutibz nō accedat hono-
r ex dignitate. sed hono- accedit dignitatibz ex p̄tute vrentiū eis. et ita dig-
nitates nihil boni adiciūt ipsis bonis. ¶ Hora duplex est dignitas et
potestas. quedā mūdāna siue tēporalis que p̄sistit in bonis tēporalibus exte-
rioribz. et in tali non consistit vera felicitas cū sit respersa multis amaritu-
dinibz. Alia est dignitas et potestas anime siue spūalis que consistit in sci-
entij et p̄tutibz. et illa non p̄t supari vicio. nec aduersitatibz. nec prosperi-
tatibz. in qua p̄sistit beatitudo et beata vita. Vñ Amb. in libro de officiis
dicit. Dico beatā virā p̄sistere in altitudine sapiētie. i. suauitate cōsciētie
et in virtutis sublimitate ¶ Hora q̄ insci dignitates et p̄tates mūdā-
nas adequant celo. q̄ non recte iudicant. Iudicāt em̄ fm p̄cupiscentiaz
et nō fm rei veritate. Imperiti em̄ velut a longe distantes a veritate spe-
culant p̄mo clementoz ¶ Hora q̄ mali dignitatibz et potestatibz predi-
ti plus nocent q̄ ignis vel diluviū aquarū. q̄ mali dignitate sua et p̄tate

Liber Secundus

extollunt in superbiā. alios iugo seruitutis opprimendo. p quo exequen
do mouent bella quibz humanū genus plus offendit q̄ igne vel diluuiō.

¶ Nota q̄ ciuitas rhomana a tēpore rhomuli sui p̄ditoris a regibz erat
gubernata. postea rhomani exigente malicia z supbia regū ipsos deleuerūt
et cōsules instituerūt. qui etiā propter eoz supbiā erāt abiecti. Et q̄ p̄
dignitas z potestas maloz eos efficit peiores. ¶ Nota honor nō debet ali
cui rōe dignitatis. sed potius rōe virtutis. vñ Aresto. q̄to ethic. Nō erit
vriqz dign⁹ honore p̄uus ex̄is. p̄tutis em̄ p̄mū honor ē. Un̄ fm̄ p̄itātē
solus bonus ē honorād⁹.

¶ Nec philosophia p
bat specialiter de potes
tate q̄ non sit multū ap
petenda duabus ratōni
bus. sc̄da ibi. Quid autē
est. Rō talis est illa po
testas nō est multū appe
tēda que non est mag
ne z fortis reputatō nis.
sed t̄m est fragilis z im
becillis. Sed p̄as t̄paz
lis est h̄mōi. q̄. p̄ eaz hō
non potest supra animā:
sed t̄m supra corp⁹ z su
per ea bona que corpis
sunt. humano autez cor
pore nihil est imbecillius

Dicit igitur in littera. Que
est ista vestra expetibilis
id est desiderabilis ac p̄
clara. i. nobilis potentia
quasi diceret nulla est. nō
ne consideratis terrena
animalia quibus videa
mini p̄eesse. Si enim in
ter mures videres vnū
p̄e ceteris sibi vendican
tem. id est vsurpantem
tus ac potestatem super
alios mures. Q̄ quanto
cachinno. id est risu. tu
moueris. quia derisibi
le esset. et talis est potes
tas terrena. scilicet deri
sibilis que non extendit
se nisi ad corpus. Quid
vero si tu spectes. id est consideres corpus est imbecillius. id est debilius

Que vero est ista v̄a expetibilis ac p̄cla
ra potētia. Nonne o terrena aialia cō
sideratis q̄bus qui p̄sidere videamini
Nū si inter mures videres vnū ali
quē ius sibi ac potestātē p̄e ceteris vin
dicantē. quāto moueris cachinno.
Quid vero si corp⁹ spectes. imbecilli
us hoīe repire q̄as. q̄s sepe musculaz
q̄z vel morsus. vel in secreta q̄qz rep
tātū. necat introit⁹ Quo p̄o q̄s ius
aliq̄d in quēpiā nisi in solū corp⁹ z q̄s
infra corpus ē (fortunā loqr) possit ex
ercere Nū q̄cqz libero impabis aīmo
Nū mentē firma sibi rōe coherētēz de
statu p̄prie q̄etis amoueb Lū liberuz
quēdā virū supplicijs se tyrānus adac
tuz putaret. vt aduersum se factē p̄u
rationis p̄cios p̄deret. linguā ille mo
mordit atqz abscidit. z in os tyrāni se
uientis abiecit. Ita cruciatus q̄s pu
tabat tyrannus materiā crudelitatis.
vir sapiens fecit esse vltimis.

homine. qu
muscularu
ra hominis
do quicqz po
fortuna. id
modo. Nun
quid tu am
herentē. qu
qui nullis to
naturalis iu
putaret se a
lophum
liber homo
em seientia
teriam. i. ca
hoc pro vir
est diminui
cung animi
cor foz cum
¶ Nota q̄ a
rat si quis ser
am. i. quia l
hs supplicijs
gni animi p̄
nes supbie d
terit. nec po

¶ Quid au
re quicqz po
ipse non po
necare hos
bospite fu
res penoz
ieccrat. sed
manus p̄
mis potē
ne id in se al
emplū est de

Prosa sexta

homine. quasi diceret nihil. quos homines sepe necat. i. interficit morsus muscularum. i. parvorum vermium vel etiam introitus in secreta. i. in interiora hominis quicquid reptant. id est serpentium. Quo vero. id est quomodo quisque potest exercere ius aliquod in quempiam nisi in solus corpus et in fortunam. id est in bona fortune que sunt infra corpus. quasi diceret nullo modo. Nunquid tu vix imperabis libero animo. quasi diceret non. Nunquid tu amovebis de statu proprie quietis mentem sibi firma ratione coherentem. quasi diceret non. Et hoc probat exemplo cuiusdam philosophi qui nullis tormentis ad hoc potuit compelli ut illud faceret quod ratio naturalis iudicabat non faciendum. unde dicit. Cum quidam tyrannus putaret se adacturum. i. compulsurum supplicij quandam liberum virum. i. philosophum ut ipse proderet confisos facie coniurationis adversum se. ille liber homo linguam momordit atque abscidit et abiecit eam in os. i. in faciem seivientis tyranni. Ita illos cruciatus quos tyrannus putabat esse materiam. i. causam crudelitatis. vir sapiens fecit esse materiam virtutis. quia hoc pro virtute non pro crudelitate et reputatum est. ¶ Hora quod muscula est diminutivum huius nominis musca. et per musculam dat intelligere quod cumque animalia venenosa vel vermes venenosos. et ab isto loco recepit autor flos cum dixit. Debilius quid sit mare quos nec muscula perdit. ¶ Hora quod animus hominis liber est et cogi non potest. unde Seneca. Et si quis servitutem credit transire in totum hominem. non enim transit in animam. quia libertas est in anima. ¶ Hora quod homo liber et constans nullis suppliciis vinci potest. quia dicit Seneca in libro de clementia. Vastum animi proprium est placidum esse et tranquillum et iniurias et offerrosus superbie despiciere. Et xxviii. epistola. triginta tyranni Socratem circumsteterunt. nec potuerunt animum eius infringere.

¶ Quid autem est quod in alium facere quisque possit quod sustinere ab alio ipse non possit. Busiridem accepimus necare hospites solitum. ab Hercule hospite fuisse mactatum. Regulus plures penorum bello captos in vincula commiserat. sed mox ipse victorum catenis manus prebuit. Nulla ne igitur ex hominis potentia putas. quod quod ipse in alio potest ne id in se alter valeat efficere non possit.

emplum est de Regulo. Regulus iste de quo hic fit mentio fuit consul romanus.

¶ Die phia ponit secundam rationem que talis est. Illa prout non est multum appetenda per quam nemo potest facere quod alius non possit in ipsum quod ipse potest in alium. sed potestas temporalis est homini. sicut in littera declarat ponens duo exempla de Busiride et regulo. Primum est de Busiride. Busirides fuit filius neptuni ex matre Libya quod hospites suos mactabat. Hercules autem apud ipsum hospitatus ipsum e contra mactabat. Secundum exemplum

Libe

Secūdus

qui cū multa bella gessisset cū karthaginēsi. multos ex eis captiuauit. s. tandē ab eis fuit captus. Ex quo patz q̄ quicqd̄ potest aliquis in alium facere p̄t etiā illud ab alio pati. vñ Oaro. Victore a victo zc. z p̄ se q̄ns nulla est potentia humana que hoc interciperē pōt. vñ dicit in littera. qd̄ est quod quisq̄ p̄t facere in aliū quod ip̄e non posset sustinere ab alio. q̄si diceret. nihil. postea declarat. Nos accepimus. i. cognouimus Būsidē solū. i. p̄suerum necare hospites. ip̄m fuisse mactatū ab Hercule hospite supple suo. Aliud exemplū ponit Regulus p̄sul romanus plures p̄s noz. i. carthaginensū captos bello piecerat. i. posuerat in vincula. s. mox ip̄e prebuit manus carthenis victoz. i. carthaginensū. Nunqd̄ igit̄ vllā putas esse hoīm potentiā q̄ nō possit efficere ne alius valeat in se quod ip̄ se potest in alio. quasi diceret nulla reputanda est hec potentia.

¶ Nic. pbat p̄bia sunt de dignitatibz et p̄tati/ bus q̄ nō habēt in se ali/ quod naturale bonum. p̄pter qd̄ sunt apperēde Scdo ostendit q̄ idem potest concludi de omī/ bus bonis fortuitis. ibi. Postremo. Primo facit quod dictum est. Secū do ostendit falsam noia tionem bonorum exteri orū ibi. De q̄bus etiā il lud. Ratio quam interi dit est illa Illud quod in se naturaliter est bonuz non potest adiungi pessi mis. sed dignitates z po testates pessimis adue/ niūt. ergo zc. Maior de clarat in littera. Un̄ dis cit. Si ipsīs dignitatibz

et potestatibz inesset aliquid naturalis z p̄prij boni nuncq̄ puenirent pessi mis neq̄ cū aduersa. i. oposita solent sibi sociari. qz natura respuit vt q̄s qz p̄raria p̄iungātur. i. stent simul Cum ergo non sit dubiū pessimos plerūq̄ fungi. i. vti dignitatibus illud etiam liquet. i. manifestum est ipsa non ē bona sui natura que se pessimis patiantur herere. i. p̄manere Qd̄ quidem dictum de dignitatibz z potestatibus dignius potest existimari de cunctis muneribus fortune. que scz munera vteriora. i. copiosiora. pue niunt ad quēq̄ improbiū ¶ Nota q̄ duplex est bonuz. vnum qd̄ conuertitur cum ente. z sic dignitates z potestates licet malis adueniant tamen sunt bone Aliud est bonum quod est quedam qualitas. derelicta ex bonis operationibus. z vocat̄ bonum moris. z sic dignitates z potesta tes bone non sunt. qz vt plurimū pessimis sociantur.

¶ Ad hec Si ip̄is dignitatibz ac p̄tā tibo inesset aliqd̄ naturalis ac p̄prij boni. nūq̄ pessimis prouenirent. Ne qz cū sibi solent aduersa sociari: Fla/ tura respuit vt p̄raria queq̄ iungant Itā cū pessimos plerūq̄ dignitatibz fungi dubiū non sit. illud etiāz liquet natura sui bona nō esse q̄ se pessimis herere patiantur Qd̄ q̄des de cūctis for tune muneribus dignius existimari potest que ad improbiū quēq̄ vberiora proueniunt

¶ De p̄bia
super p̄leque
est naturalit̄
fortitudo facit

¶ De quibus
puto. q̄ nemo
fortitudine in
cūq̄ veloci
esse velocem
medicina m
reo facit. A
quod p̄prij
miscetur effe
aduersa depel
expletam rest
Nec potestas
viciose libidi
retinent carba
bis dignitas.
nos: sed prod
dignos. Cur
se aliter bab
mirabz: que
guuntur effe
nec illa poter
re appellari p

¶ De p̄prij. hoc est
deant p̄pellare. i. d
effectu ipsaz rep.
dūm. nec illa pot

Prosa sexta

¶ Hic probat q bona fortuita non possunt in suum effectum. 7 sic per psequens habet falsam denominationē sic arguēdo. Omne quod est naturalit' bonum efficit quod est ei ppiū 7 expellit pteritū. sicut fortitudo facit fortem. velocitas velocem. Sed bona fortune nō efficiunt

¶ De quibus illud etiam p'siderandū puto. q nemo dubitet esse fortem cui fortitudinē inesse cōspexerit. Et cui cūq; velocitas adest. manifestum est esse velocem. Sic musica musicos. medicina medicos. rhetorica rhetores facit. Agit em̄ cuiusq; rei natura quod ppiū est. nec contrariū rerū miscetur effectib; sed vltro que sunt aduersa depellit. At qui nec opes inexpleram restringere auariciā queunt. Nec potestas sui p'potem fecerit nūc viciose libidines insolubiles astrictū retinent cathenis. Et collata improbis dignitas. nōmodo nō efficit dignos: sed prodit potius 7 ostentat indignos. Cur ita puenit. gaudet em̄ sese aliter habētes: falsis cōpellare nō minū: que facile ipsaz rerum redarguuntur effectū. Itaq; nec ille diuitie nec illa potentia. nec hec dignitas iure appellari potest

esse ppiū. hoc est ideo. qz vos hoies gaudetis res sese aliter habētes q; videant' p'pellare i. denotare falsis noib; que noiatione facile redarguuntur effectū ipsaz rerū. Ideo nec ille diuitie iure possunt appellari. cū nō faciūt diuitē. nec illa potentia nec hec dignitas iure appellari potest

quod videtur esse ppiū quia diuitie non faciunt diuitem. cum nō restringant auariciā. nec potentia facit potentē. nec dignitas dignū. ppter qd diuitie false nominantur. Vñ dicit in lra De qb; bonis fortuitis illd etiam puto p'siderandū. q nemo dubitat illum esse fortem cui p'spexerit inesse fortitudinē. 7 illum esse velocem cuiq; inest velocitas. 7 sic musica musicos facit. medicina medicos. rhetorica rhetores. Natura em̄ cuiusq; rei agit qd sibi est ppiū. 7 nō miscetur effectib; pteritoy. et vltro i. sponte expellit q sunt aduersa. i. contraria. Atqui p'certo nec opes. i. diuitie queūt. i. pnt restringere inexplētā auariciā hominū. i. insatiabilem. nec prās facit illuz p'potē. i. potentē sui. que viciose libidines retinent astrictū insolubilib; cathenis. i. passionib; 7 dignitas collata improbis nōmodo. i. non solū non efficit dignos. sed. pdit 7 ostentat indignos. Cur ita puenit q bona fortune nō efficiūt quod videt eis

Liber Secundus

¶ diuitie non faciunt diuitem. quia non restringunt auariciā. Nam diuitie fm Seneca. xviij. epla sunt cōposita paupertas in lege nature. talis autē paupertas fm legem excludit auariciā que insatiabilis est. Natura em̄ paucis contenta est. **N**ota q̄ dignitas improboꝝ ostendit im̄ probos. quia improbus tanto a pluribꝫ cognoscitur quanto magis innotescit eius viciū. ⁊ quanto aliquis in maiori dignitate cōstituitur. tanto plus cognoscitur. Propter quod dicit. Seneca in puerbijs. Loco igit nominis apud indignum est dignitas.

Nic phia ostendit idē
posse pcludi de omnibz
bonis foruiris . dicens
Postremo . i . finaliter li
cet hoc idem cōcludere
de tota fortuna . in q̄ nī
hil est appetendū . i . desi
derandū . nihil inesse sibi
natiue bonitatis . i . natu
ralis . manifestum est qu
rit adiuncta bonos non e
lud bonum cui additur .
sum . Sed q̄ fortuna ma
nihil natue bonitatis sibi
parebit in quarto huius

¶ Postremo idem de tota cōcludere
fortuna licet. in qua nihil appetendū
nihil nature bonitatis inesse manifestū
est. que nec se bonis sp̄ adinngit. ⁊ bo
nos quibz fuerit adiūcta nō efficit

¶ Istud est secretum
merum huius secundi.
quod dicitur saphicum
ab inuenteo. trochaicu
a pede predominante. z ē
vnde cā syllabū. q. quili
ter versus cōtinet vnde
cīm syllabas Et est aca
lecticum. quia nulla syl
laba deficit ad pfectore
meri. In q̄ metro pbia
declarat per exemplis q
dignitates z potestates
malis aduermes nō fa
ciunt eos bonos Et hoc
declarat per Hieronem
qui quanto fuit potenti
or. tanto fuit peior. Ta
tur autē philosophia q̄
guit malicias Hieronis
in hoc metro. quaz p̄ia

¶ De trum sextum secūdi libri

Quimus q̄ntas dederit ruinas
Urbe flāmata patribusq; cesis

Fratrem qui quondam ferus interrepto
 Matris effuso maduit cruore
 Corpus et visu gelidum pertrans
 Ora non tinxit lachrymis. sed esse
 Censor extincti potuit decoris
 Dictamenseptro populos regebat
 Quos videt pides radios sub undas
 Phœbus. extremo veniens ab ortu
 Quos premunt septem gelidi triones

Quos notu
Toret. arc
Lella num
Uterere p
Nou grauē
Additur se

piūm fratrem suū
 nem suū o
 go in littera.
 ro vr̃e suppli
 id est enarō
 suū. Ip̃e er
 rarem circa
 lidum corpus.
 madidauit
 lachrymīs eff
 que decora fuit
 lepro. id est in
 id est loq̃ venie
 condens rare
 ret Ip̃e rex d
 mūter regeb
 tern stelle in m
 nūm plagam re
 ventrali frig
 lonares. Et it
 talis austro viol
 no calens. notu
 ale ventos a tot
 nes populos au
 restatem sup
 lūi vertere id
 deplangit pū
 mala ex ea p
 quent. quorū
 meno id est ven
 patius virum o
 pūm pz in nero
 parant. p̃p̃er re
 coz. Dr̃. Sime
 not testia decel

Metrum sextum

**Duos notus sicco violentus estu
Torret. ardētes recoquēs arenas
Celsa num tandem valuit potestas
Vertere prauī rabiem neronis
Heu graue sortem: quotiēs iniquus
Additur seuo gladius veneno**

est. q. vrbem romanā incendit. que seprē diebus 7 septem noctibz arsit. v. spectaculo illi? q. nis cognosceret quātus olim fuerat ignis quando Troia capta arserat Sedm malum est. q. nero magnam ptem senatus sine vlla causa interfecit. Terciu est. q. pro-

prium fratre suum occidit. vt solus securus regnaret. Quartū est. q. matrem suam occidi fecit. vt videret locum ventris in quo iacuit. Vicit ergo in littera. Nouimus quantas ruinas. id est qnta pericula dederit Nero vrbē supple romana flāmata. id est incensa. 7 cesis id ē occisis patribz id est senatoribz. qui nero quondā ferus id est crudelis interempro fratre suo. Ipse etiā maduit cruore matris effuso. Et designans eius crudelitatem circa matrem dicit. Et ipse nero perrans id est pertransiens visu gelidum corpus. id est infrigidatū corpus matris sue. non tinxit. id est non madidauit ora. id est faciem suam lachrymis. sed ipse potuit sine omnibz lachrymis esse censor. id est iudex extincti decoris. id est interfecte matris que decoza fuit. Tamē hic nero licet adeo malus esset regebat populos sceptro. id est imperiali dignitate Hos inquā populos rexit quos pheb? id est sol veniens ab ortu extremo videt. id est aspicit. condens id est abscondens radios suos sub vndas Et loquitur more poetarū. quasi diceret Ipse rexit omnes populos qui erant ab ortu solis vsqz ad occasum. Similiter regebat populos quos gelidi id est frigidi seprē triones id est septem stelle in maiori vrsa collocatē. que dicuntur triones quasi teriones. qz illam plagam terre terunt 7 premunt. scz magna frigiditate. plaga em septentrionalis frigida est. quasi diceret Ipse regebat omnes populos aquis lonares. Et istos populos regebat quos notus. id est ille ventus collateralis austro violentus existens torret. id est cremat sicco estu. id est magis no calore. notus inquā recoquēs arenas ardētes. id est calidas. venit em ille ventus a torrida zona. 7 ideo calidus est. qsi dr. Nero etiā regebat omnes populos australes. 7 sic per quatuor plagas mundi ostendit eius potestatem sup omnes populos. Tandem celsa. magna potestas nō valuit vertere id est mutare rabiem id est crudelitatem prauī neronis. Et tūc deplangit punctionē magne potestatis cum magna malicia. quia multa mala ex ea pueniunt. dicens Heu supple dico esse grauem sortem. id est euentū. quotiēs iniquus gladius. id est iniqua potestas additur seuo veneno. id est venenose crudelitati. ¶ Hora fin Aresto. v. ethicorū. pncipatus virum ostēdit. malicia em hominis vel pbiras ostendit principatu sicut pz in nerone. cuius malicia 7 crudelitas in imperio sue dignitatis apparuit. ppter qd dixit Aresto. Seuissima est iniusticia hñs. Et vij. ethicorū dr. Simile est igitur pparare iniusticiā homini in iusto. Erem detestrior bestia decem nullies. plura em mala facit homo malus qz bestia.

Liber Secundus

Nota q̄ propter hec mala Heronis que tanguntur in littera multis plura ipse ppetrauit. nam dicit phia tercio huius. prosa quinta. Hero Sēs necām familiārē suūm p̄ceptorē ad eligendē mortis coegit arbitriū. et quia Hero fuit crudelissimū hominū. ideo Seneca scripsit quendā libellum ad ipsum qui intitulat̄ liber de clementia. in quo hortatur eum ad fugam crudelitatis. et ad vsum clementie. qui q̄dem liber sic incipit. Tibi scilicet de clementia Herodes institui rē.

Nic incipit septima prosa huius secundi libri. in qua ostendit phia q̄ glā mundana nō sit multum appetēda. et p̄mo inducit Boetii cōsistentē se non multū desiderasse p̄dictas. s. p̄tates et dignitates. nisi inquātū sunt materia rerū gerendaz.

Scdo ostendit phia q̄ glā sit perile bonum. et q̄ nō sit multum appetēda. scda ibi Erilla Dicit p̄mo Tum p̄tunc ego boetius inquā. i. dixi. o phia tu scis ambitionē. i. cupiditatem rex mortalium. de quibz dixisti minimū nobis fuisse dominatā. s. bene optauimus materiā rebz gerēdis. quone put nō p̄fenesceret in nobis virtus tacita. i. nō exaltata. **N**ota q̄ in sapiente non dñatur cupiditas rex rpalium. q̄ phia inducit mobilis affluētie p̄emptū. ex libro de plantis. Et socrates cū athenis ad studiū p̄geret. magnū pondus auri in mare p̄iecit. dicēs Hergā te ne mengar a te **N**ota q̄ materia rex gerēdaz sunt ista sine quibz res p̄ueniēter geri nō p̄nt. et sunt tria. s. sapia autoritas et potētia. Sine sapia em̄ nihil p̄ueniēter geritur: vt de se pz. res etiā gerenda auctoritate ornatur. q̄ homo autēticus libētius auditur et facili⁹ ei creditur. Potētia vero mali deprimunt et boni extollunt. hanc materiā Boetius desiderans potētiā et dignitates quesuit **N**ota q̄ Boetius materiā dignitatis et p̄tatis ideo quesuit ne p̄tus sua tacita p̄fenesceret. i. dum ipse ad senectutē p̄ueniret. p̄tus sua tacita esset duz nullus aliqd loqueret de laude sue p̄tutis vel scriberet Tunc em̄ virtus tacita cōfenesceat q̄ non agit aliqs vnde alij loquant̄. et cum nihil scribit de suis t̄p̄necit̄s. q̄ p̄tus habentē p̄ficiat. et opus eius laudabile reddat

Nic phia ostendit gloriā mundanā nō esse appetendā. Et p̄mo p̄mitte q̄ cupido glie mltos allicit. scdo p̄bat eā esse exilē et vanā. ibi Omne terre ambitū. P̄mo de sic Ex quo boetius q̄nqz

Profa septima secundi libri

Um ego. scis inquā ipsa. minimū nobis ambitionē mortalium rex fuisse dominatā S; materiam gerendis rebus optauimus. quone virtus tacita p̄fenesceret.

P. Et illa. Atqui hoc vnū est qd p̄stantes qdē natura mētes. s. nondū ad extremā manū virtutis p̄fcone p̄ductas (allicere possit) glorie sēs cupido. et optimoz in rempublicam fama

Prosa septima

meritor. Que q̄ sit exilis ⁊ totius va
cua ponderis: sic considera

questiuit dignitates ⁊ po
testates. ne p̄tus sua ra
cita cōfenceret. Videl
q̄ ista p̄pter laudē ⁊ glo

riam q̄siuit. ideo d̄r p̄bia. hoc vnus est. scz cupido glorie ⁊ fama optimor.
meritor. in rem publicā. que fama solet allicere mentes hoim natura p̄e
stantes. i. excellētes. s̄z nondū. i. non adhuc p̄d̄ctas ad extremā manum
p̄fōne virtutū. id est ad summā p̄fōem. que fama ⁊ gloria q̄ sit exilis ⁊
vacua totius ponderis. i. p̄ciositatis sic p̄sidera ex sequentibz ¶ Nota
q̄ cupido vane glorie multos allicit ⁊ delectat. vñ Seneca. lxi. eplā sic d̄r.
Illud p̄cipue nos impedit q̄ cito nobis placemus si inuenimus qui nos
bonos viros dicant. qui prudētes. qui scōs. nō sumus modica laudatiōe
p̄renti. quicqd̄ in nos adlatio sine pudore ⁊ gesserit tanq̄z debitū putas
mus. optimos nos esse sapiētiūmōs q̄ aff. mātibz assentimus. cum scia
mus nos sepe multa mentiri. adeo q̄ indulgemus nobis vt laudari veli
mus in id cui p̄trariū maxime fecimus. ¶ Nota q̄ duplex est bonitas
mentis. s. naturalis ⁊ acquisita. Naturalis bonitas est fin quā aliqui nas
turaliter s̄z p̄ij. mansueti. sobrii ⁊ casti. sed hec bonitas si nō emendat vir
tute ⁊ sapiētia cito extollit hominē ad inanem glām Alia est bonitas ac
quisita exercitio virtutū ⁊ scientiar. que nō p̄mittit hominē extolli p̄ vas
nam glām. qz sapiens ponit fructū suū in p̄scientia. stultus autē in laude
fin Macrobiū. Ideo d̄r p̄bia q̄ cupido glorie allicit mētes natura p̄stan
tes nondū adhuc virtutibz p̄fectas. ¶ Nota q̄ laus est frequens fas
ma optimor. meritor. in rem publicā gestorum. s. gloria est clara noticia
cum laude. Vel gloria est late parens p̄conū. i. annunciatio

¶ Omnē terre ambitum sicuti astrolo
gicis demōstrationibz accepistis ad
celi spacium puncti constat obtinere
rōem Id est vt si ad celestis globi m̄g
nitudinem p̄feratur. nihil spacij proz
sus habere iudicet. Huius igit tam
exigüe in mūdo regionis quarta fere
porcio est. sicut Ptholomeo p̄bante
didicisti. que nobis cognitis animā
tibz incolat. Huic q̄rte se q̄ntū maria
paludesq̄ premū: quantūq̄ sui vasta
regio distenditur cogitatiōe subtraxe

¶ Nec p̄bia ondit glo
riam mundanā esse exis
lem. nec multum appe
tendā. primo hoc ostēd̄
dit ex parte spacij i quo
dilatatur. sc̄ho ostēdie
hoc ex diueritate natio
nū ad quas nō diuulga
tur. tercio ostēdit idem
ex diueritate mor. p̄p̄
ter quos de eodem p̄tra
rie iudicat. quarto osten
dit idē ex breuitate duz
rationis. p̄pter quā non
p̄petuat. secūda ibi Ad
de q̄ hoc ipm. tercia ibi
Quid q̄ diuerfaz. q̄r
eq̄ ibi. Sed q̄ multos.
Primo intendit talem
rōem. latitudo fame cōs

Liber Secundus

fit in latitudine terre. sup quā dilataratur. s; terra nō est lata sup quā fit dilatio fame. sicut declarat i lra. ergo fama late nō potest diffundi. et p pñs est exilis. nec multum appetēda. Un di/cie i lra. Tu accepisti. i. didicisti astrologis de monstrationib; oēm ambitum terre. i. spaciū terre obtinere. i. habere rōez puncti ad spaciū. i. ad

magnitudinē celi. quod magis exponens dicit. Ut si terra pferatur. id ē pparetur ad magnitudinē celestis globi. ipsa iudicetur prolixius nihil spaciū habere. Huius igitur tam exigue regionis. i. terre in mundo fere quarta portio. i. quarta pars est que incolatur. id est inhabitatur ab animātib; nobis cognitis. sicut tu didicisti a Ptholomeo hoc pbante. Si subtraheris cogitatione huic quartē terre quantū maria et paludes premunt. i. occupant. et quantū vasta. i. ampla regio distenditur siti. i. siccitate. tunc vix relinquetur hominib; angustissima area. id est artissimus locus inhabitādi. In hoc ergo quodā minimo pūcto puncti. id est minima portione terre vos homines circūsepti atq; conclusi cogitatis de puulganda fama. de pferendo id est extollendo nomine. i. fama. et hoc fit inutiliter. Sed quid habeat. i. quid potest habere gloria amplum et magnificū. que artata est tam angustis et exiguis limitib; id est terminis. qñ dī: nihil habet magnificum ¶ Nota q; terra respectu celi non est alicuius quantitatē sensibilib; sed habet se sicut punctus. quia orizon qui terminat visum nostrum diuidit celum in duo media. quod non esset si terra in cōparatione ad celum haberet aliquam quantitatē. Item si terra esset alicuius quantitatē sensibilib; respectu celi. tunc stelle nō apparerēt nobis eiusdem quantitatē. quod patet falsum. quia in ea parte vbi terra esset magis gibbosa et ppinquior celo apparerēt stelle maiores. et in opposita parte minores ¶ Item minima stella fixa visu notabilis est maior tota terra. Si ergo talis stella apparet nobis existentib; in terra sicut punctus. multo magis terra respectu celi erit sicut punctus ¶ Item punctus est quoddā indiuisibile a quo linea equaliter distans facit circuli. et quia celum ex omni parte equaliter distat a terra. ideo terra respectu celi habet se sicut punctus ¶ Nota q; tres partes terre sunt inhabitabiles. vna ppter nimium calorem. et due ppter nimium frigus. Sed quarta pars que est temperata in caliditate et frigiditate a nobis inhabitatur. s; quia adhuc non tota inhabitatur ppter maria et paludes et ppter nimiam siccitatē. Ideo dicit phia q; quarta pars fere est habitabilis. Unde dicit fere fm alios. quia estus solis non facit torridam zonam totaliter inhabitabile. cum quedā ciuitas dictra zenith (supra quā Ptholomeus dicitur fundasse astroiabui) pūrec

ris. vix angustissima inhabitādi hominib; area relinquetur In hoc minimo igitur puncti quodā puncto circūsepti atq; conclusi. De puulganda fama. de proferendo nomine cogitatis At quid habeat amplum magnificū et gloria tam angustis exiguisq; limitibus artata

se sit sub equi
habitationis
nimium calor
ribus nobis
sunt omnino

¶ Adde q; cūli septu
lingua. mo
tes. Ad qu
tum loque
cū insolent
singulor.
requeat. E
cut ipse quo
causalum r
ce fama trā
ta parthia
ribus form
q; sit angu
dilatare ac
vbi rhoma
nequit. rh
gredietur.

est peruenit
ma vrbium.
loqndi. i. y de
qui hoies no
¶ Harci Tula
suis scriptis) f
tem. et tñ fama
losa parthia. i.
causalum mo
q; compressa

Prosa septima

se sit sub equinoctiali posita. sed dicitur inhabitabilis. quia est gravis in-
habitationis. Sed ultra equinoctiale omnino est inhabitabilis propter
nimium calorem. Item dicit quoniam preter terram inhabitari ab anima-
tibus nobis cognitis. hoc forte dicitur propter antipedes si sunt. qui nobis
sunt omnino incogniti.

Adde quod hoc ipsum brevis habita-
culi septem plures incolunt nationes
lingua. moribus. totius vite ratione distan-
tes. Ad quas cum difficultate itinere.
cum loquendi diuersitate. cum comen-
tatione insolentia. non modo fama hominum
singulorum. sed ne verbum quidem pueni-
re queat. Etate denique marci tullii (si-
cut ipse quodam loco significat) nondum
caucasum montem rhomane reipublice
fama transcendere tunc erat tunc adul-
ta parthis etiam ceterisque id locorum gen-
tibus formidolosa. Vides ne igitur
quod sit angusta quam compressa gloria. quam
dilatare ac propagare laboratis. An
ubi rhomani nominis transire fama
nequit. rhomani hominis gloria pro-
gredietur. . . .

test peruenire non modo. id est non tantum fama singulorum hominum. sed etiam nec fa-
ma verbum. cum. id est. tam difficultate itinere. id est. via. cum. id est. tam diuersitate
loquendi. id est. deomatium. cum. id est. tam insolentia. id est. in consuetudine mercij. quod ali-
qui homines non consueverunt cum alijs conicere in mercijs. quod etate. id est. tunc
Marci Tullii (sicut ipse marcus tullius fecit quodam loco. id est. in quibusdam
suis scriptis) fama rhomane reipublice nondum transcederat caucasum mon-
tem. et tamen fama rhomanorum erat adulta. id est. ab antiquo nota. etiam formido-
losa parthis. id est. illis hominibus. et ceteris gentibus id locorum. id est. circa
caucasum montem. Vides ne igitur quod angusta id est. coartata sit gloria
quam compressa id est. in modicum redacta. quam gloriam laboratis dilatare

Nec propterea ostendit glo-
riam non esse appeten-
dam ex diuersitate na-
tionum ad quas non dis-
uulgatur. et intendit ta-
lem rationem. Diuersae na-
tiones et diuersa ydeoma-
mata non solum impe-
diunt promulgationem fa-
me hominum sed etiam ver-
bum. sed in terra habi-
tabili sunt diuersae nationes
diuersorum ydeomatium
ergo promulgatio fame p-
talia impeditur. et per co-
sequens non est multum
appetenda. Unde dicit in
littera. Adde praedictae ra-
tioni quod hoc ipsum septem
id est. spacium terre est bre-
uis habitaculi. id est. par-
ui spacij in quo nos ha-
bitamus incolunt. id est. in-
habitantes plures nationes
id est. plures gentes di-
stantes id est. differentes
lingua id est. ydeomate
et moribus. et ratione totius
vite. id est. ratione modi vi-
uendi. ad quas non pos-

Libeꝛ Secūduꝛ

et propagare. an. p. nunquid gloria vnius hominis rhomani illic p. gredietur. i. p. ueniet. vbi fama rhomani nois. i. rhomane vrbs nequit transire q. d. non ¶ Nota q. p. tem terre habitabile vocat septu. quia est septa. i. circūdata mari. vñ Linconiesis in tractatu suo de spera. z. etiā Macrobius dicunt. q. quarta porcio nostra habitabilis vndiq. cingitur mari.

¶ Nota q. insolentia fm Sene. a est spēs false magnitudinis. S. fm Auguistone insolentia est supbia vel fatuitas In pposito aut potest expōni pro incoſuetudine. z. tunc dicitur ab in qd est non. z. idleo quod est coſueſco

¶ Nota q. caucalus est mons qdā situs in parte ſeptentrionis. ad que non pueniat fama rhomane vrbs. licet parthis z. alijs gentib. circūaſcentib. fama rhomanor. erat formidolosa. id est formidabilis

¶ Nō offendit gloria mundanā eſſe exilem ex parte diuerſitatis morū propter quos de eodem apud diuerſos cōtrarie iudicatur. z. intendit talem rōnem. Cōtrarietates z. institutionū z. legū impediunt fame dilataſionē. ſz homines p. trariar. institutionū z. legū terrā inhabitāt. ergo diuerſitas institutionū le gū impediunt dilataſionē fame. z. per p. nō eſt multum appetenda vnde dicitur in lra. Quid ſp. eſt iudicandū. q. mores

et instituta z. leges diuerſar. gentium inter ſe diſcordāt. vt illud qd apud alios iudicatur dignū laude. apud alios iudicetur dignū ſupplicio Quo. i. p. pter qd fit vt ſi p. dicatio. i. dilatio fame delectet que. i. aliq. nullo modo p. ducat. i. laborer. p. ferre nomē. i. famā ſuam in plurimos p. plos. q. licet ab aliquib. laudaret. ab alijs tñ vituparet. Erit igit quīſq. p. tentus gloria puagata. i. dilataſa inter ſuos. Et iſta p. clara immortalitas fame (hic loquitur hyronice. q. nō eſt p. clara nec immortalis illa) coartabit. i. cōstringetur intra terminos vnius gēris. i. vnius ydeomatis ¶ Nota q. tanta eſt diuerſitas mor. in gentib. q. illud qd reputatur apud alios laudabile cōcedere parentes mortuos. ne comedant a vermib. in terra. qd apud alios extraneos ē exēcrabile. Silt apud iudeos reddit laudabile ducere vxores p. ſanguinitate p. rimas. qd apud xpianos p. hētur ¶ Item in triuallis laudabile ē occidere p. m. ſexagenariū z. cremare ipm. qd apud alios eſt vitupabile. Vñ dicit p. berta Sūt loca ſunt gentes quib. et mac tare parētes ¶ Eſt p. phas z. pietas dūm longa ſupuenit etas

¶ Nō
non p. per
obliuione
a vitiis vit

Seco
bus viro
liuio. Qu
que cū ſu
atq. obſe

autoribus
transmut
inopia ſcri
fama z. glo
conquerunt
am ſcripto
ter ſcripto

Vos ven
gare vide
poris cog
tis infin
bes q. de
leteris. V
ti ſi decem
quoniam
eſt. min
quam po
rus anno
tipler. ad
tem ne con
enim ſuic

Prosa septima

Nic phia ostēdit exilitatē glorie ex breuitate duratiōis ppter quā non ppetuatur. Et diuidit in tres pres. pmo ostendit hoc ex hominum obliuione. scōs ex tps breuitate. ibi. Vos vero. tercio ostendit gloriam a viris virtuosus nō esse appetendam. ibi. Vos autē. Primo dicit q fama

Sco q̄ multos clarissimos suis tpi bus viros: scriptoz inops deleuit ob liuio. Quāq̄ qd ipsa scripta proficiāt que cū suis auctoribus premitt longior atq̄ obscura vetustas.

Autoribus. quoz sunt scripta **N**ota q̄ p scripturam fama gestorum transmittitur ad posteros. talis at scriptura quādoq̄ deficit vel propter inopiā scriptoz. vel quia ipsa scripta in se vetustate consumuntur. z ideo fama z gloria in obliuionem perueniunt. vnde Salustius in catilinario conqueritur res gestas rhomanorum minus esse famosas. propter inopi am scriptozum. Atheniensium vero maiores fame q̄ rhomanorum prop ter scriptozum copiam

et gloria nō sint immor/ tales p̄ q̄ multos viros clarissimos. id est glorio sos suis tpi bus deleuit i ops. i. defectuosa obliuio scriptoz quāq̄ etiā ipsa scripta pficiāt quid. i. pa rii. que scripta longior et obscura vetustas tpi s p mit. i. consumit euz suis

Vos vero immortalitātē vobis ppa/ gare videmini. cum futuri famā tem/ poris cogitatis. Quod si ad eternita tis infinita spacia ptractes. quid ha/ bes q̄ de nominis tui diuturnitate leteris. Vnius etenim mora momen ti si decem milibus conferatur annis quoniam vtrunq̄ spaciū definitum est. minimam licet habet tamen ali/ quam portionem. At hic ipsenumē/ rus annorum. eiusq̄ quantūlibz mul tiplex ad interminabilem diuturnita tem ne comparari quidem potest. Et enī finitis ad seinuicem fuerit que/

Hic phia ostēdit fa mā z gloriā non esse durabilem z immortalē ex tpi s breuitate dicens.

Vos vero homines vi/ demini vobis propagas re. id est facere immorta litatem eū cogitātes fas mam futuri temporis. z in hoc frustra cogitatis. quia exilis est duratio fa me per tempus. quod. i. tempus si pertractes. id est compares ad infinita spacia eternitatis. quid hātes q̄ leteris de diu/ turnitate tui nomis. id est tue fame. quasi dices/ ret. nihil est etenim mo/ ra vnius momenti si con feratur. id est compares/ tur decem milibus an/ nis hāter aliquam por/ tionem licet minimā

Liber Secundus

Id est valde parua. qm
vtriusq; spaciū tps est; fi
nitū. sed h numerus an/
noz. sex decem milia vel
eius numeri quātilibet.
multiplex. sicut dupluz
vel triplum non potest
comparari ad eternitas
biles diuturnitatis que

est eternitas. quia finitū ad seinuicē quedam fuerit collatio. i. comparatō
infiniti vero et finiti nulla vnq; potest esse collatio. i. comparatio. Ita fit vt
fama tps quāticunq; prolixi si cogitetur. pparando cū inexhausta. i. infi
nita eternitate. ipsa videatur non parua sed plane nulla esse. ¶ Nota
omne quod incipit in tempore necessario habet finem in tempore. cum tem
pus sit causa corruptionis temporalium quarro phisicorum. Cum igit
tur fama sit temporalis incipiens. ipsa desinet in tempore. et per cōsequēs
non est perpetua. ¶ Nota q tempus quāticunq; magnū comparas
tum ad eternitatem minimū reputatur. et quasi nullius momenti. licz cū
finitorum ad seinuicem possit esse comparatio. et inter ipa possit esse pro
portio. tamen finiti ad infinitum nulla potest esse comparatio. Cum igit
tur eternitas sit duratio infinita tota simul existens. et tempus quāticūq;
q; magnū sit finitū. tempus nullam habebit proportionem ad eternita
tem. et per consequens fama quāticūq; prolixi temporis comparata ad
eternitatem nulla videtur esse.

¶ Nicphias ostendit
gloriam a viris virtuos
sis non esse curandam.
et hoc duabus rationib;
bus. secunda ibi. Quid
autem est. Prima ratio
est illa. Illud quod spec
tat ad leuitatez arrogā
tie a sapiētibus non est
curandum. sed gloria pp
ter quam homo recte fa
cit ppter laudes homi
num illa spectat ad leui
tatem arrogātie. et est di
gna derisione. ¶ 2a. q at
talis arrogātia sit que
dam derisio declarat in
littera. et dicit. Vos hos
mines nescitis recte fa
cere nisi ad ppares au
tas. i. ad populorū com

dam. infiniti vero atq; finiti nulla vn
q; poterit esse collatio. Ita fit vt quā
ticunq; prolixi tēporis fama si cū inex
hausta eternitate cogitet non parua.
sed plane nulla esse videat

¶ Vos autē nisi ad populares auras
inanesq; rumores recte facere nescitis
Et relictis psci virtutisq; pstantia. de
alienis pīnia sermunculis postularis
Accipe in bmoī arrogantie leuitate
q; festine aliquis illuserit. Nā cum q
dam adorsus esset hominem pume
lijs. q nō ad vere virtutis vīsum s; ad
supbam gloriā. falsū sibi philoso
phi nomen induerat. adieciissetq; iam
se scitūz an ille philosophus eēt. si q
de; illatas iniurias leuiter patiēterq;

tolerasset.
psit. accep
tans iam t
phm. Tū
tellexeram

considera q;
se esse pbm in
ostis contru
qui induera
tutis. sed ad
rū an ille eff
set. ille qui d
cepta contru
relligis ne me
rephm esse si
sicoz. Verus
consequens d
Magnanimi
verbis prum
nibus. s; por
deratōe passi
turbatus esse
tanti dixit. T

¶ Quid autē
ros (de bis
riam petū
de fama po
corpus att
rationes et
homines. i.
is. cuius ca
sō bene sib
cre resoluta

Prosa septima

tolerasset. Ille paciētiā paulisp assum-
psit. acceptaq; cōtumelia velut insul-
tans iam tandē inq̃t: intelligis me eē
phm. Tū ille nimīū mordaciter In-
tellexeram inq̃t si tacuisses

placētiā z ad iūnes ru-
mores z laudes. et vos
postularis. i. desideratis
p̃emia de sermoneculis
alienis. relicta id ē post
posita p̃stantia. i. dig-
nitate vestre p̃cie z vir-
tutis p̃pter quāz debere-
tis recte opari. accipe. i.

considera q̃ festiue. i. gloriose aliquis illuserit. i. deriserit quendā dicentēz
se esse phm in leuitate h̃mōi arrogātie. Nam cū q̃dam tyrannus eēt ad
orsus contumelijs. id est incepisset alloqui contumeliose quēdam h̃oiem
qui induerat. i. usurpauerat sibi falsum nomē p̃hi. non ad vsum vere vir-
tutis. sed ad sup̃bam gloriā. z tyrannus adiecit. i. dixisset se iam scitu-
rū an iste esset p̃hs siquidē illas sibi iniurias patienter leuiterq; toleras-
set. ille qui dixit se phm paulisp paciētiā assumpsit. scz in principio. z ac-
cepta contumelia a tyranno velut sibi insultans inquit ad tyrannū. In-
telligis ne me esse phm. tunc ille tyrannus mordaciter inquit. intellexerā
te phm esse si tacuisses. ¶ Hora s̃m p̃mentatorem in prologo. viij. phi-
sicoz. Verus p̃hs debet esse perfectus omnibus generibus virtutū. z p̃
consequens debet esse magnanimus. Sed s̃m Sen. in libro de clemētia.
Magnanimi est iniurias z offensiones sup̃bi despiciere. z p̃ consequens
verbis p̃tumeliosis puocari nō d̃z. ¶ Item veni p̃hi est nō vinci a passio-
nibus. s̃z potius d̃z moderare z refrenare passiōes. cū virtus p̃sistat in mo-
deratōe passiōū. vñ Aresto. iij. ethicorū dicit. Mansuetus vult imperi
turbatus esse z non duci a passione. Vñ q̃dam p̃hs p̃tumeliose sibi insul-
tanti dixit. Tu didicisti maledicere s̃z ego didici maledicta p̃tēnere.

¶ Quid autē est quod ad p̃cipuos vi-
ros (de his em̃ sermo ē) q̃ virtute glo-
riam petūt: q̃d inquam est q̃d ad hos
defama post resolutū morte sup̃rema
corpus attineat Nam si (quod nostre
rationes credi vetant) toti moriuntur
homines. nulla est om̃ino gloria cum
ia cuius ca esse d̃z nō extet oīne Sin-
p̃o. bene sibi mens p̃scia terreno car-
cerē resoluta celū libera peti nōne om̃

¶ Hic philosophia po-
nit secundam rationem
que est talis. Homines
virtuosi vel totaliter mo-
riuntur corpore z anima
vel anima viuit post mor-
tem. Si totaliter mori-
untur. nihil spectat ad
eos de gloria post mor-
tem. Si anima eorū vi-
uit post mortem illa pes-
cit celum spernens om̃i-
ne terrenum negocium.
et si nihil ad eā de terref-
na gloria. Gapud p̃uoz
hos homines nulla debet
esse cura de glia. Dicitur

Liber

Secundus

ergo in lra. Quid est qđ
ad p̄cipuos. i. ad virtuo
sos viros attineat de fa
ma post resolutū corpus
extrema morte. quali diceret nihil. de his em̄ viris est sermo n̄ qđ petūt. i.
querūt gloriā p̄tute. i. opibus p̄tuosis. Nā si hoies toti moriunt corpore et
aia vt quidā putāt. qđ in nostre rōes. i. philosophice rōes verāt. i. p̄hēt
credi. qđ p̄m p̄hiaz aia intellectua est immortalis. nulla est oīno glā post
mortē cū iste oīno non extet. i. nō sit cuius ea glā esse dī. Sin p̄o mens bñ
sibi p̄scia. i. illesa resoluta. i. liberata terreno carcere. i. a corpore. post mortē lī
bera petit celū. Nonne ipsa aia que celo fruēs gaudet se exemptā terrenis
ipsa spernit oīne terrenū negociū. z p̄ p̄ns terrenā glām. qđ diceret sic.
¶ Hora qđ ad p̄tuosos nihil spectat de fama nec in p̄nti vita nec in fu
tura. non in presenti. qđ dicit Seneca in puerbīs qđ plurimū curant famā
pauci autem consciam. z tales pauci curantes p̄sciam sunt virtuosī z p̄hī
de qđbus loq̄tur Boetius in fine tractatus de summo bono dicens. Pau
ci sunt viri honorandi sicut p̄hī qui contemnūt desiderīū sensus z sequūt
desiderīū intellectus. Plurimū autē sunt qui curāt famam. sicut s̄z vulga
res qđ relicta virtute conscie p̄pter laudes hoīm recte faciunt. De quibus
B̄ scriptura. Amē dico vobis receperūt mercedē suam. Nec etia z fama
spectat ad viros virtuosos in futura vita. qđ p̄tuosi si totaliter moriunt nī
hil ad eos de fama. Si autē aia viuit post mortē ista euolat ad celū z nihil
curat de fama. spernit oē terrenū negociū. z potius gaudet. qđ est exempta a
curis terrenis. z gaudio celesti fruit in eternum

¶ Hic incipit metz se
primū huius p̄cedi. qđ dī ar
chilogiū ab inuente.
iambicū a pede p̄domi
nare. z p̄stat ex p̄mo ver
su trimetro. secūdo dime
tro. In quo metro p̄hīa
docet quō glā sit p̄tem
nenda ex p̄sideratōe am
plitudinis celī z stricū
dinis terre dicens. Qui
tūqz petit. i. desiderat p̄
cipiti mente solā gloriā
et credit istā ēē summū
bonū. i. p̄cipiū inter
appetenda. iste cernat. i.
consideret plagas et̄
ris. id est partes celī late
patentes. z cernat artū
sitū terrarū. i. stricū
spaciū terre in comparatō

¶ Petrū septimū libri secūdi

Viciqz solā mēte p̄cipiti petit
Summūqz credit gloriā

Late patētes etheris cernat plagas.

Artūqz terrarū situm

Brenē replere non valentis ambitus

Pudebit aucti nominis

Quid o supbi colla mortali iugo

Frustra leuare gestiunt

Diffusa linguas explicet

Et magna titul fulgeat claris dom

Dors spernit altam gloriā

Injolū
Equatqz
Vbi nūc
Quid B
Signat
Inane p
Sed d
Alum sc
Jacens
Nec fan
Qsi put
Doral
Lūscra v
Jam vos

hominem
mis nulli p
Habzicij.
manet de gl
nūs fama.
pauculis lie
umus deco
sumptos. id
sus ignorab
ipsi line mo
taris vira
est splendo
id est fama
ceret. si est
te secunda
nus qui cu
promisit si
tempit. sec
traderet rhy
rum. sed vul
fidelis. Hab
venisset pro

Metrum septimū

Inuoluit humile piter ⁊ celsus caput
 Equatq; summis infima
 Ubi nūc fidelis ossa Fabricij manet
 Quid Brutus aut rigidus Catō
 Signat supstes fama tenuis paucul
 Inane nomen litteris
 Sed qd decoꝛa nouimus vocabula
 Num scire consumptos datur
 Tacetis ergo prozsis ignorabiles
 Nec fama notos efficit
 Qsi putatis longius vitā trahi
 Mortalis aura nominis
 Lū sera vobis rapiet hoc etiā dies
 Jam vos secunda mors manet

one ad celū. ille pdebat.
 id est verecundabit auc
 ti nominis. i. aucte fame
 sue non valentis replere
 breuē ambitum. i. pauc
 spaciū terre. Et tūc ex
 clamat dicens. O ppter
 hoc miror qd. i. propter
 qd supbi gestuūt. i. cupis
 uir frustra leuare. id est
 tollere colla sua mortali
 iugo. i. mortali fama. i. s
 cet em fama diffusa me
 ans. i. trāsiens p remos
 ros populos explicet lin
 guas. i. per linguas pos
 populoz. ⁊ licet magna
 domus tua. i. nobilis pa
 rēcla vel familia tua ful
 geat clavis riculis. i. lau
 dibz. tamē mors spernit
 altam gloriā. ⁊ mors
 pariter. i. simul inuoluit
 humile caput. i. miseruz

hominem ⁊ celsum. id est nobilem vel diuitem. ⁊ mors equat infima sum
 mis uulli parcendo quod declarat dicens. Ubi nunc manet ossa fidelis
 Fabricij. Quid Brutus aut rigidus Catō supple ē. quasi diceret. qd
 manet de gloria eorum post mortē. utiq; modicū. i. illud manet quod re
 nuis fama. id est exilis supstes. id est manens signat inane nomen eorum
 pauculis litteris scriptis in epitaphijs eorum. sed quid. id est ad quid no
 uimus decoꝛa vocabula scripta. nunquid intelligitur per ea ipsos esse cō
 sumptos. id est mortuos. quasi diceret immo. Tacetis ergo mortui proz
 sis ignorabiles. nec fama efficit vos notos. Et quia aliquis diceret. licet
 ipsi sint mortui corpore. tamē viuunt fm famā. dicit philosophia. Si pu
 tatis vitā vestram longius trahi. i. prolongari aura mortālis nominis. id
 est splendore mortalis fame. cum sera. id est vltima dies vobis hoc rapiet
 id est famam auferet iam vos manet. i. expectat secunda mors. quasi dis
 ceret. si estis prius mortui corpore ⁊ fama manēs est vitā vestra illa cessan
 te secundo moriemini. ¶ Notandum Fabricius fuit consul rhoma
 nus qui cum mitteretur pugnare contra Pirrhum regem epirotarū rex
 promisit sibi partem regni sui vt transiret ad ipsum. quod Fabricius cō
 tempnit. sequenti anno Pirrhus obtulit sibi magnam pecuniam auri vt
 traderet rhomanum imperiū. cui ait Fabricius. Rhoma non vult aus
 rum. sed vult imperare habentibus aurum. propter quod ipse dictus fuit
 fidelis Fabricius. Dicitur etiam de Habicio q cum quidam ad euz
 venisset promittens se Pirrhum regem occisurum si Fabricius sibi pe

Libec Becundus

tunā aliquando dare vellet. ipse vero Fabricius hunc traditorem misit ligatum ad Pyrrhū pro tali scelere puniendum. cui tunc pyrrhus dixit. Possibilis est solē a suo tramite deviare q̄ fabriciū a via recte rationis discedere ¶ Nota q̄ Brutus fuit p̄mus consul romanus qui amo re literatis et iusticie ppter stuprum Lucrecie plurima egit. et multa bella pro romanis inijt. propter quod etiā famosus fuit ¶ Nota q̄ Lato dictus est rigidus propter rigore animi sui qui ad nihil turpe flecti potuit et tante iusticie fuit. vt Lucanus ipm dñs compararet in iudicanda cā que fuit inter Iulium cesarem et Pompeyū dicens. Vicerix causa dñs placuit sed victa Lathoni. Et de hoc magis patebit quarto huius prosa sexta.

¶ Ista est octaua et vltima prosa huius secūdi. et quia phia ostendit bona fortune non multū esse appetenda. aliquis putaret q̄ in fortuna nihil

¶ Prosa octaua libri secundi

Ed ne me inexorabile contra
fortunaz gerere bellum putes.

Est aliquando cui de hoibus illa fallax nihil bene mereat. cui scz cū se aperit. cum frontem detegit moresq̄ proficit. Nondū forte quid loquar intel ligis. Mirum est quod dicere gestio eoz sententiam verbis explicare vix queo. Etenim plus hominibus reoz aduersam q̄ prosperam prodesse fortunam.

mores suos per instabilitatem. Et subdit philosophia. Nondum forte intelligis quid loquar. quia mirum est quod ego gestio id est cupio dicere eoz. id est ideo vix queo explicare sententiam verbis. Etenim ego reoz. i. opinor aduersam fortunam plus prodesse hominibus q̄ prosperam.

¶ Nota quandocumq̄ in aliquo dicto videtur esse repugnantia illud videtur mirabile dictum. sed dicere fortunam aduersam hominibus pdesse videtur esse quedā repugnātia in dicto. nā esse aduersum alicui et sibi. pdesse ad inuicem repugnant. ideo dicit phia. mirum est quod gestio dicere. scz fortunam aduersam magis pdesse q̄ prosperam

esser boni. ideo iā ostendit phia cuiusmodi bonū sit in fortuna. et pbat fortunā aduersam plus esse bonā q̄ prosperā. et pmo premitit suā intentionē. Secūdo. pbat intentionem ibi Illa em̄ Primo dicit Boetius ex dicit p̄ q̄ fortuna est premenda. sed ne putes me gerere. i. facere bellū inexorabile contra fortunam supple scias q̄ aliquādo est. i. aliqui p̄git q̄ ipsa fortuna nihil fallax. i. nihil fallaciter agens tene mereat de hominibus. eo q̄ aliquod bonū euenit hominibus p eam cum scz cum fortuna se aperit manifestādo suā fallacitatem. cum proficetur

Illam
cum vi
semper re
tatione p
struit. Ill
mentes fr
ne fragili
illam vid
semper ign
ctamq̄ z
tione pua

ueria fortuna
ne p̄ter eius
mentes fruct
tuna absolū
fitorie felicit
illam scz p̄p
sui p̄p̄us ign
notant. hanc
mille non sup
illa littera p̄
ra. Quia ra
tentē ipsam.
lis est. ergo ad
ligat mentes
sa felicitate. q̄
ros. sed adue

Postremo
blandicij
vera bona

et. Un dicit
hic deus. i. e
tenaculo redu

Prosa octaua

Illa enim semper specie felicitatis cum videtur blanda mentitur. Nec semper vera est cum se instabilem mutatione demonstrat. Illa fallit nec instruit. Illa mendacium specie bonorum mentes fruentium ligat. nec cognitio ne fragilis felicitatis absoluit. Itaque illam videas ventosam fluentem. suique semper ignaram. Hanc sobriam succinctamque et ipsius aduersitatis exercitatione prudentem.

Hic phia probat interitum. et fortuna aduersa melior sit quam prospera tribus rationibus. scilicet ibi. Postremo. tertia ibi. an hoc. Primo dicit. Illa fortuna prospera se mensuratur cum videtur. i. apparet blanda specie felicitatis. i. prosperitatis. sed hec id est fortuna aduersa se vera est cum demonstrat se esse instabilem sui mutatione. ostendit enim se esse talem qualis est. et ita per eam non decipiuntur homines. sed illa scilicet prospera fortuna confidens in se fallit. Nec autem aduersa

uersa fortuna hominem instruit ostendendo quod non sit ostendendum. prospera fortuna ne per eius mutabilitatem. Illa scilicet prospera fortuna ligat scilicet fallendo mentes fruentium hominum specie bonorum mendacium. nec scilicet aduersa fortuna absoluit. i. liberat scilicet mentes hominum per cognitionem fragilis. id est transitorie felicitatis. Et tunc recolligit effectus utriusque fortune dicens. Itaque illam scilicet prosperam fortunam vides ventosam. i. superfluum fluentem. i. prodigiam et superfluum ignaram. nam homines in prosperitate continua se ipsos non cognoscunt. hanc scilicet aduersam fortunam tu vides sobriam et succinctam. i. humilem non superbam et prudentem exercitacione aduersitatis. **N**ota quod ex ista littera possunt formari tres rationes quod aduersa fortuna melior sit prospera. Prima ratio est ista. Bona fortuna in specie vere felicitatis decipit habentem ipsam. sed fortuna aduersa non decipit. sed vera est ostendens se talem quam lis est. ergo aduersa melior est quam prospera. Secunda ratio est. Prospera fortuna ligat mentes hominum mendacibus bonis. sed aduersa liberat mentes a falsis felicitate. ergo melior. Tertia ratio. prospera fortuna reddit homines sui ignaros. sed aduersa facit homines sapientes. ergo melior est quam prospera.

Postremo felix a vero bono deuotus blanditijs trahit. aduersa plerumque ad vera bona reduces vincto retrahit.

Hic phia ponit secundam rationem quam talis est. Quicumque fortuna trahit ad inquisitionem veri boni. illa melior est quam que retrahit a vero bono. sed fortuna aduersa est hominibus.

Un dicit in ista. Postremo felix. i. prospera fortuna cum suis blanditijs trahit deuotus. i. errantes a vero bono. sed aduersa fortuna plerumque retrahit vincto. i. tenaculo reduces ad vera bona. Nota quod quod prospera fortuna videtur esse per inquisitionem felix

Liber Secundus

creari eo q̄ sine bonis fortune non p̄tingit esse felicē. extra de bona fortuna. ideo suis blanditijs trahit hominē sensuale a vero bono quod cōsistit in speculatiōe dei. aduersa autem fortuna. quia ostēdit p̄sp̄erā fortunā ēē mutabile ipsa reducit hōiem ad v̄x bonū qđ est immutabile

¶ Hic philosophia ponit vltimā rationē que talis est. Illa fortuna est melior p̄ quā cognoscunt veri amici. sed aduersa fortuna est talis. igit̄ rē. vnde in littera dicit. An p̄ nūquid putas hoc esse estimandū inter multa bona q̄ hec aduersa fortuna detexit. i. monstrauit tibi mentes. i. cor̄s dā fidelū amicor̄. quasi diceret. illud est bonū de maris bonis. et hec sup̄ple aduersa fortuna. se creuit. i. distinxit tibi certos amicos et abiguos vultus sodalū. i. amicor̄. q̄si diceret. aspera fortuna docuit te discernere inter veros amicos et falsos. q̄ prospera fortuna a te discedens abstinuit suos. i. qui erāt amici ratione. p̄sp̄eritatis et reliquit tuos amicos qui te dilexerūt non p̄pter tua. Quāti. i. q̄nto p̄cio tu emissas hoc integer. i. in

An hoc inter minima estimandū putas q̄ amicor̄ tibi fidelū mentes hec aspa. hec horribilis fortuna detexit. Hec tibi certos sodalū vultus amiguosq̄ secreuit. discedens (suos ab/ stulit) tuos reliq̄t. Quāti si integer et vt videbaris tibi fortunatus emissas Desine nūc amissas opes querere qđ preciosissimū diuitiarum genus est. amicos inuenisti

regitate fortune p̄stiturus cū videbaris tibi fortunatus vt potuisses cognoscere veros amicos. nunc desine. i. cessa querere opes. i. diuitias amissas. quia inuenisti veros amicos qui sunt preciosissimū genus diuitiar̄. **¶** Nota in aduersitate falsi amici fugiunt. sed in tempore prosperitatis manent. vnde Seneca in li. de re. Quem tu felicem credis. illuz multi commutantur. vt melius se sequuntur. cadauera lupi. frumenta formice. p̄dam ista turba sequit̄ nō hominē. **¶** Nota q̄ aduersa fortuna ostendit fideles amicos. vnde Seneca. xx. epistola. Turba familiaris cum a te pasci desierit ipsa te non pascet. et quod tu beneficio tuo scire nō poteras paupertate scies. illa veros amicos retinebit. discedit quicunq̄ non te. s̄ alius uid sequebatur. est autem propter hoc vñ amanda paupertas q̄ a q̄bus amaris ostendit. Unde pauper Henricus Breualer hoc solo mala fors q̄ monstrat amicos. Qui boni qui mali monstrat vtrāq̄ viam. Item poeta. Tempore felici non cognoscuntur amici. Sorte pater misera que sit dilectio vera. Item alibi. Cum fueris felix multos numerabis amicos. Tempora si fuerint nubila solus eris. Item Thobias. Fluctuat ad censum venalis amicus egenū. Sed verus refouet vt fabricat̄ amor. **¶** Nota q̄ fidelis amicus est preciosissimū genus diuitiar̄. q̄ amic⁹. i. p̄p̄icor̄ est alter ego. i. amicor̄ est idē velle et nolle. Nemo enim elegit viuere

sine amicis habere
conueniens sit legi
exerceat amicicia
facis de. Honor

¶ Detur

Uod m
Longo

¶ Pugnant

sedus pper

¶ Phebus r

Lutu prope

Ut quas du

¶ Phebenocit

Ut fluctus au

Certo sine co

¶ Ne terris lice

Latos tende

¶ Hanc rerum s

Terras ac pel

Et celo imper

¶ Primo dicit. q̄
frequenter imper
rum. q̄ mundus
tempor̄ annu
traria tenent p̄
corumpat. q̄ p̄
seum diem. i. clar
id p̄stet noctib
adduxerit. et vt a
ne id est determi
minos vagis terri
¶ Nota q̄
mouens superiorem

Metrum octauū

sine amicis habens reliqua bona. Et Seneca. ix. epistola dicit. Sapiens est contentus sic seipso. tamē amicum habere vult propter nihil aliud nisi ut exerceat amicitia. ne tam magna sit lareat. Et Tullius in libro de officiis dicit. Honores diuitie et dignitates nunquam sunt amicitie antepone

Metrum octauū secundi libri

Quod mundus stabili fide

Concordes variat vices

Quia pugnantia semina

Fedus perpetuum tenent

Quia phebus roscum diem

Curru prouehit aureo

Ut quas duxerit hesperus

Phebe noctibus imperet

Ut fluctus auidum mare

Certo sine coarceat

Ne terris liceat vagari

Latos tendere terminos

Hanc rerum seriem ligat

Terras ac pelagus regens

Et celo imperitans amor

Primo dicit. quod amor diuinus regens terras ac pelagus. et imperitans id frequenter imperans celo. ille amor ligat hanc seriem. id est concordiam rerum. quod mundus stabili fide variat concordantes vices. id est alternationes temporis anni. id est noctis et diei. et quod semina pugnantia. id est elementa contraria tenent perpetuum fedus. id est concordiam ne vnum totaliter aliud corrumpat. quod phebus id est sol curru aureo prouehit. id est producit roscum diem. id est clarum diem. Idem amor facit ut phebe id est luna imperet id prelit noctibus. quas noctes hesperus id est stella vespertina duxerit. et adduxerit. et ut auidum mare ad exeuendum coarceat fluctus suos certo sine. id est determinato fine. ne liceat sibi tendere id est extendere latos terminos vagis terris. id est amplis terris supple totaliter coopiendo terram.

Nota quod Tullius loquens de amicitia dicit. Amicitia est primum mouens superiora ad protectionem inferiorum. et inferiora ad subiectionem

Hic incipit octauum et ultimum metrum huius secundi libri. quod dicitur glyconicum ab inventore. amphimacrum a pede predominante. et est amphimacrus pes antitiquorum constans ex primis et viciis longis. et duabus breuibus medijs syllabis. dictus ab amphimacrum quod est circum et macrus longum. quasi huius circumquaque longam syllabam. In quo metro philosophia commendat amorem. ex quo dicit quod amici sunt preciosissimi genus diuitiarum. Et primo commendat amorem diuinum. secundo ostendit quod humana natura amicitia conseruatur. ibi Hic sancto. Primo facit hoc quod deum est. secundo ostendit quod ablato diuino amore omnia corrumpuntur. ibi Hic si fren-

Liber Secundus

superiorum Amicitia cum sublata omnis in vita tollitur iocunditas. **N**ota quod elementa appellantur semina. quod ex ipsis tanquam seminibus elementata produciuntur. sicut enim semen est principium fructus. sic elementa sunt principia corporum mixtorum. et dicitur elementa pugnancia propter ipsorum contrarietatem. nam aliqua sunt calida. aliqua frigida. quedam humida. quedam siccata. Nec elementa diuino amore ordinate tenent proprium fedus. quia grauitas inferiorum non aufert leuitatem superiorum. nec e converso. et seinuicem totaliter non corrumpunt.

Nec ostendit quod amore diuino subtracto omnia corrumpuntur. dicens. Si hic amor diuinus remiserit frena. id est legem gubernandi res. quicquid nunc amat inuicem. id est concordat illud continuo geret bellum. et ipsa elementa certant. id est litigant soluerere. id est destruere machinam.

nam scilicet mundana. quam nunc socia fide. id est concordie federe incitant pulchris motibus. id est faciunt ordinate mouere. **N**ota quod sublato amore et concordia omnia dissoluntur. unde Alanus in anteclaudiano loquens in persona amoris et concordie dicit. Si mea iura. meas leges. mea federa mundus olim seruasset. vel adhuc seruaret amoris vincula. non tantis generet sub cladibus orbis.

Hic ostendit philosophia. quod per amorem conservatur et conciliatur amicitia humana. dicens. Hic amor continet. id est preseruat populos iunctos sancto. id est virtuoso federe. scilicet amicitie et hic amor necesse facit id est est sacramentum coniugii castis amoribus viri et uxoris. et hic amor dicitur sua iura. id est imponit legem amicitie fidei sodalibus. et quia ista proueniunt ab amore diuino tanquam a principio suo. Ideo subiungit. O felix genus hominum supple dico. si amor scilicet diuinus quo celum regitur regat animos vestros supple cauendo in eis concordiam amicitie.

Nota quod amor dicitur sua iura fidei sodalibus. Iura autem amicorum. et sociorum.

Hic si frena remiserit
Quicquid nunc amat inuicem
Bellum continuo geret
Et quam nunc socia fide
Pulchris motibus incitant
Certant soluere machinam

Hic sancto populos quoque
Iunctos federe continet
Hic et coniugii sacrum
Castis necesse amoribus
Hic fidei etiam sua
Dicitur iura sodalibus
O felix hominum genus
Si vestros animos. amor
Quo celum regitur. regat

Dalium inmulte
sic nobis recipiend
mudacter cum il
mitas. nisi quo
des curas. omne
dam qui que ar
moy scientia n
em vicium est z
cia proprie dicta
voluntas bono
irationalibus. z

Amicij
micij ord

Animo sol
phie. merore
ciur felicitas

adhuc auribus
fixerat. Ita quod
mum lassoz
cum me vel
nendi etiam io
re iam me po
bus non arbi
lo ante acro
non phorrese
vebementer
diuidit in tres p
fuit ipsam phan

Prosa prima

Dalium inuult Seneca. iij. ep. la. dicens Diu cogita an aliquis in amicum sit tibi recipiendus: sed cum placuerit fieri toto illum pectore admitte. tam audacter cum illo loquere sicut tecum. Tu qdem ita uiue. vt nihil tibi committas. nisi quod etiam amico tuo committere possis. Cum amico tuo omnes curas. omnes cogitationes misce si fidelem putaueris. Sunt em qui tam qui que amicis sunt tm pmittenda omnib; narrant. quida carissimoz pscientia reformidant nulli credituri. neutrum faciendu est. vtruzq; em viciu est z omnib; credere z nulli. ¶ Nota circa pdicta q amicitia proprie dicta tm inuenitur in rebus rationalib; z vt sic amicitia e par voluntas bonoz inter aliquos. sz large accipiendo amicitia sic etia est in irrationalib; z vt sic amicitia est cōcordia diuersaz rez ad inuicem

¶ Anicij Danlij Seuerini Boetij viri excōsulis patricij ordinarij phie solationis liber scōs explicit

¶ Incipit liber tercius eiusdem

¶ Prosa prima

¶ Animo solato mulcedine philoso/ phie. merore pulso antiquo introdu/ citur felicitas vera. . . .

Am cantum illa finire/
rat. cum me audiēdi aui/
dum stupentēq; arrect

adhuc aurib;. carminis mulcedo de/ fixerat. Itaq; paulopost. D in quā sū/ mum lassoz solamen animoz. quan/ tum me vel sentētiar; pondere. vel ca/ nendi etiā iocūditate refouisti Adeo/ vt iā me posthac imparē fortune icti/ bus nō arbitrer Itaq; remedia q pau/ lo ante acriora esse dicebas. nō modo/ non phorresco. sed audiendi auidus/ vehementer efflagito

diuidit in tres pres. pmo ostendit Boetius quō post pdicta alloquit/ fuit ipsam phiam. scōdo ponit rāionē phie. tercio dngit boetius quandā

¶ Iste est tercius/ liter Boetij de solatio/ ne phie. z primus ad li/ bros pcedentes in hunc/ modum Postq; phia in/ pmo li. scrutata est cās/ doloris Boetij. z in scōdo/ libro adhibuit sibi reme/ dia facilia. In pñti libro/ et sequētib; phia adhi/ bet boetio remedia gra/ uiora. sunt autē re media/ guiora rōes ptra cōem/ opinionē hoim. p bātes/ q in bonis exteriorib; nō/ pñt pā felicitas. ostēd/ dendo in q sita sit felici/ tas pā. z quo mō ad ip/ sam pueniat. Et diuidit/ liter iste in xiiij. pres. qz/ h^o libri sunt xij. pte z xij/ metra. q ptes patebūt/ in pcesu libri. Quid at/ er de q determinet in q/ libet istaz pñti sūt pate/ bit. Prima pfa h^o terci/

Liber Tercius

petitionē ad ipsam. secūda ibi *Tum illa*. tertia ibi *Tum ego*. Dicit ergo primo. Jam illa phia finierat cantum. i. metrum quod erat de cōmendatione amoris diuini et amicitie. Et cum ego boetius essem allectus dulce dine merri ad audiendū cum auiditate et admiratiōe verba phie. auribus arreptis ego dixi *Phia* que es summū solamen animoz lassoz. quantū me refocillasti tuis prosis et metris intantū q̄ iam tene possum resistere. in fultibus fortune. Et ideo dicit. remedia que prius dixisti esse grauiā non timeo. s; ea audire diligēter expecto. ¶ Nota q̄ Boetius vocat metrum cantū. sicut em̄ in cantu est eleuatio et depressio vocis. sic sūt in metro rōe quātitatis correpte et producte syllabaz attenditur q̄dam eleuatio et depressio. quia rōe quātitatis producte fit eleuatio. rōe quātitatis correpte fit depressio. ¶ Item quia metrum est subtilius et delectabilius profa. ideo animū demulcet. Unde auctor poetrie metrum cōparat domicellē dicens. Vultq; venire metrum rang; domicella compta crine. nitente gena. subtili corpore. forma egregia. Idco dicit boetius. mulcedo carnis. i. metri. ¶ Item hō debet esse auidus et stupēs circa phiam. Auidus in quā. quia dicit Seneca. xviij. ep̄la. Proice omnia ista si sapias. ymū. vt fāptas. et ad phiam magno cursu totisq; virib; tende. Et hō debet esse stupēs. i. admirans de phia. quia ipsa est res mirabilis et diuina sūm Arestorelē in principio libri sui de celo et mundo. et phia confert mirabiles delectationes. x. ethicoz. ¶ Item animi lassū sunt graui cura vel aduersitate aliqua oppressi. hoz phia est summū solamen. qz ipsa psuadet magnanimitatē. quā p̄tra aduersitates fortune homo instāter debet militare. ¶ Item p̄ phiam hō bene potest resistere ictib; fortune. qz p̄mo ethicoz dicit Aresto. Sapiens bene scit ferre fortunas. et h; se sine vituperio s; cur terragonū. Unde dicit in lra. Jam illa supple phia finierat cantū. i. metrum de amore diuino. et cuz mulcedo. i. suauitas carminis defixerat. i. stasbilerat me auidū. i. cupidū audiendi. et stupentē. i. admirantē supple phia auribus meis arreptis. i. eleuatis ad hec scz verba. Itaq; paulopost ego inquit. i. dixi. *Summū solamen lassoz animoz* supple p̄ aduersitatē quantū me refocillasti pondere sententiaz supple prose. vel etia iocunditate canēdi. i. metri. adeo. i. intantū vt iam post hac nō arbitrer me cē imparē. i. dissimilē in resistēdo ictibus. i. insultib; fortune. Itaq; remedia illa q̄ paulo ante dicebas esse acriora. i. grauiora nō modo. i. non tū non phozresco. i. timeo. sed ego auidus audiendi supple ea vehemēter es flagito. i. expositulo. ¶ Ubiscindū est q̄ sūm Hugutionē es flagitare est valde flagitare exposulare. petere cum clamore. poscere.

¶ Ne ponit rñsionem phie dicens Ego bene sensi illud cum tu tacit; et attentus recepisti verba nostra. cuz ego p̄fectamētē tuā. talia em̄ sunt remedia que adhuc restant vt ipsa degustata

Ad. Tum illa Sensi inquit cū verba sagittis nrā attēsusq; rapiebas. cū qz tue mētis habitū v̄l expectaui. v̄l qd est verius ip̄a p̄feci Talia s; quippe q̄ restant. vt degustata q̄dem mori

deant. inter
cant. Sed
dicit. quan
te ducere
B: Quona
felicitatem
aranimus
nes visu. i.

falsē felicitatē
ebat consilia
promptus re
ra. postea dul
amarum. Et
laboriosa est p
phia non est a
ritudinis neq
larium. ¶
veras res de
istis tempora
est. sed cantū
ca somnium
exteriora voca
rago et non ip̄a
licitatis. sed ve
tunc. illa suppl
am cum tu tad
expectaui. ¶
ris. vel quod
quippe mirum
ipsa quidem
recepta dulce
dia. ¶ Quon
ceres quonari
cere. Ego B
Inquit suppl
quam. supplē
leo vltud est c
que bona temp
supple Boeci
vltatib; fel

Prosa prima

deant. interius autem recepta dulcescant. Sed q tu te audiendi cupidum dicis. quanto ardore flagrares si qnā te ducere aggrediamur agnosceres
B: Quonam inquā: Ad verā inquit felicitatem quam tuus quoq somniat animus. sēo occupato ad hūmagines visu. ipam illā nō pōt intueri.

primo sint amara. s; postea dulcescant. Sed q tu dicis te esse cupidum audiendi verba nostra. Q quanto desiderio arderes si pgnosceres quod laboramus te ducere. et dicit Boetius. qvis me ducere. Responderet philosophia ad cognitionem vere felicitatis quam animus tuus quasi somniando adhuc vir cognoscit. qz est occupatus hūmaginibus

falsae felicitatis. ¶ Nota q Boetius tacitus verba philosophiae rapiebat consilia Seneca dicentis. Alto verborum tacitus auditor. auditorum promptus repetitor. ¶ Nota q precepta physicalia primo sunt amara. postea dulcescunt sū illud poete. Dulcere fit charum. Quis primo sit amarum. Et Eustratius primo ethicorum dicit. Sciunt docti quoniam laboriosa est possessio virtutum. sed propter eius amaritudinem philosophia non est abijcienda. quia non est dignus dulcoris acumine qui amaritudinis nequit inuscarī grauiamine sū Boetium in de disciplina scholarium. ¶ Nota q sicut somnians putat fantasmatata sibi occurrentia esse veras res de quibus somniat. et tamen nō sunt ipse res. Sic Boetius in istis temporalibus rebus putauit esse veram felicitatem. que tamen non est. sed tantū sunt quedam similitudines vere felicitatis. sicut fantasmatata somniorum sunt similitudines rerum. ¶ Nota q Boetius bona exteriora vocat hūmagines vere felicitatis. sicut enim hūmago est rei imitago et non ipsa res. sic bona exteriora videntur exprimere formam vere felicitatis. sed vera felicitas non est in ipsis. Unde dicit in littera. Tum p tunc. illa supple philosophia inquit. ego sensi. id est noui intentionem tuam cum tu tacitus et attentus rapiebas verba nostra. qz pro et. cum ego expectaui. Alia littera habet expediui. id est reuocaui habitum tue mentis. vel quod est verius dicere cum ego ipsa habitum tue mentis perfecti quippe mirum talia sunt supple remedia que restant supple sumenda ver ipsa quidem degustata primo mordeant. id est displiceant. interius autē recepta dulcescant. sed q tu dicis te cupidum audiendi. supple illa remedia. Q quanto ardore. id est desiderio flagrares. id est arderes. si cognosceres quonam. id est ad quem locum aggredimur. id est incipimus te ducere. Ego Boetius inquā. id est dixi. quonam supple vis me ducere. Inquit supple philosophia. ad veram felicitatem supple ducere te gestio quam. supple felicitatem tuus animus somniat. id est perfecte cognoscit. sed visu. id est cognitione occupato ad hūmagines. id est ad bona temporalia que bona temporalia sunt hūmagines et similitudines vere felicitatis. et supple Boeci. non potes intueri. id est inspicere. ipsam supple veram et infallibilem felicitatem

Liber

Tercius

¶ **N**ic Boetius dirigit petitōem phie. et ponit consensum sue petitiōis dicens. **O** philosophia rogo ut sine dilatio ne demōstres mihi que sit felicitas vera. Et philosophia p̄sentiens dicit libēter faciam tui causa sed prius ostēdā tibi falsam felicitatē tibi notiorē. ut illa cognita p̄ p̄trariū possis postea agnoscere verā felicitatem.

¶ **N**ota circa hoc q̄ dicit (faciam tui cā libēter) q̄ philosophia petitiōnes hoīm admittit. **U**n Seneca. Nulli preclusa est p̄tus sapiētie. omibz p̄z. oēs inuitat. oēs admittit. nō eligit donū neqz censum. s̄z nudo hominis p̄tenta est. ¶ **N**ota innata est nobis via p̄cedendi ex nobis magis notis ad minus nota. p̄mo phisi. et sc̄do de aia. **O**um igit bona exteriora sint magis nobis nota in quibz aliqui posuerūt consistere felicitatē q̄ bona interiora. iō phia p̄mo vult determinare de falsa felicitate nobis magis nota q̄ ponit in bonis exterioribz ipam extirpādo. ut p̄ eam cognoscamus veram felicitatē tanq̄ p̄ p̄trarium. ¶ **N**ota q̄ Seneca in de vir. tutibz cardinalibz dicit. Scire debes q̄ quedā nō vident esse bona et tunc quedā videntur bona et non s̄z. quecūqz aut ex rebus trāsitorijs possides nō hec magna existimes. non mireris qd̄ caducū est. **E**x quo p̄z q̄ vera felicitas nō p̄sistit in bonis exterioribz que vident esse vera bona. et tū non s̄z. **U**n dicit in l̄ra. **T**ū p̄ tunc. ego supple Boetius dixi. **O** phia obsecro id est sine mora. que sit illa vera supple felicitas. **I**lla phia inquit. faciā libēter tui causa. sed ego p̄us conabor. i. laborabo tibi designare p̄bis. atqz p̄ et informare que cā. i. que felicitas h̄ns rationē cause finalis sit tibi notior. id est manifestior. ut ea supple falsa felicitate p̄specta. i. cognita possis agnoscere specimen. i. similitudinē vere beatitudinis. cū flexeris oculos supple cognitōis in contrariam partem vere felicitatis

¶ **I**stud est primum metrum huius tercij. qd̄ dicitur metrum choristū ab inventore. dactylicū a pede dominante. et primum versus huius metri est hypercatillecticus quia post primum pedē abundat vna syllaba. s. te. **I**n hac dictione sere

¶ **P**etrum primum libri tercij

Ui serere ingenuū volet agrū

Liberat arua pus fruticibus.

Falce rivos silicemqz resecat

Ut noua fruge grauis ceres eat

Dulcior est
Simalus
Bianus
Definit im
Lucifer
Pulchra
Tu q̄
Incipe col
Vera deb

re agrum inge
radicibus que
berbam inuile
onusta fruge
apparer dulci
vera felicitas
gis dulce si ma
Sicut post ter
falle felicitatis
Ubi pro post
timbriferos son
tus id est dele
quitur tenebras
falle felicitatis
tina pepulere
ducit roseos eg
Tu prius dete
cere vera bona
prius inueni
a iugo falle fel
animū tuum
serende virtut
Thobias. S
tificare que
vel arbor vel
degerit. ¶ **A**
dicit Perlius.
ritudinē dulced
nō gustauit ama
Nota q̄ Boet

Metrum primū

Dulcior est apium mage labor
 Si malus ora prius sapor edat
 Gratius astra nitent. vbi notibus
 Desinit imbriferos dare sonos
 Lucifer vt tenebras pepulerit
 Pulchra dies roseos agit eqs.
 Tu qz falsa tuens bona prius
 Incipe colla iugo retrahere
 Vera debinc animum subierint

re. 2 quia philosophia p
 dixit q prius eēt ostens
 dendū que sit falsa felici
 tas. 2 postea que sit pa.
 iō phia in hoc metro cō
 mendat hūc ordinem p
 exempla qnōz. Prīmū
 est. Quicūqz vult semis
 nare bonum agrū optet
 prius extirpare nociuas
 herbas vt ager bene fru
 ctificet. Similiter aliqz
 volens cognoscere veraz
 felicitatem oportet prius
 us extirpare falsaz. Vñ
 dr in lra. Qui vult sere

re agrum ingenuum. i. nobilem prius liberat arua. i. agros fructibus. id ē
 radicibus que impediūt ne semen crescat 2 ille resecat. i. pscindit filices. i.
 herbam inutilem falce. i. falcastro vt noua ceres eat. i. proficiat. Quis. id ē
 onusta fruge. Scdm exemplū est. Sicut p̄gustando aliqđ amarū mel
 apparet dulcius. sic propter cognitōem falsę felicitatis magis 2gnoscitur
 vera felicitas. Vñ dicit in lra. Labor apium est mage dulcior. i. mel ē ma
 gis dulce si malus sapor prius edat. i. inficiat ora. Tercium exemplū est.
 Sicut post tempus nebulosum gratior est serenitas sic post cognitionē
 falsę felicitatis gratior est cognitio vere felicitatis. Vñ dicit in littera.
 Vbi pro postqz notibus. id est ventus australis desinit. id est cessat dare.
 imbriferos sonos. id est flatus producentes imbres. tunc astra nitēt gra
 tius. id est delectabilius. Quartum exemplū est. Sicut pulchra dies se
 quitur tenebras noctis. sic cognitio vere felicitatis sequitur cognitionem
 falsę felicitatis. Vñ dicit in littera. vt. id est postqz lucifer. i. stella matu
 rina pepulerit. id est fugauerit tenebras noctis. tunc pulchra dies agit. i.
 ducit roseos equos solis. Tunc applicat exempla ad propositum dicēs.
 Tu prius detes considerare falsa bona. 2 ipsis extirpatis detes cognos
 cere vera bona in qbus 2sistit felicitas. Vñ dicit in littera. Tu quoz
 prius intuens. id est respiciens falsa bona incipe retrahere colla iugo. id ē
 a iugo falsę felicitatis. dehinc. i. postea vera bona subierint. i. subintrabūe
 animū tuum ¶ Hora q sicut prius extirpanda sunt vicia. 2 postea in
 serende virtutes. sic ager prius est purgandus 2 postea seminandus. Vñ
 Thobias. Spinis 2 tribulis purgare noualia detes. Agri vt semen fru
 ctificare queat. ¶ Hora q frutex fm Hugurōem est diuersitas 2 gulaz
 vel arbor. vel spinariū. vel fm alios frutex est arbor parua que terrā fron
 de gerit. ¶ Hora q filix est inutilis herba hñs folia ad modū filoz. de q
 dicit Persius. Nō m̄ ista filix nrō m̄suescit aratro. ¶ Hora q p̄ ama
 ritudinē dulcedo est 2rior 2 sensibilioz. vñ poeta. Dulcia nō meminit q
 nō gustauit amara. P̄ qz p̄positū noscitur oē bonū. Nec paup̄ Dericus.
 Hora q Boetius h̄ dr apū pro apū in grō plurali. qđ est 2ra Alexādy.

Exemplū

Exemplū

Exemplū

Vnde poeta

Liber Tercius

qui dicit. *¶* Um dat apīs rē. Et q̄ hic dicat apū z nō apum p̄z p̄ metru
q̄d sp̄ p̄stat ex tribus dactylis p̄tinuis. Si aut̄ poneret apū nō eēt tres
dactyli p̄tinui. posset tñ dici q̄ cā metri ponit apū. p̄ apum

¶ Nec est prosa secun
da huius tercij. in q̄ phi
losophia ponit diuersas
opiniones circa falsas fe
licitatem. z primo Boe
tius ostendit quomō se
phia habuit post p̄dic
ta. Scđo phia ostendit

q̄ omes homines nitunt̄ puenire ad beatitudinē quam ipsa diffinit Ter
cio ostendit q̄ homines sepe abducunt a vera felicitate diuersis erroribus
Quarto ponit errores siue opinionēs circa felicitatem. secunda ibi. Dis
mortalium. tertia ibi. Hunc vti. quarta ibi. Quoz quidem. Dicit primo
Postq̄ phia p̄misit ordine p̄cedendi de falsa felicitate ad verā. Tum
pro tūc ipsa paululū defixō visu. i. inclinatis oculis z recepta velut in angu
stā. i. nobilem sedē mentis sue sic cepit. i. incepit loqui *¶* Hora q̄ capis
tis inclinatio est signū subtilis hyimaginatōis. p̄pter quod subtiliter z p̄
funde hyimaginātes caput inclinant. z qñz non videt delata p̄tra oculos
ideo phia volēs subtiliter speculari de felicitate. cur̄ speculario difficilis
est. ipa inclinatio visu p̄traxit se in nobilem speculatōem sue mētis

¶ Hic phia ostēdit q̄
omes hoies nitunt̄ pue
nire ad vnū finē beatitu
dinis quā beatitudinē ipa
etiam diffinit z dicit sic.
Dis cura. i. sollicitudo.
mortalium. i. hoim. quam
curā exercet labor multi
pliciu studiorum. qz aliq̄
studet in lratūra. aliq̄ in
mercantia. zc̄qs. illa cus
ra p̄cedit diuerso calle. i.
diuerso mō viuendi. sed
tñ nitit̄ puenire ad vnū
finē beatitudinis. Illud
aut̄ ad quod hoies nitū
tur puenire ē tale bonū
quo q̄s adeptō nihil vl
terius q̄at desiderare q̄d
sc̄z bonū est summū om
niū bonoz p̄tinens in se cuncta bona. cui sc̄z bono. si q̄d. i. aliquid abforet
id ē deesset. non posset esse summū bonum. quia relinqueret aliquid ex

¶ Prosa secūda libri tercij

¶ Um defixo paululū visu z ve
lut in angustā sue mētis sedem
recepta sic cepit.

¶ Omis mortalium cura. quā multi/
pliciu studiorū labor exercet. diuerso
q̄dem calle p̄cedit. sc̄z ad vnū p̄ beatu
tudinis finē nitit̄ puenire. Id aut̄ est
bonū. quo quis adeptō nihil vlterius
desiderare queat. Qd̄ quidē est oim
summū bonozū. cunctaqz intra se bo
na p̄tinēs. Qui si q̄d abforet summū
esse nō posset. qm̄ relinqueret extrinse
cus q̄d posset optari. Liqueat igit̄ esse
beatitudinē statum bonoz oim p̄gre
gatione p̄fectum

trinsecus. id
philosophia
feliū est beati

¶ Hora

p̄mo ethicorū

sem p̄mo pos

itudinis

p̄z p̄ A rest

q̄ bonū. z te

totum lauda

principiū in

ret p̄mis p

qui est sum

gratia cuius

finis appen

petitum po

adipisci finē

ratio omniū.

sequendū vlt

p̄uenire est

¶ Hora q̄ te

adepto nihil

tra illud quo

num. quia ill

rale est auzē

pulcherrimū

gregatione or

mū sibi defice

¶ Hunc v

te mortales

em̄ mentib

ter inserta

us error a

naturaliter e

sed deuius e

aggregat in se

in terra. Vbi i

est intelligi du

na. quia felicit

bis vltimē dū

Prosa secunda

trinsecus id est extra illud bonū quod posset optari. Ex quibus dictis philosophia concludit definitionē beatitudinis dicens. **¶** Liquet. i. manifestū est beatitudinem esse statū perfectum congregatione omnium bonorum.

¶ Nota cognitio ultimi finis magnū incrementū confert ad vitam. **¶** Primo ethicorum. quia finem exigentiam finis cetera moderantur finem. **¶** Perconie sem primo posteriorum. ideo philosophia tradit nobis cognitionem ultimi finis. scilicet beatitudinis. **¶** Nota finis magis est eligendus hijs que sunt propter finem. videlicet per primum Aristotelem. tertio ethicorum. Item ibidem. Quis finis est bonus ipse quoque bonū. Item omnia denominanda sunt a fine. **¶** Unde poeta. Si finis bonū totum laudabile tunc est. **¶** Nota finis in agilibus habet se sicut principium in speculabilibus. sicut ergo intellectus noster naturaliter adheret primis principijs. sic appetitus noster naturaliter adheret ultimo fini qui est summū bonū. **¶** Nota quod duplex est finis. scilicet finis quo. et finis gratia cuius omnia fiunt. Ille est enim vnus sicut deus vel beatitudo. et iste finis appetitur ab omnibus sub vna ratione inquantū est bonū scilicet appetitum hominis. Finis autem quo est operatio qua homines nituntur adipisci finem gratia cuius et talis finis non est vnus. sicut non est vna operatio ratio omnium. ideo dicit philosophia quod cura hominum procedit diuerso calle ad consequendum ultimū finem. **¶** Nota illud ad quod omnes homines nituntur peruenire est bonum. quia bonū est quod omnia appetunt. primo ethicorum. **¶** Nota quod beatitudo habet rationē ultimi finis. ipsa enim est tale bonum quod adepto nihil ulterius desideratur. nam de ratione finis est esse ultimū. et vltima illud quod est ultimū nihil est. ergo etiam oportet illud esse summū bonum. quia illud quo adepto nihil ulterius desideratur est summū bonum tale est autem beatitudo. **¶** Nota quod beatitudo est bonum optimum pulcherrimū et delectabilissimū. ideo beatitudo est status perfectus congregatione omnium bonorum continēs in se omnia bona. si enim aliquod bonum sibi deficeret non esset summū bonum.

¶ Hunc vti diximus diuerso tramine mortales omnes conantur adipisci. Est enim mentibus hominum veri boni naturaliter inserta cupiditas. scilicet ad falsa deuius error abducit.

¶ In ista parte omnis philosophia quod homines a vera felicitate diuersi erroribus abducunt dicens. Nunc. scilicet statū beatitudinis omnes mortales sicut diximus conantur adipisci diuerso tramine. i. via. quia cupiditas id est appetitus veri boni naturaliter est inserta mentibus hominum. scilicet beatitudo est verum bonū. quia summū sed deuius error abducit homines ad falsa bona. **¶** Nota quod beatitudo aggregat in se omnia bona. ideo eius cupiditas naturaliter est hominibus inserta. **¶** Ubi tamen sciendum quod beatitudinem continere omnia bona potest intelligi dupliciter. vno modo formaliter sic non continet omnia bona. quia felicitas formaliter et essentialiter potest esse sine bonis exterioribus vel medijs et ceteris bonis. Alio modo intelligitur continere ea

Libe

Tercius

virtualiter ita q̄ beatitudo excellat omnia bona. 2 sic est vera. ¶ Nota
phia hic videtur quada figura q̄ dicitur epitheton. dicendo deuius error. nullus
enim error est q̄ non sit deuius. vñ Alexander. Hic epitheton si dicas tri
stia tella. ¶ Nota cum mens humana naturaliter desideret verū bonū
nunq̄ tendit in falsum bonū nisi inquātū ipm̄ estimat esse verum bonū.
tal aut estimatio est deui⁹ error. ḡ deuius error ad falsa abducit

¶ Hic phia ponit di
uersas opinioes circa fe
licitate ostēdēs q̄modo
hoies per errorem ad fal
sa bona ducebant. secun
dū ostendit quō qdā in talib⁹
bonis posuerūt beatitudi
dinē. tercio ostēdit q̄ na
turaliter eorū intentio tē
debat ad verā beatitudi
nē. scda ibi. Quib⁹ om
nibus. tercia ibi. S3 ad
hoim studia. Quarto on
dit quō homies errabāt
circa falsa bona. statuen
do in eis finem. Secun
do ostendit quomō qui
dā fines ad inuicem per
mutabant. Tercio alia
bona fortuita fducit ad
predicta. scda ibi. Sunt
etiam. tercia ibi. In his

igit. Primo dicit. Quoz supple hominū qui ducuntur ad falsa bona. alij
credentes summū bonū esse nihilo indigere ipsi elaborant vt affluant. id
est abundant diuitijs ponendo omne sufficientiā esse in diuitijs. 2 in hoc
errabant. Alij vero summū bonū iudicantes quod dignissimū est venē
ratione. i. honore. tales adeptis honoribus nituntur esse reuerendi suis ci
uib⁹. putantes in honoribus tēporalibus veram dignitatem p̄sistere. et
in hoc errabant. Sunt alij qui summū bonum p̄stituunt in summa potē
tia. hi conant̄ regnare vel adherere regnantib⁹ tanq̄ p̄siliarij vel familiars
res eorū. per hoc putantes se esse vere potentes. 2 in hoc decipiunt. S3
quibus claritas. i. fama videtur esse optimū bonū illi festināt propagare
id est dilatare gloriosum nomē. i. pulchram famam artibus. i. studijs bel
li. sicut viri militares. vel artibus pacis sicut sapientes mundi credētes. se
per hoc acquirere gloriā immortale. 2 decipiuntur per hoc. Plurimi vñ
ro. i. multi metiunt̄. i. mensurant fructū boni gaudij 2 leticia exteriori. hi
putant id est estimāt felicissimū diffuere. i. abundare voluptate. i. delecta
tione corporali. estimantes in hoc consistere verum gaudium. quod ē cō

¶ Quorū quidē alij summū bonū ēē
nihilō indigere credentes vt diuitijs
affluant elaborāt Alij p̄o bonū q̄ sic
dignissimū venerationē indicātes ad
eptis bonorib⁹ reuerēdi ciuib⁹ suis
esse nitunt̄. Sūt q̄ summū bonū in sū
ma potētia esse p̄stituāt. hi vñ regnare
ipsi volūt. vel regnātib⁹ adherere co
nāt̄. At q̄b⁹ optimū qdā claritas vi
det̄. hi vel belli. vel pacis artib⁹ glō
suz nomē p̄pagare festināt. Plurimi p̄o
boni frēm gaudij leticiaq̄ metiūt hi
felicissimū putāt voluptate diffuere

zomum
runt consiste
et voluprare
tionem boni
plex homum.
bono vñ po
lectabili cole
Qui autem
honestum est
tina 2 practi
bantur isti q
in bono hon
consistit in d
tus realis. 2
circa alios. 2
se. 2 sic est h

¶ Sunt e
alterutro p
potentiam
qui potētia
ferendi no

luptates sunt
p̄pter diuitias
¶ Nota p̄m
finis videtur
guntur. Illud
posse consequi
gis putabant
am p̄pter diu
tia per diuiti
rū p̄mutatio

¶ In his
actuū voto
nobilitas fa
quandā clar

Prosa secunda

¶ **H**ora quinq; sunt in quibus errantes a vero bono posuerunt consistere veram felicitatem. scz diuitie. honores. potestates. gloria. et voluptates. Quorum sufficientia sic accipitur. Cum finis habeat rationem boni fm diuersitatem boni diuersificatur finis. Est autem triplex bonum. s. vtile. delectabile. et bonum honestum. et illi qui intendebat bono vtili posuerunt felicitatem in diuitijs. sed qui intendebat bono delectabili colebant voluptates. et in illis posuerunt finem et felicitatem. Qui autem intendebant bono honesto isti diuersificantur. quia bonum honestum est bonum fm rationem. Ratio autem est duplex. scz speculatiua et practica. De bono honesto quod consistit in speculatione non loquuntur isti. quia tale bonum est latens. ipsi autem posuerunt felicitatem in bono honesto quod est bonum rationis practice. Tale ergo bonum consistit in opinione hominum. et sic est gloria. vel consistit in exercitio actus realis. et hoc est dupliciter. vel enim consistit in exercitio proprii actus circa alios. et sic est potestas. vel consistit in exercitio actus aliorum circa se. et sic est honor.

¶ Sunt etiam qui horum fines causas alterutro pmutet. vt qui diuitias ob potentiam voluptatesq; desiderat vel qui potetiam. seu pecunie causa. seu pferendi nominis petunt

¶ In ista pre ostendit quomodo quidam istorum fines iam dictos pmutabant. et dicit. Sunt etiam aliqui qui fines et causas finales pmutant alterutro. id est ad inuicem desiderantes vnum ppter alterum. nam quidam desiderant diuitias propter potentiam et vo-

luptates. sunt alij qui potentiam petunt. i. desiderant causa pecunie. id est ppter diuitias. vel causa proferendi nominis. i. causa dilationis fame.

¶ Hora fm Aristotelem tercio ethicorum. Qualis vnusquisq; est. talis finis videtur ei. fm q diuersam dispositionem hominum diuersi fines eliguntur. Illud autem eligitur ppter aliquem finem per quod aliquis videtur posse consequi illum finem. Cum igitur ponentes finem esse diuitias magis putabant se diuitias consequi per potentiam. ipsi appetebant potentiam ppter diuitias et e conuerso. quibus videbatur se posse consequi potentiam per diuitias ipsi appetebant diuitias propter potentiam. et sic posuerunt pmutationem istorum finium ad inuicem

¶ In his igit ceterisq; talibus humanorum actuū votoūq; versa est intentio. veluti nobilitas fauorq; popularis. q videtur quandā claritudine cōparare. **¶**

¶ Hic philosophia reducit omnia bona fortune in quibus ponit homines felicitate ad predicta quinq; et dicit. In his igitur quinq; bonis et ceteris talibus. scilicet reducibilibus ad

Liber

Tercius

predicta versat intentio
actuū humanorū. z vo-
rum. i. desideriorū. z ma-
nifestat exemplariter. q
alia reducuntur ad ipsa
dicēs. Veluti nobilitas
et fauor popularis que
vident cōparare quādā
claritatē. i. gloriā. ideo
supple reducuntur ad glo-
riā. Uxor autē z liberi
id est filij sunt q appetū
tur gracia iocunditatis
id est cā voluptatis. ideo
ad voluptatē reducun-
tur sed sanctissimū gen-
amicoz nō numeratur
inter bona fortune. sed numeratur inter virtutes. Reliquū vero quod ca-
dit sub exteriori fortuna illud assumitur vel causa potentie sicut est admi-
nistratio officiorū. vel assumitur causa delectationis sicut exercitiū ludos.
rū. Sed bona corporis promptū est vt referantur. i. reducuntur etiā ad su-
perior bona. quia robur z magnitudo que est signū fortitudinis corpora-
lis videntur prestare valentiam. i. potentiā. z sic ad potentiā reducuntur
sic pulchritudo z velocitas videntur prestare celebritatē. i. gloriā ad quā
reducunt. Salubritas autem. i. sanitas videtur conferre voluptatem ad
quā reducitur. z sic omnia bona fortune reducuntur ad p̄dicta quinqz.

¶ Nota indigentia alicuius boni figit desiderium illius boni. ideo
fm variā indigentia hoim variat eoz desideria. Unde Aresto. primo
ethicorū. dicit q egrotans sanitatē. mendicus diuitias. cōscij autē sibip̄s
ignorantie eos q magnū aliquod habēt supra se admirant. fm q diuersas
dispōem hoim felicitas ponebat in diuersis bonis fortune que tamē sub
p̄dictis bonis qnqz comprehendunt. ¶ Nota licet amici afferant iocūdi-
tatē. tamen non sūt p̄putandi inter bona fortune. cum eim amicitia sit p̄-
tius oz q amici p̄tute acquirant. quod autē virtute acquiratur p virtutem
p̄seruat. z tale nō p̄t esse bonū fortuitū. ¶ Item amicitia fundata sup
bono honesto est sanctissima z virtute numerat. sed amicitia fundata su-
p bono vtili z delectabili fortuita est

¶ In ista parte probat
phila q omēs p̄dicti qre
bant beatitudinē in his
bonis. z dicit. Omnibz
desiderantibz predi-
ta bona liquet. id ē ma-
nifestū est ipsos deside-
rare beatitudinē nam il-

oz ac liberi que iocūditatis grā petun-
tur. Amicoz vero qd sanctissimū qui
de genus est. nō in fortuna s; in p̄tute
numerat. Reliquū vero vel potentie
causa vel delectatōis assumit. Jā ve-
ro corporis bona promptū est. vt ad su-
periora referant. Robur em magnitu-
doqz vident prestare valentiam. pul-
chritudo atqz velocitas celebratatem
salubritas voluptatem.

Quibus omnibz solā beatitudinē de-
siderari liquet. Nā qd qsqz p̄t ceteris
petit. id summū iudicat esse bonū. s;
summū bonū beatitudinem eē defini-
uimus. Quare beatū iudicat eē statū

quē p̄t ce-
bes igitur
formam fel-
nores. pote-
Que quide-
rū. cōsequ-
voluptatem
omnia iocū-
tur afferre

derans Epic-
cetera vide-
nes appetere
est p̄t p̄t alijs
eligit diuitias.
res. z sic de alijs
ta q̄ predicta
tantibus est ma-
fistere in volup-

¶ Sed ad
quorum anti-
ria. tamen bo-
velut ebrius.
ueratur igno-

ibi Nam em
homini quoz a-
ta supple desid-
nationem ad se
tatur domum
ter defectum rō-
rebeat. Sic bon-
bonum. z natur.
cipium a quo ipsi
temporalū bono-
nare possint.

Prosa secunda

quæ præ ceteris quicquid desiderat. Ha-
bes igitur ante oculos, propositam fere
formam felicitatis humane, opes ho-
nores, potentiâ, gloriâ, voluptates
Que quidem sola considerans Epicu-
rus, consequenter sibi summum bonum
voluptatem esse constituit, quod cetera
omnia iocunditatem animo videan-
tur asferre.

illud bonum quod quicquid
perit id est desiderat præ
ceteris illud iudicat esse
summum bonum, sed nos
diffiniunt? summum bonum
esse beatitudinem, quod
re statum illud quod quicquid
desiderat præ ceteris illud
iudicat esse statum, i. bea-
titudinem. Et tunc recolit
ligit bona falsè felicitatem
dicens Habet ante oculos
propositam formam hu-
mane felicitatis, scilicet opes
honores, potentiâ, glori-
am, voluptates, quod nihil

derans Epicurus constituit voluptatem esse summum bonum, eo quod omnia
cetera videantur asferre, i. dare animo iocunditatem. ¶ Nota quod om-
nes appetentes predicta bona appetebant beatitudinem, nam quicquid ali-
quid est præ alijs hoc videtur esse sibi summum bonum, sed aliquis præ ceteris
eligit diuitias, ergo diuitie videbant sibi summum bonum, aliquibus hono-
res, et sic de alijs, ergo omnes predicti appetebant beatitudinem. ¶ No-
ta quod predicta bona videntur esse ordinata ad iocunditatem, quia in volup-
tatibus est maxima iocunditas, ideo Epicurei posuerunt felicitatem con-
sistere in voluptatibus, scilicet in crapula luxuria, et sic de alijs

¶ Sed ad hominum studia reuertor
quorum animus etsi caligante memo-
ria, tamen bonum summum repetit, sed
velut ebrius, domum quo tramite re-
uertatur ignorat

¶ Hic ostendit philosophia quod
licet homines in predicto
modo errant, tamen eorum
intentio semper fertur ad
veram beatitudinem. Secundo
ostendit unde hoc puenit
ar. ibi In quo quæta sit
Primo promittit intentum
suum, secundo declarat

ibi Num enim Primo dicit Ego reuertor ad studia id est ad intentiones
hominum quorum animus etsi pro quibus memoria caligante, id est obscuras-
ta supple desiderio presentium bonorum, tamen semper repetit per naturalem incli-
nationem ad summum bonum, sed ignorat quo tramite id est qua via reuer-
tatur domum. ¶ Nota quod sicut ebrius scit se habere domum, sed prop-
ter defectum rationis que præ nimia potatione offuscata est nescit quomodo ad eam
redeat. Sic homines aliquo modo in generali sciunt et cognoscunt summum
bonum, et naturaliter inclinantur ad illud summum bonum tanquam ad prin-
cipium a quo ipsi processerunt, sed illi homines qui fuerint inebriati amore
temporalium bonorum nesciunt quo modo ad illud summum bonum peru-
nire possint.

Libertercius

¶ Hic declarat intentum scz q omnes querentes predicta bona qrebant aliquod quod p prie couenit summo bono Et primo ostendit hoc de diuitijs. dicens Num pro nunquid isti videntur errare per intentionem a summo bono. qui nituntur nihilo indigere. rone cuius querebant diuitias. qsi di. no errat a summo bono. quia nihilo indigere maxie spectat ad summum bonum Unde dicit. Atqui pro certe no est aliud quod eque possit p icere beatitudine q status copiosus oim bonoz. nec alie nsegens. sz ipse sibi sufficiens Tunc ostendit idem de honoribz dicens Num po labunt sp ab intentione summi boni. qui illud qd est optimu putant id etia esse dignissimu cultu reuerentie. id est honoris. z respondet minime supple labitur. Neqz em est vile et ptemnendu quod intentio omnium mortalium laborat adipisci. Et sic qrentes honorem querebant aliquod quod e in summo bono. eo q summu bonum est honorabilissimu. Tunc ostendit idem de potentia dicens. An p nunquid in bonis id est inter bona non est numerada potentia. qsi di. sic. Quid igitur est dicendu nisi q q

¶ Num enim videntur errare hii qui nihilo indigere nituntur. Atqui non est aliud quod equi perficere beatitudinem possit. qz copiosus bonoz omnium status. nec alieni egens. sed sibi ipse sufficiens. Num vero labitur hii. qui quod sit optimum. id etiam reuerentie cultu dignissimu putent. minime. Neqz enim vile quiddam ptemnendum est. quod adipisci omnium felicitate mortalium laborat intentio. An in bonis no est numerada potentia Quid igitur Num imbecillum ac sine viribus estimandu est. quod omnibus rebus constat esse prestantius. An claritudo nihili pendenda est. Sz sequerari nequit. quin omen quod excellentissimu est. id etiam videat esse clarissimu: Nam no esse anxiam tristeqz beatitudinem. nec doloribz molestijsqz subiectam: quid attinet dicere. quando in minimis quoqz rebus id appetitur. quod habere fruiqz delectat At qui hec sunt que adipisci homines volunt. eaqz de causa diuitias. dignitates. regna. gloriam. voluptatesqz desiderant. q per hec sibi sufficientiam. reuerentiam. potentiam. celebrare. let

ficiam. cre
est igitur
homines

est sine poten
bus. Tunc d
vilipendenda
quali di. non
est negari qu
mum ad est
attinet dices
et tristem n
voluptate z
rendunt ad
in summo bo
rebus sz app
ipso frui. Ne
runt diuitias
sibi esse ventu
Bonum igitur

¶ Nos
res predicta
ritudinem q
et leticiam. se
gloriam z vol
go tendunt ad
potentia z. su
beatitudinem. z
ritudinem. z
er sufficienti
mo bono est
que est nullu
errabant. S
entione fere
quia summa
les. ideo in h

¶ In qu
cile monstra
dentesqz sen
do boni fin

Prosa secunda

ticiam. credant esse venturam. Bonū
est igitur quod tam diuersis studijs
homines petunt

rentes potentiā etiā ten-
dunt ad summū bonū
cum summū bonum sit
potentissimū. Num etiā
est illud estimandū im-
becillum et sine viribz. id

est sine potentia. quod constat esse prestātius. id est potentius omnibz re-
bus. Tunc ostendit idem de gloria dicens An claritudo id est gloria est
vilipendēda. ita vt querentes gloriam non tendant ad summū bonum.
quasi di. non est nihilipendēda. sed nequit id est non potest sequestrari. id
est negari quin omne quod est excellentissimū illud etiā videatur clarissi-
mum. id est gloriosissimū. Tunc ostendit idem de voluptate dicens. Quid
atiner dicere. quasi di. de se manifestum est beatitudinē non esse anxiam
et tristem nec subiectam doloribz et molestijs. sed supple magis est plena
voluptate et iocunditate. et per psequens querentes voluptatē et leticiam
tendunt ad summū bonum. ¶ Autē voluptas et iocunditas includitur
in summo bono probat per locum a minori. dicens Quomā in minimis
rebus scz appetendis patet qd aliquid appetitur quod delectat haberi et
ipso frui. Nec igitur sunt que homines volunt adipisci. et ea de causa que-
runt diuitias. dignitates. regna. gloriam et voluptates. quia p hoc credit
sibi esse venturam sufficientiā. reuerentiā. potentiam. celebratē et leticiā.
Bonum igitur est qd homines appetunt diuersis studijs. i. intentionibz.

¶ Nota qd ex ista tota littera potest formari vna ratio. scz qd querē-
tes predicta bona querunt beatitudinē. Ratio est ista. illi tendūt ad bea-
titudinem qui tendunt ad sufficientiā. reuerentiā. potentiam. celebratē
et leticiam. sed appetentes predicta bona scz diuitias. dignitates. regna
gloriam et voluptates tendunt ad sufficientiā. reuerentiā. et sic de alijs. er-
go tendunt ad beatitudinē. Maior est nota. quia sufficientia reuerentia.
potentia et sunt conditiones beatitudinis. que pfectissime repiuntur in
beatitudine. Querentes igitur proprietates beatitudinis tendunt ad bea-
titudinem. Maior patet ex littera ¶ Nota qd querentes diuitias p-
pter sufficientiā ferebantur in summū bonum naturali appetitu. qd in sum-
mo bono est vera sufficientia. et in hoc non errabant. sed quia sufficientiā
que est nullius indigētia putabant sibi prouenire per diuitias. et in hoc
errabant. Similiter querentes dignitates ppter reuerentiā naturali in-
tentione ferebantur in beatitudinē. eo qd beatitudo est reuerendissima. sed
quia summā reuerentiā putabant sibi subuenire per dignitates tempora-
les. ideo in hoc errabant. et sic intelligitur de alijs

¶ In quo quanta sit nature vis fa-
cile monstratur. cum licet varie diffi-
dentes qd sententie. tamen in diligen-
do boni sine cōsentiant

¶ Nec ostendit philo-
sophia vnde hoc pue-
niat qd quantumcūqz in-
tentio hominū sit diuersa.
tamē intendit in bea-
titudinem. et ostendit qd
m q

Liber Tercius

hoc prouenit ex vi naturalis inclinationis. que nulli auferri potest. & dicitur
In quo scz appetitu boni vel beatitudinis facile monstrat quanta sit vis
nature: cum licet sint varie & dissidentes. i. discordantes sententie hominū
de summo bono. tamē homines sentiunt. id est cōcordant in diligendo
id est diligenter appetendo fine boni id est beatitudinis. ¶ Nota q
fine existente vno possunt diuersificari actiones tendentes in illum finem
Si cū propter diuersitatem actionū esset diuersitas finium nō esset deue
nire ad vnum finem. sed pcederetur in infinitū in finibus. quod parer fal
sum esse ex secūdo metaphisice Et hoc est verum de fine cuius gratia om
nia fiunt q ille est vnus. & non de fine quo. vt pū visum est. licet ergo sint
diuerse sententie & studia hominū. tamen cōueniunt in appetendo vnum
finem scz beatitudinem

¶ Hic incipit scdm
metrum hui⁹ tercij. qd
dicit pēndariciū ab inue
toze. anapesticiū a pede
predomināte. et ē dyme
trum. qz constat ex qua
tuor pedibz. quorū duo
pstituunt vnum metru.
In quo metro quia phi
losophia sup dixerat. q
vis nature opatur q in
tentio hominū semp tē
dit in bonū. Ideo hic cō
mendat vim nature ostēdens q tanta est vis nature q quātumcūqz res
abducatur assuefactione vel violentia ad aliquid quod est sibi pter natu
ram. tamē sibi ipsi derelicta semp redit ad illud quod inest sibi fm natura
et premitte suam intentionē secundo manifestat ppositum. ibi Quāuis
Primo dicit. mihi philosophie placet promere. i. manifestare cantu argu
to id est sonozo lentis fidibus. i. cordis lente sonantibz. quāntas habenas
id est naturales inclinatioēs potens natura flectat. id est regat quibz legi
bus prouida natura seruat. i. conseruat iminēsum orbem. & quibz legibz
natura stringat ligans singula irresoluro nexu. id est cōiunctione indissol
lubili. ¶ Nota q triplex est natura. scz natura naturans sicut est ds
a quo dependet celum & terra natura. Alia est natura naturans & natura
ra simul. sicut celum quod dicitur natura naturata inquantū dependet a
deo. et dicitur natura naturans inquantū influit naturis istoz inferiorū.
Tercia est natura naturata cū. quam beatus Augustin⁹ sic diffinit. Na
tura est quedā vis & potentia diuinitus insita rebus creatis. que vnicuiqz
suum esse tribuit. qua cum quisqz male vitur malus esse videatur. In p
posito dictum philosophie potest intelli. gi de natura tercio modo dicta. li
cet quidam exponant pro natura primo modo sumpta ¶ Item les
ges nature hic vocat determinatōes & proprietates naturales cuiuslibet
rei a deo sibi constitutās.

Triplex natura

Tercia natura

¶ Petrum secundū tercij libri

Quantas res flectit habenas

Natura potēs: qbz iminēsum

Legibus orbem. prouida seruet

Stringatqz ligans irresoluro

Singula nexu. placet arguto

Fidibus lentis promere cantu

¶ Hic
naturaliter co
inquantū
est de quad

Quāvis

Vincula

Lapient

Soliti v

Si cruo

Reides

Fremitu

Laxant

Primum

Domitor

or tingerit

tunc animi

et leones m

si lazar. i. so

us domitor.

rabidas iras

bro ethimol

thago ciuita

iusmodi leo

quātūcūqz

te. si tamen

crudelitate

Que can

Alas cau

Uniclicet

Largafes

Ludens b

Metrum secundū

¶ Hic phia manifestat ppositum per quatuor exempla. secundo generaliter concludit similiter esse in omnibus alijs. ibi. Repetunt. Prīmā in quatuor partes sū quatuor exempla que patebunt. Orīmū exemplū est de quadrupedibus. sicut de leonibus. qui licet ex quadam assuefactione

Quāvis peni pulchra leones

Vincula gestent: manibusq; datas.

Capient escas. metuantq; truce

Soliti verbera ferre magistrū

Si cruor horrida tingerit ora

Resides olū redeunt animi

Fremitusq; graui meminere sui.

Laxant nodis colla solutis.

Præmissq; lacer dente cruento

Domitor rabidas imbuir iras.

or tingerit. id est madidauerit horrida ora. i. colla leonū p nimia verbera tunc animi leonū residues. i. quiēti redeunt ad naturalem crudelitatem et leones meminere sui. i. sue nature graui fremitu. id est magno rugitu ip si laxant. i. soluunt colla solutis nodis. id est rupris vinculis. et prīmū su us domitor. scilicet magister ille imbuir. id est recipit. lacer id est lacera r rabidas iras cruento dente scilicet leonis ¶ Hora sū Isidorū in li bro ethimologiarum. peni sūnt homines carthagenenses. Est autē car thago ciuitas lybie. propter quod leones lybie vocat leones peni et huiusmodi leones lybie facilius domantur q̄ alij leones. ¶ Hora q̄ quātūcūq; leones domentur et assuefactione dūcantur a sua crudelitate. si tamen afficiantur cruore vel sanguine redeunt ad suam naturalem crudelitatem

Que canit altis garrula ramis.

Alles cauee clauditur antro

Huic licet illita pocula melle.

Largasq; dapes dulci studio

Ludens hoīm cura ministret

¶ Hic ponit secundū exemplū quod ē de volatilibus. et est talis. Vincula capra que p ter naturam domesti carur quantūcūq; fos ueatur delictis hominū tamē habet a oportunitate redit ad aeris vastitatem. Unde dicit in li. 3

Libe

Tercius

tera. **A**les garrula q̄ ca
nit altis ramis. si illa cas
pra claudis in antro cas
uee. i. domuncule supple
ut ibi maneat ad solatiū
hominum. licet ludēs cu
ra hominū ministrer hu
ic aui pocula illita. i. lini
ta melle ⁊ largas dapes
ministrer dulci studio. si

tamen illa auis saliens ex arto tecto. id est ex arta domūcula viderit gras
tas umbras nemorum ipsa proterit pedibus suis escas sparsas ⁊ ipa me
sta quia fuit detenta requirit siluas ⁊ dulci voce susurrat. id est cantat in
siluis. ¶ **N**ota natura non assuescit in contrarium. si em̄ lapis centis
es millesies projiciatur sursum non assuescit ascendere sursum. licet ergo
aliqua consuetudine vel violentia natura possit ad tempus impediri. ta
men semper inclinatur ad proprium opus

¶ **N**ec ponit terciū ex
emplū de vegetabilib⁹ si
cut de virga crescere qd
tale est. **L**icet ꝑ gula ere
cta ꝑ violentiam incur
uetur. tñ relicta ꝑꝑrie na
ture ip̄a sursum erigitur
¶ **U**nde dicit in lra. **U**ir

ga quondam acta. id est coacta validis virbus supple hominis incuruā
tis eam. ipsa flectit pronum. i. flexum cacumē. sed si dextra curuans remis
serit hanc. ipsa spectat. i. respicit celum recto vertice: quasi diceret. deposi
ta violentia incuruantis virga redit ad naturalem rectitudinem. ¶ **N**o
ta licet natura rerum inanimatarum non facile assuescat in contrarium. ta
men in hominibus rationabilibus multum facit assuescendo vel consue
tendo. quia licet aliquis sit male complexionatus. tamen per vsum ⁊ cons
uetudinem habilitatur ⁊ complexio mutatur. **U**nde Seneca. **C**ons
uetudo est altera natura.

¶ **H**ic ꝑꝑria probat in
tentū suū ponēdo quar
tum exemplū in corp⁹
celestibus. **E**t est tale.
Sol motus ab oriente
in occidentē cadit in ma
re hespericum. sed natu
rali inclinacōe redit ad orientē sub nostro hemispherio. **U**nde ꝑ in littera
Phebus. i. sol cadit in vndas hesperias. i. occidentales. sed secreto trami
te. i. secreta via. i. sub terris. rursus. i. iterum ꝑꝑrie currum suū ad solitos

Si tamē acto saliens tecto
Nemorū gratas viderit umbras
Sparsas pedib⁹ proterit escas
Siluas tñ mesta requirit
Siluas dulci voce susurrat.

¶ **V**alidis quondā viribus acta
Pronū flectit virga cacumen
Hanc si curuans dextra remisit
Recto spectat vertice celum.

¶ **C**adit hesperias phebus in vndas
Sed secreto tramite rursus
Currum solitos vertit ad ortus.

ortus. id est p
erari. q̄ diceb
lauaretur a so
mipero. h̄ h̄

¶ **R**epetur

Reditur

Nec manet

Alii q̄ fini

Stabilim

id est quēte
la. i. omnia enri
nit eis fm̄ nat
finitur perit oz
sui coniungē
culus vel linea
liter distans a
tanq̄ a suo pri
tanq̄ ad suū

¶ **P**rofa

La

De

Cet h̄

somniatio.
licet mīme
tōe p̄spiciē
natural' duc
tiplex error a
anperca qu

Prosa tertia

ortus. id est partes orientales ¶ Nota q̄ Boetius hic loquit̄ more po-
etarū. q̄ dicebant solem tpe vesperino descendere in mare occidentale vt ibi
lauaretur a sordibus ⁊ a puluere quo maculatus fuit ex illis in nostro he-
mispherio. s; h̄ non est vez. q; sic apparz ruditati hoim

¶ Repetunt pprios queq; recursus

Rediuntq; suo singula gaudent

Nec manet vlli traditus ordo

Nisi q̄ fini iunxerit ortum

Stabilemq; sui fecerit orbem

Id est quelibet entia repetit̄ pprios recursus. i. naturales motus ⁊ singu-
la. i. omnia entia gaudent suo reditu supple redeundo ad illud quod conue-
nit eis fm naturam. nec vlli manet. i. adest traditus ordo. nisi quod suo
fini iunxerit ortum. i. principium ⁊ fecerit stabilem orbem. i. circulationem
sui coniungendo finem p̄ncipio ¶ Nota q̄ orbis in proposito est cir-
culus vel linea circūducta rediens ad idem punctum vnde incipit. equa-
liter distans a medio. Facit aut̄ homo stabilem sui orbē procedēs a deo
tanq; a suo principio ⁊ transiēs p̄ spalia in illis nō sistit. sed redit ad deū
tanq; ad suū finē p̄ contemplatōem mentis.

¶ Nec philosophia
ostendit idem esse in om-
nibus alijs entibus. viz
delicet q̄ omnia entia q̄
cunq; modo p̄ violentiis
am seu assuetudinem
a sua abducantur natu-
ra cuq; sibi derelicta sem-
per redeunt ad illud qd
inest eis p̄ naturam. Un-
dicit in littera. Queq;

orbem p̄prios est
circulus

¶ Prosa tertia tercii libri.

Latens argumentū

Os q̄s o terrena aīalia. tenui li-
cet h̄y magine vīm tñ p̄ncipiū

somniatis. verūq; illū btitudinis finē
licet mīme sp̄pica ci. q̄licūq; tñ cogita-
tōe sp̄piciatis. coq; vos ⁊ ad vez bonū
natural' ducit intētio ⁊ ab eodē mul-
tipler error abducit. Cōsidera nanq;
an per ea quib; se homines adepti/

¶ Ista est tertia p-
sa huius tercii in qua et
in alijs sequentibus ostē-
dit q̄ vera felicitas non
consistit in illis que quis
dam putauerūt eē sum-
ma bona. sed tamen est
falsa felicitas in ip̄is Et
primo p̄ha ea que dicta
sunt in metro adaptat
specialiter ad homines.
et cū h̄ pponit intentus
suū. scđo probat inten-
tū. ibi. Quidm̄ igit. Di-
cit primo. Dicitū est q̄
oīa repetūt suū finē. vos
q̄s o terrena aīalia. i. vos
homines qui estis dediti
terrenis somniatis id est
imp̄fecte ⁊ ḡuolētis ves-

Liber Tercius

stru principiu. licet tenui
hūagine. Lexili similitu-
di- ne. 2. pspicitis illū vep. si
nē beatitudinis. licet cog-
nitōnem minime perspi-
ciat. rñ qualicūq; agni-
tione. eoq; .i. ideo natu-
ralis intentio ducit vōs
ad verū bonum 2. multi-
plex error ab eodem vōs
abducit. Et tunc ponit
intētiū suū dicens. Lō-
sidera nāq; o. Boci an
homines valeant perue-
nire ad destinatū finem.
id est ad beatitudinē per-
ea quibus putant se adepturos beatitudinē. si em̄ pecunia vel honores 2.
cetera aff- runt quid. i. aliquid tale cui nihil bonorum videat atesse nos fa-
reamur aliq; fieri felices adceptione horū bonorū. sed si non valent efficere
id ē facere qd pmittunt 2. careant plurib; bonis. nonne liqdo. i. manifeste
falsa spēs beatitudinis in eis dephendit. q̄si diceret sic. ¶ Nota pncipiū
oim rerū qd est deus est vera beatitudo. vt postea parebit. tale pncipiū
quasi somnū do cognoscit 2. difficulter ad ipm devenit. non em̄ pfecte in-
pñti statu ipm cognoscimus. q̄ intellect⁹ noster h̄z se ad ipm sicut oculus
noctue ad lūmē solis. ex. ij. metap. h̄. Etia ad talē beatitudinē cū difficul-
tate puenit. vñ Alanus in anticiudiano dr. Difficil⁹ accessus ad hāc. fa-
cilisq; recessus. Accessus paucis. casus pz oibus. inq;. Vix aliq; trāstre
valet. valet ois ab illa. Declinare viā. q̄ paucis pua. multis. Claudis. ar-
ta nimis. intranti larga ruine.

*pncipiū oim
beatitudinis*

¶ Hic phia. pbat intē-
tiū suū q̄ ista bona nō ef-
ficiāt qd pmittunt. 2. p-
pñs in eis est falsa beati-
tudo. Et pmo ostēdit h̄
de diuitijs. post idē de
alijs bonis. Primo g. p-
bat q̄ diuitie nō pferūt
sufficiētiā quā videtur
pmittēre. 2. ppter quam
appetunt. Secō probat
q̄ diuitie pferunt indi-
gentiā. Tercio pbat. q̄
indigentia non auferūt.
secunda ibi. Atqui. ter-
cia ibi. Quis autē mo-

ros beatitudinē putant. ad destinatā
finē valeant puenire. Si em̄ vel pecū-
nia vel honores ceteraq; tale qd affe-
rūt. cui nihil bonorū abeē videat. Nos
q̄ fateamur fieri aliq; horū adepti
one felices. ¶ Si neq; id valent efficē-
re qd pmittūt. bonisq; plurib; caret
nonne liqdo falsa in eis beatitudinis
species deprehenditur

¶ Prīmū igit̄ reipm q̄ pauloan diui-
tijs affuebas interrogo iter illas ab
undatissimas opes. nūq; ne aīm tuūz
cōcepta ex q̄libet iniuria confudit an-
xietas B. Atqui inq; libero me fuisse
animo. quin aliquid semper augetet
reminisci nequeo. P. Nōne qz vñ ab-
erat quod abesse nō velles. vel aderat
quod adesse noluisles B. Ita est inq;

P. Illius igit̄
sentia deside-
quā. P. Ego
desiderat. B.
vero eget ali-
sibi ipsi suffic-
P. Tu itaq;
nus inq; op-
ni inquam.
indigentem
re nequame-
tere videban-

tissimas. 2. nō de-
ram libero animo
Hōne tibi ali-
ad esse noluisles
dit dicens. Ideo
rat desiderabas
inq;. Eger vero
phia. Qui vero
phia. Tu itaq;
phia ex concessis
bi sufficiētem
nis appetitus eff-
derat sed magis
mhiat rei cognō-
desiderat. ¶ T-
ceret aliquis. S-
re nō potest. 2. t-
ipso pntius eff-
is nō ad beate vi-
viuendū tñ pte-

¶ Atqui hoc
puto q̄ nūq;

Prosa tertia

P. Illius igitur presentia. huius absentia desiderabas. **B.** Confiteor inquam. **P.** Eget vero inquit eo quod quicquid desiderat. **B.** Eget inquam. **P.** Qui vero eget aliquo. num est usquequaque sibi ipsi sufficiens. **B.** Minime inquam. **P.** Tu itaque hanc insufficientiam plenus inquit opibus sustinebas. **B.** Quid ni inquam. **Ph.** Opes igitur nihilo indigentem sufficientemque sibi facere nequeunt: et hoc erat quod promittere videbantur.

Dus. Primo intendit talerationem. In illis non consistit vera felicitas que non reddunt hominibus sibi sufficientem. sed diuitie sunt huiusmodi. **g. r.** Maior est nota. quia felicitas est bonum sufficientissimum nullius egens. Minor declaratur in littera. et procedit philosophia more didascalico. id est interrogando et respondendo. et dicit sic. Primum igitur teipsum Boetius interrogo qui paulo ante diuitibus affluerebas. id est abundabas nunquam te anxietas. id est tristitia concepta ex aliqua iniuria confundit animum tuum inter opes abundanti-

ssimas. et ruderet Boetius. Atqui per certo ego nequeo reminisci me fuisse tam libero animo quam semper angerer. id est offenderer aliquo. **Et de philosophia.** Nonne tibi aliquid aterat quod atesse non velles. vel tibi aliquid aderat quod adesse noluisses. Respondet Boetius. Ita est inquam. Tunc philosophia perclusit dicens. Ideo illius quod aterat presentiam desiderabas. huius autem quod aderat desiderabas absentiam. Dicit Boetius. Confiteor inquam. **Et philosophia.** Eget vero id est caret quod quicquid desiderat. Dicit Boetius. Eget. **Et philosophia.** Qui vero eget. aliquo modo non est usquequaque sibi sufficiens. **Et philosophia.** Tu itaque hanc sufficientiam sustinebas plenus opibus. Concludit philosophia ex concessis dicens. Igitur opes nequeunt facere nihilo indigentem et sibi sufficientem: et hoc erat quod promittere videbantur. **¶ Nota quod omnis appetitus est ratione carentie. unde illud quod quis habet proprie non desiderat sed magis amat. Unde Augustinus. ix. li. de tri. dicit. Ideo appetitus qui quis inhiat rei cognoscende fit amor rei cognite. ideo de philosophia. eget pro quod quicquid desiderat. ¶ Nota philosophia dicit. quod eget non est sibi sufficiens. Contra hoc diceret aliquis. Sapiens eget quia indiget bonis exterioribus sine quibus vivere non potest. et tamen sapiens est sibi sufficiens. per Senecam. epistola. quod dicit. Sapiens se ipso preteus est. Ad hoc dominum est quod sapiens indiget quibusdam ad viuendum sed non ad beate viuendum. Ad viuendum enim multis rebus illi est opus. sed ad beate viuendum tamen pretereus est animo sano et erecto et despiciere fortunam.**

¶ Atqui hoc quod maxime considerandum puto quod nihil habeat suapte natura pe-

¶ Nec probat philosophia quod diuitie preterit indigentiam. et per consequens non consistit in eis felicitas.

Libe

Tercius

cū felicitas sit bonum si-
ne omī indigentia. Pro-
bat autē in littera q̄ pecu-
nia p̄fert indigentia per
hoc. q̄ pecunia facit vt
homo indigeat alieno p̄-
sidio quo pecuniā suam
tueat ne p̄ violentiam au-
ferat. Un̄ subdit in lra
Atqui p̄ certo. ego p̄-
ro hoc maxime p̄siderā
dū q̄ pecunia nihil ha-
bet suapte natura. i. sua
natura vt neq̄t auferri
his inuitis. i. nolentibz a
q̄ ibus possidet. Dicit
Boetius. Fateor inq̄
Ac p̄bia. Quidni fate-
are. q̄si diceret. ō vt fate-
ar cū quotidie aliquis
valentior. i. fortior eripit
ar cam inuito. i. nolenti.
Un̄ em̄ sunt querimo-
nie forenses. i. iudiciales
nisi q̄ pecunie erepte vi
vel fraude repetit in iu-
dicio. Responder Boetius. Ita est inq̄. Ac p̄bia. Egebit igit quisq̄
p̄sidio. i. auxilio intersecus petito quo tueat suam pecuniam quāz posset
amittere. Responder boetius. Dubitari nequit. Tunc philosophia con-
cludit ex dictis dicens. Igitur res est relapsa. i. mutata in contrarium. nam
opes que putabantur facere sufficientes faciunt potius indigentes alie-
no p̄sidio. ¶ Hora illud quod p̄ violentiam acquiritur per violentia
potē auferri. sed pecunia per violentiam acquiritur. Un̄ dicit Aristot̄
primo ethicor. q̄ om̄is pecuniosus est violentus. q̄ violēter auferit pecunia
propter quā violētia fiunt querimoniae forenses. Vbi sciendū q̄ forum est
locus rerū venalium. sed forus est locus exercēdā litiū coram iudicio. In
de forensis quod idem est q̄ iudicialis.

¶ Hic p̄bia. pbat q̄ di-
uitie nō auferūt indigē-
tiam. z sic p̄ p̄is nō con-
sistit in eis felicitas. z di-
cit. Quis est modus q̄
indigentia depellat di-
uitijs. nunquid diuites
nequeunt esurire. q̄si di-

cunia vt his a quibz possidetur inui-
tis nequeat auferri. B. Fateor inq̄
P. Quidni fateare. cū eā quotidie va-
lentior aliq̄s eripiat inuito Un̄ em̄ fo-
renses q̄rimoniae. nisi q̄ vel vi vel frau-
de nolentibz pecunie repetunt erepte
B. Ita est inq̄. P. Egebit igit inq̄
extrinsecus petito p̄sidio quo suā pe-
cuniā quisq̄ tueat. B. Quis id inq̄m
neget. P. Atq̄ nō egeret eo nisi possi-
deret pecuniā quā posset amittere. B
Dubitari inq̄ neq̄. P. In p̄trariū
igit relapsa res est. Nā que sufficientes
sibi facere putabant opes alieno poti-
us p̄sidio faciunt indigētes

¶ Ita est inq̄. Ac p̄bia. Egebit igit quisq̄
p̄sidio. i. auxilio intersecus petito quo tueat suam pecuniam quāz posset
amittere. Responder boetius. Dubitari nequit. Tunc philosophia con-
cludit ex dictis dicens. Igitur res est relapsa. i. mutata in contrarium. nam
opes que putabantur facere sufficientes faciunt potius indigentes alie-
no p̄sidio. ¶ Hora illud quod p̄ violentiam acquiritur per violentia
potē auferri. sed pecunia per violentiam acquiritur. Un̄ dicit Aristot̄
primo ethicor. q̄ om̄is pecuniosus est violentus. q̄ violēter auferit pecunia
propter quā violētia fiunt querimoniae forenses. Vbi sciendū q̄ forum est
locus rerū venalium. sed forus est locus exercēdā litiū coram iudicio. In
de forensis quod idem est q̄ iudicialis.

¶ Quis autē modus est q̄ pellat diui-
tjs indigētia. Nū em̄ diuites esurire
nequeūt. Nū sitire nō p̄nt. Num fri-
gus hibernū pecuniosorū mēbra non
sentit. Sed adeo inq̄s opulentis q̄

fameglatiō
lani. Sed
rijs indigē
nō potest. P
q̄ aliquid p
neat necess
eo q̄ natu
latis est. D
re indigēti
quid est q̄
credatis.

ris diuitis vel
re nimū est. au
replete indige
tis eas prestā
¶ Hora q̄
digentia natu
q̄ p̄nta est.
diuitias indig
Indigentia ve
eā amouere nō
nia ¶ Hora
sapientia q̄ d
nō possit fieri

¶ De
Un̄
Nō explet
Queret ba
Ruraq̄ ceter
Rec cura m
Deiunctis

Metrum

terciū

fames satiēt. quo sitim frigusq; depel-
lant. Sed hoc mō solari qdem diui-
tijs indigētia potest. auferri penitus
nō potest. Nam si hec hās semp at/
q; aliquid poscēs opib; expletur. ma-
neat necesse est que possit expleri. Ta-
ceo q; nature nimis. q; auaricie nihil
satis est. Quare si opes nec sum moue-
re indigētiā pnt. et ipse suam faciunt
quid est q; eas sufficientiam prestare
credatis.

ris diuitis vel fames mitiget. adhuc diues post sitiet et esuriet. et qd natu-
re nimis est. auaricie nihil satis est. Quare si opes non pnt. sum mouere. i.
replete indigētiā. sed faciūt indigētiā. qd est. i. qm esse potest q; creda-
tis eas prestare. i. dare sufficientiā. qsi diceret nullo modo debet credi.

¶ Nota q; omis indigētia vel est indigētia nature vel auaricie. In-
digētia nature paucissimis suppleri potest. eo q; natura paucis minimis
q; pnta est. Et ppter naturā non oportet multū q̄re diuitias. nec per
diuitias indigētia nature amoueri potest. sicut nec ipsa natura mutari p-
Indigētia vero auaricie est que nullo modo expleri potest. et ita diuitie
eā amouere nō pnt. ideo plus augent. q; dicitur Auarus nō implebit pecu-
nia. ¶ Nota q; diuitie nō solū nō inducūt sufficientiā. s; nec inducunt
sapiētiā. q; dicit Seneca. Quid profunt stulto multe diuitie dū p eas
nō possit fieri sapiens

¶ Metrum terciū terciū libri.

Vanis fluēt diues auri gurgite
Nō expleturas cogat auarus opes
Queret baccis colla rubri litto-
ris Rurāq; cētēno scindat opima bonie
Pecura mordax deseret supstitē.
Defunctūq; laues nō comitant opes.

ceret sic. nūquid nō pnt
sentire. qsi dicerz immo.
nunqd membra pecuni
olor nō sentiūt frig? hi
ternū. i. hyemale. qsi dice-
ret sic. S; tu indes. i. di-
ces opulētis. i. diuitib;.
adeſt aliquid quo famē
satiēt et frigus depellant
Respondet pbia s; mō
Indigētia pōt solari
diuites. sed penitus aus-
ferri nō pōt. Nā si hec in-
digētia semper hās. i.
desiderans et poscēs ali-
quid explet opibus. nes-
cesse est tamen vt mane-
at indigētia q; possit ex-
pleri. quia quātūcūq; sit

¶ Istud est terciū metrum.
h; terciū qd dicit archigoli-
cū ab inuētoze. i. abicuz a
pede pdomināre cui cō-
iūgit metrum elegiacū. In
quo metro pbia inuehit
ptra auaros. q; in pnti-
vita sollicitudo diuitiaz
rū affligit et in morte des-
relinqit et dicit. Quāuis
diues auarus fluēt. i.
abundātē auri gurgite
id ē multitudine cogat
i. pgreget siue coaceruet

Genera

Libert Tercius

opes non expleturas suam cupiditatē. z quis diues oneret. i. premat colla sua baccis. i. gemmis preciosis rubri litoris. i. rubri maris. quia gemme colligunt in litore rubri maris. z quis scindat. i. diuidat arādo rura optima. i. agros fecundos centeno boue. i. cum centū bobus. adhuc cura mortuorum. i. sollicitudo non deserit ipm supstitem. i. uiuentē. z leues opes q̄ leuiter transeunt non comitant ipsum defunctū. i. mortuū. ¶ Nota q̄ circa litterā gurges fm Inquisitionē z Isidorū libro etymologiarū est locus altus. i. profundus in flumine. z in proposito signat abundantē affluētiā auri. ¶ Itē fm Huguitōem bacca p̄ duplex ē. inuenit̄ posituz p̄ fructu oliue vel lauri. vel p̄ quoliter fructu. aliquādo aut̄ inuenit̄ p̄ gemma preciosa. z sic capit hic. ¶ Itē diues auarus duplici malo premittit. in p̄nti vita sp̄ sollicitat̄. z post mortē nihil ipm de diuitijs comitat̄. de quo diuite loquit̄ Alanus in libro de planctu nature dicens. Ut oculis uaria nūmorum fercula donet. Imponit p̄prio diues ieiunia vētri. ¶ Itē iocularit̄ ocellis diues in argēto. s̄ venter philosophari cogit

¶ Ista est q̄rta prosa huius tercij libri. in q̄ p̄bat phia q̄ dignitates reales nō p̄ferunt honorē et reuerentiā quam p̄mittere vident̄. z p̄ p̄ns non est in eis tractitudo. Et p̄mo p̄ponit q̄ dignitates faciūt honorabilem. Secūdo improbat illud ibi. Num vis. P̄mo mo dicit. Sed dignitates reddūt hoīem honorabilem z reuerendū cui. p̄uenerint ¶ Nota honor est exhibitio reuerentiē alicui in testimoniū p̄tutis sicut accipit̄ ex q̄rto ethicorū. Vel aliter honor est opinionis bñfactiue signū. vt d̄r Aristo. in li. rerū. Quā em̄ opinamur nobis posse tenefieri ab aliq̄. ipm honoramus. S̄ reuerētia est decēs ac matura gūitas fm Tullii.

¶ Hic phia improbat p̄positum quadruplici via. s̄. q̄ dignitates non conferunt honorē z reuerentiā. Primo q̄ malis sepe eueniunt. secundo. quia per dignitates vicia improborū innotescunt. Tercio quia opinione hoīm vilescent. q̄rto

¶ Prosa quarta tercij libri

Eo satis dixit q̄ p̄ diuitias sufficientia adipisci non p̄t nūc vult ostendere q̄ dignitas p̄ magno nō est habenda. q̄ malum magis otiosum q̄ clarum efficit.

Ed dignitates honorabile reuerētūq̄ cui. p̄uenerint reddunt.

¶ Num vis ea est ingratis vt vitiū mētibus p̄tutes inserāt. vicia depellant. Atqui nō fugare. s̄ illustrare potius nequiciam solent. Quo fit vt indignemur eas sepe nequissimis hoīb̄ contigisse. Vñ Latullus licz in

curuli Flo
appellat. V
cus adici
eoz patebi
nib̄ inclare
periculis a
corato gere
in eo ment
risq̄ respic
hōres reu
ipsis hōib̄
si quē sapien
posses eum
predictus sa
B: Dini
pia virtuti
fuerit adiun
populares f
liquet eos p
chritudinem
eāt. i. splēdēt
affligi. vt De
ceres mentem
possumus in
tates quos in
d. non Et si q̄
tatem nunqu
qua predictus
ture sua. quia p
eos quib̄ fuerit
unt. liquet id est
tis non habere
quod aduocem

Prosa quarta

curuli Flouiuū sedentem. strumaz tū
appellat. Uedesne quātū malis dede
cus adijciat dignitates. Atq̃ minna
eoz patebit idignitas si nullis bono
ribz inclarescāt Tu q̃z num tandē tot
periculis adduci potuisti vt cum De/
corato gerere magistratū putares. cū
in eo mentē nequissimi secure delato/
risq̃ respiceres Nō em̃ possumus ob
hōres reuerentiā dignos iudicare. q̃s
ipsis hōribz iudicamus indignos At
si quē sapientia p̃ditum videres. num
posses eum vel reuerentiā. vel ea q̃ est
p̃ditus sapientia non dignū putare
B: Diuine. P̃ Inest ei dignitas p̃
pria virtuti. quā p̃tinus in eos quibz
fuerit adiuncta transfundit. Quod qz
populares facere nequeunt honores.
liquet eos propriam dignitatis pul/
chritudinem non habere

et at. i. splēdeat. o Boeti nunquid tu potuisti tot periculis adduci id est
affligi. vt Decorato id est tali viro magistratum gereres cum in eo respi
ceres mentem nequissimi scribe et delatoris quasi diceret non Nunquid
possumus iudicare dignos reuerentiā ob honores id est propter digni/
tates quos iudicamus indignos ipsis honoribus. id est dignitatibz. q.
d. non Et si quem videres p̃ditum sapientia licet non haberet digni/
tatem nunquid posses eum nō putare dignum reuerentiā vel sapientia
qua p̃ditus esset. q. d. non possis eum iudicare indignū sapientia et vir
tute sua. quia propria dignitas inest virtuti quam virtuti transfundit in
eos quibz fuerit adiuncta. et quia populares honores hoc facere neque/
unt. liquet id est manifestum est eos propriam pulchritudinem dignita/
tis non habere ¶ Nota ex littera potest formari talis ratio. Illud
quod adueniens alicui non confert. et non adueniens non aufert hono/
rē

qz tpm mutacōe splēde
re desinunt. sedā ibi. In
quo. tertia ibi. At qui
vt agnoscas. quarta ibi.
Sed hoc apud exteras
Primo de Rū p nūqd
ea vis. i. talis p̃tus ē ma
gistratibz. i. dignitatibz
vt inferāt p̃tutes mēis
bus vtrū eis. vt depel
lant vicia. q. d. nō. vnde
subdit Atq̃ p̃ certe dig
nitates nō solēt fugare
nequiciā. sed potius il/
lustrare. i. manifestare. q̃
fit. i. p̃pter qd̃ fit. vt nos
indignemur eas sepius
cōrigisse hōibz nequissi
mis. vñ Catellus qui
erat vir sapiens et p̃tuo
sus Flouium q̃ erat hō
viciosus appellat stru/
maz licet viderit ipsum
sedentē in curia. i. an se/
de dignitatis iudiciaria
Vides igit quantū des/
decus dignitates adijci
ant malis hōibz et mani
festant eos eē p̃empti/
biles a bonis atq̃ p̃ cer/
te indignitas. i. malicia
eoz min⁹ patebit si nul
lis honoribus inclarescāt

Libert Tercius

tem. illud non facit vere honorabilem. fed dignitates non conferunt ho-
nozem cui adueniunt. nec tollunt fi non adueniunt. ergo zc. Minor pro-
batur quia honor fequitur virtutem ex. iij. ethicozum. Unde viciofus
nullo honore dignum reputamus in quacunq; dignitate fuerit. fed folu
virtuofum etiam fi non fit in dignitate. Cum igitur dignitates tempo-
rales non conferant virtutem nec tollant vicia. manifeflum eft q; hono-
rabilem non faciunt. ¶ Nota Catullus erat vir fapiens z virtuofus
qui Nonium fedentem in curuli ex animi indignatione vocabat ftru-
mam eo q; viro tam maliciofo collata fuit dignitas. Eft aut ftruma con-
geries humorum in collo. fub hac autem fimilitudine ipfum appellabat
ftrumam. quia in pectore habuit congeridine viciozum. ¶ Nota q;
rex Theodericus voluit quendam nomine Decoratum violententer intru-
dere in magiftratu vt vna cu Boetio rempublica gereret. cuius nequi-
ciam Boetius dereftatus accusauit fubi associari. ppter quod Boetius
multis iniurijs afflictus fuit a rege Theoderico. ¶ Nota q; fcurra
fm Bugurione idem eft qd leccator vel vaniloqus. ppter aut dr qui fe
quitur curiam gratia tibi. ¶ Nota q; virtus facit hoiem reueren-
dum z nobile. non dignitas q; dicit Seneca. xliij. ep. la. Virtus no acce-
pit Platonem nobilem z reuerendum fed fecit. quis em eft generofus:
virtuofus z dignus nifi qui ad virtutem eft bene difpofitus. Non facit
hominem nobilem atrium plenu famofis imaginibus z nummis. fed a-
nimus z virtus fupra fortunam furgens

¶ Nicphía pbat feda
via q; dignitates no fa-
ciunt hoiem nobilem z
honorabile. q; vicia im-
proboz manifestant di-
cens In quo. f. q; digni-
tas aduenit malis illud
eft aiaduertendum q; fi
aliquis eo e abiectior. i.
vilior quo. i. quanto ma-
gis contemnit a plurib;
cu dignitas nequeat fa-
cere improbos reueren-
dos ipfos facit despecti-
ores quos pluribus offetat. veru pro fed. hoc non eft impune. i. dignitas
non facit hec impunita. q; improbi parem vicem reddunt dignitatibus
quas ipfi pmaculant fua contagione. q. d. ficut dignitas maculat im-
probos. q; eoz malicia manifestat. fic econtra improbi pmaculant dignita-
tes. ¶ Nota p dignitates vicia improboz inmorefcunt. q; pncipat?
viru ostendit. cu igit viciu faciat hoiem ptempibilem. tpalis dignitas
adueniens improbis facit eos despectiores. Vbi Iuuenalis poeta Om-
ne animi viciu tanto pfectius in fe crimen hz. quato qui peccat maior
habetur. ¶ De Seneca Loco ignominie apud indignum eft dignitas

¶ In quo illud eft aiaduertendu ma-
gis. Nam fi eo abiectior eft quo ma-
gis a plurib; quifq; ptenit. cu reueren-
dos facere nequeat qs plurib; offetat
despectiores potius improbos dig-
nitas facit. Veru no impune. Reddunt
namq; improbi parem dignitatib; vice
quas fua contagione pmaculant

¶ Di-
q; opinione
noient cu ap-
celis. vii. dr.

Atq; vt p
rennam p
tes non po

Si quis n
in barbar

venerand

et. Atq; fi

tatibus fo

genium m

ignis vbiq;

defistit. fed

via. fz bou

nefcit illic

dignitates

eos venerint

banice. i. extra

cuem opatio

ra a fua ppa

reuerendu

apud fuos. q;

Sed hoc

eos apud d

pduant. A

potestas. nu

centus grau

dam populi

Prosa quarta

¶ Hic phia pbat tertia via q̄ dignitates non faciūt reuerendum
q̄ opinione hoīm vilescunt. qui em̄ dignitatibz fungunt̄ q̄uis a suis ho
nozent tñ apud extraneos hoies nō curant. vt ab illis qui sñs alter? dio
celis. vñ dñt Atq; vt tu pgnoscas verā reuerentiā q̄ est bñtudo nō posse

Atq; vt pgnoscas veram illam reue/
rentiam per has vmbrailes dignita
tes non posse contingere. sic collige.

Si quis multiplici p̄sultu functus.
in barbaras nationes forte deuenierit
venerandum ne barbaris honor faci
et. Atq; si hoc naturale munus digni
tatibus foret. ab officio suo quoquo
gentium nullo modo cessaret. Sicut
ignis vbiq; terrarum nunq̄ tñ calere
desistit. sed quonias id eis non ppria
vis. s; hoīm fallax adnectit opinio va
nescūt illico cum ad eos venerint qui
dignitates eas esse non estimant

eos venerint qui nō estimant eas esse dignitates sicut sñs nationes bar
barice. i. extranee ¶ Nota q̄ res non destituit a sua ppria opatione
cū em̄ opatio sit finis habentis opationem scđo celi 7 mūdi. res destituit
a sua ppria opatione destituet a suo fine. 7 sic esset frustra. Si q̄ facere
reuerendū esset naturalis opatio dignitatu vbiq; gentiū faceret hoīem
reuerendum. sed videmus q̄ dignitates faciunt aliquem reuerendum
apud suos. apud extraneos non faciunt reuerendum

Sed hoc ap̄d exteras natiōes Inter
eos apud q̄s or̄te sunt. Num ppetuo
pdurant Atqui p̄tura. magna clum
potestas. nūc inane nomē. 7 senatoriū
census grauis sarcina Si quis quon
dam populi curasset annonā. magn?

corringere alicui hōi per
has dignitates vmbra
iles. id ē trāsitorias ad
modū vmbre. sic collige
Si q̄s homo functus. i.
vltus multiplici p̄sultu
.i. dignitate. deuenierit
forte in barbaras natio
nes. i. extraneas gentes
facit ne honor p̄sultus
ipm venerandū barba
ris. q. d. nō Atqui. p cer
te. si hoc. i. facere reuerē
dū est naturale munus
dignitatibus nullo mō
cessarent ab officio suo
quoq̄. i. q̄cunq; loco gen
tiū sicut ignis vbiq; ter
raz nunq̄ desistit calere
.i. cremare. S; qm̄ id. i.
reuerendū facere eis an
nectit fallax opinio hoīm
7 non ppria vis illico. i.
statim vanescūt cum ad

¶ Hic phia pbat quar
ta via q̄ sumit ex hoc q̄
dignitates tpm mutari
one sordescunt. qđ enim
magna olim fuit digni
tas moderno tpe p̄o ni
hilo reputat. vnde dicit
Sed hoc quod dixi ves
rum est ap̄d exteras na
tiones. id est extrane
as. sed inter eos. apud

Liber Tercius

quos digitates orre stz
non ppetuo durant At
qui p certe. nā prefectu
ra olim erat magna po
testas apud rhomanos
sed nūc est inane nomen
et census. i. p̄ciositas se/
natorij nunc est gravis
sarcina q̄ olim erat mag
na dignitas Et si quis
quondā curasset annos
nam populi qui dicebat
p̄fectus annone. ille ma
gnus habebat. nunc illa
prefectura quid est abie
ctius. q. d. nihil. Ut em̄
pauloante dixim⁹ nihil
h̄z. p̄rij decoris qd̄ op̄i/
nione vrentium nunc ac
cipit splendorem nunc a

mittit Et tunc epilogat dicens Igit si dignitates nequeunt facere reues
rendos vt patet ex p̄ima via si fordescunt contagione id est vicio imp̄o
borum vt patet ex secunda via. si desinunt splendere mutatione tempō
rum vt docet quarta via. si vilescunt estimatiōe gentium vt patet ex ter
cia via. quid est quod habeant in se expetende id est desiderāde pulchri
tudinis. ne dum alijs p̄stent. quasi diceret nihil habent pulchritudinis
et ideo nec eā alijs p̄stare p̄nt ¶ Hora q̄ p̄fectura quondā erat ma
gna dignitas apud rhomanos. 2. d̄z ile p̄fectus qui ceteris mgr̄atibz p̄e
fuit 2 oēs dignitates in ciuitate rhomana an̄celleb̄. sed postq̄ Julius
cesar imperiū inuaserat talis ad imp̄atorem transferebat. 2. diminuebat
eius p̄as. ita q̄ nomen illius dignitatis mansit sine re ¶ Trē sena
toria dignitas magna fuit apud rhomanos. q̄ officiū senatorz p̄us fuit
honestum. s. vtiliter p̄sulere reipublice. sed postea cū pulsi fuerunt senatores
res ad seruendum voluntati p̄ncipis in damnū reipublice.

¶ Nec incipit quartus
metrum hui⁹ tercij qd̄
dicit metrum fallentiū ab
inuentore. dactylicum a
pede predominante tes
trametrum a numero pes
duz. In quo metro p̄bia
p̄firmat p̄ exēplū q̄ dig
nitates nō faciunt vere
reuerendum. 2. per p̄ns
nō est beatitudo q̄reda

habebat Hunc ea p̄fectura quid ab/
iectius Ut em̄ pauloante dixim⁹. qd̄
nihil h̄z. p̄rij decoris. opinione vten
tū nūc splendore accipit. nūc amittit
Si igitur reuerendos facere neque/
unt dignitates. si vltro improboz cō
tagione fordescunt. si mutatione tem
porum splendere desinunt. si gentiuz
estimatiōe vilescunt. quid est quod in
se expetende pulchritudinis habeant
nedum alijs p̄stent

¶ Metrum quartum libri tercij

Quāuis se tyrio superbo ostro
Lomeret. 2. niueis lapillis

Inuissus tū omnibus vigeat

Luxurie Nero seuientis

Sed quondā dabat ip̄robo verēdis

Patribus in
Quis illos
Quos miser

sup̄b̄ Nero seu
vincta in langu
tis. tū ip̄e vige
ro dabat verē
tales dignitate
indigno dabat
cos quos mis

¶ Hora
mine Decur
assumpto var
asse vñs est
stinuisse videb
et ip̄e a viro in
aurea p̄l̄carere
frigidis 2 calid
b̄i omnis ip̄e
p̄mo etiam a

¶ Pro

¶ Regno ve

¶ Nero

tas effi

ni q̄i cor̄ fel

qui plena est

etia p̄ns etia

lamitate nu

tenia. que

lui. satis effi

eru securitatis.

qui vellunt De

et regum famila

quare nō efficer

tunq̄ p̄ungit.

Prosa quinta

**Patribus indecores curules
Quis illos igitur putet beatos
Quos miseri tribuunt honores**

supb. Hero senientis luxurie comeret. i. ornaret se ostro tyrio. i. purpura tincta in sanguine tyri. z. quis comeret se niueis lapillis. i. albis margaritis. tñ ipse vivebat omnibus inuisus id est odiosus. nam improbus Hero dabat verendis patribus id est reuerendis senatoribus curules id est tales dignitates propter quas sedebant in curulib. indecores. quia ab indigno dabantur. Quis igitur putet id est reputet istos honores beatos quos miseri id est improbi z. viciosi tribuunt. quasi diceret nullus.

¶ Hora dicit Hero eñ senientis luxurie. qz eps Lincomensis nō mine Oreculfus narrat qz Hero oia theatra ytalie z. grece perustrans assumpto vario decore vestit. cytharistas tragedos z. aurigas sepe sup asse visus est tantis libidinib. exagitat. ut nec a matre nec a sorore abstinuisset videbatur reuerentia sanguinitas. vitum in vxorem duxerat et ipse a viro in vxore receptus est. z. tuit luxurie eam ineffrenate ut retib. aureis piscaretur que purpureis fimbriis exarabebantur z. lauabant ea frigidis z. calidis vngentis que nūq. minus q. mille talentis cōfecit. nō hōmīnus ipse Hero tam viciōsus dignitatem imperialem adeptus est ymmo etiam alijs dignitates largitus est.

Prosa quinta tercij libri

¶ Regno vel potentatu brōs nō fieri

¶ A vero regna regūq. familiaritas efficere potentē valēt Quid nī qñ eoz felicitas ppetuo pdurat At qui plena est exēplorū vetustas. plena etiā pñs etas. q. reges felicitatem calamitate mutauerint. O preclara potentia. que nec ad p̄servationē quidē sui. satis efficac. inuenitur

ctu securitatis. scda ibi q. si hec. tertia ibi Exptus sortis. quarta ibi At qui vellent Quid pponit intentū p modum questionis dices. An regna et regum familiaritas valent efficere potentē. z. rñdet ironice. quid nī. i. quare nō efficeret qñ eoz felicitas. i. prās perpetuo perdurat qd supple nūq. ptingit. vñ subdit At qui p. certe. vetustas plena est exēplorum

¶ Hec est qnta p̄sa hui. tercij in qua oñdit p̄sia q. regnum z. regni familiares non pferant. Veram potentiaz quam pmitit. z. ppter quā ap̄petitur Et pmo oñdit verā potentia nō esse in regnātib. scdo q. nō in regum familiaribus ibi. Nā qd ego. q. at in regnātib. nō sit vera pōtia z. p. pñs nec b̄tudo. p̄bat quatuor vjs. P̄ia sumit ex puitate durat omis regnantū. scda sumit ex puitate extensio nis. tertia ex annexione timoris. quarta ex defe

Liber tercius

et etiā pñs etas qui reges mutauerint suā felicitatē calamitate Et sub
dit Opclara est potētia loquendo yronice q̄ nec inuenit̄ satis efficac̄ ad
pseruationē sui ¶ Nota nulla felicitas ppetuo p̄durat saltem tpa
lis. hoc patuit pñs exēplo vetustatis posito de Creso rege lydoz. Hoc
etiā patet exēplis eozū q̄ erāt tpe Boetij sicut de ip̄atoribz rhomanis q̄
crebro circa tpa sua mutabantur: nūc bellis. nūc insidijs oppressi vel alio
modo abiecti Et idem testat̄ Sanfridus in poetria dicens. Noc vnuz
p̄scire potes q̄ nulla prās Esse morosa p̄t. si vis exempla poris Respice
fortunas emicuit illa p̄p̄ Florida p̄spitas Vinos subuertit arhenas.

¶ Hic ostēdit q̄ ptās re
gia nō est vera ptās nec
beatifica ppter puitatez
extensionis eius dicens
q̄ si hec ptās regnozū ē
auctor. i. cā beatitudis
nonne si qua pte defue
rit regia ptās ipsa minui
at felicitatem ⁊ inducat
miseriam. q. d. sic. Sed
q̄uis humana imperia
late tendantur. tñ necē
est plures gentes relinq̄
quibus quisq̄ regū nō
imperat Non enim po
tēst esse q̄ vnus omnibz
imperet. qua aut̄ parte
desinit ptās faciens beatos. hac parte sub intrat impotentia faciens mi
seros. hoc ergo modo necesse est in regibus esse maiorem portioem mise
rie q̄ felicitatis cum in maiori parte sint impotentes ¶ Nota
si potestas regia efficit beatum. ergo vbi est defectus potestatz regie ibi
erit defectus beatitudinis. cum igitur plures sint gentes super quas nō
est potestas vnus regis q̄ que subiaceant sue potestati sequitur rex in
maiori parte erit miser ⁊ non beatus. igitur in potestate regia non consistit
vera beatitudo.

Hic ostēdit q̄ in regnāt
bus nō sit vera ptās p
ter annexionem timoris
perēplum dicens. Qul
dā tyrannus. i. Dionisi⁹
expertus sue sortis. i. for
tune q̄rum esset anxia.
picalum metus. i. timo
ris sui. ipse simulauit id
est similitudine demon

¶ si hec regnozū potestas bñtudi
nis auctor est. nonne si qua pte defue
rit. felicitatē minuat miserā importet
Sed q̄uis late humana tendant̄ im
peria. plures necē est gentes relinqui
quibus regum quisq̄ nō impet Qua
vero pte beatos faciens desinit ptās
hac impotētia subintrat que miseros
facit Noc igitur mō maiore regibus
inesse necē est miserie portioem

Expertus sortis sue periculorum ty
rannus regni metus pendentis supra
verticē gladij terrore simulauit. Que
est igitur hec potestas que sollicitudi
nuz morsus expellere que formiduum
aculeos vitare nequit

strauit terro
neq̄ expelle
id est stimulu
¶ Nota
ariquare sp̄
sibi designa
pra verticē
territus nec
vira mea qu
Cōsidera q̄

¶ Hic p
Arqui p ce

Arqui ve
qunt. De

potētem ce
nō possit el

satellite lat
ipse metui

seruientū

tute illos qu
seruientum.
mari talis ra
sed potentia
ria tanto mi
moditates in
Dyonisio si
docuit deo
los sibi abu
te recepit. q̄

¶ Nā q̄ de
cū r̄gna ip̄a

str. q̄s q̄ de

sepe ac lapsa
familiarē p̄

Prosa

Quinta

stravit terrore gladij supra verticez pendentis. Que est igitur hec ptas q̄
neq̄t expellere morbus. i. corrosiões sollicitudinuz. nec p̄t vitare aculeos
id est stimulos formidini. i. timor. q. d. exilis. i. pua est talis ptas.

¶ Hora q̄ dyonisijs fuit q̄dam rex q̄ cū req̄reret a q̄dā suo famill
ari quare sp̄ tristaret cū tñ sp̄ haberet vitā beatā. Ille dyonisijs volēs
sibi designare cām sue tristitie iussit eū poni inter epulas lauras z sibi su
pra verticē iussit suspendere gladiū acutū tenui filo. Ille viso gladio p̄
territus nec epulari nec lerari potuit. Cui dixit dyonisijs. Talis est em
vita mea quā tu beatā putabas sp̄ em mortē mihi imminētē p̄uidio.
Cōsidera ḡ quō felix esse poteris q̄ timere nō desinit

¶ Hic phia oñdit idē quarta rōe q̄ sumit ex defectu securitat̄ dicēs.
Atqui p̄ certe ipsi reges vellēt vixisse securi sed nequeūt. i. nō p̄t de hic

Atqui vellēt ipsi vixisse securi. sed ne
q̄unt. Dehinc de ptate gl̄iant. An tu
potētem censes quez videas velle qd̄
nō possit efficere. Potentem censes q̄
satellite latus ambit. plus quos terret
ipse metuit. q̄ vt potens esse videat. in
seruientū manu situm est

id est ex q̄ seq̄t q̄ securi
esse nō p̄t quō gl̄iant
de sua ptate qd̄ nō ē fa
ciendū qd̄ p̄bat dicens
An. i. nunqd̄ tu potētē
censes. i. iudicas illū quē
videas efficere. i. pficere
velle qd̄ non p̄t. q. d. non
est potēs An. i. nunqd̄ il
lum censes potētē qui
ambit. i. circūdat latus
suū satellite. i. multitudi
ne militū. qui plus me

tuit illos quos ip̄e terret q̄ vt videat potens. sitū. i. locatū. est in manu
seruientium. quasi dicat non est potens. ¶ Hora ex lra potest for
mari talis ratio. Illud qd̄ non facit hoīem securū hoc nō facit vere beatū
sed potentia tp̄alis est h̄mōi igit̄ zc. p̄a est nota. qz quāto maior poten
tia tanto minor securitas ¶ Hora reges securi esse nō p̄t. qz incom
moditates imminētes non p̄t non formidare. Narrat em̄ Valerius de
Dyonisio supradicto q̄ intantū timuit consores barbarū q̄ filias suas
docuit detondere barbas Ipsis at̄ senescētibz p̄cepit vt barbā z capil
los sibi aburerēt z lectū cubicularē in lata fossa fecit in quē se ligneo pō
te recepit. qz satellites z barbaros timuit

Hic oñt q̄ i familiaribz
nō p̄sistit p̄a poña. sc̄do
excludit q̄ndā oblectōez
ibi An p̄sidio. p̄bat ḡ q̄
familiaritas regū facit
esse vere potētē cū h̄mōi
familiaritas nō possit re
tineri ad nutū z ip̄a retē
ta frequēter vergit in no
cumentum. Dicit ergo

Nā qd̄ ego de f̄gū familiaribz disserā
cū f̄gna ip̄a tātē ibecalitat̄ plēa demō
strē. q̄s qd̄ regia ptas. sepe icolumis
sepe at̄ lapsa p̄sternit. Acro Senecaz
familiarē p̄cepto rēq̄ suū. ad eligēde

Tercius Liber

Nam quid ego differas
i. dicā de familiaribus
regū cum ipsa regna de
monstrē esse magne ibe
cillitatis quos scz fami/
liares reguz regia prās
incolumis. i. sana sepe p
sternit. z ipsa regia pore
stas lapsa etiaz psternit
ip̄os. Quō autē regia po
restas incolumis destru
at suos familiares doz
p exēpla dicēs Nero co
egit Senecam familia/
rem suam preceptorem
id est magistrū ad arbi/
trium eligende mortis.
Anthonius imp̄ator ob
fecit gladijs militū Pa

pinianum suum familiarem diu potentem inter aulicos. Cum autē vrer
qz Seneca z Papinianus vellent renunciare sue potentie propter crude
litatem principum voluerunt se subtrahere ab eis. quorum duorum Se
neca conatus est opes suas tradere Neroni vt ipsum placeret et voluit
se conferre in ocium id est in vitam solitariam. sed dum ipsa moles id est
magnitudo potentie trahit ipsos ruituros. id est caluros. neuter effecit
quod voluit. Que est ergo ista potentia quam habentes perimēscunt
quam cum habere velis non sis tutus. et cum deponere cupias vitare
non possis. vt patuit de Seneca et Papiniano.

¶ Hora Nero fingeat se magistrum suum Senecā timere post/
qz imperator factus est sicut in puericia. vnde mandauit sibi vt genus
mortis eligeret. quia viuere nō posset. Seneca cibo et potu faciat⁹ ape
rire fecit venam. z bibens de anulo venenoso interiit. At qui em̄ poten
tes z nobiles sub gemma anuli venenuz portabant. vt si quid aduersi
eos cōtigisset ad mortē cōfugerēt. ¶ Itē Anthonius exis imperator
in suos tyrānizauit qui Papinianū suū familiārē diu inter aulicos potē
tem gladijs militū occidi fecit. Ex qbus prz quō regia prās incolumis
sepe suos familiares psternit. Quō autē regia prās lapsa psternit suos
familiares ex hoc pz. Cum em̄ familiares imitant⁹ regiā prātem necesse
est vt ipsa deficiente etiā ipsi familiares deficiant.

¶ Nec phia excludit
obiectionē. Posset enim
aliquis dicere qz hō po
test conferuari in sua po
tentia per amicos. Vn
de q aliqui perdunt po

mortis coegit arbitriū. Papinianum
diu inter aulicos potentē. milituz gla
dijs Anthoni⁹ obiecit. Atqui vterqz
potētie sue renunciare voluerūt Quoz
Seneca opes etiā suas tradere Ne/
roni seqz in ocium cōferre conatus est. sz
dum ruituros moles ipsa trahit. neu
ter quod voluit effecit Que est igit⁹ ista
potētia quam ptimescunt hñtes quas
nec habere cū velis (tutus sis) z cum
deponere cupias vitare non possis

An p̄sidio sunt amici quos non virt⁹
sed fortuna p̄ciliat. Sed quem felici/
tas amicū fecit. infortuniz faciet ini/

micum. Qu
nocendū qz

tuna cōciliant
compurent in
dio. i. auxilio s
bat p locū ab
fortunium fac
liaris inimicu
ei cōstent secr
¶ Hora
cā assumptu
ba florentes
tio q̄situs an
Alter pota.
qz nō. vera p
mirabar am
rea fornice ten
opes qz at fam
nostis ad cūct

¶ Hic inc
toze. anapellu

Uile
Ami
Accicta l
Fedis sum
Et em̄ licet
Tellus. ma
Et seruiae
Tameatras
Diserasqz
Non posse.
errendat se ad
Bmāns vbi

Retrum Quintū

micum. Que vero pestis efficacior ad
nocendū q̄ familiaris inimicus

testatem ppter defectuz
amicorum. hoc excludit
phīa dices q̄ hoc nō p̄
esse vey de amicis q̄ for/
tuna cōciliant. de amicis autē q̄ virtute p̄ciliant nō est h̄ loquendū. cū nō
computent inter bona fortune de q̄b̄ h̄ loq̄mur. Un̄ d̄r in l̄ra An̄ p̄s/
dio. Laupilio sunt amici q̄s nō virt⁹ sed fortuna p̄ciliat q̄ dicat non. h̄ p
bat p̄ locū ab oppositis sit. Quē felicitas. i. fortuna fecit amicū. illum in
fortunium faciet inimicū. q̄ vero pestis est efficacior ad nocendū q̄ fami/
liaris inimicus. q̄. d. nulla. q̄ inimicitiam illius cauere nō possumus cuz
ei cōstent secreta nostra ppter familiaritatem

¶ Hora de amicis sophistici loq̄tur Sen̄. i. epla Qui vtilitatis
cū assumptus fuerit tam diu placebit q̄ diu vtilis fuerit. Amicorū tur/
ba florentes circūfedit. sed circa euerfos solitudo est Un̄ poeta. Nam p̄
cio q̄ sitis amor cū munere cedit Inquantū durat largitio. durat amic⁹
Alter poeta. Un̄ fortuna tonat fugientes terret amicos. Nam q̄s amet
q̄s nō. vera. p̄cella docet Et alter poeta Dum zephirus flabat mult⁹ co/
mirabar amicis At ois aq̄lo turbine flante fugat Et Quidius Nox
rea formice tendunt ad inania nunq̄. Au. lus ad amillas ibit amicus
opes. q̄ at familiaris inimicus multum noceat d̄r poeta Plus nocet v̄
nostis ad cūcta domesticus hostis Et res ip̄a docet qualiter ip̄e noce

¶ Hic incipit metru q̄ntum hui⁹ tercij q̄s d̄r paramancian ab inue
toze. anapesticu a pede p̄domināte. catalecticum. q̄ vna syllaba deficit
ad mern p̄fectionez. In
quo metro phīa ostēdit
quō vera poña sit acq̄re
da dices q̄ vera potētia
p̄sistit in rep̄mendo vici
osos morue vel cōcupis
centias inordinatas. q̄a
sine h̄ nullus est vere po
tens q̄nticunq̄s domine
tur. d̄r ḡ Ille qui volēt se
esse potētē domēt anis
mos feroces. i. crudeles
q̄ crudelitate hō assilat/
tur feris. nec summittat
colla victa libidine con/
cupiscentie fedis habēs
nis. i. viciosis morib̄. l̄s
cer cū tellus indica. id ē
terra idie tremiscat tua
iura lōge. i. l̄ez ptas tua
extendat se ad indiā. z licet tibi seruiat vltima
thyle que est insula vltra
Buraniā vbi sol facit solstitiū estiuū z vltra nō p̄gredit tñ n̄ posse pelle

Detz q̄ntū tercij libri

Uī se volēt esse potētē

Animos domēt ille feroces

Nec victa libidine colla

Fedis summittat habenis

Ereñ licet indica longe

Tellus. tua iura tremiscat

Et seruiat vltima thyle

Tamē atras pellere curas

Diserasq̄z fugare querelas

Non posse. potētia nō est

extendat se ad indiā. z licet tibi seruiat vltima
thyle que est insula vltra
Buraniā vbi sol facit solstitiū estiuū z vltra nō p̄gredit tñ n̄ posse pelle

Liber Tercius

re atras curas. i. obscuras sollicitudines. et fugare miseras querelas supne
mētes ex aduersitate fortune nulla est poſſa ¶ Nota q̄ vere potēs est q̄
ſensualitate ſubijcit rōni. Un̄ Sen. Si vis oia tibi ſubijcere ſubijce re
rōni. Multos em̄ reperiſi ſi rō te reperiit Et Aresto. iij. ethicoz. Quēad
modū puez oz viuere ſm̄ pcepta pedagogi. ita oz pcupiſcibile pſonare
rōni. Irē Sen. Magnū imperiū regit q̄ ſubijpi dñat. Fortior est q̄ cupi
ditate vincit q̄ qui hoſte ſubijcit. Eſt em̄ dulciſſimū vincere ſeiſum.
Et Salomon. Fortior est expugnator animi expugnatoze vrbuz

¶ Iſta eſt ſexta pſa h̄
tercij in qua pſia oñdit
q̄ gl̄ia mūdāna nō ſpec
tat ad verā b̄titudinem
nec facit vere b̄tū. Et
primo oñdit hoc de glo
ria pprie b̄tutis. Scdo
de gl̄ia que puenit ex no
bilitate ſanguinis. ibi.
¶ Jam vero. Primo oñ
dit intētum de gl̄ia que
puenit ex laude falſe vir
tutis. Scdo de illa gl̄ia
que ex veris meritis p
cedit. ibi. Que ſi etiā.
Primo intendit talē rō
nem. Illud qd̄ eſt fallax

non ſpectat ad beatitudinē. nec facit beatū. ſed gl̄ia falſe acquiſita eſt fal
lax. igit̄ rē. vñ dr̄ in l̄ra. Gl̄ia vero q̄ fallax ſit et q̄ turpis ſupple ſatis p̄
q̄ aut̄ ſit fallax probat auctoritate cuiſdā poete qui tragedias compos
uit dicens. Un̄ tragicus quidā exclamat. et ponit auctoritatē e⁹ in gre
co que rñ ſonat in latino ¶ Gl̄ia gl̄ia in millibus hoīm nūl aliud facta
eſt q̄ magna auriū inflatio. qd̄ manifeſtat dicens. Plures em̄ magnum
nomē. i. gl̄iam abſtulerunt. i. falſe receperunt falſis opinionibz vulgi Et
oñdit q̄ h̄mōi gl̄ia ſit turpis dicens. Quo ſc̄z iā dicto. i. h̄c gl̄iam falſis
opinionibz qd̄ turpius excogitari p̄t. q. d. nihil. Nam q̄ falſo p̄dicantur
id̄ eſt laudant̄ neceſſe eſt vt erubescant ſuis laudibz. ¶ Nota ſm̄ Tul
liū gl̄ia eſt frequēs fama cū laude. Et eſt duplex. vana et vera. Vana
gl̄ia eſt q̄ nullo cōſciente p̄cedit in eſſe. Vera eſt q̄ nullo p̄ſciente nō p
cedit in eſſe. Fama aut̄ eſt cognitio alicuius nō ſolū in p̄p̄quo ſz etiā
in remoto ¶ Nota q̄ fama inducit falſam gl̄iam. falſa gl̄ia erubescencia
Nā erubescencia eſt crimē ingloriationis cauſatū ex aliq̄ turpi p̄petrato.
Un̄ ar̄ aliq̄ ſe cognoſcit falſe acquiſiſſe gl̄iam. tūc hoc timet manifeſta
re cui⁹ manifeſtatione incidit ingloriationē et verecundiā

¶ Hic pſia pbat q̄
gloria mentis acquiſita
nō ſpectat ad beatitudi

Proſa. vi. Gl̄ia b̄tōs fieri nō poſſe.

Loria vero q̄ fallax ſepe q̄ tur
pis ē Un̄ nō iniuria tragicus ex
clamat. O gl̄ia gl̄ia millibz boīm mor
taliū nūl aliud facta niſ. auriū infla
tio magna Plures em̄ magnum ſepe
nomē. falſis vulgi opinionibz abſtule
runt. Quo qd̄ turpius excogitari pōt
Nam q̄ falſo p̄dicant̄. ſuis ip̄e neceſſe
eſt laudibz erubescant.

Que ſi etiā meritis cōqueſite ſint. qd̄
tamen ſapientis adiecerint cōſcientie

qui bonū ſu
ſeo conſcientie
hocipſum p
videtur cōſc
tendiſſe iud
lo ante diſſe
ceſſe ſit ad
nis nequea
etiāmas eſt
parte terra
Inter hec
cōmemorat
to que nec ſ
vñq̄ ſirma p

men non prop
men non eſſe
q̄ ſi hocipm p
gl̄iam. p̄is eſt
te diſſerui nece
nequit puenire
atur inglorius
at ad beatitud
puli. Oicit p
to grām popu
nis pronem
ra de gl̄ia. qui
nit. ſtultus au
ſed pleriq̄z ſan
popularis no
quitur inclin
perpetue dura
li. vñde vulga
tāto ſimiles ſi
q̄ quarto hui

¶ Jam q̄ ſ

Prosa

sexta

qui bonū suum non populari rumore
sed conscientie veritate metitur. **¶** Si
hoc ipsum propagasse nomē pulchz
videtur cōsequens est vt fedum nō ex
tendisse iudicetur. Sed cum (vt pau
lo ante disserui) plures gentes esse ne
cesse sit ad quas vnus fama homi/
nis nequeat peruenire. sit vt quem tu
estimas esse gloriosum pro maxima
parte terrarum videatur inglorius.
¶ Inter hec vero. popularem grām nec
cōmemoratione quidem dignam pu
to. que nec iudicio vero prouenit. nec
vnq̃ firma perdurat

men non propagasse. Sed cum magna parte terrarum necesse sit no
men non esse. ppagatum necesse est pro maiori pre miserum esse. **¶** Dicit
q̃ si hoc ipm pulchrum videt scz. ppagasse id est diuulgasse nomen id est
glām. p̃ns est vt iudicet fedum non extendisse nomen. sed sicut paulo a
te disserui necesse est esse plures gentes ad quas fama vnus hominis
nequit puenire. sit id est contingit vt pro maxima parte terraz ille vide
atur inglorius quē tu estimas glīosum. **¶** Et quia aliquis diceret. suffi
cit ad beatitudinē q̃ hō sit glīosus in populo suo habendo fauorem po
puli. **¶** Dicit p̃bia. inter hec bona que sunt in opatione virtuosa non pu
to grām popularem dignā cōmemoratione que nec iudicio recte ratio
nis prouenit nec vnq̃ firma pdurat. **¶** Nota q̃ sapienti non est cu
ra de glā. quia dicit Macrobius Sapiens fructum in conscientia po
nit. stultus autem in glā. **¶** Et Sen. Consciam potius q̃ famā attende
sed pleriq̃ famam. pauci conscientiam verentur. **¶** Nota q̃ fama
popularis non prouenit ex recto iudicio rationis. Plus em̃ populus ses
quitur inclinationem sensus q̃ iudiciū rationis. Nec etiam fama eorū
perpetue durat. quia em̃ diuersas passiones vulgi variatur fama popu
li. vnde vulgares iudicant em̃ concupiscentiā non em̃ rei veritates. pro
tanto similes sunt auibz quarum intuitum nox illuminat ⁊ dies cecat
⁊ quarto huius prosa quarta.

¶ Tā vero q̃ sit inane q̃ futile nobilita

¶ Dicit pbat q̃ gloria
prouenit. ex nobilitate.

Liber

Tercius

sanguis etiā nō spectat
ad veraz beatitudinem
Et primo ondit vanita
tez hmoi glorie. scdo on
dit quid boni sit in nobi
litate. ibi. q. si qd dicit
primo. Iā vero quis nō
videat q. mane q. futi
le. i. labile sit nomē nobi
litis. q. d. manifestum
est que scz nobilitas si re
fert ad claritudinem. id
est ad glam. aliena est ab illis. qui se nobiles esse gloriuntur. quod pro
bat per diffinitionē nobilitatis dicens. Nāq. nobilitas videt esse qdaz
laus veniens de meritis parentū. q. si p. d. i. laus facit claritudinez
necesse est ut illi sint clari q. predicant. i. laudant hmoi aut sunt parentes
non tu. quare si nō hātes tuā claritatē que ex laude tua pueniat. aliena
claritudo non efficit te splendidū. i. gloriū. ¶ Notandū q. nobilitas
sanguinis est mane z futile nomez. q. nihil vere nobilitat hoīem nisi
virtus. Un Alanus in li. de planctu na. Quid tibi nobilitas qd claruz
nomen auoz. Si tuus vicij factus es ipse tuis. Itēz Nobilis est em si
quis virtute refulget. Degener est solus cui mala vita placet. Et paup
henricus. Non p. ligne genus nec claz. nomē auozum. Sed probitas ve
ra nobilitate viger. Et Sene. Nemo est melior altero nisi qui rectius
ingenium habet altero z ad bonas artes aptius

¶ Et ondit cuiusmo
di bonū sit in nobilitate
dicens. Si quid bonum
est in nobilitate istud so
lū esse arbitroz vt nobili
bus videat esse imposi
ta necessitudo ne a vir
tute maior. i. p. genitoz degenerent supple p. mores viciosos. Delit est ei
a p. ignobili dūdere z morigeratū esse q. a nobili z p. vicia degenerare
¶ Notandū q. glanduz nō est de nobilitate. q. d. Sen. Si pulcher
es lauda naturā. si nobilis lauda parentes. si virtuosus z sapiēs lauda
te ipm si diues lauda fortunā. si potēs expecta paulup z nihil eris. ¶ No
randū fm Tullii optia hereditas a patribz tradit liberis oīni patrum
nō pstantior. i. gla virtutū z decor rex gestaz.

¶ Istud est sextū merrū
huius tercij quod dicit
alemanicū ab inuente
daerylicū a pede p. do
minante. trūnerz a nu

lis nomē quis nō videat. q. si ad clari
tudinē refert aliena est Videt nāq. eē
nobilitas qdā de meritis veniēs laus
parentū ¶ Si claritudinē p. d. i. facit
illi sint clari necesse est qui predicatur
Quare splendidum te. si tuam nō ha
bes aliena claritudo nō efficit

¶ Si qd est in nobilitate bonū. id arbi
troz esse solum vt imposta nobilibus
necessitudo videat. ne a maiorz virtu
te degenerent

¶ Detrum sextum libri tercij
¶ Vne hoīm genus in terris
Simili surgit ab ortu

Unus enim
Unus qui
Ille dedit ph
Dedit z com
Ille homines
Dedit. z liden
Hic clari
Leda sede p
Dortalas i
Edit noble
Quid genus
Si primord
Auctorem
Nullus deg
Hi vicij pei
Proprium d
ad quid strepit
vestros. si em tu
vestra nullus ex
rans peiora vicij
¶ Nota q.
nobiles. cū em n
bilis hoīs pre
anime Cum igit
me sunt a deo. o
nobiles qui deo
est a deo z simili
lis moribus simi
¶ Nota dū
to qui voluit om
incorpora quod
tur mote platoni
r. 16. z de hoc ma

Metrum sextum

Unus enim rerum pater est

Unus qui cuncta ministrat

Ille dedit phebō radios

Dedit et cornua lune

Ille homines etiam terris

Dedit. et sidera celo

Hic clausit membris animas

Celsa sede petitos

Mortales igitur cunctos

Edidit nobile germen

Quid genus et paucis strepitibus

Si primordia vestra

Auctoremque deum spectes

Nullus degener extat

Ni vicij peiora fouens

Proprium deferat ortum

ad quid strepitibus id est cum strepitu laetatis genus vestrum et proavos vestros. si enim tu spectes id est consideres auctorem deum et primordia vestra nullus extat id est degener id est ignobilis nisi fouens id est operans peiora vicij suis deferat proprium ortum id est deum a quo processit.

¶ Hora quod omnes homines ex ea parte qua sunt homines sunt eque nobiles. cum enim nobilitas sit quedam excellentia contracta ab origine. nobilitas hominis precipue debet attendi ex ea parte qua est homo scilicet ex parte anime. Cum igitur in omnibus hominibus sit eadem origo anime quia omnis animus me sunt a deo. omnes homines sunt eque nobiles. solum autem illi sunt igitur nobiles qui deaenerant a sua origine. anima autem a sua origine producta est a deo et similis est deo. ideo illi soli a nobilitate degenerant qui viciosis moribus similitudinem dei deturpant quam ex origine pertraxerunt.

¶ Hora dicit animos celsa sede petitos. hoc loquitur more platonico qui voluit omnes animas simul esse creatas in celo. et postea mitterentur in corpora quod non est verum. sed anime creantur in corporibus. igitur loquitur more platonico quod deus animas receptas in celo clausit membris corporis. et de hoc magis videbitur. ix. metro huius tercij

metro pedum. hypercata lectici. quia una syllaba super abundat. In quo metro phia. probat omnes homines esse nobiles propter viciosos dicens Omne genus hominum in terris cuiuscunque sit conditionis surgit ab ortu simili. quia secundum aiam omnines scilicet ab uno creatore. Unus enim est pater rex. i. unus creator supple nobilis quod cuncta ministrat supple gubernando. ille unus pater dedit phebō radios suos. dedit lune cornua. dedit homines terris. i. habitare in terris dedit celo sidera propter ornamentum eius. Hic pater clausit animos membris supple corporis. animos inque petitos. i. accipere pros celsa sede. i. in celo. igitur nobile germen. i. nobile principium edidit id est producit cunctos mortales id est homines. Homines quid id est

nota quod ad hoc

Libert Tercius

¶ Nota qd oim hoim est vna origo. qz a deo sunt quem patrem oēs vocamus. z oēs aīe sunt a deo. ḡ nullus est nobilior alio fm creationem licet fm ingenū bene. qz soli illi sunt ignobiles qui degenerāt suā genealogiam cum discedunt a virtutibus z adherent vicijis.

¶ Ista est p̄sa septima hui⁹ tercij. in qua p̄bia ostēdit beatitudinē non eē in voluptate Et p̄mo ostēdit hoc de voluptate generaliter. Scdo de q̄dam voluptate specialiter. scda ibi. Non est illi ma quidem. Primū probat dupliciter. fm qd ponit duas rōnes. secūda. ibi. Quesi beatos. Primo intendit talem rationē In illis non p̄sit sit beatitudo ad que se quuntur multe incōmoditates: sed ad voluptates sequuntur multe incōmoditates sicut declarat in littera. z dicitur Quid loquar de voluptatib⁹ corporalibus quarū appetentia. i. cupiditas plena est anxietatis. qz homo anxiet⁹ cū caret eo qd cupit. facietas vero. i. plenitudo voluptatū plena est penitētia. i. pena. cū igit⁹ voluptatibus sit coniuncta anxietas z penitētia in eis nō p̄sistit beatitudo. z addit quantos morbos ille voluptates z q̄s intollerabiles dolores solent afferre corporibus fruentiū eis quasi quendam fructū nequicie supple sātis patet. quaz voluptatū motus. i. affectus quid habeat incunditatis. i. voluptatis ignoro. quisquis autē volēt reminisci suarū libidini. i. voluptatū ipse intelliget. i. cognoscat exitus. i. fines voluptatū eē tristes ¶ Nota qd duplex est voluptas. i. intellectualis z corporalis Prima est psequenda. i. intellectualis qz p̄sistit in speculatione animi beatificans Scda est fugienda qz p̄sistit in delectatione sensuali corpus mortificās Un⁹ Sen. li. ep̄la dicitur Voluptates p̄cipue extirpa q̄ latronū more nos amplectunt vt strangulent Et Tullius Voluptas ipedit oē p̄siliū. atqz (vt sic dicā) oculos p̄stringit mentiū. z inimica est rōni. nuntum vult cū p̄uite habere p̄merciū ¶ Nota qd voluptas plena est penitētia Narrat em̄ Valerius qd cū Domosthenes p̄bis q̄reret amorem Thaidis meretricis vt p̄sentum ferret ei. centū talenta p̄cebat Demosthenes aspiciens in celū rōndit. pro tanto p̄cio nō emam tū p̄me. sciebat em̄ qd voluptatē inseparabiliter sequit⁹ penitētia ¶ Nota qd voluptas

¶ Prosa septima libri tercij

De voluptatibus enarrat

Vid autem de corporis voluptatibus loquar. quarū appetentia quidem plena est anxietatis: facietas vero penitentie. Quātos ille morbos. q̄s intollerabiles dolores q̄si quendam fructū nequicie. fruentiū solent referre corporibus quarum motus quid habeat incunditatis ignoro Tristis vero esse voluptatum exitus. quis quis reminisci libidinum suarum volent. intelliget

tes multos m
bos multa fer
passionibus v
pula enim plu
¶ Dicitur p̄bia
incōueniens. z
retur qd pecuda
piendam corpe

Quesi beato
cause est q̄n
dicantur qu
corporale la

felicitas sit bo
humani viue
voluptatum h
ander declina
nalis em̄ apper
lectum Et sub
generat desid
dia p̄sumptio
p̄pter que mal
¶ Dicitur p̄
tate. i. in marri
rationem. In ill

Non est illi
roqz iocun
dū est. nesc
tores. q̄z q̄s
neqz alias e
est admoner
sententiam. p
infortunio d

mala non necess
admonere et nū
mei philosophi

Prosa septima

res multos morbos afferunt. qz dicit Seneca quadā eplā. multos morbos multa fercula fecerunt. z vult Aristote. in ethicis. q laborantes in passionibus veneris z crapule maxime transmutantur in corpus. craspula enim plures occidit qz gladius

¶ Hic phia pbat pclusionē pus positam alio modo deducendo ad incōueniens. z est ratio ista Si in voluptatibus pssisteret beatitudo seqretur q pecudes essent beate qd est falsum. pecudes em laborant ad explendam corporis voluptatē. vnde dicit Que voluptates si possunt explere beatos. nihil cause

Que si beatos explicare possūt. nihil cause est qn pecudes quoqz beate esse dicantur quarum oīs ad explendam corporale lasciviam laborat intentio.

est id est nihil impedit quin pecudes inducant esse beate. quarum omnis intentio festinat ad explendam corporalem lasciviam.

¶ Notandum q cū felicitas sit bonum nature rōnalis. nullus bestias felicitabit qz tū gen⁹ humanū vivit arte z ratione ¶ Notandum q ad fugam bestialū voluptatum hortatur Aristote. Alexandrū quadā eplā dicens O Alexander declina a conatibz bestialū voluptatū que corruptibiles sunt. carnalis em appetitus inclinat ad corporales voluptates que pstant intellectum Et subdit Conatus voluptatum generat carnalem amorē. hic generat desiderium diuitiarum que generant inuerecundiam. inuerecundia presumptionem. presumptio infidelitatem. infidelitas latrocinium. ppter que mala vitanda est voluptas

¶ Hic phia ostēdit q beatitudo nō pssistit in quadā speciali voluptate. in matrimonio que licita est ppter generatōem. plis intrēdens tales rationem. In illa voluptate nō consistit felicitas que habet arietatem

Honestissima quidē coniugis foret liberorūqz iocunditas. sed nimis e natura dēm est. nescio quē filios iuvenisse tortores. qz qz sit mordax qcūqz pditio/ neqz alias expertū. neqz nūc anxium necesse est admonere In quo Euripidis mei sententiam pbo. qui carentem liberis in fortunio dixit esse felicem

sibi annexam sed voluptas matrimonij est huiusmodi sicut tangit in littera. vnde dicit Iocū diras coniugis z liberorum foret honestissima. sed nimis est extra naturam dictum. qz natura abhorret quod volo dicere. qz nescio id ē taceo quem. i. aliquē. inuenisse. i. habuisse filios tortores quorum filiorū qz sit mordax. i. anxius quecumqz pditio siue bona siue

mala non necesse est te admonere. alias expertum est. Neqz necesse est admonere te nunc anxium In quo ego approbo sententiam Euripidis mei philosophi qui dixit. carentem liberis infortunio felicē esse ¶ No

Liber tercius

tandum q̄ anxietas inest patribus ppter maliciā filioꝝ Narrat em̄ Qu
ripides tropius in historia rhomanorū. q̄ Demetrides in suos seuiens
filios duos ex eis interfecit. 2 cū psequeret terciū ille pgregato exercitu
obsedit patrem Pater autē videns se non posse euadere seipm̄ interfecit.
Cū pater anxiat de bonis filiis ppter intensam dilectionem eorū 2 p
mortionē quibus si aliquid aduersi pgerit. pater reputat se infelicē Ex
quo pꝛ q̄ voluntas p̄iugalis h̄z anxietatem sibi annexam

¶ Istud est metꝝ septi
mū hui⁹ terciū qd̄ dicit
anacreontū ab inuento
re. iambicū vel anapesti
cum a pede p̄domināte
q̄ h̄z p̄mū pedē anapes
tum. 2 reliquos iābos
2 est dimetriū. i. quatuor
pedū. catalecticū. q̄
deficit syllā. Nam post
tres pedes remanz vna
syllā de quarto pede In
quo metro phia ostēdit

quid malī psequat oēm voluptatē. oīs em̄ voluptas pter anxietatem si
bi annexa est trāsitoria qd̄ pfirmat p quoddā exemplū. Disvoluptas
h̄z hoc qd̄ dicā q̄ voluptas agit. i. vexat fruētes stimulis. i. puniōibz
et est par. i. similis stimulis apū volantū. vbi pro postq̄. apis fudit gra
ta mella fugit 2 ferit corda icca. i. p̄cussa anxietate nimis tenaci morzu. q̄
d. iucunditas voluptatis nimis est trāsitoria sed anxietas quam affert
nimis est p̄mansura ¶ Notandū licet oīs voluptas corporalis p̄mo
delectet 2 postea pungat ad modū apū. tñ hoc maxime inuenit in volup
tate venerea ad cuius fugā Arestoteles hortabat Alexandrū dicens
O clemēs impator noli te multū inclinari ad coitū. q̄ coitus est quedā
p̄prietas porcorū Que igit tibi gloria si exeres viciū bestiarū 2 act⁹ bru
torū Crede mihi indubitatē q̄ coit⁹ est destructio corporis abbrevia
tio vite corruptio p̄utū. legis trāsgressio. 2 generat femineos mores.
Qualiter autē sit fugienda delectatio venerea docet Alanus in de plan
ctu nature dicens Si venerē fugare velis loca tpa vita. Nā locus 2 tps
pabula donat ei. Et paup̄ henric⁹ loquēs de amore dī Proscribat igit
gladijs 2 fustibus ipsum Et fugiendo fuga quē fuga sola fugat

¶ Ista est octaua prosa
hui⁹ terciū in qua phia
ōndit quātis malis sint
implicita p̄dicta bona.
In q̄b⁹ aliqui posuerūt
felicitatem. scdo oñdit
q̄ exilia sunt corporis boi

Detrum septimū libri terciū.

Abet hoc voluptas oīs

Stimulis agit fruētes

Apiumq̄ par volantum

Vbi grata mella fudit

Fugit. 2 nimis tenaci

Ferit icca corda morzu

*anacreontis
rombatur*

Prosa octaua libri terciū

Dentio su pra noiatorum id est diui
tiarum. dignitatum. regnorum. glo
rie. voluptatum

quedam
valeant a
promittu
malis sin
enim pec
beris sed
bus fulg
Et qui p
poscendi
tiam ne de
dij obno
Gloriam
distractus
luptriam
spnat atq
meq rei co
villissime 2 fr
rens pecunia
osentus prim
do se alijs su
stum est ver
potentiam 2
dam persecu
Querens an
dicit Seneca
id est feruus
mecliberrati
Jam po d b

Metrum octauū

Nihil igitur dubium est quin
he ad beatitudinez via deuia
quedam sint. nec perducere quēq; eo
valeant ad quod se perducturas esse
promittunt. Quantis vero implicite
malis sint. breuissimē monstrabo. Quid
enim pecuniam ne congregare conā/
beris. sed eripies habenti. Dignitati
bus fulgere velis: danti supplicabis.
Et qui preire ceteros honore cupis
poscendi humilitate vilesces. Potent
tiam ne desideres. subiectorum insi/
dijs obnoxius. periculis subiacebis
Gloriam petis. sed per aspera queq;
distractus. securus esse desistis. Uo/
luptariam vitam degas. sed quis nō
spnat atq; abijciat vilissimē fragilissi
meq; rei corporis seruum

vilissime et fragilissime rei scz corporis ¶ Morandum q; homo que
rens pecuniam incidit in malum violentie. quia omnis pecuniosus est vi
olentus primo eripitorum. Sed querens honores et dignitates humiliā
do se alijs supplicabit. Sed dicit Seneca in libro de beneficijs. Vole
stum est verbum et onerosum demisso vultu dicere rogo. Querens autē
potentiam et gloriam oportet q; propter potentiam et gloriam defendēs
dam persecutiombus improborum se obijciat. et sic securus esse desistit.
Querens autem vitam voluptuosam oportet q; corpori seruiat. Sed
dicit Seneca Maior sum et ad maiora genus sum q; q; sum mancipiū.
Id est seruus mei corporis quod non aliter aspiciam q; aliquod vinculū
mee libertati circumdatum.

Jam pō q; bona pre se corpis ferunt

na ibi. Jam vero Priso
de Nulli dubiū est pōdē
cta pōsideranti qn hē vie
quib; nuntur hoies ad
beatitudinē puenire sū
quedā deuia nec valeāt
quemq; pducere eo id ē
illuc ad qd pmittūt se cē
pducturas. Quāz pō
malis sint implicite bre
uissimē monstrabo. Quid
em supple istoz est sine
malo. q. nihil. vnde sub
dit pecunā congregare
ne conaberis id est libo
rabis sed eripies haben
ti et ita implicaberis ma
lo violentie. Tū fulges
re dignitatib; danti sup
plicabis et qui cupis ce
teros pre honore tu vis
lesces humilitate poscēs
di. Potentiā ne deside
ras. subiacebis pericul
lis subiectorum. Gloriā
petis. sed per aspera dis
tractus securus esse de
sistis. Voluptariam vi
tam degas. sed quis nō
spernat atq; abijciat tā
q; cōtempnibilem seruū

¶ Nec philosophi pa
bat in speciali q; vilia sū
bona corpis que aliquē
o in

Liber tercius

reputant eximia bona.

Secundo breuiter recolligitur supradicta. ibi. **Ex** quibus oibus Prius ostendit intentum de magnitudine. firmitudine. et corporis agilitate. secundo de pulchritudine. ibi. **Por** me vero Quinto ostendit quod homo non debet mirari de magnitudine. fortitudine. et agilitate corporis. quia illa excellentius inuenitur in brutis

quam in hominibus dicens. Jam vero qui ferunt. id est cupiunt bona corporis pre se id est gratia sui tanquam sint optima. quam exigua. id est valde vilia. quam fragili possessione nituntur. laborant. Num enim elephantes mole. id est magnitudine superare. id est excedere poterint. et tauros robore. fortitudine Num tigres prebiteris velocitate Respiciet spaciū. id est magnitudinem celi. firmitatem. id est fortitudinem celi. celeritatem. id est velocitatem eius. et aliquando desinere id est cessare mirari vilia. id est inferiora bona. quod quidem celum non his predicis potius immo multo minus mirandum est quam sua ratione. id est intelligentia qua regitur. Sic similiter in homine multo magis laudanda sunt bona rationis quam bona corporis. **N**ota quod bona corporis sicut magnitudo fortitudo agilitas non multum sunt miranda Quia dicit Seneca Non magnitudine et corporis velocitate magne res geruntur sed virtute Unde Cato Consilio pollet cui vim natura negauit Item Seneca Excellentia ingenij prelatere sub quacunque pelle. **N**ota secundum Iulianum in libris ethiologiis. Elephantem greci a magnitudine corporis putant dici eo quod forma montis preerat Apud indos vero dicitur barro eo quod vox eius barritus dicitur dentes eius ebur. rostrum eius promuscida dicitur. **N**ota secundum Iulianum Trigris est bestia varijs coloribus distincta mirabilis velocitatis. et cuius nomine quidam fluuius tigris appellatur qui rapidissimus est omnium fluuiorum. **E**t sciendum quod pro bestia dicitur hec tigris. in genere tigris vel tigridis. sed pro fluuiio dicitur tamen hic tigris. et in genere huius tigris.

Nic philosophia ostendit intentum de pulchritudine forme. supple quod sit exile bonum. quia est transitoria. et quod est tantum superficialis. Et dicit. Vero pro sed nitor id est pulchritudo forme. ut. id est quam rapidus est. ut id est quam velocis et quam ve-

ram epigua quam fragili possessione nituntur Num enim elephantes mole. tauros robore superare poterint. Num tigres velocitate prebiteris Respiciet celi spaciū. firmitudinem. celeritatem. Et aliquid quando desinere vilia mirari. Quod quidem celum non his potius est. quam sua que regitur ratione mirandum

forme vero nitor ut rapidus est. ut velox et vernalium florum mutabilitate fugacior. **N**otandum (ut aristoteles ait) liceis oculis homines videntur ut eorum visus obstacula penetraret Nonne introspectus

visceribus. **C**herrimum dederetur. **I**gitur tua natura. reddit infirmis. vultus nimis. hoc quod nefebris igitur quibus omnem mam licet. quod licetur bona. norum congrega nec ad beatos calles ferunt. ciunt.

quod tertio die. **E**t quibus omnem non possunt pre congregatione. dam calles id est. **N**ota secundum Iulianum. **V**accina nigra visus linceus. quod ab aliquo aurum loquens. meratur. bestia vinam conuerlat. nihil auren. **N**ota quod quidam discipulus videret. quia visus obstantia penetraret. **C**herrimum turp

Prosa Octaua

visceribus Alcibiadis superficie pulcherrimum corpus turpissimum videretur. Igitur te pulchrum videri non tua natura. sed oculorum spectantium reddit infirmitas. Sed estimare quod vultis nimio corporis bona. dum scitis hoc quodcumque miramini. triduanne febris igniculo posse dissolui. Ex quibus omnibus illud redigere in summam licet. quod hec nec prestare que pollicetur bona possunt. nec omnium bonorum congregatione perfecta sunt. ea nec ad beatitudinem: quasi quidam calles ferunt. nec beatos ipsam perficiunt.

lociter est transiens. et est fugatior id est mutabilior mutabilitate non veritatis. quasi diceret satis evidens est. Unde si homines viderentur linceis oculis ut ait Aristoteles. ita ut corpus visus penetraret obstantia. id est corpora nonne illud corpus Alcibiadis superficie pulcherrimum introspectis visceribus turpissimum videretur quasi diceret sic. Ex quo concludit philosophia. Igitur te pulchrum videri non facit tua natura. sed infirmitas oculorum spectantium. Et subdit Sed estimare quod nimio vultis bona corporis dum scitis hoc quodcumque fuerit de bonis corporis posse dissolui igniculo. id est calore febbris triduanne. Eccebris enim acuta finit medicos

quod tertio die perimit. Et tunc breuiter recolligit supradicta dicens Ex quibus omnibus licet redigere in summam quod hec scilicet predicta bona non possunt prestare ea que pollicentur id est promittunt nec perfecta neque congregatione omnium bonorum nec ad beatitudinem ferunt quasi quidam calles id est viae. nec ipsa perficiunt beatos

¶ Notandum quod pulchritudo corporis non est durabilis. quod dicitur Virgilius. Formose puer nimium ne crede color. Alba ligustra cadunt vaccae nigra leguntur. ¶ Notandum quod communiter dicitur quod visus linceus obstantia corpora penetrat. sed illud nec ab Aristotele neque ab aliquo autentico inuenitur. Unde Isidorus in libro etymologiae loquens de linceo dicit. quod linceus dictus est quia in luporum genere numeratur. bestia maculis distincta tergo ut pardus. sed similis lupo. cuius vinam conuerit in duriciem preciosi lapidis dicunt qui ligurus appellatur. nihil autem dicit Isidorus de penetratione visus

¶ Nota quod Alcibiades mulier fuit pulcherrima quam videntes quidam discipuli Aristotelis duxerunt eam ad Aristotelem ut ipsam videret: qua visa dixit Si homines linceos oculos haberent ut quicquid obstantia penetrarent. introspectis visceribus corpus quod apparet pulcherrimum turpissimum videretur

¶ Sequitur metrum octauum tercij libri

Liber Tercius

¶ Istud est octauum metrum huius tercij. cuius primus versus est metrum asclepiadicum ab inuentione. Chonambicū a pede de predominante Secūsus versus est metrum archilogicum ab inuentione. Iambicū a pede predominante. In quo metro phia deplangit errorem hominum qui in querendo minima bona sunt persequentes. sed in querendo summū bonū abducit ignorantia. Primo facit hoc. secundo precatur ut homines rediati falsis bonis redeant ad verū bonum. scilicet tibi Quid dignum Dicitur. Ne est interiectio dolentis est dyssyllaba propter metrum que ignorantia abducit miseros deuiso tramite id est transuersa via supple a pro bono. vos homines non queritis aurū in viridi arboze. nec carpitis gemas in vite. vos non abditis. i. non absconditis laqueos pro captura piscium in altis montibus. ut dixeris dapes pisce. et si vobis liceat se qui capreas non captatis. i. non acceditis vada tyrrena. i. mare tyrrenū quod est in Italia. quā etiam pro certe homines norunt id est nouerunt ipsos recessus abditos id est absconditos fluctibus equoris. etiam homines norunt que vnda sit feracior rubentis purpure. i. conchilioz quorum sanguine sit purpura. Et homines norunt que litora prestant. i. abundant. tenero pisce vel asperis echinis. i. talibus piscibus. sed quoniam id est mihi lateat bonū. scilicet beatificū quod cupiunt. nescire sustinent ceci existentes. et illud bonum quod abiit trans polū stelliferū illud homines demersi cecitare ignorantie perunt tellure id est querunt in terra. **¶** Notandum secundum Iulianum libro etymologiarum. Caprea est agrestis capra que quā acutissime videt. greci eam pondo id est

Deu quā miseros tramite deuiso
Abducit ignorantia

Non aurum in viridi queritis arboze
Nec vite gemmas carpitis
Non altis laqueos montibus abditis
Ut pisce dixeris dapes
Nec vobis capreas si libeat sequi
Tyrrena captatis vada
Ipsos quāctiā fluctibus abditos
Norunt recessus equoris
Que gemmis nunciis vnda feracior
Vel que rubentis purpure
Nec non que tenero pisce vel asperis
Prestent echinis litora
Sed quoniam lateat quod cupiunt bonū.
Nescire ceci sustinent
Et quod stelliferū trans abiit polū
Tellure demersi petunt

appellauerunt
uus semper
perrimus a

¶ Dicitur
deant ad ve

Quid dignum

Dpes. hoc

Et cum se

Tum ven

cant vera
liuolentia
desiderio b

¶

Deterreni

Acte

citati

spicaciter

quesit pa

quā uecop

potetiam.

nec celebr

ratibus poss

las cur id

nui quide

inueni sec

malim. p.

fit vera felicitas
nam posse con
nam, nec cele

Prosa nona

appellauerant ¶ Notandū fm Fidozum q echinus est piscis par-
uus semipedalis qui adherendo videtur retinere nauem. et est piscis as-
perimus admodum ericij ad edendum satis suauis

¶ Hic p̄catur phia vt post tedium falsoꝝ bonorum homines re-
deant ad verum bonum et dicit. Quid dignū ego imprecer stolidis me-

Quid dignū stolidis mentibꝫ imp̄cer

Opes. honores. ambiant

Et cum falsa graui mole parauerint

Tum vera cognoscant bona

cant vera bona ¶ Notandus q ista deprecatio phie non est ex ma-
liuolentia sed ex benignitate. et ideo non op̄at q homines permaneāt in
desiderio bonoꝝ temporalium. sed vt illud desiderium magis sit eis mediū

Prosa nona libri tercij

De terrenis actibꝫ. de veris in āntea

Actenus mendacis formā felici-
tatis on̄disse suffecerit. quā si p̄-

spicaciter intueris ordo est deinceps
quesitū p̄a mōstrare. B. Atqꝫ video in
quā uec opibꝫ sufficientiaz nec regnis
potētiam. nec reuerētia dignitatibus
nec celebritati glām. nec leticiā volup-
tatibꝫ posse p̄tingere. P. An etiā cau-
sas cur id ita sit deprehēdisti. B. Te-
nui quidē veluti rimula mibi videoꝝ
latueri sed ex te cognoscere apertius
malim. P. Atqꝫ p̄mptissima ratio est

si vera felicitas. Et dicit Boetius Ego video nec opibus sufficien-
tiam posse contingere. nec regnis potentiam. nec dignitatibus reueren-
tiam. nec celebrari gloriā. nec leticiā voluptatibus que tamen vis

ribus hominū. q. d. nihil
aliud nisi hoc q homines
ambiant ipos honores
et opes et cum parauer-
int. i. acquisuerint sibi
falsa bona graui mole. i.
tediosa solitudine tan-
dem tedio ducti cognos-
perducendi ad verū bo-
num. Nec ipsa impreca-
tur cupiditatem vlt am-
bitionem honoris ad eē
sed vt quibus adest per
hoc ad verū bonum de-
deducantur.

¶ Ista est nona prosa
huius tercij in q phia
vult ostēdere que sit ve-
ra teatitudo. Et primo
continuat dicta dicen-
dis. scdo assignat causā
falsae felicitatis. tercio on̄-
dit que sit vera felicitas
secunda ibi. Quod enī
tercia ibi. Habet igitur
primo dicit. Hacten-
id est hucusqꝫ sufficiat.
formam mendacis felici-
tatis. id est falsae. quā
si perspicaciter intueris
id est consideres. ordo ē
i. restat monstrare des-

inceps id est postea que

Liber

Tercius

dentur promittere. et sic falsa felicitas est in eis. Et dicit phia. Nunquid tu deprehendisti causas cur ita sit. Et dicit Boetius. Ego video et intueri id est cognoscere tenui rimula. quod non plene sed imperfecte video illas causas sed apertius cognoscere malle id est magis vellem ex te. Et dicit phia. Atqui pro certe ratio. id est causa false felicitatis promptissima est. Nota quod falsa felicitas dicitur mendax ex eo quod non adimplet quod promittit. Omnes enim promittunt sufficientiam. reuerentiam. quod non conferunt sicut patet ex predictis. Nota quod cognitio false felicitatis utilis est. quia cognitio mali expediens est ad cauendam finem. Alanum in de placitu nature. quod malum non vitatur nisi cognitum et quia noticia mali ducit in cognitionem boni. per oppositum igitur vult phia primo assignare causas false felicitatis. et tunc ostendere que sit vera felicitas.

¶ Nec phia assignat causas false felicitatis et declarans eam ostendit quod sufficientia. potentia. et reuerentia. gloria et leticia sint unum in re. secundo ostendit quomodo homines ista separant ab invicem. secunda ibi. Hoc igitur quod est unum. Primo dicitur quod causa false felicitatis est quod error humanus id quod est simplex et indivisum natura separat. id est dividit. et error humanus traducit a vero bono et perfecto ad falsum et ad imperfectum bonum. Et tunc declarat istam causam ostendens quod reuerentia. potentia. et omnia talia sunt unum et idem in re. et primo ostendit potentiam idem esse cum sufficientia. et dicit. An tu arbitraris illud quod nihil indigeat illud egere potentia. Et respondet Boetius. Vinime inquam. Phia approbat dicens. Recte tu quidem respondes. nam si id quod est quod valentie imbecillioris. id est potentie debilis in villa

¶ Quod enim simplex est indivisumque natura. id error humanus separat et a vero atque perfecto ad falsum imperfectumque traducit. An tu arbitraris quod nihilo indigeat egere potentia. B. Vinime inquam. P. Recte tu quidem. Nam si quid est quod in villa re imbecillioris valentie sit. in hac presidio necesse est egeat alieno. B. Ita est inquam. P. Igitur sufficientie potentieque una est eademque natura. B. Sic videtur. P. Quod vero huiusmodi sit sperandum ne esse censes an contra omnium rerum veneratione dignissimum. B. At hoc inquam ne dubitari quidem potest. P. Addamus igitur sufficientie potentieque reuerentiam. ut hec tria unum esse iudicemus. B. Addamus si quidem vera volumus confiteri.

id est in aliquo
tius Ita est in
tura sufficienti
gnitatem esse
sufficientem et p
indignum an
Rnde Boet
tione. Et ph
vnu indicem
fiteri. ¶ T
omnino sit suf
tionem includ
omnino sibi
et summa pos
quid habet r
uerentur pat
principia seru
viros virtuos
rentia autem d
est potentissim

¶ Quid ve
atque ignobil
lebritate cla
ro ne quod nubi
muz. quod h
coessum est.
sibi prestare
qua ex parte
Non possunt
ita etiam cel
Consequen
superioribus
teatur. B. Q
Quod igitur
suis cuncta v

Prosa nona

Id est in aliqua re necesse est qd hoc egeat alieno presidio. Et dicit Boetius Ita est inquā. Concludit ergo phia di. Igitur vna z eadem est natura sufficientie z potentie. z de Boetius. sic videtur. Tunc ostendit dignitatem esse eandem cum predictis dicens. Quod vero hmoi est scilicet sufficiens et potens nunqd illud censes id est iudicas spernendū tanqz indignum. an contra nō spernendū sed dignissimum omni veneratione. Rndit Boetius Non p̄r dubitari quin hoc sit dignissimū omni veneratione. Et phia. addamus qd sufficientie z potētie reuerentiā qd hec tria vnū iudicemus. Et dicit Boetius Addamus qd si volumus vera cōfiteri ¶ Notandū qd potentia eadem est sufficientia. qd em̄ aliquid omnino sit sufficiens ita qd nullius egeat z tñ careat potentia. contradiccionem includit. si careret potentia respectu alicuius possibilis non esset omnino sibi sufficiens ¶ Notandū cuiusqz inest summa sufficientia et summa potentia. eidem inest z summa reuerentia. Inquantum em̄ aliquid habet rōnem principij. intantum est dignum reuerentia. vñ filij reuerentur patres quia sunt principium esse eoz. z serui dominos. qz sunt principia seruoz in mandato mouentia eos per imperium. z reueremur viros virtuosos quia sunt principia gubernantia vitam politicam potentia autem dicit rōnem principij. vnde illud est maxime principij qd est potentissimum. z ideo tale reuerendissimum.

¶ Quid vero inquit obscurū ne hoc atqz ignobile censes esse. an omni celebritate clarissimum Considera re/ro ne qd nihilo indigere qd potentissimuz. quod honore dignissimum esse cōcessum est. egere claritudine quam sibi prestare non possit. atqz ob id aliqua ex parte videatur abiectius. B. Non possum inquaz quin hoc vti est ita etiam celeberrimū esse cōfitear ¶ Consequens igitur est vt claritudine superioribus tribus nihil differre fateamur. B. Consequitur inquam. ¶ Quod igitur nullius egeat alieni: qd suis cuncta viribus possit. quod sit

¶ Hic ostendit p̄dictas esse annexā glam z leticiam dicens Quid vero iudicas. Illud qd est sufficientissimū. potētissimū reuerendissimū. est ne s̄ obscurū z ignobile. vel est clarissimū omni celebritate. id est glia. Rndit Boetius. ego confiteor illud esse celeberrimū. id est gloriosissimū. s̄scut est Tunc phia pcludit dicens Consequens igit ē vt fateamur claritudinem id est glam nihil differre a tribus superioribus. Et dicit Boetius Consequenter inqz. Tūc ostendit idēz delecticia dicens. Illud quod nullius alieni egeat z qd cunctis suis viribus possit qd est reuerendū z clarū nōne hoc est letissimum

Tercius Liber

Ridet Boetius. non possum cogitare vñ talē vll' meror obrepāt. i. tñeret. Tunc concludit phia dicens. Si supiora manebunt vera necesse est illud plenū esse leticie p eadem concessa necesse est esse nomia diuersa sufficientie. potentie. claritudinis. reuerentie. et incūditatis. sed sub/stantiam eorū nullo modo discrepare. qđ conce dēs Boetius dicit. Necesse est inq̃.

¶ Notandū q omnes creature comparantur ad deū sicut effectus ad suam causam. et quia noticiā cuiuslibet causę relucet in suo effectū necesse est ipsius dei habere noticiā p effectum et noticiā cū laude. qz effectus dei repñtant ipm sub rōne bonitatis et pfectiōnis q est materia laudis. cū igit glā sit clara cū laude noticiā necesse ē principii oim rez qđ est sufficientissimū. potētissimū. et reuerēdissimū. etiam esse glōsissimū ¶ Notandū q sufficientissimo nullū bonū deest. et tale hz appetitū quietatū in bono adepto. qes autē appetitue in bono ad epto est leticia. q bonū sufficientissimū etiā est letissimū ¶ Hora q oia ista sufficiētia. poñā. reuerētia. glā et leticia. sunt vnū in substantia. non autē sunt vnū in suba sicut aggregatū ex diuersis rebz. tūc em esset ibi ppositio qđ repugnat potētissimo et dignissimo eo q simpliciora digniora sūt ppositis. sed de hoc postea melius patebit.

Hic phia oñdit q̃liter hoies illud qđ est vnus re diuidūt. scđo mouet dubitatōem. ibi. Quid igit inq̃. Primo ostēdit qño hoies diuidūt illud qđ est vnus. et dr. Illud qđ est vnū et simplex natura illud dispergit. i. diuidit prauitas humana. i. prauus error hoim qrendo vnum sine alio et dum hoies conant. i. laborant adipisci premi rei que gribus caret. hō

clarū atq̃ reuerendū. nonne hoc etiā constat esse letissimū. B. Sed vnde huic inq̃ tali meror vll' obrepāt. nec cogitare qdem possum. P. Quare plenū esse leticie si qdem superiora manebunt necesse est cōfiteri Atqui illud q qz p eadē necessariū est sufficientie. potentie. claritudinis. reuerētie. incūditatis nomina quidē eē diuersa: nullo modo vero discrepare substantiā. B. Necesse est inq̃

P. Hoc igit qđ est vnū simplex natura. prauitas humana dispergit Et dū rei que partibus caret. partem conatur adipisci nec portionem que nulla est. nec ipsam quam minime affectat. assequitur. B. Quo nam iniquaz modo. P. Qui diuitias inquit perit. periturie fuga: de potentia nihil laborat vilis obscurusq̃ esse mauult.

Dultas et
subtrahit ve
parauit am
sufficientia
valentia de
quem vilita
obscritas
derat. pro
tates. hono
glām quoc
quocq̃ q̃ m
em vt aliqñ
tibus morde
nequeat. et
bar potens
tiocinari de
tibo licet Na
idem est qđ
aliquid sine
dem quod t

do vt talis eg
ista depellere
licet ratiocina
tibus. sicut de
coprim sit ide
rum siue ceteris
¶ Notan
et nec ipsam
le partem non
na rē et parte
querit vnum si

Prosa nona

Multas etiam sibi naturales quoque subtrahit voluptates ne pecuniā quā parauit amittat. Sed hoc modo nec sufficientia quidem contingit ei quē valentia deserit. quē molestia pūgit quem utilitas abiicit. quem recondit obscuritas. Qui vero solū posse desiderat. profligat opes. despiciat voluptates. honoremque potentia carentem gloriā quoque nihilipendit. Sed hunc quoque quod multa deficient vides. Sit enim ut aliquando necessariis egeat. ut anxietatibus mordeat. Cumque hec depellere nequeat. etiam id quod maxime petebat potens esse desistat. Similiter ratiocinari de honoribus. gloria voluptatibus licet. Nam cum vniūquodque horum idem est quod cetera sit. quisque horum aliquid sine ceteris petit. nec illud quidem quod desiderat apprehendit.

Do ut talis egeat necessariis. ut mordeat anxietatibus. Et cum nequeat ista depellere etiam illud quod maxime petebat desistit esse potens. Similiter licet ratiocinari de alijs tribus scilicet de honoribus. de gloria. de voluptatibus. sicut de predictis duobus. nam cum vniūquodque horum perfecte acceptum sit idem quod cetera ut declaratum est. quisque petit aliquid horum siue ceteris non apprehendit illud quod desiderat.

¶ Notandum qui querit partem rei indivisibilis partem non inueniet nec ipsam rem cuius partem querit. quia in rerum natura indivisibile partem non habet. cum igitur predicta quinque scilicet sufficientia. reuerentia et cetera ex parte rei sint vniū et indivisibilia. licet differant nominibus. qui querit vnum sine alio non inueniet.

nō assequitur ullam portionē. i. partem. nec ipsam rem integram quā affectat. Et querit boetius? Quomodo diuidunt homines ista? Dicit philosophia qui petit diuitias propter fugam penurie. i. causa sufficientie nihil laborat de potentia sed manulea. magis vult esse vilis. i. indignus et obsecurus. i. inglorius. et ita nihil curat de dignitate et gloria. talis est subtrahit sibi multas voluptates naturales ne amittat pecuniā quā parauit. i. lucratus est. Sed hoc modo ne sufficientia contingit ei quem valentia. i. potentia deserit quē molestia pūgit. quē utilitas. i. reuerentia abiicit quem obscuritas. i. infamia recondit. q. d. non. Tūc ostendit idem de potentia dicens. Qui solum desiderat posse. i. potentiam ille profligat id est dissipat opes. despiciat voluptates et honorem carentem potentia. et nihilipendit gloriā. scilicet vides quod multa huic deficient. Sit enim aliquando.

Liber Tercius

¶ Notādū q̄ ista quinq̄ put inueniunt iu rebus sensibilibus in quibus hūc esse mō imperfecto ⁊ diminuto. sic vnū inuenit sine alio Inq̄trum aut accipiunt fm̄ esse p̄fectū ⁊ fm̄ esse summū put inueniunt in beatitudine. sic sunt idem indiuisibiliter ⁊ vnū nō inuenitur sine alio. q̄ summa sufficientia est beatitudo. summa reuerētia ē beatitudo. summa potētia est beatitudo. rēis ¶ Notandū q̄ q̄ hō naturaliter desiderat beatitudinē tūc vnūq̄q̄ p̄dictorū quinq̄ desiderat fm̄ q̄ spectat ad beatitudinē hoc aut est fm̄ ē p̄fectū inq̄trum eadē sunt beatitudini. ⁊ q̄ beatitudo cū sic deus est indiuisibilis. oīa quinq̄ p̄dicta s̄ vnū indiuisibiliter. Ex quo patet q̄ q̄ hoīes querunt ista fm̄ q̄ imperfecta inquantū sunt in sensibilibus. ⁊ tamen desiderant ea fm̄ perfectionem. ideo homines non assequuntur per ea quod desiderant.

¶ Hic p̄s̄a mouet dubitationē. q̄ dictū est iā q̄ hō querendo singulū hō. diuisim ipse frustratur beatitudine. p̄tergo dubitari vtrum querendo oīa simul querat beatitudinem. Dicit ḡ Boetius in lra. Quid igit inq̄. q̄. d. licet non querat beatitudo. querendo vnū q̄q̄ diuisim. quid igit si quis cūcta simul cupiat adipisci. nunquid ille velit summā beatitudinis. nunquid beatitudinem reperiet in his bonis que demonstrauim⁹

non posse conferre. quod pollicentur id est promittūt ¶ Respondet Boetius Minime inq̄. Concludit ergo philosophia dicens. In his ergo nullo modo est inuestiganda beatitudo que creduntur prestare singula experendorum id est desiderandorum. quod Boetius concedit dicens. Quod fateor id est affirmo inq̄ ita esse. ⁊ hoc nihil verius dici potest

¶ Notandum si aliquis querit omnia quinq̄ ille querit beatitudinē in vniuersali. sed errat in particulari querendo eam in istis temporalibus bonis in quibus non inuenitur. non em̄ summa sufficientia nec potentia. nuenitur in eis. ⁊ sic patet q̄ querēs vnum illorum vel omnia simul scdm̄ q̄ inueniuntur in rebus sensibilibus. cum habeat esse in eis modo imperfecto non consequitur beatitudinem. querens autem vnus istorum scdm̄ esse perfectum cū omnia sunt vnū indiuisibiliter. omnia querit ⁊ querit beatitudinem

Sequitur prosa.

B. Quid igitur inq̄ Si quis cuncta simul cupiat adipisci. summā quidem ille beatitudinis velit. Sed num in his eā reperiet. que demonstrauimus id quod pollicentur non posse conferre B. Minime inquam. P. In his igit que singula quedam experendorum prestare creduntur: beatitudo nullo modo inuestiganda est. B. Fateor inquam. ⁊ hoc nihil dici verius potest

¶ P. Hic
falle felicit
in aduersu
veram qu
bis. B. A
spicna est
strasti. dū
Nam nū
licitas qu
rendum. c
vī me inter
que vnū h
raciter pre
beatitudin
nosco. P.
felitem sen
ceris B. Q
quid in bi
putas quo
B. Minime
bil vt amp
P. Hec i
vel imperfect
libo videt
nū conferre
inquam.

Prosa nona

¶ Postq̃ philosophia assignante causam false felicitatis. hic ostendit que sit vera felicitas

P. Habes igitur inquit et formam false felicitatis et causas Deflectenunc in aduersum mentis intuitum Ibi enim veram quam promissimus statim videbis. **B.** Atqui hec inquam vel ceco perspicua est. eamq̃ tu paulo ante monstrasti. dū false causas aperire conabaris Nam nisi fallor ea vera est et perfecta felicitas que sufficientem. potentem. reuerendum. celebrem. letūq̃ perficiat Atq̃ ut me interius animaduertisse cognoscas que vni hominū quā idem cuncta sunt veraciter prestare potest hanc esse plenā beatitudinem sine ambiguitate cognosco. **P.** De te alumne hac opinione felicem sentio siquidē hoc inquit adieceris **B.** Quidnā inq̃. **P.** Esse ne aliquid in his mortalibus caducisq̃ rebus putas quod hominū uatū possit afferre **B.** Minime inq̃ puto Idq̃ a te nihil ut amplius desideret ostensum est **P.** Hec igitur vel imagines veri boni vel imperfecta quedā dare bona mortalibus vident. Verū aut atq̃ perfectū bonū conferre nō possunt. **B.** Assentior inquam.

Secūdo ostendit in quo sit constituta. ibi Quā igitur agnouisti. Primo philosophia dicit. Habes igitur iam causas et formam false felicitatis. nūc deflecte intuitum mentis tue in aduersum. id est in contrarium false felicitatis hoc ē ad veram felicitatē ibi statim videbis veram felicitatem quā promissimus Et dicit Boetius. Atqui pro certe. vera beatitudo perspicua id est manifesta ex dictis. etiā homini ceco. quod. d. tam manifesta est vera beatitudo ex dictis q̃ etiā ceco si aliquid posset videre pareret. et tu paulo ante monstrasti eam supple verā felicitatem dum conabaris aperire id est declarare causas false felicitatis. Et dicit Boetius. Nisi ego fallor ea est vera et perfecta felicitas que perficiat sufficientem. potentem et reuerendum. celebrem et letum. Et etiam tu philosophia cognoscas in se Boetium interius id ē plenius animaduertisse que sit ha felicitas. ego sine ambiguitate cognosco hanc plenā beatitudinem que vnum hominum scilicet predictorū veraciter potest prestare quoniam idem cuncta sunt. Et de philosophia quā

Libertercius

congratulando Boetio. Salumne hac opinione te felicem supple dico siquidem hoc adieceris supple qđ mō dicā Et dr Boetius Quidā dicam Dicit phia Putasne aliquid eē in his rebz moralibz z caducis. i. transitorijs qđ possit asserre. i. dare hmoi statū Rūdet Boetius Vini me puto Et illud ostēsum est a te ve nihil āpli? discederet beatitudine Concludit g phia dicens Hec igit scz sufficientia. reuerentia. zc. que in rebus caducis inueniunt vel sunt imagines. i. similitudines veri boni et vident clare moralibus impfecta bona. verū aut z pfectū bonū pferre nō pnt Et dr Boeti? Assentior inqz ¶ Nota sufficientia ipfecta que pñderat in rebz epalibz non est vera sufficientia sed tm siliudinaria Sufficientia aut pfecta includit oia alia quatuor z singulū alioz quatuor pfecte alia includit. z ideo illud qđ dat vnū pfectū dat oia. sed illud qđ dat oia facit vere pfectum. g dr Boetius Illud qđ potest veraciter vnū pferre illud cognosco esse beatitudinē Item assentior est verbū de pponentale z idem significat cū verbo neutrali quod est assentio.

¶ Nō ostēdit phia in quo vera felicitas sit cōstentia Et pmo tangit ordinē huius partis ad precedentia. z docet disuiniū auxilium eē implo randuz vt cognoscat in quo sit vera beatitudo. Scđo inuocat diuinū auxilium. tercio ostēdit intērum. in quo sit vera beatitudo. scđa. ibi. Qui perpetua. tercia ibi. Qm igit. Primo dicit phia S boeti qm agnovisti que sit illa pā beati tudo. z agnovisti q mēstiant beatitudinē. nunc supest vt agnoscas. vñ illam veram beatitudinem petere possis. Et dicit Boetius Illud iā dudum a te vehemēter expecto. Et dicit phia

Cum diuinū auxilium in minimis rebus debeat implorari (sicut placet Platonī nō in Thimeo) quid nūc censes faciendū supple in tā arduo negocio Rūdet boetius Inuocandū supple censeo. patre oim rerum scz deu. sine quo nullū exordū rite fundat. qđ approbat phia dicens Recte tu inquit censes. z simul sine intervallo phia ita modulata est. i. pposuit inuocationem dei meretricam modulatione ¶ Nota g in oibz diuinū

P. Qm igit agnovisti que pā illa sit que aut beatitudinē mentiantur: nūc superest vt vnde veram hanc petere possis agnoscas. B. Id quidem inqz iādudū vehemēter expecto. P. Sz cum vti in Thimeo platonī inqz nrō placet in minimis quoqz rebus diuinū pñdium debeat implorari. quid nunc faciendū censes vt illius summi boni sedē reperire mereamur. B. In uocandum inqz rez oim patrem quo ptermisso nullū rite fundat exordūz P. Recte inqz. ac sil ita modulata est

auxilium
mas sapie
er sine q
pum. z oim
apie lum
ram erudi
rus Aug
phia volen
quo prem

¶ 3
homerus
est viroz
dominā
metro ph
ritudo z
dei ipm

2
Qui p
Teraz
Tre inde
era mou

et prās. qu
ne eā hū
lit z sciat
natione. ex
lentem su
Tercio oim
cū da ibi.
rer q gut
sator id est
perpetua tu
era moue
rem. Da
ratiue vel
sui finem o
omnes res
tem vite z
mōs p m
ris qm eis
pma que

Metrum nonum

auxilium est implorandum. qz deus est qd diuinitas sue sapientie in suis in ai
mas sapientiu. z tribuit studentibz gram pgnoscedi. cui nihil est difficile
et sine qd nihil possibile est possideri. Ita scribit in plogo de regimie pnci
pum. z ome datum optimu z ome donu pfectu defursum est descēdens
a pte luminis vt de alia scriptura. Et de beatus Augustinus Nemo
tam eruditus. nemo tā doctus qd supna illustratōe nō indigeat. Et bea
tus Aug. Nisi intus sit qd doceat. inuanū lingua doctoris laborat. Jo
phia volens oñdere in quo sit vera beatitudo. inuocat diuinu auxilium
quo premisso nullum rite fundatur exordium

¶ Istud est metrum nonu tercij qd dicitur homericu ab inuente. qd
homerus ipsum adinuenit. z dicitur heroicum a materia. qz gesta herou id
est viroz illustrium hoc metro describebant. z dicitur dactylicum a pede pre
domināte. hexametru a numero pedum. qz constat ex sex pedibus. In q
metro phia inuocat diuinum auxilium ad ostendendū in q sit vera bea
tudo z qñ ad ipm pueniatur. Primo q phia captando tenuolētia
dei ipm multiplz p mendat. scdo petitiōem suā exprimit ibi. Da pz. Cir

Metrum nonu tercij libri

Qui ppetua mūdū rōe gubernas.

Terrarū celiqz sator. qd tps ab euo

Ire iubes stabilisqz manens das cū
cta moueri

et pās. quoz si aliter desit nihil est qd explicare queat. De scia pz. qd si
ne ea n hil rōnabiliter geritur Volens q phia oñdere q deus possit ve
lit z sciat exaudire suā petitiōem oñdit ipm esse potentē ex mundi guber
natione. ex celi z terre creatione. ex tps pductione Scdo oñdit ipm vo
lentem siue tenuolum ex sui bonitate z clementia qua produxit cuncta.
Tercio oñdit ipm eē sapientē ex quadā effectuiū specialiu pductione. sc
cūda ibi. Quem nō externe. tercia ibi. Tu numeris. Primo de opas
ter q gubernas mūdum ppetua rōne id est ppetua. pudentia tua. q es
sator id est creator terrarū z celi. q iutes tps ite. i. pcedere ab euo. i. a
ppetua tua duratione tu manēs stabilis. i. immutabilis. das. i. facis cū
cta moueri ¶ Notandū q ista tota tra. qd ppetua. vsqz ad illz p
tem. Da pater. debet legi suspensue. z pōr o hic teneri vocatiue admi
ratiue vel deprecatiue. ¶ Notandū q gubernare est res indebituz
sui finem ordinare. qd spectat ad diuinā bonitatē. regit autē prima causa
omnes res ppter hoc q p misceatur cum eis influendo super eas virtu
tem vite z honoris fm auctore libri de causis. ¶ Notandum q
mōs fm Ar. in libro de celo z mōdo est pstitur ex celo z terra z natu
ris q in eis sunt. quē mūdū de gubernet ppetua rōe. i. sua pudentia p
petua que non est transitoria sicut pudentia humana. sed permanet

Liber Tercius

Duratione infinita ¶ Notandū sicut aliq̄s dicit sator q̄ semina plantarū et arborū pducit. sic deus dicit sator inq̄ntū celū et terrā creauit et pducit. Per celū autē et terrā etiā intelliguntur elementa q̄ sunt in medio. dicit autē terrarū ponēdo nūm̄ez pluralē p̄ singulari p̄ antichresim ¶ Notandū q̄ t̄ps est duratio successiua cū sit numerus motus s̄m p̄us et postq̄ r̄us. ex. iij. phicoz q̄ duratio differt ab euo. Vbi notandū q̄ eū ē d̄s ratio p̄manēs tota s̄t nullā h̄ns successione vel mutabilitatē annexā. et est idē q̄ eternitas q̄ est p̄pria duratio dei s̄m quāz deus est cā ip̄s: sicut em̄ deus p̄ suū esse est cā cuiuslibet esse. et p̄ suā bonitatē est cā cuiuslibet boni. ita p̄ suā durationē est cā cuiuslibet durantis ¶ Notandū q̄ deus est stabilis. immutabilis q̄ nulla sp̄e motus mouet. nō ḡnatio ne et corruptione cū sit ingenerabilis et incorruptibilis. nec augmentati one et diminutiōe cū nō sit q̄tus. nō alteratione nec loci mutatione cū sit imp̄ribilis. Et p̄bat Aristot. viij. phis. ex ordine mouentū et mobilū q̄ necesse est deuenire ad aliq̄d p̄mū oīno immobile. et p̄ se et p̄ accidens ¶ Notandū q̄ oīa a p̄mo sunt mutabilia vel s̄m eē vel s̄m operatōz Si s̄m esse hoc est dupl̄. vel s̄m esse substantiale sicut entia ḡn ab liā et corruptibilia. vel s̄m esse accidentale sicut corpa celestia q̄ licet non mutant generatione et corruptione. t̄n mutant s̄m esse locale. Si autē est mutatio s̄m opationē. sic intelligēte sunt mutabiles. q̄ in ip̄s est successio intel lectionū. licet q̄ nō mutant q̄ ad esse t̄n q̄ ad opationes. Aliter exponitur. Stabiliq̄z manēs das cūcta moueri. vel oībz sp̄bz motū vel aliq̄bz sp̄bz mor̄. accipiēdo motū stricte vel large. Aliter exponitur. Stabi lisq̄z manens das cūcta moueri. non q̄ oīa moueantur. sed q̄quid mo uetur et dante mouet et simile genus loquutionis. habet Joh̄anis p̄mo Illum. nat oēm hoīem venientē in hunc mundū. nō q̄ oēs s̄t illumina tur. sed oēs q̄ illuminant a deo illuminantur

¶ Nec phia ostendit deū esse beniuolū ex bonitas te elemente q̄ oīa pducit. et dicit. Quem. s̄. deum externe. i. extrinsece caus se non pepulerunt. i. non coegerūt fingere. i. com ponere opus. i. creaturā fluitantis materie q̄ fluit de esse ad non esse. et ecō uerso. de non esse ad esse forme. v̄p̄ p̄o sed. in s̄s tā. i. intrinseca. forma s̄m mi boni. id est s̄m̄e tue bonitatis. sc̄z pepulit te fingere opus fluitantis materie. ¶ Pater tu du ris id est productis cūcta. exemplo superno id est ab exemplari perpetuo Tu ip̄e pulcherrimus ab omni deformitate elongatus gerēs n̄c̄r id ē m̄oria plenū mundū seu pulch̄z mundū. s̄. architectū et formā. i. p̄ d̄s

Quē nō externe pepulerūt fingere cāe
 Marie fluitāt opus. v̄p̄ insita s̄m̄i
 Forma boni liuore carens. tu cuncta
 superno
 Ducis ab exemplo. pulchrū pulcher
 rimus ip̄e
 Mundū mente gerens similisq̄ ima
 gineformans
 Peis̄cāsq̄z in b̄s p̄f̄m̄ absolūere p̄tes
 ¶ Pater tu du ris id est productis cūcta. exemplo superno id est ab exemplari perpetuo Tu ip̄e pulcherrimus ab omni deformitate elongatus gerēs n̄c̄r id ē m̄oria plenū mundū seu pulch̄z mundū. s̄. architectū et formā. i. p̄ d̄s

Metrum nonū

Sens ipm mundū sensib ilē simili imagine sicut pfuit in mēte tna. 7 tu ius
tes mundū pfectū. i. pfecte pductū absoluerē id est absolutū tenere sine
defectu alicuius pfectas pres. i. elementa 7 elemēta q spectant ad ins
regitatem mūdi. ¶ Notandū q omne qd necessitatur a cā extrinse
ca necessitatur ab efficiente vel a fine. qz non sunt plures cause extrinse
ce. Efficiens aut necessitat duptr. vel violentiam inferendo vt pūciēs
lapidem sursum. vel aliqd pferendo q naturaliter moueatur. sicut gene
rās dans formā leuitatis mouet ignē sursum de necessitate nature de
ar nō necessitat ab efficiente pmo mō scz necessitate nature cū nihil sit po
tentius eo nec necessitate scdo mō cū nihil ab alio recipiat. nec etiā neces
sitatur necessitate finis. qz qd necessitatur ab alio tanq a fine pparatur
ad ipm sicut imperfectum ad perfectum. eo q finis est bonum 7 pfectio
alius quod est ad finem. deus aut a nullo extrinseco perficitur.

¶ Notandū q sola bonitas diuina coegit ipm ad pducendū op
fuit artis in materie nō ar coegit ipm necessitādo sed libere mouendo.

¶ Notandū q inuidia facit q aliqs bonū alteri nō cōicat. qz inui
dia est tristitia de bono alterius. Et qz talis inuidia in deo nō est ideo
summam bonitatem p creatōem alijs cōicauit. Unde dr Plato in Ti
meo Ab optimo inuidia longe relegata est. 7 p pās sibi dissimilis. pur
naturaliter cuiusq capax btitudinis esse poterat. efficiēz voluerit

¶ Notandū q sicut in agentibz p naturā formā rei scde pcepit
in agente fm esse reale. sic in agentibz fm intellectū formā rei. pducende
pexistit fm esse intellectuale. Sicut artifex volēs pducere domū oportet
formā domus pmo in mēte pexistere tanq exēplar ad cui⁹ imitationēz
faciat domū in materia. cū igit deus sit agens p intellectū. pducēs mun
7 um ipē p habuit in mēte sua exemplar mūdi 7 oim pziueius. ad cui⁹
mutationē pduxit mundum ad extrā. q mūdus in mēte diuina pceet
stena dr architypus. ab archōs qd est princeps 7 typos silitudo quasi
pncipalis silitudo cui⁹ imago dr esse mūdus sensibilis

¶ Huc phia p mendat deū ex pte sapiētie q ad specialū effectū p
ductionē. Et pmo ex pductōe elementoz. scdo ex pductione aie mūdi.

Tu numeris elementa ligas vt frigo

ra flammis

Arida pueniāt liqdis. ne purior ignis

Euolet. aut mersas deducant ponde

ra terras.

tercio ex pductōe aiaz
nostraz. scd a ibi Tu ri
plicis. tertia ibi Tu cau
sis. Primo dr. O pater
tu ligas elemēta nume
ris. i. pportionibz nume
ralibz vt elementa frigi
da pueniāt. i. cōcordēt
flāmis. i. calidis elemē
tis 7 arida id est sicca elementa pueniant liquidis. i. humidis. elemē
tis ne ignis purior inter elemēta euolet. i. exeat sperā suā magis a seens
dēdo. 7 nepōdera. i. gūitates deducāt. i. magis deorsuz ducāt frās mer
sas. i. depssas ¶ Notandū q elemēta hnt pportionē numeralem inter
se. sicut cū duo numen quadrati pueniūt in vno numero medio pporti
onali. sic duo elemēta pparata dyabz qualitatibz pueniūt in vno elemen

Tercius Liber

In medio proportionabili vtriusq. pbi gra. Numerus qdratus est qd cōstat ex ductu supius in seipm. dicēdo bis duo ter tria. bis duo in quaternariū et ter tria in hōuenariū. et accipe vñū numerū medium pportionabile. s. senariū qd fm eandē pportione excedit quatuor in qd excedit a nouē. sic em̄ nouem p̄tinent sex et mediā ptem sex. ita sex p̄tinent quatuor et mediā ptem quatuor. Sic sūtr est in elementis. Nam ignis et aq in duabz qlitatibz p̄trariā tur ignis em̄ est calidus et siccus. aqua frigida et humida. et colligantur vno medio. s. aere qd puenit cū igne in caliditate et cū aq in humiditate. si mītr est de aere et terra respectu aque. Scdm hanc sententiā sra sic exponat. Tu ligas elementa numeris. i. pportionibz numeralibz. vt frigida. i. aque qd frigide sunt pueniant flāmis. i. ignibz qd calidi sunt. p vñū elementū mediū qd est aer. et arida. i. terre que aride sunt pueniant liqdis. i. p̄ribz aeris qd humide sunt p elementū mediū qd est aqua

¶ Hic p̄bia ondit sapientia ex aie mūdi p̄ductioe. Ubis sciendū qd ista sra cōiter exponitur ad intentiōem Placōis in Thymeo. s. qd ista expositio est difficillima et mo dūce vtilitatē ego eā pertransco et ponā faciliem expōem qd de mente Arist. Ad eundem

¶ Tu triplicis mediū nature p̄cta mouētē Connectēs aiām p consona membra resoluis
 ¶ Que cum secta duos motum glomeravit in orbes
 ¶ In semet redita meat mēteq. pfundā Circuit. et sibi p̄uertit imagine celum:
 ¶ riam est norandū qd p aiām mūdi hic intelligit intelligētia d̄z media inter deū et aiām humanā. Sicut em̄ in dignitate p̄fectiōe excedit a deo. sic ip̄a excedit aiām nostrā ¶ Notandū qd intelligētia h̄mōi d̄z cō-artiplicis nature p̄pter tres op̄ationes quas h̄z. s. mouere orbem. intelligere deū. et intelligere seip̄am ¶ Notandū qd orbes celestes dicūt p̄sona mēbra intelligētie. qz p ip̄os tanq̄z p organa et instrumēta intelligētia in fluit inferioribz. Licet em̄ intelligētia p̄ma intentiōe moueat p̄pter se. tñ scd̄a mouet p̄pter inferiora. P̄tis p̄missis sra plana erit. Un̄ d̄r sic. Tu deus aiām supple mūdi qd est intelligētia mediā supple inter deū et aiām humanā. triplicis nature. i. triplicis op̄ationis mouētē cuncta supple inferiora p influxū illā tu p̄nectens resoluis. i. distinguis eā p p̄sona mēbra. i. p puenientes orbes. qd aiā cū secta. i. diuisa q̄strum ad op̄atiōes glomeravit. i. imp̄ssit motū in duos orbes supple in orbē p̄imi mobilis et in orbē planetarū. ipsa reditura. i. reflexa meat. i. p̄cedit in semetip̄az supple intelligendo qd est vna op̄atio. et ipsa circuit mēte pfundā. i. diuinam. deū intelligēdo qd est alia op̄atio. et ipsa p̄uertit. i. mouet celū sibi imagine. id est intellectu qd est tertia op̄atio eius ¶ Nota licet corpora celestia sint diuersa. tñ rōe vnitatis p̄nt dici vñū corpus. Sūtr intelligētie h̄z sunt diuerse tñ p̄nt dici vna intelligētia p̄pter vnitatem ordinis in op̄atione mouendi. ergo dicit in singulari animam et non animas

Retrū nonū

Hic phia commēdat sapienā dei ex aiaz nostraz creatōne dī
cens. **Q**uā pū prouehis. i. producis aias hoīm z miores vias. i. aīmas
bzuroz z plantaz paribz causis qbus aiaz mūdi pduxisti. scz tu aptas
sublimes. i. aias rōnales hoīm leuibz curribus. i. celestibz stellis. tu seris

Tu caus aias paribz vitalibz minores
Prouehis et leuibz sublimes curri
bus aptans

In celū terrāqz seris. q lege benigna
Ad te pueras fducifac igne reueri

eas in celum z terrā. i. in
corpe terreno. qz aias
conuersas reduci igne. i.
charitate reducēte fas
cis reueri ad te benigni
na lege. i. ordinatōe tua
Hora q aie bestia
rum z plantaz dicūtur
mioris vite respectu aī
me hoīs. eo q nō habēt

cor nec ita pfectas operationes vte sicut anime hominum
Hora q p leues currus fm intentionē platonicoz intelligit stellas
ppares curribz. **O**ixerūt em platonici q deus oēs aias simul creauerit
et semiauerit eas in celo delegēdo eas stellis pparibz a qbz postea dilas
bunt in corpa. sed hec opinio nō valet scz q oēs aie simul sint create. im
mo oī die de nouo creant. z create corpbz infundunt. **D**icūt āt aie feri
in celum ppter virtutem celestem ex qua vno anime ad corpus contras
hit suam periodum. licet anima a deo producat in corpore tū vno ex
parte dispositionuz corporalū dependet a virtute celesti. ideo dicit eas
feri in celum z terram. quia anime non coaprantur corporibus nisi virtu
te celesti. **U**nde. ij. phisicorum **N**omo enim generat hominem z sol

Hora q deus aias creatas aptat leuibz curribz. i. stellis comparibz
bus. qd sic pū intelligi. qz aia creata comparatē z similitudinem habz cū
stella. **S**icut em stella est nobilior ps sui orbis et est ppetua. sic anima rō
nalis perpetua exis est nobilior ps hominis. **E**t sic pū intelligi q de
aīas creatas aptat leuibz curribz. i. rōni z intellectui q dicunt currus aī
me qz ducunt hoīm in cognitōem rez quas aias ferit in celum z in ter
ram. qz aia rōne z intellectu hāet cognitōem celestium z terrestrium
Hora q p ignem reducē intelligit ardorē charitatis q hoīez auct
sum a deo victis facit ipm redire virtutibz. nisi cū hō deū amet. ipm nō
qrit nisi qrat nō inueniet. nisi inueniat. ad ipm nō reuertetur

Da pū angustā mēti pscēdere sedez
Da fontē lustrare boni. da luce reptā
In te pspicuos animi desigere vīsus
Disijce terrene nebulas z pōdera mol
Atz tuo splēdore mica. tu nāqz serenū
Tu qes tranqlla pīs. re cernere finis
Picipiū: rector. dux. seīta. tmin⁹ idē

Postq phia cap
tauit tenuolētā dei ip
suz mēti pūmendādo
Hic expmit suam peris
tionē dicens. **Q**uā pū q fa
cis oīa p dīcta da. i. cons
cedere menti humane cō
scendere sedem angust
tam. i. nobilē sedem sum
mi boni. da lustrare. i. in
uelligādo inuenire fontē

Liber Tercius

tem boni. i. deum qui est fons omnis boni. da luce reperta. i. cognitioe p̄
habita in te defigere. scz per amorem. conspicuos visus. i. claros intuitus
animi id est rōnis z intellectus. ¶ pater tu disijce id est disperge nebulas. i. obscuritates z pondera id est gravitates terrene molis id est dilec
tionis terrene. atq; mica id est resplende tuo splendore. Tu namq; es se
renum quo supple omnia illustrant. Tu es tranquilla requies p̄is supple
mentibus. re cernere id est videre est finis supple oim. tu idem existēs es
principium quia origo omniū rerum. tu es vector quia vehis nos p̄ gra
ciam quo pervenire non possumus per naturam. tu es dux ducēs ab er
rore ignorantie. ad veritatem sapientie. tu es semita cum sis via et veri
tas z cum sis summum z perfectum bonum ¶ Nota q; sedes sum
mi boni dicitur angusta id est subtilis. quia vix magno labore ad ipsam
pervenitur. vel dicitur angusta id est nobilis. quia nihil sibi pparari p̄t.

¶ Item deum vocat fontem summi boni. sicut em̄ rivuli habēt ex
istere z fluere a fonte z ipse a nullo. sic a deo om̄e bonum habet esse. ipse
autem a nullo ¶ Notandū ad hoc q; sedes summi boni consecda
tur. oportet q; inuestigetur. z quia non sufficit inuestigare si non inuenta
tur. nec invenire si non diligatur. ideo p̄bia petit per amorem defigi v̄s
sum animi scilicet rationem z intellectum in summum bonum.

¶ Nota q; quia intellectus z ratio impediuntur z obscurantur p̄ aff
fectionem z desiderium terrenorum. q; corpus qd corrumpitur a ḡra
uat animas quando corpori est subiecta. ideo p̄bia petit fugari nebulas
terrene molis. z quia non sufficit fuga tenebrarū nisi assit lux illuminās
iō petit illuminationē dicens. Atq; tuo splendore mica ¶ Item disij
cio cis. i. diversis modis iacere. dispergere. separare. diuellere. destruere.
¶ Et d; a dis z iacio. z scribitur per duplex ij. in scda syllaba

¶ Prosa decima libri tercij

¶ Ista est decima
prosa huius tercij. in qua
philosophia ostendit v̄s
bi vera beatitudo sit cō
stituta. et primo conti
nuando se probat beati
tudinem perfectam esse
in rerum natura. secun
do ostēdit in quo sit ve
ra beatitudo. ibi. Quo
vero. Primo dicit. ¶
Boeci quoniam vidisti
in p̄cedentib; q; sit forma
imperfecti boni z que sit
forma p̄fecti boni. nunc
reor id est opinor esse de
monstrandum. quo naz
id est vbi hec perfectio

Demonstrat beatitudinē deum sum
mum bonum esse.

¶ Quoniam igitur que sit imper
fecti. que etia; perfecti boni for
ma vidisti nunc demonstrandū reor
quoniam hec felicitatis perfectio con
stituta sit. In quo illud primum arb
itror inquirendum. an aliquod huius
modi bonum (quale paulo ante diffi
nisti) in rerum natura possit existere.

menos p
cassa cog
Sed qui
dam omi
quit. Om
esse dicit
fectum est
in quolib
esse vide
aliquid e
ne sublat
tum per
dem pote
inconsum
exordium
proceden
dilabimur
nimus est
perfecta f
perfectar
firmissi
clusum e
quoliter g
esse sit ali
fingit pore
em natura
fecit. sed n
labitur in h
hoc ergo ac
in eodem re
Sed licet p

Prosa decima

nenos preter rei subiecte veritatem.
cassa cogitationis imago decipiat.

Sed quin existat. sitq; hoc veluti qui
dam omnium fons bonorum negari ne
quit. Omne enim quod imperfectum
esse dicitur. id minime perfecti imper
fectum esse perhibetur. Quo fit ut si
in quolibet genere imperfectum quid
esse videatur. in eo perfectum quoq;
aliquid esse necesse sit. Etenim perfectio
ne sublata. unde illud quod imperfec
tum perhibetur existerit: ne fingi qui
dem potest. Neq; enim a diminutis
inconsummatiq; natura rerum cepit
exordium. sed ab integris absolutisq;
procedens. in hec extrema atq; effera
dilabatur. Quasi uti paulo ante monstra
vimus est quedam boni fragilis im
perfecta felicitas. esse aliquam solidam
perfectamq; non potest dubitari. **S.**
Firmissime inquam verissimeq; con
clusum est.

qualiter genere videat esse quid id est aliquid imperfectum in eo genere nec
esse sit aliquid esse perfectum. etenim sublata. i. circumscriptra perfectione. nec
fingi potest unde existerit. et esse habeat quod phibetur imperfectum neq;
eius natura cepit exordium a diminutis et inconsummatis id est ab im
perfectis. sed natura procedens ab integris et absolutis id est perfectis di
labitur in hec extrema id est inferiora atq; effera id est infructuosa. Ex
hoc ergo accipitur maior ratio. In quocumq; reperitur aliquid imperfectum
in eodem reperitur perfectum: ¶ Tunc subiungit minorem dicens
Sed sicut paulo ante monstravimus est quedam fragilis boni et imperfecta

felicitatis. id est perfect
ra felicitas sit constituta
in quo supple inuestigan
do illud ego arbitror pos
sum esse inquirendum ali
quid huiusmodi bonum perfec
tum quale paulo ante. s.
octava psalms diffinisti pos
sit existere in rerum natu
ra. ne cassa. i. vana ima
go id est species cogita
tionis nos decipiat per
veritatem subiecte rei. id
est existentis rei sed ne
quit negari quin existat
in rerum natura perfec
tum bonum et perfecta felici
tatis. et hoc bonum sit ve
luti fons omnium bonorum
et tunc probat ipsum esse
tali ratione. In quocumq;
genere est reperire imper
fectum. in eodem etiam
est reperire perfectum.
sed in omni genere rerum
est reperire imperfectum bo
num et imperfectam felici
tatem. ut patet ex preceden
tibus ergo in rerum natu
ra erit dare perfectum bo
num et perfectam felicitate
tem. Hanc rationem pers
trahat in littera et dicit
Quoniam quod dicitur esse imperfec
tum illud phibet imperfec
tum diminutione. i. ex defec
tu perfecti. quo fit ut si in

Tercius Liber

felicitas. Et ponit conclusionē dicens: ergo dubitari non potest eē aliq̃ quam solidam et p̃fectam felicitatem. Quod p̃cedens Boetius dicit firmissime et verissime p̃clusum est. ¶ Notandū q̃ in tpalibus et sensibilibus nō p̃t esse summū et p̃fectum bonū. Et q̃ multi sunt q̃ nō putant eē alia bona p̃ter sensibilia. ideo ne aliquis p̃ter nullū esse p̃fectū bonū in rez natura p̃hīa primo anteq̃ ostendat vbi sit situm p̃fectum bonū probat ip̃m esse. ¶ Hora q̃ res subiecta est de qua habetur sermo et cognitio. sed dum cogitamus de re que non est tunc cogitatio cassa p̃ter veritatem subiecte rei decipiens nos. ne aut talis cognitio videatur esse summi boni. id p̃mo p̃bat ip̃m esse in rez natura. ¶ Notandū q̃ imperfectū nō p̃t esse p̃ncipiū rez. q̃ p̃fectum pus est imperfecto. p̃ncipio aut nō est aliqd̃ p̃ius. ex quo seq̃tur q̃ vbi est imperfectū ibi est recipere p̃fectū. ¶ Notandū q̃ est deuenire ad aliqd̃ p̃fectū a q̃ natura incipiens p̃gredit ad posteriora imperfecta. cuiusmodi sunt hec inferiora q̃ dīcunt extrema et effera que sunt vltima causatorū. nō cā alijs inferioribz.

¶ Hic p̃hīa oñ dicit in q̃ p̃fectum bonū siue felicitas sit sita. secūdo p̃cludit quoddā correlariū tertio mouet dubitationem. sed a ibi. Sup̃ hec tertia ibi. Atq̃ hoc quoq̃. Primo dicit vel oñ dicit p̃fectam felicitatem eē in deo p̃stitutam. Secūdo ostendit per quem modū sit in deo ibi. S̃z queso. Primo ponit vñā p̃p̃tionem notam. secūdo ex ea probat intentum. ibi. Ita vero. Primo dicit. Iam probatum est q̃ est dare p̃fectum bonum quo vero. id est in q̃ habiter illud p̃fectum bonum. ita considera. Et tunc subiungit p̃p̃tionem. Omnis conceptio humanorum animorū probat id est cōcedit deū esse bonum. p̃ncipem omnīū rerum. Et q̃ deus sit quoddā bonum. p̃bat per hoc. quia deo nihil melius excogitari potest. et quis dubitat illud esse bonū quo melius nihil est. q̃. d. nullus. ¶ Notandū deum esse p̃ncipem oīm rerum omnes concedunt. sed quia p̃tagorici duo posuerunt esse p̃ncipia rerum. vñum bonū. aliud malum ne ergo aliquis occasione huius negaret deum esse bonum. ideo hoc probat ex eo q̃ nihil potest melius excogitari deo. Unde dicit Augustinus in libro de doctrina christiana. Omnes latine lingue scientes cum aures eorum sonū tetigerit quo p̃fertur deus mouentur ad cogitandū excellentissimā quandam immortalē naturam. ita autem cogitatur deus vt aliquid quo nihil sit melius.

¶ Nec p̃bat intentū q̃ beatitudo siue p̃fectus bonus sit sitū in deo talitōne. P̃fectū bonū est

p̃. Quo vero inquit habiter. ita p̃sidera Deum rez oīm p̃ncipem (bonū esse) cōmunis humanorū conceptio probat animorum. Nam cum nihil deo melius excogitari q̃at. id quo melius nihil est bonū esse q̃s dubitet p̃. Sed q̃ atq̃ inuolūptūm deū. B. Quoniam omniū p̃m plenius esse p̃cepisse. vel ut

Prosa decima

est Nam si tale sit rerū oī princeps
esse nō poterit. Erit em̄ eo pstantius
aliquid pfectū possidēs bonū qd hoc
prius atq; antiquus esse videatur. Dīa
nāq; pfecta minus integris priora eē
claruerūt. Quare ne in infinitum pce/
dat rō. p̄tendū est summū deū sum/
mi pfectiq; boni esse plenissimū. Si p/
fectū bonū. verā esse b̄tudinē p̄stitu/
mus. Verā igit b̄tudinē in summo
deo sitam esse necesse est. **B.** Accipio
inq; Nec est quod cōtradici vllō mo/
do queat.

sa p̄fectū bonū esse veram beatitudinem. igit restat pcludere q necesse est
verā beatitudinē sitam esse in summo deo. **Cui** Boetius consentiens dī/
cit. Accipio id est pcedo inq; nec est quod vllō modo queat contradici.
¶ Notandū q si deus non esset p̄fectum bonum sed imperfectū p̄ce/
d. recur in infinitū sic arguendo. Deus vel est p̄fectum bonū vel imperfe/
ctū. si p̄fectum habet p̄positū. si imperfectū. erit aliqd p̄us eo. cū p̄fectū sit
p̄us in p̄fecto. Illud ergo prius vel est p̄fectum bonum vel imperfe/
ctum. si p̄fectum illud erit deus. et habetur p̄positum. si imperfectum
erit aliquid prius eo. cum p̄fectum sit prius imperfecto. iterum querit
de illo priori. vel est p̄fectū bonū vel imperfectum. Et sic pcederet in in/
finitum vel dabitur deum esse p̄fectum bonum et hoc innuit in littera
cum dicit. Quare ne in infinitum ratio procedat

P. Sed q̄so inquit te. vide q̄id scē
atq; inuolabiliter p̄bes q boni sumi
summū deū diximus esse plenissimū
B. Quonā inq; modo. Ne hunc rerū
omniū p̄tēm. illud summū bonū quo
plenus esse perhibet. vel extrinsec⁹ ac/
cepisse. vel ita naturaliter habere p̄su

vera b̄tudo. sed in deo
est p̄fectū bonū q̄ in deo
est p̄a b̄tudo. Un̄ dī
in lra Ratio ista demōs/
trat deū eē bonū v̄r cō/
uincat. et infalibitr cons/
cludat in eo esse p̄fectū
bonū. nā nisi de⁹ sit tale
scz p̄fectū bonū. qz oīa p/
fecta claruerūt. i. manife/
sta s̄cē p̄ora minus in/
regis am̄ p̄fectis. qua/
re ne rō. pcedat in infini/
tū p̄tendū est summū
bonū eē plenissimū sum/
mi et p̄fecti boni. et sic
paret minor rōnis. scz q
in deo est p̄fectū bonū
Tunc p̄bat maiorē dī/
cens. Sed concessimus
i. p̄bauimus nona p̄o/
i.

¶ Nec p̄hīa oñdit per
quem modū vera b̄tū/
do sit in deo. qz non est
in deo tanq; aliquid dī/
stinctū ab ipso. sicut accē/
dens a subiecto s̄ ē idēz
cum ipso. quod probat
quatuor rationibus. scz
cūda. ibi. Postremo. ter/
cia. ibi. Quoniam. quar/
ta. ibi. Respice inquit
Prius premittit intentū

Liber Tercius

scilicet cum quadam diuisione cuius membra improbat dicens. **Q**uod Boetius quod te vide quod id scilicet. i. firmis et inuolabiliter probes quod diximus summum deum esse plenissimum summi boni. et sic Boetius. Quoniam modo supple hoc probat. Tunc ponit philosophia diuisionem dicens. **P**resumis. i. putas ne hunc patrem omnium rerum accepisse extrinsecus illud summum bonum quo perhibetur esse plenus. vel presumis ita naturaliter habere a se illud bonum quasi cogites diuersa esse substantiam dei habentis et beatitudinis habite. Et tunc improbat membra primo quod deus non accepit summum bonum ab extrinseco dicens. **N**am si putes bonum quod in deo est extrinsecus acceptum tunc tu possis. i. potes existimare esse prestantius. i. melius illud bonum quod deditur. eo quod accepit. scilicet deo quod est falsum. quia confitemur hunc precellentissimum omnium rerum. Tunc probat quod perfectum bonum in deo non est in ipso naturaliter tanquam differens a substantia sua dicens. quod si natura id est per naturam inest deo summum bonum scilicet est diuersum ab ipso ratione quod dicitur. fingat quod per quod hec diuersa communiuerit. scilicet deum et summum bonum. quod non est dare aliquem potest ista diuersa communiuerit. **N**otandum quod ratio quam philosophia preterit est ista. Summum bonum quod est in deo vel est acceptum ab extrinseco vel inest sibi naturaliter. si ab extrinseco aliquid erit prestantius et nobilius deo. quia dans summum bonum prestantius est recipiente ipsum. Si autem inest deo naturaliter vel tanquam idem sibi. vel tanquam diuersum ab ipso. Si tanquam idem sibi habetur propositum. si tanquam diuersum ab ipso erit aliquid prius quod ista diuersa communiuerit. talia autem fingere est difficile.

Hic philosophia ponit rationem quod summum bonum in deo non differat ab ipso. **E**t est ratio talis. Illud quod est diuersum ab alio non est illud a quo est diuersum. Si ergo summum bonum esset diuersum a deo deus non esset summum bonum quod nefas est dicere. **Q**uod deus sit illud

mas quasi habentis dei habiteque beatitudinis diuersam cogites esse substantiam. Nam si extrinsecus acceptum putes. prestantius id quod deditur ab eo quod accepit existimare possis. Sed hunc esse rerum omnium precellentissimum dignissime confitemur. **N**am si natura quidem inest. sed est ratio diuersum. cum de rerum principe loquamur deo. fingat quod potest. quis hec diuersa coniungerit.

Postremo quod a qualibet re diuersum est id non est illud a quo intelligitur esse diuersum. Quare quod a summo bono diuersum est: sui natura id summum bonum non est. Quod nefas est de eo cogitare. quo nihil prestat esse prestantius.

Postremo
deur e d
non est
diuicium
re de deo
deo diuer
sum. Item
occidens
cum pars
Hic p
formaliter
tum. sed
num aut
dicit in li

suo prin
Quare q
substanti
ma ratio
in q. p.
diuicem
in q. p.
beatitudi
ppositio
et illis bo

esse psequ
mum boni
substanci
suo princip
liter. Item
ter. cum ome
pium redu
D. Respi
muis appa
ga seduic

Prosa decima

Postremo illud qđ est diuersum a qualibet re illud non est illud a qđ vis
decet eē diuersum. quare qđ sui natura diuersum est a summo bono. illud
non est summū bonū. si igitur summū bonū ita sit in deo qđ sui naturam sit
diuersum a deo. sequitur qđ deus nō sit summū bonū. qđ nefas est cogita
re de deo quo nihil pstat esse prestantius. ¶ Nota qđ si aliquid esset in
deo diuersum ab ipso deus eēt ppositus et nō essentia simpliciter qđ ē fal
sum. Item qđ ē in deo diuersum ab ipso vel est accidens vel pars eius. nō
accidens. qđ deus non est subiectum alicuius accidentis. si est pars eius
cū pars precedat totum aliquid erit prius deo quod falsum est.

¶ Hic phia ponit tercā rōem que est talis Illud qđ est pncipiū oīm
formaliter est summū bonū. qđ summū bonum non potest esse pncipia
tum. sed deus est principium oīm. qđ formaliter est summū bonum. sum
mum aut est beatitudo. ergo deus formaliter est summa beatitudo. Vñ
dicit in littera Omnino id est generaliter nullius rei natura poterit esse

¶ Dico enim nullius rei natura
suo principio melior poterit existere
Quare qđ oīm pncipiū sit. id etiā sui
substantia summū esse bonum verissi
ma ratione pcluserim. B. Rectissime
inq. P. Sed summū bonū beatitu
dinem esse concessum est. B. Ita est
inq. P. Igitur inquit deū esse ipam
beatitudinem necesse est pferri. B. Nec
ppositis inq. priorib⁹ refragari queo
et illis hoc illatū psequens eē pspicio.

esse psequens illis. i. ad illa ¶ Nota qđ pncipiū oīm rei opz esse sum
mum bonū substantialiter. qđ si aliquid aliud a pncipio eēt summū bonū
substantialiter sicut aliquid pncipiatū sequitur qđ pncipiatum sit nobili⁹
suo principio. nam bonum substantialiter nobilius est bono accidenta
liter. Item si principium non est bonum substantialiter sed accidentalit
ter. cū oīne qđ est tale p accidens reducatur ad aliquod tale p se tūc pnci
pium reduceretur ad aliquid et p pns non esset principium.

B. Respice inquit an huic qđ idē fir
mius approbet qđ duo summa bona
qđ se diuersa sint esse non pnt. Etcū

melior suo pncipio. qua
reqđ omnū est pncipiū
sicut deus illud etiā cō
cluserim verissima rōne
summū esse bonum sub
stantia. i. per sui substan
tiam. cui assentiens boe
tius ē rectissime inq
pclusum est. Subiūgit
phia Sed summum bo
num ē beatitudine pces
sum ē Dicit boetius ita
est inq. Concludit ergo
phia Igitur necesse est deū
pferri ipam beatitudinē
Dicit boetius Nec queo
refragari. i. resistere prio
rib⁹ ppositis. i. pmissis
et ego pspicio hoc illatū

Hic ponit quartā rōem
qđ beatitudo in deo non
differt ab ipso Si beati
tudo differret a deo euz
vtrumq; tam deus qđ
beatitudo sit summum.

Liber tercius

bonū. eēt duo summa bona quorū vnū nō eēt alterū. z cū vnum desit alteri neutrum erit pfectū et summū bonū. qz pfectū est cui nihil deest. g necesse est beatitudinem esse idem cū deo. Unde dicit in lra. **O** boeti respice an huic qd mō dicam illud qd pbatū est firmius approbet. Duo summa bona eē nō possunt que sint a se diuersa. etenim liquet. i. manifestū est. qz bona que discrepant alterū non esse qd alterius sit. quare cū alterū desit pfectum cū pfectum sit cui nihil deest. sed manifestū ē illud non esse summum bonū quod nō est pfectū. igit nullo mō pnt esse diuersa ea que sūt summa bona. sed deum z beatitudinē collegimus esse summū bonū qre necesse est ipam naturā que est diuinitas. i. naturā dei esse summā beatitudinem qd Boetius approbans dicit. nihil verius est ipsa re nec rōcinatione firmius. nec deo dignius pcludi pte. **N**otandū ex. uij. rhopicoz qd p supabundantiam dicit vni soli puenit. cū igit summū bonū dicat p supera bundantiā non erūt duo summa bona. Item si essent duo summa bona vel essent eiusdem speciei vel differerēt spē. si eiusdem speciei erūt equaliter pfecta z vnū erit supflūū. si differerēt spē vnum erit pfectius altero. qz im possibile est duas spēs esse equaliter pfectas. sed qd est impfectius non est summum bonum. g non sunt plura summa bona.

Hic phia pcludit ex dictis qndā pclusiones corollariā dicens. Sup hec pdicta ego tibi dabo corollariū. i. pclusio nem corollariā ita scz. Sicut geometre aliqd solent demonstratis suis ppositis inferre. que illa ipsi vocant posissima id est apertiones. At tunc ponit corollariū

P. Sup hec inquit igitur veluti geometre solent. demonstratis ppositis aliqd inferre que posissima ipsi vocant. ita ego qz tibi veluti corollarium dabo. Nam qm beatitudinis adeptio est iunthoies beati. beatitudo vero ē ipsa diuinitas. diuinitatis adeptio bea

atos fieri
sticieade
tes sunt.
os fieri si
igitur be
vnius. pa
bibet eē
in qz boc
sine cor

non plure
sione pme
qz pcciosu
vocari
hoies sunt
g hoies sunt
de. g ois b
liquis effici
cū diuinita

Nam
per quod su
rio lentis
aliquid ostē
se sic allegat
dum fm eu
mum victo
val coronan
nam Exer
sed cōiteri
ex premisi
plures sint
naturaliter
immortalit
estis z filij ex
vbi sic concl
ceps scz fm
est quali deu
Pro
est deus mun

Prosa

decima

atos fieri manifestum est. Sed uti in
sticie adeptione iusti. sapientie sapien
tes fiunt. ita diuinitatem adeptos. De
os fieri simili rōne necesse est. Omnis
igitur beatus deus sed natura quidē
vnus. participatione vero nihil pro/
hibet eē q̄ plurimos. B. Et pulchrū
in q̄ hoc atq̄ preciosum siue posissima
siue correlarium vocari maius

q̄ ois beatus est deus
q̄ sic infert. q̄ adeptio
ne beatitudinis fiūt hos
mines beati. beatitudo
p̄ oīpā diuinitas vt p
batū est. Manifestū est
hoies beatos fieri adep
tione diuinitatis sed si
cut adeptione iusticie fi
unt hoies iusti z adepti
one sapientie sapientes.
ita necesse est adeptione
diuinitatis esse beatos
siue deos. Igitur ois be
atus est deus. s; natura
quidē vnus deus est z

non plures. participatione autē nihil phibet plures deos esse. Hanc p̄clu
sionē imēdāns Boetius dī Et pulchrū in q̄ hoc. s. q̄d mō p̄clusisti atq̄
q̄ preciosum siue posissima siue correlarium maius. i. magis velis ipsum
vocari ¶ Notandū q̄ ois beatus est deus. hoc p̄batur ex licetia sic
hoies fiunt beati adeptione beatitudinis sed beatitudo est diuinitas
q̄ hoies fiūt beati adeptione diuinitatis s; adeptione diuinitatis aliq̄s efficit
de? q̄ ois beatus est de? Vel potest sic argui Adeptione diuinitatis a
liquis efficitur deus. Adeptione diuinitatis aliquis efficitur beatus.
cū diuinitas sit idem cum beatitudine. ergo omnis beatus est deus

¶ Nota s̄m Nugutionē porus porū est subtile foramen in corpe
per quod sudor emanat Inde posissima posissimatis. i. opatio vel illumina
tio sensus Dicuntur etiā posissimata regule quas geometre pponunt ad
aliquid ostendendum eo q̄ aperiant z illuminent mentem lectoris. z ip
se sic allegat Boetium in hoc libro de hoc noīe posissima ¶ Notam/
dum s̄m eundem Nugutionem a corona venit coronarium quod ē pre
miū victorie vel premiū belli vel certaminis. s. corona vel aliquid aliud
vel coronarium est vnde aliquis meretur honorem vel adēpiscitur coro
nam Et etiā allegat Boetium in hoc loco de hoc nomine coronarium
sed cōter ipm noīamus correlarium. z est correlarium conclusio sequēs
ex premissis ¶ Nota aliquis diceret Si ois beatus est deus. cum
plures sint beati. plures erunt dij. Responder Boetius q̄ vnus est de?
naturaliter z essentialiter. sed participatiue. s; participatione virtutis z
immortalitatis possunt esse plures dij. Vnde psalmista. Ego dixi dij
estis z filij excelsi omnes Idem innuit philosophus. xj. metaphisice
vbi sic concludit. Non valet pluralitas principum. sit ergo vnus prin
ceps s; s̄m naturam z essentia; Ergo dicit Seneca Vir speculatiuus
est quasi deus in humano corpore hospitatus.

¶ Pro quo vltius notandum q̄ deus est quadruplex Aliquis
est dens nuncupatiue vt ydolum. Alius vsurpatiuē vt demones cultū

Liber Tercius

Dei sibi usurpantes (ut dicit scriptura) Omnes dii gentium demonia Tercius precipitue ut hos beatitudinem participantes Quartus est deus natura habens essentie eternitatem immutabilitatem et communis cabilitatem Primis tribus modis possunt bene plures esse dii. sed non quarto modo ¶ Ultimo nota deitatem siue diuinitatem participare non est nisi immortalitatem. impassibilitatem. subtilitatem. et agilitatem adipisci. Nam mortale additum nobis separat nos a dijs (ut dicit Porphyrius) ergo adeptione immortalitatis erimus dii.

¶ Hic philosophia mouet circa predicta quandam dubitationem. sed soluit ea ibi cuius discretionem Primus dicit. Et quod dicit hoc correlatum esse pulchritudini Atqui procerce hoc quod tam dicam nihil est pulchrius quod ratio persuadet esse annectendum. his scilicet supradictis. et dicit Boetius. quid est pulchrum illud. Dicit philosophia cum beatitudo videatur multa continere dubitatur utrum hec omnia coniungant. id est partem veluti unum corpus beatitudinis quodam varietate partium. an sit aliquid eorum quod completat substantiam beatitudinis ad quod cetera referantur Tunc Boetius perit hanc questionem magis elucidari dicens. Vellem inquit ut pare faceres illud quod questionis commemoratione ipsarum rerum supple exemplificando Et philosophia condescendens boetio querit. nonne censuimus beatitudinem esse bonum Dicit Boetius. certe summum bonum Cui philosophia licet. illicitum est addas hoc. id est summum omnibus his. nam bea

¶ P. Atqui hoc quoque pulchritudinis nihil est quod his annectendum esse ratio persuadet. B. Quid inquit. P. Cum multa inquit beatitudo continere videatur utrum ne hec omnia unum veluti corpus beatitudinis quodam partium varietate coniungant. an sit eorum aliquid quod beatitudinis substantiam compleat. ad hoc vero cetera referantur. B. Vellem inquit id ipsarum rerum commemoratione patefaceres. P. Nonne inquit beatitudinem bonum esse censuimus. B. Ac summum quidem inquit. P. Addas inquit hoc omnibus licet. Nam eadem sufficientia summa est. eadem summa potentia reuerentia quoque claritas et voluptas beatitudinis esse iudicat. B. Quid igitur. P. Heccine omnia bona. sufficientia. potentia. ceteraque veluti quodam beatitudinis membra sunt. an ad bonum veluti ad partem cuncta referunt. B. Intellego inquit quid investigandum proponas. scilicet quid constituas audire desidero.

etudo
ma reueren
ne id est nu
membra be
tantum ad su
intelligere
proponas
as questio
sophia mou
et constitu
omnia sunt
ratio apper
mum bonu
et iocundit
ad unum
primam
pus consti
ra sequen
esse partes
Etiam si li
quod est in

¶ Ne
non sunt
bonum ibi. B.

¶ P. Cui
Sibecor
a se quoque
et partium
uersa pro
esse mon
membra
bro beati
quod fieri
quam dubi
stat expecte
ratio membra

Prosa decima

ritudo est summa sufficientia. eadē est summa potentia. et iudicat eē summa reuerentia. claritas et volupras. Quid igitur estimas dicendum. hec enim id est nūquid hec oia scz sufficientia. potentia et sunt veluti quedam membra beatitudinis an cuncta referunt ad bonū veluti ad verticē id ē tanq̃ ad summam rōem apperendi omnia alia. Tunc Boetius fatei se intelligere questionem et prestolari eius solutionē dicens. Intelligo quid proponas inuestigandum sed desidero audire quid constituas. i. diffini as questionem dissoluendo. ¶ Notandum q̃ questio quam philosophia mouet est ista. Utrum predicta quinqz. s. sufficientia. reuerentia et c. p̃stuant beatitudinem sicut diuersa membra vnū corpus vel utrū omnia sunt eadem et referantur ad aliquod vnū scz ad bonum quod sit ratio apperendi omnia ista. ¶ Notandum qz in beatitudine est summum bonum. et in beatitudine est sufficientia. reuerentia. potētia. gloria et iocunditas. adeo queritur an ista sint in beatitudine tanq̃ diuersa. aut ad vnum reuera scz ad bonum ratione cuius apperunt. ¶ Nota ad primam ptem questionis debet responderi q̃ non. qz membra vnū corpus constituenta debent esse inter se diuersa vt statim p̃babitur in littera sequenti. sed illa quinqz sunt vnum vt probatum est ergo non possunt esse partes beatitudinis p̃stuentes ipsam sicut membra vnum corpus. Enam si sic sequeretur q̃ beatitudo seu deus non esset omnino simplex quod est impossibile.

¶ Sic philosophia soluit questionem. Et p̃mo ostendit q̃ ista quinqz non sunt pres et mēbra beatitudinis. scdo ostendit q̃ oia referantur ad bonū ibi. Ad bonum vero. Primo intendit talē rōem. Q̃bra p̃stuent

¶ P. Cuius discretionē rei sic accipe. Si hec oia beatitudinis mēbra forent a se quoqz inuicē discrepant. Hec ē em partiū natura. vt vnū corpus diuersa p̃ponāt. B. Atqui hec oia idē esse monstrata sunt. P. Minime igitur membra sunt. Alioquin ex vno membro beatitudo videbitur esse p̃iuncta quod fieri nequit. B. Id quidem inquam dubium non est. sed id quod restat expecto

ria aliquid vnū ad inuicē debent eē diuersa. sed ista oia quinqz sunt idē ergo non sunt membra et pres beatitudinis. vū de in littera. Cuius rei supple posite in questionē sic accipe discretionē. i. discretā solutionē. Si hec oia forent membra beatitudinis tūc discrepāt a se inuicem. Hec em est natura partium vt diuersa componant vnum. Atqui pro certo hec oia quinqz mōstrata sunt idē esse supple in nona prosa igitur minime s̃z mēbra beatitudinis. S̃z si in eis saluet

ratio membrorum omnia erunt vnū membrū. et tunc sequit beatitudinē p̃poni

Liber tercius

ex vno membro quod est impossibile. et hoc est quod dicitur alioquin. si aliter dicitur quod non sunt membra sed vnum membrum. videtur beatitudo esse prius ex vno membro quod fieri nequit. Et dicitur Boetius. id quidem quod modo conclusum est non est dubium. sed istud quod restat de veritate alterius partis questionis expecto. ¶ Notandum quod beatitudo est diuinitas ut prius visum est. et quod diuinitas est omnino simplex et indiuisibilis ex nullo potest esse constituta. cum enim constitutus prius sit constituto esset aliquid prius deitate quod absurdum est. ergo beatitudo non potest esse constituta ex pluribus membris vel ex vno membro.

¶ Hic philosophia ostendit quod omnia referantur ad bonum rationem ad causam propter quam appetuntur. secundo ex dictis deducit quoddam conclusio nes superius probatas. ut melius intelligantur. secunda ibi. Quis vero causa? Prius modo dicitur. Mala est cetera. scilicet quinquaginta supradicta ad quod omnia appetenda reducuntur. ipsa referri ad bonum. Idcirco enim petitur id est appetitur sufficientia quod bonum esse indicat idcirco potentia desiderat quod id etiam creditur esse bonum. idem licet praedicat re id est indicare de reuerentia. claritate. et iocunditate. et sic vniuersaliter concludere quod bonum est summa. id est perfectio et causa omnium expectendorum. id est desiderandorum quod declarat per signum dicens Illud enim quod neque in re neque in similitudine. id est apparentia nullum bonum retinet in se. illud nullo modo potest expectari. id est desiderari. et cetera. id est per contrarium illa que non sunt bona natura. id est ex natura. tamen si videantur. id est apparente esse. quasi vera bona sunt appetuntur. quo fit ut bonitas iure credatur esse summa atque causa omnium expectendorum. ¶ Nota quod bonum est causa omnium desiderandorum. quod deficienter ratione boni in aliquo siue sit bonum nisi per apparentiam siue existentiam tollitur ratio appetibilis. posita vero ratio boni in aliquo siue per rem siue per apparentiam ipsum est appetibile. propter quod dicitur Aristoteles. iiij. de anima. Vnde enim appetibile hoc quidem bonum. hoc autem apparens bonum.

P. Ad bonum vero cetera referri palam est. Idcirco enim sufficientia petitur. quoniam bonum esse indicat. Idcirco potentia quoniam id quoque esse creditur bonum. Idcirco de reuerentia. claritudine. iocunditate re coniectare licet. Quoniam igitur expectendorum summa atque causa. bonum est. Quod cum neque re neque similitudine vel lum in se retinet bonum id expectari nullo modo potest. Contraque etiam quoniam natura bona non sunt tamen si esse videantur quasi vera bona sunt appetuntur. Quod fit ut summa cardo atque causa expectendorum omnium bonitas esse iure credatur.

Bus probatur
ex beatitudo
ceno ergo
tus causa quod
ris id est factum

Ctim. id est
Velut si
lit equita
desidera
tur omni
illa portio
tur ab om
cetera op
cessimus
ritur bea
paret ip
quod cand
deo cur d

et eandem p
oia propter q
quia bona.
¶ Nota
tur. quia ill
eius desider
et secundum d
lud quod app
declarat per
randi factus

P. Sed
videtur esse

Prosa decima

¶ Hic ex dictis philosophia deducit quasdam conclusiones prius probatas ut melius intelligantur et sunt due. Prima est quod bonum et beatitudo sunt idem. Secunda quod deus et bonum idem sunt. Deducens ergo primam conclusionem dicit. Illud maxime videtur optari cuius causa quid id est aliquid expetitur id est desideratur ut si causa salutis id est sanitatis quispiam id est aliquis velit equitare. non tam id est

¶ Cuius vero causa quid appetitur. id maxime videtur optari.

Veluti si salutis causa quispiam velit equitare. non tam equitandi motum desiderat quam salutis effectum. Cuius igitur omnia boni gratia petantur. non illa potius quam bonum ipsum desideratur ab omnibus. Sed propter quod cetera optantur. beatitudinem esse concessimus. Quare sic quoque sola queritur beatitudo. Ex quo liquido apparet ipsius boni et beatitudinis unam atque eandem esse substantiam. B. Nihil video cur dissentire quispiam possit

et eandem per se priorem erunt eadem. Nam per se prius est beatitudini quod omnia propter eam desiderant. Si illa prior est boni quod omnia appetuntur quia bona. ergo bonum et beatitudo sunt idem

¶ Notandum quod illud magis appetitur cuius causa aliquid appetitur. quia illud propter quod aliquid appetitur. prius est in causando motum desiderii quam illud quod appetitur propter aliud. quia causa primaria plus influit quam secundaria. et ideo illud propter quod aliquid appetitur plus influit desiderio quam illud quod appetitur propter aliud sicut finis plus influit quam ordinata in finem. et hoc declarat per exemplum in littera de sanitate que plus appetitur quam actus equitandi factus propter sanitatem

¶ Sed de veram beatitudinem atque idem esse monstravimus. B. Ita inquit

non tamen desiderat actus equitandi quam id est equus desiderat effectum salutis id est sanitatis Cuius igitur omnia petantur gratia boni illa non potius desideratur ab omnibus quam ipsum bonum. sed nos concessimus beatitudinem esse propter quod cetera optantur quare sola beatitudo tanquam finis omnium aliorum desideratur. ex quo liquido id est manifeste apparet eandem substantiam ipsius boni et beatitudinis Boetius assensit isti deductioni de. nil video cur quispiam possit dissentire.

¶ Notandum quorum cunctas priores per se eandem. necesse est illa eandem. cum igitur bonum et beatitudo habeant unam

¶ Hic philosophia ex conclusionem prius probata deducit secundum. scilicet deum et bonum esse idem finem sub

Liber

Tercius

stantia z de. Sz demō
strauimus deū z veraz
tearitudinē esse idem ee
vnū. z dr Boetius Ira
est inq. Ex quo conclus
dit phia dicēs. Igitur
secure licet concludere substantiā dei sitaz esse in ipso bono nec vsq. alio
id est alibi ¶ Notandū q. ex prima conclusione infertur secūda ac
cipiendo primam conclusionem pro maiore. arguendo sic. Bonum z be
aritudo sunt idem fm substantiaz. sed deus est vera teartitudo. g. deus
et bonum sunt idem fm substantiam

¶ Istud est metrum
decimū huius tercij qd
dr fallentiū ad inuentio
re. z est vndecasyllabū
stans ex spōdeo z dac
tilo. ex duobz vel tribus
trocheis. qz vltimo loco
pr poni spōdeus vl tro
cheus In q. metro phia
postq. sonidit in q. sit sum
ma teartitudo horatur
ad istā teartitudinē pue
nire dicens. Oēs capri
quos fallax libido. i. fal
lar delectatio habitans
id possidēs. frenas mē
tes ligat improbis care
nis. i. viciōs cupiditatē
bus. venite pariter huc
id est ad summū bonū
qd est situz in deo. Tūc
oñdit vnitate veniēdi
ad illud bonum dicens
Hec sz teartitudo q. est
de. erit vobis reſes la
boz. cum ipse sit pmiuz
in hac vita laborantiuz
hic est poze. i. securitas
manens placida quiete
hic est asilium id est do
mus refugij vnuz id est
forū qz tū ad deū est
tū refugij. patens. i. aptum miseris. Tūc pparat illud bonū ad bo
na tpalia oñdens bona tpalia esse dānosa. qz sui cupiditate ob tenebrat
aiam dicens Quicqd donat ragus fluuius iste aureis suis arenis. quic

p. Secure igit cōcludere licet. dei q
qz in ipso bono nec vsq. alio sitam ee
substantiam.

¶ Metriū decimū libri tercij

b. Ucoēs pariter venite capti
Quos fallax ligat iprob cateis
Terrenas habitans libido meutes
Hic erit vobis requies laboz
Hic portus placida manēs quiete
Hic patens vnū miseris asilum
Non quicqd ragus aureis arenis
Donat. aut hermus rutilāte ripa
Aut indus calido. ppinquus orbi
Landidis miscēs virides lapillos
Illustrāt aciem magisq. cecos
In suas condunt aios tenebras
Hoc quicqd placet excitatq. mētes
Infimis tellus aluit cauernis
Splendor quo regit̄ vigetq. celuz
Vitat obscuris aie minas
Hanc quisquis poterit notare lucem
Landidos phebi radīos negabit

quid donat
uius a quo
dus inq. p
ritis. totū il
uolunt cec
num tpale d
tellus aluit
alla z gem
rudo dicēs.
ille vitat ob
ynf in codet
gabit. i. nō
ppter hanc
fecit. ab a q
aliquē ibi a
Tagus est
uius arenis
laris ¶
pos (mirme
¶ Prosa
¶ Dic
hum. q. v
vnū semp
Sic
missi
p. Luz ill
si bonum
Infinitū
deū quoz
cere. p. A
ne patefaci
re conclusa
dixit p dicit

Prosa vndecima

quid donat hermus fluuius rutilare. i. splendēre sua ripa. aut Ind^{us} fluuius a quo dicitur India. pinquus calido orbi. qz vicinus torride zone. Indus inqz pmissis lapillos virides id est smaragdos candidos. i. margaritis. totū illud nō illustrat aciem supplemētis sed magis condunt. i. inuoluunt cecos aīos in suas tenebras. i. ignorācias veri boni. hoc scz bonū tēpale qd quid. i. qd cūqz placet et excitat mētes ad cupiditatē. illō tellus aluit in finis cauernis. i. pfundis. qz in pfundo terre gignūt mēta et gemme. Tūc oñ dicit vtilitatē boni qd est deus. in q est vera beatitudo dices. Splendor. i. beatitudo splendēs q splēdore regitur celum ille vitat obscuras ruinas anime. qz splendor et obscuritas sē nō cōpariunt in eodem. q quis q poterit notare. i. notam habere hāc lucem ipse negabit. i. nō curabit candidos radios p hēbi. i. solis. ¶ Notandum ppter hāc q asilum fm Huguitiōe dicit domus refugij quā Rhomul^{us} fecit. ab a qd est sine. et silon qd est tacitus quasi sine tactu. qz nō erat fas aliqū ibi tangere vel offendere. ¶ Notandū fm Jsid. li. ethymol. Lagus est fluuius quē cartago hispanie sic nūcupauit. ex q pcedit flus uis arenis et auriferis copiosus. et ob hoc ceteris fluuijs hispanie est p̄latus. ¶ Notandū fm Huguitiōe q hermus est fluuius asie q cāpos smirneos secat fluctibus. et est plen^{us} aureis arenis Indus autē fm

Jsid. est fluuius oriēta
lis qui rubro mari exē
pitur a quo india nūcup
pat abundans margar
tis et smaragdis

Prosa vndecima tercij libri

Hic vult demonstrare quid sit bonum. qz vñ atqz idem est bonus. et qz vñ sēp desiderat subsistere

Sentior inqz. Cuncta em fir/
missimis nexa rōnibus cōstant.

P. Tū illa quanti inquit estimabis si bonum ipm quid sit agnoueris. B. Infiniti inquā. siquidez mihi pariter deū quoqz q bonū est ptinget agnoscere. P. Atqz hoc verissima inquit rōne patefaciā. Dancāt mō q pauloā/te conclusa sunt. B. Dancbunt

dicis p̄dictis dicit. Sentior in q. i. a. dicitis. cūta em pstant nexa futuris

¶ Ista est vndecima prosa hui^{us} tercij. in qua phia inducit Boetium in cognitionē quorundā que prius falsus fuit se ignorare scz quis sit finis omniū rerum. et qbus gubernacul^{um} mundus regat. Primo dicit est ipsum in cognitionē p̄mi. secūdo secūdi in sequenti prosa. Primo phia inuestigat diffinitionē boni. sed ex hō dicit q sit finis oīm rerū ibi. Et illa nimis. P̄mo premitteit quedam. Secūdo phia aggregat p̄positum. ibi. nōne inqz. P̄mo Boe. assens

Tercius Liber

simis rōnibus. qz demōstratū. Et p̄bia inq̄. Quāti. l. p̄ci estima-
bis. si agnoueris qd sit ip̄m bonū. Rūder Boetius Infiniti scz p̄ci in-
quā estimabo siqdem mihi p̄ter p̄ingat agnoscere deū qd bonū est. Et
et p̄bia atqz p̄ certe h̄ patefaciā verissimā rōe. maneat. i. p̄cedant. mō
id est t̄mō qd p̄clusa s̄ pauloāte Et dr Boetius. manebūt sine oī p̄tra
dicrōe in sui veritate. Hora q̄ ad p̄bandū aliquā p̄clusionē opz p̄inci-
p̄ia manere in sui veritate z ea cōcedi. si enī negarent nō posset ex eis de-
duci cōclusio. Volens ḡ p̄bia ex his que p̄clusa sunt tanq̄ ex principia
cōcludere qd sit bonū. dr hoc velle facere manēribus his que p̄bara s̄
Et dr. B. q̄ manebunt in sui veritate

¶ Nec p̄bia aggredi-
tur intentū ostendendo
quid sit bonum. z inten-
dit probare istam cōclu-
sionem. bonum est illud
quod omnia appetunt
quam probat tali rōe.
Unū et bonū sunt idēz
sed omnia appetunt esse
vnum. ergo omnia appe-
tunt bonū Circa istā
rōem sic procedit. Pri-
mo p̄bat maiorē. scō
minorē. tercio resump-
maiorē infert p̄clusionē
scōaibi. Est ne igit. pro-
bat ergo maiorē q̄ vnū
et bonū sunt idē per mo-
dum questionis. z p̄mo
q̄rit dicēs. Nōne supra
mōstrauimus in. ix. p̄sa
ea que appetūtur a plu-
ribus. i. sufficientia. reue-
rentia. potētia. idcirco
non esse vera bona et p̄-
fecta. quoniam discrepa-
rent a se inuicem supple-
eo modo quo appetun-
tur a pluribus. et cum
alteruz abesset alteri nō
posse asserre plenum. et
absolutum bonuz quod
nullo indigeat.

Tunc autem monstra-

¶ Nonne inquit monstrauimus ea
que appetūtur a pluribus. idcirco ve-
ra perfectaqz bona non esse quoniam
a se inuicem discrepant cunqz alte-
teri abesset alterū. plenum absolutūqz
bonum asserre non posse. Tum autē
verum bonū fieri. cum in vnam velu-
ti formā atqz efficientiam colliguntur
vt que sufficientia est. eadem sit potē-
tia. reuerentia claritas. atqz iocundi-
tas. Nisi vero vnū atqz idem oīa sint
nihil habere quo inter expetenda nu-
merent. Boe. Demonstratū inquam
nec dubitari vllō modo potest. P̄bi.
Que igit cum discrepant. minime bo-
na sunt. cuius vero vnū esse ceperint. bo-
na fiunt. Nonne hec vt bona sint. vni-
tatis fieri adeptione cōtingit. B. Ita
inquā videt. P. S; oē qd bonū ē. bo-
ni p̄cipatōe bonū ē p̄cedis. an mi-
me. b. Ita ē. p. O; igit idē ē vnū atqz
bonū. sili rōe p̄cedas Eadē nāqz suba

Prosa undecima

est eorum quorum naturaliter non est diuersus effectus. **B.** Negare inquā nego. efficiētiā. i. in vna cām efficiētiā. s. deū vt quēsit sufficiētiā. eadem sit potentia et reuerētia. claritas et iocunditas. nisi vero oīa sint vnū et idē monstratum est ea nihil habere quo numerent. i. pputentur inter expetenda. i. desideranda Et dicit Boetius. demonstratū est inqz nec vllō mō dubitari potest. **U**terius querit phia. Illa que cū discrepāt minime sūt bona et cū ceperint esse vnū sūt bona. **N**ōne hec ptingit fieri bona ad eptionē vnitatis. **D**icit Boetius. Ita videt inqz. Et subdit phia. sed oīne qd est bonū participatione boni pcedis eē bonū an minime. Et dicit Boetius. Ita est. **T**ūc phia ex pcessis pcludit maiore dices. **I**git sūt modo opz vt pcedas vnū et bonū esse idē. et pfirmat illā pclusionē plocū ab effectu dicens. Namqz eadem est substantia eorum quorum nō est naturaliter diuersus effectus. qz idē inqz tum idē natū est facere idē. **B**oetius pcedens dicit. Negare inquā nequeo. **N**ota ex lettera sic p batur qz vnū et bonū sint idē. **Q**uecunqz nō sunt bona nisi qz sunt vnū illa nō sunt bona nisi ad eptionē vnitatis. sed oīa sunt bona ad eptionē vnitatis. **I**git vnū et bonū idē sunt. **D**el aliter arguitur sic. **O**mnia sunt bona ad eptionē bonitatis. oīa sunt bona ad eptionē vnitatis. **E**t bonū et vnū idē sunt. **A**liam rōnem innuit in lra dicens. Illa sunt vnam quorum non est diuersus effectus. qz idē inqz tum idē nō facit nisi idē. ex. ij. de generatiōe. sed vnus et boni nō est diuersus effectus. qz effectus vtri usqz est bonū. **E**t sunt idē. **E**t hec pclusio piz ex. iij. metaphisice. vbi **A**ristoteles vult qz bonum et vnum pvertantur.

P. **N**osti ne igit inquit. omne qd est tādū manere atqz subsistere qz dū sit vnum. sed interire atqz dissolui pariter. atqz vnū esse destiterit. **B.** **Q**uonā mō. **P.** **U**t in aīalibus inquit. cū in vnū coeūt ac pmanēt aīa corpusqz id aīal vocat. **C**ū pō hec vnitās vtri usqz separatione dissoluit. interire nec iā esse aīal liquet. **I**p̄m quoqz corpus cū in vna forma membrorum cōiunctione permanet. humana vīsū species. **A**t si distribute segregateqz partes eorum

Igit phia pbat mē
noīe. s. qz oīa appetūt eē
vnū p talē rōem. **U**nū
qdqz tamdiu manet atqz
subsistit qz dū ē vnū
sed oīa naturaliter ap
petūt manere et subsiste
re. ergo oīa appetūt esse
vnum. **I**llius rōnis pū
mo declarat maiore. se
cundo minore. ibi. **E**t
negitur. **T**ercio resump
ta maiore pcludit inten
tum. ibi. **Q**uod autem
inquit. **P**rimo qz decla
rans maiore qz vnūqz
qd tamdiu manet qz dū
est vnū. dicit. **N**osti o
Boetio oīne quod est tā
dū manere atqz subsi
stere qz dū sit vnū. et cū

Liber Tercius

Definit eē vnum. pariter
 tringit. dissolui atq; in
 terire Querit Boetius
 Quonā mō. phia de/
 clarat in exēplo dicēs In
 aialib; hoc pr; cū aia z
 corpus iū vnū coeūt at/
 q; pmanet vnūz. illud
 vnū vocat aial. cū vero
 hec vnitas dissoluit sep

arione vtriusq; aie z corporis liquet id est manifestum est animal inter
 re z iam non esse aial. Ponit aliud exemplum Ipsum etiam corpus hu
 manum cū pmanet in vna forma p iunctiōe membrorū tunc videtur. i. vñ
 detur humana species. sed si partes corporis distribuere z segregare. id ē
 separare ab inuicem distraxerint vnitatem corpus definit esse qđ fuerat
 Eodē modo pcurrenti cetera proculdubio patebit vnū quodq; subsis
 tere. i. permanere dum est vnum. cū vero definit esse vnū interire videt.
 Et dicit Boetius Minime inq; videtur mibi aliud p consideranti plura
 ¶ Hora q; aliquis diceret. non videtur q; esse z esse vnū sunt eadez
 q; mali sunt. z tñ non sunt vnū pbatio. vnū z bonū sunt idem vt iam p
 bati m est. sed mali non sunt boni. ergo non sunt vnum Ista ratio soluit
 ex quarto huius negando maiorem. quia philosophia quarto huius
 tus pbat malos non solum non esse potentes sed simpliciter nō esse. vñ
 mali bene sunt mali. sed q; simpliciter dicant esse non est verum. sicut ho
 mo mortuus simpliciter non est homo. z de hoc videbitur in quarto.

¶ Nec phia pbat seu
 declarat minorem scz q
 oia appetant esse z per/
 manere Et pmo oñdit
 hoc. scđo probat q; talis
 appetitus est naturalis.
 secunda. ibi. Neq; nunc
 pos Vtmo oñdit intē
 tum in animalibus. secū
 do in vegetabilibus. ter
 cio in rebus inaiatis. se
 cunda. ibi. Atqui nō est
 tercia. ibi. Quetiā Pri
 mo de philosophia Est
 ve aliquid quod inquan
 tum naturaliter agat de
 sideret peruenire ad in/
 teritum id est mortem z
 ad corruptionem relis/
 ta appetentia subsistens

poris distraxerint vnitatē. definit esse
 qđ fuerat Eoq; mō pcurrenti cetera.
 pculdubio patebit subsistere vnūqđ/
 q; dum vnū est. Cū vero vnū esse de
 finit: interire. B. Consideranti inq;
 mibi plura minime aliud videtur

¶ Est ne igitur inquit qđ inqñtum
 naturaliter agat. relicta subsistendi ap
 petentia. venire ad interitū corruptio
 nemq; desideret. B. Si animalia in
 quam considerem que habent aliqua
 volendi nolendiq; naturā. nibū inue
 nio qđ null' extra cogētib; abhiciāt ma
 nēdi intētiōē z ad interitū spōre festi
 nent Omē nāq; aial tueri salutē labo
 rat. mortem vero pñiciēmq; deuicit
 Sed quid de herbis arboribusq;. qđ

De inan
 rebus p
 lendi id est
 ubi ciat in
 luntarie ad
 rat tueri sa
 de herbis
 antalia ap
 lla appetun
 luntē z vñ
 iusmodi q
 de hoc du
 nes vñ m
 malibus
 pntinent

¶ Ne
 pmanere a

¶ Atqu
 gare cū b
 primum
 vbi quan
 to exaresc
 Razalie c
 unt. alias
 rent. alias
 Quas si
 conet are
 ra quod c
 possunt ne

res arene v
 via loca are
 erant qđ diu
 mis qđ salua

Prosa undecima

De inanimatis omnino consentiam di. Rūdet Boet? Si
rebus proisus dubito pñdere animalia q̄ hñc
naturam .i. appetitū vo

lendi id est prosequendi. et nolendi id est fugiendi aliqd. nihil inuenio qđ
abijciat intentionē manendi supple in rerū natura. et festinet sponte. i. vo
luntarie ad intentū nullis causis extra cogenitibus. qz omne animal labo
rat rueri salutem et deuitat mortē et pñciem. sed ego proisus dubito qđ
de herbis et arboribus et quid de rebus inanimatis oino pñentia supple
ant alia appetant esse et pmanere ¶ Boetius non dubitat quin aia
lia appetunt esse et pmanere. cui? rōem innuit Illud qđ laborat rueri sa
lutem et vitare mortem hoc appetit esse et pmanere. sed oē animal est hu
iūsmodi ḡ rē. Sed vtrum ita sit in vegetabilibus et in rebus inaiatis
de hoc dubitat et potest esse rō dubitationis. qz in talibz non sunt opatio
nes ita manifeste subseruientes appetitui naturali pmanendi sicut in ani
malibus que mouentur ad percipiendum nutrimentum et ad alia que
pertinent ad conseruationem vite

¶ Nec phia pbat q̄ vegetabilia sicut herbe arbores appetunt cē et
pmanere. et hoc pbat quatuor modis sicut patebit Primo ex loco. quia

P. Atqui nō est q̄ de hoc possis abi
gere cū herbas atqz arbores ita caris
primum sibi puenientibz innasci locis
vbi quantum earum queat natura. ci
to exarescere atqz interire nō possunt
Raz alie quidē cāpis: alie mōtibz ori
unt. alias ferūt paludes. alie saxis he
rent. aliaz fecundae sunt steriles arene
Quas si in alia quispiā loca trāsferre
conet arefiant. Sed dat cuiqz natu
ra quod conuenit. et ne dum manere
possunt ne interant elaborat

steriles arene vt illius herbe q̄ dicit mirica. quas si quisqz conat trāsferre in
alia loca arefciūt. sed natura dat vnicuiqz qđ sibi puenit et elaborat ne in
tercant qđ diu manere pñt ¶ Hora locus est principium generis: et of
ficio qz saluat et pseruat locatū et ipso mediare virtus celestis influat ipsi

litate qz in talibus locis
nascunt vbi diuer? pñt
pseruari in cē. vā dr At
qui p certe ¶ Boetius nō
est q̄ possis adigere id ē
dubitare de hoc vtrū in
aiata et vegetabil? appe
tāt cē pñt. i. pmo signo
Cū tu intuear? herbas
atqz arbores innasci. lo
cis sibi puenientibz vbi
quantū earū natura. i. vi
gor nature qat non pñt
cito exarescere et interire
nā alie cāpis oriunt sicqz
olue. alie montibz sicut
cypressi alias ferūt palu
des sicut alnos et salices
alie adherent saxis sicut
herbe que dicunt capilli
veneris et barbaionis.
Aliarum herbarū sunt
fecundae. i. abundantes ster

Liber tercius

locato. cū igitur vegetabilia sicut herbe et plāte requirāt determinata loca in quibus saluantur et in alijs arescāt patet quod ipsa appetant esse et permanere

Nec phia pbat idem alio signo quod sumitur ex modo situationis partium finem puenientiā ad attractionē alimenti quo conservatur esse eorum. Et dicitur Quid iudicas ex hoc quod omnes herbe et arbores trahunt alimenta radicibus velut ore demerso in terras. et diffundunt sibi alimentum per medullas. per robur. et per corticem quod non est nisi propter appetitum permanendi Tunc ponit aliud signum quod sumitur de dispositione partium ad prohibendum nocumentum ex transsecu dicens Quid iudicas ex hoc quod mollissimum quodque sicut est medulla semper receditur. id est locatur in interiore sede id est in medio plāte.

extra vero tunc quadam ligni firmitate. ultimus autem. id est exterior cortex arboris quasi patiens mali id est potens sustinere mala opponitur defensori aduersum intemperiem celi. id est aeris Tunc ponit aliud signum quod sumitur ex propagatione seminis que ordinatur ad preservationem nature in alto simili in specie. cū non possit manere idem numero Et dicit Jam vero quanta est diligentia nature ut cuncta propagentur semine multiplicato supple considera que omnia semina quis nesciat esse tanquam quasdam machinas. instrumenta manendi non modo. id est non tantum ad tempus verum etiam manendi in perpetuum generatim. id est successiva generatione. quod nullus est cui hec non pateant **N**otandum quod radices plantarum omnes similes sunt cū habeant eandem operationem scilicet trahere alimentum Habent autem plantę radices infixas terre quod extra humorem trahunt et alimentum quod primo diffundit in medullam deinde in robur. deinde in corticem Est autem medulla mollissimum quod est in medio plante vel arboris non potens pati intemperiem caloris et frigoris. ideo natura ipsam locauit in medio quam circumdat robur quod est lignum arboris. robur autem circumdatur cortice exteriori tanquam defensore ab intemperie aeris

Notandum quod vegetabilia non possunt idem numero manere ideo natura producit in eis semina. per quorum propagationem manent idem in specie scilicet in suo simili

Quid quod omnes veluti in terras ore demerso trahunt alimenta radicibus. ac per medullas. robur. corticemque diffundunt Quid quod mollissimum quidque sicut medulla est. interiore semper sede recondit. extra vero quedam ligni firmitate tuetur. ultimus autem cortex aduersum celi intemperiem quasi mali patiens defensor opponitur. Jam vero quanta est nature diligentia ut cuncta semine multiplicato propagentur. que omnia non modo ad tempus manendi. verum generatim quoque. quasi in perpetuum permanendi veluti quasdam machinas esse quis nesciat

Prosa undecima

¶ Nicphias probat qd etiam inaninata appetant esse duobus s^{is} ignis. Primo ex inclinatione naturali eorum ad locum 2 d^o. Ea etiam qd creditur esse inaninata. vt lapis aer ignis. nō ne desiderant id est appetunt queqz id est omnia inaninata. quod suū est id est sue nature consonū est simili rōne propter cōseruationē sui esse. q. d. sic. Cur cū leuitas

¶ Ea etiam que inaninata esse creduntur. nonne quod suum est que q^usimili ratione desiderant. Cum cū flammis quidem sursum leuitas vehit. terras vero deorsum pondus deprimat. nisi qd hec singulis loca motōnesqz conueniūt. Porro autem qd cū qz consentaneū est. id vniquodqz cōseruat. sicut ea que sunt inimica corrumpunt. Itaqz vero que dura sunt vt lapides. adherent tenacissime partibz suis. 2 ne facile dissoluantur. resistūt. Que vero liquentia vt aer atqz aqua facile quidem diuidentibus cedūt. s^z cito in ea rursus a quibus sunt abscessa relabuntur. Ignis vero omnes refugit sectionem.

vehit id est monet flammis sursum 2 pondus id est grauitas deprimat terras deorsum nō propter aliaz causam nisi qd hec loca 2 motiones cōueniunt singulis supple pro saluatione eoz esse. Et subdit Porro illud quod est cōsentaneū id est pueniens cuiqz illud supple cōseruat in eā vnam quodqz sicut ea qz sunt inimica. i. contraria corrumpunt. Secūdo probat idem p aliud signū sumptum ex pseruatione naturalis proprietatis cuius modi est pmitas quā qlibet res naturalis nititur pseruare. vñ d^r Itaqz supple ista vero que duriora sunt vt lapides adherent tenacissime id est firmissime suis partibus 2 resistunt p suam duriciem ne facile dissoluāt. Que vero sunt liquentia. i. molliora sicut aer 2 aqua facili cedunt diuidentibus sed cito relabunt id ē re

deunt in ea a quibus sunt abscessa. sed ignis refugit oēm sectionem. ¶ Hora quod hoc vltimum qd dicit ignem fugere omnem sectionem dupliciter exponit. Primo sic. Aliquid secatur cum partes ab inuicem separantur. ita vt in nullo cōueniāt. vt maxime patet de igne qui est flamma. Alio modo exponitur sic. qd ignis refugit omnē sectionem. quia ppter vehementiam sue actionis corrumpit ipsum quod debet secare. 2 igniendo ipsum in sui naturā conuertit

¶ Sequitur prosa

r iij

Liber Tercius

¶ Hic phia ponit qd desiderium essendi non est appetitus volū-
tarius sed naturalis. Et
dicit Neqz nos tractavi-
mus nunc de moribz vo-
luntarijs anime cognos-
centis scilicet de natura
l'intentione. sicut natu-
rale est qd transigimus.
id est digerimus accep-
tas escas sine cogitatio-
ne. 2 qd in somno nescien-
tes ducimus spiritum.
id est respiramus. Nam
amor id est appetit^{us} ma-
nendi id est subsistendi
in animalibus non pro-
venit ex volūtatibz sup-
ple sicut tu estimas. qd
superius posuisti solum
in animalibus esse appe-
titum manendi. sed ve-
nit ex principijs nature
quia natura reperit tam
in animatis qm in inani-
maris. qd autem appeti-
tus manendi non sit. ex
voluntate probat dupli-
citer. Primo probat h
quia voluntas sepe am-
plectitur mores que tol-
lit esse individui. Unde
dicit voluntas sepe am-
plectitur mortem quas
natura formidat. i. ab-
horret cogentibus cau-
sis scilz extrinsecis sicut
patet de martyribus.
Secundo probat idem
ex hoc qd voluntas quā-
doqz cohibet operatio-
nem conservatiuam esse
specifici dicens. contra-
qz id est per contrariū illud opus gignendi quo solo durat diuturnitas
id est permanentia rerum mortalium (quod natura appetit) interdū co-
erces voluntas. sicut patet in continentibz adeo hec caritas. i. appetit^{us}
sui supple manendi non procedit ex animali motione sed ex naturali in-

¶ Neqz nunc nos de voluntarijs
anime cognoscentis moribus sed de
naturali intentione tractam^{us}. sicuti ē
qd acceptas escas sine cogitatiōe trāsi-
gimus qd in somno spiritus ducimus
nescientes. Nam ne in animalibus qd
dem manendi amor ex anime volun-
tatibus. verū ex nature principijs ve-
nit Nam sepe mortem cogentibz cau-
sis quā natura reformidat voluntas
amplectitur. Contra qz illud quo so-
lo mortalium rerum durat diuturni-
tas gignendi opus (quod natura sem-
per appetit) interdū coerces volūtas
Adeo hec sui caritas non ex anima-
li motione. sed ex naturali intentione
procedit. Dedit em̄ providentia crea-
tis a se rebz hanc vel maximam ma-
nendi cām vt quoad possunt natura-
liter manere desideret. Quare nihil
est qd vltio mō queas dubitare cunc-
ta que sūt appetere natūlr constantiaz
pmanendi deuitare perniciē B. Eō
fiteor inquā nūc me indubitato cerne-
re que dudū incerta videbant

rentione q
creatis a se
naturaliter
sis dubita
di 2 deuita
nunc me co
videbant
manentiā
lis. Nam
lus quod
turalis est
Appetit^{us}
ma est app
in conven
inclinatio
fm se est
qz tanqz
voluntas
p3 qd app
sed ex app
bus qbus

p. Quo
nere peti
em̄ subla
manebit
igit in qu
senti. p.
nimus
p. Lun
dem ita
qd desit
inquā ve
nihilum
luti verti
tabunt. a
nenti ad e

Prosa undecima

rentione quas deus indidit nature. Dedit em̄ providentia diuina rebus creatis a se hanc maximam causam manendi. vñ desiderent permanere naturaliter q̄ diu possunt. quare nihil est q̄ vñlo modo queas id est possis dubitare cuncta que sunt naturaliter apperere constanti ā permanēdi z deuitare perniciem. quod Boetius concedens dr. Confiteor: inquit nunc me cernere indubitato id est sine dubitatione que dudum incerta videbantur supple q̄ vegetabilia z inanimata naturaliter appetunt per manentiā ¶ Notandū q̄ duplex est appetitus. naturalis z animalis. Naturalis est q̄ consequitur formā naturalem. z q̄ prima perfectō illius quod habet formā naturalem est esse. ideo appetitus cuiuslibet rei naturalis est ad suum esse habendū si careat. vel ad conseruandū si habeat Appetitus animalis est qui consequitur formam apprehensam. z si forma est apprehensa p̄ sensus sic est appetitus sensitivus qui semp̄ tendit in conuenientia nature. si aut̄ est forma apprehensa p̄ intellectū tunc semp̄ inclinatio pueniens est appetitus rōnalis q̄ est voluntas. z q̄ illud quod fm̄ se est discōueniens nature. sicut est mors. illud homo apprehendit qñ q̄ tanq̄ pueniens. ppter aliud annexū scz ppter p̄miū eterne vite. ideo voluntas sepe amplectitur mortem quam natura reformidat. Ex quo p̄ q̄ appetitus essendi nō est primo z principalit̄ ex appetitu intellectiuo sed ex appetitu naturali. nam appetitus intellectiuus non inuenit̄ in om̄ibus q̄bus inuenitur appetitus naturalis

¶ P. Quod aut̄ inq̄t subsistere ac permanere perit. id vñum esse desiderat. hoc em̄ sublato nec esse q̄dem cuiq̄z permanebit. B. Vñ est inq̄z. P. Om̄ia igit̄ inquit vñū desiderant. B. Con/ sensi. P. Sed vñum idipm̄ monstrauimus esse. q̄d bonū. B. Ita q̄dem P. Cuncta igit̄ bonū petūt. Qd̄ qui dem ita describas licet ipm̄ bonū cē q̄d desideretur ab om̄ibus. B. Nihil inquit verius excogitari p̄t. Nā vñ ad nihilum cuncta referuntur. z vno veluti vertice destituta. sine rectore fluitabunt. aut si q̄dē q̄d vñiuersa festinent. id erit om̄iū summū bonorum

¶ Nec phia resumpta maiore pcludit intentionem dicēs Qd̄ aut̄ appetit subsistere z permanere illud desiderat esse vñū hoc em̄ supple vno sublato nō permanebit cuiq̄z rei suū esse Dicit Boetius. vñ est. Conclusit̄ phia. Om̄ia igit̄ vñū esse desiderant. Et Boetius p̄sentens dr. Consensi. Et tūc maiorem p̄ncipalis syllogismi resumit vt cōcludat diffinitionē boni dicēs. Sed nos monstrauim⁹ vñum esse idipm̄ quod bonum est Dicit Boetius. Ita q̄dem. Tunc phia cōcludit intentionem formulando diffinitionem boni dicēs. Igit̄ tunc ita bonū petunt quod

Tercius Liber

bonū licet. Licitum est ut ita describas Bonū est qđ desiderat ab omībus. **¶** Et dicit Boetius Nihil verius excogitari potest qđ ad nihilū cūcta referuntur destituta vno vertice. i. principio cuncta fluitabunt sine rectore. aut si qđ est ad qđ vniuersa festinant illud erit summū omī bonorū.

¶ Notandū qđ oē quod est. appetit p̄fici. vel in sua p̄fectione saluari. cū igit p̄fici et in p̄fectione saluari sit bonū oīa appetunt bonum.

¶ Notandū cū dicit oīa appetunt bonū. ibi non accipit bonū p̄cise pro bono morali. nec p̄cise pro bono naturali. sed pro bono cōiter accepto quod bonū cōiter acceptū est esse essentiale vel accētale pueniens rei ut perficiatur vel in sua p̄fectione saluetur.

¶ Hic p̄bia ex dicitur res ducit Boetius in cognitione cuiusdam qđ sup̄ se ignorare cōfessus ē. i. quis sit finis omī rerū. Et p̄mo p̄mendat dicit tū Boetij dicens. Quid ali ne nimius leroz. quia tu fixisti. i. attingisti notam id est cognitionē mente medie veritatis. i. perfecte veritatis q̄ est in medio. sed hoc patuit tibi quod dicebas te ignorare paulo ante supplem̄ p̄moli. vi. pro. Et querit Boetius. qđ inq̄supple est illud. Dicit p̄bia. qđ sit finis omī rerū.

¶ Et subdit Is est cū finis omī rerū qđ desiderat ab oīb. qđ qđ bonum esse collegimus. ut p̄ ex diffinitione boni. oī ut fateamur bonū esse finem omī rerū. **¶** Notandū qđ p̄ notā medie veritatis intelligit noticiam diuinā. sicut punctū est mediū circuli a quo oēs linee ducunt sic deus est mediū veritatis a quo oīs veritas p̄cedit. **¶** Notandū qđ oīa appetunt sui finē cū finis sit p̄fectio rei et res destituta suo fine frustratur. cū igit de rōe finis sit esse bonū. qđ auferentes finē auferūt naturā boni. ex q̄ metaphis. ideo finis omī rerū est bonum.

¶ Istud est vndecimū met̄ p̄ terciū qđ dicitur gli conicum ab inuicē rōe iā bīcū a pede p̄dominante. In quo metro p̄bia oī dicit qūo possumus cognoscere bonum et verē et peruenire in cognitionē rei. ex quo Boetius

¶ Et illa Primū inq̄to alumne lector. ipam cū medie veritatis notam mente fixisti. Sed in hoc patuit tibi quod ignorare paulo ante dicebas. **¶** Quid inquam. **¶** Quis esset inquit rerum omnium finis. Is est cū profecto quod desideratur ab omnibus. Quod quia bonum esse collegimus oportet rerum omnium finem bonum esse fateamur.

¶ Met̄ vndecimū libri terciū

visq̄s p̄fūda mēte. vestigat verē
Lupitq̄ nullis ille deuijs falli
In se reuoluat int̄mi lucem visus
Lōgosq̄ in orbē cogat iflectēs morē

Retrū undecimū

Aimq; doceat quicqd extra molitur
Suis retrusum possidere thesauris
Dudū qđ atra texit erroris nubes
Lucebit ipso pspicatus phebo

philus falsus est semodo
 scire qđ pus ignorabat
 Primo gōne moduz q
 possum? deuenire in co
 gnitionē veritatis. scđo
 assignat cām eius. ibi.
 Non omne Dicit pmo

Quicq; vestigat. i. inuestigare vult vey pfundamēte id est subtili z cu
 pit falli nullis deuijs. i. falsis opinionibz. q faciunt a vero deuiare. ille res
 uoluar in se id est exercitet intra se lucem id est speculatōez intimi visus
 id est rōnis z intellectus interioris z ipe cogat id est reducat lōgos mo
 tus. i. opationes aie. pcedentes ab aia. inflectentes eos motus in ozlēz.
 id est in circulum redeundo ad aiam. z qe quid aīm doceat molit. i. labo
 rat speculādo extra. i. circa res exteriores. ille doceat aīm retrusum. i. ad
 se puersum possidere suis thesaurz id est potentijz q sunt memoria z in
 tellectus. z tūc illud quod atra nubes id est obscuritas ignorācie dudū
 texit id est occultauit illud lucebit id est apparebit pspicatus id est cui
 dentius ipso phebo. q. d. qđ lōgo tpe fuit obscurum luciduz apparebit
 intellectui ¶ Notandū q qvult p hēcere verum dingat rōem z in
 tellectum ad ipsam rem extra z ad rerum ppietates: z si aliquid cogno
 scit ex his nō statim iudicat sed in se reuertatur deliberando an ita sit vel
 nō sit qz sepe videtur homini esse qđ nō est. z nō esse quod est. sine entm
 deliberatione nō est iudicandū quod nō est longa deliberatōe pbatuz iō
 de phia reuoluit in se lucem vltimi visus ¶ Hora q orbis est linea
 circūducta rediens ad idem. inflectere ergo longos motus in ozlem ē cū
 virtus anīme ab anima vsq; ad ipsaz rem diuertitur deliberando an ita
 sit vel non sit fm q cognouit

Nie phia assignat cām eius qđ dictum est sez quare possum? cos
Nō omē nāq; mēte depulit lumen
Obluiosam corpus inuchēs molem
Heret pfecto semen introsum veri
Quod excitat ventulare doctrina
Nā cur rogati spōte recta censetis
Ni merfus alto viueret fomes corde
Qui si platonis musa psonet rez
Qđ qsq; discit imemor recordat

gnosce verum dicens
 Nam corpus inuchēs
 id est inducens obliuios
 sam molem id est graui
 ratem qua homo fit ob
 liuiosus nō depulit om
 ne lumen id est cognitio
 nem veritatis mente id
 est de mente quia hab
 tus principioruz manet
 in mente. z subdit. Pro
 fecto id est pro certo ses
 men id est principū hes
 ri id est veritatis. heret
 id est manet introsum
 id est intrinsecus. in ani

ma quod excitatur ventilante id est exercente doctrina. Qui aut semen

Liber Tercius

Veri sit in aīa pbat̃ur p hoc q̃ puer ignarus recte rñderet ad interrogat̃
 ut vtz dualitas sit numerus par vel impar. vñ d̃r. Nā cur rogati. i. int̃
 rogati censens. i. iudicatis vel rñderis recta sponte. i. voluntarie. nisi for
 mes. i. radix veritatis merus. i. latēs viueret alto corde. i. p̃funda men
 te. Et subdit. q̃ si musa. i. sapia Platonis psonat vtz illud qđ q̃sqz dī
 cit recordat̃ immemor. i. oblitus. ¶ Hora q̃ Platonī imponitur q̃
 voluerit aīas oīa sciuisse anteq̃ p̃iungerent corporibz. sed adiungere cor
 poribz oīa tradidisse obliuioni. sed p̃ studiū z exercitiū sapiam recuperat̃
 se. ergo voluit q̃ scire non est aliud nisi quoddaz antiquoz reminisci ad
 quā intentionē videt̃ hic loqui p̃bia. sed nō est dicendū q̃ scire fiat p̃ res
 miniscētiā. sed scia de nouo acq̃ritur p̃ inuentionē vel doctrinā. verus
 est qđ intellex̃ n̄ naturaliter h̄z se in cognitionē principioz p̃ que virtus
 te intellectus agentis z p̃ doctrinā deuenit in cognitionē principioz
 Un̄ Leonien̄sis p̃mo posterioz d̃r. Non solum vox doctoris exerci
 sonans nec l̄a visa docet. sed hec duo mouent z excitant. verus aut̃ doc
 tor est q̃ mentē interius illuminat. veritate oīi d̃r. ¶ Hora q̃ sicut
 sanitas qñqz causatur a principio intrinseco. s. a corde. qñqz a principio
 interiori z exteriori puta a medico z corde. sed nunqz causat̃ a principio
 exteriori sine interiori. sic scia qñqz acq̃rit̃ a principio interiori puta ab in
 tellectu agente. sicut parz in h̄n̄tibus sciam p̃ inuentionem. qñqz acq̃rit̃
 tur a principio interiori z exteriori simul sicut a doctore z intellectu agē
 te. nunqz aut̃ acq̃ritur a principio exteriori sine interiori

¶ Ista est. xij. z vltia p̃
 sa h̄z tercij in q̃ p̃bia re
 ducit̃ Boetij in cogni
 tionē alterius cui⁹ igno
 rantia prius p̃fessus est
 scilz quibz gubernaculis
 mūdus regat̃. Primo
 facit hoc. scđo Boetius
 mouet qđ a questionēz
 p̃bie. Scđa ibi. Ludis
 ne me. P̃rio oīi d̃r p̃bia
 q̃ de⁹ oīa gubernat̃ sua
 bonitate. scđo oīi d̃r mo
 dum quo oīa gubernat̃
 ibi. Sed qđ dicam. ter
 cio ex his cōcludit̃ mas
 lū n̄h̄l esse. ibi. S̄z vis
 ne. p̃mo boetij assentit̃
 dictis Platonis in micro
 Et oīr p̃bia ip̃m posse
 reduci in cognitionē cu
 iusdā cui⁹ ignorantia z
 p̃fessus est. scđo p̃bia re
 ducit̃ ip̃m in tu cognitionē

¶ Prosa duodecima libri tercij.

¶ Um ego Platonī inqz vehemē
 ter assentior nā me hoz iā scđo
 smemoras. Primū q̃ memorā cor
 pea p̃tagiōe. dehinc cū microis mole
 p̃fessus amisi. P. Tum illa Si pora
 inquit p̃cessa respicias. ne illud quidē
 longius aberit q̃n recorderis (qđ te
 dudū nescire p̃fessus es) B. Quid in
 qz. P. Quibz ait illa gubernacul̃ mū
 dus regat̃. B. Demini inqz me in
 sciciam meā fuisse p̃fessum. Sed qđ
 asseras. licet iam p̃spicias. planius ra
 men ex te audire desidero

Prosa duodecima

Al? scda ibi. mūdū hūc. Prio dē tū p tūc ego boe. inq̃ vehemētē assens
rior. i. assentior Plarōi. nā me o phia hōz. s. q. de? sit finis oim rez. 7 sū
mū bonū scdo p̃memoras. i. recordari facis. primū q. amisi memoriā. i.
quod erat in memoria corporea cōtagione id est corporis grauedine de
hinc id est scdo commemoror bonū cū amisi memoriā. p̃sus mole id ē
pondere meroris. Tūc phia oīdit q. nō tū hōz recordabitur p̃ter dic
ta sed cuiusdam alterius qd̃ ignorare se dicebat dicens. Si illa p̃us cō
cessa respicias nō aberit longius. s. a mēoria tua quin facile recordateris
quod dudum cōfessus es te ignorare in p̃mo libro. Et querit Boetius
qd̃ inq̃. Dicit phia. q̃bus gubernaculis regatur mūdus. Et dē Boes
tius Demini inq̃ me fuisse p̃fessum in sciam id est ignorantiam meā
et licet iam prospiciam id est agnoscam tū desidero planius audire ex te
quid asseras id est qd̃ de hoc dicas ¶ Horandū q. Boetius dē se
scdo commemorarum p̃dicoz q. deus sit finis rerum 7 q. sit summum
bonum Primo postq̃ mole corporis oppressus est amisi memoriā eoz
rum 7 postea p̃ studium recordatus est. Secūdo quia merore 7 tristitia
affectus in ignorantiam eozum lapsus est. sic postea per instructionem
phia ad memoriā reduxit

P. Mūdū inq̃t hūc a deo regi paulo
nū mīme dubitādū putabas. B. Ne
nūc q̃des arbitror inq̃. nec vnq̃z dubi
tādū putabo Quibusq̃ in hoc rōnibz
accedā. breuiter exponā. Mūd⁹ hic
ex tā diuersis p̃trarijsq̃ p̃tibz in vnaz
formā mīme puenisset. nisi vnus esset
qui tā diuersa p̃iungeret. p̃iuncta vero
naturaz ipsa diuersitas inuicem dis
cors dissociaret atq̃ diuelleret. nisi v
nus eēt q̃ qd̃ nexuit. p̃tineret. Nō taz
p̃o cert⁹ nature ordo p̃cederz. nec taz
dispositos motus. locis t̃pibz. efficiē
tia. spacijs. q̃litatibus. explicaret. nisi
vnus eēt q̃ has mutationum varia
tates manēs ip̃e disponderet. hoc quic
qd̃ est q̃ p̃dita manēt atq̃ agitant. v
sitato cunctis vocabulo deū nomino

¶ Nec phia vult oī
dere int̃erum. Et p̃mo
anmonet Boetium de
quodam prius concess
so Et Boetius illud fa
tetur 7 ratione p̃firmat
secundo philosophia oī
dit quibus gubernacu
lis regat mūd⁹. ibi Tūc
illa inquit. Primo dis
cit. ¶ Boetius paulos
ante in primo libro pu
tabas minime dubitan
dum hunc mundum re
gi a deo. Dicit Boetius
us. Mīme arbitror du
bitandum nec vnquam
dubitabo et ergo breui
ter exponam quibus ra
tionibus accedaz ad h
probandum. Et innuit
Boetius rationes suas
dicens. Hic mūdus mī
nime cōuenisset in vnaz
formā ex tā diuersis et cō
trarijs p̃tibz nisi esset
vnus q̃ tam diuersa cōs

Tercius Liber

tungeret. s. qui est deus. et ipsa diuersitas naturarū huius mundi discors sui-
cem dissociaret atq; diuelleret pūcta nisi esset q̄ contineret. i. conserua-
ret quod nexuit. i. pūxit. quod sc̄ est deus. ordo vero nature tam cer-
tus nō pcederet nec explicaret tā dispositos motus. i. ordinaros mor-
locis t̄pibus. efficiētia. spacijs. q̄litatebus. nisi esset vnus qui idem ma-
nens immobiliter disponderet has varietatū mutacōes. q̄cquid āt̄ h̄ est
q̄ cōdita. i. creata manent et agitant. i. mouent illud v̄sitaro cūctis voca-
bulo nomio deū ¶ **N**otandū q̄ Boetius innuit tres rōnes q̄ mū-
dus regat a deo. Prima sumit̄ ex diuersit̄ reꝝ pūctōe q̄ talis est. Di-
uersa et p̄traria nō vniunt̄ inuicē p se. cū igit̄ mūdus vnitus sit ex p̄tibꝝ
p̄trarijs vt ex elementis. or̄ vt aliquid sit vnīs eas et hoc est deus. ergo
mundus regit̄ a deo. Nanc rōem tangit̄ ibi. Vñdus hic. Sc̄da rō sus-
mitur ex p̄trarior̄ simul pūctōꝝ p̄seruatione que talis est. Diuersa et
cōtraria ex p̄prietate sue nature dissociant̄ ab inuicem nisi ab aliquo con-
seruent̄. sed partes mundi sunt diuersę et p̄traria. q̄. rē. hanc rōem t̄gic
ibi. Coniūcta vero Tercia rō sumit̄ ex ordinata motuꝝ dūpōne que ta-
lis est. Nihil cōtitudinaliter et regulariter mouet̄ fm dūpōem loci tem-
poris. efficiētie. spacijs. et q̄litate nisi sit vnus rectificans et regulans sed
inotus eor̄ qui fiunt in mūdo fiunt regulariter fm p̄dicta quinq; q̄ ne-
cesse est ponere rectificantē et regulantē q̄ est deus. q̄ mundus regitur a
deo. Hāc rōem tangit̄ ibi. Nō tā vero certus ¶ **N**otandū q̄ re-
gulares motus fiunt in mūdo locis q̄rū ad p̄ximationē et elongationē
solis in obliquo circulo. fiunt etiā t̄pibus q̄rū ad variationē diei et no-
ctis. fiunt efficiētia. q̄ luna efficit̄ augmentationē et diminutionē humi-
dōꝝ fm sui crescentiā et decrescētiā et efficit̄ fluxū et refluxū maris. fiunt
etiā ordinati mor̄ spacijs. q̄ luna et alię planete maiori et minori spacio
q̄nq; distant a sole et ab inuicem. etiam fiunt qualitatebus. quia in estate
causatur calor in hyeme frigus.

¶ **H**ic phia supposito
q̄ mūdus regat̄ a deo. p-
bat q̄ regatur ab ip̄o p
suā bonitatē. Et d̄r
Boet̄ cum hec ita senti-
tias q̄ mundus regat̄ a
deo puto mihi p̄stare p-
uā operā. i. puū labores
vt tu p̄pos. i. potens fe-
licitatis sospes. i. san⁹ re-
uīsas patriam. i. cognos-
cas beatitudinē. Tūc p-
bat q̄ de⁹ regat̄ mūdū
sua bonitate dices. metu-
camur que p̄posuimus.
nonne numerauim⁹ sus-
p̄ra in nona p̄sa in teas

¶ **T**um illa. Cū hec inquit ita senti-
as. puam mihi restare operā puto. vt
felicitatis p̄pos patriā sospes reuīsas
sed q̄ p̄posuim⁹ intueamur. Nōne in
beatitudine sufficiētiā numerauim⁹
deūq; beatitudinē ip̄am esse p̄sensimus
B. Ita q̄dem. P. Et ad mūdū igit̄
inq̄t regendū nullis extrinsecis admi-
niculis idigebit. alioq̄n si q̄ egeat ple-
nā sufficiētiā nō hēbit. B. Id inq; ita
ē necariū. P. Per se igit̄ solū cūcta di-

Sponit. 2
Atqui b
sui est. 2
mū igitur
feregit o
sum? Et
bema cul
stabilis a
Uebem
loante d
prospici
vt arbitro
vera oculi

cuncta dispo
deus est vel
seruatur stab
tior et illud r
phia Eredo
us deductio
tur due rōnes
omnia et calit
tudo. ergo in
gubernaculo
sua bonita
feregit omni
omnia vt pa

Sed qd d
p̄. B. Qu
omnia boni
recedat ad
num natura

Prosa duodecima

Sponit. B. Negari inq; nō potest. P. Atqui deus ipm bonū esse monstra-
tū est. B. Demini inq; P. Per bo-
nū igitur cūcta disponit. Siquidez p
se regit omnia. quem bonum ēē pseu-
sum? Et hic est veluti clauus atq; gu-
bernaculum. quomūdāna machina
stabilis atq; incorrupta senatur. B.
Vehementē assentior inq; z id te pau-
loante dicturam tenui licet suspitione
prospexi. P. Credo inquit Jam em̃
vt arbitror vigilantius ad cernenda
vera oculos deducis.

cuncta disponit. siquidē p se regit oīa quē p̃sentimus esse bonum. z hic
deus est veluti quidā clauus atq; gubernaculum quomachina mundi
senatur stabilis z incorrupta. Dicit boetius. vehementer. i. valde assen-
tior z illud te dicturam pauloante prospexi. licet tenui suspitione. Dicit
phia Credo inquit q̃ hec. puidisti. iam em̃ vt arbitror vigilantius q̃ prius
us deducis oculos ad vera cernenda. ¶ Notandū q̃ ex lra accipiū-
tur due rōnes ad pbandum intentum. Primo pbat q̃ deus per se regit
omnia. z taliter In beatitudine est summa sufficientia sed deus est beati-
tudo. ergo in deo est summa sufficientia. tale autē non indiget extrinsecis
gubernaculis. q̃ per se deus regit omnia. Secūda rō probat q̃ deus per
suam bonitatem que non distinguitur a deo regit omnia. sicut deus per
se regit omnia vt visum est. sed deus est ipsum bonum. ergo bonū regit
omnia vt patet de se. quia sua bonitate z clementia.

Sed qd̃ dicā nō minus ad p̃tendū
ptz. B. Quid inq; P. Cū deus inquit
omnia bonitatis clauo gubernare in-
re creda te ad q̃ oīa sicuti docui ad bo-
num naturali intētiōne festinēt. Num

ritudine esse sufficientiā
z p̃cellimus deū ēē ip̃az
beatitudine. Dr Boetius
Ira est inq;. Ex hoc cō-
cludit phia deū nullo in-
digere ad regendū mūn-
dum. Dicit q̃ ad mūn-
dum regendū deus nul-
lis extrinsecis adminis-
tratis idigebit. alioquin
si ita esset q̃ aliquo eges-
set non haberet plenam
sufficientiā. Et dr Bo-
etius. Illud inq; est nes-
cessariū Ideo concludit
phia Deus cūcta dispo-
nit. i. regit p se solū. Vi-
cit Boetius Negari ne-
quit. sed deus monstra-
tus est esse ipm bonum.
Demini inq; dr Boetius
tū ē per bonum deus

¶ Ne p̃ponit q̃ quē mo-
dū deus oīa gubernat.
z p̃ oīa q̃ oīa gubernat
suauiter. qz omnia sibi
obediunt. secundo q̃ gu-
bernat omnia fortiter qz
nihil sibi resistere potest
secūda ibi. Quod si co-
net. Primo dr. Illud qd̃
dicam nō minus ptz ad

Liber Tercius

contuendū. i. ad deside/
randū Et dicit Boetius
Quid inq̃ Et dicit phia
Cū deus iure credatur
oīa gubernare clauo bo
nitatis sue. z oīa festinē
naturali intentōe ad bo
nū sicuti docui prius in
prosa decima. non p̃t. du
bitari quin voluntarie
regantur. i. sponte z con
uertant se ad nutum dis
ponentis tanq̃ pueniē/
tia. i. obedientia z p̃tem
perata. i. cooprata suo
rectori. Dicit Boetius Ita inq̃ necesse est qz non videret bonū esse regū
men dei si foret iugū detrectantiū. i. recusantiū. sicut bos lasciuens recu
sar iugū. et si non esset salus obreptantiū. i. obedientiū. q̃ dicit phia. Nihil ē
qđ naturam seruans conet. i. laborer p̃trahere deo. dicit Boetius Nihil inq̃
¶ Nota q̃ cū gubernare nihil aliud sit nisi in finē ordinare. nec aliud ē
deū p̃ bonitatem gubernare q̃ p̃ bonitatem in finē dirigere. z cū oīa na
turaliter tendant ad bonū tanq̃ in finem. manifestū est q̃ omnia sponte
in finem diriguntur. z ita naturaliter oīa sponte obediunt gubernanti. z
p̃ p̃ns deus regit oīa suauiter ¶ Nota q̃ voluntariū p̃m p̃fectam
sui rōnem tū inuenit in habentibus voluntatem. sed extendendo volū
tariū ad oīem appetitum non coactū sic potest reperiri in oībus. z sic ac
cipitur hic ¶ Nota q̃ nihil seruans naturā repugnat deo. licet eū
peccator videatur deo repugnare ipse nō sernat naturam. quia peccatus
diminuit z deprauat naturam Etiam Boetius loquitur hic de appeti
tu nature. vt patet ex superioribus
¶ Hic phia ostendit q̃ de
us regit oīa fortiter. qz
nihil ē qđ possit sibi re
sistere. scđo p̃firmat hoc
p̃ quandā fabulam. ibi
Accepisti. primo dicit Si
quis conet resistere deo
nunquid aliquid p̃ficiet
aduersus eum quē p̃ces
simus esse potentissimū
iure beatitudinis id est
ex eo q̃ ē beatitudo Vi
cit Boetius. prius nī
hil supple potest resistē
re igitur dicit philosoph
phia. non est aliquid qđ

dubitari potest quin voluntarie regā
tur seqz ad disponētis nutū veluti cō
uenientia p̃temporataqz rectori spon
te conuertant B. Ita inq̃ necesse est
nec beatum regimen esse videretur. si
quidem detrectantiū iugū foret. nō
obtempantiū salus: P. Nihil est igit
quod naturam seruans deo cōtrarie
conetur: B. Nihil inq̃

¶ Nota q̃ cū gubernare nihil aliud sit nisi in finē ordinare. nec aliud ē
deū p̃ bonitatem gubernare q̃ p̃ bonitatem in finē dirigere. z cū oīa na
turaliter tendant ad bonū tanq̃ in finem. manifestū est q̃ omnia sponte
in finem diriguntur. z ita naturaliter oīa sponte obediunt gubernanti. z
p̃ p̃ns deus regit oīa suauiter ¶ Nota q̃ voluntariū p̃m p̃fectam
sui rōnem tū inuenit in habentibus voluntatem. sed extendendo volū
tariū ad oīem appetitum non coactū sic potest reperiri in oībus. z sic ac
cipitur hic ¶ Nota q̃ nihil seruans naturā repugnat deo. licet eū
peccator videatur deo repugnare ipse nō sernat naturam. quia peccatus
diminuit z deprauat naturam Etiam Boetius loquitur hic de appeti
tu nature. vt patet ex superioribus

P. Ex si conet ait Num tandē p̃fici
et quicqz aduersus euz. quē iure bñu
dinis potentissimū esse concessimus
B. Proxus iqz nihil valeret. P. Nō
est igit aliquid quod summo huic bo
no vel velit ṽl possit obsistere. B. Nō
inq̃ arbitror. P. Est igitur summū in
quit bonū qđ regit cūcta fortiter sua
uiterqz disponit. B. Tm nego. q̃ in

Prosa duodecima

quam me nō mō ea que p̄clusa ē sum
ma rōnum. verū multo magis hec ip
sa quibz vteris verba delectant. vt tā
dem aliquādo stulticiam magna lace
rantem sui pudeat. P. Accepisti inq̄t
infabulis lacerantes celum gigantes
sed illos quoq; vti cōdignum fuit be/
nigna fortitudo disposuit

huic sūmo bono vel res
lit vel possit resistere d̄t
Boetius Non arbitror
ideo d̄t p̄bia. Sūmum
bonū est qđ regit cūcta
fortiter suauiterq; dis/
ponit Dicit boetius q̄
i. q̄rum me ea summa
rōnū que mō p̄clusa est
nō mō. i. nō tantūmodo
me delectat. verū p̄sed
ipsa qđ vteris p̄bia mul
to magis delectant me.
ita vt stulticiā i. me stul

tum lacerantem. i. mala reprehendentem magna que tangūt diuinā gus
bernationē pudeat sui. Tūc p̄firmat p̄ fabulam q̄ nihil potest resistere
deo que talis est Gigantes volētes expellere deos de celo posuerūt mō
tem super montem vt ascenderent. qđ videns Iupiter ipsos fulmine de
iecit z mōribz depressit. z hec in. ij. metamorphoseos. vñ d̄t o Boetii ac
cepisti. i. didicisti in fabulis gigantes lacerantes. i. lacerare volentes celū
sed fortitudo benigna. i. de illos disposuit. i. deposuit vti p̄dignū fuit

¶ Nota p̄bia hic alludit p̄bis sacre scripture que dicit Attingit
q̄ a fine vsq; ad finem fortiter z disponit oīa suauiter. ideo d̄t Boetius
se non t̄m delectatari in istis rationibus quantum in suis verbis.

Sed via ne rationes ipsas inuicem
collidamus. forsitan ex huiusmodi cō
flictatione pulchra quedam veritatis
scintilla dissiliet. B. Tuo inq̄ arbitra
ri. P. Deum inquit esse omnium po
tentem nemo dubitauerit. B. Qui q̄
dem inq̄ mente p̄sistat. nullus proz/
sus ambigat. P. Qui vero est inquit
oīm potens nihil est qđ ille non possit
B. Nihil inquam

¶ Nec philosophia cō
cludit ex dictis q̄ malū
nihil sit. Et primo pes
tit assensum Boetij dī
cens. vis ne ipsas ratios
nes id est propositiones
ratione probatas. inui
cem collidamus id est
componamus. forsitan
ex conflictatione huius
dissiliet id est procedet.
quedam pulchra scintil
la veritatis. Et dicit
Boetius fiat inq̄ tuo
arbitratu. id est tua vo
luntate. Tunc ponit p̄
positionē manifestam
dicens. Nemo dubita
uerit deum esse omni po
tentem. Dicit Boet

Liber tercius

Nullus propterea
bigat q̄ mente p̄sistat. i.
qui sane mentis est. Tūc
assumit aliam p̄p̄tem di
cens. Qui vero est oīpo
tens nihil est q̄d ille non
possit. Dicit Boetius. nihil inq̄. Tunc ponit aliam p̄p̄tem Deus num
potest facere malum Dicit Boetius. Minime Inq̄. p̄. Malum
igit̄ nihil est inquit cū id facere ille nō
possit qui nihil non potest.

P. Num igitur deus facere malum
potest. B. Minime inq̄. p̄. Malum
igit̄ nihil est inquit cū id facere ille nō
possit qui nihil non potest.

Deus num
potest facere malum Dicit Boetius. Minime Inq̄. p̄. Malum
igit̄ nihil est inquit cū id facere ille nō
possit qui nihil non potest.

P. Num igitur deus facere malum
potest. B. Minime inq̄. p̄. Malum
igit̄ nihil est inquit cū id facere ille nō
possit qui nihil non potest.

Nōc Boetius mouet
q̄stionē p̄hie. sc̄o p̄hia
soluit. ibi Tū illa. Dicit
mo boetius admirās de
p̄nexionē et cōuolutionē
rationū q̄b̄ p̄hia v̄sa est
querit vtrū ista p̄nexio
rōnum sit ex delusione
p̄hie vel pueniat ex na
tura rei. et breuiter illas
rōnes recolligit et d̄c̄
p̄hia ludis. i. deludis ne
me texens. i. formans la
borintū. i. laborem diffi
cilem rōib̄. faciendo rōes
circulares. quo sc̄z labo
rinto egrediaris ea pre
qua introeas. et egredia
re eo loco quo introieris
tu p̄plicas quendā or̄
bem admirabilem diuine

B. Ludis ne inq̄z me. inextricabiles
laborintū rōibus texens. Quenunc
quidem qua egrediaris introeas. nūc
p̄o quo introieris egrediare. an mira
bilem quendā diuine simplicitatis orbē
p̄plicas. Etenim paulo ante beatitudi
ne incipiens. eam summū bonū esse
dicebas. quā in summo deo sitas loq̄
bare. Ipsum q̄z deū summū et bonū
plenāq̄ beatitudinēz differebas. Ex
quo neminem beatum fore nisi qui pa
riter deū eēt. quasi munusculū dabas.

Rum
beat
tiam
diceb
pete
tatis
gere
pare
atq̄
sed
finis
plic
et bea
diceb
id est
bonica
turam
id est
mellit
altero
labori
re et p
nibus
ration
v̄sa el
sio rel
posse
dne
alia
sed or

Retrum duodecimū

Rursus ipsam boni formam dei ac beatitudinis loquebaris esse substantiam. ipsumque vnum id ipsum esse bonum dicebas quod ab omni rerum natura peteretur. ¶ Deum quoque bonitatis gubernaculis vniuersitatem regere disputabas. volentiaque cuncta parere. nec ullam mali esse naturam. atque hec nullis extrinsecus sumptis. sed altero ex altero fidem trahente insitis domesticisque probationibus explicabas

et beatitudinis. et dicebas ipsum vnum esse id ipsum quod bonum. et illud bonum dicebas esse quod appeteretur a natura omnium rerum. et tu disputabas id est disputando probabas deum regere vniuersitatem gubernaculis bonitatis. et cuncta volentia parere id est obedire deo. nec ullam esse naturam mali. et hec omnia explicabas nullis rationibus sumptis extrinsecus id est non accipiendo principia extrinseca sed insitis id est intrinsecis et domesticis id est propriis et puenientibus probationibus rei de qua agebas. altero assumpto trahente fidem. i. certitudinem ex altero. ¶ Nota laborintus dicebatur domus dedali quam cum aliquis intendebat intrare exiuit. et exeundo intrauit et persuevit depingi circularibus protractionibus. et transsumitur hic ad designandum circulationes et revolutiones rationum. ¶ Nota quod circumuolutio et pnerio rationum quibus philosophia vsa est. non est sic circularis. quod vna et eadem ppositio sit principium et conclusio respectu eiusdem. quod sic non ptingit demonstrare circulo vt ppter pmo psteriorum. sed dicitur pnerio circularis: quod rationes ex inuicem dependent ita quod ppositio conclusa in vna sit principium alterius conclusionis in alia. nec propter istas diuersas conclusiones est aliqua diuersitas in deo sed omnia sunt idem simpliciter.

P. Tū illa Diuine inquit ludim?
reque oim maximā dei munere quē dudū deprecabamur exegim? Ea ē cū

simplicitatis. i. satis mirabilem circularione rationis in diuina simplicitate. Tunc breuiter recoligit rationes dicens tu paulo ante incipiens a beatitudine dicebas eā esse summum bonum. quam beatitudinem tu loquebaris esse sitam in summo deo. et dillerebas deum esse summum bonum et plenam beatitudinem. ex quo dabas. id est inferebas quasi munusculum id est correlatiuū nemines esse beatum nisi si esset deus Rursum tu loquebaris formam boni esse substantiam dei

¶ Hic philosophia rīdet Boetio ad qstionē et dicitur Diuine ludimus scilicet nos exegimus id est psecimus munere dei quē dudum deprecabamur re maximam oim rerum. ea cū

Liber tercius

Ita talis forma. i. dispositio diuine substantie vt neq; in extrema. i. in exteriora dilabatur. i. cadat nec suscipiat aliquid extrinsecū in se. Quod probat auctoritate pmenidis quā primo ponit in greco. deinde sensus eius subiūgit in latino dicēs Sed sicuti permanentes aut de easz substantia diuina q; diuina substantia rex orbem mobile rotat id ē mutat circulatione generationis et corruptionis. et mutando res ipsa non mutatur. sed se immobile pseruat. Quod hoc si nos agitauimus. i.

cognouimus rōnes nō extra. i. non ab extrinseco petitas. i. sumptas. sed collocatas intra rei ambitū quā rem tractabamus. nihil est q; de hoc admireris. cum. i. ex quo tu didiceris Platone sanciente. i. pfirmante. sermones oportere esse cognatos. i. ppios puenientes rebus de quibus supple rebus loquimur. **N**ota q; sermones accipiendi sunt fm materiā subiectā. q; certitudo nō est simpliciter querenda rōnibus ex primo ethicorum. vbi dicit q; disciplinati est tantū inquirere certitudinem fm vnum quodq; genus quārum natura respicitur. Quā igitur deus sic regat omnia preter hoc q; pmissetur cum eis. ex libro de causis sermones de diuina substantia accipiendi sunt fm intranea diuine substantie et nō fm extranea cum non commisceatur cum eis.

Istud est duodecimū metrum et vltimū huius tercij qd dicitur glionicū ab isuentore. chonambicū a pede pcedente Primo enim ponit spondeus dicendo felix. secundo chonambus dicendo qui potuit. tercio pithikus vel trocheus. In q; metro postq; phia ostendit que sit ha beatitudo et vbi sit sita hortatur nūc ad psequendum contemplatione illius beatitudinis. Et primo ponit illū esse felicem qui relictis terrenis vacat diuine contemplationi. Secundo ostendit quid huius contemplatione impediat. Tercio illud impedimentum vitare

diuine forma substantie vt neq; in extrema dilabatur. nec in se externū aliqd ipsa suscipiat. Sed sicut de ea Permenides ait oēm tu circulo adducis spōte multitudinem. Rex orbem mobile rotat. dū se immobile ipsa pseruat. Quod si rōnes quoq; nō extra petitas sed intra rei quā tractabamus ambitū collocatas agitauimus. nihil est qd admirare cum Platone sanciente didiceris cognatos de quibus loquimur rebus oportere esse sermones

¶ Metrum duodecimū libri tercij

Felix qui potuit boni

Fontem visere lucidum

Felix qui potuit grauis

Terre soluere vincula

Docter. lect.
supple est
qui est for
uis terre.
¶ H
lectacione
anima qu
rorem (pa
nō h; poss
porales m

¶ Quo
Uates
Postq;
Siluas
Amnes
Iunctas
Seuis
Nec vis
Jam car
Lum fl
feruor
Nec qui
Dulces
Immit
Infema
Illic bla
Lordis
Quicquid
Datis

Retrum duodecimum

docet. scda ibi. Quondā. tertia ibi. Vos hec fabula. Primo de Felix
supple est qui potuit visere. i. desideratē videre lucidū fontē. boni. i. deū
qui est fons ois boni. z felix est qui potuit soluere vincula. i. affectōes gra
uis terre. i. terrenorum que sua grauitate trahūt hominem deorsum

¶ Notandū qd felix est qui specularur fontē boni z qui premittit de
lectationes terrenas. An in li. de pmo z morte. Presto. scribit. bē est
anima que non est infecta prauis opibz huius mūdi z intellexit suū crea
torem ipa est que reueret in locū suū in delicijs magnis. ve aut anime q
nō hz posse redeundi ad patriā suā. turpia em opera z delectationes cor
porales impediunt. ascensum eius sursum

notandū qd felix

¶ Quondā funera pinguis
Vates thraicius gemens
Postq̄ scilicet modis
Siluas currere mobiles
Amnes stare coegerat
Iungitq̄ intrepidum latus
Seuis cerna leonibz
Nec visum timuit lepus
Jam cantu placidum canem
Lum flagrantior intima
Fervor pectoris vteret
Nec qui cuncta subegerant
Dulcerent dominū modū
Immites superos querens.
Infernas adiit domos
Illic blanda sonantibus
Loris carmina temperans
Quicquid precipuis dec
Datis fontibus hauerat

¶ Nō ostēdit quid im
pediat p̄mptionē dui
torum. qz affectus terreo
rum. qd declarat per quan
dam fabulaz que talis est.
Ophēus filius Caliope
fuit curbarista qui tāta dul
cedine cythare sonabat q
nō tm homines sed etia
bruta allexit. z in tantum
ea demulsi q̄ impetus su
os naturales dimittebant
siluas currere flumina stas
re fecit hic habuit vxorem
dictam Euridicen quam
cū pastor aristus adamas
re veller ipsa fugiens per
prata calcato quodam ser
pente interijt z ad inferos
descēdit quam Ophēus
volens ab inferis reducere
deos supernos sua cithara
placare cepit. sed cum non
proficeret ad infernum des
cendit z in tantum deos in
females delinuit q̄ p̄cessa
est ei vxor tali conditione
anteq̄ exiret infernum nō
flecteret retro aspectū vxo
rem respiciēdo. cū aut iam
prope exiisset Ophēus
amore allectus retrosperit
z sic vxorem perdidit. Cir
ca istam fabulā sic p̄cedit.
Primo ostēdit quomodo
Ophēus ad inferos descēdit

Liber Tercius

dens pro vxore rogauit
Seco quō monstra in
feralia placauit. Ter/
cio ostendit quō vxor ei
cessa fuit z eam pdidit
Seco ibi. Stuper. ter/
cia ibi. Tandem. Dicit
pmo Vates tharicius
i. Orpheus de thracia
prouincia oriundus. di/
ctus vates. i. sapiens a multis. ille quondā gemens. i. deplozans funera

Quod luctus dabat impotens

Quod luctum geminans amor

Deficiet. trenara commouens

Et dulci veniam prece

Umbiarum dominos rogat

i. morte z iugis. postq̄ cogeret amnes. i. fluuios stare. siluas currere mo
biles post ipm̄ flebilibus modis. i. modulationibz cythare quas flendo
formauit. z postq̄ cerua iunxit intrepidū latus seuis leonibz. qz cerua cū
leonibus incedebat sequēdo modulationē orphei. nec lepus timuit canē
vīsum tam placidum canem. cantu. i. sono cythare. qz lepus z canis sil
sequebant ipm̄. Cū autē feruor. i. amor flagrantior. i. ardentior videret in/
tima. i. interiora pectoris Orphei. z cū modis. i. modulationes q̄ cuncta
subegerant. i. subdiderant non mulcerent. i. non placarent dñm. s. Jovez
ipse querens superos. i. deos immites qz placari nō poterant. adijt do/
mos infernales illic tēperans blanda carmina sonantibz cordis ipse des/
flet. i. flebiliter decantat in cythara quicquid hauerat ex p̄cipuis fontibz
matris. s. dec caliope z ipse desset qd luctus impotens qui facit hoīem im/
potētem sibi dabat. i. cessit z desset illud qd dabat sibi amor geminās
luctum. p̄mouens trenara. i. inferna z rogat dños vimbraz. i. infernales
dulci prece veniam. i. relaxationem sue vxoris ¶ Nota fm̄ Aristot/
elem. ij. metaphis. z cōmentatorem. ij. celi z mūdi. Non oēs accipiūt
veritatē p̄ eundē modū tum ppter diuersam p̄suetudinē. tū ppter diuers/
fam naturam. tum ppter paucitatem instructionis in logica. Unde
quidā recipiūt veritatem p̄ modū demonstrationis. qdā p̄ modū auto/
ritatū. quidā p̄ modū fabularū ¶ Uē g̃ phia talibz satisfaciāt aliqui demō/
strationibz. aliqui auctoritatibus vritur. aliqui fabulas interserit sicut in
p̄posito ¶ Notandū q̄ Orpheus dicit vates qz carmina p̄posuit. dicit
autē vates a vi mētis vel a video ¶ Notandū q̄ trenara dicunt q̄si
lamentabilia a trenus treni. qd est lamentatio Et trenarus in singulari
est nomen cuiusdam montis in quo dicitur eē via ad infernū In plurali trena/
ra sicut loca infernales. sicut de Neugutio Cōiter autē inuenit hoc nomē
scriptum sine r. in p̄ma syllaba apud stolidos. z dicit trenara vel trenarus sū/
eue quidā viciose scribūt in doctrinali. Trenarus infernus Nā Neugui/
tio scribit tñ per r. vt trenarus z trenara. Cū forsan ex vicio scriptorū
et idiotarū qñq̄ subtrahitur. nec retinet e. sed a. in secunda syllaba

Orpheus

¶ Nicon dicit quō Or/
pheus monstra inferni
placauit dicēs Iamitor i/
ferni qui dicit cerberus

Stuper tergeminus nouo

Laptus carmine ianitor

Quel
Ulric
Jam
Nō ip
Uelox
Et lon
Spn
Uul
Nō tr
est. D
est ver
une lach
no. z p
aut Jun
sunt cent
rota stert
deijc ca
gie rem
pium fili
citur aū
os z tñ d
eo. Iste
tus. i. cō/
dit rem
latona m
iecur vul
eius. vñ
non trap

Tande
Umb
Donam
Empē
Seolep
Redum

Retrum duodecimū

Que fontes agitat metu

Ultrices scelerum dee

Jam meste lachrymis madet

Non ixonium caput

Uelox precipitat rota

Et longa siti peditus

Spirat flumina tatalus

Vultur dum satur est modis

Non trahit cycji iecur

ait. De id est furie tres ultrices scelex id est peccatorum q̄ dee agitant. id est vexat fontes. i. peccatores metu. i. timore iste iam meste madet. i. fluxunt lachrymis ¶ Tunc tangit remissionē pene quorūdam in inferno. 2 pmo ixonis. Ubi sciendū q̄ ixon voluit concūtere cū lunone. cui aut Juno interponeret nutem. ixon. ptecit semen in nutem ex quo nati sunt centauri. ipse aut adiudicatus inferno cōtinue voluitur in rota que rota stent orptheo modulante Unde dicit Uelox rota non precipitat. i. non deicit caput ixonium. i. ixonis supple orptheo canente ¶ Tunc tangit remissionē pene Tantal. Ubi sciendū q̄ Tantal⁹ dicit lacerasse proprium filium dans eum dijs ad comedendū pro quo dānatus fuit. Dicitur aut in inferno habere aquā vsq̄ ad mērum 2 poma pendētia ante os 2 tñ deficere siti 2 fame. cū em vult sumere aquā vel pomū fugiūt ab eo. Iste tatalus spreuit flumina Orptheo canēte. vñ dicit Tantalus peditus. i. cōsumptus longa id est magna siti spirat flumina ¶ Tūc oñ dicit remissionē pene Cycji. Vñ sciendū q̄ Cycjius voluit pcutere cum latona matre apollinis quē Apollo interfecit 2 in infernū relegauit cui⁹ iecur vultur deuorat. Orptheo aut canente vultur cessauit laniare iecur eius. vnde dicit Dum vultur est satur modis. i. modulationibus orphei. non trahit id est non laniat iecur Cycji.

Tandem vincimur. arbiter

Umbraz miserans ait

Donamus comitem viro

Emptā carmine piugem

Sedex dona coarceat

Nedum tartara liquerit

quasi vorator carnum
ille tergeminus id est hñs
tria capite canina cap
tus fuit nouo carmine.
id est melodia pus inau
dita. 2 super. i. admirat
tur. Tunc oñt q̄o alia
mōstra placauerit dicēs
q̄ tres furie infernales
Theliphone Alecto
Degea que sunt vlti
ces scelex inferētes mes
tum peccatoribz ille lani
erantabantur ppter dult
cedinē cithare. vnde dicit

Et tangit remissionē pene

¶ Nicōndit q̄o or
ptheo vxor sua pcessa fuit
it 2 q̄o eā pdidit dicēs
Tandem arbiter. i. iudex
vmbraz iste miserans. i. mīam habēs ait
nos vincimur donam⁹
id est restitimus viro
scz Orptheo comitē piugē
emptā. i. ppam car
mine suo. s. lex. i. conditio

Libe

Tercius

coerceat ista dona ne fas
sit sibi deducendi vroz
flectere lumina. i. oculos
respiciedo vroz dū liq/
rit. i. reliquerit tartara.

Et tūc exclamar dicēs
Quis dat. i. imponit le/
gem amātibz. q. d. amor
non debet coercere lege

qz amor maior lex est sibi
bi id est amor maior est lege.

¶ Notandū q apud inferos arbiter. id est iudex vmbraz dicit adas/
mantus qui cogit animas ad faciendum peccata commissa z vnicuiqz
fm merita sua penam distribuit. Iste adamātus dixit. donemus viro
coniugem ¶ Notandū q amor nō potest lege coerceri. nā ex incen/
so amore homo sepius transgreditur legē. z amor fortior est ad aliquid
implendū qz lex ad coercendum. ideo dicit. Quis legē dat amanti bus
maior lex est sibi. q. d. propter quid lex datur amanti bus cum per se duz
ra lex sit amare.

¶ Nec phia applican/
do fabulaz ad ppositum
hortat nos vitare impe/
dimentū ptemplationis
summi boni z dr. ¶ Ho/
mines quicunqz quirit/
vultis ducere mentem.
id est contemplationem
in superz diem. i. in sup/
nam claritatē. hec fabu/
la itaz dicta respicit vos
qz ad vestra informatō
nē inducta. Nam qz v/
ctus affectu terrenoz
flecterit lumina. i. oculos rōnis z intellectus. in tartareuz specus. i. in ter/
rena que ducunt ad terrenā profunditatē. Quicqd precipuū. i. bonum
trahit laborando. illud perdit dū videt inferos. i. dū intendit terrenis z
cpalibus que sunt infima ¶ Hora qz pcupiscētia z affectus terres/
noz impedit ptemplationē summi boni. Unde Boetius in tractatu de
summo bono dr. Inordinata concupiscētia multos impedit a summo
bono quosdā em pigritiā sequi videmus. quosdam enim delectationes
sensuales. quosdam em desiderij auri z argenti. exceptis paucis virz ho/
norandis philosophis qz premunt sensus desideria z sequuntur deside/
ria intellectus. z ppe finem eiusdē tractatus. dr Phus maxime delectat/
tur in primo principio in cōtemplatione sue bonitatis. z hec sola est rec

Fas sit lumina flectere

Quis legem dat amanti bus

Maioz lex amor est sibi

Heu noctis prope terminos

Ophēus curidicen suam

Vidit. perdidit. occidit

¶ Heu ppe terminos noctis id ē
inferni Ophēus Euridicen vrozem suam vidit respiciendo a tergo. eā
pdidit ab inferis non deducendo. occidit in inferno eam relinquendo

¶ Notandū q apud inferos arbiter. id est iudex vmbraz dicit adas/
mantus qui cogit animas ad faciendum peccata commissa z vnicuiqz
fm merita sua penam distribuit. Iste adamātus dixit. donemus viro
coniugem ¶ Notandū q amor nō potest lege coerceri. nā ex incen/
so amore homo sepius transgreditur legē. z amor fortior est ad aliquid
implendū qz lex ad coercendum. ideo dicit. Quis legē dat amanti bus
maior lex est sibi. q. d. propter quid lex datur amanti bus cum per se duz
ra lex sit amare.

Vos hec fabula respicit

Quicunqz in superum diem

Mentem ducere queritis

Nam qz tartareum in specus

Victus lumina flexerit

Quicquid pēcipuum trahit

Perdit. dum videt inferos.

Ophēus

ra dele
subdit
alra z
deus gl

¶ 2
pat

¶ Ine
Duc
rand
los si

terqz co
nitus i
nem d
rupi. S
nis. qu
cum su
ration
qz mil
oblita
igitor

¶ a dicer
rie sibi p
tum il
ipsum c
do inter
causas s
lois p

Prosa prima

ta delectatio. hec enim est vita philosophorum. sine qua nemo vivit vita recta. Et subdit. *Prima autem voco omnem hominem viventem ordine nature tendens in aliam. et finiens vitam acquirere ultimum finem. et optimum vite humane qui est deus gloriosus benedictus in secula seculorum. Amen*

¶ Anicii Danlij Severini Boetij exconsulis ordo.
pat. phie consolationis. Finit liber tercius.

¶ Incipit liber quartus. Prosa prima
Hucusque error Boetij corrigi. qui mi-
rando dicit bonos sine premijs. ma-
los sine penis linquendos

Ec cum philosophia dig-
nitate vultus et oris gravi-
tate servata. leuiter suavi-
terque cecinisset. Tum ego nondum pe-
nitens insiti meroris oblitus. intentio-
nem dicere adhuc aliquid pantis ab-
rupi. Et o inquam veri preuia lumi-
nis. que usque adhuc tua fudit oratio.
cum sui speculatione divina. tuis tuis
rationibus iniuncta patuerunt. Ea-
que mihi etsi ob iniurie dolorem nuper
oblita. non tamen ante hac proisus
ignorata dixisti

¶ a dicere interruptit proponendo causas sui doloris. Secundo phia promit-
tit sibi perfectam curam. Tercio dat modum curandi ipsam. secunda ibi
Tum illa et esset. tertia ibi. Et quoniam. Et quarto prosequitur intentionem
ipsam curando in sequenti prosa ibi. Tum ego. Primo ostendit quomodo
do interruptit intentionem phie volentis plura loqui. Secundo probat
causas sui doloris. secunda ibi. Sed ea ipsa est. Primo dicit. Tum phi-
losophi hanc cecinisset id est decantasset hec scilicet predicta servata leuiter.

¶ Hic incipit quartus
liber de consolatione phie
cuius hec est prosa prima
in quo libro phia assignat
quare mala cedant
tunc in regno dei cum omni-
um rerum rector bonus ex-
stat scilicet deus et probat bo-
nos semper esse potentes
et malos impotentes. et
sicut vicia nunquam sunt sine
pena. ita virtutes nunquam
sunt sine premio. Pro-
bat etiam quod omnis fortuna
tam prospera quam adversa
bonis est ad perfectum. ma-
lis autem ad interitum. Etiam
probat quod omnia que fiunt
a deo recte fiunt et alia
plura sicut patebit. Et
diuidit iste liber in xliij.
partes. quia septem sunt
prose et septem metra hu-
ius quarti de quibus pas-
tebit in processu. Quis
ergo ostendit Boetius
quomodo intentionem
phie adhuc pantis plus

Quartus Liber

leceabiliter. et suauiter. i. dulciter obseruata dignitate. i. reuerentia vultus
seu sui. et gravitate oris. i. sermonis supple sui. Tūc. i. post h. ego Boetius
hondū. i. nō adhuc oblitus. i. immemor. penitus. i. omnino inscri meror
ris. i. intrinseci doloris. ego Boetius abrupi. i. interrupi intentionē. i. pro
fitū phie parantis. i. intendēis dicere adhuc aliqd. Et inq. i. dixi. o p
uia. i. pambula veri luminis. i. pfecte pditionis. i. illa q tua oro. i. tu? ser
mo fudit. i. loquutus est hucusq. i. ad istū libz qrtū patuerūt. i. manife
sta fuerunt lūnera. i. insolubilia. Tum. i. aliqui diuina speculatione. i. scēā
pemplatione. cum. i. aliqui sui se ipsius. cum. i. aliqui quis rōibz id ē de
mōstrationibz. Et ea. i. illa pdicta. et si pro quibz oblita mihi nuper. i. al
qñ ob dolorem iniurie. supple quam ppeilus suz a Theodorico rege go
thoz. nō tñ dixisti p. i. oino hec. i. pdicta ignorata. i. ignota hacten
id est hucusq. ¶ Hora q dignitas est honesta et impiosa auctorit
tas. dicitur aut phia habere dignitatē vultus ppter sui honestatem. quia fm
Tullii sola sapia est q meret honores. et ppter sui auctoritatē q digna ē
imitatione. Quid phia dicitur esse grauis ore. i. stabili sermone. qz sermones
philosophici firmitate rōnum sunt stabiliti. ¶ Hora cū phia onit qd
sit summū bonū et in q sic sit et fecisset exhortationem ad illud querēdū
intendebat ostendere modū quo ad illud puenit. sed anteqz expleret illam
intentionē Boetius velut audius ad sciendū qdam quoz ignorantia
derinebat ipm in merore interrupit intentionē phie volētis plura dice
re. ¶ Hora q phia dicitur puia veri luminis. qz ipsa clarificat aīam et tras
hit eā ab obscuritate ignorantie. ad lucē sapie et ad claritatē intellectus
ex li. de pomo Aresto. Vel iō dicitur puia veri luminis. qz p ipam tanqz per
viam homo puenit ad cognitionē veri luminis qd est deus. qz scribitur
in li. de pomo. qz p phiam hō cognoscit suū creatorem qui de nihilo fecit
oīa qui est inceptor oīm inceptoroz et oīmū principioz. principii. Et ibi
dem scribitur. oportuit vt phia mitteret ad instruendū ignorantes et
eos qui non cognouerūt creatorem.

¶ Nec Boetius monte
cās sui meroris dicens
Sic ipsa est eā nostri
meroris maxima eā q
cum rector rerū seu deus
bonus existat vel esse ma
la oīno possint. vel prete
reant impunita qd saltē
si nullū aliud inconueni
ens seqret p sidera quā
ea sit dignū admiratōe
aut pro sed. huic adiun
gitur. i. ad dī aliud scilz
magis admirandū. Nā
pro qz imperante. i. p. ci
piet. et floret. i. viget

¶ Sed ea ipsa est vel maxima no
stri causa meroris. qz cum rerum bo
nus rector existat. vt esse omnino ma
la possint. vel impunita pretereāt. Ex
solum quanta dignum sit admiratio
ne profecto consideras. At huic aliud
magis adiungitur. Nam imperante
florenteqz nequicia. virtus non soluz
premijs caret. verum etiam scelerato
rum pedibus subiecta calcatur. et in

Prosa prima

In locū facinorum supplicia luit Que
fieri in regna scientis omnia. potētis
omnia: sed bona tantūmodo volen/
tis dei. nemo satis potest nec admi/
rari nec conqueri

nequitia .i. nequitiosus
hoibz virtus .i. hō p̄tuo
sus nō solū. non rīm ca
ret p̄m̄is. verū etiā ipsa
virtus subiecta .i. sudu/
cta calcas pedibus. .i. po
tentis sceleratorū .i. ma
lorum. z ipsa virtus luit
.i. patit supplicia. .i. penas

In locum facinorū .i. vicioforum loco. que scz predicta fieri. .i. permitti in
regno. .i. in mundo scientis omnia scz dei z potētis omnia sed volentis
et intendētis tantummodo bona nemo satis nec ammirari nec queri
potest. .i. querimoniam facere ¶ Nota q̄ mala sūt in mundo patet
q̄ ratio semper deprecatur ad bonum Cum finali non regant iudicio
recte rationis sed vincantur passionibus ire z cupiditēcie. ideo deficiūt
a bono Item sup̄abundantia z defectus sunt de genere malorum cum
virtus p̄sistat in medio. cū igitur in pluribus sit sup̄abundantia z defectus
patet q̄ mala sunt in mundo Cū tamen omnia dependant a deo celuz
et tota natura z deus essentialiter sit bonus mirabile est quomodo ma/
la esse possunt vel saltem permaneant in puncta

¶ Nota q̄ quia boni attingunt finem oim rerū scz summum bonū
ideo sunt potētes. mali autē q̄ hoc ipsum attingere nō possunt sunt impo/
tētes. Et q̄ boetius in primo libro. vi. prosa dicit se ignorare quis
sit finis oim rerum ideo putabat bonos esse impotētes. malos autē pos/
tētes. z de hoc Boetius ammirat vt patet in littera z ista est vna cau/
sa sui doloris

P. Tum illa z esset inquit infiniti stu/
poris omnibusq; horribilius mōstris
sicuti tu estimas in tanti velut patris/
familias dispositissima domo. vilia
vasa colerentur. preciosa sordescerent
Sed non ita est. Nam si ea que pau/
lo ante conclusa sunt. in cōuulsa seruā/
tur. ipso de cuius nunc regno loqui/
mur auctore cognosces. semp quidez
potētes esse bonos. malos vero ab/
iectos semp atq; imbecilles. nec sine
pena vnq; eē vicia. nec sine p̄mio vir

¶ Hic phia promittit
Boetio p̄fectā curam q̄
p̄stet in p̄actiōe huius
materie dicens ¶ boeci
z esset infiniti stuporis.
i. ammiratōis z eēt horri/
bilius oibz mōstris. .i. de/
formitatibz si in dispositi/
ssima .i. ordinatissima
domo. .i. in mundo tanti
patrisfamilias. .i. si sibi
colerentur. .i. honorarent
vilia vasa. .i. mali hoies
z preciosa vasa. .i. boni
hoies sordescerēt id est
vilescerent sicut tu estis
mas. sed nō est ira. nam
si ea que paulo ante con/
clusa sunt seruantur in
cōuulsa. .i. integra in sui

Liber quartus

veritate tu auctore. i. do/
ctoze ipso deo de cui? re/
gno nunc loquimur. cog/
nosces sp bonos esse po/
tētes. malos vero impo/
tentes. nec vnq; eē vicia

sine pena. nec sine pmijs
esse virtutes. et cognosces bonis semp ptingere felicia. et malis infortuna

ta et cognosces multa id genus. i. huius generis que corroborēt te firma
soliditate ptra aduersitatē fortune querelis tuis sopitis. i. et motis
¶ Notandū sicut postea patebit oia que fiunt recte fiūt a deo Quā igit
ordo iustitie requirat vicia puniri. et puites remunerari. si mali manerēt
impuniti et boni irremunerati. et sic puersus ordo esset in domo dei. scz in
mundo quod est horribilius omnibus monstis

¶ Hic phia dat modū
curandi ipm Boetii di/
cens Qm dudū. s. in ter/
cio libro vidisti formaz
verebitudinis me mō/
strante. i. docēte oib; de/
cursis. i. ptransitis que
puto necāria pmittere.
ostēdam tibi viā que te
reuehat id ē reducar do/
mum. i. ad cognitionem
verebitudinis et ego
affigaz. i. apponā tue mē/
ti pennas. i. rōnes quib;
mens possit se rollere in
altum vt depulsa prur/
batione contingente tū

bi ex affectu bonoz temporalium reuertaris sospes in patriā meo du/
ctu. mea semita. meis vehiculis ¶ Hora q; p pennas quas philoso/
phia promittit affigere menti Boetij intelligitur speculatio rōnis et ins/
tellectus virtus et sapientia Sicut enī auis volando in altum deducit
auxilio pennarum. sic mens humana speculatione rationis et intellectus
virtute et sapientia erigitur in ptemplatione summi boni

¶ Illud est pmiū metz
huius quarti culus pri/
mus versus d; merum
alemanicū ab inuente
dactylicum a pede p dō/
minante. Scōs versus
dicit merū archilogiciū
ab inuente. iambicus
a pede predominante.

tutes: Bonis felicia. malis semper in/
fortunata contingere Multaq; id ge/
nus que sopitis querelis firma te soli/
ditate corroborent

Et qm vere formam beatitudinis me/
dudum monstrante vidisti. quo etiaz
sita sit agnouisti. decursis omnibus
que pmittere necessarium puto. viam
tibi que te domum reuehat ostēdam:
Pennas etiam tue menti quibus se in/
altum tollere possit affigaz. vt pertur/
batione depulsa sospes in patriā meo/
ductu. mea semita. meis etiam vehi/
culis reuertaris

¶ Actum primum quarti libri

Unc etem pene volucres mibi

Que celsa pscendant poli

Quas sibi cū velox mens induit

Terras perosa despicit

Actis i
Publi
Quis q
Tran
Donec
Phebo
Aut con
Dile
Vid
Recur
Atq; v
Polum
Dor
Camp
Hic regi
Dibis
Et volu
Rerum

bes quer
ignis. qui
dit mens
bem plan
deus don
ing exste
rius ascen
astri. i. celi
stellis firm
latione eua
donec relin
na. i. summa
polum et
mas id est

Metrum primum

Aeris immensum supat globum
 Flubesq; post tergum videt
 Quiq; agili motu calet etheris
 Transcendit ignis verticem
 Donec in astriferas surgat domos
 Pheboq; piungat vias
 Aut comitetur iter gelidi senis
 Viles chorufci sideris
 Vel q̄cūq; micans nox pingitur
 Recurnat astri circulum
 Atq; vbi iam exhaustū fuerat satis
 Polum relinquat extremum
 Dorlaq; velocis premat etheria
 Campos viridi luminis
 Hic regū sceptrum dñs tenet
 Orbisq; habenas temperat
 Et volucrum currum. stabilis regit
 Rerum chorusq; arbiter

In q̄ metro phia ostēdit
 viam p̄ quam puenit ad
 p̄gnitionē summi boni.
 z est p̄ sideratōez creas
 turaz q̄ gradatim sunt
 transcendēde q̄sq; inue
 niatur aliquid qd̄ p̄mi
 neat omī creature. z istā
 viā tradit sub similitudī
 dine aui volātis. P̄rio
 q̄ tradit viā qua mens
 pueniat ad p̄gnitionem
 summi boni. sc̄do ostēdit
 quid mēs iudicabit cū
 illic peruenerit sc̄dū bī.
 Huc re. P̄rio d̄. dixi
 q̄ affigā pennas menti
 tue. sunt z cū mī. pen
 ne volucres. i. veloces. s.
 virtus z sapiētia que cō
 scendunt. i. penetrāt cel
 sa. i. alta poli Quas pē
 nas cū mens velox sibi
 induit. assumit ipa po
 sa. i. odio habens terras
 despiciat eas querēdo vl
 tenus creatorē z mens
 supat globū. i. sp̄ricum
 corpus inēsi aeris cog
 noscēdo q̄ vltra aerē est
 creator. Flubes videt
 post tergus. q̄ vltra nu

bes querit cognitionem summi boni z transcendit verticē. i. summū aet̄
 ignis. qui ignis calet ex agili. i. veloci motu etheris. i. celi. z vterius p̄ces
 dit. mens inuestigando donec surgat. i. eleuet. in domos astriferas. i. in or
 bem planetaz. z piungit vias suas phebo. i. soli. inuestigādo q̄ sol nō est
 deus donec comitet̄ iter gelidi senis. i. saturni. qui est supra solem. mens
 inq; existens miles chorufci sideris. i. dei qui est splendidū sidus. z vltē
 rius ascendit sup̄ orbē planetaz. donec p̄currat id est p̄transcat circulū
 astri. i. celū stellarū quo sc̄z astro pingitur. i. ornat̄ micans nox. q̄ nox
 stellis firmamenti illuminat̄. vbi. i. postq̄ satis fuerit exhaustū. i. specu
 latione euacuātū q̄ nulla stellarum est deus. mens vltēius transcendit
 donec relinquat extremū polū. i. vltimū celū z p̄mar dorla velocis ethe
 ris. i. firmamētī. s. p̄pos. i. potēs reuerēdi luminis. s. dei Hic supra vltimū
 polū dñs regum. tenet sceptrū. i. imperiū z temperat. i. moderatur habe
 nas. i. d̄. est. regimina orbis z manēs stabilis in se regit volucrē. i. velocem

Liber quartus

curum. i. circularem motū corporū celestium. deus existens choruscus arbitri. i. splendidus iudex rerū ¶ Notandum qd ignem calere motu ce-
li. ex quo videt qd calor nō sit p̄pria. 2. p se qualitas ignis cū sibi debeat ut
p motum celi. Sed dicendū qd locus non solū est cā p̄seruatiua locati. sz
oīm accidentium naturaliter p̄sequentium. vñ qz celi est locus ignis nō
solum est cā ipsius ignis. sed etiam ipsius caloris ignem p̄ntis. 2. quia p
p̄pria dispositio celi fm quam habet caliditatem super omnia est motus
eius. ideo dicit ignem calere motu celi. non excludens per hoc quin calor
sit per se qualitas ignis.

¶ Notandum qd saturnum vocat gelidum semen. non qd sit gelidus
formaliter sed affectiue Est enim affectiuus gelu 2. frigoris. 2. dicitur
senex. quia motus eius tardus est ad modum senis. nam cursum suū
complet pluri tempore q̄ sol vel luna

¶ Hic ostēdit p̄bia qd
Boetius iudicabat cū
transcendit creaturas 2
p̄uenit in cognitionē dei
dicens. O Boeci si via
ducat te reducē. i. reuer-
rentes a tpalibus huc. i.
ad cognitionē dei Quā
viam nūc immemor re-
gris Tūc dices Ego
memini qui obnubilat
fuit affectu tpalius hic. i.
in cōtemplatione dei est
mibi patria hinc. i. a deo

ortus supple sum. qz ad eius imaginem creatus. hic. i. in p̄tēplatione dei
sistam. i. figam gradum. i. ponam finalem quierem Quod si placeat tibi
existenti in cognitione dei visere. i. cum desiderio videre noctem terrarū
relictam. tu cernes. i. videbis toruos tyrannos. i. crudeles p̄ncipes quos
miseri populi timent. illos toruos esse exules a vera patria sua.

¶ Notandū fm Aplm Non habemus hic manentē patriam sed
futuram inquirimus. hec enī est vera patria a qua aīa rōnalis per creatō-
nem a deo exiuit. ad quā nisi reuertatur esse quod a deo accepit. affectuos
ne terrenorum deturpatum proisus amittit. p̄pter quod dicit in secūdo
metro tercij libri. Reperunt p̄prios queq; recursus Reditusq; suo singu-
la gaudent. Nec manet vlli traditus ordo Nisi quod fin inuenerit oīa
Scabilem q; sui fecerit orbem.

¶ Hic incipit scda p̄sa
hui⁹ quarti Circa quā
est sciendū qd p̄bia in p̄l
mo. li. vi. p̄sa inuestigan-
do cām 2. radicem infir-
mitatis Boetij cognos-
uit qd boetij ex ignorant

Buc te si reducem referat via

Quā nunc requiris immemor

Hec dices memini patria est mihi

Hinc ortus. hic sistam gradum

¶ Si terrarum placeat tibi

Noctem relictam visere

Quos miseri toruos populi timent

Lemes tyrannos exules

*notandum
p̄m. ap̄lū*

¶ Prosa secunda libri quarti

Boni bonum adipisci p̄nt quod des-
siderant. mali vero minime

Rosa

secunda

Um ego pape inquam. vt magna promittis. nec dubito qui possis efficere. Tu modo quem exci- aueris. ne moreris

re sine rectore. quia vero phia iam ostendit quis sit finis rerum. et quibus galernaculis mundus regatur. Nunc phia vult adhibere Boetio ptes- etiam curam remouendo dolores in quos Boetius incidit et ignoran- tia premittit. Et primo Boetius hoc petit et phia secundo illud pro- sequitur ibi. Primum igitur dicit primo. Tum igitur scz finico sermo- ne philosophie. Ego Boetius inq. pape est interiectio amittentis o- philosophia tu magna promittis nec dubito quin possis efficere id est ad effectum producere tu modo ne moreris id est non protrahas me quem exci- aueris ad audiendum. ¶ Notandum q. sapiens nihil promit- tit quod adimplere non possit. q. opus sapiens est non mentiri. Ergo de Boetius phie Sicut magna promittis non dubito quin efficere possis

tia finis rer. malos hos- mines potentes. bonos vero impotentes puras- bat Item q. ignorabat quibus galernaculis mu- dus regat. fortuito rum- vices estimabat fluitas

¶ Nec phia. psequitur intentum et primo probat bonos semper esse po- tentes et malos impotentes. cuius oppositum putabat Boetius. et co- git primo modum quem vult ostendere. scdo ostendit et probat intentum

P. Primum igitur inquit bonis sem- per adesse potentiam. malos cunctis viribus esse desertos agnoscas lice- bit. quorum quidem alterum demon- stratur ex altero. Nam cum bonum ma- lumq. contraria sint. si bonum potes esse consistit. liquet imbecillitas ma- li. Et si fragilitas clarescat mali. boni firmitas nota est. Sed uti nostre sen- tentie fides abundantior sit. alterutro calle procedam. nunc hinc. nunc inde proposita confirmans

nostre sententie alterutro calle id est verax via pceda pfirmans prostra

suu rōnibz. bi Duo snt Primo dr. ¶ Boeci p- mum licebit vt agnos- cas bonis semper adesse potentiam et malos esse desertos id est priuatos cunctis viribz quoru al- terum scz bonis semper adesse potentiaz demon- stratur ex altero. scilicet ex hoc q. mali sunt viri- bus deserti. et huius cau- sam subdit dicens. nam cum bonum et malum sine contraria. si bonum esse potens consistit. liquet id est manifestum fuerit imbecillitas id est impo- tentia mali. et si fragili- tas clarescat mali. firmi- tas boni nota est. Sed vt abundantior sit fides

Liber

Quartus

nunc hinc. scilicet ex firmitate. nunc inde ex fragilitate mali. ¶ Morandū q̄ phia dictū suū q̄ si boni sunt potentes mali sūt impotētes. fundat suū per considerationē topicā. scilicet si oppositum inposito et oppositum in opposito ut si sanitas est bona egritudo est mala. Dicit q̄ velit pcedere vtrāq̄ via ex potētia bonorū pbando impotētiā malorū. et ex impotētiā malorū rū potētiā bonorū. q̄ si tūc vñ istorū pbaret. et ex hoc reliquū pcluderz p locū a pteritijs esset argumentū verisile et nō necessariū. et ideo vtrāq̄ partem vult pbare et ex vtroq̄ reliquū concludere

¶ Nec phia pbat inē tum rōibus. sed excludit quādam dubitatio- nem. ibi. Sed p̄ter. tercio cōfirmat principale intentū auctoritate pla- tonis. ibi. Et quibz om- nibus. Primo pbat bo- nos sē esse potentes. et malos impotentes dua- bus rōnibus. secūdo ad idē ostendendum coacer- uat breues ratiōes. ibi. Sed q̄m te. Prima in- duo sūt duas rōnes. se- cunda ibi. Rursus inq̄t Primo p̄mittit duo ne- cessaria ad primā rōem secūdo ex p̄is arguit. ibi. Q̄s igit hōies Primo p̄mittit vñ necessariū sed aliud ibi. Demini- sti ne. Primo dr. Duo sunt p̄ncipia quibz con- stat. i. p̄manet oīs effec- tus humanorū actuum. scz volūtas et p̄as quo- rum si alterū desit nihil est quod queat effectus explicari id est fieri. Q̄s declarat. deficiente em̄ voluntate nullus effec- tus produciatur. quia nullus aggreditur quod nō vult. et si potestas ab- sit. voluntas frustratur. quo fit id est ex quo sequitur ut si videas aliquē velle adipisci quod minime adipiscitur. non p̄otes dubitare huic defui- sse valentiam id est potētiā oprinendi quod voluerit. Et iō dr Bo- etius. Perspicuum est nec vllō modo dubitari potest. Et subdit philoso-

¶ Duo sunt quibz omīs huma- norū actuum constat effectus. volun- tas scz ac potestas. Quorū si alterum desit nihil ē quod explicari queat. De- ficiente etem̄ volūtate. ne aggreditur quidē quisq̄ quod non vult. At si po- testas absit. volūtas frustratur. Quo- fit ut si quem videas adipisci velle q̄s minime adipiscatur. huic obtinendi quod voluerit. defuisse valentiam du- bitare non possis. B. Perspicuum est inquam. nec vllō modo negari potest P. Quem vero effecisse quod volue- rit videas. num etiam potuisse dubi- tabas. B. Minime. P. Quod vero quisq̄ potest in eo validus. quod ver- ro non potest. in hoc imbecillis eē cē- sendus est. B. Fateor inq̄

phia C.
potuisse
phia con
in eo est v
ra q̄ phia
lena in re
Item alio
greditur
taneo qu
dum ad p
aliquē p̄m
p̄is illi
minē in re
lunariū
tus mag
respectu
quem vo

¶ r
rundam
P. De
ribus rō
onem o
dinerit
nefestin
q̄ esse d
is beat
mō cū b
derari
dor q̄m

¶ Min
per obliu
lum sum
nebar in
quam fix

¶ Des

Prosa secunda

phia Quem vero videas effecisse quod voluerit non dubitabis eū nō potuisse id est non habuisse potentia. Et dicit Boetius. *Vinime. Tūc phia* concludit tanq̃ manifestū ex dictis dicens. Illud q̃ quisq̃ potest in se est validus id est potens. Et dicit Boetius. *Hateor inq̃. ¶* Nota q̃ phia dicit nullus aggreditur quod non vult. Contra. aliquis nolens interficit vel ledit hominē. ergo aliquis aggreditur quod nō vult. Item aliquis cogitur facere aliquid contra voluntatem suam et sic aggreditur quod non vult. Dicendū q̃ phia loquitur hic de effectu spontaneo qui ex intentione procedit. non de eo qui casu contingit. Un̄ dicē dum ad primū q̃ voluntas potest p̃pari vel ad ipsam actionem quam aliq̃s p̃mo aggreditur. et sic non deficit voluntas. vel pōt comparari ad p̃ns illam actionem. et sic potest deficere voluntas. vt si aliq̃s nolens hominē interficit. Ad scdm̄ dicendū. Illud quod quis coactus facit ē voluntarium mixtum tamen simpliciter est inuoluntariū. Aliq̃s em̄ coactus magis vult hoc facere q̃ sustinere penam vel perdere vitam. et ita respectu talis effectus non deest voluntas sed quantū ad actum interiorem voluntas semp̄ libera est et cogi non potest.

¶ Hic phia premittit secundū vtile ad rōnem. et est resumptio q̃s rundam prius dictorum dicens. *Veministi ne esse collectum id est conclusum* superioribus rōnibus oēm intentiones humane voluntatis festinare id est tendere ad beatitudinem que voluntas agitur id ē ducitur diuersis studiis. Responder Boetius. *Veministi* inquit illud esse demonstratum. Ite querit phia philosophia. nunq̃d recordaris beatitudines esse ipsum bonum. et eo inodo desiderari bonū ab omnibus cuius beatitudo petit id est desideratur. Responder Boetius.

Vinime recordor quia istud fixum teneo memorie.

¶ Notandum q̃ recordari est aliquid reducere ad memoriā quod per obliuionem est lapsum a memoria. Et quia beatitudinem esse ipsum summum bonum non exciderat a mente Boetij sed semper remanebat in habitu ideo dicit se non recordari de hoc sed in memoria tanq̃ quam fixum tenere.

¶ Des igit̃ homines boni pariter ac *Hic phia arguit ex dictis pbans bonos cē*

Quartus Liber

potētes et malos impo-
tētes tali rōne. Quicū
q; adipiscunt qđ volūt
sunt potētes. et qđ nō ad-
piscuntur qđ volūt sunt
impotētes ex pmo pā-
bulo. Sed boni adipi-
scunt qđ volūt. s. sum-
mū bonū. mali licet ve-
lint nō adipiscunt ipsuz
q; si mali adipiscerēt
summū bonū nō essent
mali. s. boni sunt po-
tētes. mali impotētes.

Uñ dicit in lra. Omnes
hōies boni et mali nitū-
tur puenire ad bonū in-
discrēta intētiōe. i. indi-
uisa intētiōe. Et Boe-
tius Ita pñs est ad dic-
ta. Subdit pñia. certū
est bonos fieri adeptōe
boni. Certū est et Boe-
tius. Igitur pcludit pñia
boni adipiscunt qđ appe-
tunt id est volūt. dicit

Boetius. sic videt. Dicit pñia. si mali adipiscerent bonū qđ appetunt
nō possent esse mali. Ita est de Boetius. Igitur pcludit pñia. Cū vtrū-
q; petant bonū. sed hi. s. boni illud adipiscant. illi vero mali minime. nō
est dubiū bonos est potētes. qđ vero mali sunt imbecilles id est impoten-
tes. Rūdet Boetius Quicūq; dubitat de hoc. non p̄t considerare na-
turam rerum nec consequentiā rōnum ¶ Notandum qđ quia verū-
tas pponum fundatur super naturam rerum qui negat veritatem ppo-
num non potest considerare naturam rerum. sicut negans veritatem ppo-
num non potest cōsiderare pñam rōnum. quia pñia rōnū supra verū-
tatem pponum fundat. id est de Boetius. Qui dubitat de pmissis nō pos-
test considerare naturā rerum nec pñam rōnum

¶ Sic pñia ponit secū-
dam rōnem dicens. Si
sint duo quib; sit idem
ppositum. i. eadem intē-
tiō faciendi aliquid fm
naturā. et vnus eorum
agat id ipsum et perfici
at ipsuz naturalis officio
.i. naturalis organo. alter

mali indiscrēta intētiōe ad bonum
penicire nititur. B. Ita inq; conse-
quens est. P. Sed certum est adep-
tione boni bonos fieri. B. Certū est
P. Adipiscuntur igitur boni quod appe-
tunt. B. Sic videtur. P. Mali vero
si adipiscerent quod appetunt bonū
mali esse non possent. B. Ita est. P.
Cum igitur vtrūq; bonum petant. sed
hi quidē adipiscant. illi vero minime
¶ Num dubiū est bonos quidē poten-
tes esse. qui vero mali sunt imbecilles
B. Quisquis inquā dubitat. nec rerū
naturam. nec consequentiā potest cō-
siderare rōnum

P. Rursus inquit. Si duo sint qui
bus idem fm naturā ppositū sit eorū
qđ vnū naturalis officio id ipsum agat ac
qđ pficiat. aliter pō naturalis illud officiū
minime administrare q̄at. alio pō mō q̄

nature
positū
nā bonū
B. et si
us tam
landi in
minib;
q̄. P.
et tua n
dem in
cedere
natural
bus nū
num iur
Concep
officiū
lencior
mū bon
ppositū
virtutū
p cupio
ni natu
conant
B. B.
s. quē
nim bon
vero esse
etc inq;

Prosa secūda

nature cōuenit nō q̄dem impleat pro
positū suū sed imitē implentē. Quez
nā horum valentiorē esse decernis.
B. z si coniecto inq̄s quid velis. plani
us tamen audire desidero. P. Ambu
landi inq̄s motū fin naturam esse. ho
minibz num negabis. B. Minime in
q̄s. P. Eiusq̄ rei pedū officiū cē natu
erlia nū m dubitas. B. Ne hoc qui
dem inq̄s. P. Si q̄s igitur pedibz in
cedere valēs ambulet. alijsq̄ cui hoc
naturale pedum desit officium. mani
bus nitens ambulare conetur. q̄s ho
rum iure valentior existimari pōt. B.
Contexere inq̄s cetera. naz q̄ naturalis
officiū potens. eo q̄ idem nequeat. va
lentior sit nullus ambigit. P. S; sū
mū bonuz quodeque malis bonisq̄
pposituz. boni q̄dem naturali officio
virtutum petunt. Mali vero variam
p cupiditatem quod adipiscendi bo
ni naturale officiū non est. idem ipm
conant adipisci. An tu aliter existias
B. Minime inq̄s. nam etiaz qd est cō
sequēs ptz. Ex his em̄ que concessē/
rim bonos quidem potentes. malos
vero esse necesse est imbecilles. P. Re
cte inq̄s precurreis. idq̄s (vri medici spe

vero mīme q̄rat admī
nistrare id est adimple
re illud officium. sed alio
mō q̄ nature cōueniat.
nō impleat. ppositum sz
imitetur implentē. quez
horz duoz decernis. i.
iudicas esse valentiores
i. potētiore. Dicit Boe
tius. Q̄si p̄ quis piee
to. i. cōsiderem qd velis
nō ego desidero plenius
audire de te. Tūc phia
declarat sibi in exemplo
dicēs. Num negas mo
tum ambulādi homibz
inelle p naturam. Dis
cit Boetius. Minime
nego Et phia. nū etiaz
dubitas eius rei. acc̄
ambulādi cē officiū nat
turale pedū. Dicit Bo
etius. Nec h̄ dubito et
phia. Si q̄s igitur ambulet
valens incedere pedibz
Alius at cui h̄ officiū
desit manibz nitēs. i. la
borās ābulare conet q̄s
horz p̄t estimari valens
rior ēt boetius p̄tepe ce
tera. q. d. p̄cede in rō ne
tua q̄a nullus ambigit.
q̄n potēs natural' officiū
sit valētiore eo q̄ nō p̄t in
idem officiū. Tūc phia
isti p̄pōnt p̄misse tanq̄
maiori adiūgit vñā m̄
nozem dicēs Sed sum
mū bonuz qd eq̄ bonis
et malis ē ppositū. boni
q̄dem petunt id est ad
piscuntur officio natura
li scilicet virtute. mali ve
ro conantur adipisci id ip
sum per variam cupidi
tatem rerum temporaz

Liber Quartus

lum quod non est offici- rare solent) indicium est erecte iam re
um naturale adipiscens di boni. An tu o Boetius
ci estimas aliter. Qui sistensq; nature.

Boetius. Minime inq; et Boetius qst pcurriendo cōclufit pncipale
intentū dicens. Nam etiā illud qd est psequens pz mibi. Ex his em q
cōcellerim necesse est bonos esse potētes. malos vero imbecilles. et pbia
applaudens Boetio dr. Recte inquit pcurris. et illud est signū sicut me
dici soleut sepere indicium. i. signū recte nature et nature resistētis sup
ple ipsi morbo ¶ Notandū q ex ista format talis rō. Qn duo inten
dunt aliqd ppositum naturaliter. quod id ppositum psequitur officio na
turali ē potēs. et qd non psequitur illud ppositum naturali officio est impo
tens. Sed tam boni q; mali naturaliter tendunt ad beatitudinē et boni
ipfam psequunt naturali officio scz virtute. mali autē non. q; boni sū pos
tentes. mali vero impotētes. ¶ Nota circa vltimū q medici solēt
accipe signa pgnostica sanitatis ex egro qn patiens erigit se et p se vti
fortiori remedio. Sic in Boetio signū est pualescētie et sanitatis q tpe
rōem pbie remediante quasi pcurrens p se cōpleuit

Nic pbia coacervat
qsdam aīas rōnes bre
ues ad ppositum oīden
dū. Et sunt qtuor rōes
Secda ibi. Considera
vero. tertia ibi. In q re
quarta ibi. Eumenim.
Primo dr. Sed qm te
cōspicio promptissimuz
ad intelligendū ego cos
acervabo. i. cōponā cre
bias rōnes. Vides em
quanta pateat infirmi
tas viciosoz hominum
cum nec ad hoc queant
peruenire ad quod ducit et p
pellit eos naturalis intentio.
et quid est de illis malis
censendū si deserent hoc auxi
lio nature precuntis tam mas
gno ac pene inuicto. q. d. nihil
aliud censendū est nisi q im
potentia eoz hoc assenteretur.
¶ Notandū q tam boni q; mali
vniuersaliter tēdunt ad bonū.
et mali deficiunt ab eo quod
competit eis fm naturā. ex
hoc arguitur sic. Maxima im
potentia est deficere ab eo quod
natura intendit. et hoc faciunt
mali ergo sunt impotentes
¶ Notandū q de pene inuicto.
q appetitus naturalis boni non
habet contrarium repugnans
quo vincatur. sed tamen per
ignorantiā et errorem vicioz
peruertitur. et ita aliquo mō
vincit. licet non directe

¶ Nic pbia ponit secū
dam rōem. et dicit. cōsi

Sed quoniam te ad intelligendum
promptissimū esse conspicio. crebras
coacervabo rationes. Vnde em quā
ta viciosoz hominum pateat infirmi
tas. q nec ad h qdē puenire qant. ad
quod eos naturalis ducit ac pene cō
pellit intentio. Et quid si hoc tam ma
gno ac pene inuicto precuntis natu
re desererent auxilio

Considera vero qnta sceleratos homi

Prosa secunda

nes habeat impotentia. Nec enim le-
uia aut ludicra p̄mia petūt. q̄ p̄secq̄ at
q̄z obtinere nō p̄nt. sed circa ip̄am rez
summā verticemq̄z deficiūt. Nec in eo
miseris cōtingit effectus. q̄ solum di-
es noctesq̄z moliantur

hoc q̄ ip̄i moliant. i. laborāt acc̄rere dies 2 noctes id est transitoria 2 rē
poralia bona ¶ Hora ex l̄ra formatur talis rō. quāro maius est il-
lud a q̄ aliq̄s deficit. cāto maior est suus defectus 2 in maiorem impotē-
tiam cadit. sen illud a quo malū deficiūt nō est qd vile 2 modicū. sed est
summū bonū. q̄ maloz max̄ima est impotentia.

dera ex his q̄ dicā quā-
ta impotētia habeat sce-
leratos homines. Hūc
enī appetunt p̄mia leuia
et ludicra. i. iocosa. s̄z ip̄i
si deficiūt circa ip̄arum
rez summā id est p̄fectō-
nem atq̄z verticem. Nec
p̄tingit ip̄is miseris eff-
ectus boni in eo. i. p̄pter

¶ Hic p̄bia ponit terciā rōnem. p̄bando bonos maxime eē pos-
rentes p̄rtractando exemplū supra positum. 2 ex hoc p̄cludit malos ma-
xime esse impotētes. Et
In qua re bonoz vires eminent. Si
cut enim cū q̄ pedibz incedens. ad eū
locū vsq̄z peruenire potuisset. q̄ nihil
vlter⁹ p̄ueniū iaceret incessui.ambu-
landi potentissimuz eē censeres. ita enī
q̄ expetendoz finem. q̄ nihil vltra est
apprehendit. potentissimū necesse est
iudices. Ex quo fit. quod huic obia-
cet. vt. i. idem scelesti. viribus omnibz
videant̄ esse deferti

id est sequitur quod huic obiacet id est p̄rtrahitur est vt idem scelesti id est
mali videantur deferti omnibus viribus ¶ Notandū q̄ sicut vt
aroz aliquis d̄r potens cum ambulare ad eum locum vbi nihil amplius
restat de via. sic boni quando pueniunt ad finem 2 ad bonum qd trāsi-
cendi non p̄r. ideo dicuntur potentes. mali autē q̄ ip̄sum attingere. non
possunt. dicuntur impotentia.

¶ Hic p̄bia ponit q̄r-
ta rōem. sc̄do excludit
quādam dubitationez
bi. Quod quidem.

Cur enī relictā p̄tute vicia sectant̄. in-
scitia ne bonoz. sed qd enervatius iē

Quartus Liber

Rō quā intēdit in summa est ista. mali quā resistere prout declinant ad vicia. aut sciunt bonum esse adherere prout. aut nesciunt. si nesciunt peccant per ignorantiam. nihil autē est impotētius ignorantia. q̄ mali peccātes ignorantia sunt impotētes. Si autē sciunt bonum esse adherere prout et declinant ad vicia. aut volentes derelinquunt bonum aut non. Si non volentes sed attrahit libidine passionū puerunt ad vicia q̄ sunt impotētes. q̄ maxima impotentia est non posse resistere passionibus. Si autē scientes et volentes relinquunt bonū scitur q̄ non tū sunt impotētes sed etiam q̄ omnino non sint. Cuius enim omnis natura in seipsum huiusmodi habeat ordinem ad finem in seipsum aliquid desistit ab ordine ad finem in seipsum deficit a natura. et per se ipsum abesse ipsi nature. Istam rationem pretendit in se et dicitur. Cur enim relictā virtute mali secant vicia. ne pronunquid hoc est ex inscitia. i. ex ignorantia bonorum. Sed quid est enervatius. i. debilius cecitate ignorantie. q̄ d. nihil. An ipsi nouerunt sectanda bona. sed ipsos trāssueros libido. i. concupiscentia precipitat in vicia et sic ipsi fragiles in transueria. i. propter intemperantiam libidinis nequeunt vicio oblucri. i. resistere. An scientes et volentes deserunt bonū et desecunt ad vicia voluntate et scia. sed hoc modo non potentes esse desinunt sed oīno desinunt esse. Cuius assiggnat rationem. nam q̄ relinquit cōtem finem oīum q̄ sunt. s. deum q̄ est ipm esse. pariter esse desistunt. ¶ Notandū q̄ primū ens verissime habet esse. nam ipm est cā esse oībus ut sunt. ut per se p̄mentatorē. i. metaphis. et p̄mo celi et mundi. Ab hoc ente deriuatū est singulis esse et viuere. quā ro ergo magis per vicia aliquis recedit a primo esse. tanto magis desinit esse. vñ Gregorius in li. moralium loquens de dyabolo dicit. q̄ dyabolus bñ dicit non esse. q̄ a summa essentia recessit et per hoc quotidie ex crescere desecut tendit ad non esse. qm̄ ab eo qui vixit esse cecidit. ¶ Notandū q̄ philosophia tres assignat causas ex quibus oīne perit procedit. Oīs enim peccans vel peccat ex ignorantia. et hunc modū primū tangit. vel peccat ex impotentia resistendi. et istū secūdo tangit. vel ex voluntate et malicia. et istū modū q̄ grauior est vltimū ponit.

¶ Diephia excludit dubitationē. Aliquīs enim dubitaret quō aliquis posset esse malus et tñ dicit non esse. hoc excludit phia dicens. mirū forte

norante cecitate. An sectanda nonerunt sed transuersos eos libido precipitat. sic quoque intemperantia fragiles. qui oblucri vicio nequeunt. An scientes volentesque bonum deserunt. ad vicia desecunt. Sed hoc modo non solum potentes esse. sed omnino esse desinunt. Nam q̄ cōmune oīum finem relinquunt. pariter quoque esse desistunt.

Quod quidem cuiuslibet mixte forte videat. ut malos qui plures hominum sunt eos dēno esse dicamus. Sed ita sese res habet

Ram
abnuo
nego
dixeris
nō poss
esse pce
phiteri
uare
cit esse
est de
car cam
tura. qd
pū est de
2 moru
simple
est esse m
prosa. ho
liciam ho
Sed p
gauerit
s ab ib
q̄ mini
manere
eos cui
glitate qd
tenet si por
talis qual
libitae m
¶ Notat
bonon ex
est salu

Prosa secunda

¶ Nam qui mali sunt eos malos esse non abnuo. sed eosdem esse pure atque simpliciter nego. Nam si unum cadauer hominem mortuum dixeris. simpliciter vero hominem appellare non possis. ita viciosos malos quidem esse precesserim. sed esse absolute nequea profiteri. Est enim quod ordinem retinet servatque naturam. Quod vero ab hac deficit esse etiam quod in sua natura suum est. derelinquit.

¶ carcam prius dictam dices. Solum enim illud est quod ordinem recte servat in natura. quod autem ab hac natura et ab ordine deficit etiam esse quod in sua natura si tunc est derelinquit. ¶ Notandum quod malum est determinatio distrahens. sicut et mortuum. unde sicut procedendum est cadauer hominis esse hominem mortuum. non tamen simpliciter procedendum est cadauer esse hominem. sic quicunque malum procedendum est esse malum. non tamen simpliciter procedendum est ipsum esse. unde sicut patebit tertia prosa. homines peruersi in malitiam humanam amiserunt naturam. ergo per malitiam homines desinunt esse quod fuerant.

videat cuiusmodi. s. alicuius ut malos qui plures sunt hominum. dicam? ipsos non esse. Si ita res se habet quibus visum videat. Nam qui sunt malos esse malos non abnuo. nego. sed ipsos simpliciter et pure esse nego. Nam sicut cadauer hominem mortuum dixeris simpliciter autem hominem appellare non possis. Ita viciosos malos esse precesserim sed nequea profiteri ipsos absolute esse sine determinati one distrahente. et repleti

¶ Hic philosophia excludit dubitationem contingentem circa principale propositum. Ostensum est enim quod mali sunt impotentes. aliquis dubitaret quid hoc verum sit cum tamen consuetum sit dicere quod mali possunt. hoc soluit philosophia. scilicet ostendit quod potentia malorum nulla sit.

Sed possunt inquit mali. Ne ego quidem negauerim. sed hec eorum potentia non a viribus sed ab imbecillitate descendit. Possunt enim mala quod minime valeret si in bonorum efficientia manere potuissent. Que possibilitas eos euidenter nihil posse demonstrat.

¶ gilitate quod declarat. quod mali possunt quidem mala. que minime valeret. et possent si potuissent manere in efficientia eorum bonorum. id est efficientia malorum esse talis qualis illa quam habent boni que potissima est ut patet ex dictis. que possibilitas malorum qua possunt mala. demonstrat eos euidenter nihil posse.

¶ Notandum quod si malos minime posse mala si manean in efficientia bonorum ex quo videtur quod boni non possunt facere malum. nec per se peccare. quod est falsum. cum iustus septies in die cadat et fortius resurgit in scriptura.

Liber Quartus

Ad hoc dicendū q̄ boni non p̄nt facere malū ex electione recte rōnis que semp̄ deprecatur ad optima. licet de potentia absoluta possint facere malū. in quantum tñ potentia eoz p̄iungit voluntati z electioni qua eligunt bonum z non malum. sic dicuntur non posse facere malum.

¶ Hic pbat q̄ potētia maloz nulla sit exp̄liciter. scda ibi Atq̄ vt intelligas. tertia ibi. Huc accedit. Primo d̄r. sicut collegim⁹ paulo ante malum nihil est. z mali tñ p̄nt mala. ex hoc licet ip̄obos nihil possent. Et dicit Boetius. p̄spicuum est. ¶ Notandū q̄ rō sic format. Posse malū est posse nihil. cū malū nihil sit. sed mali tñ possunt mala. q̄ possunt nihil. z p̄ p̄ns nulla est eoz potentia. ¶ Notandū q̄ de hoc q̄ malū nihil sit. visus est pus. z d̄r Aug⁹. Cum vniuersę nature p̄ verbū dei factę sint. iniquitas p̄ ipsum facta non est. quia iniquitas nulla substantia est. z peccatum nō est natura sed incitium nature appetēz illud quod nō est sui ordinis.

¶ Hic pbat idem alio mō dicēs. O boeci q̄nā sit vis hui⁹ potētie quā mali dicūt posse sic p̄side ra ex dicēdis. Nos paulo ante diffinim⁹ nihil esse potēt⁹ summo bono. s. deo. Ita est d̄r Boetius. z p̄bia Sed idēz scz summū bonū non p̄t facere malum. Vinime d̄r boeci⁹. Et h̄bia. Est igit aliq̄s q̄ putet hoies oīa posse. Nemo d̄r Boetius nisi quis insaniat. z p̄bia subiungit. idēz ho mines p̄nt male facere. Utinam nō possent d̄r Boetius. Igit p̄bia arguit. Cū igit tñmō potēs bonoz possit oīa nō aut p̄nt oīa potēs maloz. manifestum est eosdem minus posse qui mala possunt. ¶ Nota q̄ posse malū magis arguit impotentiaz q̄ potentiam. q̄ si argueret potentiam tunc deberet oīpotētissimo. s. deo qd̄ falsum ē. vnde p̄t argui ex lictera sic. deus potest omnia z non potest malum. mali non possunt omnia z possunt malum. ergo posse malū magis arguit impotentiam q̄ potentiam.

Nā si vt paulo ante collegimus. malum nihil est. cū mala tantūmō. nihil posse ip̄obos liq̄t. B. P̄spicuum est

¶ Notandū q̄ rō sic format. Posse malū est posse nihil. cū malū nihil sit. sed mali tñ possunt mala. q̄ possunt nihil. z p̄ p̄ns nulla est eoz potentia. ¶ Notandū q̄ de hoc q̄ malū nihil sit. visus est pus. z d̄r Aug⁹. Cum vniuersę nature p̄ verbū dei factę sint. iniquitas p̄ ipsum facta non est. quia iniquitas nulla substantia est. z peccatum nō est natura sed incitium nature appetēz illud quod nō est sui ordinis.

P. Atq̄ vt intelligas quenā sit hui⁹ potētie vis. summo bono nihil potētius esse paulo ante diffinimus. B. Ita est inq̄. P. Sed idē inquit facere malū nequit. B. Vinime. P. Est igit inquit aliq̄s qui oīa posse hoies putet. B. nisi quis insaniat nemo. P. Atqui idem p̄nt mala. B. Utinā qui dem inq̄ non possent. P. Cū igit bonoz tñmō potēs possit oīa. non vero queant oīa potētes etiam maloz. eosdem qui mala p̄nt. minus posse manifestum est.

¶ Nota q̄ posse malū magis arguit impotentiaz q̄ potentiam. q̄ si argueret potentiam tunc deberet oīpotētissimo. s. deo qd̄ falsum ē. vnde p̄t argui ex lictera sic. deus potest omnia z non potest malum. mali non possunt omnia z possunt malum. ergo posse malū magis arguit impotentiam q̄ potentiam.

Prosa secunda

¶ Hic probat idem tercio modo dicens Huc accedit quod ostendimus omnem potentiam esse numerandam inter expectenda. id est desideranda referri ad bonum velut ad quoddam cacumē. id est perfectionem sue nature. sed possibilitas

Huc accedit quod omnem potentiam inter expectenda numerandam. omniaque expectenda referri ad bonum. velut ad quoddam nature sue cacumē ostendimus. Sed patradi sceleris possibilitas. referri ad bonum non potest. expectenda igitur non est. Atque omnis potentia expectenda est. Liqueat igitur malorum possibilitatem. non esse potentiam

¶ Hic ex dictis concludit conclusionem principalem. confirmando eam autoritate Platonis dicens. Ex quibus iam declaratis apparet minime dubitabilis potentia bonorum. et infirmitas malorum. et liquet verum esse illam sententiam Platonis. Solos sapientes posse facere quod desiderant. improbos vero exerce quidem quod libeat. quod vero desiderant explere non posse. Faciunt enim quilibet. dum per ea quibus delectantur id bonum quod desiderant. se adepturos putant. sed minime adipiscuntur. quoniam ad beatitudinem probra non veniunt

rationalis. libitum autem spectat ad appetitum sensuale. licet si mali affectu bruta dunt appetitum naturali. tamen quod faciunt quodlibet sequentes appetitum sensuum. ideo ad beatitudinem non perveniunt. sapientes autem qui continent delectationes sensuales et imitantur intellectualibus ipsi sunt qui efficiunt animam suam sciamur creatoris qui de nihilo fecit eos ut scribitur in libro de primo. Anima non trahitur neque perturbabitur cum recedit a corpore ut sentitur in eodem

id est potentia patradi sceleris. id est faciendi malum non potest referri ad bonum. igitur expectenda non est. omnis autem potentia expectenda est. liquet igitur potentiam malorum non esse potentiam. **¶** Notandum quod ratio sic potest formari ex littera. Hic potentia que est potentia natura est appetenda et refertur ad bonum. ergo potentia mali non est potentia

talis potentia bonorum. et infirmitas malorum. et liquet verum esse illam sententiam Platonis. Solos sapientes posse facere quod desiderant. improbos vero ex plere posse quod libeat. id est quod libidini placeat. quod vero desiderant rationi appetitu malos explere non posse. Faciunt enim mali qui libet. id est qui libido expetere dum putant se adepturos bonum quod desiderant per ea quibus delectantur. sed minime adipiscuntur quoniam probra. id est vicia vel homines viciosi non veniunt ad beatitudinem. **¶** Notandum quod desiderium est appetitus

Lib^r quartus

¶ Istud est metru secū
dum hui⁹ q^{rti}. Et est
met^r mītrū. p^{mū} d^r a^s
lemanicū ab inuētoze
trochaicū a pede p^{re}do
mināte. scōz d^r feregra
tiū ab inuētoze. sponda
tū a pede p^{re}domināte
In quo metro phia oñ/
dit q^{uo} potētia malozū
sic p^{re}sideranda in quib⁹
maxime videt esse. sicut
reges 2 p^{ri}ncipes. 2 d^r in
cipiendo p^{re}struētiōez in
septimo versu. Si quis
detrahāt. i. remoueat p^{re}
p^{re}sideratōnem. 2 intelle
ctū regmina. i. regmina
vani cule⁹ extērioris su
perbis regibus Quos
reges vides sedere cel/
sos culmine. i. altitudie
solij. i. cathedre quos vi
des claros purpura ni/
tentes septos. i. circūda
datos armis tristib⁹. i.
p^{re}stantibus. Reges
in q^u cōminantes. i. mis/
nas imponentes miser⁹
toruo ore. i. crudeli aspe
ctu anhelos. i. cupidos
vel festinos rabie cedis
i. crudelitate mort⁹ Fā
videbit dños tales fer/
re intus. i. in aīo arras
catenas. i. macula vici
orum. Qd manifestat

sub dens hinc em. i. ex vna parte libido. i. p^{re}cupiscentia versat. i. p^{re}cupis
cat corda talū tyrannozum auidis venenis Hinc. i. ex alia p^{re} ira tur/
bida flagellat. i. punit mentē ipsoz. ita in q^u tollens. i. excitans fluctus. i.
disturbia aut captos infortunio aliquo merore. ipsos fatigat Aut spes
lubrica id est vana torquet. Cum ergo cernas vnum caput id est vnuz
p^{ri}ncipem ferre id est sustinere tor⁹ tyrannos id est passiones tyrannizans
tes. ipse p^{re}ssus iniquis dominis. i. vicij⁹ dñantibus non facit qd op^{er}at
¶ Nota q^{uod} intentio philosophie est dicere. si quis visu posset pene/
trare corda p^{ri}ncipum quos videt sedere in altis solijs ornatos claris in

¶ Metrum secundum quarti libri

^{reges} Vos vides sedere cel⁹os
^{solij} Solij culmine reges

^{purpura} Purpura claros nitentes
^{septos} Septos tristibus armis
^{ore} Ore toruo comminantes
^{rabie} Rabie cordis anhelos
^{detrahāt} Detrahāt si quis superbis

Vani regmina cultus
Jam videbit intus arras
Dominos ferre catenas
Hinc cum libido versat
Auidis corda venenis
Hinc flagellat ira mentem
Fluctus turbida tollens
Detor aut captos fatigat
Aut spes lubrica torquet
Ergo cum caput tot vnum
Cernas ferre tyrannos
Non facit quod op^{er}at ipse
Dominis p^{re}ssus iniquis

documentis
visu p^{re}gnolis
spei timoris
tes ¶ Ist
nō facit qd
siletiat lib
grauius est

¶ Ist
deesse sup^{er}
p^{re}cedentia p

¶ Pro

¶ Ist
idem qu
bus am

Ja

bra

resplende

q^{uod} bonis

deesse sup

nost subus

Sus magi

nerit iura

bicas vica

¶ Retu

q^{uod} vnaq

miū esse

currenti

et p^{re}mi

esse idē ip

tur oñ dñ

ipsum bo

Prosa tertia

documentis hñes arma terrētia z toruo vultu respiciētes miseros statim visu cognosceret ipsos ligatos multis catenis insolubilibus .s. passionibus ire spei timoris z sic ligati passionibus nō faciūt qđ oprant z p pñs sñs ipotentētes ¶ Notandū qđ dñs hō pñs inqđ dñs .i. vicij dominatibz nō facit qđ oprat Dicit beatus Aug⁹ in li. de ciuitate dei Bon⁹ etiā si seruus liber est. malus autē si regnat seruus est. nec vnus hoīs sed qđ grauius est tot dominorum seruus est quot viciorum

¶ Ista est. psa tertia huius quarti in qua oñdit phia malis nuncqđ deesse supplicia z bonis nūqđ deesse pñia Et pmo p hia pñia ad se ad pcedentia pmo pñitit intentū suū. scđo. pñitit intentū ibi Rerū etenim

¶ Prosa tertia libri quarti

¶ Narrat pñiū vniuscuiusqđ rei idem quicqđ gerit. z vicij accedēti/ bus amittere hoīem humanā naturā

Ides neigit quāto in sceno p/ bra voluantur. qđ probitas luce resplendeat In quo pspicuum est. nū qđ bonis premia nuncqđ sua sceleribus deesse supplicia

nō suisibus assimilant. sicut postea patebit qui voluit in sceno fm illud Sus magis in sceno gaudet qđ fonte sereno. de quibz dñ scriptura Des/ nerūt iuncta in in stercore suo. pbi autē luce resplendent. qz virtus z p/ bitas vltra humanam naturā hōmīne puehit z dijs assimilat.

¶ Rerū etenim que gerunt. illud ppter qđ vnaqueqđ res gerit. eiusdē rei pre/ miū esse non iniuria videri potest. vti currenti in stadio ppter quā currit ia/ cet premiū corona. Sed beatitudinē esse idē ipm bonū ppter qđ oīa geruntur oñdūm? Est igit humanis actibz ipsum bonum veluti premiū com/

¶ Primo dñ sic Vides ne igit O boeci in quanto sceno .i. in qnta vilitate impotētie voluant pro/ bra .i. hoies pbioli z vicioli. vides etia3 qua luscē. i. qua claritate potentie resplendeat pbitas pñuoloz hoīm. In quo sicut in suo antecedente pspicū est hoc pñs .s. nū qđ sceleribus .i. hoibz sceleratis deesse sua supplicia

¶ Notandum qđ ma li dicitur voluit in sceno qz mali z maxime libidi

¶ Hic phia pñitit in tentū z pmo pbat qđ bonis nūqđ defunt premia scđo qđ malis nūqđ defunt supplicia. pmo ostēdit qđ bonis nūqđ defunt premia. scđo ostēdit quid sit illud premiū. ibi. At cuius presmij. primum probat duabus rationibus. secundam ponit ibi. Postremo. Prima ratio talis est. omnis res propter quam aliud gerit est pre

Liber quartus

mihi illius rei que gerit
sed propter bonum omnia fiunt
et geruntur. Sed bonum est pro
mihi omnium que geruntur. Sed
bonum a bonis separari non
potest. quia iam non essent bo
ni. Sed bonis nunquam desunt
sua premia. Unde in li
tera. Perit que gerunt
id est fiunt illud propter quod
unaqueque res gerit. id est fit
illud videtur non iniuria
esse premium illius rei.
Noc declarat exempla
ritur ut currere in stadio
id est in aliquo spacio coro
na est premium propter quam
currunt. sed ostendimus
prius beatitudinem esse
id ipsum bonum propter quod
omnia gerunt. Sed ipsum bo
num est veluti commune premium
actibus humanis propositum.
sed hoc bonum non potest
separari a bonis. Non

enim bonus iure vocabitur qui careat bono quare probos mores id est homines
bene morigeratos non relinquunt sua premia. Quantumcumque ergo se
uiant mali propter bonos. tamen sapienti non decideret corona id est premium. nec ares
ceret id est minueretur quia aliena improbitas non decerpit id est non auferit proprium de
cus probis animis. quod si boni recepto premio extrinsecus letarentur poterit
hoc aliquis auferre ab eis vel saltem ille qui protulisset sed illud premium
sua probitas unicuique profert. tunc quilibet carebit suo premio cum deserit
esse probus. ¶ Notandum quod consuetudo fuit apud Romanos cur
rere in stadio id est in aliquo spacio quod vocabatur stadium. et qui citius venit
ad metam sustulit premium scilicet coronam vel aliquid aliud. sicut dicit Apol
stolus. Rescatis quod hi qui in stadio currunt. omnes quidem currunt sed unus
accipit praemium. sic currite ut apprehendatis. Sed id propter quod curritur est
premium currentium. ¶ Notandum quod bonus non potest carere pre
mio. quia illud a quo homo denotatur bonus est virtus vel operatio vir
tuosa. quod secundum Aristotelem id est ethicorum. Vis virtus erit utriusque habitus ex quo
homo fit bonus propter quod dignitas virtutis est premium propterea operantur
sed operans propterea non potest privari virtute. Sed bonus non potest carere suo premio.

¶ Notandum quantumcumque mali seuiant tamen sapienti non decedet co
rona. quia secundum Senecam. Nunquam in tantum viciis protrahit nec malicia
inualecet propter virtutes quin nomine propter faciem et venerabile premeat. sic
similiter est de malis et stultis respectu bonorum et sapientum

mune propositum. Aliqui hoc a bonis
non potest separari. Neque enim bonus
ultra iure vocabitur. qui careat bono
Quare probos mores sua premia non
relinquunt. Quantumlibet igitur seuiant
mali. sapienti tamen corona non decedet.
non arescet Neque enim probis animis
proprimum decus. aliena decerpit impro
bitas. ¶ Si extrinsecus accepto leta
retur. poterat hoc vel alius quispiam
vel ipse etiam qui contulisset auferre.
Sed quoniam id sua cuiusque probitas
profert. tum suo premio carebit. cum pro
bus esse deserit

Prosa tercia

¶ Hic ponit scđam rōem que talis est Premium non hz rōem p
mij nisi inquantū bonū. q̄ igit est ppos boni premij. sed bonus est ppos
boni. Gerit ppos pmij.

Postremo cū om̄e pm̄iū idcirco appe
tit. qm̄ bonū esse creditur. quis boni
ppotem premij iudicet expertem

Dicit ḡ in lra. Postre
mo cū ee premū idcirco
appetatur qz credit esse
bonū. quis iudicet ppo
tem boni exprem ee pre
mij. q. d. nullus

¶ Notandum q̄ argumentū phie sile est isti actū arguatur. homo
nō hz rōem hois nisi qz est rōnalis Quicūqz igit est rōnalis est hō Sic
similiter premū non appetit nisi qz bonū Qui ḡ est ppos boni est ppos
premiū. sed bonus est ppos boni. ergo non deest sibi premium

¶ Hic ostendit quid sit illud pm̄iū qd boni assequitur. s. maximū z
optimū. qd est fieri deos Un̄ dr̄ Arcitius pmij. s. boni nō s̄z expres. i.
carentes Responder phia oīno pulcherrimi z maximi premij. qd. pbat
ex quodā correlario supra declarato dicens. Demēto correlariū illius

At cui⁹ pm̄i. oīm pulcherrimi maxi
miqz Demēto etem correlariū illius
qd pauloā p̄cipuū dedi ac sic collige
Lū ipm̄ bonū b̄tudo sit: bonos oēs
eo ipō qz boni sint fieri beatos liquet
S; q̄ beati sunt. deos ee puenit Est
igit pm̄iū bonoz qz nullus deterat di
es. nullius minuat p̄tās. nullius fuf/
cet improbitas deos fieri.

quod p̄cipuū ante de
di. z sic collige id ē ex illo
correlario concludē Lū
ipm̄ bonū sit beatitudo
liquet oīs bonos ee qz
boni sunt fieri beatos. s; z
qui beati sunt eos p̄tin
git ee deos. Igit pm̄iū
bonoz est fieri deos. qd
pm̄iū bonoz null⁹ dies
deterat. i. p̄sumit. null⁹
potestas minuet. null⁹
improbitas fufcet. i. ob
scurat.

¶ Notandū q̄ in ista
deductione phia nō ac/
cipit beatitudinem. p̄ statu quē boni habituri sunt post hanc vitā sed p̄
statu beatitudinis qualis in hac vita haberi potest quem homo p̄sequit
per p̄tutes. vnde qui essentialiter est bonus essentialiter est beatus z de
us. z qui non est essentialiter bonus. sed participatiue. hic etiam est pars
ticipatione beatus z deus

¶ Hic ostendit phia q̄
malis nunquam desunt
sua supplicia. secundo
ostendit quale sit illud
supplicium. ibi. Vide

Que cū ita sint. de maloz qz inseparabi
li pena dubitare sapiēs nequeat. Nam
cum bonū malūqz item penaatqz pre/

Liber quartus

aut pma in duas fm du
as rōnes. scda ibi. Jam
vero. pmo dē Que cū
ita sint. s. q. boni nunq̃
carent pmijs. sequit̃ q.
nullus sapiēs possit du/
bitare de inseparabili pena
malozū. Nam cū bonū
z malū pena z pmiū ad
uersa fronte dissideant
.i. opponant̃ ad inuicem
necē est que in boni pre

m'o videmus accidere. eadem necē est q. rñdeant p̃traria parte in pena
mali. sicut igit bonis ipsa probitas sit pmiū. ita nequicia ipsa est impro
bis supplicium ¶ Notandū qñcūq; subiectis p̃trarijs insunt p̃trarie
passiones si vni subiectoz ostenditur inesse sua passio tūc p locū a p̃trari
ijs reliquo subiecto assignat̃ inee s. tr. sua passio Qu igit bonū z malum
sint diuersa subiecta. pmiū z supplicium sunt diuersae passionēs. si ostēdit̃
bonis non deesse pmiā ostensum est malis non deesse supplicia

¶ Ne ponit scdam rō
ne que talis est. pena nō
h̃z rationem pene nisi ex
hoc q. malū quoddā est
ergo qui ē affectus ma/
lo ipse est affectus pena
sed mali s̃z affecti. imo
infecti malo. s̃z s̃z affecti
pena. z p̃ p̃ns supplicio.

Quā dicit in trā. Iā pō
quis quis afficit̃ pena. malo nō dubitat se esse affectum. cū supple pena nō
habeat rōnem pene nisi qz mala ¶ Igitur si ipsi mali seip̃os estimare velint
p̃nt ne sibi videri expertes supplicij quos malos oim maloz. extrema neq̃
quicia. i. maxima in genere mali nōmodo. i. cōmodo non afficit. verū p
sed vehementer inficit. q. d. non ¶ Notādū q. sicut argumentum
tenet sub hac forma. homo nō est hō nisi qz est rōnalis. s̃z qui est rōnalis
est hō. sic arguit̃ in pposito. pena non h̃z rōem pene nisi qz malum est qd
dam. s̃z qui est affectus malo est affectus pena. sed mali sunt affecti mag
lo. ergo malum non deest malis. z per p̃ns nec supplicium.

¶ Nec philosophia
ostendit̃ quale sit pmiū
malozum. s̃z trāforma
tio in bestialitatem. secū
do ostendit̃ quomodo
p̃ diuersa vicia homines

miū aduersa fronte dissideant. que in
boni pmiō videmus accidere. eadem
necesse est in mali pena contraria pte
respōdeant. Sicut igit probis probi
tas ip̃a sit premium. ita improbis ne
quicia ipsa supplicium est

Jam pō q̃squis afficit̃ pena. malo se
affectū esse non dubitat Si igit sese
ipsi estimare velint. p̃nt ne sibi suppli/
cij expertes videri. quos oim malozū
exrema nequicia non afficit mō. ve/
rum etiam vehementer inficit

¶ Vide aut̃ ex aduersa pte bonoz. q.
improbos pena comitet̃ Dē nāq; qd
sit. vñū esse. ipsumq; vñum bonū es/

se. panlo
est. vt om
esse vide
quid a bo
fit vt mal
Sed fuit
mani cor
tat. Qua
nam qu
vltro bo
probitas
humana
minis me
Lucien ig
vicijs vid
possis.

bitas ab hu
ritum id est
vt non poss
matum.
licitatem z i
vna est dig
pra homin
desinunt el
fra cum aū
a naturam
manā se ad

Auericia
lenius ere
Ferorato

Prosa

secunda

se paulo ante didicisti. Cui consequens est. ut omne quod sit. id etiam bonum esse videatur. Hoc igitur modo quicquid a bono deficit. esse desistit. Quod fit ut mali desinant esse quod fuerant. Sed fuisse homines. adhuc ipsa humani corporis reliqua species ostendat. Quare versi in maliciam. humanam quoque amiserunt naturam. Scimus ultra homines quicquid prouehere sola probitas possit. necesse est ut quos ab humana conditione deiecit infra hominis meritum detrudat improbitas. Euenit igitur ut quem transformatum vicijs videas. hominem estimare non possis.

transformatur in diuersas bestias. ibi. Auaricia. Primo dicitur. Vide Boetius que pena comitemur improbos ex diuersa pre bonorum id est peritium ad bonos. didicisti enim paulo ante in tercio libro omne quod est esse unum. et didicisti unum esse bonum cui consequens est. ut omne quod sit videatur esse bonum. Igitur quicquid deficit a bono. desistit esse quod fit ut mali desinant esse quod fuerant. sed ipsa reliqua species humani corporis adhuc manens in eis ostendat malos fuisse homines. Quare conuersi in maliciam amiserunt humanam naturam. sed cum sola probitas possit quicquid hominem prouehere. ultra homines. sed in naturam diuinam necesse est ut quod improbus

bitas ab humana conditione deiecit. ipsa detrudat hominem infra meritum id est dignitatem hominis in naturam bestialitatis. Igitur euenit ut non possis estimare hominem sed bestiam quem vides vicijs transformatum. ¶ Notandum quod cum gradus entium distinguuntur nobilitatem et ignobilitatem. quia non est accipere duas species eque perfectas. sed una est dignior alia. ideo oportet quod omne ens quod non est homo sit super pra hominem vel infra hominem. mali autem ut probatur est per maliciam desinunt esse homines. ergo necesse est malos esse supra homines vel infra cum autem sola probitas vehat hominem supra humanam naturam sed ad naturam diuinam sequitur quod malicia deiciat malos infra naturam humanam sed ad naturam bestialitatis.

Auaria feruet alienarum opum violentus creptor. lupi similem dixeris. Feror atque iniquus linguarum litigiosus ex

¶ Hic phia ostendit quod licet homines per diuersa vicia transformantur in diuersas bestias dicens. Aliquis homo feruet auaricia. sed violentus creptor

Liber quartus

id est ablator v' raptor
alienar' opū tales dixer'
silem lupis. sed hō feroz
et inquietus qui exercet
linguā litigij's talis cō/
parabilis est cani. Nō
occultus insidiator qui
gaudet surripuisse alie/
na fraudib'. talis exeq/
tur. i. p'pabitur vulpecu/
lis. sed hō intempans
id est intemperatus ire
fremit talis credat' gesta
re aīn leonis. sed hō pa/
uidus et fugax q' formis/
dat habet' sillis ceruo.
hō aut' segnis et stupid'
ille torpet. i. tardus est et
talis viuūt asinū. i. asini
ne hō aut' leuis et incon/
stans q' p'mutat studia.
id est opera nihil differt
aui'b'. sed hō q' immergi/
tur fedis et immūdis li/
bidinib' ille detinet' voluptate for/
dide suis. i. p'paratur suis. et sic de ces/
teris vicij's p'ringit loq'. Un' p'cludit p'bia dices. Ita fit vt q' deserta. p'
bitate desierit esse hō. cū non possit trāsire in conditionē diuinā vertal'
in beluam id est in bestia

¶ Notandū q' in nobis est duplex virtus
cognoscitiua scz intellectus et sensus. Intellectus est qd diuinū in nobis
p' quē ad sup'iora ascendimus et deo similes sumus. Sensus at' inquan/
tum nō obedit rōni est quid brutale in nobis p' quem infra naturam hu/
manā redigimur et bestijs similes efficiimur. iō d'r Boetius in tractatu
de summo bono. Vt vobis hominib' q' de numero bestiar' p'putati est
diuinū quod in vobis est nō cognoscētes p' quod ad sup'iora ascendit.
et iō similes estis diuinū aut' in hoīe vocat intellectum

¶ Istud ē metrū terciū
huius quarti quod d'r
glyconicum ab inuento
re. choriambicu'z pede
predominante. In quo
p'bia oñt transformatio
nem hoīm in bestias per
quandam fabulaz. scđo
oñdit transformatioez
mentis p' vicia esse peio

erect. cani cōparabis. Insidiator oc/
cultus surripuisse fraudibus gaudet.
vulpeculis exequetur Ire intempans
fremit. leonis animū gestare credatur
Pauidus ac fugax nō metmenda for/
midat. ceruis similis babeatur Seg/
nis ac stupidus torpet. asinuz viuūt.
Leuis atq' inconstans studia permutat.
nihil aui'b' differt Fedis immū
disq' libidinibus immergit'. sordide
suis voluptate detinet'. Ita fit vt q' p'
bitate deserta: homo esse desierit. cū
in diuinā conditionez transire nō pos/
sit vertatur in beluam

¶ Metrū terciū quarti libri

v Ela naricij ducis
Et vagas pelago rates
Eurus appulit insule
Pulchra qua residens dea

Solis
Disce
Lacta
Quos
Vetit
Hunc
Ille
Dente
Hic
Flere
Ille
Tecta
Flumen
Obitu
Peste
Iam
Dre
Iam
Blande
Et
Vloce
Sola
Monst

vis
pos
dus
Illo
erel
parat

Metrum

tercium

Solis edita semine
 Discet hospitibus nouis
 Tacta carmine pocula
 Quos ut in varios modos
 Vertit herbipotens manus
 Hunc apri facies tegit
 Ille marmaricus leo
 Dente crescit et vnguibus
 Hic lupis nup additus
 Flere dum parat ululat
 Ille tigris ut indica
 Tecta mitis obambulat
 Sed licet varijs malis
 Flumen arcadis alitis
 Obsitum miserans ducē
 Peste soluerit hospitibus
 Jam tñ mala remiges
 Dre pocula traxerant
 Jam sues cerealia
 Blande pabula verterant
 Et nihil manet integrum
 Voce corpore pditis
 Sola mens stabilis sup
 Monstra que patitur gemit.

rem transformatiōe cor
 poris. ibi. *O* leuem. Fa
 bula quam intrēdit ē de
 transformatiōe sociorū
 vlixis. et est talis *U*lix
 es post bellum troianū
 eū redeundo ad propa
 diuertisset in mari perue
 nit in quandā insulam.
 quam inhabitabat que
 dam dea nomine *L*irce
 filia solis que p gramia
 et portiones plucuit hos
 pites suos mutare in di
 uersas bestias que et so
 cios vlixis qui ad ipsas
 puenerant p suas portio
 nes mutauit. Sed mer
 curius dedit *U*lix al
 bum florem p quez mu
 tauit transformatiōez
 et portionez veneficam
 quā aut socij sui essent
 mutati in bestias q̄tum
 ad figuraz corporis. ra
 men remāsit in eis mēs
 integra. exclusa oī bestia
 li seculicia vñ dī in lfa eu
 rus vent? tal' appulit? ve
 la ducis naricij. i. vlixis
 q̄ denotat naricius a los
 eo vel a regiōe de q̄ oriū
 dus erat et appulit vas
 gas rates. i. naues pela
 go. i. mari. cuidaz insule
 qua. i. in qua insula resi
 dens pulchra dea *L*ir
 ce edita id est genita ex
 semine solis illa miscz no
 uis hospitibus id est soj

rijs vlixis pocula tacta carmine. i. incantatiōe. quos scz hospites ut id ē
 postq̄ manus *L*irce herbipotens. i. potēs herbaz vertit. i. mutauit so
 cios vlixis in varios modos. i. in varias figuras bestiaz. hunc. i. vnum
 illoz regit facies apri *I*lle. i. alius marmaricus leo. i. african? leo facit
 crescit dente et vnguibus. hic. i. alius nup lupis additus. i. p̄unctus dum
 parat flere. ppter suā transformatiōe nē ipe ululat *I*lle. i. alius obambu

Liber Quartus

Arctura

lat id est circuit recta id est domos mitis ut indica tigris id est tigris in die Sed licet numen id est deitas arcadis id est mercurij qui colit in Arcadia qui dicitur ales eo quod fingitur habere alas in pedibus ad designandum velocitatem sui morus. Ille mercurius miserans duces id est vltimam obscurum id est circumdatum variis malis ipse absoluit id est liberauit cum a peste hospitis. i. Circe tamen remiges id est socij vltimis tamen traxerant id est biberant mala pocula ore. et tamen suos effecti verterant id est mutauerant pabula cere. alia id est nutrimenta panis qui panis est cibus hominibus. glande id est glandes qui est cibus suis. et nihil manet in regnum sed de figura humana ipsis perditur id est mutatis voce et corpore. sola autem mens stabilis manens genuit supra monstra. i. supra transformatione corporis quam parit. ¶ Notandum quod transformatio hominis in bestiam remanente anima rationali non est possibilis secundum rationem. quia si esset possibilis. vel esset possibilis secundum transformationem substantialem vel accidentalem. Non secundum substantialem quia per talem introducit nova forma substantialis. et sic due forme substantiales specificiter differentes ut forma lupi et hominis simul informarent idem corpus quod falsum est. Nec est possibilis secundum accidentia propria que disponunt materiam ad determinandam formam. quia impossibile est materiam secundum unam et eandem dispositionem proportionari diuersis formis. unde omnino est impossibile animam intellectiuam uniri materie dispositae ad formam lupi. ergo transformatio de qua hic loquitur si esset possibilis erit solus secundum accidentia indiuidui. puenientia ab exterioribus causis quodammodo videtur contingisse de rege. Habugodonosor de quo legitur in Daniele quod et hominibus eiectus est et fenu comedere ut bos. et rore celi corpus eius infectum est donec capilli eius crescerent in similitudinem aquilarum. et ungues eius quasi ungues autum. quia transmutatio secundum talia accidentia ducit ab expressa repetitione speciei humane. propter deformitatem figure. Ideo ut sic potest dici transmutationem esse factam in bestiam animam remanente. Alij dicunt quod hominis transmutatio non sit possibilis secundum rem sed secundum quandam apparitionem phantasticam. unde non videtur rationabile quod Habugodonosor transtulerit se ad iumenta comedens fenu nisi quod quadam mania et apparitione phantastica ageretur seipsum reputabat iumentum aut bestiam propter quod a consortio hominum eiectus est et cum feris habitabat

Habugodonosor

¶ Nec omne transformatione mentis per vicia est deteriore transformatio ne corporis eo quod mens nobilior est toto corpore. et dicitur. Ego dico manus Circe. i. preterit esse nimium leu. m. i. intellectus leu. nec dico gramina eius esse potentia. quia licet valeat pretere membra cor

O leuem nimium manum
Nec potentia gramina
Membra que valeant licet
Lorda vertere non valent
Intus est hominum vigor
Arce conditus abdita

Prosa quarta

Hec venena potentius
Detrahunt hominem sibi
Dira que penitus meant
Nec nocentia corpori
Dentis vulnere seuiunt

non nocentia corpori seuiunt. i. seuire faciunt hominem vulnere mentis

poris non tamen valent vertere cor da. quia intus est vigor hominis dicitur. i. ab seculo dicitur arte abditum. i. in mente absconditum. sed hec dira venena. i. vicia potentius detrahunt hominem sibi que vicia penitus meant. i. perasunt.

¶ Hora que anima nobilior et excellentior est corpe. transmutatio facta in anima de brutis ad vicia stante corpe humano ipsa est deterior quam facta transmutatione corporis humani in spiritum bestie anima remanente intransmutata. quia anima intransmutata dicitur quod corpus transmutetur adhuc habet de homine ratione anime. sed remanente corpe humano et anima transmutata iam habet non de homine nisi equoce transmutatio anime peior est transmutatio corporis anima remanente intransmutata

¶ Ista est quarta prosa huius quarti in qua principaliter tria probat Primo probat malos esse miseros qui cupiunt perficere si eam non perficerent. secundo probat malos esse miseros si sint ipsi puniri quam si sint puniri. tertio ostendit illos esse miseros qui faciunt iniuriam quam illos qui patiuntur. secunda ibi. Nam hoc. tertia ibi. Nam ne illud Primum boetius presentis predicat facit quodam notum. et probat si bene videtur. secundo probat per se tur principale intentum ibi Etiam Primum de Tum ego Boetius finit carmine inquit. i. dixi. ego facit. i. pcedo verum esse quod dictum est. iniuria id est non iniuste video dici viciosos mutari in bestias qualitate id est vicio animorum. tamen pro quibus seruent speciem humani corporis. Tunc Boetius facit notum dicens. Sed eis quorum

¶ Prosa quarta quarti libri

¶ Audis infeliciores fore improbos
per licentiam Queritur Boetius cur licentium sit seuire improbos

Tamen ego fateor inquit. nec iuria dici video viciosos. tamen si humani corporis spiritum seruet in beluas tamen animarum qualitate mutari Sed quare atrox scelerataque mens. bonorum perniciem seuit. id ipsum eis licere noluisse. Per licet inquit. uti pueniendi monstrabit loco Sed tamen si id ipsum quod eis licere creditur auferat. magna ex parte sceleratorum hominum pena reuelatur mens atrox id est crudelis seuit perniciem bonorum id ipsum nonnullis eis

renr. secundo probat malos esse miseros si sint ipsi puniri quam si sint puniri. tertio ostendit illos esse miseros qui faciunt iniuriam quam illos qui patiuntur. secunda ibi. Nam hoc. tertia ibi. Nam ne illud Primum boetius presentis predicat facit quodam notum. et probat si bene videtur. secundo probat per se tur principale intentum ibi Etiam Primum de Tum ego Boetius finit carmine inquit. i. dixi. ego facit. i. pcedo verum esse quod dictum est. iniuria id est non iniuste video dici viciosos mutari in bestias qualitate id est vicio animorum. tamen pro quibus seruent speciem humani corporis. Tunc Boetius facit notum dicens. Sed eis quorum

Liber Quartus

licere. i. vt sentiat mali in bonos Rñdet pñia. nec licet. vt mōstrabit sue
nienti loco. tñ si ipm qđ credit eis licere si hoc auferat a malis releuabit.
id est subleuabitur pena sceleratorum hoīm ex magna parte.

¶ Nota licet credat malis licere qđ sentiant pñra bonos. nō tñ in rei
veritate licet. qđ in sexta. pñra huius quarti ostendit pñia qđ nihil licet malis
pñra bonos. nisi quantum permittitur ex ordinatōe diuine prouidentie
ad vtilitatem bonorum

¶ Hic pñia. psequit pñ
cipale intentū pbando
qđ improbi sunt misero
res qui cupita pficiunt
qđ qđ pficere nō pñr. sed o
ostendit. qđ in hac vita ni
hil est diuturnū in pñra
tione ad vitā eternā. ter
cio ponit ammirationez
Boetij sup quodā. secū
da. ibi. Neqđ em̄. tertia
ibi. Qñ ego. Quarto dr̄.
Accē est malos esse mi
seriores cū pñecerint cu
pita qđ si non possent im
plere. qđ forte videt̄ cui
qđ. i. alicui incredibile. cu
ius pñatio est. Nā si mi
serum est voluisse praua
misericus est potuisse. si
ne quo. i. posse laqueret
.i. deficeret effectus mis
sere volutaris Itaqđ cū
singulis tribus. i. volun
tati potētie et effectui sit
sua miseria. necesse est vt illi
vigeantur triplici infortunio id est malo qđ
vides scelus velle. scelus posse. scelus pficere Dicit boetij⁹ Accedo in
quam id est pñentio. sed ego vehementer exopto vt mali deserti possibi
litate patrā di sceleris cito careant hoc infortunio Qñ dr̄ pñia Carebūt
inquit ocus id est citi⁹ qđ tu forsitan velis. i. velle doleas. vel qđ illi existi
ment se carituros.

¶ Notandum qđ philosophia dicit qđ posse malum sit peius qđ vel
le malum. hoc videtur falsum. qđ posse peccare nō est malū sed velle pec
care. vnde sñm Senecam Qñ peccatū in actione est. et omnis actio est
voluntaria. ergo omne peccatum est voluntarium. pro tanto etiam di
cit Augustin⁹ Tolle voluntatē et infernus nō erit ergo peius est velle
malū quā posse malū. cui⁹ pñratiū hic dicit Ad hoc dicendum qđ si poss
se et velle sñm se et absolute considerentur tunc peius est velle malum qđ
posse Si autē accipitur posse vt sequens malam voluntatē et subueniēs

¶ Item qđ incredibile cuiqđ forte vi
deatur. infeliciores esse necesse est ma
los cū cupita pñecerint. qđ si ea que cu
piunt implere non possint Nam si mi
serū est voluisse praua. potuisse miseri
us est. sine quo voluntatis miserie lan
gueret effectus Itaqđ cū sua singulis
misericia sit. triplici infortunio necē est
vigeantur. quos videas scelus velle.
posse perficere. B Accedo inqđ Sed
vt hoc infortunio cito careant patran
di sceleris possibilitate deserti. vehe
menter exopto : P. Carebunt inquit
ocus. qđ vel tu forsitan velis vel illi se
se estimant esse carituros.

Prosa Quarta

eidem vt volūtas mala perficiatur in exteriori ope. sic peius est posse q̄
velle. qz sine tali posse langueret voluntatis effectus. i. non p̄ficret opus
eius extra. sicut aut̄ dicto modo peius est posse malum q̄ velle. sic peius
est p̄ficere malum q̄ posse. ita q̄ vnūquodqz istorum trium velle. posse.
p̄ficere. aliquid mali addit supra p̄cedens

¶ **Hic** phia quia Boetius op̄rauit malos citius carere potentia
patrandi sceleris pbat q̄ in hac vita nihil est diurnū vel duratiuū in p̄p̄
atione ad p̄petuam vitam dicens Neq̄ em̄ est aliqd̄ serū. i. tardū vel du

Neq̄ em̄ est aliquid in tam breuibus
vite met̄. ita serū. qd̄ expectare lon
gum immortalis p̄sertim aīmus pu
tet Quoz magna spes z excelsa faci
nouum machina. rep̄tino atqz inspa
to sepe sine destituit. Qd̄ qd̄ illis mi
serie modū statuit. nam si neq̄cia mise
ros facit. miserior sit necē est diurni
or nequā Quos infelicissimos esse in
dicarem. si nō eoz maliciā saltē mors
extrema finiret. Et em̄ si de prauita
tis infortunio vera p̄clusimus. infini
tam liquet esse miseriam quā esse con
stat eternam.

tunio prauitatis. qz infortunū. i. malū tanto est maius q̄nto est diutur
nius liquet miseriam eoz esse infinitā quā p̄stat esse eternā. Oīet aut̄ mi
seria malozum eterna si morte non finiretur

¶ **Nota** q̄ de oppositis opposito modo iudicandū est. cū oppositos
rum opposite sint cause Sicut ḡ in bonis illud quod est diuturnius ē me
lius sic in malis qd̄ est diuturnius est peius. Cū igit̄ malicia facit mise
ros malos. infinita esset eoz miseria si p̄petuo p̄duraret in vita: sed quia
mors terminat eoz maliciam. ideo eoz miseria z infelicitatē diminuit.

B. Tū ego mira quidē inq̄ z p̄cessu
difficilis illatio Sed his cā qua p̄us
p̄cessa sunt nimīū puenire cognosco

rabile in tā breuibz mes
tis. i. terminis p̄ntz vite
qd̄ immortalis aīmus pu
ret p̄ longū tps expecta
re. i. manere quoz malo
rum magna spes quam
h̄nt de longitudine vite
z excelsa machina. i. ma
gna potentia facinoruz
sepe destruitur sine. id ē
morte. sine inq̄a inspe
rato z repentino. Quod
sc̄z finiri morte statuit ip
sis malis modum. i. ter
minū sue miserie qd̄ p̄o
bat per hoc Nam si neq̄
quicia facit miseros. vt
p̄ter dictis. necē est vt
diuturnior nequā sit mi
serior. quos malos iudi
carē infelicissimos si nō
extrema mors eoz mal
liciam finiret. Si em̄ cō
clusimus vera de inforz

Hic phia ponit ammis
sionē Boetij sup̄ des
ductionē phie dicens
phia mira est illatio tua
z concessu id est ad p̄ces
dendū difficilis qua p̄o

Liber quartus

bat miserā malorū dimi-
nui p mortē. s; cognosco
eam nimis puenire his
que pcessa sunt pūs. Di-
cit pbia Recte inq; esti-
mas. s; q; p dicte illario-
ni difficile credit. sed q;
durū. i. difficile putat ac-
cedere pclusioni ipsam
pcedēdo equū est vt ip-
se demōstrer aliqd falsū
pcessisse in premisis vel
ostendat collationē pro-

positionū necārie pclusionis nō esse efficacem Alioquin pcessis pcedē-
tibus nihil est quod causetur. i. p querat de illatione. vñ necārium est eaz
pcedere quātūcūq; videat durū ¶ Nota q; si non p sentit pclusioni
hoc est vel ppter peccatū in materia vel ppter peccatū in forma ppter pec-
catū in materia vt si aliqua pmissarum sit falsa Propter peccatū in for-
ma vt si nō sit debita pñexio ppositionū respectu pclusionis incidente ali-
qua fallacia Si autem nihil istorum accidit necessario sequitur conclusi-
o ex premisis

¶ Hic pbia probat ma-
los esse inferiores si nō
puniant q; si puniant. se-
cundo soluit qdā du-
biū. Tercio ponit quē-
dam epilogū predictorū
secūda ibi. Sed queso.
tercia ibi. Id vero hac-
tenus. Primo premis-
sit pclusionem quam p-
bare intendit excluden-
do quosdam modos p-
bationis quibus pclusi-
o probari posset. secun-
do ponit alium modū p-
bationis ab istis ibi Et
illa. Primo dicit hoc quo-
q; quod dicam non mi-
nus viderur mirum sed
eque necessarium videt
pcludi ex his que sump-
ta sunt. et querit Boeti-
us. Quidnam est hoc
Dicit pbia. Et go dico

P. Recte inq; estimas Sz qui pclusi-
oni accedere durū putat. equū est vel
falsum aliqd pcessisse demonstret. vel
collationem pponū nō esse efficacē
necārie pclusionis oñdat Alioquin cō-
cessis pcedentib; nihil prius est qd
de illatione causetur

¶ Nam hoc quoq; qd dicā nō min⁹ mi-
rum videatur sed ex his que sumpta
sunt. eque est necessariū. B. Quidnā
inq;. B. Feliciores inquit esse impro-
bos supplicia lucentes q; si eos nulla
iusticie pena coerceat. Neq; id nunc
molior quod cuius veniat in mentes
corrigi vltione prauos mores. et ad re-
ctum supplicij terrore deduci ceteris
quoq; exemplum esse culpanda fu-
giendi. sed alio quodāmodo infelicio-
res esse improbos arbitror ipunitos
tāetsi nulla rō correctionis nullus re-
spectus habeat exēpli. B. Et q; erit
inq; preter bos alius modus

Prosa quarta

Improbos esse feliciores luēres supplicia q̄ si nulla pena iusticie eos coer-
ceat. i. puniat. sed ego nō molior. i. nō intēdo nunc q̄ alicui veniat in mē-
tem prauos mores. i. homines prauē morigeratos corrigi ultione. i. pes-
na. et terrore supplicij ip̄os deduci ad rectū et nō intēdo ceteris hoibz pes-
nā maloz esse exemplū fugiēdi culpāda. i. mala. Sed ppter istas duas
cās est alia a p̄dictis q̄ arbitror improbos cē feliciores punitos. tamen si
p̄ quibz nulla rō correctionis. et nullus respectus exēpli habeat. et querit
Boetius. Quis erit p̄ter hos alius modus. ¶ Nota q̄ due sūt cāe
ppter quas videtur melius malos cē punitos q̄ impunitos. vna est q̄a
p̄ penas mali corrigunt et resipiscunt a malo. Scda cā est. q̄ alij timore
pene maloz declināt a malo. et sic pena maloz est exemplū alijs fugiēdi
malū. licet iste due cause sint vere. tñ p̄ hāc de eis nō incendit sed vult as-
signare aliam causam p̄ter istas.

Et illa bonos inq̄t cē felices. malos
p̄o miseros. nōne p̄cessimus. B. Ita
est inq̄. P. Si igit inquit miserie cu-
iuspiā bonū aliqd addat. nonne felici-
or est eo cuius pura ac solitaria sine cu-
iusq̄ boni admixtione miseria est. B.
Sic inq̄ videt. P. Quid si eidē mise-
ro qui cunctis careat bonis p̄ter ea q̄
bus miser est malū aliud fuerit annex-
um. nonne multo infelicioz eo censen-
dus est cui⁹ infortunij boni p̄cipa-
tionē releuat B. Quid nī inq̄. P. Hūc
igit improbi cū puniunt q̄dem boni
aliqd annexū penā ipsam scz q̄ rōe iu-
sticie bona est. i. dē eūq̄ cum supplicio
carēt inest eis aliqd alterius mali ip̄a
impunitas quā iniq̄rat merito malū
esse confessus es B. Regare non pos-
sum P. Multo igitur infeliciores im-
probi sunt iniusta impunitate donati

¶ Hic p̄bia ponit aliū
modū p̄ter predictos
probando malos impu-
nitos esse miseros q̄
punitos. secundo decla-
rat quoddā assumptū
in p̄batione. ibi. S; pu-
niri. p̄mo resumit qd̄ sus-
pra probatum est tertia
prosa dicens. Nōne cō-
cessimus bonos esse feli-
ces. malos p̄o miseros
dē Boetius Ita est inq̄
et p̄bia. Si miserie ali-
cuius addit aliqd bonū
nonne ipse est felicioz eo
cui⁹ miseria est pura et so-
litaria sine admixtione
alicui⁹ boni. dē Boetius
Sic inq̄ videt. Ulteri⁹
ue querit p̄bia si eidem
misero qui cunctis caret
bonis aliud malū fuerit
annexū nōne censendus
est infelicioz eo cuius in-
fortunij. i. malū releuat
id est reparatur p̄cipatōe
boni. dē Boetius Quid
nī inq̄. i. q̄re non. Rigitur
dē p̄bia. mali cum puni-
untur habent aliqd boni
nī annexum scz penam

Liber Quartus

que rōne iusticie bona ē
et cum iudez improbi ca
rene supplicio. i. pena inest eis aliqd alterius mali. s. i. p. impunitas quas
merito. i. iure iniquitatis pfectus es esse malū. Et Boetius. negare nō pos
sum. Igit cōcludit p̄bia q̄ improbi multo subit infeliciores donati. i. ad
dici iniusta impunitate. i. mala impunitate q̄ puniti iusta vltiōe. i. pena
¶ Hora q̄ rō quā p̄bia intendit est ista. Cuiuscūq̄ hoīs malicie ad
ditur aliqd boni ipe felicioz est eo cuius malicie nihil boni addit. sed cur
malus hō punit sue malicie addit aliqd malum. s. impunitas q̄ mala est
ergo malus est. s. malus punit² felicioz est malo impunito

¶ Hic p̄bia declarat
quoddā assumptum in
probatione. scz q̄ pena
maloz sit bona et q̄ im
punitas sit mala dicēs.
Manifestū est q̄ puniti
improbos est iniquū
et iniquos elabi. i. cuade
re impunitos est iustum
Dicit Boetius. Quis
neget illud Subiungit
p̄bia. Nunqd illud ali
quis negabit omne qd
est iustum esse bonū. et
econtra id est per contra
rium quod iniustum est

liquet id est manifestum est ipsum esse malum. Ergo Boetius dixit. ista
iam dicta consequentia sunt eis que paulo ante conclusa sunt

¶ Notandū q̄ p̄bia innuit duplicem rationem. Prima talis est.
pena malorum est iusta. sed iustum est bonum. ergo pena maloz est bon
na. Secunda rō est. impunitas maloz est iniusta. sed iniustum est malū
ergo impunitas maloz est mala

¶ Hic p̄bia soluit
dubium. Querit cibo
etiā o p̄bia queso te in
quit. nunquid nulla ani
maz supplicia post mor
tem relinqs. p̄bia rōdet
Magna. q̄ malozum
alia ego puto exerceri id
est puniti penali acerbi
tate sicut mala damna
toruz. Alia vero puniti
purgatoria clemētia id

Sed puniti improbos iustum. impu
nitos vero elabi. iniquū esse manife
stum est. B. Quis id neget. P. Sed
ne illud quidez ait quisq̄ negabit. bo
num esse omne quod iustum est. con
traq̄ quod iniustum est. malum lique
re. B. Respondi tum ego Ista quidē
consequentia sunt eis. que paulo ante
conclusa sunt

Sed queso inq̄ te. Nulla ne animaz
supplicia post defunctum morte cor
pus relinquis. P. Et magna quidez
inquit. quorum alia penali acerbitate
alia vero purgatoria clemētia exerce
ri puto. Sed nunc de his differi p̄si
lium non est.

Prosa quarta

est igne purgatorio. sed differere. i. disputare de his penis q̄ debent ante
mā post mortē mūn nō est consiliū. ¶ Hora q̄ p̄m̄ q̄q̄ est tale q̄
p̄ ip̄m̄ habituā voluntas ad malū. cuiusmodi est mortale p̄m̄. peccā
res q̄ mortaliter. 2 in tali peccato decedentes puniunt eterna pena post
mortē. Hāc p̄m̄ beatus Grego. Ad magnā iusticiā iudicantis dei p̄tinet
vt nun̄ s̄ careant supplicio q̄ nun̄q̄ carere volūt p̄tō. Quis aut̄ peccas
cum est tale q̄ p̄stat cū voluntate habituata ad bonū sicut est p̄m̄. ves
niale. tale non punit eternaliter post mortē. sed q̄ ad iusticiā dei p̄tinet
vt nullū p̄m̄ maneat impunitū. ideo oī vs hō punit ad tps p̄ peccato
ventali. 2 q̄ p̄ tale penā aīa purgatur ad receptionē plenī p̄m̄ ideo illa
penā dicitur pena purgatoria.

Id vero hactenus egimus. vt que in
dignissima tibi videbat̄ maloz pote
stas. eam nullā esse cognosceres. quos
q̄ impunitos querebare videres nun
q̄ improbitatis sue carere supplicijs.
Licentia q̄ cito finiri precabar̄.
nec longā esse disceres. infeliciozēq̄
fore si diuturnior. infeliciissimā ve
ro si esset eterna. Post hec miseros
esse improbos. iniusta impunitate di
missos. q̄ iusta vltione punitos. Cui
sententię consequēs est. vt cum demū
gravioribus supplicijs vigeantur cū
impuniti esse credunt.

¶ Hic phīa ponit quē
dam epilogū supra die
roz. secundo oīe Boet
ius opinionez vulgare
cōtrariā opinioni phie.
ibi. Tum ego. Primo
dicit. Id egimus. i. per
tractauimus hactenus
id est hucusq̄. vt p̄as
maloz q̄ tibi videbatur
indignissima nullā eam
esse cognosceres sic oī
dimus in secūda prosa.
et illos malos quos tu
querebare ipunitos tu
nūq̄ videres carere sup
plicijs sue improbitatē
sicut ostensum est terciā
prosa. et nos etiam egis
mus vt licentiam seuē
di contra bonos q̄ tu ci
to p̄cabar̄ finiri discer
res iam non esse longā
et infeliciozē esse potēs

etiam ad malum si esset diuturnior 2 infeliciissimā esse si esset eterna sicut
in ista prosa ostensum est. Post hec probatum est eadez prosa improbos
esse miseros 2 missos id est relictos iniusta impunitate q̄ punitos iu
sta vltione. Cui sententię consequens est vt cū credatur esse impuniti vigeant
gravioribus supplicijs. ¶ Horandū circa p̄dicta cū dicitur
illum esse miserozē qui peccat impune q̄ qui punitur pro peccato. hoc
est intelligendū de miseria p̄ntis vite vtrobiq̄ vt sit cōformis compa
ratio. Accipiēdo em̄ miseriā aītis vite ex vna parte. 2 ex alia parte mi
seriam que est post mortē esset deformis p̄paratio 2 extra p̄positum q̄
hic non loquitur de miseria que est post mortem.

Libër Quartus

Hic Boetius ondit opinionē vulgi esse p̄tra-
rias opinionē phie. sed ondit phia nō esse p̄sen-
tiendū opinionē vulga-
ri. scda ibi. Quid igitur
primo dr. **Phia** cum
ego cōsidero tuas inq̄si-
tiones. i. rōnes puro nō
verius dici supple illis.
sz si reuertar ad iudicia
vulgarium hominū sup-
ple aliter videtur. Quis
em̄ est ille cui hec supple-
dicra tua nō modo. i. nō
tū videantur non credē-
da sed etiā non audien-
da. dr phia Ita ē q̄ vul-
gares nequunt oculos rō-
nis et intellectus assue-
tos id ē assuefactos tene-
bris passionum attolles
re id est erigere ad lucez
p̄spicue veritatis supple
vt vix videant iudicio
recte rōnis. Et sunt si-
miles auib⁹ scz nocturnis
et bubonibus quaz in-
tuitum id est vīsum nox
illuminat et dies cecat.
Dum enim vulgares nō
intuentur ordinem rerū
qui haret se ad modum
lucis sed intuentur suos
affectus id est desideria
que hñt se ad modum te-
nebrarum. ipsi putāt se
licem esse impunitatem
scelerum id est malorum
vel licentiam supple seuiendi contra bonos. quod tamen non est. Vide
autem quid sanciat id est statuatur eterna lex. id est diuina prouidentia si
conformaueris aīn tuum melioribus id est virtutib⁹ nihil est tibi op⁹
iudice exteriori deferente premiū qz tu te ipse addidisti excellentiorib⁹. et
p̄ p̄ns factus es deus. Si autē studiū deflexeris ad p̄iora. i. vicia. ne p̄
non q̄sieris extra vltorē. i. vindicē qz tu ipse detrusisti te in deteriora. z p̄
p̄ns factus es telus. Hoc declarat in simili. veluti si respicias humum z

B. Tum ego. cum tuas inq̄ ratiōes
considero. nihil dici verius puto. Ac
si ad hominū iudicia reuertar. quis il-
le est cui hec non credenda modo. sed
saltem audienda videantur. **P.** Ita ē
inquit illa. Frequenter em̄ oculos te-
nebris assuetos ad lucem perspicue
veritatis attollere. similesqz auib⁹
sunt. quarum intuitum nox illuminat
dies cecat. Dum em̄ non rerum ordi-
nem. sed suos intuent affectus vel li-
centiam. vel impunitatē scelerum. pu-
tant esse felicem. Vide autem qd̄ et er-
na lex sanciat. Melioribus animum
si conformaueris. nihil opus est iudi-
ce premiū deferente. tu te ipse excellē-
tioribus addidisti. Studium ad pe-
iora deflexeris. extra ne quiescis vltorē.
tu te ipse in deteriora detrusisti.
veluti si vicibus sordidam humum. ce-
lumqz respicias. cunctis extra cessan-
tibus. ipsa cernendi ratōne nūc sceno
nunc sideribus interesse videaris. Et
vulgus ista non respicit

Prosa quarta

celum vicibz. i. vicissim. nūc celum nūc terram. cūctis supple iudicij ex
tra cessantibz. tu ipsa sola rōne cernendi videaris nūc interesse sceno id ē
terre nūc sideribz. i. celo Sic eodē mō extra cessantibz ista sola rōe opant
di bñ vel male assequis pñitū vel supplicij diuina iusticia hoc ordinare
sed vulgus ista non respicit propter predictam causam

¶ Nota qz natura visus requirit medium illuminatum. iō fm
cōmune naturam visus noctue z bubonis melius deberent videre in
die q̄ in nocte. cur? tamen p̄trariū accidit eis. vel propter debilitatē na
turalem visus sicut in noctuis. de quibz d̄r Isidorus qz orto splēdore so
lis visus noctue heteratur. v̄l propter p̄suetudinē ad tenebras sicut cre
ditur esse de bubone. Cū em̄ bubo habeat alias aues sibi inimicas idō
de die in cauernis latitat. z alijs auibz q̄scētibz p̄pter necessitatē victus
de nocte volat ¶ Notandū qz d̄r Uide qd̄ eterna lex sanctat d̄r be
atus Aug. in li. de libero arbitrio Lex eterna est qua iustū est vt om̄ia
sint ordinata: z ideo fm ordinē eius nūq̄ iustus destituitur premijs nec
malis supplicio

¶ Nec on̄ d̄r phia nō esse p̄senciē dum opiniononi vulgari dicens. Q
Beti qd̄ igit̄ d̄cis nūq̄d debemus accedere per consensu his vulga
ribz quos monstrauimus similes esse testijs. q. d. nō. z hoc manifestat p

Quid igit̄. His ne accedamus q̄s be
luis similes esse mōstrauim? Quid si
q̄s amisso penie? visu. ipm̄ et̄ se habu
isse obliuisceret̄ itūitū. nihilqz sibi ad
humanā p̄fectionē deesse arbitrat̄
nū vidētes eadē cecos putarem̄

exemplum d̄cis. qd̄ d̄is
cis si quis homo amisso
penitus visu obliuiscet̄
retur etiam seipsum ha
buisse visum z arbitrat̄
retur nihil deesse sibi ad
p̄fectionē humanā. nū
qd̄ hoies vidētes. i. iudi
cātes eadē cū ceco puta
rem? ec̄ cecos. q. d. imo
supple sūt Si vulgares
dicēt se recte iudicare

et se nō esse beluas adhuc nō esset̄ eis p̄sentiendū ¶ Notandū qz vul
gares z imperiti iudicāt tanq̄s lōge distātes a veritate qz iudicant fm
p̄cupiscentiā nō fm rei veritatē p̄ter qd̄ nō est astandū eoz iudicio. v̄l
Seneca in de remedijs fortuito? d̄r. Vale opinātur hoies de te s̄ ma
li. mouere aut̄ si sapientes hoc loquerent̄. nūc aut̄ malis duplicere est lau
dari. Vale de te loquūt̄. moueret̄ si hoc iudicio faceret̄ nūc at̄ morbo
i gnotārie faciūt. Vale de te loquūt̄ qz bñ nesciūt loq̄

Nā ne illud qd̄c acq̄scēt: qd̄ eque va
lidis rōnū nūc firmamētis. infelicio
res eos esse q̄ faciāt q̄s q̄ patiant̄ inui
riā. L. Vellē in q̄bas ipas audire

¶ Nec phia probat
illos ec̄ miseros q̄s
cū inuiriāz q̄s q̄ patim
tur. scdo ex h̄ p̄cludit qz
iuria nō est ip̄s patie
tis. s̄ inferētis. tercio in

Liber quartus

uehif cōtra oratores. se/
cūda ibi. Hinc igit. ter/
cia ibi. At qui nūc. Pri/
mo dr. Nūqd vulgares
nō acq̄scent. i. recedent
illud qd nūc eque valis/
dis firmamētis rōnum
scilz infeliciores esse eos
q̄ faciunt iniuriā q̄ qui
patiunt. dr Boetius. vel
lez audire has ipsas rō/
nes. Tūc phia intendit
duos syllogismos ad p/
bandū intentū quoz p/
mus est. omis improb/
est miser. sed ois dign/
supplicio est improbus.
ergo ois dignus suppli/
cio est miser. et per oīs
quanto dignior est sup/
plicio. tanto ē miserior.
Secūdas syllogismus
quanto aliqs est digni/
or supplicio tanto est mi/
serior. sed faciens iniuriā dignior est supplicio q̄ patiens. q̄ faciens inu/
riam dignior est supplicio q̄ iniuriā patiens. P̄tunc innuit primū syllo/
gismū dicens. Nunquid negas omnem improbū dignū esse supplicio.
Boetius dr. Minime ego. z phia. multipliciter liquet eos esse infelices
qui sunt improbi. Ita est dicit Boetius. Itaq̄ dr phia. qui digni sunt sup/
plicio non dubitas eos esse miseros. dr Boetius. Conuenit inq̄ supple/
dictis. Tunc innuit secundum syllogismū per modum interrogatio/
nis dicens. O Boetius si tu resideres cognitor. i. iudex causarū. cui purā/
res inferendus supplicii vel ei qui fecisset iniuriā. vel ei qui pertulisset
iniuriā. dicit Boetius. Non ambigo id est non dubito quin ego satis/
facere passio iniuriā dolore id est supplicio facientis iniuriā. Itaq̄
dicit phia illator iniurie videtur tibi esse miserior q̄ acceptor iniurie. d/
cit Boetius. consequitur inq̄ supple dicta.

¶ Notandū q̄ ad eandē cōclusionē sic posset argui. Quicumq̄ ope/
ratur malū ex proposito magis peccat z miserior est q̄ ipsum sustinēs sine
proposito z voluntate. sed inferens iniuriā peccat ex proposito et voluntate
sustinens autē sustinet p̄ra voluntatem. ergo inferens iniuriā peior est z
miserior patiente iniuriā.

¶ Hic phia p̄cludit ex
dictis q̄ q̄libet iniuriā
non est miseria patiens
sz inferētis dicens. Hac
tibi q̄ turpitudine suapte nata miseros

rationes. P. Omnē inquit improbū
num supplicio dignū negas. B. Mi/
nime. P. Infelices vero esse qui sunt
improbi. multipliciter liquet. B. Ita
inquā. P. Qui igitur supplicio digni
sunt. miseros esse nō dubitas. B. Cō/
uenit inquā. P. Si igit cognitor ait
resideres. cui supplicium inferendus
putares ei ne qui fecisset an qui pertu/
lisset iniuriā. B. Nec ambigo inq̄
quin perpeffo satissacerem dolore fa/
cientis. P. Disceor igitur tibi inu/
rie illator q̄ acceptor eē videretur. B
Consequitur inq̄

faciat app
nō accipie
ribus hoc se
ra. i. sua p
ferā accipie
¶ Hoc
facit hoīem
inferens ini
ris sed etia
P. Atqu
tores. P.
acerbum
iudicium
gis admi
debeat
picis pot
toribus a
medicū d
bos. supp
defensoz
prodesse
tionis ba
q̄ impro
tem relic
q̄ fordes
tuos vic
tende ph
ducent.
diarent. a
dicibus

Prosa quarta

faciat. apparet. illatā cui libet iniuriāz
nō accipientis s; inferētis eē miserā.

igit de cā q; inferēs iū
riā miserōz est patiente
et ex alijs causis ea radi
ce. i. fundamento nitens
tibus hoc sez fundamēto q; turpitudine facit homies misos suapte natu
ra. i. sua p;ia natura. Ex hoc apparet iniuriā cui libet illatā non esse mis
seriā accipientis id est patientis eam sed inferentis.

¶ Notandū q; ex ista sic potest argui Turpitudine p;ia natura sua
facit homiem miser. sed turpitudine est i inferente iniuriā z nō in patiente. q;
inferens iniuriā est turpis z miser. z p; iniuria non est miseria parie
tis sed etiam inferentis

¶ Atqui nunc ait contra faciūt ora
tores. Pro his enim qui graue quid
acerbumq; perpassi sunt. miserationē
iudicum excitare conantur. cum ma
gis admittentibus iustior misratio
debeatur. Quos nō ab iratis sed a p
picijs potius miserantibusq; accusa
toribus ad iudicium veluti egros ad
medicū duci oportebat vt culpe mor
bos. supplicio rescarent. Quo pacto
defensorū opera vel tota frigeret vel si
prodesse hominib; mallet. in accusa
tionis habitum verteretur. Ipsi quo
q; improbi si eis aliqua rimula virtu
tem relictā fas esset aspicere. viciozū
q; sordes penaz cruciatib; se desposi
turos viderent compensatione adipis
cende pbitatis nec has cruciatūs eē
ducerent. defensorūq; operam repu
diarent. ac se totos accusatoribus iu
dicibusq; permitterent

¶ Nicphā inue
hit cōtra oratores. scō
cludit ex dictis q; odiū
um non h; locū apud sa
piētes ibi. Quo fit Pri
mo inuehit p;ia orato
res q; iducūt iudices ad
miserandū patiēti iniū
riā cū tñ potius miserā
dū sit patienti iniuriā
Dicit g. Et oratores
id est causidici q; offici
um est p;uadere iudici.
isti faciūt nūc p;erarium
q; ipsi conātur excitare
miserationē iudicū pro
eis q; ppassi sunt grauez
acerbū qd. cū magis iu
stior misratio debeat ad
miserantib; i. facientib; ma
lū q; iuriantes oport
bat duci ad iudiciū ve
lut egros ad medicū
non ab iratis accusato
ribus sed a p;icijs mise
rantibus vt rescarent
morbos culpe supplicio
id est pena. Quo supple
ordine pacto. si homies
mouerentur misericor
dia erga facientes iniū
riam. opera. id est vili
gentia defensorum. id
est defendere volentius

Liber Quartus

iplos illa tota frigeret. i. cafferet vel si mallent prodesse hominibus infuriantibus tunc defensio eorum verteret in habitum accusationis. ita quod ille qui fuit defensor fieret accusator. Ipsi quoque improbi si eis esset fas respicere virtutem relicta aliqua rimula id est cognitio. ipsi viderent se deposituros sordes vicioz cruciatibus penarum compensatione id est cum adipiscende probitatis. Nec ipsi dicerent id est reputarent cruciatus sed ipsi repudarent id est spernerent opera id est diligentiam defensorum. et se totos committerent accusatoribus et iudicibus. ¶ Notandum quod misericordia et misericordia est virtus secundum quam aliquis participat alienae miserie. Cui ergo inest maior miseria ei debet maior misericordia. sed declaratum est maiorem esse misericordiam inferentis iniuriam quam patientis. Ergo ad miserandum eis maxime debent induci iudices. cuius preteritum faciunt oratores. quia inducunt iudices ad miserandum patientibus iniuriam. ¶ Notandum quod facientes iniuriam accusandi sunt. non ex ira sed ex passione et ira. ut penali remedium morbi culpe eorum auferatur. Sicut cum egros non est insultandum sed potius sunt accusandi quam defendendi ut penali acerbitate eorum malicia minuat. ¶ Fratres mali propenderent sordes vicioz et dignitates virtutum non reputaret cruciat? sed se accusatoribus et iudicibus voluntarie offerret puniendos.

¶ Hic philosophia ex dictis concludit quod odium non habet locum apud sapientes. et dicit. Quo fit. i. ex dictis sequitur ut apud sapientes nullus locus relinquatur odio. Nam quis odit bonos nisi sint? malos vero odisse caret ratione. id est irrationabile est. Nam sicut languor est morbus corporis. ita viciu est morbus animae. Cum ergo egros corpore minime iudicemus dignos odio sed potius miseratione multo magis non prosequi debent odio sed potius miserandi. quorum mentes virget improbitas id est crudelior omni languore corporali.

¶ Nota quod sapientes non debent odire malos. quia dicit Seneca ad Lucillum hunc affectum sapientes habere aduersus malos quod huius medicus aduersus suos egros quod eos non odio sed remedio studet curare quod nec reliquas egros nec effusa deditur intueri.

Sequitur metrum quartum.

¶ Quod sit ut apud sapientes nullus proxius odio locus relinquatur. Nam bonos quis nisi stultissimus oderit. malos vero odisse ratione caret. Nam si vni corporum languor. ita viciosa quidam est quasi morbus animorum. cum egros corpore minime dignos odio. sed potius miseratione iudicemus. multo magis non insequendi sed miserandi sunt. quorum mentes omni languore atrocior. virget improbitas

¶ Scdm
eis moti
que vni

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

Metrum quartum

¶ Ne incipit quartum metrum huius. Quartum quod dicitur fallentium ab invectore. Scilicet dicitur perammetrum siue elegiacum. in quo phia exclamat contra homines quod bellis moribus ex odio semetipsos ad mortem deducunt dicens Quid inuat. i. sollicitudo virilitas est excitare tantos motus. i. odium. et quid inuat sollicitudo. i. sollicitudo exquirere fatum. i. mortem propria manu. q. d. nulla est virilitas. est autem ratio hec quod si mortem petitis. i. desideratis siue vitam siue aliorum propinquat sponte sua. nec remoratur. i. retardat volucres. i. veloces equos. Mirandum est etiam quod homines quasi leo scilicet pens tigris visus aper. dente petunt. i. inuadunt quod idem homines petunt. i. inuadunt se ense ut seminum tuo interficiantur Et que rit phia. Aliquid homines mouet iniustas acies et fera bella. et volunt perire alterius telis. i. mutuis sagittis. ideo quod mores eorum distat et dissident. i. discordant. Certe ista ratio

¶ Detrum quartum libri quarti

¶ Vides tantos inuat excitare mor?

¶ Et propria fatum sollicitare manu

¶ Si mortem petitis propinquat ipsa

¶ Sponte sua volucres nec remoratur equos

¶ Quos serpens leo tigris visus aper

¶ Dente petunt. idem se tamen ense petunt

¶ An distant quod dissidentque mores

¶ Iniustas acies et fera bella mouent

¶ Alteriusque volunt perire telis

¶ Non est iusta satis seuique ratio

¶ Vis aptam meritis vicem referre

¶ Dilige iure bonos et miserece malis.

seuique non est satis iusta. vis ergo referre. i. reportare aptam vicem. i. vicilliter tudinem meritis tam bonis quam mali dilige bonos et miserece malis

¶ Notandum quod de morte non retardare suos equos per equos mortis intelligunt periales dispositiones periodi per quas homo ad mortem tendit Quilibet homo habet certam et determinatam periodum sue vite. eo quod forme omnium rerum sunt in terminis. i. in corporibus celestibus virtualiter ut patet secundo de generatione **¶** Notandum quod phia hic non excludit licentiam gerendi iustum bellum sed iniustum. quod dicit iniustas acies. bellum enim iustum procedit. et ideo gerit ut aliquis nitens contra iusticiam ad iusticiam reducat.

¶ Prosa quinta libri quarti

¶ Jam que felicitas vel miseria est in propriis meritis uniuscuiusque miratur cur bonis mala: malis bona proueniant

¶ Ista est nostra prola huius quarti quod boetius prout conquirebat bonis mala et malis bona peringere propter quod etiam reputabat istarum fortunarum vices non ex ordine diuine prouidentie. sed ex casu prouenire. idem philosophia

Liber

Quartus

sup hoc p̄solat Boetii
assignando cās q̄re bo
nis mala z malis bona
p̄tingāt Et p̄mo Boe
tius exp̄mit suū dolorē
in hoc q̄ vices fortuna/
rū vident p̄fule z inordi
nate disponi. sc̄do assign
nat p̄fū cām huius ap
parentie. tercio ip̄m p̄so
latur assignādo causas
p̄dictorū. Sc̄da ibi Nec
mirū. tercia ibi. Ita est
inquit p̄rio boetii p̄e
mittit quedā. Sc̄do ex
p̄mit cām sui doloris
ibi. Qū p̄ferrim Qui
mo d̄r Ego video. i. in/
tellico hinc. i. ex dictis q̄
felicitas sit cōstituta in

meritis. p̄boz. s. deos fieri z que sit miseria p̄stituta in meritis improbo
rū sc̄z transformari in beluas. sed ego p̄pendo. i. iudico nō n̄h̄l. i. aliquid
boni vel mali esse in hac fortuna populari. i. p̄speritate fortuita Quod p̄
bar Necq̄ em̄ quisq̄ sapientū magis vult esse exul. inops ignominiosus.
id est infamis potius q̄ pollens opibz. q̄ reuerendus honore. validus
potentia. z in sua vībe p̄manens florere Sic em̄ per h̄m oī bona fortune
officiū sapientis tractat clarius z testatius. i. cū maiori testimonio. q̄ tal
libus plus credit cū beatitudo regentium diffundit. i. dilatat in p̄bos
p̄ringentes. i. vicinos ¶ Nota q̄ in bonis fortunis est aliqd boni
q̄ per ipsa sapiens expeditius tractat officiū gubernādi subditos Qui
em̄ diuitijs potentia. z fama precellunt alios. aptiores sunt ad regendā
republicam q̄ aptiores sunt ad subueniendū oppressis z ad deprimē
dum malos ad p̄regendū bonos. ad expugnandū inimicos. z ita sapien
ti qui tractat negotiū reipublice nec̄aria est potentia z diuitiaz abundan
tia. sed sapienti qui vacat p̄replationi diuitie sunt onerose. q̄ nimis inde
gerit sollicitudinem

¶ Hic boetius exp̄mit
cām sui doloris z adm̄
rationis dicens Cū lex z
carcer z cetera tormēta
legaliū penaz potius de
beant p̄niciosi. i. malis
ciuibz. p̄pter quos con
stituta sunt Ego vehe
menter admiroz cur hec
tormēta viceris. i. cō

Inc ego video inq̄ q̄ sit vel feli
citas vel miseria in ip̄is p̄boz
atq̄ improboz meritis p̄stituta Sed
in hac ipsa fortuna populari nō n̄h̄l
boni mali ve inesse p̄pendo Necq̄ em̄
sapientū quisq̄ exul inops ignomini/
osusq̄ eē malit potius q̄ pollens opi
bus: honore reuerendus. poīa valid?
in sua p̄manēs vībe florere Sic em̄
clarius testatiusq̄ sapie tractat offici
um. cū in p̄ringentes populos regen
tiū quodāmo beatitudo transfundit.

Cū p̄ferrim carcer lex ceteraq̄ lega
liū tormēta penaz. p̄niciosi potius
ciuibz p̄pter q̄s etiā p̄stituta s̄t debeā
tur Cur hec igit̄ versa vice mutent̄ sce
lezq̄ supplicia bōs p̄manē p̄mia p̄cu
tū mali rapiāt vehementer ammiroz:

Prosa quinta

Queq; tā iuste pfusionis rō videat ex
te scire desidero. **¶** Sin? etem mirarer
si misceri oīa fortuitis casibz crederes.
¶ Nūc stuporē meū de? rector exagge/
rat q̄ cū sepe bonis iocūda malis aspa/
ptraq; bonis dura tribuat. mal' opta/
ta cōcedat. nisi cā dephēdat. qd ē qd
a fortuitis casibus differre videat.

qui deus cū sepe bonis iocūda malis aspera tribuat. & contra. i. p. ptra/
rium bonis dura malis optata cōcedat nisi deprehendat. i. cognoscatur
causa huius. quid est quod hoc videatur differre a fortuitis casibus qua
si diceret nihil.

¶ Nota q̄ tormenta legalia sicut carcer. membrorum mutilatio. flag/
ellatio. & hmoi. sunt inuente ppter malos. & ista sepius videntur infligi
bonis. malis euadentibus. sup hoc admiratur Boetius. cū tamen de?
debeat punire malos & remunerare bonos. & nisi huius ratio cognoscatur
quare hoc contingat nihil est quin talia videantur continere a casu & a
fortuna & nō subiacere regimini prouidentie diuine qd absurdum est.

¶ Hic philosophia assignat cām apparentie talis pfusionis qz sic
videt esse ppter ignorantiam cause & dicit. Hec mirum si quid credatur
pfusum & temerarium. i.
casuale in istis inferioribz
bus ignorata rōne ordi/
nis diuine. prouidentie. sz
q̄uis tu ignores causas
tante dispositionis diui/
ne tñ quoniam bonus re/
ctor sz deus temporat
mundum sua bonitate
ideo non dubites cūcūq;
ta recte fieri.

¶ Notandum q̄ mirum est cuius causa nescitur. pro tanto enim
multi mirantur de eclipsi solis. qz causam ignorant. & qz Boetius igno/
rabat causam huius pfusionis quare bonis mala & malis bona contin/
gant. ideo hoc ammirabatur & causa admirationis eius fuit ignorantia
dispositionis. diuine prouidentie

¶ Detrum quintū libri quarti

¶ Istud est mes/
trum quintum huius
quarti libri qd dicitur.
y q.

Libert quartus

alemanicū ab inuentore
dactylicū a pede pdomi
nante. tetrametrū. i. qua
tuor pedū. h̄y p̄catalecri
cū. i. ab ūdans in vna sil
laba In quo metro phia
declarat quomō ea q̄
cauſe non apparent vidē
tur mira. Secō ostēdit
quomodo cognita cau
ſa ceſſat ammiratio. ibi.
Nemo mirat flamina.
Prō ostendit q̄ ppter
latentia cauſaz hoīnes
mirant. z icludit de hoc
duo exempla p̄mū de
eo qđ accidit in ſtellis
iuxta polū ſeptentriona
lē q̄ ille ſtelle ceteris ſtel
lis remotioribus tardi⁹
mouent z tñ veloci⁹ ori

untur Qui autē ignorat cām huius illi videt hoc mitrū Un̄ d̄t. Si quis
neſcit ſidera arcturi. i. maioris viſe labi. i. volui p̄pinqua ſummo cardine.
Id eſt cardini. ponendo ablatiuū pro datiuo caſu cauſa metri. i. polo ſep
tentrionali ille ſtupēbit. i. admirabitur legem alti etheris. i. firmamenti.
Cur bootes. i. ſtella tardus legat. i. pertranſeat plauſtra. i. ſtellas plauſ
ſtri. ſc̄z maioris viſe z mergat ſeras flammaz equore. loquēs more poe
tico qui ſequentes iudiciū vulgi dicūt ſtellas mergi in mari qñ occidunt
et d̄z bootes mergere ſeras flammaz. i. lumina ſua tarda. quia nūq̄ ea
mergit. z eſt modus loquendi Id quod nunq̄ fit tarde fit. cū tñ bootes
explicet. ortus nimis celerēs. eo q̄ in p̄ncipio noctis nobis ſtatim appa
ret. Secundum exemplum eſt de eclipsi lune. quā (neſcientes cauſam)
adeo aliqui admirant q̄ putant eius eclipsim contingere per incantatio
nem. z volentes auxiliari lune z impedire ne audiat in cantationem con
curiunt omnia vaſa erea z ſonora tpe eclipsiſ. vnde dicit in littera Or
nua plene lune palleanz. q̄z incipiente eclipsi luna incipit apparere cor nicu
lata cornua infecta meris. i. ceriminis opace noctis id eſt vmbre terre Et
phebe. i. luna confuſa priuatione luminis. detegat. i. apparere faciat aſtra
minora que teperat. i. latere fecerat fulgenti ore. i. abundantia ſui fulgoris
Tunc publicus error quo putat luna incantari p̄mouet gētes. z laſſant
i. fatigant era. i. vaſa erea vel campanas crebris pulſibus

¶ Hora q̄ arcturus dicitur ab arctos quod eſt viſa que eſt quod
dam ſignum iuxta polū ſeptentrionalē quod nos vulgariter plauſtrū
noīamus. z ſic accipit beatus Grego. ſuper Job dicens Arctus ſeptem
ſtellis maxime lucet ſp̄ mouetur z nunq̄ mergitur

¶ Notandum q̄ ſtelle circa polū arcticū more ſicut arcturus z

Iqs arcturi ſidera neſcit
Propinqua ſūmo cardine labi

Cur legat tardus plauſtra bootes

Mergatqz ſeras equore flammaz

Cū nimis celerēs explicet ortus

Legem ſtupēbit etheris alti

Palleanz plene cornua lune

Infecta meris noctis opace

Queqz fulgenti teperat ore.

Confuſa phebe detegat aſtra

Comouet gentes publicus error

Laſſantqz crebris pulſibus era

alle ſtelle
minoz
ſtelle ren
quozes
nitionē
tur z ren
tranſit m
maius ſp
corpus o
vel in cor
te. z hoc

¶ H
flamina

¶ Hemo

¶ Litus

¶ Recm

¶ Seruen

¶ Hic et

¶ Illic la

¶ Lunct

¶ Stupe

¶ Ledar

¶ Leſſen

latētes

ſtupet.

i. pduc

bilis et

pfecto.

tur mira

philoso

rabancu

earum ec

rognoſci

¶ H

¶ Hara

Metrum quintū

alīe stelle mouent tardius alijs stellis remotioribus a polo arctico. quia
minorem circulū suo motu describūt z stelle remotiores maiorē. vñ cum
stelle remotiores in equali tpe p̄tāseant maiorē circulū in quo stelle p̄in-
quiores minorem. qz abo circūuolunt semel in die naturali p̄tā p̄ diffi-
nitionē velocitatis z tarditatis qz stelle p̄inquiores polo tardius mouē-
tur z remotiores velocius. Illud em̄ mouetur tarde qd̄ in equali tpe per-
transit minus spaciū. Et illud mouet velociter qd̄ in equali tpe p̄transit
maius spaciū. ¶ Morandū qz luna recipit lumen suum a sole. si q̄
corpus opacum interponit impediens ne lumen solis pueniat ad lunā.
vel in toto vel in parte. necesse est lumen lune deficere vel in toto vel in par-
te. z hoc est lunam eclipsari.

¶ Hic oñ dicit phia qz p̄gnita cā cessat admiratio dicēs. Nemo mirat
flamina cori talis venti tundere. i. p̄cutere litus frementi fluctu. i. maris

Nemo miratur flamina cori

Litus frementi tundere fluctu

Nec niuis duram frigore molem

Seruente p̄hebi soluiet estu

Hic em̄ causas cernere p̄mptū est.

Illic latentes pectora turbant

Luncta qz rara prouehit etas.

Stupetqz subitis mobile vulgus

Ledat in scitiae nubilus error

Lessent profecto mira videri

z hoc dicit p̄tāto. qz v̄to
stante aqua maris cedit
z ad litus resistēs rep̄cu-
titur. nec etiā aliq̄s mis-
rat molem. i. magnitudi-
nem niuis frigore durā
i. p̄gelatā soluiet. i. solui
Et hic est paragoge i.
additio syllabe ad finē
dictionis p̄pter necessitatē
metri. qz ponit soluiet p̄
solui seruente estu p̄hebi.
id est solis. Hic em̄. i. in
istis exemplis. p̄mptum
est cernere cās quare v̄-
tus impellit mare quas
re sol liquefacit niuē. sed
illic. i. prioribz exemplis

latētes cause turbant pectora supple p̄ admirationem z mobile vulgus
stupet. i. mirat subitis. i. de subitaneis euētibz. z stupet cūtra que p̄uehit
i. p̄ducit rara etas. i. que raro euēniūt. sed si vis cassare admirationē nu-
bilus error in scitiae. i. ignorantie cāp. cedat. i. recedat z accedat noticia cāp.
p̄fecto. i. p̄certo tūc cessant videri mira que p̄us stāte ignorantia videbā-
tur mira. ¶ Hora qz sacerdotes in egipto p̄pter admirari inceperunt
philosophari. videntes em̄ eclipses solis z lune z ignorantes causas mi-
rabantur. causas eaz inquirentes quibus inuentis habuerunt scientiaz
earum eclipsium. eo qz scire est causam rei cognoscere. cognita ergo causa
cognoscitur res. z per p̄sequens cessat admiratio

¶ Prosa sexta libri quarti

Flarat qd̄ sit inter p̄uidentia dei z in

¶ Hic incipit sexta p̄sa
huius q̄rti in q̄ phia cō-
solando Boetium assignat
causas dictorū que
y iij.

Liber quartus

videntur mira in diuina gubernatione propter ignorantiam cause. et primo Boetius petit sibi explicari istas causas. et philosophia rationem difficultatem explicari onis earum. secundo permittit se velle assignare causas. et tertio eas assignat. secunda ibi Sed quoniam. tertia ibi. Diminutio generatio. Primo Boetius procedit quod dictum est de admiratione hominum propter ignorantiam causarum dicens Ita est inquit. Tunc petit explicari causas admirationis eorum que contingunt in diuina providentia et dispositione dicens Philosophia cum evoluitur. id est elucidare causas latentium rerum sit tui munus. id est tue gratie et explicare rationes velatas caligine. id est rationes obscuras et difficiles. quod so ut hinc. id est de ista difficultate decernas. id est iudices et edisseras. id est dispu-tes quoniam hoc miraculum maxime me perturbat quod re malis bona et bonis mala eveniant. et philosophia paulisper aridens Boetius inquit ad rem

maximam omnium quesitum. id est ad maximam questionem vocas. id est incitas me cui vix quicquam exhausti satis est. id est ad quam exhaustiendam et soluendam vix aliquid sufficit Talis namque est materia quam petis declarari. ut vna dubitatio- ne succisa. id est soluta. innumerabiles alie succrescant velut capita hydre. quod rium vno ablato tria succrescebant. nec fuerit modus. id est terminus dubita- tionum nisi quis eas coerceat viuacissimo igne. id est ardenti inuestigatione me- ris In hac enim materia queri solet de providentie simplicitate. de serie fa- ri. de repentinis casibus. de predestinatione diuina. de libertate arbitrii. quod omnia quanti oneris. id est difficultatis sint ad determinandum tu ipse propedis.

¶ Nota quod sapientis est scire omnia ut patet ex phemio metaphisice. ex- tui scire sit per causam primo posteriorum. Sapientis est evoluitur causas rerum latentium. Ideo dicit Boetius ad philosophiam Tu munus est evoluitur causas.

ter id quod a veteribus fatum appellabatur.

Ita est inquit Sed cum tui munus sit latentium rerum causas evolue- re. velatasque caligine explicare rationes quod so uti hinc decernas. et quoniam hoc me mi- raculum maxime perturbat. edisseras. ¶ Tum illa paulisper aridens. ad rem me inquit omnium quesitum maximam vo- cas cui vix exhausti quicquam satis sit. Talis namque materia est ut vna du- bitatione succisa. innumerabiles alie velut hydre capita succrescant. nec vl- lus fuerit modus. nisi quis eas viuacis- simo mentis igne coerceat In hoc enim de providentie simplicitate. de fati- serie. de repentinis casibus. de cognitione ac predestinatione diuina. de arbitrii libertate queri solet Que quanti one- ris sint ipse perpendis

¶ Nota
habitu sapi-
culando quod
¶ Nota
ra capita quod
ris interfecte

Sed quoniam
medicines
sto limite
rare cona
uis oble
paulisper
pas sibi
bet inquit
principio
iunctas ordi
id est incipit
¶ Nota
et philosopho
sentis vix
¶ Nota
prius prob
num et vix
ex hoc pui

¶ Nota
mutabi
quid al
dinem
bilitate
tis arce
rendis
in ipa

Prosa sexta

¶ Nota qd pñiam paulisp sibi arrisisse. p hoc pñia innuit mores ⁊ habitū sapientū qui audita simplicitate imperitorum arident eis p gra tulando q ipsi cū auditate sapientiam querunt

¶ Hora fm fabulas hydra fuit serpens in leerna palude hñs plu/ ra capita quoz vno succiso tria excrecebant. quē cum Hercules sagit/ ris interficere non posset greco igne ipsum consumpsit

Sed qm̄ hec quoq; te nosse quedam
medicinetue portio est. quanq; angu
sto limite rps septi. tū aliquid delibe
rare conabimur. X si te musici carini
uis oblectamenta delectāt. hanc opz
paulisper differas voluptatem. dū ne
gas sibi ordine pterō rōnes: B. Uti li
bet inq;: P. Tunc velut ab alio oīsa
principio ita differuit.

iūctas ordine. Et Boetius. vt liber inq;: i. vt tibi placet tūc ipa pñia oīsa
id est incipiens loqui velut ab alio pñcio ita differuit. i. disputauit

¶ Notandum per hoc qd dicit. nos septi angusto limite rps innu
it philosophia pñtem materiam adeo esse difficilem q totum tempus p
sentis vite (quod breue est) vix sufficit ad predica p'enarie declarāda

¶ Nota dicit pñiam oīsam fuisse ab alio pñcio. nā illa que pñia
prius probauit deducuntur ex hoc principio q deus est perfectum bos
num ⁊ vltimus finis oīm. que autem nunc vult demonstrare deducunt
ex hoc principio q deus est principium effectuum omnium vt parebit

¶ Omnium generatio rerū cūctusq;
mutabilū naturarū pgressus. ⁊ quic/
quid aliquo mouet modo causas or
dinem: formas ex diuine mentis sta
bilitate sortitur Nec in sue simplicita
tis arce pposita. multiplicem rebo ge
rendis. modū statuit Qui modus cū
in ipa diuine intelligentie puritate cō

Nic pñia pmitte velle
assignare cās dicit. Qm̄
hec nosse te ē quedā por
tio i. pars tue medicine
quāq; sumus septi. i. con
clusi. angusto. i. breui li
mite rps. tū aliquid de
liberare conabimur sed
si te delectāt oblectamē
ta id ē suauitates musici
carminis. i. metri. opz q
differas paulisp. i. modū
cū hanc voluptatem do
nec pterō. i. formabo rō
nes sibi nexas. id est con

¶ Nic pñia psequit in
tentus volens assignare
cās quare bonis mala
⁊ malis bona contingāt
⁊ pmo declarat quedā
ad suā determinatiōem
necāria. scđo pōit suā de
terminatiōem. scđa ibi. q
vero inquit. Pñio phi/
losophia determinat de
providentia diuina ⁊ de
faro. secundo ostendit
que sint ea que faro dis/
ponuntur. Secunda.

Liber quartus

hi. Ha series. **Primo** ostendit quid noietur diuina prouidentia. et quid fatum. **Secundo** tangit diuinam inter ea assignando diffinitiones utriusque. **tercio** ponit diuersas opiniones circa fatum. quato infert quandam conclusionem circa fatum et prouidentiam. **secunda** ibi. **Que** licet diuersa. **tercia** ibi. **Sive** igitur quarta ibi. **Quo** fit. **Primo** de Generatio omni rerum cunctusque progressus naturarum mutabilium. et quicquid alio modo mouetur illud sortitur causas generationis et mutationis. et ordinem generationis et mutationis. et formas quibus generantur vel mouentur substantiales vel accidentales. omnia ista sortitur ex stabilitate diuine mentis. **Nec** enim mens diuina preposita. et stabilita in arce id est in altitudine sue simplicitatis statuit rebus gerendis. sciendis multiplice modum. qui modus cum respicitur. considerat in ipsa puritate diuine intelligentie. id est in esse quod habet in intellectu diuino. nominatur prouidentia. **Cum** pro ista modus refertur ad ea que mouet et disponit a veteribus. id est ab antiquis fatum appellatum est. **¶ Nota** quod omnia a primo sunt mutabilia. aliqua mouentur secundum substantiam ut generabilia et corruptibilia quantum ad illa de diuina generatio rerum. **Alia** autem sunt mutabilia secundum locum et non secundum substantiam. ut corpora celestia. quantum ad illa de Luctusque mutabilium naturarum progressus. **Alia** mutabilia sunt solum secundum operationem solum secundum intelligere. non secundum substantiam nec secundum ubi proprie. sicut intelligentie. quantum ad illas de. **Et** quicquid alio mouetur modo. **Aliter** exponitur quod in rebus mutabilibus triplex est dispositio. una est qua transeunt de non esse ad esse per generationem. quantum ad hoc de diuina generatio rerum. **Aut** res permanent in existentia per aliquod tempus postquam generate sunt. quantum ad illas de Luctusque mutabilium naturarum progressus. **Aut** res precedunt de esse ad non esse per corruptionem. quantum ad illas de. **Et** quicquid aliquo mouetur modo. **¶ Nota** quod quidam dicunt fatum esse quandam dispositionem derelictam in rebus inferioribus ex actione corporum celestium secundum quam inferiora incitantur et prestringuntur ad immobiles effectus. et sic beatus Gregorius in omelia epiphanie improbat fatum dicens Absit a fidelium cordibus ut fatum aliquid esse dicamus supple necessitans inferiora. quia sic omnia venirent ex necessitate. **Alio** modo accipitur fatum. per dispositionem rerum secundum quam res dependent ex diuina voluntate et potestate. et sic fatum preceeditur aliquid esse. **Est** ergo prouidentia diuina ordinatio siue dispositio existens in mente diuina qua cuncta inferiora sunt prouisa secundum statum sue nature. **Fatum** autem est dispositio diuina exterioris in rebus mutabilibus qua singula suis annectunt ordinibus ut magis patebit.

Hic ponit diuinam inter prouidentiam et fatum et assignando diffinitiones utriusque. **Secundo** ostendit quod vni eorum dependet ex altero ibi. **Que** licet diuersa. **Primo** de. **Que** duo

Que diuersa esse facile liquet. si quis utriusque vim mente conspexerit. **¶ Nota** prouidentia est ipsa illa diuina ratio in summo omnium principum cuncta disponit fatum ve

ro inheres
quaz prouid
nibus. Pro
ritur quibus
plectitur. S
in motu lo
distributa
catio in di
ctu prouid
unatio di
bus fatum
istas diffinit
eritur omnia
re diuina. erg
fatu vero sp
ita quod ordo fa
tem successio
rebus mobil
ritur pariter
buta in mon
tio quod ad fatu
tia. Eadem
important
faciendarum
mobiles di
eandem rem
quospones
sicut prouid
fordini et re
uidencie. m
¶ Nota
ille ordo
una quem
ama annect
tempore. hec
Que licet
ex altero

Prosa sexta

ro inherēs rebus mobilibz dispō. per
quas puidētia suis queqz necit ordi
nibus. Prouidentia namqz cūcta pa
riter q̄uis diuersa. q̄uis infinita com
plectitur. Fatum vero singula digent
in motū. locis formis ac temporibus
distributa. vt hec tpalis ordinis expli
catio. in diuine mentis adunata pspe
ctu prouidentia sit Eadem vero ad/
unatio digesta atqz explicata tempori
bus fatum vocetur

scz fatū 7 prouidentiaz
diuinam liquebit. id est
parebit ex diuersis si q̄s
mente p̄spererit. i. p̄sde
rauerit vtriusqz vim id
est naturā 7 eētā. 7 dis
finies puidētiā dr. Pro
uidētia est ipsa diuina
rō q̄ est in summo p̄ncip
pe oīm rez constituta. q̄
scz ratō cūcta disponit.
Tūc diffiniens fatū dr
Fatum est dispō inherēs
rebus mobilibz. i. res
poralibz q̄ quā dispō em
prouidentia necit queqz
suis ordinibus

¶ Tunc declarat
istas diffinitōes ex p̄prietatibz vtriusqz intendens q̄ puidētia comple
ctitur omnia simul. sed manifestum est q̄ omnia nūqz sunt simul nisi in mē
te diuina. ergo oportet q̄ puidētia sit rō existens in mente diuina. Ad
fatū vero spectat vt ea que fato sub duntur distribuantur p̄ tpa 7 loca.
ita q̄ ordo fatalis quandam successiōē temporalem importet. talis au
tem successio non est nisi in rebus mobilibz. quare oportet q̄ fatum sit in
rebus mobilibus. Unde dr in lra. Prouidentia namqz cūcta cōplec
titur pariter q̄uis diuersa 7 infinita. Fatum vero diuidit singula distri
buita in motu. locis formis. temporibz. ita scz vt hec temporalis explica
tio q̄ ad fatum p̄tinet adunata in prospectu diuine mentis sit prouiden
tia. Et eadem vero adunatio diuisa 7 explicata temporibz q̄ successiōez
important vocetur fatum ¶ Hora q̄ qz prius dixit q̄ ratio rerum
faciendaz vt est in intellectu diuino dr puidētia. vt autē refertur ad res
mobiles dr fatū. Posset alicui videri q̄ futurum 7 puidētia significarēt
eandē rem sub diuersis rōnibz iō p̄bia hoc excludēs cū ea realiter disti
guisponēs diffinitōem vtriusqz ¶ Hora q̄ p̄gnitio dei h̄z se ad res
sicut p̄gnitio artificis ad artificata. sicut ergo omnia artificata sub dun
t ordini 7 rōni artis. sic necesse est omēs res sub di rōni 7 ordini diuine. p
uidētie. p̄pter qd̄ oñt q̄ puidētia est diuina rō que cūcta disponit.

¶ Hora q̄ dispō q̄ ponit in diffinitōne fati accipitur pro ordine. et
dr ille ordo inherēs rebus mobilibz ad drām ordinis q̄ est in ipsa rōe di
uina quem iam vocamus. puidētiā fm quem ordinez puidētia dis
uina annectit queqz suis ordinibz. scz vt illa eueniant illo tpe. 7 alia alio
tempore. hec prius. illa posterius

Que licet diuersa sint alterz tū pendet
ex altero Ordo nāqz fatalis. ex puidē

¶ Nec oñdit q̄ h̄z fatū
et puidētia differant tū
vnū dependet ex altero

Liber quartus

dicēs. Quælibet sint di-
uerſa. tñ alterz depēdet
ab altero. ſ. fatū depen-
det ex puidētia. nā or-
do fatalis pcedit ex ſim-
plicitate puidētie ſicut
declarat in ſimili dicēs.

Sicut em̄ artifex puta
edificator formā facien-
de rei ſicut domus men-
te picipiens. i. pſpiciens
mouet. i. pducit effectū
operis. 2 qđ ſimpliciter

et pñtariē pſpexerat mēte. ſ. formā dom⁹ cū ſuis pñtib⁹. ſil' ducit p tpales
ordies ſupple ad effectū pmo fundamentū. poſtea parietes. vltio rectū
Ita de⁹ puidētia ſua ſingulariter. i. ſimplr 2 ſtabitr diſponit oia facien-
da. ſed fato. i. p fatū ea q̄ diſpoſuit tpaliter adminiſtrat ¶ Hora q̄ puidē-
tia diuina hz motū vnicū qz eſt in vno ſimplici. ſ. in mēte diuina. fatū autēz
hz motū pluralitatis. qz in plurib⁹ cauſatis hz eſſe. Itē fatū dependet a
puidētia diuina ſicut effectus a ſua cā. ſed nō econuerſo. Sicut em̄ for-
ma rei artificialis dependet a forma pñtē in mente artificis. 2 nō eco-
uerſo. ſic fatū dependet a puidētia diuina nō autē econuerſo

¶ Nō ponit diuerſas
opinionēs circa fatūz et
di. Siue fatum exerceat
quibūſdā diuinis ſpiri-
tibus famulantibus diuine
prouidentie. ſiue exercea-
tur aima ſiue tota natu-
ra inferuiente. ſiue exer-
ceat motib⁹ corpor⁹ cele-
ſtiū. ſiue angelica virtu-
te. ſiue demonū ſolertia
ſiue aliqbus hor⁹ vñ om-
nibus. hoc eſt incertūz.
tñ iſtud eſt certū proui-
dentia diuina eſſe imo-
bilē 2 ſimplicē formam
re⁹ gerendaz. i. fiendaz
rum. Sz fatū eſſe mobi-
lē nexū. i. diſpōnem 2 or-
dinem tpalē eor⁹ q̄ diuina
ſimplicitas diſpoſuit ge-
renda. i. pducenda.

tie ſimplicitate pcedit. Sicut em̄ ar-
tifex faciēde rei formā in mente picipiens.
mouet opis effectū 2 qđ ſimplr pñta-
rieqz pſpexerat p tpales ordines du-
cit. ita deus puidētia qđem ſingulari-
ter ſtabiliterqz faciēda diſponit. Fato
vero hec ipla que diſpoſuit multipli-
citer ac tpaliter adminiſtrat.

¶ Siue igitur famulantibus quibus-
dam puidētie diuinis ſpiritibus fatū
exerceatur ſeu anima. ſeu tota inferuie-
te natura. ſeu celeſtibus ſiderum mo-
tibus. ſeu angelica virtute. ſeu demo-
num varia ſolertia. ſeu aliquibus ho-
rum. ſeu omnibus fatalis ſeries texiſ.
illud certe maniſeſtum eſt immobilez
ſimplicemqz gerendaz formā rerum
eſſe prouidentiam. Fatum vero eorū
que diuina ſimplicitas gerenda diſ-
poſuit mobilem nexum atqz ordinem
temporalem.

Prosa

sexta

¶ Notandū q̄ fatū est tpalis dispō rez inquātū ea q̄ pūsa sunt a deo pducunt ad effectū mediātibz causis secūdis amminūstrantibz. de q̄ bus causis diuerse fuerūt opiniones. q̄s Boetius cāgit in lra. sed nullā eaz affirmat. Nā de nūero antiq̄ qdā dicebāt fatū exerceri mediātibz diuinis spiritibz deo famulātibz. Alij dicebāt ipm exerceri ab aia munda. sicut platonici qd alj exponūt de aia hūana. q̄ p ipam cāq̄ p cāz sedam exercēt actus līteri arbitrij q̄ sub puidētia cadūt. Alij dixerūt fatū exerceri tota natura in seruīete intelligētes p totā naturā cōplexiōnem oīm elementoz. Alij dicūt fatū exerceri moribz corpoz celestīū: sicut astrologi. Alij q̄ p variā solertiā demonū. z dicunt demōes in pposito spūs habitātes circa humectā prē aeris fm doctrinā quorūdā platonicoz q̄ dicunt caco demōes. i. malū sciētes. Alij dicūt fatum exerceri angelica virtute. Ubi notandū q̄ in pma opinōe fatū dī exerceri mediātibz spiritibz deo famulātibz qd est intelligendū de spiritibz omnia dīponentibz sed immobiliter pmanētibz. q̄ āt dī in q̄nta opinione fatū exerceri virtute angelica intelligendū est de angelis siue spiritibz applicantibz se diuersis locis missis in ministeriū. Angelus enī nūcius interpretat et est nomen officiū nō nature fm beatū Gregoriū

¶ Hic inferre quandā conclusionem circa fatū z prouidentiam. scilicet cūdo declarat eā in exemplo ibi Nā vt orbium. Primo dī ex quo dictū est fatūz dependere a prouidentia diuina. Quo fit. i. ex q̄ sequitur vt omnia q̄ sub sunt fato etiā prouidentie sint subiecta. Cui etiam prouidentie ipm fatum subiacet sed nō eōuerſa. q̄a qdam q̄ locata sunt sub prouidentia superant seriem fati. scilicet ea q̄ immediate per deū amminūstrant sicut creatio rez z gloriſicatio creaturaz rōnāliū. ea vero q̄ sunt p̄pina p̄me diuinitati immobilia hec excedūt ordinē fatalis mutabilitatis. ¶ Notandū q̄ cū fatū dependeat a prouidentia sicut effectus a sua cā necesse est illa que dependet a fato etiam a prouidentia dependere. nō aut eōuerſo. q̄ effectus nō a deo quāſ ſue cause. prouidentia autē ad diuinū intellectū spectat. fatū vero ad ea que in creaturis gerunt

Nam vt orbūū circa eūdē cardinē sese vertentū. q̄ est intīm. ad simplicitatem medietatis accedit. ceterozūq̄ ex

Hic declarat illā p̄ſoz p̄ exēplū oīs qūo qdaz subiacēt fato magis q̄ daz min. z qdā totalit excedūt fatum. scdo ex

Libër Quartus

victis concludit habitu
dinem fati ad prouidē/
tiam per quedam filia.
ibi. Igitur vti est. **U**s
cit primo. Nam sicut or
bium. i. circuloꝝ. verren
tium id est mouentiu se
circa eundem cardinem
id est apem. ille q̄ est vici
nior. i. proximior axi ac
cedit ad simplicitatē me
diocritatē id est axis. vñ
centri. q̄a tardiori motu
mouetur. 2 ideo magis
accedit ad immobilitatē
tē axis. 2 iste circulus re
spectu exterioris habet
se ad modū centri circa
q̄d exterior versatur. vñ
subdit q̄ est veluti q̄dā
cardo. i. centꝝ. ceteroꝝ
orbū extra locatoꝝ.
circa quē versant. Sic
mediolus in rota adhe
ret axi. et est sicut cardo
quidam circa quem vol
uunt cantꝝ 2 radij. **E**ximus vero. i. vltimus orbis exterior rotatꝝ. i. mo
tus maiori ambitu. tanto explicat amplioribꝝ spacijs. quanto discedit a
media indiuiduitate puncti. i. centri. Si q̄d vero illi medio se p̄nectat il
lud colligit in simplicitatē. i. immutabilitatē axis. 2 cessat diffundi 2 dif
fluere p̄ magnū spaciū. Sicut illud quod longius a p̄ma mente discedit
sicut creature corruptibiles maioribꝝ nexibꝝ fati implicant. 2 tanto magis
aliq̄d est litz a fato q̄nto vicinior petit. i. accedit illi cardinem rez se
dei. q̄d si firmitati sup̄ne mentis adheſerit sup̄greditur necessitatē fati.
Notandū q̄nto magis entia sunt p̄p̄inqua primo causato mis
nus sunt mutabilia. q̄d declarat p̄ h̄a exemplo diuersoꝝ circuloꝝ ab eo
dem centro ductoꝝ in quibꝝ circulus remotior a centro est maior 2 velo
cius mouet. q̄ maior spaciū p̄transit in equali tpe. Qui ē est vicinior
tēro minor est 2 tardius mouet minꝝ spaciū p̄transcundo. circuli vero
medij medio mō se h̄nt. 2 est optima p̄paratio centri circuli ad creatorē
Sicut em̄ centꝝ est indiuisibile 2 ab ip̄o possent plures circuli p̄cedere.
Ita creator vnus 2 indiuisibilis ep̄s infinita creat 2 gubernat

Nec abia pcludit
habitudinē fati ad pul
dentiā diuinaz p̄ q̄dam
Igit vñ est ad intellcū rōcinatio. ad
id q̄d est. id q̄d gignit. ad eternitatē tē

post. ad p
fati serie
bilem sin
Ubi
p̄ modū di
tiz sicut il
gignit est l
pmanenti
Ubi
eternitas a
dentiā sic
tur 2 per
sibile q̄d
Ubi
intellectu
Ea serie
ta in se in
ratione
ciden tia
seminum
tus etiā
li causaz
ab inob
ordis. i.
Ita em̄
in diuin
nabilem
do. rco
ituras p
plicitas m
est immu
p̄opia in
veritura
A

Prosa sexta

post. ad punctū mediū circulus. ita est
fati series mobilis. ad prouidentie sta-
bilem simplicitatem.

¶ Ubi sciendū q̄ illud qd̄ intellect⁹ simplici firare intelligit rōcinatio
p̄ modū discursus ⁊ successiue apprehendit. Etiam fatū se h̄z ad prouiden-
tiaz sicut illud quod gignit h̄z se ad illud qd̄ est. Ubi sciendū q̄ illud qd̄
gignit est i quadā stabilitate ⁊ motu. qd̄ p̄o actu est genitū. ē in quadā
pmanencia. Etiam h̄z se fatū ad prouidentia sicut tps ad eternitatem.

¶ Ubi sciendū q̄ in tpe est successio p̄tū tps p̄tū. p̄tū ⁊ futuri
eternitas autē est sine successione tota simul exis. Item fatū h̄z se ad prouiden-
tia sicut circulus ad mediū punctū. Ubi sciendū q̄ circulus discendi-
tur ⁊ per partes diuidit mobilis exis. punctū autē est immobile ⁊ indiuisi-
bile q̄ ex primo euclidis punctum est cuius pars non est.

¶ Hic p̄ha ostēdit q̄ n̄ illa que fatō disponunt. sc̄o pcludit q̄ illa q̄
intellectui p̄fusa videtur in diuina gubernatōe s̄ rōnabiliter ordinata.

**Ea series celū ac sidera mouet. elemē-
ta in se inuicem tēperat ⁊ alterna p̄mu-
tatione trāsfomat. Eadē nascētia oc-
cidentiaq; omnia per similes fetuū
seminumq; renouat p̄gressus. Nec ac-
tus etiā fortunaq; hoīm indissolubi-
li causaz conexione p̄stringit. q̄ cuz
ab imobilis prouidentie p̄ficiant ex
ordis. ipas q̄z inmutabiles esse necē ē
Ita em̄ res optime regunt si manens
in diuina mente simplicitas in decli-
nabilem cāz ordinē p̄mat. Hic p̄o or-
do. res mutabiles ⁊ alioq̄n temere flu-
turas p̄p̄aicomutabilitate coerceat.**

plicitas manens in diuina mente p̄emat id est explicet indeclinabile id
est immutabilem ordinē cāz. Hic autē ordo diuine prouidentie coerceat
propria immutabilitate res mutabiles ⁊ alioquin temere id est casualis
ter flucturas.

¶ Hora q̄ fatū considerat dupliciter. vno mō. vt est in causis sc̄dis

similia ⁊ de Series fati
ita est. ita se h̄z ad stabi-
litate simplici diuine. p̄
uidentie. sicut rōcinatio
se h̄z ad intellectum

ibi. Quo fit. Primo de
Ea series fati de qua
dictū est mouet celū ⁊ si-
dera. rēpat elemēta in se
inuicē ne totaliter se cor-
rūpant ⁊ trāsfomat. ita
q̄ ex aqua fiat aer ⁊ ecō-
uerso. ⁊ eadez series fati
renouat oīa nascētia ⁊
occidētia. i. morientia p̄-
siles p̄gressus fetuum q̄
ad aīalia. ⁊ semina quo
ad uegetabilia. ⁊ fatum
etiā p̄stringit indissolu-
bili p̄necione cāz actus
i. opationes ⁊ fortunas
hoīm que oīs res cū p̄fi-
ciant. i. p̄cedant ab ex-
ordis diuine prouidentie
necē est eas esse immutabi-
les Ita em̄ res optime
geruntur. i. regunt si sunt

Liber

Quartus

quay ordo 2 dispositio dicitur fati 2 sic fati est mobile 2 res fato subiacet res sunt mobiles Alio modo p[ro]siderat fatum s[ecundu]m q[uo]d dependet a p[ro]videntia divina que o[mn]ino immobilis est. 2 sic fatum sortit[ur] immobilitate[m]. 2 sic eni[m] res fatales vt sic s[ecundu]m substantiam sunt immobiles

¶ Nota q[uo]d si aliquis posset declinare ab ordine p[ro]videntie. tunc p[ro]videntia divina deficeret a suo defectu 2 hoc redundaret in ipotentia[m] res gentis Et si dicit[ur]. si o[mn]ia subiacer[ent] p[ro]videntie divine g[ra]t[ia] o[mn]ia eveniunt ex necessitate O[mn]i q[uo]d n[on] q[uo]d deus p[ro]videt res sicut s[ic] future. quedam p[ro]videt necesse est evenire 2 q[uo]da[m] p[ro]tingeret Et de hoc videbit[ur] magis in quinto huius

Vt p[ro]ph[et]ia ostendit q[uo]d ea q[ue] apparent in rebus p[ro]fusa in divina gubernatione s[ic] ordinata dicuntur. Quo fit. i. ex hoc q[uo]d divina p[ro]videntia inevitabilis or dine rebus p[ro]stituit. sequit[ur] vt et si nobis minime valentibus p[ro]siderare hunc ordinem rez videant nobis o[mn]ia p[ro]fusa 2 perturbata. nihilominus tamen modus suus. s. ordo p[ro]p[ri]us divi ne p[ro]videntie disponit cuncta dirigens ea ad bonum. nihil ei est q[uo]d cum mali fiat nec etiam ab ipsis improbis quos bonum querentes pravus error auer tit vt p[ri]us demonstratu[m] est nedu[m]. i. multo minus ordo fatalis p[ro]ficiscens de cardine summi boni. i. ab ipso deo defectu[m] a suo exordio. i. a deo qui est finis 2 p[ri]ncipiu[m] o[mn]ium ¶ Notandu[m] q[uo]d de malos nihil facere cum mali cuius oppositu[m] p[er]z. multi enim mali seipsos interimunt O[mn]i q[uo]d nullus op[er]atur respiciens ad malum q[uo]d o[mn]ia bonum appetit Si aut[em] q[uo]s malum op[er]atur h[ab]et p[ro]p[ri]e sub phantasia mali. Nam aliquis in magna anxietate ex[ist]imat esse bonum fugere anxietate[m]. 2 nihil aliud ipse p[ro]siderat sequit[ur] hanc estimati[on]em seipsum interficiens. 2 talis priuans se bono ducit[ur] fantasia boni. q[uo]d p[ro] tunc putat bonum esse effugere anxietate[m] priuatione vite

¶ Nec p[ro]ph[et]ia soluit q[ue]stio nem quare bona malis 2 mala bonis p[er]iungant. 2 primo ostendit hoc in generali. scdo magis in speciali ibi. Sed si aliquis Primo assignat cam p[er] dicti accidentis. ex defectuoso iudicio hoim. scilicet cundo ex p[er]trario iudicio

Quo fit vt rati nobis hunc ordinem minime p[ro]siderare valentibus. p[ro]fusa o[mn]ia perturbataq[ue] videant[ur]. nihilominus tamen suus modus ad bonum dirigens cuncta disponat. Nihil est enim q[uo]d mali causa nec ab ipsis quidem improbis fiat. quos (vt vberime demonstratu[m] est) bonum querentes pravus error auer tit. ne duz ordo de summo boni cardine p[ro]ficiscens a suo quoq[ue] defectu exordio

¶ Notandu[m] q[uo]d de malos nihil facere cum mali cuius oppositu[m] p[er]z. multi enim mali seipsos interimunt O[mn]i q[uo]d nullus op[er]atur respiciens ad malum q[uo]d o[mn]ia bonum appetit Si aut[em] q[uo]s malum op[er]atur h[ab]et p[ro]p[ri]e sub phantasia mali. Nam aliquis in magna anxietate ex[ist]imat esse bonum fugere anxietate[m]. 2 nihil aliud ipse p[ro]siderat sequit[ur] hanc estimati[on]em seipsum interficiens. 2 talis priuans se bono ducit[ur] fantasia boni. q[uo]d p[ro] tunc putat bonum esse effugere anxietate[m] priuatione vite

Que p[ro] inq[ui]s p[er] vlla iniquior esse p[ro]fissio. q[uo]d vt bonis tamen aduersa tamen p[ro]sp[er]a malis etiam tamen op[er]ata. tamen odiosa contingant Nam igit[ur] ea mentis integritate hoies degunt vt q[uo]s p[ro]bos ip[ro]bos ve censuerint. eos. q[uo]d vti existimant esse

necesse sit
pugnare.
cio. digni
vt aliq[ui]
nere p[ro]
mam ter
dici sole

sa cu[m] sem
gunt. i. v
probos
qui p[ro]
mio aliq[ui]
discernit
mam rem
dia in co
fuerunt

¶ T
bonos qu
illa euen
malos cu
tanti bon
nos. 2 p[ro]
esse malos

¶ No
cur sa
p[ro] am
lemb[er]
medic
tudini
minim
us vti

Prosa sexta

necesse sit Atq; in hoc hoim iudicia de/
pugnāt. vt quos alij pmo. alij suppli-
cio. dignos arbitrant. Sz pcedam?
vt aliqs. possit bonos malosq; discer-
nere Nū igit poterit intueri illā inti-
mam temperiem. velut in corporibus
dici solet animorum;

dei et hominum. ibi Nā
vt pauca. pmo facit qd
dictū est. secundo decla-
rat per simile. ibi. Non
em dissimile Prio de Q
boeti tu iniques que pe-
esse vlla iniquior pfulio
q; vt bonis aliqn. pspa
aliqn aduersa eueniant
cū semp bonis deberent
pspera euenire. et malis
per ppariū aliqn contin-
gunt oprata. aliqn odio

sa cū semp malis deberēt odiosa euenire Dicit phia Nūquid hoies de
gunt. i. viuunt ea integritate. i. integro iudicio mētis vt necesse sit eos esse
probos vel improbos quos ipsi censuerint. i. iudicauerint esse tales. Ne
qui pro certo in hoc depugnāt. i. ppariant iudicia hoim. vt quos alij p-
mo alij arbitrentur dignos supplicio Sed pcedamus vt aliquis possit
discernere inter bonos et malos Nūquid ipse poterit intueri illam inti-
mam temperiem. i. interiorē pditionem et qualitatem aior. velut solet
dici in corporibus quasi diceret ego loquor de animis fm q hoies con-
fuerunt loqui de corporibus

¶ Nota q ppter defectuosum iudiciū ptingit q iudicant eos esse
bonos qui mali sunt. et eō uerso Si ergo iudicant malos esse bonos. et si
illis eueniant mala. putant bonis euenire mala. et si bonis quos iudicāt
malos eueniant bona. putant malis euenire bona Et ideo etiā sepe p-
tant bonos deprimi cum mali deprimuntur iudicantes malos esse bo-
nos. et putant malos extolli cum boni extolluntur. quia iudicant bonos
esse malos

Nō em dissimile ē miraculū nescienti
cur sanis corpib; his qdē dulcia illis
sō amara pueniāt Cur egri etiā qdā
lenib; qdā sō acrib; adiuant. Et h
medicus qui sanitatis ipius atq; egri-
tudinis mc dū tparentūq; dinoscit.
minime mirat Quid sō aliud aī op sa-
us videt esse q; pbitas Quid egritu

¶ Nec philosophia de
clarat per simile dicens
Istud miraculum non
est dissimile immo valē
de simile ad propositū
Nescienti alicui cur san-
nis corporibus his con-
ueniant dulcia his ama-
ra. etiam nescienti alicui
cur quidam egri adiu-
uantur lenibus quidā
acerbis. licet hoc videa-
tur mirum nescienti. ras-
men medic? de hoc non
mirat qui cognoscit mo-
dū et tparentum sanis

Liber quartus

tatis et egritudinis. si
 sicut licet homo ignoret. quod
 pueniat bonis et malis
 tamen deus qui est scrutator
 cordium ista cognoscit vi
 des quod bonis aliqui pue
 niunt aduersa. malis. quoniam
 quod prospera. ideo sic eis dis
 tribuit. et hoc est quod sub
 dit applicando similitudinem
 ad animam dicens. quid enim
 aliud iudicatur esse salus
 animarum quam probitas. quid ali
 ud est egritudo animarum quam
 viciis. et quis alius preseruator est bonorum et depulsor malorum quam deus recto
 tor et medicator mentium Qui cum respicit ex alta specula prouidentie. ipse cog
 noscit quid unicuique pueniat. et quod agnouit puenire hoc accommodat
 hinc. id est ex hoc quod dictum est fit in signe miraculi ordinis fatalis. id est fit illud
 quod admirantur homines in ordine fatali cum a deo illud geritur. id est fit quod igno
 rantes stupeant. id est admirantur ¶ Hora quod est bona propter sanitaris et
 egritudinis corporalis ad medicum et probitatis et viciis animarum ad deum. sicut enim
 medicus cognoscens causas sanitatis et egritudinis scit quid pueniat sano
 et egro alijs ignorantibus et mirantibus. sic deus cognoscens qualitatem
 animarum scit quid bonis pueniat et quid malis. et unicuique sibi pueniens tri
 buit. quoniam quod malis prospera bonis aduersa. de quo stupent ignorantes

¶ Hora quod specula dicitur locus altus aptus ad circumspectiendum. et quia
 deus per prouidentiam omnia circumspectat. ideo similitudinarie ipsa prouiden
 tia dicitur specula ¶ Hora quod homines ignorant qui sunt boni vel mali. igno
 rant etiam quid unicuique pueniat. ideo aliqua credunt puenire bonis que
 tamen secundum iudicium dei eis non pueniunt. et ideo homines mirantur quare deus eis
 non attribuat que vident eis attribuenda Ideo dicit propheta ex dictis con
 tingit hoc miraculum quod ignorantes stupent que fiunt a deo sciente

¶ Hic propheta ostendit quod bo
 nis mala et bona malis
 pringunt ex contrario iudi
 cio deus hominum dicens Et
 ego pauca pstringam que
 humana ratio valet ac
 cipere de diuina profun
 ditate illud supple decle
 rabo ¶ Boetius de hoc
 supple hominem quem tu pu
 tas esse iustissimum et serua
 tissimum equi id est equi

Nam ut pauca que ratio valet humana de di
 uina profunditate pstringam De hoc que
 tu iustissimum et equi fuatissimum putas
 omnia scienti prouidentie diuersus videtur. Et
 victrice quod de causa dijs victa pro catho
 ni placuisse. familiaris noster Lucanus

Prosa sexta

admonuit. Hic igitur quicquid citra spem
videas geri. rebo quod rectus ordo est.
opinionem vero tue pueris confusio.

Inter Pompeyū et Juliū cēsaem cū q̄reret ab eo cui? cā esset iustior
dixit. vicerit eādē placuit. sed victa Lathoni. vñ dē vicericē cām se
Juliū cēsaem placuisse dīs. victā vero cām se Pompei placuisse. Lathō
admonuit Lucanus noster familiaris. Ex q̄cludit. Ea q̄ cōtra spe
hoim veniūt esse pfusionē in opinioe hoim. nō tñ in re dicēs. q̄cqd igit vi
deas geri. i. fieri vel euenire p̄tra spem hois cām ignorāris. id in rebo est
rectus ordo sed opinioem tue est pueris confusio

¶ Nota ¶ Lathō viceris p̄ter suā sapientiā et virtutē maxime
auctoritatis fuerat in p̄lo. Cū autē Julius pugnaret cōtra Pompeiū
Lathō iudicauit Pompeiū esse iustū. et attribuit sibi cām vicericē. Alij
autē iudicabāt Juliū esse iustū attribuētes sibi cām vicericē. ex quo p̄
q̄ de eodem cōtrario mō iudicabant dī et homines sapientes qui Cae
thōnem sequebantur:

¶ Hic p̄bia assignat cās sp̄ales q̄re bonis et malis indifferenter
eueniūt nūc p̄p̄a nūc aduersa. scdo excusat se de ampliori p̄tracratione
hōmōi causā. scdo ibi. Nec cū fas. Primo declarat intentū suū de bo
nis. scdo de malis. Hā
id q̄z P̄rio assignat cās
q̄re aliq̄bo bonis nō eue
niūt mala. scdo q̄re aliq̄
eis p̄tingāt mala. ibi. A
lij mixta. p̄mo oīr q̄re
bonis nō p̄tingāt mala
scdo q̄re p̄tingāt eis q̄
q̄z bōa. ibi. Fit at. P̄rio
assignat duas cās q̄re
bonis nō eueniāt mala.
scdo ibi. Est ali. P̄ria
cā est infirmitas animi
alicui? boni cui si adue
niet aduersitas ip̄e des
teriat. vnde dē in l̄ra.

¶ Sed sit aliquis ita bene mō/
ratus: vt de eo diuinum iudiciū pari
ter humanūq̄ consentiat. sed est ani
mi viribus infirmus. Cui si quid ad
ueniat aduersi. desinet colere forsitan
innocentiā. p̄ quā non potuit retinere
fortunam. Parcit itaq̄ sapiens dispē
satio ei. quez deteriozem facere possit
aduersitas. ne cui non conuenit labo
rare patiatur

q̄s sit ita bñ morigerat? q̄ diuinū et humanū iudiciū cōsentiat de eo for
san ip̄e est infirm? viribz animi nō potēs resistere aduersitatibz. Cui si
adueniat q̄d. i. aliq̄d aduersi forsitan desineret colere innocentia. i. exer
cere virtutē. p̄ quā nō potuit retinere fortunā. q̄z imputabit sue innocē
tie q̄ p̄spitas sua recessit quēadmodū legit de Job cui vxi sua impio
pabat dicēs. Adhuc p̄manēs in simplicitate tua bñ dic deo et morere.
Ecce itaq̄ illi sapiēs dispēratio. i. puidētia dei que aduersitas posset face

Liber Quartus

re deteriorē ne patiat eū laborare aduersitate cui nō pueniat. ¶ **H**os
ta q̄ qdam boni sūt ita imbecilles animi q̄ ex modica rēptatiōe aduersi-
tatis murarent. qđ vidēs de? p̄c̄t̄ ip̄s ne eos aduersitate deſiciat. vñ
Apl̄s. Fidelis deus q̄ nō patit̄ vos rēptari ultra id qđ potestis.

¶ **N**ec assignat aliam
cām qre q̄busdā bonis
nō adueniūt mala dicēs
Est alī? hō absolue? .i.
p̄fectus cunctis p̄tutis
b? 2 scūs 2 primus deo
hunc hōiem contingi. i.
tangit aliq̄bus aduersis
providētia diuina iudi-
cat nefas. adeo. i. int̄atū
vt nec sinat ip̄s agitas
ri morbis corporeis qđ
confirmat auctoritate cu-
iusdā p̄b̄i dicēs. Nam vt ait qdam p̄b̄s excellentior me. cuius auctori-
tatem ponit in greco que tñ sonat in latino. Corpus viri sacri edificas-
uerūt virtutes sup̄ple p̄seruādo ip̄m ab aduersis. ¶ **H**orandū q̄ se-
cunda cā quare aliq̄bō nō adueniūt aduersa est excellēs scititas ip̄oz. sic
em̄ deus excellēter malos nō tñ p̄mit in futuro. sed etiā in p̄nti. sic ali-
q̄s excellēter bonos nō tñ p̄mit in futuro. sed etiā in p̄nti ab aduersita-
te custodit. ¶ **H**ora quare p̄b̄ia dicat. Quidā excellētor me dicat. cuz
nullus sit excellētor p̄b̄ia. Dicendū q̄ l̄r̄a sic debet exponi. Nam qđ dā
p̄b̄us excellentior alijs philosophis me. i. per p̄b̄iam dixit. viri sancti cor-
pus edificauerunt 2c.

¶ **N**ec oñt quare bonis
sepe p̄tingāt bōa dicēs
Fit at. i. p̄tingit sepe vt
summa rex regenda. i.
principatus regēdi res
deferat. i. p̄cedat probis
non tñ p̄pter utilitatez
bonoz hōim. sed vt im-
probitas exuberans. i.
abundans maloz retū
datur. i. p̄cedat vel rep̄-
matur. Tunc assignat
cām quare bonis aliq̄
contingāt mala dicēs
Alijs. i. bonis dōs distri-
buit qdam mixta. i. nūc
bona nūc mala pro q̄lis

Est alius cunctis virtutibus absolu-
tus sanctusq̄ ac deo proximus. hunc
contingi quibuslibet aduersis nefas
providentia indicat. adeo vt ne corpo-
reis quidez morbis agitari sinat. Nā
vt quidam me quoq̄ excellentior ait.
Viri sancti corpus edificauerunt vir-
tutes

Fit autem sepe vt bonis summa rex
regenda deferatur. vt exuberans retū
datur improbitas. Alijs mixta. que-
dam pro animorum qualitate distri-
buit. Quosdam remordet ne longa fe-
licitate luxuriēt. Alios duris agita-
ri. vt virtutes animi patientie vsu atq̄
exercitatione cōfirmēt. Alij plus eq̄
metuunt quod ferre possunt. Alij pl̄
equo despiciunt qđ ferre nō p̄nt. Hos

Prosa

sexta

in experimentum sui tristibus ducit. Non nulli venerandus seculi nomen gloriose precio mortis emerunt. Quidam supplicijs inexpugnabiles exemplum ceteris preulerunt inuicta malis esse virtutem: Que recte atque dispo- site et ex eorum bono quibus accedere vi- dentur. fiant. nulla dubitatio est

formidauit ingressum Indis dicens. Domine mitte me et vis preter ad in- dos. Alij plus eum despiciunt quod ferre non possunt quasi presumendo despici- unt temptationes quas tamen ferre non possunt ut sanctus petrus qui dixit Et si oportuerit me mori tecum non te negabo. quod ad temptationem et accu- sationem ancille christum negauit. Hos utroque deus ducit. scilicet tem perat tristibus. scilicet aduersitatibus in experimentum sui. in recognitionem sui ut sciant quod possint et quod non possint. et non nulli. alij emerunt precio mortis veneran- dum nomen seculi sicut martires. Quidam inexpugnabiles supplicijs pre- tulerunt ceteris exemplum virtutem esse inuictam a malis. quod omnia recte et disposite fiant ex eorum bono quibus accedere vident nulla est dubitatio

¶ Notandum quod quidam plus timeant quam timere deberent aliquam aduer- sitatem. de quibus dicitur in psalmo. Trepidauerunt timore ubi non erat timor. Talibus deus immittit aduersitates quibus resistunt ut cognoscant se gratia dei posse resistere ei quod timebant. Alij autem presumetes de proprijs viribus despiciunt temptationes quasi potentes resistere eis. illis deus temptationes im- mittit et permittit eos succubere ut agnoscant fragilis sit humana natura sine diuina gratia

¶ Hic assignat causas quare malis quicquid bona quicquid mala contingant. Et primo ostendit quare malis contingunt mala. scilicet quare bono ubi Vera pro Probo dicitur. Ex eisdem causis ducitur. scilicet probat quod impro- bis nunc proueniunt tristitia nunc oprata. sed de tristibus que malis eue- niunt nemo miratur quia officis existimant eos. scilicet malos esse meritos. id est dignos malo quorum malorum supplicia ceteros deterrent. id est terrore

tate animorum quosdam enim bonos deus remouet aduersitatibus ne luxuriet. scilicet supbiant longa felicitate. scilicet prosperitate Alios bonos paritur agitari. scilicet vexari duris. scilicet aduersitatibus ut virtutes animi ipsorum perfirmet usu et exercitatio patientie ut patet in Job. Alij plus equo metuunt quod bene ferre possunt. sicut Thodas

Et primo ostendit quare malis contingunt mala. scilicet quare bono ubi Vera pro Probo dicitur. Ex eisdem causis ducitur. scilicet probat quod impro- bis nunc proueniunt tristitia nunc oprata. sed de tristibus que malis eue- niunt nemo miratur quia officis existimant eos. scilicet malos esse meritos. id est dignos malo quorum malorum supplicia ceteros deterrent. id est terrore

Libër Quartus

supplicia ¶ Morandū q̄ philosophia innuit tres cās quare malis
eueniūt mala. Prima est q̄ oēs hoies estimant eos dignos malo: secū
da q̄ p̄ supplicia maloz alij a malo retrahūtur: tertia causa est q̄a malis
supplicijs emendantur

¶ Hic assignat cās q̄
re malis bona eueniant
Secūdo soluit tacitā obie
ctionē ibi. Nam vt pro
bis. Primo de Leta po
i. prospera que mal' eue
niunt loquuntur. i. indi
cant bonis magnū ar
gumētū q̄d iudicare de
bent de h̄mōi felicitate.
quam sepe cernūt famu
lari improbis. h̄nt enī
probi ex hoc certissimū
argumentū q̄ illa non
est vera felicitas q̄ mas
lis aduenit: si falsa deces
prio. Tunc affige p̄mā
cām quare deus malis
p̄cedit bonaz prospera q̄
q̄dem malis p̄ prospera p̄
seruant a peioribz sceles
ribz ne fiant fures v̄l ra
prores. et d̄r. In q̄re q̄
malis eueniunt prospera
illud credo dispensari. i.
dispensatione ordinari q̄
forsitan natura alicuius
malis est tam p̄ceptus ad
malum z inopportuna vt
inopia rei familiaris. id
est paupertas possit euz
exacerbare id est. puoca
re ad scelera scz ad furtū
vel ad rapinam. cuius
morbo diuina p̄uidētia
medetur remedio collate pecunie. Tunc assignat secundā causā tales
q̄ ideo malis eueniunt prospera. vt prosperitate emendent vitam quas
si timentes ne p̄pter maliciā amittant prosperitates. Un̄ d̄r hic. i. ali
qs malus spectās. i. p̄siderās p̄sciam suā sedatam p̄bis. i. macularam
vicijs. z ipse p̄parās secū fortunā. i. p̄speritatē suā forsitan p̄timeste
vt cui? re scz p̄spiratis iucūdu est ei vsus illi? fiat tristis amissio. vt dū

¶ Leta vero magnū bonis argumen
tum loquuntur. Quid de h̄mōi felici
tate debeant iudicare quam famula/
ri sepe improbis cernant In qua re il
lud etiā dispēsari credo. q̄ forsitan
alicuius p̄ceptus atq; inopportuna/
tura. vt euz i scelera. potius exacerba
re possit rei familiaris inopia. huius
morbo. p̄uidētia collate pecunie re
medio medetur. Sic sedatam p̄obis
conscientiam spectans. z secum fortu
nam suā comparās (forsitan p̄timest
cit) ne cuius ei iocūdu vsus est. sit tri
stis amissio. Mutabit igitur mores.
ac dum fortunā inuitit amittere. neq̄
ciam derelinquit. Alios in cladez me
ritam precipitauit indigne acta felici
tas. Quibusdam p̄missum puniendi
ius. vt exercitium bonis z malis esset
causa supplicij.

Prosa sexta

metuit amittere formā derelinq̃ neq̃ciā. Tunc ponit terciā cām dicēs:
Alijs malis aduenit prosperitas vt incidāt in maiore miserā aduersita
tis q̃ sicut dictum fuit. i. li. psa. iij. In omni aduersitate fortune infelis
tissimū genus infortunij est fuisse felices. vñ d̃r in l̃ra. q̃ felicitas indigne
aucea. alia l̃ra h̃z acta. i. inducra alios malos p̃cipitat in merita claden
id est miserā. Et addit q̃ quibuscā malis p̃missum est. i. concessum ius
puniendi. i. potestas vt sint bonis cā exercitiū in virtutibz et patientia. et
malis sint cā supplicij ¶ Hora q̃ felicitas quosdā p̃cipitat in cladē
aduersitatis. vñ Samaritens. promouet iniustos fortuna volubiles vt
q̃s Scādere p̃cipites fecit. ad una roer. Nam grauiore ruit turris ru
mefacta ruina. Et graui⁹ pulsar alia cyplius humū. ¶ Hora q̃
boni p̃ aduersitates in virtutibz et patientia exercent. vñ idem paup̃ hen
ricus. Aspera ferre decz maturant aspera mentē. Et bñ matura pleni
us vna sapit. Per nimios estus gelidas transiit ad vndas. Sicq̃s p̃
oppositum dulcia querit homo

Nā vt probis atq̃ improbis nullū fe
dus est ita ip̃i inter se improbi neq̃unt
p̃uenire. Quidni. cū a semetip̃is dis
cerpentibz p̃sciam vicijz q̃sqz dissen
tiant faciantqz sepe que cū gesserint nō
fuisse gerenda decernant.

¶ Hic soluit q̃ndā ob
iectionē. sc̃do infert quā
dam p̃clusionē. ibi. Et
quo sepe. Primo d̃r. A
liquis diceret. dixisti q̃
malis est concessum ius
puniēdi vt sint cā sup
plicij alijs malis. h̃ non
videt vtz q̃ malus nō
punit malū cum sine s̃p̃

miles. hoc soluit p̃hia dicens. Sicut probis et improbis nullū est fed⁹
i. p̃cordia q̃ sp̃ inuicē p̃riat. Itē ip̃i ip̃robi neq̃unt inter se conuenire.
Quidni. i. quare non esset ita. cū q̃qz. i. quilibet mali dissentiant a semet
ipsis. vicijz discerpentibz id est distrahentibus p̃sciam ip̃soz et sepe ma
li faciunt que cum gesserint id est fecerint decernant. id est iudicent non
fuisse gerenda id est facienda ¶ Hora q̃ int̃m aliquis est bon⁹ in
quantū seruat ordinem in vltimū finem qui finis est summū bonum.
et q̃ illuz finē et ordinē omnes boni seruant. ideo oēs boni in eo q̃ boni
sunt inuicē p̃cordant. maliaūt q̃ hunc finem nō obseruant et a semetip̃
suis discor dant mutuo sibi p̃cor dare non possunt

Ex q̃ sepe summa illa p̃uidencia p̃ti
lit insigne miraculum. vt malos mali
bonos faceret. Nā dum iniqua sibi a
pellimis quidam perpeti vidētur. no
p̃ioz odio flagrant. ad virtutis fru

¶ Hic infert q̃ndā con
clusionē d̃i. Ex quo ma
li puniūt malos ex hoc
diuina p̃uidencia p̃u
lit insigne miraculuz sc̃z
vt mali facerent malos
bonos q̃d declarat. Nā
dum quidā mali viden
tur p̃petri iniqua a pellis

Liber quartus

mis ipsi flagrantes. i. ar-
 dentes odio noxiar. id ē
 damnatoꝝ suoz. redire
 ad frugem virtutis. i. ad
 utilitatē dum tales sus-
 pent se esse dissimiles illi
 malis quos oderant. et
 addit q̄ sola diuina vis
 talis ē cui mala sine bo-
 na. i. cedunt in bonū licet
 cum malus facit maluz
 bonū. vii. subdit Cum
 de^o vtēdo p̄peteret ma-
 gis elicit effectū alicui⁹
 boni. Ordo ei farat eūc-
 ta p̄plectit vt qđ discē-
 sent ab assignata rōe or-
 dinis. s. mali. relabaz in
 aliuz ordinem scilz boni
 ne in regno puidētie dei liceat quid. i. aliqd̄ temeritati. i. inordinatōi z
 ponit autoritatē in greco q̄ tñ sonat. Fortissimus in mūdo deus oia
 regit ¶ Notandū q̄ bonū pueniens ex malicia improboꝝ non est
 imputandū ipis improbis. s. tñ diuine virtuti que nouit ex malis elis-
 cere bona. Et licet deus malum dirigat ad bonū sua intentione z pote-
 state. non tñ homo. ideo est extra culpā qui illud malū agit mala inten-
 tione ¶ Nota q̄ alius est ordo naturalis. alius ordo a deo puius.
 Ordo naturalis est vt deū z p̄ximū diligamus. Ordo p̄uissus est rē-
 lis rep̄ dispō que farum vocat. z licet ordine naturalē sepe dimittamus
 aliqd̄ plus deo diligendo. z p̄ximū odiendo. tñ ordine p̄uissus a deo
 nunq̄ effugimus. qz nunq̄ aliter puenit q̄ deus puidet. z si aliquid re-
 cedit ab ordine naturali relabatur in alium. vt si aliquid est maluz quo
 ad misericordiz dñi. ipsum est bonum in p̄paratione ad iusticiam. ita q̄ in reg-
 no diuine puidētie nihil relinquitur temeritati
 ¶ Hic phia excusat se
 de ampliori indagatōe
 causaz dicēs. Neq̄ em̄
 est fas hōi vel ingenio
 p̄prehendere vel sermo-
 ne explicare cūctas ma-
 chinas. i. causas vel dis-
 pōnes diuini operis. hoc
 tantū sufficiat perspexis-
 se q̄ deus proditor. i. p̄-
 ductor omnium natura-
 rum disponit cūcta di-
 rigens ad bonum. Et
 gem rediere dum se eis dissimiles stu-
 dent esse quos oderāt. Sola em̄ ē di-
 uina vis cui mala quoq̄ bona sint. cū
 eis competenter vtendo. alicuius bo-
 ni elicit effectum: Ordo em̄ quidā cū-
 cta complectitur. vt quod ab assigna-
 ta ordinis ratione discesserit. hoc licet
 in aliū tamen ordinē relabatur. ne qđ
 in regno puidētie liceat temeritati.
 Fortissimus in munda deus oia re-
 git ad bonū atq̄ gubernat

Neq̄ em̄ fas est hōi cūctas dñi opis
 machinas v̄ ingenio p̄prehendere v̄
 explicare sermone. Hoc tñ p̄spexisse
 sufficiat q̄ naturaz omnium proditor
 deus idē ad bonū dirigens cūcta dis-
 ponat. Dūq̄ ea que protulit in sui sili-
 tudinem retinere festi nat. manuz oē de

Metru

sextu

reipublice sue terminis pfatalis seriem
necitatis elimiet Quo fit vt q in terris
abundare credunt. si disponere puiden
tia spectes. nihil vsq mali ee ppedas.
Ss video te ia dudū z pōdere qstiois
oneratū. z rōnis plicitate fatigatum.
nliq carnis expectare dulcedinē. Ac
cipe igit haustū quo reffectus. firmi
or in vltiora contendas.

duz ea q pduxit festinat
retinere in similitudinē
sui. i. in bono ipse elimi
net. Excludat p seriem.
id est p ordine fatali nes
cessitat oē malū de ter
minis sue publice rei. id
est mudi. Quo fit vt ma
la q creduntur abundare
in terris si spectes proui
dentiā disponēte nibi
ppendas vsq esse mali.
Tūc inuitat Boerium
ad psolationē mericam
dices Video te esse one
ratum pōdere qstiois q

difficilis est z fatigatū prolixitate orationis expectare aliquā dulcedinē
carminis. igitur accipe haustum dulcedinis merice. quo reffectus. id est
recreatus firmior conscendar in vltiora ¶ Hora q dicitur maluz nul
quā esse in pparatione ad diuinā prouidentiam. quia maluz non est ali
qua natura nec aliqua res. omnis em natura z res appetit suam perfec
tionem. Cum aut appetibile habeat rōnem boni si malum esset natura
et res appetens pfectionem malum esset bonum ¶ Hora q nullū
est malum simplr z totaliter in mundo quin in comparatiōe ad diuinā
prouidentiam habeat rōnem boni vnde expedit multos defectus cōtin
gere in vniuerso ne multa bona tollantur. Si em rō corrumpetur aer
ignis non conseruaretur. nec vira leonis conseruaretur nisi occideretur
agnus vel asinus. neq laudaretur iusticia nec patientia si non esset iniq
tas. Ex quo patet q multa in comparatione ad nos sunt mala que in
comparatione ad diuinā prouidentia omnia disponētes fm q meli
comperunt vniuerso bona sunt

¶ Metru sextū libri quarti.

I vis celsa iura tonātis
Purasolers cernere mēte
Aspice summi culmina celi.
Illic iusto federe rerum
Veterem seruant sidera pacē
Non sol iurilo cencius igne

¶ Istud est sextum
metrum huius quarti li
bri quod fm quosdam
dicitur adonicum. fm
quosdam archilogicum
ab inuente tetrame
trum. d actylicum a pes
de predominante.

In quo metro philo
sophia commendat dē
uinā prouidentiam in
dispositione rerum. z p
mo ex pre rerum que dis
uina dispositione regū

Libër Quartus

tur. scdo ex pre dei regē
tis. ibi. Seder interea.
Primo p̄mēdat diuinā
prouidentia in regimine
corpoz celestiu. scdo in
regimine elemētop. ter/
tio in regimine tpin. q̄r/
to in regimine gñabiliū
et corruptibiliū. scda
ibi. Nec p̄cordia. tertia
ibi. His de causis. q̄r/
ta ibi. Nec temperies.
Primo dicit. Situ so/
ler. i. sapiens vis pura
mente cernere iura. i. res/
gimēta quibz mundus
regit̄ celsi tonātis. i. dei
aspice culmina. i. altitu/
dines summi celi. Illic
sidera seruat̄ veterē pa/
cem. i. antiquā p̄cordiā
quā eis diuina puiden
tia indidit iusto federe. quia sol concitus id est cōmotus nullo igne. id ē
calore non impedit gelidū azez p̄phetes id est lune. nec visa que flectit ra
pidos motus circa poliū sepe cutrionalem nunq̄ lora occiduo profundo
id est mari occidentali cupit tingere id est mergere flammās oceano id ē
mari cernens cetera sidera mergi in mari. Et loq̄tur more vulgari. cres
dit cū vulgus stellas quando occidūt descendere in mare. Et vesper
id est venus semp̄ equis vicibz tempis nunciat seras vmbzas noctis z
eadem venus ep̄is lucifer reuehit̄ diem almū id est elay. Sic alternus
amor pueniens ex diuina prouidentia reficit̄ eternos cursus sider̄ sic. i.
p̄ talem mutuam concordia bellum discors exulat. i. expellit̄ ab oris as/
trigeris id est a regionibz celestibus que gerunt astra. ¶ Hora de
hac dictione sollers q̄ fm̄ Thidox̄ interpretat̄ quasi sollicitus in arte vel
utilis. z sic debet scribi p̄ duplex ll. sed fm̄ Huguicionē d̄r a solon qd̄ est
rotū vel multū z arstis. quasi totus vel multus in arte. z sic debet scribi
bi p̄ simplex l. ¶ Hora q̄ deus magis denotat̄ rronans a tempe
state tonandi q̄ ab alia tempestate. qz maior terror per eum incutit̄ in
tribus hominū q̄p̄ aliam. vnde per tempestatē tonandi homines magis
inducunt̄ ad recogitandam diuinā potentiam. ¶ Hora q̄ visa
hārens septem stellas circa polum septentrionales mora nuq̄ occidit
sed semp̄ nobis appareret licet alie stelle nobis oriantur z occidant. De
venere autē q̄ de nocte seq̄tur solem z de mane (lucifer dic̄ta) p̄cedit̄ solē
vltimū fuit in primo libro metro secūdo.
¶ Hic p̄bia cōmendat̄
regimēta diuine puiden

Solidum p̄hetes impepit̄ axem
Necque summo vertice mundi
Flectit̄ rapidos visa meatus
Nunq̄ occiduo lora profundo
Cetera cernens sidera mergi
Cupit̄ oceano tingere flāmas
Semper vicibus t̄pis equis
Vesper seras nunciat vmbzas
Reuehit̄q̄ diem lucifer almū
Sic eternos reficit̄ cursus
Alternus amor. sic astrigeris
Bellum discors exulat̄ oris

Hec concordia tēperat̄ equis

Element
Vicibus
Jungant
Pendula
Terre
Hildem
Spirat
Etas
Remeat
Hyeme
Hec tem
Quidqu
Eadem
Obitu m
mus florige
veris repen
fruges. A
timber de
merabilia z
suo puiden
quid vinit
die z aufe
vltima m
¶ P
antiquu
rationem
distincio
bro de po
parauit
tem domi
z incedum
lunatem d
nunc de oc
femi domi
vnture eat
secula sec

Metru sextu

Elementa modis. ut pugnancia
 Vicibus cedant humida siccis
 Iungantque fidem frigora flammis
 Pendulus ignis surgat in altum
 Terque graues pondere sidant
 Hisdem causis vere te penti
 Spirat florifer annus odores
 Estas cererem feruida siccit
 Remeat pomis grauis autumnus.
 Hyemem defluus irrigat imber
 Hec temperies alit ac profert
 Quidquid vitam spirat in orbe
 Eadem rapiens condit et aufert
 Obitu mergens orta supremo

tie in elementis dicens.
 Hec concordia pueniens
 ex diuina prouidentia tem
 perat elementa. eque mo
 dis ut humida elementa
 pugnancia. i. siccis cedat
 siccis vicibus. i. vlceru
 ita quod quicquid proualeant hu
 mida quicquid siccit. et quod fr
 goza. i. elementa frigida
 iungant fidem. i. concor
 diam flammis. i. calidis
 elementis ne unum cor
 taliter aliud corrumpat
 Et hec concordia facit
 ut pendulus ignis sur
 gat in altum. i. moueat sur
 sum et terre graues pon
 dere sidant. i. deorsum res
 sideant. Tunc commendat
 regimen dei circa terra di
 cens Hisdem causis. i.
 illis causis per diuinam
 prouidentiam ordinatis an

nus florifer. i. in quo abundant flores spirat odores ipso vere. i. tempore
 veris tepente. i. in caldente. estas feruida siccit. i. maturat cererem id est
 fruges. Autumnus remeat id est reuertitur grauis. i. onerosus pomis.
 imber defluus irrigat hyemem Tunc commendat regimen dei circa ge
 nerabilia et corruptibilia dicens Hec temperies id est temperata dispos
 sitio prouidentie diuine alit et profert quicquid in orbe spirat vitam. i. quic
 quid uiuit. et eadem temperies rapiens ea que fecit. condit. id est abscon
 dit et aufert se ab esse mergens orta id est producta supremo obitu. id est
 ultima morte

¶ Notandum secundum commendatorem octauo philosophorum. Primum
 antiquum nihil facit sine secundo antiquo. i. celo. ergo prima causa gene
 rationem et corruptionem elementorum et omnium in mundo et temporum
 distinctionem operatur mediantibus corporibus celestibus. unde in li
 bro de pomo Aristotelis scribitur quod creator omnium sua sapientia pre
 parauit speras et in qualibet spera stellas lucidas et dedit ipsis virtus
 tem dominandi in hoc mundo. faciendi bonum et malum. mortem et vitam.
 et incedunt stelle secundum virtutem ipsis a creatore datam secundum desiderium et vo
 luntatem eius in ascendendo et descendendo. nunc de oriente ad occidentem
 nunc de occidente ad orientem. sine contradictione. et omnes stelle sunt sicut
 serui domino obediens. et cursus et motus earum non est a seipsis nec
 virtute earum. sed est creator qui facit eas moueri. qui est benedictus in
 secula seculorum.

Liber Quartus

¶ Hic commendat puti-
dentiā diuinā ex pre dei
regentis dices. Interea
dum res sic gerunt altus
p ditor. i. summus crea-
tor rerū deus sedet. i. in
se inmutabilr manet res
gens oīa. flectit. i. mode-
ratur habenas rez. i. fre-
na. exns rex per sapiām
gubernationis. dñs per
potentiam creationis.
fons oīs bonitatis z ori-
go oīm. z ipe a nullo. lex
omnia ligans. z sapiens
arbiter. i. iudex equi. i.
equitatis oībus retribu-
ens fm iusticiā. qui scz
deus oīa regens pccitat
.i. excitat entia ire. i. pro-
cedere ad esse motu. i. p
motum. z sistit. i. pma-
nere facit ad tps in esse
retrahens oīa ad nō esse
z ipse firmat per grām
vaga. i. instabilia p natu-
ram Nam nisi deus reuocās rectos itus. i. rectum pgressum qui est
ab esse ad non esse cogat id est reducat entia in flexos orbes. i. in qual-
dam circulationes ea que stabilis ordo diuine prouidentie pñet Ipsa
dissepta id est separata a suo fonte. i. a suo principio quod est deus facti-
cant. i. deficient z ad nihilū veniunt. Hic fons est communis amor
cunctis entibus z cuncta reperunt. i. appetunt teneri. id est conseruari fi-
ne boni. id est per finem boni. quia res aliter non queunt durare. i. in esse
perperuari nisi conuerso amore resuāt id est redeāt cause id est ad caus-
sam primam que dedit eis esse per creationem

¶ Nota q entia reguntur a deo p quādam circulationem fm quā
quodammodo perpetuantur in esse. Verbi gratia. Deus sic disposuit
res vt ex semine proueniat herba. z conuerso. ex herba. pducatur semen
sic in generatione elementorum fit quidam circulus dum ex aere genera-
tur ignis. z iterum ex igne aer

¶ Item in creaturis rationabilibus que pgregiuntur a deo pro-
ductione nature fit iterum reflexio ad ipsum deum p reductionem gra-
tie vt sic nihil permaneat in rebus ens z perfectum nisi per quādam cir-
culationem. z hoc innuit philosophia in littera

Sedet interea conditor altus
Rerūq; regens flectit habenas
Rex z dominus fons z origo
Lex z sapiens arbiter equi
Et que motu concita ire
Sistit retrahens. ac vaga firmat
Nam nisi rector reuocans itus
Flexos iterum cogat in orbes
Que nunc stabilis continet ordo
Dissepta suo fonte fatiscant
Hic est cunctis continuus amor.
Reperuntq; boni fineteneri
Quia non aliter durare queāt
Nisi conuerso rursus amore
Resnuant cause que dedit esse

¶ No-
sumum b
ature per og
psequunt ip
di. z ideo eod
appetit rem
hic est cunctis

¶ Ita
cū quādam
quādam e

¶ Hic oīe

¶ Hic oīe

¶ Hic oīe

¶ Hic oīe

¶ Hic oīe

¶ Hic oīe

¶ Hic oīe

¶ Hic oīe

¶ Hic oīe

¶ Hic oīe

¶ Hic oīe

¶ Hic oīe

¶ Hic oīe

¶ Hic oīe

¶ Hic oīe

¶ Hic oīe

¶ Hic oīe

Prosa septima

¶ Hora q̄ finis ad quem oīa naturali appetitu tendunt est ipsum summum bonum quod est deus hunc finem p̄sequuntur rationales creature per opationem intellectus et voluntatis Sed irrōnales creature p̄sequunt ip̄m solū p̄ hoc q̄ ip̄m respiciant p̄ quandā p̄icipationē efficiēdi. et ideo eodem appetitu naturali quo aliquid appetit suum esse. eodem appetitu tendit in suum vltimum finem. et hoc innuit in littera cum dicit hic est cunctis communis amor.

¶ Ista est septima et vltima prosa huius quarti in qua p̄bia deducit quandam p̄clusionē ex premis. Et p̄mo facit hoc. sc̄do subiungit quandam exhortationē. sc̄da ibi Quare inquit. Primo ponit p̄clusionē

¶ Prosa .vij. li. quarti

Hic oñdit oēm fortunā esse bonā.

Am ne igit̄ vides quid hec oīa que diximus consequatur. B.

Quid nam inq̄. P. Oēm inquit bonā prosus ēē fortunā. B. Et q̄ inq̄ fieri potest. P. Attende inquit Lū oīs fortuna. vel iocunda vel aspera. tū remunerandi exercendi ve bonos. tum puniendi: corrigendiq̄ improbos cā deferatur Omnis bona quā vel iustā p̄stat esse. vel vtilem. B. Nimis quidem inq̄ vera ratio Et si quā paulo ante docuisti puidētiā. fatum ve considerē. firmis viribus nīra sentētia

cuisti et fatum considerem tunc sententia est nīra id est firmata firmis viribus id est rationibus

¶ Hora ex quo fm̄ diuinā p̄uidentia bonis et malis nunc prospera nunc aduersa eueniunt. bonis propter remunerationem prospera. et propter exercitationem in virtutibus aduersa. patet q̄ prospera fortuna remunerans et aduersa exercitans est bona

¶ Item cum prospera fortuna malos emendet ve visum est prius. et aduersa ipsos corrigat et iuste puniat patet ipsam etiam esse bonam.

intentam. sc̄do p̄par eā ad op̄tionē vulgi. sc̄da ibi. Sed eam Primo dicit. Vides ne iam Boetii quid consequat̄ hec oīa q̄ diximus. dicit Boetius Quid inq̄. et p̄bia. oēm fortunā prosus ēē bonā. Et Boetius et q̄ inq̄. i. quō p̄ hoc fieri Lū p̄bia Attēde inquit. Lū oīs fortuna siue iocunda siue aspera deferatur causa remunerandi vel exercendi bonos vel causa puniendi vel corrigendi improbos patet q̄ oīs fortuna est bona quam vel p̄stat ēē iustā sicut illa que punit malos et premiat bonos vel p̄stat ēē vtilem sicut que exercet bonos et corrigit malos Dicit Boetius. nimis. i. valde vera est rō et si. puidētiā quam paulo ante docuisti

Liber quartus

Hic patet hanc conclusionem ad opinionem vulgi ostendens eam vulgo esse inopinabilem et inquit quid vulgus sentiat de qualibet fortuna. secundum ex opinione vulgi concludit quoddam contrarium ipsi vulgo. ibi. **V**ide igitur. dicit ergo **Philosophia** si placet eam opinionem quod omnis fortuna sit bona numeremus inter eas opiniones quas paulo ante posuisti inopinabiles. Dicit philosophia. quid id est propter quid Boetius dicit. quod communis sermo hominum istud usurpat id est in usum capit quorundam fortunam esse malam. quorundam bonam. Et dicit philosophia. **V**is ne o Boetius accedamus paulisper sermonibus vulgi ne nimium videamur recessisse a communi usu hominum. Dicit Boetius. ut placet. Et philosophia. **N**onne censeres bonum quod prodest. Dicit Boetius. Ita est. Et philosophia. **F**ortuna que aut exercet aut corrigit prodest. Dicit Boetius. **R**espondeo inquit. Ideo concludit philosophia. **O**mnis fortuna bona que exercet et corrigit. dicit Boetius. **Q**uidni. id est quare non. et addit philosophia. **H**ec fortuna que exercet eorum hominum qui positi in periculis gerunt bella contra aspera. sed fortuna que corrigit est eorum hominum qui declinantes a vicibus arripiunt iter virtutis. dicit Boetius. **N**egare

Sed eam si placet inter eas quas inopinabiles paulo ante posuisti numeremus. **P.** Qui inquit. **B.** Quia id bonum sermo communis usurpat. et quidam crebro. quorundam malam esse fortunam. **P.** Vis ne igitur inquit paulisper vulgi sermonibus accedamus. **N**e nimium velut ab humanitatis usu recessisse videamur. **B.** Ut placet inquit. **P.** Nonne igitur bonum censeres esse quod prodest. **B.** Ita est inquit. **P.** Que vero aut exercet aut corrigit. prodest. **B.** Fateor inquit. **P.** Bona igitur. **B.** Quidni. **P.** Sed hec eorum est. qui vel in virtute positi contra aspera bellum gerunt. vel a vicibus declinantes virtutis iter arripiunt. **B.** Negare inquit. nequeo. **P.** Quid vero iocunda que in premium tribuitur bonis. Num vulgus malam esse decrevit. **B.** Nequaquam verum uti est. ita quoque esse optimam ceteris. **P.** Quid reliquam. que cum sit aspera iusto supplicio malos coercet. Num bonam populus putat. **B.** Immo omnium inquam que excogitari possunt iudicat esse miseram

Prosa septima

nequeo. querit phia Quid est de fortuna iocunda que tribuitur bonis in premium. nunquid vulgus decernit. id est iudicat eam esse malam. dicit Boetius Nequaquam. sed iudicat eam esse optimam sicut est. querit vicerius philosophia Quid est de reliqua fortuna que punit que cum sit aspera et coerceat malos iusto supplicio. nunquid vulgus putat eam esse bonam Dicit boetius Immo iudicat eam esse miserum omnium que excogitari possunt

¶ Hora quod omnis fortuna vel est ad exercendum bonos et corrigendum malos vel ad remunerandum bonos et puniendum malos Fortuna que est ad exercendum bonos et ad corrigendum malos homines veritas est bona. etiam secundum opinionem vulgi quod probat philosophia Illud quod prodest est bonum. sed fortuna que exercet bonos homines prodest bonis. et que corrigit malos prodest malis. ergo veritas est bona Fortuna autem que exercet est bonorum qui gerunt bellum contra vitia. Fortuna que corrigit est malorum qui declinant ad virtutes Fortuna autem que remunerat bonos bona est etiam secundum vulgares. sed que punit malos omnium pessima est secundum vulgares. et hanc opinionem vulgi de veritate fortuna philosophia tangit in littera.

¶ Hic philosophia ex processu a vulgocludit quoddam inopinabile et peritium vulgo. scilicet mala esse fortunam cum malorum. cum tamen opinetur vulgus ut plurimum malam fortunam evenire bonis. et dicit Vide ne nos

P. vide igitur ne opinionem populi sequentes. quiddam valde inopinabile commiserimus. B. Quid inquit. P. Ex his enim aut que processa sunt. evenit eorum quod qui sunt vel in possessione vel in profectione vel in adeptione virtutis. omnem quecumque sit bona. in improbitate permanenibus omnem pessimam esse fortunam. B. Hoc inquit verum est. tamen si nemo audeat confiteri.

dicit Boetius hoc verum est secundum vulgares. quia nemo audeat confiteri secundum veritatem. quia in rei veritate omnis fortuna bona est tam bonorum quam malorum. ut probasti.

¶ Hora quod omnis fortuna bona vel est remunerans vel exercens vel corrigens Fortuna remunerans est eorum qui sunt in possessione virtutis. Fortuna exercens est eorum qui sunt in profectione virtutis Fortuna corrigens est eorum qui incipiunt esse virtuosus Ex quo relinquitur quod

sequentes opinionem vulgi profecerimus. id est cluserimus quiddam valde inopinabile apud vulgum Quid inquit dicit Boetius. et phia Ex his enim que concessa sunt secundum opinionem vulgareque casus nunc quod eorum qui sunt in imperfecta possessione virtutis vel in profectione vel in adeptione virtutis omnem fortunam esse bonam siue sit prospera siue adversa manentibus autem in improbitate omnem fortunam esse pessimam. et

Liber quartus

eorum qui permanet in malicia sic fortuna pessima. sed hoc non est opus
nionem vulgarium ¶ Nota quod quilibet fortuna potest dupliciter
considerari. vno modo in comparatione ad causam vniuersalem que omnia
regit et disponit ordinando singula in finem eis convenientem. sic omnis
fortuna bona est ut probatum est. vel potest comparari fortuna ad istum
cui evenit. et sic solum illa dicitur bona. que aliquod bonum perfert illi cui
aduenit. et illa mala que nihil boni confert

¶ Hic philosophia facit quan
dam exhortationem di
cens Quod quo ois fortu
na est bona sapiens vir
non debet moleste ferre
quotiens ducitur in cer
tamen fortune. id est cum for
tuna ut non decet fortis
virum indignari id est tur
bati quotiens increpuit
id est insonuit bellicus
tumultus id est strepitus
¶ Nam ipsa difficultas bel
landi et resistendi fortu
ne est vnicuique viro forti
et virtuoso materia id est
causa glorie propagande
exercitium enim bellicum
est causa glorie viro for
ti. Illi vero scilicet viro vir
tuoso resistentia fortune
est materia id est causa
confirmande sapientie.
id est virtutis. Ex quo
id est ex qua victoria ta
lis difficultas viri vo
catur. dicitur enim fortis
eo quod suis viribus nitens
non superetur aduersis
et subdit. Neque enim vos
positi in prouectu. id est
in via virtutis venistis
in modum diffuere de
licij et emarcescere vo
luptate. prelium nimis
acre conferitis id est con
texitis vel committitis cum omni fortuna. de in littera. Ne tristis fortu

¶ Quare inquit ita vir sapiens mo
leste ferre non debet quotiens in for
tune certamen adducitur. Ut virum
fortem non decet indignari quotiens in
crepuit bellicus tumultus. Atque enim
huic quidem glorie propagande. illi
vero conformande sapientie difficul
tas ipsa materia est Ex quo etiam vir
tus vocatur quod suis viribus nitens non
superetur aduersis. Neque enim vos in
puectum positi virtutis. diffuere deli
cij et emarcescere voluptate venistis
¶ Prelium cum omni fortuna nimis acre
perferitis. ne vos aut tristis opprimat
aut iocunda corrumperet. firmis medi
um viribus occupate. Quicquid aut
infra subsistit aut ultra pergitur huius et
preemptum felicitatis non huius premium
laboris. In vestra enim situm manu quod
lem vobis fortunam formare malitis
Omnis enim que videtur aspera. nisi
aut exercet. aut corrigit punit

na vos o
ciendo ad
mis viri
vltima pro
felicitate
nu. id est
scilicet boni
cet bonos

¶ T
cum de
telem in
perio sic
miceret
nimi m

¶ R
rum vir
Aduer
ad pge
excessus

¶ S
scilicet boni
aprimis
ramus

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

Metrum septimū

na vos opprimat efficiendo in desperationem. aut iocunda corrumpat allē
ciendo ad voluptatem. occupare id est tenere ergo medium virtutis fir-
mis viribus. q. q. quid infra subsistit a medio virtutis deficiendo. aut
ultra progreditur medium virtutis excedendo illud habet contemptus
felicitatis id est virtutis et non habet premium laboris. et in vestra ma-
nu. id est in potestate situm est qualem fortunam vobis velitis formare
scilicet bonam vel malam. Omnis enim fortuna que videtur aspera aut ex-
cer bonos. aut punit malos. et sic est bona

¶ Horandum q. phia hortatur sapientem ad magnanimitatem
cum sit Sapiens non debet moleste ferre fortunam. Nam fin Aresto
telem in ethicis. Sapiens bene scit ferre fortunas. q. habet se sine virtu-
perio sicut tetragonū. Corpus enim tetragonum quocumq. projicitur fir-
miter stat. et magnanimus est qui contra difformes insult. fortune vna
nimi mentis constantia militat

¶ Nota q. virtus consistit in medio inter duo vicia extrema ad q.
rum vnum impellit prospera fortuna. ad aliud aduersa. Verbi gratia.
Aduersitas impellit ad desperationem et timiditatem. prosperitas autem
ad presumptionem et audaciam inter que consistit medium virtutis cuius
excessus. vel defectus est viciosus. et hoc innuit phia in lra

¶ Nota q. in potestate hominis est facere fortunam sibi quale vult
scilicet bonam vel malam. quod declarat phia in aduersa fortuna. q. si ea ac-
cipimus bono animo pro exercitio et correctione ipsa est bona. si autem eam toles-
ramus malo animo etiam pro pena ipsa mala est.

¶ Metrum septimū li. iij.

Ella bis quibus opatus annis

Ultor atrides phrygie ruinis

Fratris amissos thalamos piauit

Illedum graue dare vela classi

Optat. et ventos redemit cruore

Exiuit patrem. miserumq. tristis.

Federat nate iugulum sacerdos

le. Paris filius pami regis troianor. in greciam profectus rapuit helenam
uxorem Menelai et duxit in phrygia regionem. Menelaus autem proque

¶ Hic incipit septi-
mum et vltimum metrum
huius quarti quod dicitur
saphicum ab inuen-
tore. trochaicum a pede
predominante. In quo
phia confirmat suam ex-
hortationem exemplo viro-
rum fortium qui speres
voluptatibus magnos
subierunt labores spe lau-
dis et glorie. Et primo
ponit plura exempla. se-
cundo hortatur nos ad
imitationem eorum ibi.
Ite nunc fortes. Pri-
ma pars possit diuidi in
tot partes quot ponit
exempla. que parebunt
Primum exemplum est ta-

Liber quartus

fuis fratri suo Agamēnoni hoc factū. Menelaon cōuocatus p̄ncip̄
 bus grecorū transiretauit in phrygiā z obsedit Troiā decem annis
 quā tandem destruxit. z maioribz interfectis p̄lm captiuauit. Quā aūc
 Agamēnon p̄ficeret versus troiā deuenit in quā dā insulā ubi
 factus est ei ventus p̄trarius z req̄siuit vates qd esset faciendū qui dix
 erunt q nō haberet ventū prospex nisi placaret Dianā sacrificando ei
 suā filiā. Cui licet hoc videret dux p̄pter pietatē paternā. tñ suā dē
 re Ulixē spe laudis z glorie super victoria obtinenda p̄sensit vrēā imo
 larē quo facto obtinuit ventū prospex ad voluntatē. Dicit ergo in lit
 tera. Attrides. i. Agamēnon atride filius exis vltor opatus tella his
 quūis. i. decem annis. p̄iauit. id est purgaurt vlciscendo amissos thala
 mos. i. vxorem contentā in thalamo fratris Menelai. ruinis. i. destruc
 tionibz phrygie. i. troie q̄ sira fuit in phrygiā dum ille Agamēnon op
 rat dare id est exponere vela graic classī. id est naui grecali. z dum redēs
 unū ventos cruore filie sue ipse exiuit. id est deposuit patrē. i. pietatem pa
 ternā. z sacerdos tristis exis federat. i. federe sacrificat miserū iugulū
 id est collū vel guttur. nate. i. filie Agamēnonis Scdm Duguitōem
 em iugulū est idem qd guttur vel gutturis incisio

¶ Hic p̄bia ponit secū

dum exemplum in quo
 declarat fortia acta ip̄s
 suos vltis intēdens ras
 lem fabulā. Ulixes res
 dices de bello troiano de
 cem ānis errauit in mas
 ri sustinēs multa aduer
 sa. tandem casualiter ves
 nit ad antrū poliphemi

q̄ erat maximus gigas habens vnicū oculum in fronte q̄ socios vltis
 occidit z vorauit. super quo vltis contristatus sustinuit vsqz p̄dictus
 gigas cibo repletus obdormiret. quo dormiente oculū quē in fronte ha
 buit eruit. Qui eū gūlās furibūdas q̄siuit vltis. sed excecatur eū inue
 nire non potuit. Dicit ḡ in lra. Itacus. i. vltis ab itaca regione. vl' ab
 aro suo itaco sic dicit. ille fleuit. i. defleuit amissos sodales q̄s ferus po
 liphem' recubās. i. morans in vasto antro. i. magno merse immāni als
 no. i. magno vērre. sed tñ vltis furibūdas repēdit. i. restituit gaudium
 mestis lachrymis. suis tristitqz ore. i. facie poliphemo ceco. i. excecato.

¶ Hic ponit ali
 ud exemplum. In quo
 describit acta herculis
 et labores eius quibus

fingitur meruisse celum dicens. Duri labores assumpti celebrant id ē
 celebrem red dunt herculem. Cuius ponit p̄mū laborem. scz domatio
 nem centaurorū dicens. ille hercules domuit superbos centavros qui eū

Fleuit amissos itacus sodales

Quos ferus vasto recubans in antro

Derisit immāni polyphemus alio

Sed tñ ceco furibundus ore

Gaudium mestis lachrymis repēdit

Berculem duri celebrant labores

Ille centavros domuit superbos

contemp
 sunt et m
 ex semine
 a facie ciu
 em cōuen
 eis ipos v
 ¶ H
 lia. i. pelle

Abstul

les proli

spolio qd

¶ H

arpias

Fixit

recatus.

de mēla e

¶ H

Poma

Lureo

mis aure

cū pomis

ni poma

¶ H

naletta

Erbo

res affi

latratu

alios ip̄s

na tripl

¶ H

Victor

Pabul

ele qui e

dit suis

Metrum septimū

contempserunt ¶ Ubi notandū q̄ centauri monstra q̄dam dicē
sunt ex medietate hoīes z ex medietate tauri. q̄s poete fingūt genitos
ex semine ixiōis q̄d p̄iecit in nutem qua Jūno circūdederat se fugiens
a facie eius volentis cū ea p̄cūtere. hos cetauros hercules domuit. Cū
enī cōuenissent ad ludū palestine in mōte foloz Hercules cōgressus cū
eis ipos vsq̄ ad effusionem sanguinis p̄stravit

¶ Hic ponit scđm laborē Herculis dicēs Hercules abstulit spo
lia. i. pellem seuo leoni. Ubi notandū q̄ in silua neniā fuit q̄dam leo cru
delissimus qui homies

Abstulit z seuo spoliū leoni.

les pro liberatione patrie ipsum interemit. z excozians ipsum pellem p̄
spolio abstulit

¶ Hic ponit tercium laborem dicēs Hercules fixit volucres id ē
arpas certis sagittis Ubi notandū q̄ rex finius suos filios excecavit q̄
nouerca suaz de stupro
accusauerat p̄pter quod
inuidia deoz ipse est ex
recatus. z apposite sunt ei arpie. i. volucres virginei vult⁹ rapiētes cibū
de mēsa eius. q̄s Hercules sagittis suis fixit z fugauit

¶ Hic rāgit quartū laborem dicēs Hercules rapuit poma dra
coni cernenti. i. custodiē

Poma cernenti rapuit draconi

Aureo leuā grauior metallo.

ti illa rapuit. aureo me
tallo grauior leuam Fi
gurata locutio est. i. gra
uam hīs leuam de pos
mis aureis. Ubi nota q̄ septē fuerūt filie Achlātis hñtes ozrū aureuz
cū pomis aureis q̄ draco custodiebat Hercules aut supueniens draco
ni poma aurea abstulit

¶ Hic ponit q̄ntū laborē dicēs Hercules cerber⁹. i. canem infer⁹
nalē traxit ab inferis triplici cathena. Ubi nota q̄ Pirrioneus volēs

Cerber⁹ traxit triplici catena

sibi despōsare reginam
inferni Hercule z The
seum z alios viros for
tes assumpsit. q̄bus venientib⁹ ad infernū Cerber⁹ ianitor inferni ipsos
lacratu suo impediuit Hercules aut ipm trib⁹ cathenis vinxit. vel fm
alios ipm traxit de inferno triplici catena qz dicitur habere tria capita canis
na triplici catena vincita.

¶ Hic ponit sextū laborē dicēs Victoris Hercules fertur pos
suisse imitē dñm. i. Dio

Victor imitē posuisse fertur

Pabulū senis dñm q̄drigis.

medē in pabulū senis q̄
drigis. i. eq̄s q̄driga tra
hentib⁹. Ubi notandū q̄
diomedes fuit rex t̄rra
cie qui equos suos pauit humanacarne quem Hercules interfectū de
dit suis p̄p̄is equis deuorandum.

Liber quintus

Hic ponit. vii. labores Herculis dicēs Hydra. Hydra p̄busto perijt veneno
serpēs perijt p̄busto veneno suo. Ubi nota q̄ in leerna plaude fuit qdā
spēs hñs plā capita q̄z vno p̄ciso succrescebāt tria. quē hercles aggres-
sus sagittā dō cū nō videret se p̄ficere collecta p̄gerie lignoz ip̄z p̄bussit

Hic ponit octauum laborē herculis. Ubi sciendū q̄ cuz hercules veller deducere filiā cuiusdā regis q̄ dicebat Diamera. flui? Achelous quē dēbat transire mutauit se in diuersas formas pugnādo cō ira herculē. Cuz āt vltimo mutasset se in spēm tauri. hercules ip̄o deiecto abstulit sibi vnus cornū qd̄ sacrificauit copie. id est deē fortune. p̄pter qd̄ Achelous verēcūdia cōfusus fugit. z in aq̄s latuit. vñ dē in lra. Achelous ammis. i. ille flus uius fronte turbatus. p̄pter ablationē cornū ip̄e merisit in ripis ora p̄būda quia latuit p̄e pudore in ripis.

Hic ponit hic laborē di. Hercules strauit Anteu libycis arenis. nre. i. occidit Anteu illū gigantē arenis libycis. in arenis lybie regionis
Nota q̄ Anteus erat gigas de terra. p̄genit? cui? erat tal? frus q̄ si aliqui ex fatigatōe debilitaret tactu terre statim recupabat vires Qui cū exercebat magnū tyrānidē in lybia aduenit hercules. z cōgressus cuz eo diu sibi luctabant. Lū āt Anteus sentiret se debilitari sp̄ore cecidit in terrā z sic resumpsit vires. qd̄ hercules cōgiscens ip̄m a terra eleuauit. z supra pectus suū ip̄m tenēdo oppressit. quousq̄ sp̄m exalaret

Hic ponit decimū laborē. Ubi notandū q̄ Lacus Euandri satiauit iras. q̄ Lacus fuit mōst̄z euomēs ignē p̄ os. e? p̄ fuit Vulcan? manebat āt Lac? in mōre auerino spoliās z occidēs hoies z furto plurimū insis-
sēs. Lū āt hercules veniret de hispania ducēs secū multos boues. La-
cus qdā boues herculis furabāt. z traxit eū in ant̄z suū retrozuz p̄ cau-
das ne furtū pateret. cū āt hercules q̄reret boues. p̄ mugitū vnus bo-
uis puenit ad ant̄z. Laci. quo extracto ip̄m interfecit. cuius morte pla-
cata est ira Euandri quē idem Oacus multū offenderat. Uñ dē in lra
Oacus supple morte sua quā passus est ab hercule satiauit. i. cōpescuit
iras Euandri quē Oacus multū offenderat

**Hic ponit vndecimū laborē herculis. Ubi notādū qm Arcadia erat qdā aper deuastās rō-
tā regionē quē cū hercules agitaret aper sibi insultās humeros herculis spuma maculauit quē ap̄z tandem interfecit. vñ dē Seriger. i. aper ges-
rens feras notauit. i. maculauit humeros herculis supple spuma vel sa-
liua. q̄s humeros altus orbis foret. i. erat cōpressus. qz vt statim p̄ces-
sit hercules humeris suis celum sustulit.**

Retrum septimū

¶ Hic ponit duodecimū z vltimū laborē eius. Ubi nota q̄ Achilas fingitur fuisse q̄dam gigas suppozans celum humeris suis. hic factus

Ultimus celum labor irreflexo

Sustulit collo. p̄ciumq; rursus

Ultimū celū meruit laboris

Multū id est suppozauit celum collo irreflexo. i. inclinato z rursus meruit celum tanq̄ p̄cium vltimū sui laboris

¶ Nichozatur phia ad imitationem predictoz fortū viroz dicens. Ite nunc fortes resistētes aduersitatibus. ite illuc vbi ducit via celis id est ardua magni herculis que est virtutum. et via magni exempli

Ite nunc fortes vbi celsa magni

Ducit exēpli via. cur inertes

Terga nudatis. superata tellus

Sidera donat

aduersa. nam tellus. id est terrena concupiscentia superata donat hominī sidera id est celum. quia superata terrena concupiscentia efficitur hominī dignus celo quod est locus deozum z spirituum. Nam s̄m Arelto relem primo celū z mundi. Omnes eum locum qui sursum est deo attri buunt z barbari z greci quicunq; putant deos esse. De quo s̄t Plaz ro in fedrone. Viri speculatiui viuētes s̄m viam contemplatiuam celestes sedes recipiunt. in q̄bus felicitate deozum potiuntur. qua felicitate nos faciat participes Iesus christus qui est deus sup omnia bene dictus in secula seculozum Amen

Anicij Danlij Ene. Boecij Ex p̄sul. ord. pri. phie explicat li. quartus

¶ Incipit li. q̄ntus Prosa. i. Exponit quid sit casus.

Iherat. orationisq; cur/ sum ad alia quedam tra ctanda z expediēda ver

¶ Hic incipit q̄ntus liber Boecij de consolatione phie. cuius hec est p̄ma prosa. in q̄ phia vult soluere quedā dubia suam determinatio nem consequētia de fato z prouidentia. Vide tur enim ex dictis q̄ casus non sit. quia si omnia sunt prouisa ita q̄ nihil eueniat p̄ter ordinem p̄uidētiē diuine. videt q̄

Liber quintus

nihil casualiter euentat
 q̄a casus importat eueñ-
 tum inopinatū. Itē vñ
 de ex dictis q̄ liberū ar-
 bitriū nō sit. q̄a oīa dñs
 ponuntur s̄m ordinē fa-
 talis necessitatis. liberū
 autē arbitriū necessitate
 excludit. videtur ergo si
 ponit p̄uidentiā et fatū
 q̄ omnino excludat libe-
 rum arbitriū. p̄bia ergo
 in p̄nti libro inq̄rit vtrū
 casus sit et quid sit. et inq̄rit vtrū
 liberum arbitrium sit ponendo argu-
 menta quibz liberum arbitrium cum p̄uidentiā diuina non videt pos-
 se stare. post hoc ponit falsam solutionem quorundā quam improbat. et
 ponit p̄p̄iam quam rōnibus confirmat et de eternitate determinat. et
 alia plura sicut patebit. Et diuidit iste liber in. xi. p̄es. qz sex sunt p̄os
 se et quinqz metra eius. q̄ partes et q̄ in eis determinant̄ patebūt in p̄os
 sessu libri. In p̄ma p̄osa determinat de casu. et primo Boetius tangit
 acta p̄bie cōmendans eius exhortationem factam. et mouet questionē
 de casu. Sc̄do p̄bia excusat se ab eius determinatione. et Boetius illam
 excusationem remouet. Tercio determinat de casu. secunda ibi. Tuz il-
 la festino. tertia ibi. Tum illa modo. Primo d̄r. P̄bia dixerat hec p̄dic-
 ta et verbebat cursum oratōis. i. sermonis ad tractanda que-
 dam alia ar-
 ḡ expedienda. Tunc ego Boetius inq̄. Q̄ p̄bia recta est tua exhorta-
 tio facta et p̄osus est dignissima auctoritate. sed q̄ tu dudū dixisti sexta
 p̄osa. iij. li. questionem de p̄uidentiā implicatā esse pluribus alijs. i.
 questionibus ego experior re. id est realiter. quero enim an arbitreris ca-
 sum omnino aliquid esse sup̄le in rerum natura. et quidnam arbitraris
 esse casum sup̄le i rerum natura. ¶ Nota p̄ hoc quod d̄r Boetius dix-
 erat. innuit p̄biā tam exp̄d̄uisse que ad sui speculationem spectabāt
 et ita determinasse p̄ncipalem huius libri intentionem et p̄bia verbebat
 cursum orationis. id est orationem currentem. qz oīo p̄bie non imp̄die-
 batur īguozantia docentis nec tarditate dicētis. hanc orationem ver-
 tebat ad quedā alia tractāda. Que aut̄ fuerunt illa Boetius non exp̄-
 mie. qz forsan sua opinione minus erant desideranda vel forsan q̄rū ad
 p̄ositum extranea. ¶ Nota q̄ d̄r exhortationem p̄bie fuisse rectā
 qz p̄bia hortabatur ad virtutes et ad p̄temprū fortiorū. talis autē ex-
 hortatio que fit ad bonum p̄sequendū et malū fugiendū recta est. et
 d̄r exhortationem p̄bie esse dignissimam auctoritate. qz quod a sapien-
 tibus d̄r auctoritate sapientis dignum reputatur
 ¶ Deic p̄bia excusat se
 de huius opinionis vel
 questionis determinati-
 one. et Boetius illā excus-

tebat. B. Tum ego. Recta quidez in
 q̄ exhortatio. tuaqz p̄osus auctori-
 tate dignissima. sed q̄ tu dudū de p̄-
 uidentia questionem pluribz alijs im-
 plicitam esse dixisti. re experior. Que-
 ro em̄. an esse aliquid omnino. et quid
 nam esse. casum arbitrare.

P. Tum illa. Festino inq̄t debitū p̄/
 missiōis absolucere. viāqz tibi qua pa-

triam reue-
 peritilia co-
 tramite pa-
 dumqz est n-
 tiendū recte
 B. Reid
 quietis mil-
 pime delec-
 ne dispu-
 fide p̄stiter-
 bigatur.

ter. Dicit b-
 nihil loco qui-
 i. omnis circ-
 hū est quod a
 paritū hūc pa-
 que hō p̄ueni-
 nō in hoc lib-
 rectione sua in-

¶ P. Tum
 tibi. simulo
 aliq̄s euen-
 causas. cō-
 diffinuat.
 firmo. et p̄
 inanē p̄sū-

notem. i. cōfū-
 pu. Siq̄dem
 ductum mor-
 philosophia a
 tem casus p̄-
 vox q̄m̄era

Prosa prima

triam reueharis aperire. Hec autē et si
perutilia cognitu. tñ a ppositi nostri
tramite paulisp̄ auersa sunt. Verē/
dumq; est ne deuijs fatigat⁹ ad eme-
tiendū rectum iter sufficere nō possis
B. Ne id inquā pro/sus vereare. nā
quieris mihi loco fuerit ea quib⁹ ma-
xime delector agnoscere. simul cū om-
ne disputatiōis tuelatus indubitata
fide pstitit. nihil de sequenti b⁹ am-
bigatur.

iter. Dicit boetius O phia ne illud vereare. i. non timeas. qz hoc fuerit
mihi loco quieris agnoscere ea quib⁹ maxime delector. z cum omne latus
.i. omnis circūstantia tue disputatiōis mihi pstitit fide indubitata nū-
hil est quod ambigat de sequentib⁹. ¶ Nota qz dicit (qua via reueharis
patriā) hic patriā vocat beatitudinē. quā prius inuenire docuit. illa autē p
que hō puenit ad ipsam sunt p̄tutes. de quib⁹ Boetius intēdebat agere
nō in hoc libro. s. in vltimis libris musice sue agendo de musica hūana. in-
tentionē suā nō ppleuit. qz a rege Theoderico morte preuēctus fuit.

¶ P. Tum illa. Dorem inquit gerā
tibi. simulq; sic exposita est. Siquidem
aliq; euentū temerario mori nullaq;
causaz cōnexionē pductū casum esse
diffiniat. nihil omnino casum esse cō-
firmo. z pter subiecte rei significatiōez
inanē prius vocem esse decerno

morem. i. cōfirmabo me voluntati tue. z simul sic est exposita. id est sic ince-
pit. Siquidem aliquis diffiniat quo ad nomen dicens casum esse euentū p-
ductum mori temerario. id est improuiso. z nulla cōnexionē causaz. ego
philosophia affirmo casum sic omnino nihil esse. z decerno id ē iudico vo-
cem casus pro/sus esse inanem pter significatiōē rei subiecte. sicut hec
vox chunera inanis est ¶ Notandum qz quis questio si est precedat

fationē remouet dicens
Phia inquit. ego festi-
no absoluerē. i. p̄ficere. de
bitum pmissionis z api-
re viā qua reueharis ad
patriā. Hec autē que tu
queris de casu. et si p̄p-
uis sint putilia cognitu
.i. cognitione. tñ paulisp̄
auersa sunt a tramite. i.
a via nostri ppositi. et dicit
paulisp̄. qz nō sunt tota
liter auersa. s. aliquantulū
elucidat premissa. et est
verendum. i. timendū ne
tu fatigatus deuijs id ē
q̄stionib⁹ extraneis non
possis sufficere ad eme-
tiendū. i. trāseundū rem

¶ Nec phia determinat
de casu soluēdo premis-
sas cās z q̄stiones. p̄mo
ponit p̄mā. an casus sit
sedo scdam qd sit casus
ibi Licet igit. Primo
ostēdit quid significet p
nomē casus pōnēdo opi-
nionē quorundā. secūdo
improbat illā opinionē.
ibi Quis em. Primo de
O boeti ego geram tibi

Liber Quintus

questionē quid est. fm q̄ questio qd est querit de q̄litate rei. qz qd est rei nulli debetur nisi enti. tñ questio qd est q̄rens de quo qd est nois est p̄ma cognitio. 7 ideo ex q̄ quid est nois oportet scire de aliquo si est. p̄ter hoc p̄bia ad querendū de casu vtrū sit vel nō sit. accipit q̄ qd est qd significat per nomē. et dē. Si aliqui dicūt casum esse eventū temerariū sine omni cā pductū. ego video vocem casus esse inanē tanq̄ sibi nihil corrūdeat in re.

¶ Hic p̄bia improbat opinionē istam. ostēdēs casum nihil esse fm eam scdō soluit q̄tionem fm rei veritatē. ibi Aristoteles meus Primo poit vnam rōem scdō aliam. ibi Nam nihil. Antiqui dicebāt. q̄ casus est euius temerarius. i. improuisus. Cōtra hoc arguit p̄bia sic. vbiq̄s omnia sunt p̄uisa. ibi nihil est temerariū. sed oia que sunt p̄uisa sunt a deo. ergo inter ea q̄ sunt nihil est temerariū. Hanc rōem breuiter innuit in lra dices Quis em̄ locus vllus p̄t esse reliquus. i. relicus temeritati. i. improuisio. ni deo coercēte cuncta in ordinē. i. p̄uisum. q. d. nullus. ¶ Hora q̄ oia a deo sunt p̄uisa. Cuius rō est. quozcūq̄s deus est cā. oia talia p̄uisa sunt a deo. s. deus est cā omnis entis. ergo oia entia a deo sunt p̄uisa. ¶ Aurē deus sit cā omnis entis pater. qz ab ipso dependet celū 7 tota natura. viz ex xij. metaphisice.

¶ Hic ponit aliā rōem p̄bantem q̄ casus nō potest esse sine omni causa pductus. sicut dicebant antiqui. 7 arguit sic. qd est ex nihilo nihil est. sed qd ex nulla causa ē ex nihilo est. ergo qd ex nulla causa est nihil est. Sed fm antiq̄s casus est ex nulla causa. qz est pducus sine omni cōnexionē causaz. ergo casus nihil est. Tñ dicit in lra. vera sentētia est cui nemo vnquā verēz refragatus ē. i. p̄radixit. scz ex nihilo nihil existere. quamq̄s illi antiqui illam p̄pōnem ex nihilo nihil existere. iecerint. i. posuerint quasi quoddam fundamentū

¶ Quis em̄ coercēte in ordinem cuncta deo locus esse vllus temeritati reliquus potest.

¶ Nam nihil ex nihilo existere. vera sentētia est. cui nemo vnq̄s veterū refragatus est. quāq̄s id illi nō de operante p̄ncipio. s. de materiali subiecto. hoc est oim de natura rōnum. q̄si qd dā iecerint fundamentū. At si nullus ex causis aliqd oriatur. id de nibilo oriū esse videt. ¶ Si hoc fieri neq̄t nec casum quidē h̄mōi esse possibile ē qualem paulo ante diffiniuimus. B. Quid igitur inquā Nihil ne est quod vel casus. vel fortuitū iure appellari queat. An est aliquid tamēsi vulgus lateat cui vocabula ista pueniant.

Prosa prima

non de opante principio. s. de deo creatore. qz ille ex nihilo aliquid fecit. sed intellexerūt hoc de materiali subiecto. i. de tota natura fundata in materia. et exponit seipm̄ dicens. hoc est de natura oīm rōnum. i. de natura que est subiectū formaz naturalū. S; si aliquid oritur ex nullis causis id videtur esse ortū ex nihilo. s; hoc fieri nequit vt aliqd oriatur ex nihilo. ergo nō est possibile casum esse h̄mōi. id est talem q̄lem paulo ante diffinim⁹. s; antiquos q̄ sic euērus temerarius sine cōnexionē causaz. Quid ergo ddm̄ est de casu. querit Boetius. Est ne nihil in rez natura qd iure possit appellari casus vel fortuitū. vel est aliquid. tamen si p̄ q̄ms lateat vulgus cui ista vocabula pueniant. ¶ Notandū q̄ hec ppositio ex nihilo nihil existere vera est in p̄paratione ad cām p̄ticularem q̄ in sua actiōe p̄supponit materiā. tū in p̄paratione ad cām vniuersalē que est cā totius entis non est vera. Unde dicimus deū omnia creasse ex nihilo. et fide tenem⁹. S; antiqui de isto mō pductionis per creationē non loquebant. s; primo modo vñ Aresto. p̄mo phisicōz dē. Impossibile est aliqd fieri ex his que nō sunt. De hac em̄ opinione pueniunt oīes qui de natura loquuntur sunt.

¶ A. Aristoteles meus id inq̄t in phisicis. et breui et veri p̄p̄nqua rōne diffinit. B. Quonā inq̄m mō. P. Quotiens ait aliqd cuiuspiā rei grā geritur aliudq̄ quibusdā de causis q̄ qd intendebat obringit casus vocatur. At si quis colendi agri cā fodiens humū defossi auri pōdus inueniat. Hoc igitur fortuitū creditur accidisse; verum nō denibilo est. Nam p̄p̄rias cās h; quaz improuisus inopinatusq̄ pcursus casum videtur opatus. Nam nisi cultor agri humum foderet. nisi eo loco pecuniā suam depositor obruisset aurum non esset inuentum.

casu accidisse. Uterq̄ p̄ sed talis euērus casualis nō est de nihilo. i. de nulla cā. sic dicebat diffinitio antiq̄z. qz euērus casualis h; p̄p̄rias cās q̄ pcursus inopinat⁹ et iprouisus sp̄ ab eo q̄ aliqd fecit cā alteri⁹ rei videt opat⁹.

¶ Hic phia soluit q̄stionem de casu. et p̄mo ostēdit eam esse solutam ab Aresto. et ostēdit modū eius. scdo declarat q̄ casus licet nō h̄beat causas per se. h; tū causas p̄accns. ibi. Ne sunt igitur. Primo dicit Arestoteles meus. i. doctria mea nutritus et deditus diffinit casum in phisica scz in scdo phisicōz bres ut rōne et p̄p̄nqua veri. i. veritati. Et q̄rit boeti⁹. Quonā inq̄m mō. dicit phia. Quoties aliqd geritur. i. fit grā cuiuspiā. i. alicui⁹ rei. et aliud p̄rigit q̄busdā de causis q̄ qd intendebat. illud vocat casus. vt si aliq̄s cā colēs diagri fodiens humū inueniat pondus auri defossum. hec inuentio auri creditur fortuitū. i. q

Liber Quintus

casum. nisi enim cultor agri foderet humum. que supple fossio est vna causa inuentionis auri. et nisi eo loco dispositor obruisset. i. abscondisset pecuniam suam que est alia causa inuentionis auri. aurum non esset inuentum. ¶ **N**otandum quod casus secundum Aristotem. est quando aliquid fit propter aliquem finem. ut fossio agri propter seminationem. Si aliquid aliud evenit ex quibusdam causis propter hoc quod intendebatur hoc est casus. ut inuentio thesauri casualis est que non intendebatur a fossore agri. ¶ **E**x quo patet quod inuentio thesauri casualis est. non ideo quod non est pulsa a deo. sed quod non est pulsa ab homine. et ita casus nihil est quod ad deum. sed est aliquid quo ad hominem propter cuius intentionem et provisionem evenit.

¶ **H**ic ostendit philosophia quod licet casus habeat causas. non tamen habet causas per se. sed per accidens dicens Ne sunt igitur cause fortuiti componendi. i. fortuiti evenitus. quod fortuitum pendium provenit ex causis obuijs et concurrentibus. non ex intentione gerentis. non enim ille qui aurum obruit vel qui agrum exercuit. i. fodit intendebatur ut ea pecunia repiretur. sed ut dixi propter gerentis intentionem evenit hunc fodere. quo ille obruit pecuniam. et occurrit suppletio pecunie.

¶ **N**otandum quod causa efficiens non agit nisi moueat a fine. finis autem non mouet nisi secundum quod est in intentione. et ideo respectu illius effectus est in intentione agens est causa per se. sed si aliquid contingat in actione propter intentionem agentis illius agens est causa per accidens. et sic casus quod contingit propter intentionem agentis non habet causam agentem per se sed per accidens.

¶ **H**ic philosophia soluit secundam questionem ostendendo quod sit casus. Concludit ergo definitionem eius ex ista dicens. dicens Licet igitur diffinire casum esse evenitum inopinatum ex causis concurrentibus in his que gerunt ob aliquid aliud. Tunc ostendit quo effectus casualis cadat sub ordine providentie.

¶ **D**ecim est enim quod casus provenit ex causis concurrentibus. quod autem cause concurrant hoc provenit ex ordine providentie unde de causis vero concurrere et concurrere facit iste ordo. scilicet fatalis procedens in evitabili connectione. scilicet qui descendens secundum ordinem de fonte providentie cuncta

¶ **N**e sunt igitur fortuiti cause componendi. quod ex obuijs sibi et concurrentibus causis. non ex gerentis intentione provenit. Neque enim vel qui aurum obruit. vel qui agrum exercuit. ut ea pecunia repiretur intendit. sed ut dixi quo ille obruit. hunc fodisse convenit atque concurrunt.

¶ **L**icet igitur diffinire casum esse inopinatum ex concurrentibus causis in his que ob aliquid gerunt eventum. Occurrere vero atque concurrere causis facit ordo ille inevitabili connectione. procedens. qui de providentie fonte descendens cuncta suis locis temporibusque disponit.

Metrum primum

disponit suis epibz et locis ¶ Notandū qd diffinitio casus est bona. qz p eam casus distinguit ab alijs p hoc qd dicitur (casus est euentus inopinatus) excludit effectus necesse eueniēs vel vt frequenter. sicut solem oriri vel hos minē nasci cum quinqz digitis in vna manu. talia enī non eueniūt casualiter et inopinate. Per hoc qd dicitur (ex pfluētibz causis) excludit casus pmo mō dictus. qd sicut antiquis ponebat pducī ex nulla pnerione eāz. Per hoc autē qd dicitur (in his q gerunt ob aliqd aliud) excludit a casu causalitas p se. casus enī et fortuna sunt cause p accis. et fiunt pter intentionē agentis

Metrum primū libri quinti

Ubi achemenie scopulis. vbi ver-
sa sequentum

Pectoribz figit spicula pugna fugax
Tygris et eufrates vno se fonte resoluunt
Et mox abiunctis dissociatur aquis
Si coeāt. cursusqz itez reuocent in vnum
Cōfluat alterni quod trahit vnda vadi
Cōueniant puppes. et vulsi flumine trunci
Dixitqz fortuitos implicet vnda modos
Quos tñ ipsa vagos terre declina casus
Burgitis et lapsi defluus ordo regit
Sicque pmissis fluitare videtur habenis
Fors. patitur frenos. ipsaqz lege meat

et alia q per ista flumina deferunt pcurrere. qui qdem pcurfus puenit in quantū regunt decursu istoz fluuioz. et tñ est pter intentionē istoz qui regunt naues. Eodē mō pcurfus causaz casualis qzuis sit pter intentionē ipsoz agentū. tñ pcurrunt sicut defluxu ordinis fatalis ex regimine diuine. pudentie. Et qzuis nobis ignorantibz ordinē diuine. pudentie videat aliqd casuale et fortuitū. tñ in pparatione ad deū oia sunt ordinata et pmissa. Vñ dicit in lra Tygris et eufrates resoluūt se vno fonte scopulis. i. ex cōcauitatibz rupis archemenie. i. montis parthie. vbi scz in parthia fugax pugna versa spicula. i. sagitta figit pectoribz sequentiū. Est enī pfluēdo parthoz q fugiēdo pugnāt sagittādo a tergo ptra insequētes. et mox id ē post parū spaciū tygris et eufrates dissociatur abiunctis aquis sp. alijs et li dicit fluuū itez coeāt. i. pueniāt et reuocent in vnum cursum. cōfluat. i.

¶ Istud ē pri-
mū metrum huius
ius qnt. qd dicitur
metrum elegiacū
et primū metrum
ē dactylicū hex-
ametrum. sedm ē
trochaicū pens-
thametrū. vel
dactylicū pētha-
metrum. In quo
phā onr. quō
euentus casualis
se habeat ad p-
uidētiā diuinā
Est autē mate-
ria exēpli. q ty-
gris et eufrates
sunt duo fluuī
ab eodē fōte p-
cedētes. q pos-
sunt ab inuicē
diuidi. et si
itez cōcurrant
necesse est naues

Liber Quintus

oportet fluere illud qđ vnda alterni vadi. i. vtriusq; fluminis trahit. i. eum ducit. et pueniāt puppes et trunci valli. i. eradicati flumine. i. p flumē et vnda mixta pfluens implicet. i. implicabit fortuitos modos. qđ vnda faciet pcurrere fortuitu nanes et truncos. qđ tñ vagos casus. i. casuales eue tus regit ipsa declina terre. i. depressio terre dans viā fluuiio. et defluus or do lapsi gurgitis. i. curretis aque regit illos vagos cursus. et ita est de eue tu casuali respectu puidētie. vnde dicitur Fors. i. casus vel fortuna qđ videtur fluere pmissis hātenis. i. sine regimine. illa parit frenos. i. regimia. et me at. i. transire ipsa lege. i. p ipsam legē diuine puidētie ¶ Hora qđ scribit in Genesi Tigris et eufrates sunt flumina qđ ortus ē in paradiso. S; hye rōmulus auctoritate Salustij dicit. qđ ortus tigris et eufrates demonstrantur in achemenia. i. in parthia. cui videtur pſentire Boetius. Beatus autē Aug. sup Beñ. ad lram istam ptransierat pcorat dices. Illud ptingit in istis flu minib; qđ in alijs expūtur. i. qđ aliqui absorbent a terra. et ite; oriunt. et qđ hoc sepe ptingere. ideo de ortu ipsorū flumino; diuersa pūit dici. Quē em Moyses dicit in Genesi. qđ oriunt in paradiso pū intelligi de pma eorū origi ne. S; quod dicit ab alijs qđ alijs oriunt intelligi pū de ortu eorū secundario ¶ Hora qđ parthia est qđā regio que alio noie dicitur achemenia. vñ dicitur homines parthi qđ vincunt hostes suos fugiēdo. sagittas a tergo mittē do. et sic amor vincēdus est fugiēdo. Unde dicit poeta Quā specie martis cedit victoria parthis. Lypus ea pte simili qđ vincitur arte Lypis. i. ve nus. qđ colebat in cypros. Et paup Henricus dicit. Proscribas igit glā dijs et fustibus ipsum. i. p amorē. Et fugiēdo fuga. que fuga sola fugat

¶ Nec incipit proſa se cūda huius quinti. in qđ in cipit determinare de pue nētia liberi arbitrij ad p uidentia diuinā. et pmo querit an liberū arbitriū possit stare cū puidētia diuina. Et pbia pbat li terū arbitriū esse. secūdo ostendit quō diuersificat in diuersis. et tercio ostendit actus liberi arbitrij cade re sub puidētia diuina scđa ibi S; hanc. tercia ibi Que tamen. Primo dicitur Animaduerto inquā id ē cognosco quō casus stat cum puidētia. et ita pſentio sic dixisti. et que rit Boetius Et sine vl la libertas arbitrij in hac serie causaz sibi herentū

¶ Proſa secūda quinti libri De libero arbitrio

Animaduerto inquā. idq; vti tu dicis esse consentio. Sed in hac herentū sibi serie causaz. est ne vlla nostri arbitrij libertas. an ip sos quoq; humano; motus animo; fatalis cathena pstringit. p. Est inquit. Neq; em fuerit vlla rōnalis na tura. quā eidē libertas affuit arbitrij. Nam qđ rōne vti rōnaliter potest. id h; iudiciū quo quidq; discernat. Per se igitur fugiēda optanda ve diuoscit

Quod p
petit. res
dum. Q
inest etiā
ta pueniō
terras arbi
qđ h; cogn
rum arbitri
discernat
dicat ope
quare qu
formari. o
S; quod q
fugit. qđ
ta qđ dicit
ad vñā i
agendū. S;
lupo rōn.
mellis. S;
hātes rōn
quodāmo
la iudiciū.
vlt per m
dicat et dicit

¶ Se
esse cōst
substāti
corrupt
presto
mas lib
cum se
pseruār
corpora
sub col
tus cum

Prosa secunda

Quod pro quis optandum esse indicat
petit. refugit vero quod estimat esse fugien-
dum. Quare quibus in ipsis inest ratio
inest etiam volendi nolendi que libertas

an fatalis catena. i. fa-
talis necitas costringat
motus. i. affectus huma-
norum animorum. Tunc phia
probat liberum arbitrium esse
dicens. Libertas arbitrii
est non ob stare predic

ta per necessitatem causarum. Neque enim fuerit. i. esse poterit ulla rationalis natura quando li-
bertas arbitrii eide assit. Et accipitur hic rationalis natura large. per omni-
co quod habet cognitionem intellectuales. Probat autem quod omni nature rationali insit libe-
rum arbitrium. dicens Illud quod potest naturaliter uti ratione id habet iudicium quo
discernat unumquodque. igitur per se discernit fugienda et optanda. Quod autem ius-
dicat optandum id petit. i. persequitur. et refugit illud quod estimat fugiendum.
quare quibus inest ratio illis inest libertas volendi et nolendi. Potest ergo ratio sic
formari. omne quod potest uti ratione habet iudicium cognoscendi fugienda et optanda
sed quod quisque iudicat optandum. persequitur. et quod iudicat fugiendum hoc re-
fugit. Et omne quod potest uti ratione habet voluntatem volendi et nolendi. ¶ Pro-
ta quod dicitur (illud quod utitur ratione habet iudicium quo discernat unumquodque) hoc dicitur
ad ordinem iudicii naturalis quod est in brutis. quo non iudicatur unumquodque
agendum. sed aliquid periculare. sicut ovium non iudicat de quolibet fugiendo. sed de
lupo timet. et apes non habent industriam ad faciendum aliquid opus nisi ad fauos
mellis. sed iudicium rationis est de quolibet eorum quod agunt. ¶ Nota quod dicit
habens rationis iudicium per se iudicat. persequendum vel fugiendum. licet enim bruta
quodammodo cognoscant fugienda vel persequenda. non tamen per se. quia non sunt cau-
sa iudicii. Non autem non solum cognoscit finem et ordinata in finem. sed cognoscit
vel per modum collationis et per modum syllogistici. etiam hoc suum iudicium ius-
dicat et discernit. quia intellectus est prout conuersa super se

¶ Sed hanc non in omnibus equam
esse constituo. Nam superioris diuinis que
substantiis et perspicax iudicium et in-
corrupta voluntas. et efficax optato-
presto est potestas Humanas pro ani-
mas liberiores quidem esse necesse est.
cum se in mentis diuine speculatione
perseruat. minus pro cum dilabuntur ad
corpora. minusque etiam cum terrenis ar-
tibus colligantur. Extrema vero est fui-
tus cum vicibus dedite. rationis proprie

¶ Hic ostendit phia quod
liberum arbitrium diuersitas
catur in diuersis. i. in an-
gelis et in hominibus. dicens
Hanc scilicet libertatem arbi-
trii non constituo esse equam
i. equaliter in omnibus. quia ma-
ior est in substantiis diui-
nis quam in hominibus. Nam su-
perioris et diuinis substantiis
inest perspicax iudicium. i.
ineffabile iudicium. et inest
eis incorrupta voluntas
i. inflexibilis ad malum
et in eis est presto. i. para-
efficax prout optato-
quia non est in eis impedimentum
executionis. Etiam pro huius

A iij

Liber Quintus

nas necesse est esse literiores. quoniam preseruant se in speculatione diuine mentis. minus vero libere sunt cum dilabuntur ad corpora. id est ad curam rerum corporalium. Et adhuc minus libere sunt cum colligantur terrenis artibus. id est affectibus quibus minus resistere possunt passionibus insurgentibus. Extrema philosophia. id est maxima est virtus animarum. quoniam de vite viciis ceciderint a possessione proprie rationis. que regi. id est dirigi deberet in agendo. Nam ubi. id est postquam anime deiecerint oculos rationis et intellectus a luce summe veritatis ad inferiora et tenebrosa. id est ad terrena et carnalia. mox caligant. id est obscurantur nube incitiae. id est ignorantie. et turbantur pniciosis affectibus. id est passionibus quibus accedendo et sentiendo adiuvant. id est augmentantur seruitute quam inuexere sibi. in duxerunt. et anime viciosorum sunt quodammodo propria libertate propriam libertatem.

¶ Nota quod liberum arbitrium est libertas iudicandi et exequendi res. vel secundum Boetium super primo per hermeneas Liberum arbitrium est de voluntate iudicii animi nullo extrinseco aut violenter cogente aut violenter impediente. nullo cogente ad faciendum quod displicet. nullo impediente ne fiat quod placet. **¶** Nota quod liberum arbitrium in duobus consistit. scilicet in libertate iudicandi. et in libertate exequendi iudicata. Primum quidem scilicet libertatem iudicandi impedit ignorantia. sed secundum scilicet libertatem exequendi impedit importuna executio et corruptio voluntatis. quod ad utrumque enim possumus bonum perficere. cum voluntate corrupta vicio non perficimus. In substantiis autem separatis non est ignorantia iudicandi. nec importuna perficiendi. nec corruptio voluntatis. ergo in eis est maxima libertas arbitrii. Intelligentie enim in nullo falluntur. ergo habent perspicax iudicium. et nunquam volunt nisi bonum. ergo in eis est incorrupta voluntas. et possunt perficere quicquid desiderant. ergo in eis est efficax potestas operatorum. **¶** Nota quod quidam dixerunt fuisse de incarnatione Platonis animas humanas fuisse esse creatas in celo et postea descendere in corpora. et in eis detineri tanquam in vinculis. secundum illos gradus libertatis animarum humanarum quas ponit in libro sic distinguunt. scilicet quod anime cum sint in celo create. in contemplatione diuine mentis sunt maxime libere. Cum autem desiderio corporum incipiunt descendere ad corpus sunt minus libere. cum autem sunt iam colligate corporibus sunt adhuc minus libere sed minima libertas est in eis quando subduntur viciis. Ista tamen expositio non tenet secundum veritatem. ideo aliter exponitur. quod illas animas necesse est esse literiores que contemplationi diuine inferuntur. ut anime philosophorum et contemplatiuorum quorum purgatio in celis est. Ille autem sunt minus libere que dilabuntur ad corpora. id est que descendunt ad curam rerum temporalium. sicut sunt practici qui negotiantur circa bona temporalia et communem utilitatem dispensanda. adhuc minus libere

Retrum secundum

re sunt anime que terrenis artibus colligantur. i. que descendunt ad proprium corpus et propriam vellicatem. minime autem libere sunt que sub dicitur vicis rationem amittunt. viciosus enim non vnius tamen domini est. sed tot dominorum quot viciozum secundum Augustinum

¶ Que tamen ille ab eterno cuncta perspicit
ens providentie cernit intuitus. et suis quod
que meritis predestinata disponit: omnia
videt et omnia audit.

Ad omnes actus inde puenientes cernit ille intuitus. providentie divine cuncta. perspicit et queque predestinata disponit suis meritis. reddendo bonis bona et malis mala. et hoc confirmat autoritate greca que sonat in latino. Omnia videt deus et omnia audit. Vel secundum alios sonat. Deus illustrat omnia clarius quam sol. **¶** Hora quod licet divina providentia ab eterno omnia preceperit non tamen propter hoc necitatur liberi arbitrii ad faciendum bonum vel malum. Quia secundum Aristotelem in ethica. homo est dominus suarum operationum a principio usque ad finem et secundum merita operationum liberi arbitrii recipit penam vel premium

¶ Detrum secundum libri quinti

¶ Vro clarum lumine phebum
Melliflui canit oris Homerus

Qui tamē intima viscera terre
Non valet aut pelagi radiorum
Infirma pumpeere luce
Haud sic magni conditor orbis.
Huic ex alto cuncta tuenti
Nulla terre mole resistunt
Non nox atris nubibus obstat
Que sint que fuerint veniantque.
Uno mentis cernit in ictu
Quē quia respicit omnia solus
Verum possis dicere solem.

¶ Istud est secundum me
trum huius quoniam quod de
archilogici ab inuictore.
dactylicum a pede predomi
nante. In quo phia pmet
dat excellentiam divine co
gnitionis in operatione ad
solē materiale dices Ho
merus oris melliflui. id
est dulcis eloquētie. can
it. i. describit phebū. i.
solem clarū puro lumine
forsan enim Homerus fe
cit librum de claritate solis
quod si sol non valet pūpe
re. i. penetrare intima vi
scera. i. profunda terre. et
pelagi. i. maris. infirma.
id est debili luce radiorum
haud sic. id est non sic ha
bet se conditor magni or
bis. scilicet deus sed ipse sua
cognitione penetrat omnia
cum nihil possit ipse

Liber Quintus

sum latere. huc scz conditori tuenti. i. respicienti cuncta ex alto celo terre si-
bi resistunt nulla mole. id ē magnitudine sicut resistunt radijs solis. Nec
etiam nox obscura obstat sibi atris nubibus. immo in vno ictu mētis. id
est in vnico mentali intuitu cernit que sunt quārum ad presentia. que fue-
runt quantum ad preterita. que veniūt quātum ad futura quem scz con-
ditozem quia respicit omnia solus tu poteris dicere verum solem ¶ Nos-
ta licet deus omnia cognoscendo pvideat. etiam illa que fiunt ex libero ar-
bitrio. voluit tamen quasdam creaturas esse liberi arbitrii. qz hoc magis
decer diuinam bonitatem. sicut em̄ melius z nobilius est regnum in q̄ nō
em̄ seruitur regi a seruis. sed etia a liberis qz vbi em̄ seruitur a seruis. Sic
melius erit regnū dei z decentius ex hoc qz sunt aliquę creature libere ser-
uientes. sicut homo z angelus qz si essent sole creature seruiliter operantes
cuiusmodi sunt omnes creature pter hominē z angelum que ex determina-
tione nature necessitantur ad sua opera.

¶ Hic incipit tertia p-
sa huius quinti libri in q
Boetius obijcit contra
predicta oñdes nō posse
simul stare prouidentia
et liberū arbitriū. Et p-
mo pmitte q dicta pñt
habere dubitatioez. sed o
ponit rōem dubitatiois
ibi. Nūm inq̄a. Pri-
mo dicit. Cum p tunc
finitis predictis. ego bo-
etius inq̄a. o phia rur-
sus ego pfundor diffi-
cili or̄i ambiguitate. Et querit phia. Quenā est ista ambiguitas. iam enī
pictio. i. iudico quibz tu pturbere. i. pturbere. ¶ Notandum. qz piec-
tare est ex aliquibus signis aliqd putare. z sic phia coniecit p locum a cōi-
ter accētibz dubitatōem Boetij. qz cōiter quecūqz loquebant de pui-
dentia z libero arbitrio dubitabāt de ppossibilitate eorum

¶ Hic Boetius exp-
mit suam dubitationez
ostendens prouidentiaz
et liberū arbitrium esse
impossibilia. Primo
facit hoc. secundo exelu-
dit quasdam vias quibz
aliqui conabātur defen-
dere prouidentiam. ibi.
Quid igitur. Ad pban-
dum ergo impossibi-

¶ Prosa tertia libri quinti

¶ Boetius disputat vtrum valeat li-
berū arbitrium. quoniam deus cūcta
prospicit. quē falli nihil potest

¶ Um ego. en inq̄a difficiliori
nursus ambiguitate cōfundoz

¶ P. Quenam inq̄t est ista. iam em̄ qui
bus pturbere coniecto.

¶ B. Nūm inquam aduersari ac
repugnare videtur. prenoscere vniuer-
sa deum z esse vllum libertatis arbi-
trium. Nam si cuncta prospicit deus
neg falli vllō modo potest euenire ne-
cesse est. quod prouidentia futuruz eē

Prosa tertia

puiderit: Quare si ab eterno nō facta
boim modo. s. etiā cōsilia voluntates
q̄ p̄noscit: nulla erit arbitrii libertas
Necq̄ em̄ vel factum aliud vllū. vel q̄
libet existere poterit volūtas. nisi quā
nescia falli p̄uidentia diuina presen/
serit. Nā si aliozsum q̄ p̄uise sunt de
torq̄ri valent. nō iam erit futuri firma
p̄ntia. s. opinio potius incerta. q̄ de
deo credere nephās iudico

leret. p̄uidentia. q̄re si ab eterno nōmō. i. nō t̄m facta hoim. sed etiā cōsilia
et volūtares p̄noscit. nulla erit libertas arbitrii. sed om̄ia euēnēt de necita
te. Q̄ aut̄ deus sua. p̄uidentia om̄ia p̄noscit declarat. Necq̄ em̄ poterit ex
istere aliquod factū vel aliqua volūtas nisi quā p̄senserit. i. p̄seuerit p̄uise
dientia diuina nescia. i. nō potens falli nec p̄nt aliter euēnire q̄ p̄uise sūt. nā
si valent detorqueri aliozsum. s. vt aliter euēniant q̄ p̄uise sūt nō erit iā fir
ma p̄scia dei. s. potius erit incerta opinio q̄ iudico nephās credere de
deo. ¶ Nota q̄ ex littera sic format̄ ratio. Illa que. p̄uident̄ infallib̄
liter de necitate euēnūt. sed om̄ia p̄uident̄ a deo infallibiliter. q̄ oīa de nec
cessitate euēnūt. et sic perit libertas arbitrii. ¶ Nota q̄ scia dei non est
opinio. q̄ opinio est eoz̄ que sic et aliter se possunt habere ex p̄mo posteno
rum. Scia autem est eoz̄um que nō possunt se aliter habere. ergo scientia
dei non est dicenda opinio.

¶ Necq̄ enim illam probo rationem
qua se q̄dā credunt hunc q̄stionis no
dum posse dissoluere. Aiunt em̄ non
ideo quid eē vēturum q̄m id p̄uident/
tia futurū eē p̄spererit. s. econtrario
potius. q̄m quod futurū est id diuinaz
p̄uidentia latere nō posse. Eoz̄q̄ mō ne
cessariū h̄ in cōtrariā rela bi p̄t Necq̄

litate p̄dictoz̄ poit tres
rationes. scda ibi. Ad hec
tercia ibi. Positō. Pri
mo ponit p̄nam ratioez̄
scda excludit quādam so
lutōnem eius. ibi. Necq̄
em̄. Primo dr. Numū
videt̄ aduersari et repug
nare deum p̄noscere vni
uersa et esse vllum liber/
tatis arbitrium. Q̄ aut̄
ista repugnāt. pbat. Nā
si deus p̄ospicit cuncta
necq̄ vllō mō falli p̄r. ne
cesse est euēnire illud q̄
p̄uidentia. puiderit eē fut
urū. q̄ si nō euēniret fal

¶ Hic philosophia
excludit quandam res/
poncionem que possz da
ri ad predictam rationez̄
et primo ponit eam. scda
do eā excludit ibi. Qua
si vero. Primo dicit. Ne
q̄ enim probo. id est ap
probo illam rationez̄. id
est responsionem qua q̄s
dam credit se posse diss/
soluere difficultatez̄ que
stionis. Aiunt em̄ nō iō
quid esse venturū. q̄m p̄
uidentia p̄spererit illud

Liber Quintus

esse venturum. sed potius
us eōuerso. quoniam qd
futura est illud nō posse
latere. puidenciam diuini

nā. Quasi dicant. euentus rei est causa pscientie. et nō econuerso. et ideo ex
euentu debet pcludi necessitas pscientie et nō econuerso fm eos. Et isto mō
necārium est hoc quod pcluditur de euentu relabi in prrariam partem. s.
ut quod pcluditur de euentu hoc pcludatur de pscientia. Necq; em necē
est ptingere que. puidens fm eos. sed que futura sunt necē est. puideri.
¶ Nota q; prior ratio ptebat q; omnia futura de necessitate eueniāt.
q; deus futura infallibiliter puidet. Responsio autē quorūdam dī prrariū.
Dicit em. nō ideo quia deus puidet futura necessario eueniūt. sed quia
ventura sunt. ideo deus ea puidet

¶ Hic excludit istam
responsonē dicens. Ista
rñtio pcedit quasi labo/
raretur querendo cuius
rei causa sit pscientia.
Vtrū sit causa necessita/
tis futuroz. vel utrū ne/
cessitas futuroz sit cau/
sa. puidētie. sed nos nita/
mur. ilaboramus hoc d
mōstrare. s. necārium eē
euentū pscitarum rerū
q; quo modo. i. quocunq;
mō se habeat ordo causa/
rū. etsi pro quibz pscien/
tia nō videat inferre ne/
cessitatem eueniēdi rebo/
futur. qd declarat in ex/
emplo dicens. Si aliquis
sedeat necē est opinionez
esse veraz que pteat eū
sedere et econuerso. si de
aliquo vera sit opinio q;
sedet necesse est eum se/
dere. igitur in vtroq; se/
tu opinione et sedere ē ne/
cessitas. in hoc se in sedē/
te est necitas sedendi. in
altero se in opinione est
necessitas veritatis. sed
nō idcirco q; sedet sup
ple causaliter quiaz vera

¶ Quasi vero que cuius rei causa sit
pscientia. ne futuroz necessitas.
an futuroz necessitas puidencie
laboretur. Ac non illud demonstrare
nitamur quoq; modo se habeat ordo
causarum. necessarium esse euentum
pscitarum rerum. etiam si pscientia
futuris eueniēdi necessitatem nō vi/
deatur inferre. Etē si quispiam se/
deat opinionem que eum sedere cōie/
ctat veram esse necē est. Atq; econtra
rion rursus si de quopiam vera sit opi/
nio quoniam sedet. eum sedere necē ē
In vtroq; igitur necitas inest. in hoc
quidē sedēdi. at vero in altero verita/
tis. s; non idcirco quisq; sedet qm ve/
ra est opinio. s; hec potius vera ē qm
quēpiam sedere pcessit. Ita cū cā ve/
ritat; ex altera pte pcedat. inē tū cōie

Prosa tertia

In vtraque necitas. Si de providentia futurisq; rebus rōcinari p̄. Nā etiā si id circo qm̄ futura s̄ puidēt. nō vero iō qm̄ puidetur eveniunt. nihilomin⁹ tñ a deo vel ventura provideri vel provisā evenire necesse est q̄ ad p̄tinen- dam arbitriū libertatem solū satis est

nari de providentia et de rebus futuris. nā et si pro quibus idcirco puidetur qm̄ futura sunt. non tñ ideo eveniunt qm̄ puidetur. nihilominus tñ necesse est a deo vel ventura provideri vel provisā evenire. ita q̄ vtriusq; parti inest necitas quibus alteri causalitas quod solum satis est id est suffi- cit ad pertinentiam libertatem arbitriū.

¶ Notandū q̄ r̄sio ista quā innuit in lra videt esse ipsius origenis qui supra eplam ad Rhomanos sic dicit Non propterea aliquid erit. q̄ il- lud deus scit futurū. sed q̄ futurū est ideo scitur a deo anteq̄ fiat. qd̄ tñ potest intelligi dupl'r. Uno q̄ eventus rei sit cā p̄scientie s̄m rōem p̄se- quentie et sic r̄sio est vera. Alio potest intelligi q̄ eventus rei sit causa p̄scientie s̄m existētiā. et sic est falsa. et hoc mō improbat hīc Boe- tio Primo ergo ostendit Boetius q̄ ista responsio non est ad p̄positū Scdō ostendit q̄ non includit veritatem ibi. Jam vero

¶ Sic p̄hīa ostendit q̄ ista r̄sio inducit falsitatē. q̄ ponit q̄ ali- quod t̄pale sit causa eterni. Dicunt em̄ q̄ res future sint cause p̄visionis eterne. An dī Jam p̄o preposterum est id est p̄ uersum est v̄tuent⁹ res rum t̄paliū dicatur esse causa eterne p̄scientie quod dicit in ista r̄sio. Unde subdit. Quid est aliud arbitrari deus ideo provideri futura quoniam sunt ventura q̄ p̄u- rare que olim acciderint id est ipsa futura eē causā

sam. summe providentie. quasi diceret. nihil est aliud dicere.

¶ Notandum q̄ nullū temporale est causa eterni sed potius econ- verso Indignius em̄ non est causa dignioris. eo q̄ causa dignior est effe- ctū. temporale autem est indignius eterno sicut corruptibile incorruptū- bili. ergo et.

Libor quintus

¶ Hic ponit scđam rñ/
sionē ad pbandā scđam
pclusionem di. Ad hec
supple pđicta addēda ē
hec rō Sicuti scio ēē qđ
id est aliquid. necē est ip
sum ēē. ita cū noui quid
futurum necē est id ipm
esse futurū. sic igit fit .i. ptingit vt euentus rei pscire nequeat euitari

Ad hec: Sicuti cū qđ ēē scio. idipm
ēē necē est ita cū qđ futurū noui. idip/
sum futurū ēē necē est. Sic fit igit vt
euentus pscire rei nequeat euitari.

¶ Notandū q rō sic pōt formari. Sicut se hz scia respectu scibilis pñtis
sic pscientia respectu effectus futuri. sed cū scio in pñti aliqđ ēē necē est ip
sum esse. q cū pscitur aliquid futurū esse necē est ipm futurū ēē. sed deus
pescit oia futura. q necario eueniunt. z sic iterum tollit libertas arbitrij

¶ Hic ponit tēciā rō
nem ad idē dicēs Si qđ
existimet aliqđ ēē alior/
sum id est aliter qđ res se
habeat illud non modo
id est nō rñ non est scia
sed est fallax opinio lon/
ge diuersa a veritate scie
quare si aliquid ita futu
rū est vt eius euentus nō
sit cert⁹ z necarius quo
mō illud poterit psciri/
ri euenturum. q. d. nullo
mō Qui rōem assignat
dicens. Sicut ipa scia ē
impmixta falsitati. sic il/
lud qđ pceptū ab ea non
potest aliter esse qđ conci
pitur. qz si posset aliter
se habere tūc scia posset
esse falsa Unde subdit
Ista est cā quare scia ca
ret mendacio. qz necē est
vnāquamqz rem ita se
habere sicut scia pprez
hendit eam se habere

¶ Postremo si quid aliquis alio sum
atqz sese res habet existimet. id nō mo
do scientia non est. sed est opinio fal/
lax. a scientie veritate longe diuersa
Quare si quid ita futurum est vt eius
certus ac necessarius non sit euentus
id euenturum esse psciri qui poterit
Sicut enim scientia ipsa impm mixta
est falsitati. ita id quod ab ea pceptur
esse. aliter qđ concipitur nequit. Ea
namqz causa est cur. mēdacio scientia
careat. q se ita rem quamqz habere ne
cesse est. vti eam sese habere scientia
comprehendit

¶ Nota q rō quā intendit est ista. Quicūqz existimat rem aliter ēē
qđ est eius estimatio est falsa z non est scientia sed fallax opinio. q si deus
pescit aliquid futurū esse. z si ipm non necario euenit sicut psciuir pre
scientia dei non erit scia sed fallax opinio. q futura a deo psumpta necario

Prosa

tercia

eueniunt. et sic perit liberum arbitrium

Hic p^{ro}ph^{eta} improbat modos quibus aliqui nituntur saluare prouidentiam. Et primo querit quomodo possit saluari prouidentia diuina improbando duos modos quibus aliqui conabatur ipsam saluare. secundo ponit tertium modum sicut ipsum improbandum. secunda ibi. quod si apud **P**rimo dicitur Quid igitur dicemus? Quoniam modo dici potest quod deus pronoscat hec futura incerta. Primus modus est ut dicatur deum ea quae prouidet iudicare infallibiliter. Quis non possint euenire. Sed id est inconueniens. quia tunc falleretur sua prouidentia. Unde dicitur. Nam si deus censeret. id est iudicaret euenire infallibiliter quae etiam possibile est euenire. fallitur deus. quod non modo. id est non tantum nefas est sentire de deo sed etiam nefas est voce proferre. Secundus modus est ut dicatur deum prouidere futura indeterminare. sicut

Quid igitur Quoniam modo deus hec incerta futura pronoscat. Nam si incuitabiliter euentura censeret. quod etiam non euenire possibile est. fallitur. quod non sentire modo nefas est sed etiam voce proferre. At si ita uti sunt. ita ea futura esse decernit. ut eque vel fieri ea vel non fieri posse cognoscat. quae est hec prouidentia quae nihil certum nihil stabile comprehendit. Aut quid hoc refert vaticinio illo ridiculo tyrese. quicquid dicam aut erit aut non. Quid etiam diuina prouidentia humana opinione presterit. si uti homines incerta iudicat quorum est incertus euentus

futura indeterminare. sicut futura sunt. sed isto modo prouidentia dei non est certa. Unde dicitur Si deus discernit ista futura esse quae prouidentur indeterminata sicut sunt ut scilicet cognoscant ea eque. id est equaliter posse fieri vel non fieri quod est ista prouidentia quae nihil certum nihil stabile comprehendit quasi dicat talis prouidentia nulla est et quid hec prouidentia differat ab illo vaticinio ridiculo tyrese quod dicebat. Quicquid dicam hoc erit vel non erit. Quo etiam id est in quo diuina prouidentia presterit. id est preualebit humana opinione si iudicat incerta sicut homines ea quorum euentus est incertus. quasi diceret in nullo differt.

Notandum quod cum Tyresias vidisset duos serpentes simul coire. proleto baculo ipsos separauit ab inuicem. et mutatus fuit in mulierem. Post septennium iterum serpentes coeuntes baculo separauit et mutatus fuit in virum. Cum autem orta fuisset dissensio inter Iouem et Junonem maior esset delectatio in coitu viri vel mulieris. electus fuit Tyresias in iudice qui expertus erat sortem utriusque sexus. Qui autem diceret maiorem esse delectationem mulieris Juno pro mora excecavit ipsum. Iustus propter actum sui mulieris in recompensam amissi visus dedit sibi spiritum vaticinandi

B ij

Liber Quintus

di. Fuit autē hec sua vaticinatio Quicquid dicā erit vel nō erit. si ḡ deus non aliter presciret futura indeterminata nisi qz erunt vel nō erunt. non differret sua prescientia a p̄scia Tyrie quod est ridiculosum

¶ Hic ponit terecluz modū conantiū saluare prudentiā Et est vt ponamus omia euenire de necessitate z auferamus liberū arbitriū Primo ḡ ponit istum modū. scdo ostēdit que incōueniētia sequantur ad ipsum. ibi Quo semel. Primo ḡ pcludit istū modū. dicit qz si apd illū certissimū fontem oim rez nihil p̄

esse incertum. certus est euentus eoz que ipse firmiter presciuerit futura. Quare nulla erit libertas humanis p̄silijs z actiōibz quas diuina mēs sine errore falsitatis cūtra p̄spiciens alligat z p̄stringit ad vnū euentum.

¶ Notandū est qz nulla mutatio cadit circa fontem oim rerū. quia cognitio eius non potest esse incerta. z si esset incerta esset imperfecta z dī minuta. si ergo est certa respectu futurozū necesse est vt omnia futura prescīta a deo necessario eueniant

¶ Hic ponit incōueniētia que sequuntur si auferat liberū arbitriū Et p̄mo ostē qz incōueniētia sequuntur ex p̄te hoim. scdo qz ex p̄te dei. tercio qz ex p̄te p̄iunctio nis hoim ad deū. scda ibi. Quo nihil. tercia ibi Igit nec sperandi Inconueniētia ex p̄te hoim s̄z Si nō sic liberū arbitriū frustra pponunt hoibz pene vel premia. z iuste puniunt mali p̄miantur boni nec erunt vicia nec virtutes in hoibz sicut nec in alijs qz agūt necitate nature z nō libertate aīmi Un̄ dē Quo semel posito scz vt neget

Exi apud illū rez oim certissimū fontem nihil incerti eē potest. certus eoz est euentus qz futura firmiter ille p̄scie rit. Quare nulla est humanis p̄silijs actionibzqz libertas. qz diuina mēs sine falsitatis errore cuncta p̄spiciens ad vnū alligat z constringit euentum

Quo semel recepto. quātus occasus humanarū rerū p̄sequat. liquet. Frustra em̄ bonis malisqz premia pene ve proponūt que nullus meruit liber ac voluntarius motus aīoz. Idqz oim videbit iniquissimū qd nunc equissi/ mū iudicatur. vel puniri ip̄obos vel remunerari probos quos ad alteru/ trū nō pp̄ia mittit voluntas. sed futuri cogit certa necessitas Nec vicia igitur nec virtutes quicqz fuerint. sed omnium meritoz potius mixta atqz indiscrēta consulsio.

Prosa tercia

liberū arbitrium liquet. i. manifestum est. quantus occasus. i. quanta de
structio humanarū rerū. psequatur Frustra em̄ pponuntur bonis p̄mia
et malis pene ita statuta z leges humane erūt inutiles que penas z p̄mia
statuūt q̄ null⁹ motus aīorū liber ac volūtari⁹ meruit z illud videbit inī
quissimum omnīū qđ nūc iudicatur equissimū scz puniri improbos z re/
munerare probos. quos ad alterutrū. i. ad p̄bitatē vel improbitatē non
mittit p̄ria volūtas sed cogit certa necessitas futuri. igit̄ virtutes z vi/
cia non erunt quicq̄ sed potius erit mixta z indiscreta p̄fusio omnium
meritorum scz bonorum z malorum

¶ Nota q̄ oēs p̄tutes z vicia oriūtur ex libera electione boni z ma/
li. z similiter punizio z remuneratio fiunt ppter liberam actionē boni vel
mali. si ḡ tollit̄ libertas arbitrii nō erit libera electio nec libera actio bona
vel mala. z p̄ p̄ns nulla erit virtus z nullum vicium. z iniuste malus pu/
nietur. cū ex necessitate malū op̄et. z iniuste bonus premietur cū ex necessitate
operetur bonum quod absurdum est dicere

Quoq̄ nihil scelerat⁹ excogitari p̄t
cū ex providentia rerū oīs ordo duca/
tur nihilq̄ p̄silijs liceat humanis. sit
vt vicia queq̄ nostra ad bonorum om/
niū referantur auctorem

¶ Hic oī dīr incōueni/
ens qđ sequit̄ ex pte dei
scz q̄ de⁹ erit auctor ma/
lorum. vñ dīr. Cū oīs or/
do rerū ducat̄ ex p̄uīdē/
tia diuina z si nihil
liceat libere fieri ex hui⁹
manis p̄silijs. fit. i. sequi/
tur vt vicia nostra refe/
rantur in auctorem oīm
supple deū quo m̄h̄i scē/
larat⁹ excogitari pōt qđ deum dicere auctorem. malorum quod tñ ne/
cessarium est ablata libertate.

¶ Notandū q̄ defectus in op̄atiōe qui defectus nō est in p̄tate rei
vt eūctur. necārio est ab agente z a p̄ducente. Si ḡ actio voluntatis
nostre non est libera. defectus actionis s̄m voluntatez reducetur in deū
z sic deus erit causa defectuum nostrorum quod est absurdum

¶ Hic ponit̄ inconue/
nientia q̄ sequunt̄ ex cō/
iunctione hoīs ad deū. qz
rolleret̄ actus dep̄candi
z actus sperandi q̄bus
maxime p̄uigimur deo
¶ Un̄ dīr Igit̄ si tollit̄ libe/
rū arbitriū nec vlla rō ē
sperandi aliquid nec de/
p̄cādi inter deū z hoīes
Quid em̄ quisq̄ dep̄e/
cetur vel speret si series
indeflexa p̄nectit om̄ia
optanda. q. d. frustra sic

¶ Igit̄ nec sperandi aliqd. nec dep̄can/
di vlla rō est Quid em̄ vel speret q̄sq̄
vel enā dep̄cet. qñ optanda oīa series
indeflexa p̄nectit Auferet̄ igit̄ vni cū
illud inter hoīes deūq̄ p̄merciū spe/
randi scz ac dep̄ecādi Si quidem in/
ste humilitatis p̄cio. inestimabilē vi/
B iij

Lib^r quintus

ter vtrūq. igitur aufert illud vnicū p̄merciū. s. spe-
randi et deprecandi inter
deū et hoīes. vocat autē
spem et deprecationē com-
merciū. qz istis merca-
mur oīa beneficia. Un-
subdit Si quidē precio
iuste humilitatis hō p̄-
meret inestimabile vices
i. retributionem diuine
gr̄e qui modus deprecā-
di solus est quo hoīes vi-
dent posse colloqui cum
deo. et p̄iungi inaccessibili
luci. s. deo. p̄us q̄ homo
impetret qd petit. prius
eīm p̄ces pot̄ rigimus q̄
effectum p̄sequamur. que. s. spes et deprecatio si nihil credant habere virtū
recepta. i. p̄cessa necitate futuroz quid erit quo coniungi possumus illi
summo p̄ncipi rerum. q. d. nihil. quare necē erit genus humanū dissep-
tū id est disiunctum suo fonte. i. a suo principio se3 a deo fatiscere. i. deficere
vri pauloante cantabas in sexto metro. iij. libri.

¶ Notandū q̄ actus deprecandi spectat ad intellectū. et est oratio
fm̄ Johanne Damascenū ascensus intellectus ad deū vel in deum quo
quidem actu insinuamus deo indigentiam nostrā. nō q̄ deo p̄ insinuat
onem nostrā aliquid innotescat qd prius ignorauerit. sed vt nos ipsa in-
sinuatione vtendo p̄sideremus in his esse recurrendū ad diuinū auxiliū.
Accus autē sperandi p̄inet ad voluntatē. qz eius obiectū est bonū futu-
rum. p̄ istū actum ad heremus deo tanq̄ p̄fecto principio bonitatis. in-
nitentes eius auxilio ad p̄sequendum bonū quo indigemus sed si h̄mōt
bonum necessario eueniret vel impossibile esset euenire. vterq̄ actus tan-
deprecandi q̄ sperandi esset inutilis

¶ Sic incipit tertium
metrū huius q̄nti qd dicitur
adonicū. vel fm̄ alios ar-
chilologicū ab inuentore.
dactylicū a pede p̄edoso
minante In quo facit ex-
clamarōez sup̄ incōpossi-
bilitate que apparet ins-
ter p̄ouidentia et liberū
arbitrū At p̄mo que-
rit quare sint incompōsi-
bilia cum per se p̄sides

cem diuine gratie p̄meremur qui so-
lus mod⁹ est. quo cū deo colloqui ho-
mines posse videant. illiq̄ inaccessible
luci: p̄us q̄z q̄ impetrent. ipsa suppli-
candi rōne p̄iungi. Que si recepta fu-
turoz necessitate nihil virium habere
credat. quid erit quo summo illi rerū
p̄ncipi p̄iecti atq̄ adherere possum⁹
Quare necesse erit humanū gen⁹. vti
pauloante cantabas. dissep̄tum atq̄
disiunctum suo fonte fatiscere

¶ Detrū tertium quinti libri

Venā discors federa rerum

Causa resoluit. q̄s tanta deus

Veris statuit bella duobus

Ut que carptim singula constent

Eadem nolint mixta iugari

Retrū

terciū

An nulla est discordia veris
Sempq; sibi certa coherent
Sed mens cecis obruta membris
Nequit oppressi luminis igne
Rerum tenues noscere nexu

rara sint possibilia: sed o
ponit respōtionē ad hoc
tercio p̄tra respōtionē
obiicit. quarto obiectionē
nem soluit. secunda. ibi.
An nulla. tertia. ibi.
S; cur rāto. quarta. ibi.
Aut cū mentem. Quid
mo dī. Quenā discors

taula resoluit id est seperat federa id est p̄cordias rerū. i. puidēcie diuine
z liberi arbitrii ne p̄partiantur se simul. aut quis deus bella tanta statuit
duobus veris vt singula vera que carptim. i. sigillatim uel diuim accep
ta p̄stāt. i. p̄manent. eadē tū mixta. i. p̄iuncta nolūt iugari. i. copulari se in
uicem p̄patiēdo. Tunc ponit respōtionem dicens q̄ istis duobus ve
ris scz puidēcie z liberi arbitrio nulla est discordia sed apparentia dis
cordie pue nit ex debilitate nostri intellectus. Unde dī An est nota sos
lutionis nulla est discordia veris sed semper certa coherent sibi. sed mēs
nostra obruta. i. oppressa membris cecis. i. cecātibz animam. illa nequit
igne. i. splendore oppressi luminis. i. intellectus noscere sub tiles nexu id
est p̄iunctiones rerum que videntur discordare

¶ Notandū si p̄sideremus puidēciā diuinā per se possibile est
eam esse. si p̄sideremus liberū arbitriū p̄ se etiam possibile est id eē vt p̄z
ex dictis. sed si p̄sideremus verūq; simul tūc videntur impossibilia si
cut patet ex rōnibus supioribus. s̄m veritatē aut bene se p̄patiuntur sed
nobis nō apparet. qz intellectus noster oppressus mole corporis nō potest
se eleuare in h̄mōi cognitōem Nam s̄m sapientem Corpus qd corrum
pitur aggrauat aīam. z terrena habitatio opprimet sensum multa cogit
tantem. q̄ aut in homine sit liberū arbitrium patet. nam ad hoc nos fides
restringit. cum sine libero arbitrio non possit esse meritum. iusta pena vel
premium Ad hoc etiam inducūt manifesta indicia quibus apparet ho
minem libere vnum eligere z aliud refutare Et ad hoc etiam ratio eui
dens cogit. qua quidem ad inuestigationem liberi arbitrii originem se
quentes hoc modo p̄cedimus In rebus em̄ que mouentur vel aliquid
agunt hec inuenitur differentia q̄ quedam h̄nt p̄ncipium sui motus vel
operationis in se ipsis. Quedam p̄o extra se sicut ea que per violenti
am mouent in quibus p̄ncipiū est extra nihil p̄ferente vñ passo s̄m p̄m
sij. ethicoz. in quibus liberum arbitrium ponere nō possum? eo q̄ nō
sunt causa sui motus Liberum autē est quod causa sui est s̄m p̄m in p̄
mo metaphysice Eoz autē quoz p̄ncipium motus z opationis in ipsis est
quedā ralia sunt q̄ ipsa se ipsa mouēt sicut aīalia. quedā autē q̄ nō mouent
se ipsa q̄uis in se ipsis sui motus aliqd p̄ncipiū h̄nt. sicut graua z leua

Sed cur tanto flagrat amore

Veni tectas respire iotas

¶ Hic p̄bra obijcit
p̄tra solutionem Si em̄
aīma ignoret istas subri
les p̄iunctiones vnde est

B iij

Libor Quintus

q̄ desideret eas scire euz
nihil ignortū possit desi-
derari. vñ dr. Sed cur
aia flagrat. lardet rāto
amore. i. desiderio repire
notas rectas. i. notifica-
tiones latētes veri. i. ve-
ritatis Scit ne mens ill-
lud qđ ipa anxia. i. sollici-
ta appetit nosse. q. d. non
q̄ nullus appetit scire ill-
lud qđ scit. 7 hoc est qđ

dicat Quis laborat scire nota. q. d. null⁹ opz igit̄ dicere qđ nesciat. 7 tūc
sequit̄ aliud incōueniēs. f. q̄ aia desideret illud qđ nescit. vñ dr Si nescit
illud qđ petit. i. desiderat mens ceca. i. ignorans Quis em̄ nescius opret
quicq̄. q̄s em̄ p̄ sequi nescita. aut quis nescius p̄ noscere quo inueniat
supple illud qđ q̄rit Et q̄s nescius p̄ noscere formā reptā. q. d. nullus

¶ Notandū q̄ dictū est in rñsione q̄ aia ignorat p̄possibilitatem. pui-
dencie 7 liberi arbitrii. sed desiderat eā scire Contra hoc arguit sic Pul-
lus appetit scire qđ scit Si aia desiderat scire aliquid vel ignorat illd vel
scit. si scit q̄ non desiderat ipsum scire. q̄ nullus appetit scire qđ scit. cum
ois appetitus sit rōne carentie. si aut̄ ignorat illud qđ desiderat quō igno-
rū desiderat cū voluntas nō querat incognitū. ideo si ignorat nūq̄ cog-
noscer. Quis em̄ ignotum inueniet si em̄ paterfamilias quereretur seruum
fugitiuum quem ignoret posset sibi multoricens occurrere q̄ ipsum nō in-
ueniret. sicut dicit Linconiensis super primo posteriorum

¶ Sic soluit obiectio-
nē Ubi notādū q̄ Pla-
to posuit aias eē in celo
creatas 7 hīc p̄gnitionē
oīm p̄fectam. sed p̄ lap-
sum ad corpora eas obli-
uisci cognitionē rerū in-
p̄culari 7 retinere eam
in vniuersali 7 postea p̄
exercitiū recuperare cog-
nitionem rerum in p̄is-
culari. Vñ dicit sic An
est nota solutionis cum
anima cerneret. i. specus-
lare altā mentem. i. p̄fū-
dam mentē dei. ipsa pas-
siter id est simul nouerat
summam. i. v̄lem cog-

Scit ne quod appetit anxia nosse
Sed quis nota scire laborat
At si nescit. quid ceca petit
Quis em̄ quicq̄ nescius optet
Aut quis valeat nescita sequi
Quo ve inueniat. quis reptam
Queat ignarus noscere formam

An cum mentem cerneret altam
Pariter summam 7 singula norat
Nunc membrorum condita nube
Non in totum est oblita sui
Summamq̄ tenet singula perdens
Igitur quisquis vera requirit
Neutro est habitu. nam neq̄ nonit
Nec penitus tamen oīa nescit
Sed quam retinēs meminit summā

Retrum

terciū

Consultat. alte visa retractans

Ut seruatis queat oblitus

Addere partes

rorum. id est totaliter. sed ipsa tenet summam. i. cognitionē vlem reruz
pdens singula. i. singularem cognitionem. Igitur q̄s requirit id est inue
stigar p̄noscere vera. talis est habitu supple vt p̄fecte cognoscat de v̄
turo q̄ oīno ignorat. Vñ dr. Nam neq̄ nouit. i. in sp̄ali et p̄fecte illud
q̄d querit nec penitus nescit omnia sed ip̄e meminit. i. in memoria habet
summam. i. vlem cognitionē quam retinens p̄sulit supple actuali p̄ides
ratione retractās. i. reuocans p̄ studiū alte id est subtiliter visa. i. prius
in speciali p̄gnita vt ip̄e queat addere oblitus pres p̄tribz seruatz sup
ple in memoria ¶ Notandū q̄ p̄m istam viam platonis solueretur
rō pus tacta. Vel aīma sit quod desiderat vel nescit. Dico q̄ nescit in
sp̄ali z in p̄pria forma. sed scit in vniuersali. Et cū dr. Nullus desiderat
notum. Vlex est. sicut est notum in vniuersali. tamen desiderat ipsuz vt
est ignotum in sp̄ali. z cum dicitur. si ignorat nun. p̄ in ueniet. verum est
si ignorat tam in generali q̄ in speciali. z si ignorat in potentia z in actu
si tamen scit in potentia z in vniuersali z ignorat actu et in p̄pria forma
potest ip̄m inuenire z addiscere

¶ Prosa quarta vltimi li.

¶ Phia inquit Prescientia su/
turozū nihil his que ventura sunt
necessitatis importat

¶ Am illa. vetus inquit hec est
de puidencia querela Dar/
coq̄ tullio (cū diuinationem
distribuit) vehementer agitata. tibiq̄
ipsi res diu prorsus multumq̄ ques
ta. sed haud quāq̄ ab vllō vestrū bac
tenus satis diligenter. ac firmiter ex
pedita. Cuius caliginis causa est. q̄
humanerationationis motus ad di

¶ Hec est quarta
prosa huius quinti in q̄
philosophia incipit dū
soluere questionez de cō
passibilitate prouidentie
et liberi arbitrij. Et pri
mo tangit difficultatez
huius questionis z cau
sam difficultatis. z tan
git modum procedendi
circa eius solutionem.
Secundo dissoluit eam
ibi. Quero enim. Pui
mo dicit. Nec querela
id est questio hec de pro
uidencia est verus z est
vehementer agitata id ē
practata a Marco tul
lio cum distribuit. i. diui
dit diuinationez. i. in. ij. di
uinationū vbi diuidit di
uinationē in suas sp̄es z
nō solum huius nō p̄p̄
si est res multum diu q̄

Liber quintus

sita. sed haud quāq. id est nō alicubi ab illo vestrum satis diligenter et firmiter expedita. Quia ius caliginis. i. difficul-
tatis cā est q. motus id est actus humane ratio-
nis non potest ad moueri. i. applicari ad simplici-
tatem diuine prouiden-
tie que si nullo modo q.

at excogitari nihil relinquet prorsus ambigui quod scz rōem et causam
difficultatis ita demū patefacere et expedire temptabo si prius expendero
id est declarauero ea quibus tu moueris

¶ Hora q. qstio de prouidentia diuina et libero arbitrio est oīm qstio-
nū difficilima de q. multi antiquoz dubitabāt et nōnulli modernoz. p-
pter eius difficultatē lapsi sunt quā Tullius in li. diuinationum pertrac-
tans et non valens dissoluere eius difficultatē. negat penitus prouiden-
tiā et psciam futuroz a deo in p̄dicto libro diuinationū.

¶ Hic p̄bia accedit ad
solutionem questionis.
et primo discit motū
ua boerij. secūdo soluit
dubitationem siue ques-
tionem. ibi. Qm̄ igitur
Circa primū sciendum
q. duo fuerūt motia bo-
erij p̄cipalia circa hāc
questionem. Primum
q. videt necessarium si
deus prouidet futura q.
necessario eueniant. Se-
cundū motiū q. futu-
ra quoz euentus est in-
certus sicut sunt futura
p̄tingentia non possunt
a deo certa p̄deri. Pri-
mo ergo per tractat p̄mū
motiū. secūdo secun-
dum ibi. Sed hoc inq̄s
Primo ostendit q. si de-
us prouidet futura non
p̄pter hoc necessario eue-
niunt. Secundo mouet
dubitationem. ibi Sed

uine p̄scientie simplicitatem non po-
test ad moueri. que si illo modo cogi-
tari queat. nihil prorsus relinquetur
ambigui. Quod ita demum pateface-
re atq. expedire tēptabo si prius ea q.
bus moueris expendero.

¶ Quero enim cur illam soluentū
rationez minus efficacem putes. que
quia p̄scientiam non esse futuris re-
bus causam necessitatis existimat ni-
hil impediri p̄scientia arbitrij liber-
tatem putat. Num em̄ tu aliunde ar-
gumentum futuroz necessitatis tra-
his nisi q. ea que p̄sciuntur non eue-
nire non possunt. Si igitur prenotio
nullam futuris rebus adiicit necessi-
tatem (quod tu etiam pauloante fate-
bare) quid ē q. voluntarij exitus rerū
ad certum cogantur euentum. Etenim
positionis gratia. vt quid consequat̄
aduertas. Statuamus nullā eē p̄sci-
entiā. Num igitur (quantū ad hoc at

tinet) q. q.
eatem co-
tuamus
sitatis in-
eadem v-
ta liberta-

batur imp-
uinam qu-
quia suffic-
nullo alio
igitur ex r-
futura. vi-
bitrio non
do eius sol-
tas minus
scientia qz
p̄ illam rō-
tu non tra-
sciuntur ne-
ponit nece-
qd est. id ē
tum. et ita p-
in exēplo di-
mus. i. pon-
hoc posito
cludit nece-
rem. Dic-
deniam.
eadem lib-
¶ Ho-
q. poluit
no q. de-
Dixit en-
quoz q. p̄-

Sed p̄-
eueniēdi
necessari-
modo et

Prosa quarta

tinet) q̄ ex arbitrio eueniūt. ad necessi-
tatem cogunt. **B. Minime. P. Sta-**
tuamus itez esse sed nihil rebo neces-
sitatis iniungere. manebit (vt opinor)
eadem voluntatis integra atq; abso-
luta libertas

batur impedire rōnem oñdentem nō esse libez arbitriū ppter p̄sciam di-
uinam quare rñsionem hic resumit oñdens eam aliquo modo esse bonā
quia sufficienter impedit intentionem aduersarij. Nam aduersarius ex
nullo alio probat necessitatem futuroz nisi quia sunt p̄scia a deo. cum
igitur ex responsione habeat q̄ p̄scientia nullam causalitatem h̄z super
futura. videtur sufficienter ostensum esse q̄ ea que procedūt ex libero ar-
bitrio non sunt necessaria. **Primo** ergo ponit istam rñsionem resumen-
do eius solutionem dicens. **Quero** em̄ cur istam rōnem soluentium p̄s-
tas minus esse efficacem que putat libertatem arbitrii nō impediri a p̄s-
cientia qz estimat p̄scientiam non esse eā necessitatis futuroz. q̄ autē
p̄ istam rñsionem impediatur illatio necessitatis futuroz. p̄z ex hoc. q̄ a
tu non trabis aliunde argumentū necessitatis futuroz nisi q̄ ea que p̄e-
sciūtur non p̄nt non euenire. Si igitur p̄notio. i. p̄scia futuroz nullā im-
ponit necessitatē rebo futuris. vt d̄t rñsio. 2 tu etiā fatebare pauloante
qd̄ est. id est qd̄ esse poterit. q̄ volūtati exitus cogantur ad certum euen-
tum. 2 ita p̄ istam rñsionem excludit necessitas futuroz 2 manifestat se
in exēplo dicens. **Ut** adueras qd̄ consequat̄ grā p̄mis. i. exēpli. futu-
mus. i. ponam⁹ p̄ impossibile nullaz esse p̄sciam futuroz. **Hunc** qd̄ igit̄
hoc posito q̄rum ad hoc. i. quantum ad istam illationem qua ex p̄scia cō-
cludit necessitas futuroz ea q̄ veniant ex arbitrio cogant ne ad necessita-
tem **Dicit** Boetius **Minime. Et** p̄ha Statuamus itez esse proui-
dentiam. sed nihil necessarius iniungere rebo futuris manebit vt opinor
eadem libertas voluntatis integra 2 absoluta ab omni necessitate

¶ **Notandū** q̄ p̄or solutio improbata fuit bona 2 mala In h̄ fuit bona
qz posuit p̄sciam nō eē eā necessitatis futuroz. **Dicit** em̄ **Jo** fusa euentū
nō qz de⁹ p̄uidet. sed in hoc fuit mala qz posuit futura eē eā p̄scie dei
Dixit em̄ qz futura sunt iō deus ea p̄uidet. patet ḡ ex responsione anti-
quoꝝ q̄ p̄scia non est eā necessitatis rebo futuris.

Sed p̄scia inquires tamen si futuris
eueniēdi necessitas nō est. signū tñ est
necessario ea eē ventura. **Hoc** igitur
modo etiā si p̄cognitio non fuisset. ne

qui fieri potest. **Primo**
ostendit q̄ ex p̄scientia
dei nō infert necessitas
libero arbitrio. **Secundo**
oñdit q̄ p̄scia dei nō sit
signū necessitatis futu-
roz. ibi **Sed** p̄scia. **Cir-**
ca p̄mū sciendū q̄ prius
improbauit quandā rñ-
sionem qua qdā n̄re-

¶ **De** oñdit p̄ha
q̄ p̄scia diuina nō sit sig-
num necessitatis rebo fu-
turis. **Secdo** oñt q̄ mo-
dus probandi ex signo
non est efficax. ibi. **Sam-**
vero. **Primo** d̄t. **Tu** in-
quires. i. dicere poteris 2

Lib^r quintus

¶ Si pro quāvis p̄scia non sit necessitas eueniendi rebus futuris. tñ est signū ea necessario esse ventura. & ita ex p̄scia potest inferri necessitas futurorum tanq̄ ex signo. Hoc igitur modo ponēdo p̄sciam esse signū necessitatis futurorum constaret exitus. id est euentus futurorum esse necessarios etiam si non fuisset p̄cognitio. qđ probat ex natura signi dī. Omne nā

qđ signū tñ ostendit quid sit. i. manifestat illud cui⁹ est signū. sed nō efficit qđ designat. q̄re ut p̄notionem id est p̄uidentia appareat esse signū necessitatis futurorum demonstrandum erat prius nihil contingere non ex necessitate id est omnia euenire necessaria. Alioquin si hec necessitas futurorum nulla est. nec illa p̄scientia poterit esse signum eius rei que non e

¶ Nota qđ signum non est causa eius cui⁹ est signū sed tñ manifestat signatū esse. ut circulus non est cā venditionis vini. sed tñ est signū venditionis. Si ergo p̄scientia esset signum necessitatis futurorum p̄scipue supponeret futura esse necessaria. & sic ad ostendendū p̄sciam esse signū necessitatis futurorum oportet prius ostendere futura necessario esse futura anteq̄ p̄scia esset signū necessitatis futurorum. alio p̄scia esset signū alicui⁹ rei que non est quod est absurdū

¶ Hic ostendit modū p̄bādi ex signo nō esse efficacem. & dī Cōstat. i. manifestū est rōnem subnixam. i. firmatā demonstratione eaz non esse ducendam ex signis. neq̄ ex argumentis extrinsecus petitis. id est accep

tis. sed firma ratio ducenda est ex convenientibus id est p̄p̄is et necessariis causis. Eū ergo predicta ratio processerit ex signo non est efficax et demonstratiua cū sit a posteriori. Demonstratio autē que est potissima probationū ipsa est a priori cū sit ex causis p̄ se immediatis prioribus & notioribus. & pro tanto etiam demonstratio est syllogismus facies scire efficacē ad probandū. ex primo posteriorum

¶ Hic p̄bia probat quādam dubitationē

cessario s futurorum exitus esse cōstaret Omne etenim signum tñ quid sit ostendit non vero efficit qđ designat. Quare demonstrandū prius est nihil non ex necessitate p̄tingere ut p̄notionem signum esse hui⁹ necessitatis appareat. alioq̄n si hec nulla est. ne illa qđ eius rei signū poterit esse que non est

¶ Nam vero probationem firma rōe subnixam cōstat. non ex signis neque petitis extrinsecus argumentis. s̄ ex convenientibus necessariisq̄ causis esse ducendam

¶ Sed qui fieri p̄t ut ea non pueni

Prosa quarta

ant que futura esse pudent. **P.** Quasi vero nos ea que prudentia futura esse prenoscit. non esse euentura credamus. Ac non illud potius arbitremur. licet eueniant. nihil tamen ut euenirent sui natura necessitas habuisse. Quod hinc facile perpendas licebit. Plura etenim dum sunt subiecta oculis intuemur. ut ea que in quadrigis moderandis atque flectendis facere spectantur aurige atque ad hunc modum cetera. Num igitur quicquam illorum ita fieri necessitas vlla compellit. **b.** Minime. **P.** Frustra enim esset artis effectus. si omnia coacte mouerentur. Que igitur cum fiunt carent existendi necessitate. eadem priusquam fiant sine necessitate futura sunt. Quare sunt quidam euentura. quorum exitus ab omni necessitate sit absolutus. Nam illud quidem nullum arbitror esse dicturum quod que nunc fiunt. priusquam fierent euentura non fuerint. Hec igitur precognita. liberos habent euentus. Nam sicut scientia presentium rerum nihil his que fiunt. ita presentia futurorum nihil his que ventura sunt necessitatis importat.

et soluit eam. Videtur enim ex dictis sequi quod aliqua possunt presentia que tamen non necessario eueniunt. presentia tamen euenire. et sic sequitur quod aliquid presentium a deo non eueniat. Primo quod philosophia dubitando de hoc querit dicens. Ex quo ita est quod ea que sunt presentia non sunt necessaria. sed presentia non euenire. Qui. i. quomodo fieri potest ut ea que prudentur futura esse non eueniant.

Tunc soluit dubitationem dicens. quod non negatur quod presentia non eueniant. immo oportet dicere quod presentia eueniant. sed tamen non eueniunt de necessitate. Unde dicit (quasi vero) quod. ista dubitatio preedit quasi non credamus ea quod prudentia presentia non esse ventura. sed hoc non est verum sed potius arbitremur illud scilicet quod licet futurum eueniat nihil tamen necessitatis habuisse sui natura ut eueniret. Et manifestat exemplo quod aliquid certe apprehendit. quod tamen non est necessarium. dicens quod aliquid cognitum euentat. et tamen non necessario licebit. quod tu hoc perpendas. hinc. i. ex tali exemplo Intuemur enim plura exempla oculis dum fiunt. id est dum sunt in fieri sicut ea que videntur aurige facere in moderandis et flectendis quadrigis. et cetera videmus ad hunc modum. ut que fiunt in alijs actibus voluntarijs. Nunquid illa necessitas con-

Liber Quintus

pellit aliquid istorum ita fieri sicut oculis videtur. dicit Boetius (minime). Et assignat rationem frustra enim esset effectus artis si omnia mouerentur coram acta. et frustra esset ars flectendi quadrigam si necesse flecteretur. Igitur illa que cum fiunt carent necessitate existendi eadem sunt futura sine necessitate prius quam fiant. Ex quo concludit quod quidam sunt ventura quorum exitus. et euentus est absolutus ab omni necessitate. Et forsitan aliquis diceret. Ea que nunc fiunt non erant futura antequam essent. hoc excludit dicens. Nullum arbitror esse dictum quod que nunc fiunt euentura non fuerunt. hoc enim esset nimis irrationabile. Ideo necesse percluditur. quod hec etiam preconcepta habent euentus liberos. quia sicut scientia presentium nihil imponit necessitatis his rebus que fiunt in presenti. sicut patet in exemplo predicto de regimine quadrigarum. Ita prescientia futurorum nihil imponit necessitatis his que ventura sunt. ¶ Notandum quod futura in ordine ad diuinam. prouidentiam sunt necessaria necessitate conditionata. non enim omnia sunt necessaria necessitate absoluta. Multa enim a ratione eueniunt. sicut ea que fiunt ab arte et a voluntate. ut regimen quadrigarum. si enim regimen quadrigarum necesse eueniret frustra esset ars regendi quadrigam. ¶ Nota quod sicut res actu fiunt ita erant futura. sed quedam actu libere fiunt. ergo libere future. et per consequens non omnia sunt necessaria futura. licet necessitate conditionata in quantum prouidentur ad prouidentiam diuinam. non tamen in sua natura considerata necessitate eueniunt necessitate absoluta. sicut postea videbitur. ubi distinguetur duplicem necessitatem. scilicet conditionatam et absolutam.

¶ **N**ic phia discus sit moriuntur. Boetius. verum futura incerta sicut sunt contingencia possunt certe presciri. Et primo mouet dubitatione de hoc. et tangit rationem dubitationis. secundo assignat causam erroris. ibi. Quod erroris causa est. Dicit primo. Sed tu inquis o boeti hoc ipsum dubitatur. an possit esse vlla prenotio. id est prescientia illorum rerum que non habent necessarios exitus. id est euentus. Hoc enim nullo modo videtur possibile cum videntur hec dissonare. scilicet prescientia et contingencia. Tu enim putas si prouideant contingencia necesse ipsa consequi. est

¶ **S**ed hoc inquis ipsum dubitatur. an earum rerum que necessarios exitus non habent. vlla possit esse prenotio. Dissonare etenim videntur. prenotio. et contingencia. si prouideant consequi necessitatem. si necessitas desit minime presciri. nihilque scientia preprehendi posse nisi certum. Quod si que incerti sunt exitus ea quasi certa prouidentur. opinionis id esse caliginem. non scientie veritatem. Aliter enim ac se res habeat arbitrari. ab integritate scientie credis esse diuersum.

necessitas
ria diuina
tingencia
no veritas
tuus cura
sciente ali
quod non
sist deum
sis potest
nre no est
tis tenet
prelari a

¶ **L**nia que
q natu
quod to
cognosc
cognosc
tur facu

cit primo
cognosci
tum est
tis. Omne
nature. s
ellectum
aliquid p
quod sunt
tio ergo
centia est

¶ **F**lo. ean
ter visu
eminus
dis int
biat ed
ambit

Prosa quarta

necessitas desit minime ea presciri. et putas nil posse comprehendere prescientia diuina nisi certum. Et si ea que sunt incerti exitus. et euentus sicut contingentia si pudent illa quasi certa. tu putas illud esse caliginem opinionis non veritate scientie. et in hoc tu deciperis. cuius deceptiois causa est error tuus circa iudicium cognitionis. Quidem enim diuersum esse ab integritate scientie aliter arbitrari rem quam se habet. et in hoc erras. ¶ Notandum quod quia nos non possumus futura contingentia certe prescognoscere. putamus sicut deum hoc non posse. res enim eodem modo se habens diuersimode a diuersis potest cognosci. Unde cognoscere rem aliter quam se habet ex parte rei cognite non est scientia. sed cognoscere rem aliter quam se habet ex parte cognoscentis bene est scientia. et sic futura contingentia licet in se sint incerta. possunt tamen presciri a deo sine errore falsitatis.

¶ Cuius erroris causa est. quod omnia que quisque nouit ex ipsorum terminis viat quod natura cognosci estimat quam sciuntur quod totum contra est. Omne enim quod cognoscitur non secundum sui vim. sed secundum cognoscentium potius comprehenditur facultatem.

¶ Cuius erroris causa est. quod existimat quod omnia que quisque nouit illa cognosci terminis ex vi et natura ipsorum que sciunt. et non ex vi cognoscentis. quod totum est contra. id est per contrarium. quod res magis cognoscunt secundum naturam cognoscentis. Omne enim quod cognoscitur non comprehenditur secundum sui vim. id est secundum modum sue nature. sed potius secundum facultatem cognoscentis. ¶ Notandum quod si cognitio esset secundum facultatem rei cognite tunc res ab omnibus eodem modo cognoscere. et sic aliquid comprehendere eodem modo ab intellectu humano et diuino. quod falsum est quod sunt incerta comprehensione humana. certa sunt comprehensione diuina. cognitio ergo potius attenditur secundum facultatem potentie cognoscentis. ita quod quanto potentia est efficacior. et certior. tanto certius et limpidius rem comprehendit.

¶ Nam ut hoc breui aliquis exprolo. eandem corporis rotunditatem aliter visus. aliter tactus agnoscit. Ille enim manens totum simul tactis radiis intuetur. Sic vero coherens obiectum coniunctus circa ipsum motus ambitum. rotunditatem partibus comprehendit.

¶ Nec philosophia assignat causam erroris. Ubi notandum. quod causa erroris quare non putamus in certa non posse certe prescire. quod putatur quod facultas cognitionis sit secundum facultatem rei cognite. et non ipsi cognoscentis. quod falsum est. Primo ergo punitur cum homini erroris. secundum improbat ipsum. ibi nam ut hoc breui. Di-

¶ Nec probat philosophia quod facultas cognitionis est secundum facultatem potentie cognoscentis. et non ex parte rei cognite. Primo declarat hoc exemplis. secundo probat hoc idem per rationem. ibi Nec id iniuria. Prima diuiditur in duas. secundum quod duo ponit exempla. secundum quod ipsum quod. Primo de

Liber Quintus

¶ cognitio fit per facultatē cognoscētis liquet breui exemplo. nam visus aliter cognoscit eandē corporis rotunditatē. & aliter tactus Ille enim visus manens eminus. i. longinquo intuet totū corpus simul tactus radīs visusualibz. hic vero scz tactus coherēs & iunctus orbi. i. rotunditati & motus circa ipm ambitū. i. circa corpus rotundū apprehendit eius rotunditatem partibz. i. p ptes ¶ Nota q innuit duplicem orāz inter modū cognoscendi visus & tactus Prima est. q visus a remotis existens cognoscit aliquid quod corpus rotundū. Tactus aut non cognoscit ipm nisi iunctus Secunda diuitia est. q visus totum corpus sit apprehendit. tactus aut p partes. talis aut diuersitas in cognoscēdo nō esset si res cognoscere ex sui natura. cum eadē maneat in vtraz cognitōe ¶ Nota q quidā dixerūt visioē fieri p emissionē radiōz visualiū ab oculis vsq; ad rem visam. Sz hec opinio est contra Aretio. visio enim non fit extramittēdo. sz intus suscipiēdo. patiente enim aliquo sensitiuo fit ipm videre. sedo de aia. Hic aut loquitur opinione antiquā. cum dicit q visus totū corpus intuet tactus radīs

¶ Nec ponit scdm exemplū in pntibz cognoscitiuis subordinatis secūdo ostendit quō iste virtutes se habeāt ad invicem. ibi In quo illud Prius ergo declarat quō idem a diuersis potētīs diuersimode apprehendit. dicens Sensus exterior aliter contuetur ipm hominē. aliter hmaginatio. aliter ratio. aliter intelligentia diuina. Sensus enim exterior sicut visus iudicat figurā hominis in subiecta materia. i. sensibili materia. sz hmaginatio solam figurā discernit sine materia. i. in absentia rei materialis. Ratio vero hanc hmaginationē transcendit. & ipsam spēm. i. naturā specificā hōis que singularibz inest ppendit. i. discernit vniuersali cōsideratiōe. Oculis po. i. cōsideratiōe intelligentie est excelsior. qz intelligentia diuina supgressa ambitum vniuersitatis qui existit in singularibz illam simplicem formā scz & deam hōis que est in mente diuina pnetur acie. i. speculatiōe pure mentis ¶ Nota. dum q primū exemplū fuit de pntibz cognoscitiuis nō subordinatis. sicut de visu & tactu. Istud aut ex est de pntibz subordinatis q sunt quatuor. i. sensus exterior. q inest oibz aialibz. hmaginatio q inest in aialibz pceptis.

¶ Ipsum quoq; hominē aliter sensus. aliter hmaginatio. aliter rō. aliter intelligentia cōtuetur. Sensus enim figuram in subiecta materia pntit hmaginatio vero solum sine materia indicat figurā. ratio vero hanc qz transcendit. speciemq; ipsam que singularibz inest vniuersali cōsideratiōe ppendit. Intelligentie vero celsior. oculus existit. Supgressa namq; vniuersitatis ambitum. ipsam illam simplicem formam pura mentis acie cōtuetur.

ratio que
nitionem
hominē
rarem vi

¶

randum

dendi v

ferior v

do con

quid e

sales sp

vel rati

telligē

cepta f

dijudic

sam q n

bendit

et ymag

le sens

tens. n

sed illo

dicam

tans cu

iudicar

nie cog

sam for

la cogn

magina

non vte

actu m

Prosa quarta

ratio que tñ est in hoibz. z intelligentia per quam intelligit diuinā cognitionem. iste virtutes habent diuersum modū cognoscendi eandem rē. hominē vt declaratur in littera. quod nō esset nisi cognitio fieret fm facultatem virtutum cognoscentium. z nō rei cognite.

¶ In quo illud maxime considerandum est Nam superior comprehendendi vis amplectitur inferiorem. inferior vero ad superiorem nullo modo consurgit. Nec enim sensus aliquid extra materiam valet. vel vniuersales species ymaginatio conuertitur. vel ratio capit simplicem formā. sz intelligentia quasi desuper spectans concepta forma. q̄ subsunt etiam cuncta diiudicat. sz eo modo quo formam ipsam q̄ nulli alij nota ēē poterat comprehendit. Nam z rationis vniuersum et ymaginationis figuram. z materiale sensibile cognoscit. Nec ratione vtens. nec ymaginatione. nec sensibus sed illo vno ictu mētis formalit̄ (vt ita dicam) cuncta prospiciens

trans cum sit in supremo gradu cognitionis ipsa concepta forma idealit̄ diiudicat etiam cuncta que subsunt illi forme. vt p̄gnescendo ideam hēminis cognoscit omnia que sunt in homine. sed eo modo comprehendit ipsam formam quo modo nulli inferiori virtuti nota esse poterit. Nam ipsa cognoscit vniuersum. id est vniuersalem formam rationis z figurā hē ymaginationis. z materiale sensibile quod spectat ad sensum extēriorem non vtens ratione nec ymaginatione sensibus. sed prospiciēte cūctā vno ictu mētis. id est absq̄ discursu cognoscit. quod non facit ratio.

¶ Nec ostendit p̄bia quomō dicte p̄tutes cognoscitue se hñt ad invicem. ostendēs q̄ q̄d p̄t virtus inferior potest etiam superior z amplius. Et primo hoc ostendit de intelligentia respectu aliarū virtutum. Secūdo ostendit idem de rōe. scilicet cūda ibi. Rō q̄z p̄mo dicit. In quo. i. in ordine istarū virtutū illud est maxime p̄siderandū q̄ vis p̄prehendendi superior amplectit in se inferiorem. qz virtus superior cognoscit omne illud q̄d inferior. Inferior autem nō consurgit ad superiorem. ita vt apprehendat illud quod superior. q̄d manifestat in exēplo dicens. Nec enī vllus sensus aliquid valet apprehendere extra materiaz et ymaginatio cōuertitur species vniuersales. id ē minus particulares. sed ratio capit simplicem. id est vniuersalem formam. Intelligentia autem diuina quasi desuper spec

Liber Quintus

¶ Notandum q̄ quia virtus superior virtutem includit inferiorem sicut tetragonū includit trigonū. vt p̄ secundo de anima. ideo q̄cquid p̄ virtus inferior potest ⁊ superior. ⁊ magis quia modo magis vlt̄i comprehendit quod inferior modo magis particulari. licet nō econuerso. id̄ que potest intelligentia humana comprehendere potest ⁊ diuina intelligens ita. licet non econuerso.

¶ Nūc ostēdit idē de ratione q̄ sicut intelligētia cōprehēdit alias tres virtutes inferiores. sic ratio etiam p̄phendit sub se alias duas virtutes. scilicet ymaginationem ⁊ sensū dicens. q̄ ratio concipit quid vlt̄i nō vtens ymaginatōe nec sensibus. et cōprehēdit ymaginabilia ⁊ sensibilia vlt̄i cōprehensione. Nec enim est ratio que ita diffinit vniuersale sue cōceptionis homo est animal bipes rationale. q̄ diffinitio cum sit vniuersal̄is notio. i. notificatio tū null⁹ etiam ignorat rēē ymaginabilem ⁊ sensibiles q̄ hac diffinitione explicatur. Illa ratio cōsiderat vlt̄i nō vtens ymaginatōe vel sensu. sed rationali cōceptione. Tunc ostēdit q̄ sicut ratio comprehendit ymaginatōem ⁊ sensum. sic ymaginatio sensum p̄prehēdit dicens. Imaginatio q̄z tamen si pro quibus sumpsit exordium ex sensibus visendi et formādi figuras. tamen absente sensu exteriori ymaginatio collustrat. i. cognoscit q̄z sensibilia. nō sensibilia. sed ymaginaria ratione iudicādi. Et tūc p̄cludit dicens. Vides ne igit̄ quō iūcta potius vtant̄ sua. i. p̄pria facultate in cognoscendo q̄z facultate eorum que cognoscunt. **¶** Notandū q̄ licet rō in cōprehendendo suū vniuersale nō vtatur ymaginatōe ⁊ sensu. tū in actusuo

¶ Ratio quoq̄ cum quid vniuersale respicit. nec ymaginatione nec sensibus vtens ymaginabilia vel sensibilia cōprehendit. Nec enim que cōceptionis sue vniuersale ita diffinit. Homo est animal bipes rationale. que cū vniuersalis notio sit. tum ymaginabilem sensibilemque esse rem nullus ignorat. quod illa non ymaginatione vel sensu. sed in rationali conceptione considerat. Imaginatio quoq̄z tamen si ex sensibus visendi formādiq̄ figuras sumpsit exordium. sensu tamen absente sensibilia queq̄z collustrat. non sensibili sed ymaginaria ratione iudicādi Vides ne igitur vt in cognoscendo. cuncta sua potius facultate. q̄m eorum que cognoscantur vtuntur.

Metrum quartum

presupponit ymaginatōem et sensum. qz nihil est in intellectu nisi fuerit in sensu. Similiter licet ymaginatio in sua opatione nō utatur sensu. tñ presupponit sensum fuisse in actu. quia fantasia quā hic vocat ymaginatio nem est motus factus a sensu sūm actū. ex scdo de anima.

¶ Neq; id iniuria. nā cum omē iudicium indicantis actus existat. necesse est ut suam quisq; opam nō ex aliena. s; ex propria potestate pficiat.

et operatio iudicantis. i. potētie cognoscētie necesse est ut quisq; cognoscēs pficiat suam operam. i. suaz operatōem cognoscēdi nō ex aliena potestate sed rei cognite. sed ex propria potestate. i. ex virtute cognoscētis. **¶** Ros tādum q; ex littera formatur talis ratio. Omis actus et opatio sequit cōdirōem illius potētie cuius est actus et opatio. sed iudicare siue cognoscere est actus et opatio potētie cognoscētis et nō rei cognite. g iudicare et cognoscere sequitur modū et pditionē potētie cognoscētis.

¶ Metrū quartū
quinti libri.

Uondā porticus attulit
Obscuros nimium senes

Qui sensus et ymagine
E corporibus extimis
Credant mentibus imprimi
Ut quondam celeri stilo
Mos est equore pagine
Que nullas habeat notas
Pressas figere litteras.

naturā cognoscētis qd est ptra dicta. Primo ergo ponit opinione stoꝝ corū. scdo improbat eā ibi. Sed mēs. Primo dicit. Quōdā porticus attulit senes supple stoꝝcos q dicebāt senes ppter maturitatē moꝝ. senes inq;

¶ Hic cōfirmat dictū suum per rationem dicens. Illud. i. q; res cognoscitur nō sūm sui naturam. sed sūm naturā cognoscētis illud nō cōtingit iniuria. i. irrationabiliter. Nam cum omē iudiciū cognoscētis sit actus

¶ Istud est metrū qrtū huius qnti. qd dicitur glyconicū ab inuēto re. choriambicus a pede pdomināte. In quo metro improbat opinione stoꝝcorum ex qua videt sequi pteritū dictis suis. Fuit em opinio stoꝝcorū. q; cognitio intellectus ualōlū perficeret ex hoc q; corpa exteriora suas similitudines imprimāt in mētem ita ut mēs solus se habeat in rōe patiētis et res extra in rōe agentis. Ex quo sequitur cum patiēns trahatur ad naturam agentis et nō eō uerso. q; cognitio sequeret naturam rei pgnite et nō

Liber Quintus

minuū obsecros supple in semētis qui stoyci credant sensus et ymagines id est res sensibilia formas imprimi mētibus et corporibus extrinis. id est exterioribus. et posuerūt corpora illa eo mō imprimere ymagines mētibus ut quondam mos fuit alicui scribenti celeri stilo figere pressas litteras equore. i. in planicie pagine. que pagina nullas prius pressas habebat. ¶ Notandū qd stoyci dicuntur a stoa grece qd est porticus latine. qz archetypis in manifestissima porticu et alijs locis publice stoyci disputare solebant illi posuerūt animam tñ habere se in ratione patiens respectu rerū exteriorum. et quia cognitio magis videtur sequi virtutem actiuam qm passiuam ideo fm eos cognitio potius debet attendi fm facultatē rei cognire q est actiua qm anime cognoscēris q est passiuā

¶ Nec improbat hāc opinionem. secundo ponit suam veritatem ibi. Nec est efficiens. Prius mo ergo deducit ad plurā inconvēntia istā opinionem dicens. Sed si mens vigēs nihil explis car. prius moribus. i. si nullam actōem propriam hz sed tñ iacet patiens sub dicta notis. i. similitudinibus corporum. et si ipsa redit. i. repñtat cassas hys ymagines rerū. i. similitudines in vicem speculi. i. ad modū speculi. Tunc queritur unde viget hec notio. i. hec cognitio animis. qz aīa est cernēs oīa nō tñ corporalia. sed etiam incorporea. ¶ Notandū qd primum inconvēntes est. si cognitio intellectiva fieret per solas impressionē corporum in anima. tunc nō esset virtus p quam aīa cognosceret incorporea. quia

per solam impressionem corporum tñ cognosceret corporalia. Tunc autē manifestum est qd etiā incorporea cognoscit. Aliud inconueniens ponit dicens. Si anima tñ est passiva que vis anime singula perspicit. id est tu dicat. aut que vis anime cognita diuidit. aut diuisa recolligit. aut que vis anime legens. id est apprehendens alterum iter componendi et diuis

¶ Sed mens si prius vigens

Nihil moribus explicat.

Sed tñ patiens iacet

Notis subdita corporum

Cassasq in speculi vicem.

Rerum reddit ymagines

Unde hec si animis viget

Lemens omnia notio

Que vis singula perspicit

Aut que cognita diuidit

Que diuisa recolligit

Alternūq legens iter

Hunc summis caput inseris

Hunc decidit in infima.

Tum sese referens sibi

Uris falsa redarguit

videt. n
altissim
cedit p
lissima p
est rand
id est p
anima n
falsa red
qz iudic
ue. Et
carum e
niones

¶ H
Long
Quan
Impro
Prece
Ac vi
Unol
Lum
Uel v
Tum
Qua
Ad m
Noti
Intre
Form

Inreos
seme
ras am
cuer
nem si

Metrum quartum

Vendi. nunc inferit caput summis. id est generalissimis ascendendo a specialissimis ad generalissima colligendo multitudinem. et nunc decedit vel de cedit secundum aliam litteram. id est cadit ab infima. In infima. id est in specialissima procedendo a generalissimis ad specialissima diuidendo. Tunc id est tandem anima referens id est comparans se sibi redarguit falsa veris id est per veram. ¶ Notandum quod ex littera talis formatur ratio. Illa anima non est tamen passiva sed activa que iudicat componit et diuidit et veris falsa redarguit. sed anima intellectiva est homini. ergo etc. Maior nota est quod iudicare componere et diuidere redarguere videntur esse operationes actiue. Minor apparet. anima iudicat inter verum et falsum. componit predictum cum subiecto aliquando diuidit predictum a subiecto et falsas operationes redarguit.

¶ Hec est efficiens magis
Longe causa potentior
Quam que materie modo.
Impressas patitur notas.
Precedit tamen excitans.
Ac vires animi mouens
Uno in corpore passio
Cum vel lux oculos ferit.
Vel vox auribus instrepit
Cum mentis vigor excitus
Quas intus species tenet
Ad motus similes vocans
Notis applicat exteris
Introsumque reconditis
Formis miscet ymagine

¶ Hic philosophia ponit veritatem dicens. Hec mens est magis causa efficiens que est causa longe potentior quam illa que modo materie. id est similitudine materie patitur notas impressas. Et quia aliquis crederet quod in anima nulla esset passio. ideo subdit quedam passio prece dit operationes anime in vno corpore excitans et mouens vires animi ad operandum ut quando lux ferit oculos tunc patitur visus. vel cum vox instrepit. i. insonat auribus. tunc patitur auditus. et tandem vigor mentis excitatus id est excitatus vocans species quas intus tenet ad similes motus applicat eas notis exteris. id est similitudinibus exterioribus et miscet. i. applicat ymagines exteriores corporum formis. i. speciebus

introsum. i. in anima reconditis ¶ Notandum quod Boetius hic videtur sententia platonica que ponit species rerum a principio naturaliter inditatas anime. sed anima sopita est in corpore. ita quod non intelligit per eas nisi excitetur per immutationem sensuum exteriorum. excitata autem euocat speciem similem illi quam sensus exterior impressit. et applicando eam rei exteriori

Liber Quintus

et sic intelligi p eam. Ad hanc incertionem etiā loquitur Linconiensis prius
mo posteriorum dicens. Rō in nobis sopita nō agit nisi pūs p opatōes sen
suum quibus admiscetur fuerit experrecta ¶ Notandum q ex litte
ra videtur q intellectus possibilis intelligendo etiā sit actiuus cū sit cau
sa efficiens vt dicitur in lro. ¶ Resto. aut. iij. de aia vult q intelligere sit pati. z q
intellectus nullam habet naturam. nisi q est possibilis vocatus ¶ Ad hoc
dicunt aliqui q q anima pprehendit tam intellectū possibilem q agens
tem. aia est actiua. immo causa effectiua intellectionis rōe intellectus pos
sibilis. ¶ Vel dōm q intellectus possibilis est potentia passiua. saltem quo
ad primū eius actum. cū intelligere sit pati. sed ois potētia passiua de neci
tate requirit potētiā actiuā que reducat ipsam ad actū. Tale aut ac
tiuū nō potest esse res corporalis extra cū agens sit pstantius passio. iō tale
actiuum ex pre aie erit intellectus agēs cuius opatio est facere potētia. in
tellecta actu intellecta. ita q a rebo extra pte intellect² agētis impmit
aliquid intellectui possibili p quod in actū intelligendi reducitur. ¶ Nō est
ergo intentio Boetij negare cū mens sit passiua rōe intellectus possibil
sed vult q mens siue anima magis habeat efficiētiam in intellectione q sit
passiua ab ipsis corpibus extra. z p cōsequens efficiētia intellectus nō de
bet attribui rebus extra. quod erat de intentōe stoicorum.

¶ Hec est qnta prosa
huius qnti libri. in q pro
bat specialiter diuinā co
gnitionem esse fin mo
dum cognoscētis z non
rei cognite. scdo ostendit in
sufficiētiā eorum q ex
nostro mō cognoscēdi i
probant. pudentiā diui
nam ibi. Quid igit Pri
mo facit quod dictū est
secūdo infert duas pclu
siones ibi. Hac itaq Pri
mo dicit. Si in sentien
dis. i. in cognoscēdis cor
poribus animus noster
nō tū insignitur. i. affici
passione corporis. sed ex
sua vi iudicat passiones
subiectam corpori. ita q
in pgnosendo sequitur
pprium motum qvis q
licates obiecte forinsec⁹
afficiant. i. immurent in
strumenta. i. organa sen
suum z passio corpis an

¶ Prosa quinta libri quinti.

Disputat sensum z ymaginatōem ce
dere rationi. rōem intellectui

¶ Quod si in corporibus sentien
dis qvis efficiant instrumēta
sensuum forinsecus obiecte qualita
tes animiq agentis vigorem passio
corporis antecedit. que in se actū mē
tis prouocet. excitetq interim quies
centes intrinsecus formas. si in senti
endis inquā corporibus. animus nō
passione insignitur. sz ex sua vi subie
ctam corpori indicat passionem. qto
magis ea que cunctis corporum affe

Prosa quinta

ctionibus absoluta sunt in discernen-
do nō obiecta extrinsecus sequūt. sed
actum sue mētis expediunt

magis ea que absoluta cūctis affectionibus. i. qualitatibus corp. p. f. intelli-
gentie separe et precipue deus. illa in discernendo nō psequitur obiecta ex-
trinsecus. sed expedit. id est perficiūt actum sue mentis. i. operatōem in
tellectuam sū naturam p. priam ¶ Nota q' ex littera potest sic argui
Si id de quo minus videtur inest et de q' magis. sed minus videtur q' ani-
mus noster in cognoscendo sequat motū suū et nō rei cognire. et tñ sequi-
tur facultatem sue cognitionis. q' multo magis intelligentia diuina sequi-
tur in cognoscendo propriū motū sue cognitionis q' ipsius rei cognire

¶ Hac itaq' ratione multiplices
cognitiones. diuersis ac differenti-
bus cessere substantijs. Sensus em̄
solus. cunctis alijs pgnitionibus de-
stitutus immobilibus animantibus
cessit. quales sunt conche maris. que
q' alia sapie herētia nutriuntur. Im-
aginatio vero mobilibus beluis qui-
bus iam inesse fugiendi appetendi ve
aliquis videtur affectus. Ratio vero
humani tñ generis est. sicut intelligē-
tia sola diuini. Quo fit vt ea noticia
ceteris prestat que suapte natura non
modo propriū. s. ceterarum q' noti-
ciarum subiecta cognoscit

¶ Hic infert duas cō-
clusiones ex premis dis-
cens. Ex quo cognitio
sequitur naturam cog-
noscentis et nō rei cog-
niti. et cum pgnoscencia sit
diuersa sū naturam. op-
ter diuersis cognoscen-
tibus conuenire diuer-
sas cognitiones. Unde
dicit. Hac itaq' ratione
quia cognitio sequitur
naturam cognoscentem
multiplices cognitiones
cesserunt diuersis ac dif-
ferentibus substantijs.
sensus enim solus desti-
tutus alijs pgnitionibus
cessit animantibus im-
mobilibus. qualia sunt
conche maris et quacun-
q' nutriuntur herētia
sapie. Imaginatio vero
cessit mobilibus beluis
que mouentur motu p-
gressiuo quib' videtur
in esse affectus. id est ap-
petitus fugiendi malū
vel appetendi bonum.
Ratio vero quā pprehē-

Libet Quintus

diuus vniuersale em est humani generis sicut intelligētia est diuini generis. Tūc ponit secundam conclusionem q̄ illa cognitio est notior z nobilior que nō solum apprehendit propriū obiectū sed etiā obiecta aliarū noticiā. i. cognitionū. vñ dicit. Quo fit vt ea notio. i. cognitio prester. i. nobilior sit ceteris que sup̄te natura. i. p̄tia natura nō modo. i. tñ modo p̄tium obiectū cognoscit. sed etiā cognoscit subiecta ceterarum noticiarum.

¶ Nota circa p̄mam cōclusionem q̄ cum actus z opationes diuersificētur fin diuersitatem agētium z opantium seq̄tur si agentia z operantia sint diuersa q̄ habent diuersas opationes z cognitiones p̄pter qd̄ sensus sine alijs cognitionibz cessit aialibus immobilibz. z accipit hic sensus stricte p̄ apprehensione sensiuua que solū immutat ad p̄tiam sensibil'. Sic em̄ distinguitur cōtra ymagināōem q̄ nō em̄ apprehendit rem p̄tē s̄ etiā am absentem. ¶ Notandū circa secundā cōclusionem q̄ quēq̄ p̄tētia plura cognoscit videt̄ esse p̄stantior ea que cognoscit pauciora. si q̄ aliqua potētia cognoscit p̄tium obiectum z cū hoc obiecta aliarū potētiarū inferiorū. sicut est intelligētia diuina. z nō ecōuerso. seq̄tur q̄ potētia sup̄ior plura cognoscēs sit nobilior inferiori

¶ Sic p̄tia ostendit insufficientiam eorū que ex hoc modo cognoscendi nostro improbat̄ diuinam p̄vidētiā. Sedo hortatur nos ad p̄fiderādum modum diuine cognitionis. ibi. quare in illius p̄mo manifestat insufficientiā eorū per s̄ simile. Sedo applicat illd̄ s̄ile ad p̄positum ibi. Si simile est. Similitudo autem quam intendit talis est. Sensus z ymaginatio sunt cognitiones inferiores q̄ rō. Si ergo sensus z ymaginatio vel lent iudicare modū cognoscendi rōnis ex modo cognoscendi p̄mo. z dicere q̄ vniuersale nihil esset quod ratio apprehendit. vel si vñ esset iudicium rōis. vel esset p̄ticularē z sensibile. rō vero diceret p̄tariū. Manifestum ē q̄ nos q̄ vigem

¶ Quid igit̄ si ratiocinationi sensus ymaginatioq̄ refragētur. nihil esse illud vniuersale dicētes. quod sese intueri ratio putet. Quod em̄ sensibile vel ymaginabile est. id vniuersum esse nō posse. Aut igitur rationis verū esse iudicium nec quicq̄ esse sensibile. aut q̄ niam sibi notum sit plura sensibus et ymaginationi esse subiecta inanez cōceptionem esse ratiōis. que quod sensibile sit ac singulare quasi quoddam vniuersale cōsideret. Ad hec si rō p̄tā m̄deat se q̄dem z quod sensibile et qd̄ ymaginabile sit in vniuersalitatē rōne p̄spicere. Illa vero ad vniuersalitatē cognitionem aspirare nō possē. qm̄ eorū notio corporales figuras nō possē ex

cedere
ori pon
dum J
tam rat
sentiend
tius cau

aut imag
tionis. A
sibile qd̄
illud qd̄
necē est
p̄picere i
et imagin
salis q̄ co
esse creden
inter sensu
inest tam
cām rōnis
tiam quali

¶ Nota
rio potēti
imaginatio
imaginatio
q̄ potētiā

Simile
telligenti
igit non p
Si qua
non vide
tura p̄fē
rum nul
in his esse
non ex ne

Prosa quinta

cedere De rerū vero cognitione firmi
ori potius pfectionis iudicio cē credē
dum In hūmōi igitur lite nos quibz
tam ratiocinandi q̄ imaginandi etiā
sentiendiq; vis inest. nonne rōnis po
tius causam probaremus

vetaq; cognitōe potius
assentiremus rōni iudis
cādo mortuū sensus et
imaginationū esse suffi
ciens Dicit g. Quid
igit si sensus et imagina
tio refragent. 4. 2 tra dis
cant rōni dicentes nihil
esse vlt id qd rō putat
se intueri sic arguendo.
Quod est em̄ sensibile

aut imaginabile id non posse esse vniuersale fm iudiciū sensus et imagina
tionis. Aut igit iudiciū rōnis necesse est esse verū et p. p̄is nec quicq; cē sen
sibile qd est absurdum Aut qm̄ notū est sibi scz sensui et imaginationi que
necesse est esse sensibilia. crederes ne p̄ceptionem rōis esse inanē que p̄siderat
illud qd est sensibile et singulare quasi quoddā vlt Ad hec si rō r̄ideat se
p̄spicere in rōne vlt quod est sensibile et imaginabile Illa vero scz sensus
et imaginationem nō posse aspiciere id est puenire ad cognitionē vniuers
salis qz cognitio eoz nō excedit figuras corporales et diceret ratio potius
esse credendum firmiori et pfectioni iudicio rerum In hūmōi igitur lite scz
inter sensum et imaginationem ex vna pte et rōnem ex altera pte nos qbz
inest tam vis rōcinandi q̄ imaginandi et sentiēdi nōne potius pbarem
cām rōnis et reputaremus mortua sensus et imaginationis esse sufficien
tiam quasi dicat immo

¶ Nota q̄ iudicio nobilioris potentie potius est astandum q̄ iudi
cio potentie ignobilioris cū igitur ratio sit potentia nobilior q̄ sensus et
imaginatio. eo q̄ ratio cōphendit proprium obiectū et obiectū sensus et
imaginationis et non econuerso. ergo potius astandum est iudicio rōis
q̄ potentiarum inferiorum.

Simile est q̄ humana rō diuinam in
telligentiam futura nisi vt ipsa cogno
scit non putat intueri Nā ita differis
Si qua certos ac necessarios habere
non videantur euentus. ea certo ene
tura p̄sciri nequeant Harum igitur
rerum nulla est p̄scientia. quā si etiā
in his esse credamus. nihil erit quod
non ex necessitate proueniat Si igit

¶ Hic applicat illud s̄
m̄ ad p̄positū et dicit Al
lud qd est dictū de sens
u et imaginatione respe
ctu rōnis simile est ei q̄
humana rō nihil putat
diuinā intelligentiam in
tueri nisi vt ipsa rō cog
noscat qd apparet ex ipo
mō arguendū Nam ita
differis id est arguis. si
qua videantur non hab
ere certos et necesse os
euentus talia nequeant
p̄sciri certe euentus

Liber quintus

Igitur talium res nulla est
prescia quam se presciamus
si credimus esse in his.
nihil erit quod non pue
riat ex necessitate. Si igitur
sicut sumus participes
rationis ita possemus ha
bere iudicium diuine men
tis. sicut nunc iudicamus
imaginationem et sensum
oportere cedere rationi sic censeremus. i. iudicaremus iustissimum humane
rationi se submittere diuine menti.

¶ Nota quod simile est de iudicio sensus et imaginationis respectu ra
tionis. et rationis respectu intelligentie diuine. Nam sensui et imaginationi
videtur quod ratio aliter non possit apprehendere rem nisi sicut ipsa apprehendit
quod cum falsum est. Sic similiter videtur rationi humane quod intelligentia diuina
non possit res incertas cognoscere aliter quam ipsa cognoscit quod falsum est. Nam
que ratio humana incerte cognoscit. intelligentia diuina certa apprehendit.

¶ Hic philosophia hortatur ve
erigamus nos ad cogni
tionem diuine intelligentie
dicens. Quare si possumus
erigamur per diligere
rem considerantes in cau
men illius summe intel
ligentie. scilicet diuine. Illic enim
ratio videbit quod in se non
per inueniri. scilicet quod certa et
definita prenotio dei cog
noscat illa que non habent
certos exitus et illud non
erit opinio. sed potius erit
simplicitas summe scie
pientie est infinita

¶ Notandum quod si cognitio sequeretur facultatem rei cognite et non prius
cognoscentis tunc sicut ratio humana cognoscit futura contingentia incer
te. sic similiter intelligentia diuina ea incerte cognosceret. sed quia facultas
cognitionis est secundum facultatem virtutum cognoscentium et intelligentia di
uina in cognoscendo excedit rationem humanam. poterit ipsa certe cognos
cere que ratio humana incerte cognoscit

¶ Hic incipit quintus
metrum huius quod dicitur
archilochii ab inuicere
dactylicum a pede pedon
nante. In quo ostendit

uti rationis participes sumus ita di
uine iudicium mentis habere posse
mus sicut imaginationem sensumque ra
tionem credere oportere iudicari. sic di
uine se menti humanam submittere
rationem iustissimum censeremus.

Quare in illius summe intelligentie ca
cum si possumus erigamur. Illic enim
ratio videbit quod in se non potest inueniri
Id autem est quoniam in eo etiam que certos
exitus non habent. certa tamen videat ac defi
nita prenotio. neque id sit opinio. sed
summe potius scientie nullis terminis
inclusa simplicitas

¶ Metrum quintum libri quinti

¶ Nam varijs terras animalia per
meant figuris

Retrū

quintū

Namq̃ alia extento sunt corpore pul
ueremq̃ verrunt

Continuum trahunt vi pectoris inci
ta sulcum

Sunt quibus alarum leuitas vaga
verberetq̃ ventos

Et liquido lōgi spacia etheris enatet
volatu

Hec pressisse solo vestigia gressibus
gaudent

Uel virides campos trāsmittere vel
subire siluas.

Que varijs videas, licet omia discre/
pare formis

Prona tñ faciea hebetes valet in gra
uata sensus

.i. terre gressibus suis z trāsmittere. i. perāfire virides cāpos z gaudent
subire siluas q̃ oia aialia licet videas ea discrepare varijs formis. tñ faci
es eoz pna. i. ad terrā inclinata valet ingrauare. i. in grauatos ostendere
sensus hebetes. i. brutales ¶ Notādū q̃ phisicū agit tria genera aialitū
scz reptilia. volatilia. z gressibilia. q̃ licet differāt in formis qz quedā for/
mant ad reprandū vt serpentes. q̃dam ad volandū vt aues. q̃dā ad gra
diendū vt bestie. tñ in hoc oia pueniunt q̃ hñc faciem inclinātā ad terrā

Unica gens hominum celsum leuat
aktins cacumen

Atq̃ lenis recto stat corpe despiciatq̃
terras

Hec nisi terren⁹ male desipis admo
net figura

Qui rcō celū vultu petis exerisq̃ frōtē

In sublime feras aīm q̃z ne grauata
pessum

Inferior si dat mēs corpe celsi⁹ leuato

hoiem esse dispositū ad
p̃templatōnem celestīū
ex figura corporis sui. z
primo describit figurā
corpalem altaz bestiaz
Scdo figuram hois. ibi
Unica gens Primo de
aialia permeant terras
q̃ varijs figuris namq̃
animalia extēto corpore
sicut s̃s serpētes z repti
lia illa verrūt. i. verrunt
puluerē. z incitāta. i. mō
ta vi pectoris trahūt cō
tinuū sulcum supple in
pulnere. Sunt alia ani/
malia quib⁹ in est vaga
leuitas alarū que verbe
rant ventos z enatāt. i.
transeunt lq̃do volatu
spacia longi etheris .i.
acris. Sunt alia q̃ gau/
dent vestigia p̃ fuisse solo

¶ Hic describit figu
ram hois dices Unica
gens hominum. i. solum
genus humanum leuat
celsum cacumen. i. caput
suū altius. z leuis stat re
cto id est erecto corpore
et despicit terras vultu
eiuato ad celum. tu hō
terrenus qui rcō corpe
petis celū z exeris. i. crī/
gis frontem. hec recta fi
gura admonet te q̃ tu
desipis nisi etiā feras. i.

Liber Quintus

extollas animū tuū in sublimē. i. in celestia. ne mens grauata. i. grauedine depressa pessum. i. sub pedibus vel subtus. z est pessus aduerbiū loci. ne illa mens fidat. i. resideat inferior corpe leuato celsius

¶ Notandū cū hō habeat figurā corporis erectā ad celū si aīa non exigeretur ad p̄p̄lationē celestium videretur corpus esse nobilius anima

¶ Nota fm̄ Aresto. xvi. de aīalibz hō inter oīa aīalia hz figurā recti linearē. de qua figura etīaz loquitur Quidius in libro merhamorphoseos dicens Pronaqz cū spectent aīalia cetera terram Os homini sublimē de dicit celūqz videre Iussit. z erectos ad sidera tollere vultus.

¶ Hic incipit sexta p̄sa

z vltima huius q̄nti. in

qua determinat veritas

tem de p̄possibilitate p̄

scie diuine z liberi arbi

trij. z p̄mo ponit suā de

terminatōez. sc̄do subiū

git vtilē exhortatōnem

circā finē libri. ibi. Ad

uersamini igit. Primo

oīe modū diuine cogni

tionis. sc̄do soluit obie

ctiōes factas p̄tra diui

nam p̄uidentia. tercio

p̄cludit p̄possibilitatem

liberi arbitrij cū p̄uiden

tia diuina. secunda. ibi.

Quid igit postulas. ter

cia ibi. Quēcū ita sint.

p̄mo determinat de sta

tu dei qui est eternitas.

Sc̄do ex hoc declarat

modum diuine scie. ibi.

Quā igit oē iudicium

Primo p̄mittit q̄ deter

minandū sit de eternita

te. sc̄do determinat de

ea ibi. Eternitas igitur.

Primo de Quā monstratū est pauloante q̄ oē

q̄d scit cognoscitur non ex sui natura. i. nō ex natura rei scire. sed ex natu

ra cognoscentiū. intueamur nūc q̄tum fas est quis sit stat⁹ diuine essen

tie vel substantie vt possimus agnoscere que sit eius sciētia Et subdit

q̄ cōe iudiciū cunctoz degentiū. i. vrentiū rōe ad deū eē eternū. ideo p̄si

derem⁹ q̄d sit eternitas. hec em̄ nobis patefacit naturā z diuinā sciētiā

¶ Nota q̄ viri degentes rōe sunt viri p̄dicti luce sapientie. z oēs

isti p̄cedūt deū esse eternū. Nā p̄hs. viij. phis. ex eternitate motus oīe

eternitatem motoris. z quines tam greci q̄ barbari putantes deos esse.

¶ Prosa sexta quinti libri

¶ Disputat de eternitate dei. de p̄nti tpali ac de p̄terito z de futuro Et q̄ ea que sūt in dei p̄ntia necēaria sūt. ad p̄ns p̄siderata p̄dēt ex libero arbitrio

¶ Quia igit vti pauloante mōstratū est. oē q̄d scitur nō ex sua

sed ex p̄prehendentū natura cognos

citur. intueamur nūc quantum fas est

quis sit diuine substantie status. vt q̄

nam etīa sc̄a eius sit possimus agno

scere Deum igit eternū esse. cunctoz

rōne degentiū cōmune iudicium est

Quid sit igitur eternitas p̄sideremus

Hec enim nobis naturam pariter di

uinam sciētiāqz patefacit

Prosa sexta

estimāt eos imortales ¶ Hora q̄ q̄ eternitas dei z natura z scia dei
nō dñt fm subam iō p̄gnita eternitate p̄gnoscit natura z scia dei

¶ Hic p̄sequitur de eternitate. Et p̄mo ponit eius diffinitōem. scdo de
clarat eam. ibi. Qd si ex collatione. Primo dr. Eternitas est possessio
vite interminabilis exis tota simul z p̄fecta ¶ Hora fm alterut
supli. de causis. Aliqd est eternuz z est in eternitate z est ipsa eternitas
sicut deus. Aliq sunt et̄

Eternitas igit̄ est interminabilis vite
tota simul z perfecta possessio

nar sunt in eternitate. sz
non sunt ipsa eternitas
sicut substantie separa
te. Alia sunt eterna nō

in eternitate nec s̄ ipsa eternitas. vt motus tps z mūdus.

¶ Hora cū dr eternitas est possessio. ibi vñt nomie possessionis ad
designandū immobilitatem z indeficientiam eternitatis q̄ ipsa firmi
ter possidet z quiete habet. z dr vite. ad innuendum q̄ non viuencia nō
mensurant eternitatem. z dr interminabilis ad drām illius vite que habz
terminū a p̄eā z a p̄e post. sic̄ vita hois. vela p̄eā cū sic̄ vita an
geloz. z dr tota simul. ad drām vite angelice. q̄uis cū esse angeli fm
subam sic totum simul. non tñ fm opationem cū habeat opationes suc
cessiuas z intellectiones. z dr p̄fecta ad designandū q̄ eternitati nup̄ des
est. p̄fectū cū est cui nūq̄ deest p̄mo celi z mundi.

Qd ex collatōe t̄paliū clariū liquet.
Nā q̄cqd̄ viuit in tpe id p̄ns a p̄teritis
in futura procedit. Nihilq̄ est in tpe
p̄stitutū. qd totū vite sue spaciū p̄ter
possit amplecti. sz crastinū q̄des nōdū
app̄hendit hesternū p̄o iā p̄didit. In
bodierna q̄q̄z vita. nō amplius viuit/
tis q̄ in illo mobili transitorioq̄ mo
mēto. Qd igit̄ t̄pis patitur cōditiōē
licet illud (sicuti de mūdo cēfuit Arē/
stoteles) nec cepit vnq̄ esse. nec de/
sinat. vita q̄ eius cū t̄pis infirmitate
tendatur: nōdum tamen tale est vt et̄
num esse iure credatur. Non enim to

¶ Hic declarat diffi
nitionem. scdo redargu
it quosdam qui vocabu
lo eternitatis abutebant.
ibi. Unde non recte Pri
mo ergo declarat diffini
tionem eternitatis in com
paratione ad temp̄ dis
cens. Unde dictum est
q̄ eternitas est possessio
tota simul interminabilis
vite quod liquet clas
s̄ ex collatione id est ex
comparatione tempore a
lium. Nam quicquid vi
uit in tempore illud pre
sens existens procedit p̄
successiuam mutabilita
tem a p̄teritis in futu
ra. z nihil est in tempore
p̄stitutū quod parit̄ pos
sit amplecti. p̄p̄edi
totū spaciū vite sue. sed

Liber quintus

crastinū nondū apphen
dit. besternum vero tps
tam pdidit. 2 in hodie
na vira nō ampli⁹ vlu
tis. i. nihil plus est pns
de hodierna vita nisi q
in isto mobili 2 transito
rio momēto 2 tinet devi
ta. Et dē momentū ill
lud induribile instans
quo futurū copulat cū p
terito. Quicqd igit pas
titur tps 2 ditionem. i.
successionē licz nunc in
ceperit eē nec desinat eē
sicut Aristo. censuit de
mū do. 2 licet vira. i. du
ratio eius tendat. i. extendat cū infirmitate tps. nondū tñ tale est vt iug
re credat esse eternū. qz non comprehendit neqz 2 plectit simul totū spaci
um vice sue. i. durationis licet infinite. i. infinito tpe daret. sed futura nō
dum hz transacta. i. ptransita 2 pterita nō hz. Quicqd ergo pphendit
et possidet pariter totā plenitudinē interminabilis vire cui nihil absie
futuri nec aliqd fluxerit pteriti illud iure phitet esse eternū. qz illud eter
nū sui cōpos eo q nihil sibi desit necesse est sp sibi assistere pns. 2 est ne
cesse pntem habere infinitatē. i. infinitā durationē tps mobilis. i. succes
siui ¶ Horandū qp cognitionē tps deuenimus in 2 gnitionē eter
nitatis eo q opposita in tra se posita magis elucescunt. Ideo q naturā 2
successionem tps declarat nobis naturā eternitatis. Sicut em rō tps
consistit in successionē 2 apprehensione prioris 2 posterioris in motu cu
sus vna pars pterijt 2 alia est futura. sic rō eternitatis p oppositum cōsi
stet in apprehensione vniūmitatis illius quod omnino est extra motum
comprehēdens simul pteritum 2 futurū tanqz pns ¶ Hora q ipsi⁹
eterni nihil erat in pteritum. ideo sp sibi pns assistit. qz vero nunc def
ciet sicut nec vnqz incepit cum habeat vira interminabilem necesse est q
assint qlibet differentie tps. etiam si ponat tps infinitum. 2 qz eodē mo
do assistit differentijs tpm p quē modū in se subsistit. motus at quo in
se subsistit est pntarius. ideo etiā assistit differentijs tps p motū pntez
Ideo dē q necesse est eternū pntem habere infinitatem tps mobilis.

Nec phia improbat
qsdam qui ab utebant
vocabulo eternitatis. se
cundo docz pntum mo
dum loquēdi. ibi. Ita si
digna. Primo facit qd
dictum est. sedo manife

em totum simul infinite licet vite spa
ciū comprehendit atqz complectit. sed
futura nondū transacta iam nō habz
Quod igit interminabilis vite pleni
tudine totā pariter cōprehēdit ac pos
sidet. cui neqz futuri qdqz absit. nec
pteriti fluxerit id eternū esse iure phi/
bet. Idqz necesse est 2 sui compos pre/
sens sibi semp assistere 2 infinitatem
mobilis temporis habere pntem

Unde nō recte qdam q cum audiunt
vltuz platonī mundū hunc nec habu
isse inicitū tps. nec habituz esse defe
ctum. hoc modo conditori. pditū mū

Prosa

sexta

dum fieri coeternū putant. Aliud est
enī p'interminabilem duci vitam qđ
mundo Plato tribuit aliud intermi-
nabilis vitetotam pariter complexā
esse presentiam quod diuine mentis
proprium esse manifestū est. Neq; de
us cōditis rebus antiquior videri de-
bet temporis quāritate sed simplici
potius pprietate nature

stat quomō temporalia
deficiunt a simplicitate
diuine nature quā nūc
tur imitari. Ibi. Hūc enī
Primo dicitur. Dicitur est qđ
eternitas non solum in-
terminabilitatem dicitur. sz
etiam simplicitatem. vñ
non recte qđam putant
qđ cum audiūt visum eē
Platōi mundū non habē
uisse initium tēp. nec
habitu defectū. i. finē.
hoc mō putant mundū
conditū fieri coeternum

Aditōr. Eā autē quare nō recte putant est qđ aliud est duci p' intermina-
bile vitam cū quadam successione qđ Plato attribuit mūdo. z aliud ē
simul esse p'plexam totam p'ntiam vite interminabilis qđ est p'prie dī
uine mētis. Et qđ aliqđ diceret. Si mūdos nūc incepit videt esse coe-
ternus deo. Ad hoc rēdet qđ deus est p'or mūdo. nō antiq'itate tēp. sed
simplicitate nature. Tū dicitur. Neq; enī deus dī videri antiq'ior reb; cōs-
ditis quantitate temporis sed pprietate simplici nature

¶ Notandū sic p' ex libro Timet plato voluit mundus incepisse
sed finem non habere. Et hoc idem Aristoteles sibi imponit in libro ees-
ti z mundi dicens qđ solus Plato generat mundū qđ est ergo qđ dicit Bo-
etius qđ Plato nō posuit mundū incepisse. Ad hoc dicit qđ dū Plato dī-
xit mundū habuisse initium intelligit qđ habuit initium institutionis nō
autē temporis. sic ponit exemplum de vestigio pedis. vt si pes ab eret
nō stecisset in puluere pes est; causa vestigi; naturaliter precedens vesti-
gium licet non tempore

Hunc enim vite immobilis presenta-
rium statum. infinitus ille temporalium
rerum motus imitatur. Cumq; eum
effingere atq; equare non possit. ex im-
mobilitate deficit immotum. z ex sim-
plicitate presentie decrescit in infini-
tam futuri ac preteriti quantitatem.
Et cum totam pariter vite sue ple-

¶ Hic manifestat
quomō tpalia deficiūt
a simplicitate diuine na-
ture quāz nūc imita-
ri dicens. Ille infinitus
mod' rer; tpaliū imitat
qđum pōt hunc p'ntari
um statum vite immo-
bilis. i. eternitatis. z cūz
enī nō p' effingere. i. exp-
mere z equare deficit ab
eius imobilitate succes-
siue acq'rendo qđ simul
habere non potuit. z ex
simplicitate p'ntie decre-

Liber quintus

scit in infinita quantitate
 perit et futuri. et cum ne-
 queat possidere pariter
 tota plenitudinem vite
 sue hoc ipso quod aliquo mo-
 do nunquam esse desinit vi-
 detur aliquatenus emula-
 ri illud quod implere non
 potest. alligans se scilicet status
 temporalis ad qualemcumque pre-
 sentiam habet momenti. id est in-
 stans exiguus. id est indivisibilis
 but et volucris. id est transi-
 torij que seque pntia instan-
 tis temporalis habet quandam ima-
 ginem manentis presentie.
 id est eternitatis. et prestat
 quibuscumque contingit ut il-
 la esse videantur. nam illa
 dicimus esse que sunt in pre-
 senti momento. quod vero
 non potuit manere. scilicet pntia
 instantis propter natu-
 ram rei mobilis. ideo arri-
 puit infinitum iter temporis per
 successionem. et eodem modo sanctum est ut co-
 tinuaret vitam eundo de uno esse in aliud cuius plenitudinem non pos-
 suit complecti permanendo. ¶ Notandum quod infinitus motus temporalis
 rerum quorum preimitat statum eternitatis. quod non potest eum totaliter expri-
 mere. quod status temporalis est successivus. status eternitatis non. et status
 temporalis respicit preteritum et futurum. status eternitatis tamen presentis. tamen in hoc imi-
 tat statum eternitatis quod sic eternitas nunquam deficit. sicut infinitus motus
 rerum temporalium nunquam esse desinit. et sicut in tempore est dare instans quod habet
 quandam imaginem cum eternitate. ita quod sicut in eternitate aliquid dicitur esse. sic
 illa dicimus esse que sunt in presenti instanti. ideo status rerum temporalium licet non
 possit imitari statum eternitatis presentia permanendo tamen ipsum imitatur suam
 durationem successivum continuando

¶ In ista parte philosophia
 docet quomodo proprie loquen-
 dum sit de deo et de mun-
 do dicens. Si nos sequen-
 tes platonem velimus
 imponere nomina digna
 id est convenientia rebus
 dicamus deum esse eternum
 mundum vero dicamus perpetuum et hoc persona dicto auctore Gregorius

nitudinem nequeat possidere. hoc ip-
 soque aliquo modo nunquam esse desinit.
 illud quod implere atque exprimere non
 potest aliquatenus videtur emulari.
 alligans se ad qualemcumque presentiam
 huius exiguam volucrisque momenti. Que
 quoniam manentis illius presentie quan-
 dam gestat imaginem quibuscumque con-
 tingerit. id prestat ut esse videantur.
 Quam vero manere non potuit. infini-
 tum temporis iter arripuit. Eoque mo-
 do factum est ut continuaret eundo vi-
 tam. cuius plenitudinem complecti non
 valuit permanendo

Itaque si digna rebus nomina velimus
 imponere Platonem sequentes. Deum
 quidem eternum. mundum vero dica-
 mus esse perpetuum.

Prosa sexta

Eternum vere sine principio sine fine. Perpetuum cui principium sed sine carebit

Hic phia ex dictis ostendit modum scientie diuine. Primo ergo ostendit qualis sit scientia diuina. et quiter sit nominanda dicens. Quod niam omne iudicium comprehendit ea que sunt subiecta. id est sua obiecta secundum sui naturam id est secundum naturam virtutis cognoscentis. Natura autem dei talis est quod semper ipsi deo est status eternus et presentarius. Ex quo sequitur quod scientia dei supergressa omnem motionem temporis manet in simplicitate presentie. et cogens infinita spacia preteriti et futuri temporis omnia considerat quasi iam. id est presentialiter gerantur in sua simplici cognitione. Itaque si presciam pensare velis quod cuncta diuino scit. non esse presciam quasi futuri. sed scientiam nunquam deficientis instantie rectius estimabis. Unde non prouidentia sed prouidentia potius dicitur quod porro ab rebus infimis constituta quasi ab excelso retruncacumine cuncta prospiciat

esse instantie id est presentie nunquam deficientis. quod confirmat per ethymologiam huius nominis prouidentia dicens. Unde cognitio diuina non dicitur prouidentia quia illa importat ordinem ad futurum. sed dicitur prouidentia quasi porro id est procul a rebus infimis constituta ab excelso cacumine rerum cuncta prospiciat.

Nota quod cognitio sequitur modum rei cognoscentis. ideo cognitio et scientia dei sequitur statum et dispositionem dei. Status autem dei est eternus et presentarius. cum esse diuinum mensuretur eternitate. ergo scientia dei erit eterna et presentaria. ita quod omnia que sunt preterita et futura. cognoscit quasi sint presentia

Nota aliquis diceret. Non ens non potest alicui esse presens. sed preteritum et futurum est non ens. ergo non potest esse presens cognitio

Liber quintus

diuine. Dicendū q̄ duplex est non ens. quoddā q̄ nullo modo est ens et tale nō est realiter p̄ns alicui cum nihil sit. Aliud est non ens nō simpliciter sed q̄ actu nō est ens. et licet h̄mōi nō possit realiter coexistere tē porī p̄nti tñ p̄t coexistere eternitati. q̄ eternitas cuq̄ sit infinita excedit tps p̄ns extendēdo se ad p̄teritū et futurū. Et sic p̄teritū et futurū sunt eternitati coexistēcia p̄ntialiter q̄ in eternitate nō est successio. vñ nō seq̄r. si aliqd̄ coexistit eternitati q̄ p̄tāto simplr existat. q̄ eternitas etq̄ extendit se ad nō ex̄ns sicut ad p̄teritū et futurū. ¶ Notandū q̄ deo oīa sunt p̄ntia et sibi nihil est futurū. iō scia sua nō est dicēda p̄scia q̄ sol nat aliqd̄ futurū. nec d̄z dicit p̄videntia p̄pter eandē cām. sed d̄z dicit p̄videntia quasi p̄cul p̄stitura a rebo inferioribz oīa p̄ospiens

¶ Nunc soluit obiectio- nes sup̄ius factas p̄tra p̄videntiā. Primo er- go oñdit qualiter h̄mōi obiectioes soluantur. scdo reseruit p̄mam ob- iectionem ipsam fortis- cando vt formaliter sol- uat. scda ibi. Nunc si di- cas ¶ Circa primū no- tandū q̄ tres erāt rōes quarū prima et secunda fundant super hoc q̄ ni- hil p̄t esse p̄scitum a deo nisi id sit necessariū. ter- tia fundatur sup̄ hoc q̄ euentus incert⁹ non p̄t certitudinaliter cognosci. Facit ergo duo Primo oñdit q̄ p̄scia non imponit necessitatē rei p̄scite p̄ quod soluit p̄ma et scda rō. Scdo oñdit q̄ scia dei nō mutat naturā rei sed simul stant certitudo a parte scie et incertitudo a pte euentus. p̄ quod soluit tertia rō. scda ibi. Quare hec diuina. Primo d̄t. Ex quo deus cognoscit omia tanq̄ p̄ntia. quid igit postulas vt illa fiant necessaria que illustrant. i. p̄prehendunt diuino lu- mine. i. diuina cognitione. cū nec homines faciāt ea necāria q̄ p̄ntialiter vident. Verbi grā. q̄ hō videt in p̄nti nō facit esse necessariū. Nunqd̄ em̄ intuitus tuus dabit aliquā necessitatē eis q̄ tu cernis p̄ntia. d̄t Bo- etius. Minime. Et p̄bia. Si est digna collatio diuini et humani intui- tus respectu p̄ntis sicut vos videtis qdam hoc p̄nti reposito. i. in p̄nti tpe ita deus suo eterno intuitu oīa cernit tanq̄ p̄ntia. ¶ Nota q̄ intui- tus n̄r rei p̄ntis nullā imponit necessitatē rei p̄nti. q̄ visio Socrat⁹ cur- rentis nō imponit necessitatē Socrati currenti. q̄ p̄t Socrates curre- re vel nō currere. Sic etiā intuitus diuinus q̄ oīa p̄ntialiter cognoscit nullā imponit rebo necessitatē. sed videt ea p̄ntialiter sicut futura s̄z ne- cessario futura et p̄tingētia videt p̄tingēter futura

Quid igitur postulas vt necāria fiāt que diuino lumine lustrent. cū ne ho- mines qdem necessaria faciant esse q̄ videāt. Num em̄ ea que presentia cer- nis aliquā eis necessitatē tu⁹ addit intuitus. B. Minime. P. Atq̄ si est diuini humaniqz p̄ntis digna colla- tio. vñ vos vestro hoc temperario p̄ senti quedā videtis. ita ille omnia suo cernit eterno

Prosa

sexta

¶ Hic ostendit q̄ circa contingētia simul stant certa cognitio dei et incertus euentus rei dicens. Quare hec diuina p̄notio quo deus nō fut̄ illa non mutat. p̄prietatem rerum quo ad necessitatem ⁊ con-

¶ Quare hec diuina p̄notio naturam rerum p̄prietatemq̄ non mutat. Taliaq̄ apud se p̄sentia spectat. qualia in tempore olim futura pueniant. Nec rerum iudicia confun-

presentiū non sit opinto sed cognitio veritate nixa id est confirmata euz cognoscit aliquid esse extarurum id est futurum q̄ idem non nesciat id ē carere potest necessitate existendi

¶ Notandum de hoc q̄ dicitur deum omnia p̄sentia liter cognoscere scilicet p̄terita ⁊ futura ponunt quidam exemplum de baculo si po in aqua qui succelline toti fluuiū p̄sens est quia partibz eius. sic eternitas simul est cū toto tempore ⁊ cum omnibz que fluūt in tpe ita q̄ totum tempus ⁊ q̄cqd est succelluū in tēpore est p̄sens eternitati. vt si ponat eternitas sicut centrū ⁊ totum tps sicut circūferentia tūc licz circū-

tingentiā. quia non im/ ponit necessitatē rei que contingens est sed talia apud se spectat p̄sentia qualia olim p̄ueniunt futura. Nec confun/ dit rerum iudicia vt cō/ tingens faciat non eē cō/ tingens. sed vno intuitu mentis cognoscit tā ne/ cessarie q̄ nō necessarie futura. quod declarat i exemplo dicens. Sicuti vos homines quādo pariter id est in eodez in stanti videtis homines ambulare in terra ⁊ sol les oriri in celo. licz vtrū q̄ simul sit conspectum tñ discernitis hoc eē vo luntarium scz homines ambulare in terra et illd eē necessariū scz solē ori ri Ita silt diuinus intui tus cuncta despiciēs id eē deorsuz aspiciens mi nime p̄turbat rerum q̄s litatem scilicet contingē tiam ⁊ necessitatem Re rum dico apud se p̄sens tium rōne eternitatis. sz futuray ad conditionez tēporis. Quo fit vt p̄g nicio futuroz dei tanq̄

Liber quintus

differentia continue moueat et pars toti succedat tamen in comparatione ad centrū vniiformiter se habet. Aliud exemplū ponitur de aliquo q̄ vadit p̄ viam. et non videt homines post se venientes. sed ille q̄ de alia turri respiceret videret totam viam. et homines p̄ eam transeuntes tam p̄cedentes q̄ sequentes. sic deus de specula sue eternitatis respiciens. omnia presentia videt tam presentia q̄ futura

¶ Hic phia redit ad primam rōnem superius positam ipsam fortificando vt formalius soluat et fortificat eam. secūdo soluit. tercio solutionem declarat. secūda ibi. Respondebo. tertia ibi. Que em. Primo dicit. Si dicas hic obijciēdo illud nō posse nō euenire quod deus videt euentū. q̄a tunc deus falleret. qd̄ autē non p̄t non euenire id ex necessitate contingere. et sic astringas me ad nomen necessitatis vt concedam contingens aliquo modo ēē necessarium. Ergo fatebor rem solidissime veritatis cui vix aliquis accesserit eam concedendo nisi speculator diuin. i. diuine nature. Tūc soluit obiectionem dicens Si coartaueris me vt concedā aliquā necessitatem futuroz. Respondebo Idem qd̄ futurū est quo ad nos cū refert ad diuinam notionem cui ip̄m est p̄ns. dico necessariū esse. scz necessitate conditionata scz rōne p̄ntie. cū autē idem futurum perpenditur in sui natura. rōne cuius habet futuritōnem et inde terminationem in sui cā necesse est videri liberum

¶ Nota q̄ sicut illud qd̄ in se est cōtingens q̄n̄ est nobis p̄ns rōne p̄ntie fortit̄ quandā necessitates q̄ necesse est ip̄m esse dū p̄ns sit. q̄ oīa sunt deo p̄ntia. rōe istius p̄ntie in ordine ad ip̄am diuinam cognitōem fortit̄ quandā necessitatem licet in sui natura prius videantur libera

¶ Hic phia declarat solutionē p̄ quandā distinctionem necessitatis et eā applicat ad p̄positū Secundo cōcludit ex p̄missis simul stare q̄ aliquid sunt em se continē

Hic si dicas. Quod euenturum deus videt id nō euenire nō posse. quod autē nō pōt nō euenire id ex necessitate cōtingere neq̄ ad hoc nomen necessitatis astringas. Fatebor rem quidē solidissime veritatis sed cui. vix aliquis nisi diuini speculator accesserit. Respondebo namq̄. Idem futurum cuius ad diuinam notionem refertur necessarium. cum vero in sua natura perpēditur. liberum prius atq̄ absolutū videri.

Due sunt etem necitates. simplex vna veluti q̄ necesse est omēs homines ēē mortales. Altera p̄ditōis vt si aliquē ambulare scias. cum ambulare necē

est. Quo
ter. ac no
minime
Hanc eni
cinatura
em necess
te gradie
ditur. ino
igitur m
det. i. ne
at necess
que ex ar
sentia pu
relata di
dicionem
considera
bertate na

Eodem m
ea conditio
habeat nec
tia que ex
num fiunt
in sua natu
fiunt ab

¶ N
ultum a de
euenit necē

¶ A
ia in sentu
verū est in
tamen in se
non est necē

Prosa sexta

est. Quod enim quisque nouit id esse aliter ac notum est nequit. Sed hec propositio minime secum illam simplicem trahit. Hanc enim necessitatem non propria facit natura sed propositio adiectio. Nulla enim necessitas cogit incedere voluntate gradientem quoniam cum cum graditur. incedere necessarium sit. Eodem igitur modo si quid prudentia prius videt. id necesse est. tamen si nullam habeat necessitatem. Atqui deus ea futura que ex arbitrii libertate proueniunt. presentia percipitur. Hec igitur ad intuitum relata diuinum. necessaria sunt per conditionem diuine notionis: per se vero considerata. ab absoluta nature sue libertate non desinunt.

Eodem modo si quid prudentia diuina prius videt. illud esse necesse est scilicet ea conditione qua prouisum est et qua ponitur sibi presens. quoniam nulla habeat necessitatem nature sed deus omnia futura contempletur tanquam presentia que ex libertate arbitrii proueniunt. igitur hec relata ad intuitum diuinum fiunt necessaria per cognitionem diuine notionis. per se vero id est in sua natura non habito respectu ad diuinam cognitionem ipsa non deficiunt absolute id est a perfecta libertate sue nature.

¶ Notandum secundum intentionem Boetii ista ratio quicquid est prouisum a deo necessario euenit. soluitur. dicendo quod verum est quod necessario euenit necessitate conditionata sed non necessitate absoluta.

¶ Alii aliter solunt quod illa propositio est vera in sensu proposito scilicet falsa in sensu diuino. Unde cum dicitur. quicquid prouisum est necessario euenit. verum est in sensu proposito quia impossibile est prouisum a deo non euenire tamen in sensu diuino falsa est. quia euentus rei saltem contingens in se non est necessarius.

gentia et incerta que tamen eueniunt certitudinaliter in quantum a deo prouisa. secunda ibi. Euenit igitur procul dubio cuncta. Pro modo dicitur. Que sunt necessitates. Una simplex que est necessitas nature sicut omnes homines necessario esse mortales. Alia est necessitas propositiois ut si scias hominem ambulare illum ambulare necesse est. quod quod quisque nouit illud non potest aliter esse quam notum est. sed hec propositio. id est necessitas propositiois minime trahit secum simplicem necessitatem. quod necessitatem conditionis non facit propria natura sed adiectio propositiois. Nulla enim necessitas cogit ambulare voluntarie ambulantes quod uis necessarium sit eum ambulare tunc cum ambulat. Hanc distinctionem applicat ad propositum dicens.

Liber Quintus

¶ Hic p̄bia pcludit
ex predictis q̄ ista simul
stant q̄ aliqua fm se s̄t
p̄tingētia z incerta que
tū certitudinaliter eueni
unt in p̄tū promissa a deo
Secūdo obijcit p̄ra hoc
ibi. Quid igit̄ refert nō
esse necēria. p̄mo dicite
Proculdubio cuncta fu
tura sunt que deus p̄s
noscit esse alioquin falleret diuina p̄uidētia. sed quedam eorū p̄fiscitū
tur. i. procedunt de libero arbitrio. ita q̄ q̄tum est de esse ip̄sōrū p̄t non
euenire Unde subdit. que q̄uis eueniant tū non amittunt p̄p̄iam natu
ram libertatis. q̄ p̄ius q̄ fierent potuissent nō euenire

¶ Nota q̄ tota intentio Boetij sup hoc q̄ aliquid libere futurū ex
sui natura in p̄p̄atione ad p̄fesciam diuinam necērio euenit. z talis est
necēssitas p̄ditionata. q̄ in q̄tum p̄sum est sic necēssario euenit sed nō
absolute circumscripta p̄uisione

¶ Hic obijcit p̄ra
solutionēz soluit obiecti
onē. Secūdo p̄ra illam so
lutionē iterū obijcit. ibi.
S̄z si in mea Obiectio
in hoc p̄sistit. Q̄r quo
futurū p̄tingēs p̄fescitū
certitudinaliter euenit z
necēssario. non videtur
esse differētia inter. p̄tin
gens z necērium. Q̄n
dicite Quid igit̄ refert cō
tingentia z libere futura
non esse necēria. cū ipsa
eueniant instar. i. ad s̄lū
tudinē necēritatis. Tunc
soluit dicēs q̄ inter eū
tum necērium z p̄tingē
tem hoc refert qd mani
festū apparet p̄ exēpla q̄
pauloante posuī. q̄ sol
oziens z homo gradiēs
que dum fiunt non fieri
non p̄t. z ita verūq̄ est
necērium sub p̄ditione
p̄fesciētie. p̄ntia eū necē

fient igit̄ p̄culdubio cuncta q̄ futura
dens esse p̄noscit S̄z eorū q̄dam de li
bero p̄fiscuntur arbitrio Que q̄uis
eueniant. existendo tū naturam p̄o
p̄iam non amittunt. que p̄ius q̄ fie
rent etiam non euenire potuissent

Quid igitur refert non esse necēssaria
cum propter diuine scie p̄ditionē. mo
dis omnibus necēssitatis instar eue
niet. hoc sc̄z q̄ ea que pauloante p̄o
posui soloziens z gradiēs homo. que
dum fiunt nō fieri nō p̄t. eorū tū vnū
p̄ius quoq̄ q̄ fieret necēsse erat epi
stere. alterū vero minime Ita etiam q̄
p̄fescitū deus habet p̄culdubio epi
stunt Sed eorū hoc quidem dererum
necēssitate descendit. illud p̄o de po
testate facientium. Haud igit̄ iniuria
diximus. hec si ad diuinā noticiā refe
rantur necēssaria. si p̄ se considerentur
necēssitatis esse nexibz absoluta Si

Prosa sexta

Est esse dum sunt pñtia
in vñu eoz. s. sol oriens
prius q̄ fieret necē erat
existere Alterū vero s.
hō gradiens minime hz
necitatem fieri anteq̄ fiat.

Ita etiam illa que deus hz pñtia. pcul dubio
existunt. ppter necitatē cōditionis qua. n̄ pñtia euenire tanquā pñtia
Sed eozū que sic sunt pñtia hoc de rerū necitate descendit sicut solem
oriri. aliud de pñtia facientū. s. hōiem ambulare. Et quo pcludit. ideo
nō iniuria diximus hoc prius q̄ illa q̄ ptingēt eueniūt si referant ad dis
uinā noticiā sunt necāria scz ex p̄dictione diuine scie. Si vero p se pñtia
rentur ipsa sunt absoluta a nexibus. i. a vinculis necitatis qd manifestat
per simile. sicut si id quod patet sensibus referas ad rōnem tunc est vñs
uersale. Si autē referas ad sensum tunc est singulare.

¶ Notandū q̄ si idē relatū ad diuersa potest esse vñs et singulare. vñs
datur sicut q̄ idē p̄parum ad diuersa possit esse contingens et necārium
Nam p̄ticulare hz rōem p̄tingentis. et vñs rōem necessarii. Sed videm⁹
q̄ humana natura p̄parata ad intellectū agentem abstrahentē a p̄dictione
bus indiuiduantibus et p̄parata ad intellectum possibilem hz rōnem vñs
uersalis. sed p̄parata natura humana ad sensum qui p̄ticularetur p̄prehē
dit habet rōnem singularis. Nam vñuersale est dum intelligitur. Par
ticulare vero dū sentit. sicut erit de futuro p̄tingenti q̄ ipm p̄paratū ad diu
nam p̄scentiam est necessarium conditionaliter. in se consideratum ha
bet se contingenter

cuti omne quod sensibus patet si ad
rōnem referas vñuersale est. si ad se/
ipsa respicias singulare

Sed si in mea inquires pñtia situm est
mutare propositum. euacuabo p̄uui
dentiam. cum que illa p̄noscat forte
mutanero. Respondebo. Propositus
te quidem tuum posse deflectere. sed
quoniam et id te posse. et an facias. quo
re conuertas p̄sens p̄uidentie ve
ritas intuetur. diuinam te p̄scentiā
non posse vitare. sicuti p̄sentis ocu
li effugere nō possis intuitum. quam
uis te in varias actiones libera volū
tate conuertes.

E ii

Liber quintus

et an facias quod propositum mutas. et intuetur quo pueris tui propositum ideo scias te non posse vitare diuinam prescientiam. sicut quis libera voluntate re conuertat in varias actiones tu non potes effugere intuitum prescientis oculi

¶ Notandum quod licet homo possit mutare propositum suum per hoc tamen non effugit providentiam diuinam. quia deus illam mutationem prenosceat posito enim quod deus. prouideret te cras iturum ad forum quis posses non ire et proponas non ire non tamen non ibis. quia deus prouideret simul et propositum et potestatem non eundem et mutationem propositi et actionem eundem di. et ideo non potes aliquo modo effugere eius providentiam

¶ Hic mouet dubitationem dicens. Tu forte inq. quid igitur pringat ex ista solutione mutabitur ne scia diuina ex mea dispositio e. i. ex mea variatione scz cum ego nunc volo hoc nunc aliud videtur ne prescia diuina ex hoc alterare. i. mutare vices suas cognoscendi. Ipse respondet. Vinime pringit hoc quod diuina scia mutetur. quia diuinus intuitus precurrit omne futurum et retorquet illud ad presciam proprie cognitionis cognoscendo omnia simul tanquam presentia. nec alternat. id est mutat vices suas pre cognoscendi nunc h nunc illud successiue sicut tu estimas sed manens libera mutatione vno actu preuenit. et plectitur tuas mutationes. quam presentiam pphededi omnia tanquam presentia deus non sortitur ex rebus futuris sed ex propria simplicitate. Ex quo resoluitur. i. declaratur illud quod paulo ante posuisti scz indignum esse si futura nostra dicantur prestare causam scientie. virtus enim scientie

¶ Quid igitur inq. Ex mea ne dispositione scientia diuina mutabitur vt cum ego nunc hoc. nunc aliud velim. illa quoque noscendi vices alterare videatur. Vinime. Omne namque futurum diuinus precurrit intuitus et ad presentiam proprie cognitionis retorquet ac reuocat. Nec alternat (vt estimas) nunc hoc nunc illud pre noscendi vices. sed vno actu mutationes tuas. manens preuenit atque complectitur. Quam comprehendendi omnia visendi prescientiam. non ex futurarum prouentu rerum. sed ex propria deus simplicitate sortitus est Ex quo illud quoque soluit quod paulo ante posuisti indignum esse. si scie dei causam. futura nostra prestare dicant. Hec enim scientie vis presentia notione cuncta plectens. rebus mo

Prosa sexta

Dum omnibus ipsa constituit. nihil v-
ro posterioribus debet

diuine esset. **¶** placens
presentialiter. ipsa impos-
nit modum omnibus rebus
quod scia dei est causa rerum. ipsa
pro nihil debet ipsis rebus

quod nihil ab eis accipit sicut nos accipimus scientiam a rebus.

¶ Nota si deus simul non cognosceret ea que successiue eueniunt in
tempore tunc scientia dei esset variabilis propter hoc quod cognitionem unius suc-
cederet cognitio alterius. sed quod omnia simul cognoscit tanquam presciant. ideo in
sua scientia non cadit variatio ut prius nesciat esse alicuius et postea sciat. vel
quod prius sciat hoc non esse et postea esse immo simul omnia cognoscit. et ideo
simul scit aliquid non esse in una differentia temporis mensurantis rem
et esse in alia differentia temporis

¶ Hic concludit ex premissis possibilitatem liberi arbitrii cum prescientia
diuina dei. Que cum ita sint ut predictum est manet libertas arbitrii inteme-
rata. i. incorrupta. Nec leges proponit hominibus penas et premia inique. i.
iniuste voluntariis nostris solutis. i. liberatis ab omni necessitate ma-

Que cum ita sint manet itemerata mor-
talibus arbitrii libertas. Nec inique
leges solutis omni necessitate volun-
tariis premia penasque proponit. Ma-
net etiam spectator desuper cunctorum
prescius deus. visionisque eius presens sem-
per eternitas. cum nostrorum actuum fu-
tura qualitate percurrit. bonis premia
malis supplicia dispensans. Nec fru-
stra sunt in deo posite spes precesque. que
cum recte sint. inefficaces esse non possunt
aut omnia hec si omnia vinculo necessitatis vterentur. sicut patet ex dictis

net etiam immobiliter deus
prescius cunctorum et presens
eternitas sue visionis con-
currit cum futura qualita-
te scilicet bonitate et malicia
nostrorum actuum dispen-
sans. i. distribuens bonis
premia et malis sup-
plicia. nec frustra posite
sunt preces et spes in deo
que non possunt esse in-
efficaces cum sint recte.

¶ Nota ex quo propter
liberum arbitrium possunt
res sic et aliter euenire
non iniuste bonis premia
et malis supplicia propo-
nuntur nec spes et preces
frustrantur. frustrarentur

sicut patet ex dictis

Auersamini igitur vicia. colite virtu-
tes ad rectas spes animum subleuate
humiles preces in excelsa porrigite.
Magna vobis est (si dissimulare non

¶ Hic subiungit exhor-
tationem vtilem dicens. Ex
quo sic est quod non estis con-
acti necitate ad facien-
dum aliquid sed manet in
vobis libera voluntas.
ideo auersamini. i. speretis

E III

Liber Quintus

nite vicia. ne p ea iuste in
curratis penas. colite. i.
exercete virtutes. ppter
quas merita psequamur
n. subleuate animu ves
trum ad rectas spes q

in veram beatitudinem tendunt. porrigite in excelsum scz ad deu humi
les preces z hoc merito faciatis. qz si non vultis dissimulare auertendo
aim vestrum ab his. tunc magna est vobis in dicra necessitas pbitatis
id est virtutis qz illud qd agitis non potest latere illum qui est iudex as
trum vestrorum Unde subdit. cu agatis ante oculos. i. cum actiones
vestre sint in prospectu iudicis cuncta cernentis scz dei

¶ Nota vicia sunt spernenda qz reddunt homine seruilem. n. qui
facit peccatum seruus est peccati Et Seneca dicit Si scirem deos pec
cata ignoscituros z homines ignoraturos adhuc ppter vilitatem pecca
ti peccare erubescerem Virtutes aut sunt colende. qz virtus est que has
beitem perficit z opus eius bonum reddit Recta spes z recte pces sunt
deo porrigende. qz his deo piumur z ipsum alloquimur. z si no dissim
ulamus negligendo predicta magnam virtutis probitatem nobis in
dicem z pmissam inde prosequemur. qm omnia que agimus sunt in p
spectu dei cuncta cernentis Sicut em scribitur ad Hebreos. iij. Om
nia nuda z aperta sunt oculis eius q est bndictus in secula seculor. Ame.

¶ Finit expositio z declaratio textu libror. quinqz de
consolatione philosophie Boetij vini celeberrimi

Epilogatio

¶ Compendiosa succincta q̄ resumptio dictorū in li-
bros Boetij de consolatione philosophic

Primus liber h̄z septē metra z sex p̄sas. In metro p̄mo de-
plāgit statū suū sue miserie ex p̄te p̄mutatōnis studiū. z ex
p̄te defectus corporalis. z ex p̄te plōngatōis sue miserabilē
vite apostrophando p̄tra amicos

¶ In p̄sa p̄ma introducit p̄hiam se sup̄ sua miseria consolantē z descri-
bit dispositionē z p̄prietates eius vestesq̄ tenuēs quas p̄actica z theo-
rica in textura p̄ornauit

¶ In metro sc̄do p̄hīa deplāgit p̄turbationem mentis hoīm cōuertens
de se specialiter sup̄ Boetium

¶ In p̄sa secunda p̄hīa inuestigat morbum ex quibusdam signis cō-
solando ip̄m ne desperet.

¶ In metro tercio Boetius declarat p̄ quoddā simile quō remotis im-
pedimētis recuperat vigorem

¶ In p̄sa tercia ostēdit quō p̄hīa agnouerit z q̄liter de p̄ntia ei⁹ ad-
mirari cepit. Et quō p̄secutionē sapientū a vulgaribz nō esse nouā sed
cunctis p̄stantissimis vīris cōm

¶ In metro quarto p̄hīa ostēdit q̄liter hoc d̄z se habere vt p̄secutiones im-
proboz nō p̄ualeant cōtra ip̄m exclamādo cōtra eos q̄ timēt tyrānos
q̄z sibi necrunt carcerem qua trahātur.

¶ In quarta p̄sa p̄hīa requirit Boetius sup̄ attēctione p̄dictorū z hortat
ip̄m ad sui morbi reuelationem. Et Boetius reuelat morbū suū ostē-
dens se turbari ex his que iniuriōse fiēbāt p̄tra ip̄m ex sui in exiliū reles-
gatione z meritorū suorū frustratione. ex iniūsta sui cōdemnatione. ex fa-
me sue lesione z tandē ex his que videbat generaliter iniuriōse alijs in-
ferri. z hec oīa sibi venisse p̄pter studia ipsius

¶ In metro q̄nto Boetius exclamat cōtra p̄uidentiā diuinā admī-
rans q̄ oīa regunt a d̄co p̄ter actus humanos: licet hoc sit falsū. tamē
turbato Boetio videbat. iō rogat deū vt regat ac⁹ hoīm ne sic p̄uer
si p̄ualeant impune aduersus bonos.

¶ In p̄sa q̄nta ostēdit quō p̄hīa se habuit ad suam querimoniā z q̄d ex ea
cognouit. z recolligit sub breuitate ea q̄ Boetium p̄turbauerunt d̄as
modū remediēdi ip̄m Boetium

¶ In metro sexto p̄hīa probat in omnibus ordinem esse seruandum et
facit hoc tribus exemplis.

¶ In p̄sa sexta z vltima inquit causam radicalem infirmitatē Bo-
etij z de circūstātijs gubernatoris mundi. z de principio z fine rez col-
ligendo omnes infirmitates Boetij ostendens eum esse curabilē. z d̄z
cit p̄hīa sibi p̄mo velle proponere remedia lenia. p̄terea graui. referua-
re donec melius conualecat ac roboretur

Epilogo

¶ In metro septimo et ultimo philosophia probatur per exempla quod caligo perturbationum impedit mentis intuitum hortando ad fugam eorum quod careant animi scilicet gaudium, timorem, spem, et dolorem a se abijciendo. non enim potest mens talibus impedita philosophari

Secundus liber habet octo prosas et octo metra. In prosa prima ostendit Boetius quid philosophia fecit postea dicere et philosophia resumit unam causam doloris Boetii. scilicet de fortuna ostendens mirabile effectum fortune excusans se de re sumptione preterite felicitatis Boetii. Ostendit etiam oportunitatem medendi Boetium et preedit ad medicamenta

¶ In metro primo philosophia describit mores fortune scilicet quod more rore te semper alternat se

¶ In prosa secunda philosophia introducit fortunam ostendentem non esse dolendum de ea

¶ In metro secundo conqueritur de inexpleta cupiditate hominum.

¶ In prosa tertia ostendit quod fortuna multa bona Boetio contulit enumerans ipsa bona preterita per ordinem

¶ In metro tercio philosophia determinat ex tribus exemplis mutabilitatem mundanorum

¶ In prosa quarta philosophia ostendit quomodo Boetius adhuc multa habuit bona fortune ex parte Symachi socii sui. et ex parte pudice coniugis. ex parte filiorum. ex his consolatur eum ostendens felicitatem temporalem nullam posse totaliter euenire. et de quanto aliquis est felicitior tanto leuiori aduersitate prostermitur. et ex hoc concludit felicitatem fortuitam miseram et asperam. et quod in rebus fortuitis non possit consistere vera felicitas. quia etiam mors cunctis debetur.

¶ In metro quarto philosophia commendat vitam mediocrem per similitudinem edificij mediocriter situati

¶ In prosa quinta ponit remedia pauciora quod fortuna non sit summo petenda. ostendens ignobiliter diuitiarum. gemmarum. agrorum. vestium. et ceterum in compa ratione ad hominem. et quod homines predicta nimium diligentes faciunt iniuriam suo conditori

¶ In metro quinto philosophia commendat antiquam etatem que multa pace et sobrietate florebat

¶ In prosa sexta philosophia ostendit quod dignitates et potestates non sunt magno opere appetende. quia adueniunt malis. et solum possunt super corpus Si militer diuitie vane sunt et periculose

¶ In metro sexto ostendit nequam potentis Heronis quidam infamis factus fuit quia imperator erat

¶ In prosa septima philosophia ostendit quod gloria etiam iuste acquisita non est appetenda quia mundus est stricteus et gentes sunt multe. et quod una gens laudat aliam damnat. Et quod etiam gloria non perdurat. Et quod notanter virtuosus non dicitur querere gloriam. primo quia pertinet ad leuitatem arrogantie. secundo quia nihil spectat ad animam que immortalis est et deiformis

Epilogatio

¶ In metro septimo phia probat gl'am nō esse qrendam qz celū latū est z terra strictissima. Et adducit viros illustres quoz gl'a perijt nisi hoc solum q pauculis litteris nominant.

¶ In octaua z vltima prosa phia oñt q bonū est in fortuna sz meli' bonum est in aduersa q̄ prosa. Et q aduersa fortuna oñt amicos. pl' pera falsos nutrit.

¶ In metro octauo z vltimo commendat amorē quanta facit bona sine q̄ cuncta ad interitū tendūt. z vrinam genus hoim amor diuin' res gat tūc vere felix esse possit.

Ercius liber hz duodeciz psas z duodecim metra. In psa pma Boetius oñt se esse qdammodo curatū z paratū ad remedia grauiora. z phia hec attestat et pmittit se velle sibi oñdere felicitatē verā z Boetius petit hec

¶ In p^o met^o. p. pmd at ordinē q̄ p^o dñt noscī flā dem' pa. z fēit h' p exē pla q̄tuor. s. agro purgādo. melle gustādo. ibre fugādo. aere mūdādo.

¶ In psa scda phia oñt q oēs hoies naturalr appetunt puenire ad veram beatitudinem. cui⁹ etiā ponit diffinitionē. z q hoies diuersis erroribz abducunt a vera felicitate. z ponit diuersas opiniones circa felicitatē. Et oñt q querētes diuitias velut summū bonū errāt. Sūt de potentia reuerētia z celebritate vel gl'a z leticia.

¶ In metro scdo phia ponit quāta sit vis nature q oia sequunt suā naturam. leones. auicule. vīrga violenter deozum trahit z celum. z bre uiter omnia.

¶ In prosa tertia ostendit phia q vera felicitas non p̄sistat in his in qbus hoies putant eam p̄sistere. Notat antea primo q non p̄sistat in diuitiis. qz non faciunt hoīem sufficientem. Scdo qz conferūt indigentiam. Tercio inuehitur contra avaros quos in presenti sollicitudo anxior red dit. ampliora concupiscere facit. z ne habita perdantur pauere continue compellit.

¶ In metro tercio oñt qūo diues avarus etiā si omnia habeat adhuc sitire ampliora non cessat.

¶ In prosa quarta phia pbat q nō pferūt hominibz ad reuerentiaz. Primo qz dignitas nō adueniētia nō aufert honore. Scdo qz dignitates manifestant vicia improboz. Tercio quia opinione hoim vilescunt. Quarto qz tempoz mutatione fordescunt z splendere desinūt. hoc idō qz in sola opinione consistunt.

¶ In metro quarto phia pfirmat p exemplū de Nerone cui bonum fuisset ad imperiū non venisse.

¶ In prosa quinta phia probat q regnum z regni familiares nō conferūt veram potentiam. Primo ppter puitatem durationis regnantū. Scdo ppter puitatem extensionis. Tercio propter annexum timorem. Quarto propter absentantem securitatem. Quinto ppter necessitates manendi in officio.

Epilogatio

¶ In metro quinto phia ostendit quō vera potentia sit acq̄renda. scilicet domando animos feroces.

¶ In prosa sexta phia ostendit q̄ glia mundana non facit hominē beatum. Primo notanter q̄ est vana et fallax. Sed nec illa q̄ est meritis conquesita. q̄ sapienti de glia non est cura. Sed nec nobilitas. q̄ ista nō est eius sed parentū. cum q̄dammodo necessitet ut et filij nobilium bonos penes sequant ne degenerent. igit glia mortalium hominū nihil aliud est q̄ magna inflatio aurium.

¶ In metro sexto phia ostendit q̄ omnes hoīes sunt eque nobiles. preter viciosos. dei em̄ genus sumus.

¶ In prosa septima phia probat q̄ in voluptate nō sit beatitudo. q̄ includit multas incommoditates. Etia si sic tunc pecudes beatificaretur. Item felicitas nec est in matrimonio q̄ sepe sunt inde neq̄issimi filij q̄ tortores parentum sunt potius q̄ beatificatores.

¶ In metro septimo p̄firmat predicta per mel et p̄ figuram apīs. q̄a cum dulcedine pūgit.

¶ In prosa octava ostendit quātis malis sint multiplicata p̄dicta bona. etiam ostendit q̄ vilia sint bona corporis q̄ in alijs animalibz p̄fectius sunt. ut magnitudo. fortitudo. Etia q̄ pulchritudo nimis cito perit q̄ in tenui cute flauescit.

¶ In metro octavo phia deplangit errorem hominū q̄ in acq̄rendo minima bona sunt prudentes. sed acq̄rendo summū bonū abducunt ignorantia. et horat hominē q̄tinus tandē attediati falsis bonis veniāt ad verū bonum qd̄ stelliferū transiliat celum.

¶ In prosa nona phia ostendere volens qd̄ sit vera beatitudo assignat causam false felicitatis q̄ homines ipsam sectantes non adipiscunt qd̄ pollicetur. Et probat q̄ illa q̄nq̄. sufficientia. potētia. gloria. leticia. et reuerentia sunt vnum. et ergo q̄ q̄rit vnum sine alijs nō inuenit quod q̄rit. Et ex isto pponit sibi veram beatitudinem. sed prius vult dñm impetari ut ipse ostendat eam.

¶ In metro nono ponit orationem optimā p̄ summo bono et vera beatitudine cognoscenda.

¶ In prosa decima probat phia veram beatitudinem esse inq̄rendā diligenter. et ostendit in quo consistit vera beatitudo videlicet in deo. et non in aliquo alio extrinseco tanq̄ a deo distinctū ut accidens quod probat quadrupl̄. Primo q̄ nō inest deo ab extrinseco. Secundo q̄ sic deus nō esset ipsum summū bonum. Tercio q̄a deus est principium om̄nis beatus est deus.

¶ Item ista q̄nq̄ supradicta nō sunt pres integrales beatitudinis vlt̄ membra. q̄ deus est simplex in essentia. nihilominus multa p̄tinere beatitudo videt q̄ ad eam referunt.

¶ In metro decimo phia hortat ad illā verā beatitudinē peruenire quia inuenta habet omnia.

¶ In prosa yndecima phia ostendit q̄ bonū est quod omnia appetunt et idem sunt esse bonum et vniū. et q̄ omnia appetunt esse et permanere.

Epilogatio

ut a talia arbores. et plante. Quibus sunt quatuor signa. scilicet certitudo loci et situs. dispositio partium interiorum et exteriorum. et seminis propagatio. Etiam inanimata mouentur ad sua propria loca per naturalem inclinationem. et ne tunc conservare unitatem per continuationem partium suarum ad invicem quare bonum est finis omnium

¶ In metro undecimo philosophia ostendit modum quo possumus pervenire in cognitionem veri scilicet per retractionem ab occupationibus exterioribus et recursum ad interiora cum adiutorio doctrine.

¶ In prosa duodecima et ultima philosophia ostendit quibus gubernaculis mundus regatur. Et probat mundum regi a deo tripliciter. Primo ex coniunctione partium diversarum. Secundo ex conservatione coniunctorum. Tercio ex dispositione motuum ex parte loci. temporis spatii. et qualitatis. et ostendit quod mundus regitur a deo per suam bonitatem. et quod deus omnia disponit fortiter et suaviter. et quod malum nihil sit. ex quo deus potest omnia et non potest malum. et quod sermones esse cognatos rebus de quibus loquimur

¶ In metro duodecimo et ultimo tertijs libri philosophia hortatur ad perseverantiam in contemplatione beatitudinis ostendens per fabulam cithariste orphici quod affectus mundanorum impedit perseverantiam in bono quod faciliter recurrit homo ad ea que prius dilexerat

Virtus liber habet septem prosas et septem metra egregia probatione quod divinum regimen optimum est licet hoc non videatur insipientibus. pro eo quod aliqui mali florent iusti perculantur

¶ Adhilominus (quod mortales) licet boni tamen misterium non plene intelligant idcirco philosophia benigne ostendit hoc esse rationabile.

¶ In prima prosa Boetius adhuc quasi languens nec plene oblitus presentis ne turbationis incipit ingemiscere cum admiratione et intentione philosophie volentis adhuc plura loqui interruptit inquiens quomodo possit hoc concurrenre cum promissis scilicet ex quo deus optimus optime gubernat omnia. quod re in suo regno vicia dominantur. et virtutes luunt supplicia scelerum. Ad hec philosophia pulchre respondet quod omnino desipit ostendens per simile hoc omnino esse impossibile. quod in domo bene disposita vilia vasa nullo modo clarescunt nec preciosa fordescunt. Sic virtutes semper preciose sunt et vicia abiecta monstrant

¶ In primo metro ostendit philosophia quomodo possit homo plene curari ut intelligat predicta innuens viam per quam devenitur ad summum bonum scilicet per considerationem creaturarum que gradatim sunt transcendende de more avis sursum tendendo quousque perveniat ad aliquod quod premineat omni creature. et ita subtilem intelligentiam illius superni rectoris qui omnia temperatissime gubernat. tunc videbit horrendos tyrannos esse exules.

¶ In prosa secunda efficaciter philosophia curam adhibet Boetio per rationes multas probando contra vulgarem opinionem quod soli boni sunt potentes. quia volunt et possunt adipisci bonum. et quia mali hoc non volunt. igitur

Epilogatio

tur non pnt: et per pns sunt impotentes. Nam duo sunt ex quibus actus humani procedunt. scilicet voluntas et pns. quorum si alter defuit nihil produci potest. Item si duo sunt qui velint vnum opus facere et debito modo aliter procedit. alter autem non valz puta ambulare quia claudus est. constat quod impotens est. Et sic boni sunt similes recte incedentibus motu pedum. mali vero manu nitenibus quia deficiunt ab eo quod natura maxime intendit. scilicet bonum. et tanto sunt impotentiores et miseriores quanto bonum quod negligunt est melius. Et dicunt quod boni ambulant tamen quod nihil vie superest. mali vero in foribus errant. Item malus homo est homo sicut homo mortuus est homo. et id quod mali pnt hoc idem est impotentia eorum. et ergo potentia malorum est nulla. quia solum malum et hoc est nihil quia deus potest omnia et non potest malum. Item mali non sunt boni. igitur non sunt potentes. quia potentia est bona. Item naturaliter omnes appetunt omne quod potest desiderari scilicet summum bonum in quo est vera beatitudo. liquet igitur illos solos potest res quibus hoc pnt adipisci. Sed hoc mali nequeunt quia ad beatitudinem perbia. i. vicia non veniunt.

¶ In secundo metro ostendit principibus huius seculi si sunt mali quomodo veraciter sint impotentes quia non possunt facere quod volunt quasi ligari gravibus carenis. flagellantur etiam acerbis passionum aculeis nec vnumquam tranquillitatem habent. sed agitantur rabie. superbia. libidine. tristitia. spe vana.

¶ In tercia prola philosophia ostendit malis nunquam deesse sua supplicia. nec bonis deesse sua premia. Nullum est primum nisi ratione boni. Boni autem nunquam carent bono quia nemo potest esse bonus qui caret bono. igitur nunquam carent premio. Item omnis pena est ratio ne mali. quia mali nunquam volunt carere malo. igitur nunquam carent supplicio. Supplicium enim summum est ex parte boni. Nec autem pena que inseparabiliter adest malis naturam vehementer inficit. et ab humana conditione deficiat. ita ut cum probitate deserta quis habere desierit. nec in divinam conditionem transire possit. verum in telum ut avarus lupus. iracundus canis. fraudulenter vulpes. accidiosus asinus inconstans autem dicat. Contra cum ipsum bonum beatitudo sit bonos omnes eo ipso quod boni sunt fieri beatos liquet. et quod beati sunt eos convenit esse deos quod vtrumque summum primum est inaufertibile. et quia primum bonorum est fieri deos. supplicium malorum est fieri bestias.

¶ In metro tercio philosophia causa solacii introducit fabulam Ulixis cuius socii per quandam que Circe dei transformati fuerant in diversas bestias corporaliter non mentaliter quia sensum retinebant. Et concludit quod transformatio mentis per vicia corpore manente eodem modo est transformatio corporis in beluam anima sua manente si talis transformatio esset possibilis per naturam.

¶ In prola quarta Boetius sentit rationibus supradictis quod mali sunt infelices. tamen adhuc quasi laycali more indignatur eis quod seuiunt in bonos et vellet quod hoc non possent sed potius cito auferrentur de medio. Nam impatiencia arguit philosophia et suo loco probare permittit quod non licet sapienter sic indignari sed magis comparari. sicut facimus egrotis corporaliter. Valde enim miseri sunt viciosi dum cupita que volunt perficiunt et miseroses quod ea perficere non possent. Et subiungit quod mali sunt feliciores qui sunt

Epilogatio

puniti q̄ qui non sunt puniti. et tanto infeliciores quāto diuturniores. et quanto minus puniuntur. et q̄ illi sunt miserieores qui faciunt iniuriam q̄ qui patiuntur eam. Etiam ostendit q̄ miseria malorum est infinita si eorum vita esset infinita. quia eorum malicia est ipsorum miseria. Et addit. q̄ malos puniri bonum est. Primo quia quādoq̄ resipiscunt a malo. Secundo quia alij videntes terrorem declinant a malo. Tercio quia eorum miserie additur aliquid boni scz pena. que rōne iusticie bona est. Et q̄ ad malum requiritur purgatorij vel inferni post mortem. et q̄ opinio vulgi est contraria opinioni philosophic. et q̄ opinioni vulgi non sit consentiendū. et ille qui facit iniuriam est puniendus et non cui facta est iniuria. igitur prius mus est inferior. Ergo iudices potius debent incitari vt p̄patiantur facientibus iniuriam q̄ patientibus eandem. Quia ergo ad sapientē pertinet omne odium a se repellere. et cunctis velle prodesse. Ideo clementer debet expectare. et reuocare discolos ad penitentia. et plus compati his qui inferunt iniuriam q̄ qui patiuntur eam. tanq̄ infeliciores.

¶ In quarto metro philosophia iocunde confirmat ea que dixit. et exclamat contra homines illos qui bellicis moribus se inuicem et odio ad mortem p̄ducunt. dicens: Nemo debet mortem malorum desiderare que per se multis modis appropinquat sine bello. Iuste quoq̄ diligendi sunt boni. et mali misericorditer.

¶ In quinta prosa Boetius quasi proficiens in scientia incipit plures dubitationes habere q̄ antea habuit. et ait. Perpendo q̄ in bonis fortuitis est aliquid boni. eo q̄ expediens est rectoribus et sapientibus et gubernatoribus policarum habere ea. Et nunc stuporem meum deus rector exp̄ggerat. qui in bonis fortune vtilia constituit. et recta ratione mundum gubernat. Quare ergo indifferenter prospera et aduersa accidunt bonis et malis. Quasi dicret. Si essem pollens opibus. honore reuerendus potentia validus et. vt olim fuerim. tunc medica ratio sufficeret. sed quia affligor impatentia me vexat. et idcirco toriens ad querendū incitor. et p̄ consolatione causam huius rei scire desidero. Et querit quare carceres et cruces et alia tormentorum genera inuenta p̄pter malos sepius bonis eueiant. Et philosophia responderet. q̄ sic videtur esse propter ignorantia cause. scz facti et diuine p̄videntie.

¶ In quinto metro philosophia quasi preparando viam ad informandum Boetium dicit. q̄ comune est hominibus habere admirationem de rebus q̄ diu ignorant causas earum. sed illis scitis cessat stupor. et dat exemplū de motu siderum arcturi. id est vrsē maioris. quare scz tardius mouentur ceteris astris. et de eclipsi solis et lune. que mira videntur ignas. Similiter accidit. quia nemo miratur de inquietudine aquarū flante eozo. et de niuibz solutis a sole. Sic in p̄posito si causa sciretur et admiratio cessaret. et durante ignorantia cause durat et admiratio.

¶ In sexta prosa Boetius adhuc instat pro declaratione questionis superius motę. scz quare malis bona et bonis mala sepe contingūt. et philosophia premitte difficultatem eius. quia ista materia talis est vt sola vna dubitatione alie innumerabiles succrescāt. sed tamē quia ista scire expedit afflicto. ideo saltem parum de eis tractabit. Et ponit q̄ stabit.

Epilogatio

litas diuine mentis omnia gubernat statuit et disponit. Premittit etiam quod oportet scire quid sit prudentia et quid fatum. et tunc ad hoc quod sequentur recte ordinem puenitur. **P**rovidentia ergo est ipsa diuina ratio in summo omnium principe constituta. **S**ed planius sic. **P**rovidentia est dispositio diuina siue ordinatio existens in mente diuina. qua cuncta inferiora sunt prouisa finis statum sue nature. **F**atum vero est dispositio inherens rebus mobilibus per quam prudentia omnia suis necesse ordinibus. **E**t ponit quod prudentia et fatum non sunt unum. et quod fatum cum omnibus sibi adiacentibus dependet a prudentia. **E**t ponit diuersas opiniones circa fatum. scilicet a quibus vel a quo exerceatur. et quod omnia que fato subiacent. etiam diuine prudentie subiaccent. et non e contrario. et declarat hoc de circulis circa eundem axem super se moris. **E**t quanto quid firmius se diuine continet. tanto firmius persistit naturae fatali mutatione. **D**einde philosophia parat habitudine fieri ad prudentiam diuinam per quatuor similia. scilicet fatum se habet ad prudentiam sicut rotatio ad intellectum. id quod fit ad id quod est. tempus ad eternitatem. circulus ad punctum medium. **P**ostea ostendit que sint illa que fato disponunt. et quod ea que apparent in rebus confusa non intelligentibus sunt in diuina prudentia et gubernatione ordinata. et qui per aduertere ista optinam in singulis inueniet rationem. **I**tem quod indifferenter bonis et malis prospera et aduersa contingant non fortuito sed summo libramine. recedit ex prudentia ordinatois. sicut qui quosdam scit dignos premio. quosdam supplicio. **D**einde ostendit causam generale quare malis bona et bonis mala contingant. scilicet quia homines nesciunt que sint bona vel mala. probans per simile medicis scientis diuersis corporibus diuersa puenire medicamina. et nescientes varietate corporum diuersificationem in pplexione ignorant causam mutabilitatis curationis. **E**tiam probat hoc ex contrario iudicio dei et hominum. allegans Lucanum de iudicio deorum. et Laetionis. **D**einde ponit causas speciales quare malis bona eueniunt. et est una quod posset fieri deterius si hoc bonum sibi non venisset. **Q**uod autem bonis mala non eueniunt facit eorum meritum. et ideo eis euenit bonum ut improbitas preualens reprimatur. **I**tem si quidam modesti affligerentur deficerent. **E**t quod boni reprimuntur et eis mala adueniunt hoc est ideo. quod aliqui eorum longa felicitate gloriari possent. et si non exercitarent superbirent. **S**ecundo ut inde magis mereantur. et exercitatione in partibus perficerentur. **T**ercio quod aliqui plus metuunt quam debent. **Q**uarto quod aliqui plus presumunt de se quam debent. **Q**uinto propter gloriam periculi mortis. **S**exto propter exemplum aliorum. **Q**uod autem malis mala adueniant nemo miratur. sed quod eis bona eueniant. **P**rima causa est ne fiant peiores. secunda ut emendentur. tertia ut eorum miseria maior existat. **D**einde ostendit causam quare mali malos puniunt. quod sic tales mali fiunt boni. **P**ostea exclamat de peractatione tali ampliori. **I**n sexto metro perficit philosophia que dicta sunt per similitudinem iocundum de alloquens Boetium. ut sic recreatus ad sublimiora tendat. et comendat diuinam prudentiam in regimine corporum celestium. elementorum. temporum. generabilium et corruptibilium ex parte dei regentis. **N**on ergo sit vis pura mente summi dei iudicia intelligere. aspice celum et disciplinam stellarum et anniculus quod varij videntur. et tamen unum non confundit aliud et sic in actibus humanis omnia recte ordinantur.

Epilogatio

In septima prosa phia pcludit ex pdictis q omnis fortuna est bona tanq a deo infallibilr administrata unicuq fm sua merita. nā iocunda remunerat. aspera exercet vel corripit. Et oñdit q est pcratū vulgo qñ di. **O** boeti caue ne scqris vulgi opūione. quod semp aduersa iudicat mala. s; attende qd in tua prāte est qualē vis habere fortunā. Et p hoc tādē facit exhortationē vt fortuna magnaniter toleretur. pcludens eē in hoīs prāte formare sibi fortunā qualem velit

In septimo metro phia pfirmat suam exhortationē exemplo viroz fortū. qui spretis voluptatib; spe laudis z glorie labores maximos subie re. Et per hoc hortatur p̄tuos ne desistant a pposito suo ppter labores difficile em̄ est mediū tenere. Et ponit tres fabulas qñ solaciū do ipsi boe tio ne fuerit ferioſis. **C**oncludit autē **O** fortes ite nunc alias vias ad sup na. si tanta fecerint infideles. p inani gloria. cur vos inerres z pigri terga nudatis. i. labores respuit. qñ supata carnalia donāt nobis celestia p̄mia

Vltimus z vltimus liber sex habet prosas z quinq; metra. In hoc vltimo libro phia soluit quedam dubia ex supra dictis puenientia. Nam supra tetigē aliqua multum intricata. que non plene exposuit. scz de puidencia z de fato. Ex quib; videtur cons eludi. q si ita precise deus omnia disponit. ergo neq casus neq fortuna est neq līterum arbitrium

In prima prosa Boetius p̄mendat actum phie z dat occasionē tractandi de casu mouens questionē. An aliquid sit casus. an oīno nihil. et dicit Experior em̄ quod sup dixisti. q materia de puidencia sit nimis im plicata. Nam ego omnia casualiter putabā euenire. tu vero ecōtra p̄baste nulla. Si ergo ita est tūc multa dicta antiq; sunt falsa. qui posuerūt casum esse. **A**d hoc phia rñdet. q si ita casum diffiniā sicut tu videris diffi nire. tunc dico casum oīno nihil esse. non em̄ est motus temerarius nulla causaz p̄nerione. pductus. qz ex nihilo nihil fieri potest. nec vllus temeriz tati locus in vniuerso relictus est. phitente deo qui oīa ordinar. Si autē cum meo **A**restotele z nō cum vulgo sentis. tūc dico casum esse sicut scdo phisicor ait. Quoties aliquid cuiuspiā rei grā geritur. z aliud quibusdā ex causis qz quod intendebat ptingit. casus vocatur. **I**d est casus est eū tus inopinatus ex ptingentib; causatus in his que gerunt ob aliqd. **E**x ponit exemplū de fossione terre z auri reptione dicens. vt si qs agrū colen di causa terrā fodiens aurū repiat. cuētus iste etsi nō habeat cām intentā. habet tñ causam p̄luentem ex diuina ordinatiōe. pcedentem

In primo metro phia oñdit p simile duoz fluiūoz. i. rygris z eufratis. quō euentus casualis habeat se ad diuinā puidenciā. In achemes nia est qdam rupis. de qua fons scaturit a se denuās duo flumina. q dis cuntur rygris z eufrates. post aliqd autē spaciū itez pueniunt z vni flu men efficiunt. Si qs ergo disponderet nauim vel lignū in vñū illoz. et silt nauim vel lignū in alterū. fm naturā aquaz descenderēt donec tandē silt iungerent p̄ter tñ intentionē disponētis. Sic est de casu syllogizandū. qz qd homo nō aduertit hoc tñ ordo nature diuine supplet

Epilogatio

In secunda prosa Boetius quasi plene informatus de providentia et fato et casu iam dubitare incipit an etiam sit liberum arbitrium pro eo quod omnia prestringuntur cathena fatalis necessitudinis. Ad hoc philosophia respondet quod omnino est licet in diversis non eadem facultas sit presequendi voluta et fugiendi nolita. Nam boni sunt veri liberi arbitrii deo libere inherendo. et mali ex propria libertate servi efficiuntur ad infamia et vitia voluntarie tendendo. Etiam providentia non excludit libertatem quia sumministrando et movendo non imponit necessitatem sed libere permittit agere quod placet. et unicuique reddit primum sua merita. Et sic accus litterali arbitrii cadunt sub divina providentia ostendit etiam liberum arbitrium esse aliter in angelis et aliter in hominibus.

¶ In scdo metropia emendat excellentiā diuine cognitionis in 2pa
tione ad solem materiale. ⁊ sic hilariter p̄dicta vera esse oñdit. adducens ex
emplū mellitū Homeri dicentis. q̄ licet sol sit immēsi splendoris. ⁊ om̄ia
in superficie plustret. tū non p̄t intina terre viscera illuminare. Sed nō sic
sol iusticie deus potest impediri. quia om̄ia ex alto cernit p̄ntia p̄terita
et futura. Et ideo ipse veraciter dici p̄t verus sol

¶ In tertia proſa Boetius p̄gritur ſe rursus difficultiori ambiguitate
confundi. q̄ nō poteſt capere q̄d ſimul in veritate ſtat liberū arbitriū
cum diuina p̄uidenciā. Et oñdit diuinā p̄uidenciā ⁊ liberum arbitriū
eſſe incōpoſſibilia tali rōne. Que infalibilibiter p̄uidetur de neccitate eue-
niente ſz omnia infalibiler a deo p̄uidetur. ergo ſi ab eterno nō ſolum fa-
cta ſed etia conſilia ⁊ volūptates p̄uidetur. q̄d conſilia ⁊ volūptates

¶ **A**lia rō. sicut fe hz scia respectu scibilis pñtis. sic pñcientia respectu effe-
fectus futuri. sz cum scio alqd in pñti esse. necesse est ipm esse. ideo cū pñ-
scitur aliquid futurū esse necē est ipsum futurum esse. sed deus pñscit om-
nia futura. igitur necario eneniunt. ¶ **T**ercia rō. quicūqz existimari remi-
aliter esse qđ est eius existimatio est falsa. z non scita sed fallax opinio. Si
igitur diuina puidencia pñscit aliquid futurū. z si ipsum non necario eue-
nit sicut pñscit pñscientia dei. tunc puidencia dei non est scientia. quod est
absurdū dicere. Igitur futura a deo pñsa necario eueniūt. ¶ **P**ost hz im-
probat modos quibz aliqui nēunt saluare puidentiā diuinā. Prim⁹ mo-
dus est. vt dicatur dei ea que puidet iudicare infallibiliter. qđis possent
nō euenire. sed hoc nō. quia tūc falleret diuina puidencia. Scđs modus
est. vt dicatur deum puidere futura indermiare sic vt futura. Sed isto
mō puidencia dei nō est certa. ¶ **T**ercius modus est. vt dicatur oia euen-
ire ex necessitate. z liberū arbitrium auferat nihil esse. Tūc ponit incōueni-
entia que sequunt si auferat liberum arbitriū. Primū qz tunc leges z sta-
tura nō valent. Scđm qz tūc deus esset auctor maloz. ¶ **T**ercū qz tunc
tollerent accus depcandi deum z sperandi in deo. quibz homines maxis
me pungiunt deo. ¶ **E**t sic Boetius videns multa incōuenientia sequi ex
ablatioe liberī arbitrii quasi pplexus nescit qđ pducendū sit

¶ In tercio metro adhuc Boetius pſequitur materiã præfatã. 2 mirã
do qrit que cã ſit qre ſit eſſe nõ pnt. puidencia 2 liberũ arbitriũ. volens q
appareãtia diſcordie. pueniat ex debilitate intellectus. Et ſic oñdit. ſi dẽ
q mens obſcũta tenebris nequit cognoscere cã ſubriles nexũ rez. tũc ne

Epilogatio

hunc noua questio oritur. quare scilicet tantum laborat et desiderat ista scire cum nemo querat quod ignorat. et si inueniat questum non cognoscere inuenit. Aut forte mens summarie aliquid scit et de singulis nihil. Aut neque nouit omnia nec penitus nescit. sed quasi summas meminit et retractando consulit et subtiliter aduertit quod aliqui sciunt ut illis que neglexit itaque. queat addere aliquas pres. Et sic vult dicere quod anima sciat causam incommensurabilis inter prouidentiam et liberum arbitrium in inueniendi. sed nescit in speciali et in propria forma

¶ In prosa quarta post longam Boetius vacillationem in qua visus est quasi si aliquo qualiter subtilis et aliquo qualiter rudis more scholarium nouitiorum qui inuolunt sententias sermonibus imperitis iam philosophia urbane alloquitur ipsum nec profundere disponit. sed dulciter attrahere ut plenius erudiat dicens. Boetius hec est vetus querela de prouidentia et olim a Tullio vehementer agitata et a te diu quesita necdum ab illo vestrum firmiter expedita. Et hec est causa vestri defectus quod humane ratiocinationis motus ad diuine prescientie simplicitatem non potest attingere. hoc si posset nihil dubitaret remanere. Sed nunc remprabo ista tibi patefacere. Volens igitur soluere questionem Boetius resumit solutionem prius improbatam que est bona in hoc quod ponit prescientiam non esse causam necessitatis futurorum. Dixit enim non ideo futura proueniunt quia deus ea prouidit. Sed sunt mala in hoc. quod ponit futura esse tam prescientie dei. et dicit. si tolleretur prescientia dei nequaquam tolleretur liberum arbitrium ad necessitatem. Et si iterum esse ponit et nihil necessitatis immingere rebus futuris manet iterum liberum arbitrium. Deinde ostendit philosophia quod prescientia diuina non est signum necessitatis in rebus futuris. et quod modus philosophandi ex signum non est efficax. Deinde quod ex dictis videtur sequi quod aliqua prout prescientia que tamen necessaria non eueniunt. Si autem necessaria eueniunt prout non euenire. ita quod aliqui prescientiam a deo non eueniat. sed philosophia dubitando de hoc querit. Et soluit quod his cet futura in comparatione ad diuinam prouidentiam sunt in necessitate conditionata. non tamen omnino sunt necessaria necessitate absoluta. Dicit ergo. putas quod prouidentia imponit futuris necessitatem. si ita est quare non imponit rebus presentibus necessitatem. Et ponam? an oculos quadrigarum cum auriga videmus quam diligentiam facit. si necesse fieri oportet omnia. ergo vector frustra vitetur literate et arte sua. In hunc modum cetera considera. Tunc philosophia discutit secundum modum Boetii. Utrum futura incerta qualia sunt contingencia possunt certe presciri. Dixit enim prius nihil scia comprehendere posse nisi certum. Sed assignat philosophia causam erroris. quia putatur quod facultas cognitionis sit finem facultatem rei cognite et non cognoscere quod falsum est. Exemplum est de corporis rotunditate. quam aliter visus aliter tactus cognoscit. visus enim a remotis existens cognoscit. tactus in propinquo presens. Similiter ipse homo aliter cognoscit sensu. aliter ymaginatione. aliter ratione. aliter intelligentia. Deinde ostendit quod quicquid prout virtus inferior etiam prout prius superior et amplius. et compar illa quatuor ad inuicem subtiliter ut in textu. Si hoc potest homo quod potest deus.

¶ In metro quarto ostendit a quibus ortum habuit error illoz qui dixerunt quod res cognoscitur secundum propriam naturam. quod error magnus prebuit impedimentum ad alia cognoscenda. quia a magnis philosophis inuentus et defensus fuit.

Epilogatio

Stoici enim quasi ad angelicam puritatem redere cupientes. si possibile fuisset cum Dionisio dixissent quosdam homines diuina passim didicisse. Sed quia tantum misterium nondum reuelatum eis fuerat. fecerunt quod potuerunt dicentes nam cum pati in cognoscendo. non autem agere. et sic cognitio intellectiva finem eos solum perficeret ex hoc quod corpora exteriora suas similitudines imprimunt in mentem. ita quod mens se solum habeat in ratione patientis. et res ad extra in ratione agentis. Ex quo sequitur quod patiens trahitur ad naturam agentis et non e converso. et quod cognitio sequitur naturam rei cognite et non naturam cognoscens. sicut in tabulis rasis fit. in quibus scribuntur notule ipsis nihil agentibus. hoc autem non potest stare. quia anima discernit. colligit. diuidit. immo nunquam ociosa est. sed more ignis agit et nunc infima nunc suprema. Unde pars quod anima plus agit quam patitur in cognoscendo. Applicat autem ista ad deum ut sequitur in sequenti prosa.

¶ In prosa quinta ponit philosophia multos modos cognitionum ultra quos diuina supereminet et probat specialiter diuinam cognitionem esse finem motum cognoscens et non rei cognite. et ponit insufficienciam eorum quod ex hoc modo cognoscendi nostro probant diuinam prouidentiam ponens exemplum de quatuor virtutibus cognoscitiuis subordinatis. hortaturque ut diuine mentis humana ratio se summittat. Nisi enim erigamus ad cacumen summe intelligentie rationationem nostram non possumus principes fieri illius sapientie quam ultra nos est. illic enim ratio videbit quod in se non potest intueri. et de futuris certissimam sciam habebit.

¶ In metro quinto et ultimo philosophia iocunde hortatur ad idem. sursum mentem tendere. quod aliis non est possibile ut quis possit capere quod dei intelligentia contingentes res certitudinaliter prouidet. preceps autem hec exhortatio a situ dine corporis humani. nam cetera animalia habent faciem depressam. ad terram. solum homo stat recto corpore. et ideo celestia principaliter debet querere.

¶ In prosa sexta et ultima procedit philosophia ad longum affirmando predicta et soluendo instantias suprapositas videlicet quod prouidentia non impedit arbitrii libertatem etc. Unum autem ut possimus cognoscere quam sit scientia dei quantum fas est inueiamur quod sit diuine substantie status. Deum igitur eternum esse constat. Eternitas autem est interminabilis vite tota simul et perfecta possessio. ex hac diffinitione probatur totum intentum suum. quia deus neque preteritis rebus antequam videri debet temporis quantitate. sed simpliciter potius proprietate nature et manifestat quomodo temporalia deficiunt a simplicitate diuine nature quam nuncius immutari. Deinde ponit philosophia quod scientia diuina. non prescientia. non prouidentia. sed prouidentia vocatur. Tunc soluit rationes sibi superius factas contra prouidentiam volens quod sicut nostra presentis scientia non est causa necessitatis essendi eorum que sciimus. sic nec dei prouidentia eorum que prouidet. Deinde ostendit quod circa contingencia stat certa cognitio dei et incertus euentus rei. Deinde fortificat primam rationem ut formalius soluantur et soluit eam per distinctionem necessitatis conditionate et simplicis. Deinde percludit ex premissis quod illa simul sunt alii. quia finem se esse contingencia et incerta. et sic libera et soluta prorsus in sui natura videntur. que tamen ad diuinum intuitum cuncta inspiciente relata. necessaria dicuntur. et certitudinaliter eueniunt. itaque diuina notio minime rerum qualitatem perturbat. Deinde obijcit contra illam solutionem. quia sic non videtur esse diuina.

inter ptingens ⁊ necariū. Et soluit sic q̄ (dē relatiō ad diuersa p̄t esse con
tingēs ⁊ necariū. Tunc obijcit p̄tra solutiōem datam. tñ q̄libet hō pōt
mutare suū p̄positum. soluit sic. nec p̄ hoc effugit diuinam p̄uidentiā. De
inde querit vtrū ex nostra mutatiōe mutet diuina scientia. ⁊ dicit q̄ non
quia deus illam mutatiōem etiam scit. quia om̄ia simplicissimē cōprehē
dit. Tandem concludit ex p̄missis cōpossibilitatem liberi arbitrii cū
diuina p̄uidentiā offēdēs leges esse bonas. ⁊ p̄ deū bonis p̄mia. ma
lis supplicia dispensari. spem ⁊ p̄ces nō frustra fieri. Demum post om̄
nia quasi naturaliter tractata theologicam infert conclusionem dicens
Querāmini igitur vicia. colite virtutes. ad rectas spes animum subleua
te. humiles p̄ces in excelsis porrigite Magna vobis est si dissimulare nō
vultis necessitas indicta probatris. qui ante oculos agitis iudicis tunc/
cernentis.

¶ Deo gratias.

¶ Libri quinque de consolatione philosophiæ Boetij
Romani consulis ac oratoris splendidissimi. vna cum co
mentaria editione: per Henricum Quentell in Colonia di
ligenter elaborati expliciunt Anno gratiæ Millesimo. cccc.
xcij. pridie kalendas nouembrijs

[illegible]

BIBLIOTHECA
VNI^{ERSITATIS} CRACOVENSIS

Sanctus de plebis

Sanctus

et hactenus huiusmodi non in uia
tuit. quia id huiusmodi ex copio. collit huiusmodi
in quibus ut uisus huiusmodi. **Contra**

et hactenus huiusmodi non in uia
tuit. quia id huiusmodi ex copio. collit huiusmodi
in quibus ut uisus huiusmodi. **Contra**

et hactenus huiusmodi non in uia
tuit. quia id huiusmodi ex copio. collit huiusmodi
in quibus ut uisus huiusmodi. **Contra**

